

C. IVLII SOLINI PO

LYHISTOR, RERVM TOTO ORBE MEMO
rabiliū thesaurus locupletissimus.

HVIC OB ARGVMENTI SIMILITVDINEM

POMPONII MELAE DE SITV ORBIS

LIBROS TRES, FIDE DILIGENTIAQVE

summa recognitos, adiunximus.

Accesserunt his præter noua scholia, quæ loca autoris utriusq; obscuriora copiose passim illustrant, etiam tabulæ geographicæ per multæ, regionum, locorum, marium, sinuumq; diuersorum situs pulchrè deliniantes.

*Cum Indice rerum atque uerborum in utroq;
obseruandorum locupletissimo.*

BASILEAE

1538.

SOLINI VITA PER IOANNEM

CAMERTEM AEDITA.

Va etate Iulius Solinus floruerit, nil certi à peritioribus proditum est. Id accidisse crediderim, quod eorum monumenta qui post eum scripserunt, barbaris cuncta uastatibus ferè perierint uniuersa. Miror Chronicarum supplementi obscurum scriptorem aliàs tradidisse, hunc Solinum Augusti Cæsaris floruisse temporibus, cui et *πολυίστορα* dedicasse commemorat. Constat enim Solinum Vespasiani principis in hoc opere meminisse. Ex annorum autè inter utrunq; Cæsarem computatione euidentis est, non potuisse Solinū opus suum Augusto dicasse, & Vespasiani Cæsaris res gestas retulisse. Meminit præterea Solinus Suetonij Paulini, què Plinius se uidisse testatur. Huc accedit, quod ex Pliniano fonte Solinus hauserit fermè omnia, cum tamen scribens hæc, infantia suæ in operis exordio ueniã sibi dari postulet ab amico. Sed cum necubi Plinij, per què profecit, habuerit mentionē, suspicor uiuente adhuc Plinio opusculum hoc suū scripsisse Solinum: hinc factum forsitan, ut uiuentis non meminerit autoris. Consimili ratione potuit euenire, ne unquã Plinius Dioscoridis, nobilis eiusdem cum eo temporis scriptoris nomen recensuerit, cum constet tamen innumera ex eo in opus suum Plinium transtulisse. Eadem culpa poterit Dioscoridi imputari (nam uter ab utro surripuerit, apud Ammonem inueniri posset) si is oppressa Plinij mentione, tanta ex eo fuerit suffuratus. Qui de Xenophontis, Platonisq; uitæ & moribus, plurãque de iisdem alia exquisitissimè scripsere, tradunt nec Platonem Xenophontis, nec contra Xenophontem Platonis, cum esset uterq; Socratis discipulus, in tot utriusq; uoluminibus inseruisse nomen.

Hi sunt inuidiæ nimirum, credite, mores,

Vi sua quàm rarus tempora lector amet.

Pascitur in uiuis liuor, post fata quiescit. Vera Nasonis sententia.

Quid de Macrobio, qui integras sæpe paginas ex Gellio, de Placido, qui ex Seruio, Acrone, qui ex Porphyrione? Quid de sexcentis alijs qui longas cõmentationes, suppressis unde sumpserint autoribus, ad uerbum sibi omnia tribuerunt? Nemo ambigit Aulum quoq; Gellium latinæ linguæ delicias, Liuiana lectione plurimum profecisse, cum tamen T. Liuium latinorum historicorum longe principem, suarū Noctium noluerit esse participem. Nec assentior quorundam opinionioni, qui ea spe Solinū nullam habuisse Plinij mentionem existimant, ut Plinij exemplaria deperirent penitus, sicq; eius collatanea extarent sola, nec procedente tẽpore ab ullo possent sua furta dinosci, qua mente Florus & Iustinus laborasse creduntur. Esset utinam tot bono-

rum autorum amissionis hæc sola causa, extarent hodie Catonis (ut Græcos interim missos faciam) Varronis, Nigidij, Sallustij, Hyginij, Celsi, Ennij, Furiij, Variij, Aclij, Neuij, Pacuij, nobilium autorum monumenta, quæ magna studiosorum iactura perierunt. Vt cunq; factum sit, testatur Solinus ingenuè, quicquid in Polyhistore complexus est, de scriptoribus receptissimis emanasse, suumq; nil propriū esse dicit, cum nihil, inquit, omiserit antiquitatis diligentia, quod intactum ad hoc usq; æui permaneret. Rursus constantiam ueritatis penes eos esse testatur, quos in opere fuerit ipse secutus. Nec dedecori Solino adscribendum, quod passim fuerit Plinium æmulatus: sicut nec Maroni dandum crimini, quod toties ueterum poetarum, Homeri præsertim uersus in suū opus transtulerit. Non enim parua uirtus, autorem optimū optimè æmulari. Fuisse Solinum Romanū tum ex scribendi stylo cōiicitur, tum quod frequenter quum de Romanis mentio incidit, eos multis in locis nostros soleat appellare. Solini autoritate nedum recentiores scriptores, Sipontinus Perrottus, Domitius Calderinus, Angelus Politianus, Hermolaus Barbarus, Ianus Parrhasius, ijsq; alij plures similes, quos nō iniuria inter ueteres quis annumerarit, sed Seruius secundo Georg, et Priscianus in vi, insignes Grāmatici nominatim etiam usi sunt. Dionysij quoq; interpretes, siue is Priscianus fuerit, siue Rhemnius, integras Solini clausulas suis carminibus frequenter inseruit. Solini, ni fallor, sunt omnia quæ de annorū diuisione & diebus intercalaribus à Macrobio sunt relata. Doctores præterea ecclesiastici, diuus Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, item doctiores alij, iisdē ferè uerbis Solini sæpe sunt sententias mutuati. Sunt qui perinde Plinianam simiam Solinum nuncupant, quemadmodum Titianum oratorum, Arulenum Stoicorum, Iulius Capitolinus, Plinius Cæcilius, Sidonius Apollinaris, simias nominatos fuisse tradunt. Sed hi non aduertunt eos per contumeliam simias appellari solitos, qui uel ab alijs prius tradita, eodem quoq; ordine referunt, uel non eos autores, sed eorum umbram potius æmulantur. Verum Solinus sic Plinianam phrasim æmulatus est, ut (uenia dixerim aliorum) uix sit repertus alter, qui Plinianæ maiestati propius accesserit. Inscrispsit librum hunc, ut in uetustis quibusdam exemplaribus inuenitur, Autio amico, cui & opus tradidit castigandum. Sunt qui alia sui ingenij monumēta reliquisse tradant, quæ uel temporis iniuria perierunt, uel abstruso quopiam loco blattis forsitan delitescunt.

INDEX.

EO RVM OM
NIVM QV AE IN
Solino, Pomponio Me-
la, eorumq; scholijs ha-
bentur, index locupletif-
simus. Primus uero nu-
merus paginã, secundus
uersum tam contextus
quã scholiorum
indicat.

Adera 36.26. 187.
 4. 202.19
 Abnoba 46.6
 Abydos op. 37.39.
 96.42. 175.21
 Abylamons. 54.46. 160.27
 Aborigines 3.34. 18.34
 Abrotonum op. 75.34. 162.14
 Absyrtis insula 207.3
 Absoros insula 207.3
 Achantos oppidum 187.10
 Acanthia 28.22. 189.47
 Accessus & recessus maris causa
 68.44. 210.40
 Acefinus fluuius 225.1
 Achaia 189.46
 Achaia oppida 38.19
 Achates lapis 27.31
 Achai populi 178.21
 Ἀχαιοὶ 174.21
 Achelous fluuius 193.23
 Achemenes 144.32
 Acherusius specus 12.27. 176.29
 Achillea insula 55.39. 203.5
 Ἀχιλλεῖο Ἰσθμῶ 182.19
 Aconitum 53.43. 120.34
 Acragas 207.33
 Acritas promont. 192.14. 193.1
 Acroathon op. 43.9. 187.25
 Acroceranij montes 20.14
 Acrocorinthus 192.9
 Acromius lacus 214.19
 Actium oppidum 194.1
 Adamas 197.12
 Adiabene regio 123.34. 168.20
 Adipsus 99.10
 Adria 197.1. 189.47. 194.4

Adriaticum mare 195.3
 Adrimitium oppidum 174.11
 Adrobicum oppidum 212.8
 Aeacidarum regia 194.2
 Aeae insula 208.10
 Aeantium 116.41
 Aea fluuius 194.18
 Aegathes insulae 204.26
 Aegaeum mare 68.5. 157.20
 Aegion op. 193.18 (186.17)
 Aegina insula 205.20. 31
 Aegira oppidum 193.18
 Aegos fluuius 186.3
 Aegipanes 70.9. 159.35
 Aegypti descriptio 92.22. 164.36
 Aegypti fertilitas 92.36
 Aegyptiorum mores 166.27
 Aegyptiorum reges 167.15
 Aegyptiorum uetustas 167.14
 Aegyptus imbrũ expers 164.40
 Aemathia ab Aemathio 33.40
 Aemonia 31.46
 Aemus mons 36.16
 Aenaria insula 24.16
 Aenos Aeneae urbs 186.25
 Aeolia insula 27.50
 Aeoliae insulae 208.13
 Acolis regio 173.41
 Aesculapij templum 192.16
 Aestria insula 207.5
 Aestus maris 209.38
 Aethiopes 85.50. 227.20
 Aethiopes multiplices 86.14
 Aethiops ex alba natus 13.6
 Aetnae montis descriptio 26.20
 Aetolia 189.46
 Aetites lapis 109.45
 Africa latior quam longa 159.5
 Africam Graeci Libyam appellant.
 69.13
 Africae minoris descriptio 80.22
 Africae particularis descriptio.
 74.46. 160.10
 Africae situs 83.1. 159.15
 Africae summa descriptio 69.5.
 159.1
 Afrorum feritas 164.1
 Aganippe fons 31.29
 Agatha oppidum 200.13
 Agathyrsi pop. 49.27. 182.50
 Agilla ciuitas 18.45
 Agrigentina regio 122.17
 Agrigentinus lacus 27.21
 Agriophagi 86.26
 Aiakis sepulchrum 174.13
 Albani populi 49.2. 220.18
 Albania 83.16
 Albiganum oppidum 198.13
 Albion uictus ab Hercule 199.29
 Albis fluuius 58.35. 217.5
 Albjon insula 62.9
 Alces 59.3
 Alektorius lapis 12.29
 Aleria oppidum 208.24
 Alexandri Magni potentia 35.2
 Alexander Darium superauit 123.
 45. 169.44
 Alexander cum Persis pugnat.
 175.30
 Alexander contra Tyrios 169.16
 Alexandri mors 35.15
 Alexandria Aegypti oppidum.
 96.44. 167.28
 Alexadria 125.32. 126.8. 143.42
 Algoia 62.3
 Alkaira Aegypti urbs 167.48
 Allobroges populi 199.6
 Alope oppidum 191.18
 Alopeconesum 186.24
 Alpheus fluuius & oppidum 26.
 48. 193.8
 Alpes usq; in Thraciam penetrant
 198.16
 Alpium descriptio 195.16
 Alinum oppidum 196.14
 Amanus mons 169.35
 Amardi populi 220.19
 Amazones 53.9. 15
 Amazonici montes 178.12
 Amazonum castra 177.8
 Ambracia oppidum 194.2
 Ambracius sinus 193.24
 Amisus fluuius 217.5
 Ammonis templũ 79.48. 82.10
 Ampelusia 160.16
 Amphiarai fanum 191.24
 Amphipolis 187.8
 Amphibæna 78.6
 Ampsa castellum 161.21
 Ampsaga fluuius 73.28. 161.12
 Amyclae op. 21.27. 29.8. 190.14
 Amyntas Macedo 34.38

I N D E X.

<i>Amyſon oppidum</i>	177.2	<i>Apollinis Branchidæ oraculum.</i>	30.7
<i>Atia fluvius</i>	210.22	172.39	<i>Arymphæi pop.</i> 51.48. 180.1
<i>Anas fluvius</i>	201.24	<i>Apollinis apud Hyperboreos cul-</i>	<i>Armenia</i> 226.12
<i>Anaxagoras</i>	117.47	<i>tus.</i> 52.40. 219.38	<i>Armenia pylæ</i> 171.47
<i>Anaximandri patria</i>	172.43	<i>Apollo Clarius</i> 116.16. 173.11	<i>Armine</i> 176.50
<i>Anchialos</i>	185.27	<i>Apollonia inſula</i> 55.34	<i>Arrichi populi</i> 178.38
<i>Ancona op.</i> 19.33. 196.27. & 32		<i>Apollonia magna</i> 185.28	<i>Arsenaria oppidum</i> 161.21
<i>Ancus Martius Rom. rex.</i> 4.29		<i>Apollonia Thraciæ</i> 187.8	<i>Arsinoë op.</i> 100.16. 163.36. 226.37
<i>Ancus fluvius</i>	161.25	<i>Apuli populi</i> 196.1	<i>Artabri populi</i> 65.48. 212.5
<i>Andanis fluvius</i>	226.1	<i>Aquæ Sextiæ</i> 61.15	<i>Arthabathitæ</i> 86.34
<i>Androdamus</i>	102.13	<i>Aquileia oppidum</i> 196.14	<i>Arundines Indiæ</i> 135.18. 224.12
<i>Andromeda à Perſeo ſervata.</i>		<i>Aquitania prouincia</i> 213.17	<i>Arufaces fluvius</i> 225.23
104.3 & 19. 169.5		<i>Arabes uagi</i> 100.42	<i>Aſbestos lapis</i> 29.23
<i>Androphagi populi</i>	223.35	<i>Arabia oppidum</i> 226.34	<i>Aſbyſtæ populi</i> 84.42
<i>Andros inſula</i> 174.16. 206.6		<i>Arabia regio</i> 100.17	<i>Aſcalon oppidum</i> 169.1
<i>Anemurium promontoriū</i>	171.8	<i>Arabia Felix</i> 100.30. 168.1. 226.20	<i>Aſcanium à Græcis captū</i> 174.15
<i>Anglia</i>	62.17	<i>Arabicus ſinus</i> 100.20. 145.21. & 33. 225.38. 226.31	<i>Aſiæ maioris deſcriptio</i> 155.16
<i>Angullæ Indiæ</i>	134.4	<i>Arachofia</i> 143.39	<i>Aſiæ minoris deſcriptio</i> 114.45
<i>Anhelius mundi</i>	210.9	<i>Arados inſula</i> 169.33	<i>Aſine inſula</i> 206.3. 207.8
<i>Animarum origo</i>	184.31	<i>Arados oppidum</i> 204.9	<i>Aſineus ſinus</i> 193.1
<i>Anni uaria ſupputatio</i>	7.18	<i>Aratos poëta monumentum</i> 170.8	<i>Aſine oppidum</i> 193.9
<i>Anni ſolaris uera ſupputatio</i>	7.33	<i>Arauraris fluvius</i> 200.13	<i>Aſpagnes populi</i> 131.29
<i>Annus lunaris</i>	7.45	<i>Araxes fluvius</i> 56.34. 220.23	<i>Aſpendos oppidum</i> 171.20
<i>Annus magnus</i>	102.42	<i>Araxos promōt.</i> 192.15. 156.24	<i>Aſphalites lacus</i> 9.48. 104.35
<i>Annus unde dictus</i>	7.36	<i>Arbella</i> 123.44	<i>Aſſyrij populi</i> 123.34
<i>Antandrum unde dictum</i>	174.13	<i>Arcadia</i> 189.46	<i>Aſta oppidum</i> 211.4
<i>Antæus gigas</i> 69.9. 160.40		<i>Archelaus rex literarum amator.</i>	<i>Aſtaboras</i> 165.5
<i>Antæus Tingi condidit</i>	160.19	34.30	<i>Aſtacinus ſinus</i> 176.4
<i>Anthedon oppidum</i>	191.19	<i>Archeſilas Academicus</i> 174.4	<i>Aſtacum oppidum</i> 176.5
<i>Anthracias</i>	110.29	<i>Archilochus uates</i> 17.21	<i>Aſtica inſula</i> 206.22
<i>Anthropophagi</i> 48.42. 127. 40. 183.32.		<i>Archimedes</i> 26.36	<i>Aſtigi oppidum</i> 201.31
<i>Antichthones</i> 139.18. 153.34. 166.1.		<i>Arcturi ſyduſ</i> 57.32	<i>Aſtures populi</i> 212.6
<i>Anticyra oppidum</i>	193.20	<i>Ardea oppidum</i> 18.41. 198.8	<i>Atacini populi</i> 128.24. 199.10
<i>Antiochia oppidum</i>	168.23	<i>Aræ Herculis et Alexandri</i> 126.12	<i>Atax fluvius</i> 200.14
<i>Antipodes</i>	153.50	<i>Arecomici populi</i> 199.7	<i>Aternus fluvius</i> 197.3
<i>Antipolis oppidum</i>	199.18	<i>Arelate oppidum</i> 199.9	<i>Athenæ oppidum</i> 190.10. & 23
<i>Antiſſa oppidum</i>	203.14	<i>Arethufa fons</i> 25.32. 30.25. 207.28. & lacus 109.7	<i>Athenopolis</i> 199.18
<i>Antium oppidum</i>	20.22. 198.8	<i>Argi Amphilocheij</i>	<i>Athletæ fortiffimi</i> 15.22
<i>Anronia oppidum</i>	190.3	194.1	<i>Athos mons</i> 33.4. 42.50. 187. 11. & 15
<i>Anros inſula</i>	214.3	<i>Argolis regio</i> 189.45	<i>Atramitæ</i> 100.34
<i>Apamæa urbs</i>	115.34	<i>Argonautæ</i> 191.21	<i>Attis & Attica regio</i> 29.44. 189.44
<i>Aphrodiſia inſula</i>	145.24	<i>Argos oppidum</i> 190.12	<i>Atticæ claſſis naufragium</i> 186.12
<i>Aphrodiſium oppidum</i>	198.8	<i>Argyre inſula</i> 131.8. 225.9	<i>Atlantes nō ſomniāt</i> 16.49. et 18
<i>Aphrodiſium promont.</i>	172.22	<i>Aria</i> 156.3	<i>Atlantes populi</i> 91.10. 164.14
<i>Aphrodite Venus eſt</i>	19.17	<i>Aria inſula</i> 203.6	<i>Atlantici maris ora</i> 157.9
<i>Apis bos</i> 94.12. 97.19. 167.9		<i>Ariadna</i> 206.13	<i>Atlas mons</i> 69.41. 229.14
<i>Apœninus & Apenninus mons.</i>		<i>Arimaſſi unoculi</i> 50.37. 181.20	<i>Auatni populi</i> 199.25
19.24. 20.38. 195.19		<i>Ariminum</i> 196.28	<i>Auenio oppidum</i> 199.6
<i>Apollinis promontorium</i>	162.2	<i>Arion citharœdus</i> 28.46. 45.26	<i>AUERNUS</i>

I N D E X.

Campania	19.38	Cassij montes	178.12	Cerularia	200.38
Canaria	149.3	Cassij populi	155.11. 220.17	Ceruorum natura & longæuitas.	57.30. 58.17
Canastreum promont.	187.45	Cassium mare	23.40. 56.5.	Chalcedon oppidum	176.11
Candei populi	226.42		220.6	Chalcis insula	40.30. 206.2
Candidum promont.	75.1. 162.2	Cassandria oppidum	188.8	Chalcis oppidum	205.17
Canes Indici maximi	49.4.4	Cassiterides insulæ	66.18. 222.1	Chaldæi populi	226.3
Canes nobiles	49.8	Castanea oppidum	188.10	Chalybes populi	48.5. 49.37.
Canobus Menelai gubernator	91.	Castor	46.9		117.1
	4. 99.38. 204.14	Castrum nouum	198.10	Charybdis	207.13
Canopicum Nili ostiū	91.2. 97.2	Catabanes populi	100.18	Chelidonie insulæ	204.1
Canopos insula	204.12	Catabathmos	163.22. & 35	Chamæleon	88.31. 117.2
Canopos sydus	140.3	Cataractæ duæ	93.8	Chelonates promontoriū	192.14.
Canna oppidum	174.6	Cataractes fluuius	171.22		193.12
Cantabri	212.4. & 20	Cathon insula	205.31	Chelonophagi	145.10. 225.43
Canum fidelitas	49.26	Catina oppidum	26.42. 207.26	Chemnis insula	166.7
Canusium oppidum	197.10	Catoblepa	88.13. 228.46	Cherronesus oppidum	181.34
Cappadoces pop.	121.11. 225.12	Cato uir eximius	16.29	Chersonesi quatuor	185.50
Caphareum promontorium	41.	Catochites	24.22	Chersydrus serpens	20.16. 21.30
	47. 205.7	Cauaræ	200.8	Chimæra mons	114.20. 171.35
Capraria insula	24.13. 148.42.	Cauares populi	199.7	Chios insula	203.25
	208.20	Caucasus mons	112.35. 136.1.	Choaspes fluuius	10.98. 111.35
Capræ insulæ	208.16		171.45	Chryse insula	131.8. 225.8
Caprillon portus	187.10	Caulonia oppidum	197.27	Chrysolampis	90.49
Capua oppidum	196.8	Caunus oppidum	172.15	Chrysoprasmus	138.28
Caput uiride	229.10	Cecina oppidum	198.11	Cia insula	31.9
Carambis promontoriū	120.44	Celaduse insula	207.3	Cicadæ ubi mutæ	22.2
	176.46	Celandus fluuius	211.38	Cicyneton insula	216.1
Carbania insula	208.20	Celenæ oppidum	115.33	Cicones populi	182.32. 186.27
Carcine oppidum	182.5	Celendris oppidum	171.9	Ciconiarum natura	117.29
Carcinites sinus	182.5	Celtæ populi	211.37	Cilicia	111.20. 169.43
Cardia oppidum	186.25	Celticum promontorium	211.36	Cilices unde	111.27. 169.35
Caria portus	185.21	Cenchræ oppidum	192.6	Cimbri populi	217.15
Caria regio	172.8	Ceninenses populi	4.12	Cimmerij populi	53.9
Carreni populi	220.33	Centauri populi	32.25	Cimmerium op.	53.14. 178.31
Caristie aues	40.28	Centuripinum op.	26.35. 208.1	Cimmerius Bosphorus	53.14
Carystos insula	40.27. 205.17	Ceos insula	30.11	Cimolus oppidum	176.49
Carmani populi	225.46	Cephalenia insula	205.25	Cinamomum	88.47
Carmentis deæ partus	11.37	Cephea	169.2	Cinæreth	106.20
Carneades Romanos Græcè docuit.	17. 43	Cephi monstra	88.1	Cinnabaris	73.15
Carni populi	195.10	Cephisus fluuius	30.38	Cinnami copia	101.19
Carpathes insula	42.45. 207.2	Ceramicus sinus	172.25	Cinnamolgus	101.31
Carpathium mare	114.47	Ceraste serpens	77.50	Cios oppidum	176.2
Cartenna oppidum	161.20	Cerasus oppidum	177.19	Cyaneæ insulæ	203.15
Carthago Africa	75.44. 162.8	Ceraunia lapis	60.52. 66.14	Cyaneus lapis	51.34
Carthago Hispaniæ	66.11. 202.15	Ceraunij montes	28.16. 178.10	Cyanos insula	206.1
Carteia	202.30	Cercasorum oppidum	165.14	Cybela dea	17.9
Casius mons	100.19. 103.46.	Cercetici populi	178.21	Cyclades insulæ	40.36. 206.7
	108.12. 225.42	Cercinna insula	85.39. 204.25	Cyclopes	26.4. 208.5
Cassiani populi	156.6	Cercopiithecii	81.19	Cyclopeum carmen	34.46
Cassie pylæ	124.39. 171.46	Ceres	26.39. 40.18	Cyana oppidum	188.9
		Cereris templum	208.2	Cydnius	

I N D E X.

<i>Cydnus fluvius</i>	111.32. 170.3	<i>Colax promontorium</i>	226.37	<i>Crocodilus</i>	94.38. 97.41
<i>Cydon insula</i>	206.19	<i>Colchi populi</i>	50.25. 178.3	<i>Crocota monstrum</i>	77.36
<i>Cygnum oppidum</i>	178.18	<i>Colophon op.</i>	116.15. 173.13	<i>Crocus</i>	111.4.4
<i>Cyllene oppidum</i>	29.15. 193.11	<i>Colossus Rhodi</i>	43.17	<i>Croesus rex</i>	16.34
<i>Cyllenius Mercurius</i>	193.13	<i>Colubraria insula</i>	66.24. 209.14	<i>Cromna oppidum</i>	176.48
<i>Cyllenius mons</i>	191.3	<i>Columbaria insula</i>	24.14	<i>Cronium mare</i>	56.5
<i>Cyme oppidum</i>	174.1	<i>Columna regia</i>	197.28	<i>Croto oppidum</i>	197.23
<i>Cynanotgi</i>	86.33	<i>Comageni populi</i>	156.19	<i>Crotonienses populi</i>	19.38
<i>Cynocephali</i>	81.21	<i>Comari populi</i>	156.13	<i>Crunos portus</i>	185.25
<i>Cynos oppidum</i>	190.5	<i>Comata Gallia</i>	213.25	<i>Ctesiphon urbs</i>	14.7.16
<i>Cyniphs</i>	162.27	<i>Comitialis morbus</i>	41.34	<i>Cunæ oppidum</i>	198.4
<i>Cynossena Hecubæ sepulchrum.</i>	186.13	<i>Concordia ciuitas</i>	196.11	<i>Cuneus ager</i>	211.21
		<i>Constantiensis lacus</i>	214.34	<i>Cupra oppidum</i>	196.35
<i>Cynotum oppidum</i>	172.23	<i>Cophes fluvius</i>	225.1	<i>Curetes populi</i>	39.13
<i>Cyparissius sinus</i>	193.2	<i>Copos portus</i>	187.46	<i>Curia urbs</i>	61.30
<i>Cyparissus oppidum</i>	193.9	<i>Coptos portus</i>	144.38	<i>Cursoris admirandi</i>	14.45
<i>Cyprus insula</i>	204.3	<i>Cor primum formatur</i>	11.12	<i>Cuteletos insula</i>	204.24
<i>Cypsella oppidum</i>	185.38	<i>Coraliachates lapis</i>	27.38		
<i>Civava insula</i>	203.25	<i>Corallium</i>	22.12	D	
<i>Circe dea</i>	21.22	<i>Corax auis</i>	117.24	<i>Dædalus</i>	26.16. 40.8. 206.14
<i>Circei</i>	21.22. 198.8	<i>Coraxi populi</i>	178.20	<i>Dæmoniacum miraculum</i>	18.7
<i>Circi spectacula</i>	122.20	<i>Coraxicus mons</i>	178.12. 220.35	<i>Dalmatia</i>	38.23
<i>Cirta oppidum</i>	73.32. 161.15	<i>Corcyra insula</i>	38.17. 205.30	<i>Dahæ populi</i>	48.50. 126.33
<i>Cistena</i>	174.10	<i>Corcyra nigra</i>	207.4	<i>Damascene Syria pars</i>	168.19
<i>Cyrenaica prouin.</i>	159.33. 163.22	<i>Corduba oppidum</i>	201.31	<i>Damiata urbs</i>	107.10
<i>Cyrene oppidum</i>	81.4.9. 163.37	<i>Cordynia oppidum</i>	188.10	<i>Danubij descriptio</i>	46.25
<i>Cyrrha oppidum</i>	193.20	<i>Corinthe templum ditissimū</i>	38.34	<i>Danubij fons</i>	46.45. 182.40
<i>Cyris fluvius</i>	56.17. 220.35	<i>Corinthus oppidum</i>	38.32. 192. 7. 24	<i>Danubij ostia</i>	45.48
<i>Cythera insula</i>	38.12. 205.23	<i>Corios fluvius</i>	226.1	<i>Dardania op.</i>	22.40. 175.13
<i>Cytheron mons</i>	30.24. 190.8	<i>Corycius specus</i>	111.48. 170.13	<i>Dascylos oppidum</i>	175.43
<i>Cythnos insula</i>	206.5	<i>Corycos oppidum</i>	111.43. 113.4. 170.10	<i>Dassaretæ populi</i>	194.8
<i>Cytoros mons</i>	120.45	<i>Coryna oppidum</i>	173.21	<i>Dauni populi</i>	196.1
<i>Cytoros oppidum</i>	176.49	<i>Cornelia castra</i>	162.7	<i>Debris oppidum</i>	85.15
<i>Cyzicum oppidum</i>	175.32	<i>Corocondama</i>	178.29	<i>Deceatum oppidum</i>	199.16
<i>Clampetia oppidum</i>	197.32	<i>Corfica insula</i>	24.17. 208.21	<i>Decumani populi</i>	199.10
<i>Claros insula</i>	37.48	<i>Cortyna oppidum</i>	206.18	<i>Delos insula</i>	40.43. 206.6
<i>Claterina oppidum</i>	196.35	<i>Cos insula</i>	30.11. 203.26	<i>Delphi op.</i>	28.31. 31.33. 190.6
<i>Clazomena op.</i>	173.19	<i>Cossa oppidum</i>	198.10	<i>Delphini obsequium</i>	28.39
<i>Clazomenij</i>	36.30	<i>Cosura insula</i>	208.12	<i>Delphinum lusus</i>	44.40
<i>Cleone oppidum</i>	187.11	<i>Coturnices</i>	41.13	<i>Delphiranne</i>	30.40
<i>Cliterna oppidum</i>	197.5	<i>Couini currus</i>	222.39	<i>Delta</i>	92.25. 165.14
<i>Clodianum flumen</i>	201.34	<i>Cragus mons</i>	172.4	<i>Demetria oppidum</i>	191.10
<i>Clupea oppidum</i>	162.14	<i>Creta insula</i>	39.10. 206.9	<i>Democritus philosophus</i>	9.39. 36.22
<i>Cnemides oppidum</i>	191.18	<i>Creusis oppidum</i>	193.19	<i>Dentes plures in uiris quam fœminis.</i>	11.36
<i>Coamani populi</i>	156.11	<i>κρησ μετρωπον</i>	37.3. 181.31. 206.10	<i>Derbices populi</i>	220.20
<i>Codanomia insula</i>	223.2	<i>Crise insula</i>	206.23	<i>Derris oppidum</i>	188.9
<i>Codanus sinus</i>	217.6	<i>Crya promontorium</i>	172.14	<i>Deua fluvius</i>	212.25
<i>Cœcimum oppidum</i>	197.25	<i>CrySTALLUS</i>	51.38. 102.10	<i>Dextra fortior sinistra</i>	14.27
<i>Cœle, id est, Syria</i>	168.17			<i>Diana Ionis filia</i>	40.3
<i>Cælos portus</i>	186.10				
<i>Cœneum promontorium</i>	205.8				

I N D E X.

<i>Diana Pergea</i>	173.9	<i>Electrum</i>	59.46	<i>Eudæmon</i>	100.26; 226.26
<i>Diana Ephesiæ templum</i>	38.45.	<i>Elephantes nothi</i>	71.18	<i>Eudoxus</i>	228.3
115.2. 116.12		<i>Elephantis Africi natura</i>	71.12.	<i>Euenos fluius</i>	193.21
<i>Diarrhyton</i>	75.27	229.32		<i>Euleus fluius</i>	166.28
<i>Dictynna oppidum</i>	206.20	<i>Elephantis op.</i>	165.20. 167.23	<i>Eupatoria</i>	121.6
<i>Didyme insula</i>	28.3. 208.14	<i>Elephantis tergus durum</i>	72.9	<i>Euphorbia herba</i>	70.2
<i>Didymus Apollo</i>	172.40	<i>Eleus oppidum</i>	186.16	<i>Euphrates fluius</i>	108.26. 226.6
<i>Diogenes Cynicus</i>	11.48. 177.2	<i>Eleusin Cereri sacra</i>	190.9	<i>Euprosopon promont.</i>	169.20
<i>Diomedea insula</i>	22.19	<i>Eliberri uicus</i>	200.36	<i>Euripus Eubœæ</i>	41.43. 205.11
<i>Diomedis equi</i>	36.13. 186.33	<i>Elis regio Peloponnesi</i>	34.20.	<i>Eurymedon fluius</i>	171.15
<i>Dionysipolis</i>	185.25	189.46		<i>Europæ summa descriptio</i>	157.1
<i>Dionysius tyrannus</i>	17.24	<i>Eloquētia raro hæreditaria</i>	16.43	<i>Europæi sinus quatuor</i>	157.34.
<i>Dioryges</i>	226.40	<i>Elusaberris oppidum</i>	213.32	<i>Eurotas fluius</i>	29.6. 193.4
<i>Dioscurias op.</i>	50.25. 178.23	<i>Emerita oppidum</i>	201.30	<i>Euthanæ oppidum</i>	172.26
<i>Diptamnus quæ & dictamnus.</i>		<i>Encheliæ populi</i>	194.11	<i>Euxinus pont.</i>	38.6. 67.18. et 28
58.7		<i>Endymion</i>	172.46	<i>Exampeus fons</i>	48.3. 182.32
<i>Dipsas serpens</i>	78.19	<i>Enhydrus serpens</i>	98.13	F	
<i>Dirce fons</i>	30.25	<i>Eniochi populi</i>	178.21	<i>F Anestris colonia</i>	196.28
<i>Dircæa</i>	37.34	<i>Enna oppidum</i>	208.2	<i>Fanum Iouis</i>	112.9
<i>Direum</i>	125.21	<i>Ennæa Ceres</i>	208.2	<i>Ferraria promont.</i>	202.3. 209.9
<i>Discheri populi</i>	177.18	<i>Ennius poëta</i>	17.39	<i>Ferula</i>	148.35
<i>Dyrrachium</i>	37.18. 194.12	<i>Eous oceanus</i>	127.36	<i>Fiber</i>	46.8
<i>Dodona</i>	28.25	<i>Ephesi magnificum templū</i>	38.45	<i>Ficus Aegyptia</i>	96.9
<i>Dodonæi Iouis templum</i>	191.6	<i>Ephesus oppidum</i>	115.1. 173.8	<i>Firmum castellum</i>	197.1
<i>Donyfa insula</i>	206.1	<i>Epidamnus</i>	194.12	<i>Fleuo Rheni alueus</i>	215.4
<i>Doris regio</i>	189.43	<i>Epidauri populi</i>	192.16	<i>Fluxus & refluxus maris causa.</i>	
<i>Doriscos</i>	36.33. 186.27	<i>Epidaurus op.</i>	29.16. 192.19	68.23	
<i>Dracones insidiantur elephantis.</i>		<i>Epigoni populi</i>	73.14	<i>Fons solis</i>	163.25
72.11		<i>Epiroticum bellum</i>	73.16	<i>Fontes mirabiles</i>	28.15. 85.2
<i>Draconis descriptio</i>	87.22	<i>Epirus</i>	189.47	<i>Formicæ maximæ</i>	88.15. 224.5
<i>Dracontias lapis</i>	87.28	<i>Equæ concipientes ex Fauonio.</i>		<i>Formiæ oppidum</i>	198.6
<i>Drauus</i>	61.8	66.8. 123.17		<i>Fortunata insulæ</i>	66.19. 148.
<i>Dromos Achillæos</i>	182.19	<i>Equi nobiles</i>	122.21	28. 229.19	
<i>Druidæ populi</i>	61.20. 213.12	<i>Erasinus fluius</i>	193.3	<i>Forum Iulij</i>	23.45. 199.17
<i>Dulychium insula</i>	205.26	<i>Eressa oppidum</i>	174.12	<i>Fœminæ hirsute</i>	228.20
<i>Durias fluius</i>	202.7	<i>Eressos oppidum</i>	203.25	<i>Fœminarum mores uarij</i>	164.27
<i>Durius fluius</i>	211.32	<i>Eretria oppidum</i>	205.15	<i>Fratres montes septem</i>	161.1
E		<i>Erginus fluius</i>	185.36	<i>Frentani populi</i>	196.1
<i>E Ale animal</i>	133.4	<i>Ericûsa insula</i>	28.3. 208.14	<i>Fretum Gaditanum</i>	69.7
<i>Easo fluius</i>	212.27	<i>Erineon oppidum</i>	190.5	<i>Fucinus lacus</i>	19.2
<i>Ebora castellum</i>	211.3	<i>Erymanthus mons</i>	29.32. 191.4	<i>Fundi urbs</i>	198.6
<i>Ebur</i>	71.23. 229.33	<i>Erythia insula</i>	221.45	G	
<i>Ebusos insula</i>	66.21. 209.8	<i>Erythra rex</i>	100.9. 225.25	<i>G Ades insula</i>	202.44. 221.
<i>Echidna Herculis</i>	183.11	<i>Erythraea insula</i>	66.31	<i>Gadir</i>	66.31 (30
<i>Echinades insulæ</i>	205.27	<i>Eryx mons</i>	26.19. 208.3	<i>Gaditane portæ</i>	55.8
<i>Echinon promontorium</i>	191.11	<i>Esis fluius</i>	196.29	<i>Gaditanum fretum</i>	66.35. 211.2
<i>Echites lapis</i>	110.8	<i>Esseni populi</i>	107.33	<i>Gaditanus sinus</i>	211.2
<i>Edonij populi</i>	33.2	<i>Essedones populi</i>	49.50	<i>Gagates lapis</i>	64.37
<i>Egnatia oppidum</i>	197.11	<i>Essedonum mores</i>	50.1. 182.46	<i>Galactites lapis</i>	28.26
<i>Elea oppidum</i>	174.3	<i>Etesiæ uenti</i>	52.6	<i>Galata insula</i>	208.12
<i>Electrides insulæ</i>	207.4	<i>Eubœa ins.</i>	30.35. 41.40. 205.6	<i>Galatia</i>	117.41

I N D E X.

Galatis	185.20	Gyaros insula	206.1	Heluetiæ descriptio	61.36
Galli immanes	60.49. 213.10	Gymnestia insula	66.50	Heluetij Germani	22.47
Galli superbi et superstitiosi	213.6	Gymnosophistæ	131.33	Hemodès septem insula	223.1
Gallia Braccata	199.3	Glanon oppidum	199.19	Heneti populi	120.47
Gallia comata	196.7. 198.48	Glastum herba	222.44	Hemiochi populi	50.26
Gallia prouincia	60.39. 213.42	Glessaria insula	59.36	Ἡφαιστία insula	27.45
Gallia togata	195.11	Glossopetra lapis	110.12	Hephæstia urbs	42.39. 114.31
Gallie fecunditas	213.2	Gna fluius	230.20	Hera Iuno uocatur	19.39
Gallicensæ scemine	222.5	Gnidus oppidum	172.24	Heraclea op.	176.28. 197.23
Gallipolis	197.14	Gnosfos oppidum	39.19. 206.18	Herba inebrians	35.49
Gallogræci	38.49. 156.20	Gorgones фри	148.15	Herbesus	27.1
Gamphasantes	91.28. 159.36.	Gorgones insula	148.13. 228.50	Herculaneum oppidum	197.37
Gandamus	226.34 (164.29	Gortyna urbs	40.11	Hercules cōtra Albionem	199.29
Gandari populi	156.10	Granicus fluius	175.29	Herculis columnæ	54.46. 66.2
Ganges fluius	129.24	Græcia	157.26. 188.20	42. 160.28. 202.23	
Garamantes populi	85.1	Græcorum certamina	190.40	Herculis in Gadibus templū	221.
Garamantiū armēta	85.36. 164.21	Gryphi uolucres	50.49	Herculis specus	160.18 (40
Garganus mons	197.6	Gronij populi	211.38	Hercynia sylua	58.32. 216.6
Gargara oppidum	174.20	Gronlandia	57.19	Hermiona oppidum	192.19
Garunna fluius	213.17	Gruum excubiæ	37.11	Hermiones populi	217.16
Gaudos insula	206.25	Gruum expeditio	36.41	Hermisium oppidum	181.28
Gaulos insula	85.39. 208.11	Gutallus fluius	58.35	Hermonassa oppidum	178.39
Gaza oppidum	168.29	H		Hermus fluius	116.24
Gebēnici mōtes	60.40. 198.44	H Adrumentū op.	162.13	Heroopoliticum promōt.	226.35
Gedrosis regio	225.50	H æbudes insula	64.4	Hesperia cadē quæ et Hispania	65.
Geloni	48.26. 179.11. 183.33	Hæmodes mons	171.4.4	Hesperia oppidum	163.35 (27
Gelonium stagnum	27.18	Hæmorrhōis animal	78.22	Hesperides insula	229.13
Gelos portus	172.18	Hæmos mons	184.23	Hesperidum horti	69.19
Genesara lacus	104.39	Halesinus fons	27.16	Hestia oppidum	205.15
Genua oppidum	198.13	Halicarnassus oppidum	172.16	Hetruria regio	196.3
Georgi populi	50.8. 156.16.	Halis fluius	121.25. 177.3	Hetrusca	198.11
182.11. 183.15		Halycidon portus	199.19	Hexi oppidum	202.19
Gereston promōt.	41.46. 205.7	Halonefus insula	205.2	Hiberes populi	156.14
Germani olim фри	215.22	Hanaxobitæ populi	181.24	Hiera insula	27.48. 208.14
Germania inferior & superior.		Hannanientes	84.34	Hiericus	104.43
216.20		Hannomonis oraculum	79.48	Hierosolyma	104.44. 106.25
Germaniæ descriptio	58.26.	Hannibalis portus	21.3. 211.24	Himantopodes populi	91.35.
215.18		Hannibalis scala	201.27	92.14. 229.27	
Germaniæ fertilitas	58.30. 215.45	Hannonis nauigatio	148.18	Himereus fluius	27.13
Germaniæ initium	58.27	Hebenus arbor	136.13. 226.38	Hippo	75.25. 197.31
Geryonis monumentum	211.6	Hebrus fluius	36.13. 184.21	Hippo Diarrhytus	45.5. 162.5
Geryonis sedes	66.32	Hecubiæ sepulchrum	186.13	Hippocrene fons	31.27
Gerros fluius	182.6	Hedui populi	213.30	Hippo regius oppidum	162.1
Gesoriacus portus	214.16	Helene insula	205.17	Ἡπτομαβὲς	123.10. & 21
Gessus fluius	173.3	Helicon lucus	30.23	Hippopodes pop.	56.32. 219.29
Getæ	38.20	Heliopolis	102.41	Hippopotamus	95.31. 38.28
Getuli populi	159.30. 229.33	Heliotropium gemma	78.42	Hippuris insula	206.1
Gigantes	13.22	Heliurapeza	86.48	Hippuros portus	140.37
Gigantium fabulæ quid significant.		Hellas	29.42. 188.24	Hirundinum multitudo	27.34
Gildano op.	230.18 (33.28	Hellenes	31.48	Hispania	65.25. 201.16
Githius fluius	193.4	Hellepontus	28.19	Hispaniæ fertilitas	65.33. 200.42

I N D E X.

<i>Hispaniæ diuisio</i>	65.40. 200.7.	<i>Icaros insula</i>	42.30	<i>Isthmici ludi</i>	19.38
201.18		<i>Icarus fluuius</i>	56.15	<i>Isthmus</i>	29.35. 192.2
<i>Histonium op.</i>	197.4	<i>Ichnusa</i>	24.37	<i>Istria regio</i>	194.11
<i>Hyacinthus</i>	89.9	<i>Icosium op.</i>	72.40. 161.24	<i>Istrici populi</i>	182.26
<i>Hyæna animal</i>	77.14	<i>Ichthyophagi</i>	144.1	<i>Istropolis</i>	185.20
<i>Hyæros insula</i>	206.1	<i>Ichthys promontorium</i>	192.14	<i>Ithaca insula</i>	24.15. 205.26
<i>Hybernia</i>	62.22. 63.38. 64.7	<i>Idæus Cretæ mons</i>	39.34. 206.21	<i>Italiæ descriptio</i>	195.1. diuisio
<i>Hybla oppidum</i>	156.14	<i>Idæus Phrygiæ</i>	174.9	19.20. 23.35. longitudo	21.1.
<i>Hydaspes fluuius</i>	225.1	<i>Idumæa</i>	103.49	laus	18.21. similis querno folio
<i>Hydria insula</i>	207.4	<i>Ierna fluuius</i>	211.41	19.28. uaria nomina	18.27.
<i>Hydrus mons</i>	197.13	<i>Iginium insula</i>	208.19	<i>Iuba rex</i>	70.31. 100.47
<i>Hyems & æstas simul in diuersis locis</i>	165.44	<i>Ilba insula</i>	24.13	<i>Iudæa descriptio</i>	104.38
<i>Hyla oppidum</i>	172.23	<i>Ilienses populi</i>	208.30	<i>Iudæorum sectæ</i>	107.33
<i>Hylas fluuius</i>	119.32	<i>Ilium oppidum</i>	174.22	<i>Iugurtha rex</i>	161.6
<i>Hymera fluuius</i>	208.6	<i>Illice oppidum</i>	202.12	<i>Iuno Mycenæa</i>	190.13
<i>Hymera oppidum</i>	207.35	<i>Illicitanus sinus</i>	202.10	<i>Iunonis promontorium</i>	202.33
<i>Hymettus mons</i>	30.2	<i>Illyrici populi</i>	38.24. 194.10	<i>Iunonis templum in Bætica</i>	190.
<i>Hypacyrus fluuius</i>	182.6	<i>Ilua insula</i>	208.20	13. 211.5	
<i>Hypanis flu.</i>	4.7.48. 129.46.	<i>Imaus mons</i>	112.33	<i>Iunxo oppidum</i>	230.19
<i>Hypasis flu.</i>	129.25 (182.29	<i>Imbros insula</i>	204.27	<i>Iupiter in Creta mortuus</i>	206.15
<i>Hypatos fluuius</i>	169.34	<i>Inachus fluuius</i>	29.7. 193.3	<i>Iura mons</i>	60.48
<i>Hyperborei pop.</i>	52.13. 219.29	<i>Indi populi</i>	128.44. 130.9	<i>Iuerna insula</i>	222.41
<i>Hypnale serpens</i>	78.19	<i>Indiæ descriptio</i>	128.45		
<i>Hypsis oppidum</i>	172.45	<i>Indiæ fertilitas</i>	ibidem	L	
<i>Hyrçani populi</i>	53.13. 220.19	<i>Indiæ monstra</i>	131.41	<i>Labyrinthus Aegypt.</i>	166.16
<i>Hyria insula</i>	205.24	<i>Indorū mores</i>	129.8. 131.10. 224.	<i>Lacedæmon op.</i>	190.14
<i>Hytanus fluuius</i>	144.8	<i>Indus flu.</i>	129.24. 224.48 (12	<i>Laciniū promont.</i>	19.34. 20.11.
<i>Holopixos oppidum</i>	206.19	<i>Indigetes dij</i>	19.18	<i>Lacobriga</i>	211.24 (197.22
<i>Homerus quando fuerit</i>	116.28	<i>Ingæones</i>	58.27	<i>Laconia</i>	38.30
<i>Homo animal sagax</i>	9.33	<i>Ino</i>	29.48	<i>Laconice regio</i>	189.46
<i>Homo minor mundus</i>	14.26	<i>Insomnium</i>	91.30	<i>Ladon fluuius</i>	29.26. 191.4
<i>Homo plerunq; dissimilis nascitur parentibus</i>	12.40	<i>Iol oppidum</i>	161.17	<i>Lælia castra</i>	162.6
<i>Homini natura nouerca</i>	12.21	<i>Iolcos oppidum</i>	190.30	<i>Læua infirmior dextra</i>	14.27
<i>Hominis in utero formatio</i>	10.44	<i>Iolis promontorium</i>	224.40	<i>Lais nobile scortum</i>	25.47
<i>Hominis natiuitas qualis</i>	11.10.	<i>Ioniæ descriptio</i>	172.35	<i>Lambriaca</i>	211.40
<i>Hominis perfectio</i>	9.31 (12.13	<i>Ionica regio</i>	18.48	<i>Lampfacum oppidum</i>	175.22
<i>Horoscopus conditiæ urbis</i>	4.6	<i>Ionium mare.</i>	67.16. 189.36	<i>Laodicea oppidum</i>	169.33
I		<i>Ioppe oppidum</i>	103.50	<i>Lapithæ</i>	32.11
<i>Iadera oppidum</i>	194.15	<i>Iordanis</i>	104.42	<i>Larissa op.</i>	30.40. 32.2. 190.2
<i>Iamno oppidum</i>	209.7	<i>Ios insula</i>	40.40. 206.1	<i>Larymna oppidum</i>	191.19
<i>Ianadium</i>	212.5	<i>Iouis sepulchrum</i>	36.36. 206.16	<i>Larumna oppidum</i>	172.20
<i>Iapygas oppidum</i>	19.5	<i>Iris lapis</i>	102.10	<i>Latara</i>	200.10
<i>Iassus sinus</i>	172.31	<i>Isauri populi</i>	156.21	<i>Latium Italia</i>	18.27. 23.35
<i>Iassus urbs</i>	45.12	<i>Islandia</i>	57.19. 65.2	<i>Latmus mons</i>	172.48
<i>Iaxamathæ populi</i>	178.39	<i>Ismenius</i>	30.24	<i>Laturus sinus</i>	161.22
<i>Iaxartes fluuius</i>	126.16. 220.38	<i>Ispalis oppidum</i>	210.31	<i>Laurentum op.</i>	20.13. 198.8
<i>Iberus fluuius</i>	66.9	<i>Issa insula</i>	207.4	<i>Lebedos oppidum</i>	173.10
<i>Ibis</i>	95.44. 98.41. 226.7	<i>Issicum mare</i>	111.25	<i>Lebynthos insula</i>	206.2
<i>Icaria insula</i>	206.2	<i>Issicus sinus</i>	170.1	<i>Ledum flumen</i>	200.9
		<i>Issos oppidum</i>	169.47	<i>Leleges</i>	30.37
		<i>Ister fl.</i>	45.44. 182.42. 194.21	<i>Lemannus lacus</i>	198.44. 200.2
				<i>Lemnos</i>	42.48. 43.41. 205.4
				<i>Leonis</i>	

I N D E X.

Leonis industria	76.40	Lotophagi populi	81.39. 163.4	Mariana fossa	199.26
Leonum diuersitas	76.8	Lucania regio	196.4	Maris nostri uaria nomina	66.46.
Leontophon	77.5	Lucania oppidum	202.11	Maris numina	30.42 (155.3
Leptis	162.13	Lucrinum oppidum	197.5	Maronia oppidum	36.23. 186.32
Lerne oppidum	193.3	Lucrinus lacus	198.2	Mars Scytharum deus	183.37
Lesbos insula	203.23	Luna accessum uariat	210.14	Marsi populi	21.19
Lesfrigones	20.8. 26.6	Luna causa aestus maris	67.47.	Marsyas fluius	115.36
Lethæus fluius	39.41	Luna oppidum	198.12 (68.44	Massagetae populi	126.34
Lethon fluius	80.48	Lupia fluius	217.4	Masilia oppidum	22.43. 199.20
Leucadia insula	205.29	Lupiae oppidum	197.12	Mastusia promontorium	37.41.
Leuca littus	172.30. 200.21	Luporum genera	20.22	186.1	
Leucas oppidum	173.22. 193.23	Lupus adimit uocem	21.38	Mauri	66.42. 159.23
Leuce insula	203.3	Lusitania	201.20	Mauritania	71.1
Leucoethiopes	159.29	M		Mausolus rex	172.28
Leucopetra	19.22	Maææ populi	226.24	Mazaca	121.32
Leucosia insula	19.14	Macar rex	203.23	Mearus fluius	212.10
Leucosyria	121.11	μακρόσωρ cognominata insula.		Mecyberna oppidum	188.3
Leucothea insula	208.16	203.21		Mecybernaeus flexus	187.44
Leucrocota animal	132.36	Macedoniae descriptio	32.46	Medi populi	51.14. 156.19
Leuftrae	28.45	187.40		Mediterraneum mare	54.45.
Libethrus fons	32.36. 188.19	Macedoniae nomen unde	34.10	154.8	
Liber pater	17.2. 108.3. 131.4	Macedoniae primus rex	34.18	Mediterranei maris sinus quatuor.	
Libya	69.12	Macrocephali populi	177.18	44.1	
Libyssa oppidum	119.38	Macrobij qui	86.42. 227.23	Medica arbor	124.15
Libunca fluius	212.11	μακρόβιου τείχος	185.39	Mediterranei maris insulae	202.43
Liburni populi	22.39. 38.24.	Maæander fluius	38.47. 115.44	Megaris op.	190.11. 207.27
194.11		Manalus mons	191.3	Megaris regio	189.44
Lichos fluius	169.34	Maotici populi	179.8	Melanchlani	178.20. 183.35
Liguria lapidosa	18.47	Mago oppidum	209.7	Melas flu.	116.22. 171.13. 186.23
Ligures populi	24.19. 196.3	Magnes lapis	138.4	Melibœa oppidum	188.10
Ligusticum mare	22.5. 66.49	Magnesia regio	32.26. 189.43	Melita & Malta insula	208.11
Lilybaeum promontorium	25.32.	Magnum promontorium.	211.22	Mellaria oppidum	202.32
207.17		Magrada fluius	212.27	Melos inf.	42.43. 43.1. 205.31
Limia fluius	211.40	Malaca oppidum	202.20	Melisiagum palus	216.5
Linternum oppidum	198.4	Malachus insula	147.25	Memoria qui excelluerunt	15.47
Lipara insula	27.46. 208.13	Malea promontorium	28.39.	Memoria facile intercipitur	16.13
Lixos fluius	203.19	38.12. 192.13		Memoria fit ex arte	16.8
Lycæones ferae	88.20. 227.40	Maliacus sinus	191.16	Memnon	118.44
Lycæones pop.	156.20	Mallos oppidum	170.4	Memphis oppidum	93.3. 167.22
Lycasto urbs	177.5	Manes ubi colantur	164.24	Mendesium Nili ostium	95.12
Lychnites lapis	138.8	Manechusa oppidum	206.20.	167.30	
Lycia regio	114.19. 171.32	Manticora animal	133.19	Meninx insula	79.22. 204.25
Lycus fluius	46.33. 120.22	Manto Tiresiae filia	173.11	Menoba oppidum	202.20
Lydi populi	156.21	Mapalia	164.1.	Menstrui causa	9.50
Lymira flu. & oppidum	171.49	Marathon oppidum	191.21	Mercurij promontorium	162.3
Lynces	21.46	Marathonius campus	30.7	Meroë insula	86.40
Lyncurius lapis	20.25. 22.2	Mardi populi	156.18	Meroëni populi	227.19
Lyris amnis	20.35. 198.6	Mare rubrum	100.13	Meros mons	131.3. 224.32
Lysimachia	185.40	Mare Arctoum glacie riget	56.1.	Merula	29.23
Locris regio	189.43	Margaritæ	142.22 (67.46	Mesia palus	21.65
Locri populi	197.27	Margiana regio	125.24	Messana oppidum	26.4. 207.26

I N D E X.

Messembria oppidum	185.26	Mopsus uates	171.26. 173.13	Niger fluius	75.15. 92.44
Messenia regio	189.46	Morea	30.4. 38.25	Nigra sylua	58.47
Messenij populi	193.9	Morini populi	214.16	Nigris fons	89.44
Messene oppidum	190.15	Moronenon promontoriū	226.37	Nigritæ populi	159.25. 229.33
Mesopotamia oegio	108.37.	Moschi montes	178.11	Nigropontus	38.26
123.44. 168.35		Moschi	156.16. 220.19	Nili descriptio	165.1
Mesua collis	200.10	Moscouia	48.15	Nili inundatio	93.15. 165.18
Metagonium promont.	161.45	Mossylicum promont.	147.11	Nili origo	92.31. 93.25
Metapontum op.	19.45. 197.22	Muldauia	38.21	Nisyros populi	206.2
Metaurus fluius	196.29	Mulucha fluius	160.15	Niuaria insula	149.2
Metaurum oppidum	197.29	Mundi cardines quatuor	153.26	Niues in Aethiopia	165.28
Metellorum pietas	17.49	Mundus quid	210.10	Nymphæus spec ⁹	144.23. 181.35
Methone oppidum	32.27. 190.15	Murrani	156.19	Nyphates mons	171.47
Metilis oppidum	165.14	Musagori insulæ	206.23	Nysa op.	108.4. 131.2. 224.31
Miletum oppidū	116.13. 172.40	Musica ex Creta	39.28	Nysij populi	224.38
Mindus oppidum	172.30	Musica mira uis	57.50	Næga oppidum	212.11
Minerua dea frugum	39.47	Mutina oppidum	19.67	Nogardia oppidum	49.5
Minerue promontorium	197.36	Mutus ui timoris loquitur	16.24	Nomades populi	50.37. 73.31.
Minium	65.45	Muzirum emporium	14.4.21	Noricus ager	61.5 (183.12
Minus	211.39	N		Noruegia metalli frax	56.18
Minyæ	191.13	Nabar fluius	161.25	Nuchul fons	228.40
Minois urbs Cretæ	39.3	Nar fluius	194.19	Numana oppidum	196.34
Minturnæ oppidum	79.22. 158.6	Narbo oppidum	199.12. 200.16	Numantia oppidum	201.29
Miraculū impudicæ mulieris	18.7	Narbonēsis prouinc.	199.3. 38	Numidiæ descriptio	73.28. 161.11
Mirtilis oppidum	211.23	Narius fluius	212.10	O	
Misius mons	175.37	Narona	194.15	O Brinca fluius	214.5
Misenus Aeneæ miles	198.3	Nasamones	79.37	Obris fluius	200.14
Mistræ oppidum	197.26	Natidos oppidum	171.9	Oceani descriptio	209.36
Mithridates ingeniosus	16.3	Natiso fluius	196.13	Oceanus Britannicus	209.43
Mithridax lapis	109.39	Naumachos insula	206.22	Oceanus quid significet	66.38
Mitylene oppidum	203.25	Naupactos oppidum	191.5	Octavianorum colonia	199.17
Mycene oppidum	190.12	Naustathmos	163.34	Ocelis promontorium	144.43
Myconos insula	206.6	Naxos insula	42.17. 206.6	Odera fluius	59.8
Mydonia	119.30	Neapolis Africae	162.14	Odessos oppidum	185.26
Myriandros oppidum	169.35	Neapolis Cariae	172.31	Oea oppidum	162.26
Myrina oppidū	42.49. 173.45	Neapolis Italiae	19.23. 198.1	Oenotria dicta Italia	18.28
Myrlea oppidum	176.1	Nebis fluius	211.39	Oesyma oppidum	187.11
Myrmecites lapis	110.23	Nebrodes	26.32	Oestros fluius	171.22
Myrmeion oppidum	181.27	Neccari fons	47.8	Oeta mons	191.35
Myrrha	101.1	Nemausus oppidum	199.8	Ogyris insula	226.27
Myrtoum mare	29.41. 68.11	Nemesis Phidiaca	191.25	Olbia oppidum	10.31. 199.19
Mysia regio	173.43 (188.21	Neptuni ludī	192.6	Olbianum fanum	176.5
Mœnis fluius	217.4	Neptunius mons	26.31	Olbianus sinus	176.4
Mœris lacus	166.13	Neptuni fanum	176.5. 193.5	Olearos insula	205.31
Mœsia	61.9	Nerij populi	205.15	Oleaster lucus	70.3. 211.3
Molochites lapis	102.7	Neruos insula	205.25	Oleum ex fontibus	87.40
Molossi populi	28.12	Nesos oppidum	205.16	Olitingi	211.14
Monda fluius	211.30	Nesua fluius	212.25	Olympus mons	32.15. 175.36
Monoceros	133.29	Nestos flu.	36.12. 184.22. 187.7	Olympiadis spatium	4.12
Monosceli	132.25	Neuri	48.15. 182.36. 183.36	Olympici Iouis templum	34.20.
Monstra	87.7. 132.1. 288.10	Nicea oppidum	176.4. 199.16	190.17	

I N D E X.

Olympias mater Alexãdri	34.48	Palma oppidum	209.7	Pelorus Hannibalis gubernator.	
Olympicum certamen	5.11	Palma Aegyptia	96.18	207.19	
Olynthos oppidum	187.12	Palmaria insula	208.17	Pelta Amazonica	135.40
Oluros oppidum	193.19	Pamphagi	86.29	Pelusium oppidum	96.7. 167.28
Ombria insula	148.46	Pamphylia descriptio	171.13	Peneus fluvius	32.3. 188.7
Onager	77.42. 78.16	Panchaia	101.20	Perdices Boeotiae	30.48
Oona insula	56.27. 223.11	Panocratium certamen	12.30	Perdicũ nidificatio ingeniosa	31.6
Ophiophagi	103.23. 226.44	Pandataria insula	24.1. 208.17	Perga oppidum	171.24
Ophiusa insula	209.26	Pandea gens	131.1	Pergæa Diana	171.25
Opuntius sinus	30.39. 123.14.	Pandion Lycipater	172.20	Perinthos oppidum	185.35
Oraculum	91.26 (191.16	Panes & Aegipancs	228.30	Pernicissimi qui fuerint	14.37
Orbelus mons	184.23	Pannonia	61.7	Perseus	148.15
Orchades insulae	65.10. 64.16.	Panonium	173.4	Persicus sinus	145.36. 156.3.
222.49		Panormus oppidum	207.35	Persis regio	226.20 (225.33
Orchomenon oppidum	191.2	Panthera	53.32. 54.30	Petilia oppidum	197.25
Orestis corpus	13.44. 19.42.	Panticapes	182.10	Petrae Syrenum	197.35
33.16		Paphlagonia	120.44. 176.44	Peuce insula	45.49. 203.9
Oricum oppidum	194.11	Paphos oppidum	204.7	Phaestos oppidum	206.19
Origeuones populi	212.25	Pardus	54.2	Phanagoria	178.31
Orontes fluvius	169.34	Paratonius portus	163.34	Phancij	56.32
Orpheus Thrax	36.19	Parentibus soboles plerunq; con-		Phantasia	91.41
Ortygia	14.13. 41.7	formis	12.46	Pharmacotrophi populi	156.11
Osismij populi	214.13	Parilia festa	3.46	Pharos inf.	97.2. 207.7. 204.
Ossa mons	32.4. 188.15	Parion urbs	175.22	Pharsalici campi	32.9 (15
Ossonoba oppidum	211.23	Paris	174.28. & 34	Pharusij populi	91.37. 92.15.
Osteodes insulae	208.13	Parnassus mons	190.6	159.25. 229.29	
Ostia urbs	198.9	Paropamisus mons	12.64. 171.	Phaselis oppidum	171.16
Othrys mons	32.22	46. 224.49		Phasis fluvius	50.34. 178.3
Oxos flu.	53.13. 125.49. 220.38	Paros insula	42.8. 206.5	Phicores populi	178.38
P		Parthenion insula	42.36. 181.33	Phileae oppidum	185.32
Pachinum promont.	25.30.	Parthenius mons	191.3	Philani fratres	75.34. 163.7
207.16		Parthenius portus	19.10	Philanorum arae	79.36. 181.45
Pactolus fluvius	116.2	Parthi populi	146.1. 156.24	Philippi	187.8
Padus fluvius	19.3. 21.10. 196.15	Parthenope	19.22	Philoctetes	19.28. 32.41. 188.11
Paeanis lapis	35.17	Patara oppidum	172.1	Philotes oppidum	226.37
Paderos lapis	102.18	Patavium op.	19.2. & 29. 196.6	Phinopolis oppidum	185.32
Paeonianus sinus	197.34	Pathmiticũ Nili ostium	167.30	Phitiusa insula	205.20
Paeonium oppidum	19.35. 197.34	Pathmos insula	38.26	Phygela oppidum	173.8
Pagasa oppidum	191.12	Patrae oppidum	28.33. 193.11	Physeella oppidum	187.46
Pagaseus sinus	191.11. 205.5	Pedalion promontorium	172.14	Physeter piscis	134.13
Pagonus portus	192.18	Pegasus	31.27. 88.43. 227.42	Phythomia insula	208.17
Palatium undae	3.25	Pelion mons	32.13. 188.14	Phlegra	33.26
Palestina regio	168.21	Pella oppidum	187.41	Phlegraeus campus	19.47
Palliboti populi	130.16. 224.37	Peloponnesus	29.46. 38.20.	Phoca piscis	45.39
Pallanteum	29.12	189.39		Phocis regio	173.23. 189.44
Pallantia oppidum	201.29	Peloponnesi regiones	189.45	Phoenices	168.21
Pallas dea	40.16. 118.12	Peloponnesi figura	29.38. 30.12	Phoenicia	169.9
Pallas Tritonia	162.22	Peloponnesus à Turca expugnata.		Phoenicusa insula	28.3. 208.14
Pallene regio	187.11	38.39		Phoenix avis	101.13. 226.9
Palinurus gubernator	19.8	Pelops	173.46	Pholoë mons	191.3
Palinurus promontorium	197.32	Pelorum promont.	25.31. 207.18	Phoristae populi	156.16

I N D E X.

Phryges	118.3. 136.20	ῥῆϑμῶ	155.3	Rhiphai montes	51.44. 181.22
Phrygia	115.32. 46	Postideum promontorium	172.36	Rhoda oppidū	201.34. (219.30)
Phryxi templum	178.6	Posidonius Ciceronis præceptor.		Rhodanus fluuius	22.45. 200.2
Phthia oppidum	32.2. 190.4	17.33		Rhodope mons	33.11. 184.23
Phthiotis regio	189.43	Prasij populi	130.16	Rhodos insula	43.14. 203.26.
Phthirophagi populi	178.21	Præneste	19.24	Expugnatur à Turca	43.35
Picentes	196.1	Præsamarci populi	211.42	Rhophanes populi	156.11
Pieria	188.16	Prester serpens	78.24. 80.10	Roma antea Valentia dicta	2.18
Pierides Musæ	32.1	Priapos oppidum	44.12. 174.22	Roma cur orbis caput	1.30
Pietatis sacellum	17.39	Priene oppidum	173.2	Roma primum quadrata	5.46
Pinaria insula	206.2	Prochyta insula	24.1. 208.17	Roma quando condita	4.44
Pindarus Lyricus	17.7	Proconesus insula	203.16	Roma origo	2.15
Pindus mons	32.20. 190.4	Prometheus hoies formauit	31.20	Romæ situs & figura	5.40. 7.2
Piperis arbor	136.4	Propontis	37.35. 38.3. 175.29	Romæ uocabulum unde	2.16
Pisæ Elidis oppidum	190.16	Proserpina	26.16	Romandiola	23.42
Pisæ Italiae oppidum	198.11	Prote insula	205.24	Romulus conditor Romæ	3.44.
Pisaurum oppidum	196.28	Protesilai templum	186.9	196.8	
Pisces exosses	182.24	Psitacus	134.18	Romulus quandiu regnauerit	4.12
Pisces terrestres	200.32	Psylli	79.23	Rubeas promontorium	56.3
Pitane oppidum	28.50. 174.3	Psophis oppidum	191.2	Rubresius lacus	200.20
Pithecura insula	208.15	Pterophoros	51.46	Rubrum mare	100.13. 225.25
Pygmæt	36.38. 130.30. 226.44	Ptolemæis op.	163.35. 226.37	Rudie oppidum	197.11
Pylos oppidum	193.10	Pudorem hominis natura obseruat.		Ruscino oppidum	200.36
Pylij populi	ibidem	14.29		Rusicada oppidum	161.2
Pyramides Aegyptiæ	97.9. 166.	Puerpera lacte aluit patrē	17.37	Russia quo tempore euaserit in du-	
Pyranus fluuius	170.2 (9)	Purpura præstans	229.35	calum	218.10
Pyrci populi	194.10	Puteolanus sinus	197.37		
Pyrenæi montes	201.3	Puteoli oppidum	19.46. 198.2		
Pyrgi oppidum	198.10				
Pyrrha oppidum	203.24. 205.15	Q Vadrige falcata	223.40	S Aba	101.27
Pyrrhæus Atheniensis portus	191.4	Quinilis mensis	8.10	Sabæi pop.	100.24. 226.22
Pyrrhus rex	194.2 (30)			Sabatia oppidum	198.13
Pyrrhus saltator eximius	59.35	R Anæ Seriphie	206.22	Sabini populi	3.8
Pyrrhites lapis	110.5	Rascia	38.18	Sabinorum habitatio	4.18
Pythagoras	42.40	Rauenna oppidum	196.27	Sacæ Scythæ	126.27
Piacia	175.35	Rauraci	46.18	Saccarum	135.44
Planasia insula	24.14	Rha fluuius	48.19	Sacra uia	4.30
Plotæ insule	205.28	Rhamnus oppidū	31.35. 191.25	Sacrum promontorium	211.22
Pluto deus	26.19	Rhæa deorum mater	17.19	Sadanus insula	147.28
Pola oppidum	194.16	Rhea Syluia	3.38	Sagæ	219.28. 223.35
Polonia	218.18	Rhegyum oppidum	20.1. 3. 26.5. 197.28	Sagda fluuius	109.24.
Polaticus sinus	194.16	Rhene insula	206.5	Saguntum oppidum	202.9
Polentia oppidum	209.8	Rhenus fluuius	214.17	Says oppidum	167.22
Poli regio	50.40	Rhetæa littora	116.35. 175.12	Sal Agrigentinum	27.5
Polypus	88.30. 90.10	Rhetico mons	217.1	Sala fluuius	69.40. 230.18
Pompetopolis	121.1. 170.7	Rhaticus ager	61.4	Salacia	211.25
Pompeius Magnus	17.12	Rhinoceros	89.30	Salamis insula	30.10
Pomponij Melæ patria	188.3	Rhion mare	193.14	Salamis urbs	204.7
Pontia insule	208.17	Rhindacus fluuius	175.37	Sale promontorium	197.22
Pon-us	38.10	Rhiphaces populi	159.17	Salenos fluuius	212.24
Pontica ora	220.19			Salentini campi	197.15
				Salentini populi	19.32. 196.2
				Salina	27.7.
				Salonæ	

I N D E X.

Salona oppidum	194.15	Scyronia saxa	29.45. 50.20.	Sextia aquæ	22.30. 61.16
Salonica	38.45	191.31		Sextilis mensis	7.22
Salsusæ fons	200.22	Scyros insula	206.5	Sibylla Delphica	20.29
Same insula	205.25	Scytale animal	78.12	Sibylla Cumana	20.34
Samonium promontoriū	206.10	Scytharum mores	50.42	Sicania	25.18
Samos inf. 42.36. et 40.	203.26	Scythia duplex	157.46	Sicilia à continenti auulsa	20.1.
Samothracia	42.42. 205.1	Scythia Europea	157.23. 181.	25.24. 207.7	
Sangarius	119.29	19. 219.27		Sicilia Trinacria dicta	25.16
Santonæ populi	212.50	Scythiæ descriptio	50.46	Siciliæ pictura	195.30
Sapientes septem	115.28	Scythicum promontorium	223.32	Sicynus insula	206.4
Sappho mulier	115.26	Scythopolis	108.2	Sicyon oppidum	193.19
Sardabale fluuius	161.22	Scythotauri	50.7	Sida oppidum	171.14
Sardemifos mons	171.25	Sclauonia	38.23	Sida portus	171.36
Sardinia insula	24.30. & 48.	Scænas fluuius	186.31	Siderites lapis	110.25
208.24		Scotia	222.36	Sidon oppidum	169.18
Sardinia primi cultores	10.39.	Scrobilus sinus	226.36	Siga oppidum	161.3
Sardis oppidum	16.23 (24.30	Sebeniticum Nili ostium	95.12.	Sigæum oppidum	37.42. 174.23
Sardonian herba	25.2	167.30		Silarus fluuius	197.34
Sardonius gemma	101.47	Secundani populi	199.8	Silurum insula	62.48
Sarmatia descriptio	218.3. & 16.	Selandia	223.5	Simiæ	81.9. 82.40
Saronicus portus	192.18	Selenites lapis	110.19	Simiæ colligunt piper	136.26
Sarmatæ	183.2. 218.19	Selymbria oppidum	185.34	Sinai mons	100.48
Sarpedon promontorium	171.7	Seleucia oppidum	125.35. 169.32	Sinister cur quis fiat	14.1
Sars fluuius	211.43	Semiramis	123.40. 168.24.	Sinonia insula	208.16
Satarchæ populi	50.10. 181.27	Sena insula	222.2 (& 40	Sinuessa oppidum	198.6
Satyri	81.28. 84.20. 228.30	Senogallia	197.2	Sinus Europæ tertius	28.1
Satmali populi	223.11	Sepias oppidum	188.9	Sinus magni quatuor	4.4.1. 157.
Saturnalia festa	8.19	Sepias promontorium	191.10	Siphacis regia	161.17 (34
Saturnius mons	3.5	Septentrionales regiones	56.10.	Siphnos insula	206.4
Saurium fluuius	212.24	50.40		Sipyus oppidum	197.9
Sauromatæ po.	50.27. 156.35.	Septétriones stellæ	139.41. 224.1	Siris	93.10
179.6		Septentrionis animalia	57.30	Sithonia gens	36.19
Sauus fluuius	61.8	Septumani populi	199.9	Sittianorum colonia	161.16
Scamander fluuius	174.25	Sequana fluuius	213.28	Syene oppidum	94.8. 167.22
Scandille insula	205.1	Serabis fluuius	202.6	Symplegades insulæ	203.15
Scandinania	57.11. 59.24	Seres populi	49.34. 127.47	Syndones populi	178.22
Scædia et Schondia	57.13. 223.8	223.38		Syndos oppidum	178.24
Scarphia oppidum	191.18	Sericum	128.4	Synope oppidum	177.2
Scenitæ populi	100.18	Seriphos insula	206.5	Sypilus oppidum	116.20
Schoenitas portus	192.18	Serpentes Africae	78.30	Sypuntum oppidum	197.8
Schenus sinus	172.21	Serpentes Indici	132.28. 224.8	Syracusæ op.	25.30. 207.27
Scincus	80.40. 95.25. 98.24	Serrium promontorium	186.30	Syri populi	226.15
Scipionis Aemilij laus	16.34	Seruita	38.18	Syria regio	168.16
Scipionis Naficæ laus	ibidem	Seruius Tullus Rom. rex	4.34	Syrma uestis	142.4
Scythos insula	205.1	Sesamus oppidum	176.47	Syrpe	80.11
Scylace oppidum	175.35	Sestertium	13.14	Syrtes	75.7. 79.18. 81.30
Scylla oppidum	197.29	Sestianæ aræ	211.50. 212.12	Syrrium magnitudo	162.15
Scyllaceus sinus	197.24	Sestos oppidum	37.40. 186.4	Syrrites lapis	22.16
Scylle monstri descriptio	207.12	Seuo mons	58.26	Smaragdus	51.6
Scylleon promontorium	192.13	Sexfolitæ populi	178.20	Smyrna	116.27
Scyone oppidum	188.2	Sextani populi	199.10	Smyrneus sinus	173.16

INDEX.

Sociale bellum	5.34	Tanaron	28.37. 44. 192.14	Tereffa oppidum	174.18
Socratis prudentia	17.27	Tanaros promontorium	28.40	Tergestum oppidū	194.7. et 22
Sodomum	106.6	Tagus fluvius	66.4. 211.26	Terina oppidum	197.31
Sogdiani populi	220.39	Taygetus mons	29.6. 190.15	Termodon	173.22. 177.4
Solifuga quæ et Solipunga	24.39	Talga insula	223.4	Terote	229.32
Solis fons mirus	163.25	Tamarici populi	211.46	Terræ diuisio	153.46
Solis insula	144.5	Tamaris fluvius	211.43	Terramotu urbes quæ perierint.	
Solis mensa	227.32	Tamesis fluvius	63.36		115.22
Solis ostia	225.16	Tamos promontorium	224.42.	Teutrania	116.49
Soloë populi	112.11. 170.7		225.8	Thabin promontorium	48.47.
Somnium	91.30	Tamuada fluvius	161.2		127.44. 223.38
Sophene regio	168.20	Tanais fluvius	48.46. 49.10.	Thalij populi	50.30
Soractes mons	21.26		155.20. 179.1. 181.25	Thanatos insula	63.5
Sorani supplicium	2.24	Taniticū Nili ostiū	95.13. 167.30	Thasos insula	204.27
Sparta Laconicæ	28.46. 29.1	Taphræ oppidū	75.33. 162.14.	Theanum oppidum	197.5
Spectra uidentur in septentrione.			182.4	Theba	30.14. 31.10. 174.11
	65.8	Taprobane insula	139.15. 225.12	Thebæ multæ	37.27
Speculum uiuatur menstruo	10.11	Tarando	91.1	Thebæ Aegyptiæ	96.40. 167.23
Sperchium promontorium	36.21.	Tarandus	88.22	Thebæ Bœoticæ	190.7
	191.13	Tarentinus sinus	197.21	Theganusa insula	205.23
Sperchius fluvius	191.13	Tarentum olim Lacedæmonium.		Themiscyrum	177.7
Sphinges feræ	81.25. 227.40		19.5. 34. 197.22	Theodosia oppidum	181.28
Sporades insulæ	42.28. 206.4	Tarichie insulæ	204.26	θεωπ ὄχρη	228.26
Sternutatio cauenda post coitum.		Tarquinius Priscus	4.32	Thera insula	206.1
	10.36	Tarquinius Superbus	4.36	Thermæ oppidum	207.34
Sternutationis causa	10.47	Tarracina oppidū	19.50. 198.7	Thermæus sinus	32.8
Stymphalus lacus	29.30	Tarraco urbs	66.12. 201.42	Thermopyle	119.41. 191.18
Stœchades insulæ	209.1	Tarraconensis prouincia	66.13.	Thesæus	191.22
Stratos oppidum	191.5	Tarsus oppidum	111.31 (201.19)	Thessalia	31.40. 189.42
Strymon fluvius	33.10. 184.22.	Tartarorum immanitas	219.1	Thessalonice oppidum	188.8
	187.7. 12	Tartarorum mores	218.21	Thicis fluvius	200.35
Strongyle insulæ	27.50. 208.15	Tartessos oppidum	202.30	Thimnie promontorium	172.22.
Strongyle oppidum	42.16	Tatius Rom. rex	41.9		185.30
Strophades insulæ	205.28	Tauri populi	183.7	Thymnias sinus	172.29
Subur oppidum	201.39	Taurianum oppidum	197.29	Thymnias insula	203.10
Succinum	59.36	Taurica insula	37.40. 38.40	Thinnus piscis	45.30
Succinum Indiæ	60.11	Taurici populi	178.11. 181.29	Thyre oppidum	29.3
Sucro fluvius	202.7	Taurominium op.	26.3. 207.26	Thysagetæ	179.12
Sucronensis sinus	202.4. 209.9	Taurus Indicus	133.13	Thoa animal	88.39
Suestia palus	216.5	Taurus mons	112.15. 171.37.	Thoricos oppidum	191.25
Sueui populi	221.7		217.1	Thracia	35.36. 37.45. 184.7
Sulchi oppidum	208.31	Tectosages populi	199.8	Thraciæ sterilitas	184.14
Sunium promontorium	30.11.	Telamon oppidum	198.11	Thracius Bosphorus	176.9
	186.19. 191.26.	Telmessos op.	114.46. 172.5	Thracum mores	35.40. 184.28
Surrentum oppidum	197.37	Temesa oppidum	197.31	Thule inf.	63.47. 64.40. 223.
Susa oppidum	145.27	Tempe	32.10. 188.18	Thus Arabicum	100.33 (15
Susiani populi	156.10	Tenea oppidum	191.2	Tiberiadis lacus	104.42
T		Tenedos insula	203.18	Tiberis fluvius	198.9
T Abereni populi	177.8	Tenos insula	206.5	Tiburtum urbs	19.18
Tabraca oppidum	162.1	Teos oppidum	173.18	Tifernus fluvius	197.4
Tachempso Nili insula	165.9	Terapne oppidum	90.14	Tiristris promontorium	185.21
				Tigris	

I N D E X.

Tigris animal	53.14. 54.26.	Trucones insulae	207.4	Virgi oppidum	202.18
220.42		Truentum oppidum	197.1	Virgitanus sinus	202.19
Tigris fluvius	108.48. 226.4	Tubero fluvius	225.23	Visu quae mulieres inficiant	15.15
Timaeus fluvius	196.11	Tueda fluvius	63.8	Visula & Vistula	58.35. 218.4
Tingi oppidum	69.8. 160.18	Tulcis fluvius	201.44	Visurgis fluvius	217.5
Tios oppidum	176.43	Tullus Hostilius Rom. rex	4.26	Visus acutissimi fuit Strabo	15.5
Titanum regnum	40.36	Turcae populi	179.12	Vlyssippo	66.3. 211.26
Tylos insula	135.22	Turcae quomodo occuparint terras Christianorum	177.25	Vmbri populi	19.47
Typhon gigas	112.10. 170.50	Turcarum mores	177.42	Vngaria peregrinarum gentium se des.	217.50
Typhoneus specus	170.40	Turcarum origo	179.20	Vnicornis	133.37
Tyra fluvius	182.36	Turcarum regni successio	179.26	Vnio	142.49
Tyresias	35.25	Turduli populi	211.1. & 29	Vnni populi	124.44
Tyros peninsula	169.15	Turium oppidum	197.23	Vocontij populi	199.6
Tyrrheni	19.5. 66.50	Tuscum mare	197.30	Volcae populi	200.8
Tmolus mons	116.1	V		Volsci populi	20.1. 196.4
Tolossa oppidum	199.9	V Agitus prima nascentium		Vranopolis	43.50
Tomarus mons	28.14	uox	11.39	Virgo insula	208.20
Toreatae populi	178.37	Valachia	38.22	Vri animalia	59.19
Torone oppidum	187.46	Valentia oppidum	202.9	Vrias sinus	197.7
Tragelaphus	58.10	Valentium oppidum	197.12	Vrforum natura	73.40. 74.30
Tragopomenes aues	88.44. 227.2	Varduli populi	212.21	Vthista urbs	161.25
Tragurium	194.15. 207.5 (41	Varum flumen	198.14	Vtica oppidum	162.7.
Transsylvania	38.18	Vasio	199.5	Vulcanus deus ignis	43.46
Trapezus oppidum	177.19	Vegeti populi	156.20	Vulturnum oppidum	198.5
Treueri populi	213.30	Velia oppidum	19.13. 197.32	Vulturnus fluvius	198.4
Trigemina porta	2.49	Velocitas mira currendi	14.39	Vultus similis saepe in diuersis reperitur hominibus	13.34
Tripolis	169.23	Venaria insula	208.16	X	
Tritanus gladiator robustissimus.		Veneti populi	120.49. 195.10	X Anthus fluvius	172.3
12.14		Venetus lacus	214.19	Xanthus oppidum	172.4
Tritium	212.25	Venus Cyprina	204.33. 208.4	Xerxis pons	4.4.10. 175.29
Triton amnis	81.40. 79.41	Veneris portus	200.37	Z	
Tritonia Minerua	162.21	Vergiliae	140.1	Z Anclenses populi	19.6
Tritonis palus	ibidem	Vesuuus mons Italiae	18.30	Zazynthos	205.25
Tritonice oppidum	135.21	Vesulus mons	21.9. 196.16	Zephyre insula	206.23
Troas regio	173.44	Vesuuius mons	18.36. 19.46	Zephyrion promontorium	197.5
Trochilos	95.2. 98.8	Via fluvius	211.41	Zeugitana regio	73.35
Troezenij populi	19.31. 192.17	Vibo urbs	19.47. 21.11. 197.31	Zmilaces lapis	109.20
Troglodyte populi	91.47.	Vienna Allobrogum	199.6	Zoroaster natus risit	11.42
148.8. 164.19					
Troia quot annis ante Romam	5.4				

E R R A T A.

Pagina 45. uersu 50. dum. pag. 62. uers. 7. Raschia. pag. 181. uers. 31. Michou. pag. 184. uers. 14. Raschia.

IULIVS SOLINVS AVTIO SVO S. P. D.

*V*oniam quidam impatientius potius quàm studiosius opusculū quod moliebar intercipere properarunt, idq; etiam tum impolitum in medium dederunt, priusquam inchoatæ rei summa manus imponeretur, et nūc exemplaribus corruptis, quæ damnata sunt, quasi probata circumferunt, præteritis quæ ad incrementum cognitionis accesserunt cura longiore, ne fortè rudis & imperfecta materia, uelut spectatus à me liber, in manus tuas deferretur, opusculū sententia mea digestum ut nosceres misi. Primo, quod referendus ad industriã tuam fuit tenor dispositionis, deinde ut scabræ adhuc informitatis proditio, editione uera extingueretur. Erit igitur operi isti titulus **POLYHISTOR**. Nam quæ in exordio designaueram, scilicet, *Collectanea rerum memorabiliū, cum ijs quæ improbauimus, placuit obliterari.* Collata igitur hac epistola cum ea quæ auspiciū scriptionis facit, intelligis eodem te loco habitū, quo eum cui laboris nostri summam dedicauimus.

C. IULII SOLINI

POLYHISTOR, SCHOLIIS

OBSCURIORA QUAEQVE LOCA
elucidantibus, illustratus.

Quae sit operis & autoris intentio,
Caput primum.

ENARRATIO CAPITIS
PRIMI.

V M ET aurium cle-
mentia, & optima-
rum artium studijs
praestare te ceteris
sentiam, idq; oppi-
do exptus, de bene-
uolentia tua nihil te-
merè perceperim,
putaui examē opu-
sculi huius tibi po-

Oluit Iulius Solinus ea quae
diffuse & sparsim per alios
tradita erant de mirabilibus
mundi, hic simul & compen-
diose perstringere, ut esset liber iste ueluti
optimo conspersus fermento, quod exigua
pastae portione in magna massam intume-
scere facit, idemq; à tenui loquacitatis bra-
ctea longe abesset, quae praeter tenuitatem aut
inanitatem ipsam aliud nihil habet. Et quo di-
ctis suis maior adhiberetur fides, uoluit quo-
que loca ipsa quorum passim meminit, lectori-
bus esse contestata, & neminem sua legere qui
non mediocriter teneret orbis distinctionem,
terrarum situs, & maris sinus atq; tractus. Si-
ne fructu enim leguntur, quae citra cosmo-
graphiae cognitionem in hoc atq; similibus
autoribus, qui de orbis partibus scripserunt,
leguntur. Ceterum cepesit principium ab
urbe Roma, quae orbis caput esse dicit, quod
suo tempore monarchia illic sedem haberet.
Historici tamen hanc prodiderunt causam, cur
Roma caput orbis fuerit nuncupata. Cum
enim Tarquinius Superbus Capitolium ex-
trueret, caput humanum integra facie aper-
tibus fundamenta templi dicitur apparuisse,
quae uisa species haud per ambages arcem eam
imperij, caputq; rerum fore portendebat: idq;
ita cecinere uates qui in urbe erant, quosq;
ad eam rem consultandam ex Hetruria ac-
ciuerant. Autor est Linius primo ab urbe
condita libro, Addit Dionysius Halicarnas-
ticitatem Romanarum lib. 4. id ipsum caput
fuisse nuper occisi hominis, habuisseq; fa-
ciem uiuis similem, & à capite manantem san-
guinem, ipsumq; caput calidum adhuc atque
recens: fuisseq; tandem ab Hetrusco uate
Romanis legatis, qui hanc ob causam ex ci-
uibus probatissimis ad eum missi fuerant, re-
sposum: Viri Romani dicite uestris ciuibus,
fateo dari caput Italiae fore omnium hunc locum,
in quo caput est reperiunt: & ex illo Capito-
lius, ob capitis inuentionem, is locus uocatur.

10

tissimum dare, cuius uel industria promptius
suffragium, uel benignitas ueniam spondebat
faciliorem. Liber est ad compendium prepara-
tus, quantumq; ratio passa est, ita moderate re-
pressus, ut nec prodiga sit in eo copia, nec dam-
nosa concinnitas; cui si animum propius inten-
deris, uelut fermentum cognitionis magis ei in-
esse, quam bracteas eloquentiae deprehendes.
Exquisitis enim aliquot uoluminibus studuisse
me compendio fateor, ut & à notioribus refer-
rem pedem, & remotis largius immorarer. Lo-
corum commemoratio plurimum tenet, in quam
partem ferme inclinatio est uniuersa materies;
quorum commemorasse ita uisum est, ut in-
clutos terrarum situs, & insignes tractus maris, ser-
uata orbis distinctione, suo quoque ordine red-
deremus. Inseruimus etiam pleraque differenter con-
gruentia, ut si nihil aliud, saltem uarietas ipsa le-
gentium fastidio mederetur. Inter haec, hominum
& aliorum animalium naturas expressimus. Ad-
dita sunt pauca de arboribus & lapidibus exo-
ticis, de exterimarum gentium formis, de ritu dis-
sono abditarum nationum. Nonnulla etiam me-
moratu digna, quae praetermittere incuriosum
uidebatur, quorum autoritas (quod in primis
industriam tuam insinuatam uelim) de scriptori-
bus manat receptissimis. Quid enim proprium
nostrum esse poterit, cum nihil omiserit antiqui-
tatis diligentia, quod intactum ad hoc usque aevi
permaneret? Quapropter quaeso te, ne de praes-
enti tempore editionis istius fide liberes. Quan-

1queq;

40

doquidem uestigia monete ueteris persecuti, opinioniones uniuersas eligere malui
 mus potius, quam innouare. Itaque si qua ex istis secus quam opto in animu tuum
 uenerint, des uelim infantiae meae ueniam; nam constantia ueritatis penes eos
 est quos secuti sumus. Sicut ergo hi qui corporum formas aemulantur, postpo-
 sitis quae reliqua sunt, ante omnia effingunt modum capitis, nec in membra alia
 prius lineas destinant, quam ab ipsa (ut ita dixerim) figurarum arce auspiciu fa-
 ciant inchoandi: ita nos quoque a capite orbis, id est, ab urbe Roma principium
 capessimus, quamuis nihil super ea doctissimi autores reliquerint, quod in no-
 tum praconium possit fuscitari, ac superuacaneum penes sit relegere tramitem
 decursum tot annalibus. Ne tamen prorsus dissimulata sit, originem eius quan- 10
 ta ualemus prosequemur fide.

SCHOLIA CAP. II.

a **C** Ab Euandro.) Euandru hunc
 putant ex Pallantio urbe Arcadiae ante res
 Troianas in Italiam nauigasse. Quare aus-
 tem Roma ante hunc Euandrum Valentia
 dicta fuerit, uariae sunt opinioniones, etiam a-
 pud antiquos scriptores. Deinde quod qui-
 dam putarint nomen Romae non publican-
 dum, id propterea factum putant, ne ab ho-
 stibus carmine et precibus deuoueretur.
 Credebantur enim preces apud deos ineffi-
 caces, si proprium nomen non exprimeret-
 tur. Id cum Soranus apud exteros incosulte
 effutisset, supplicio uitam finiuit.

b **C** Angerona.) Dea credita est,
 quod angores ac animorum solitudines
 propitiata depelleret: et figurabatur simu-
 lacrum eius cum digito labijs admoto, qua
 effigie silentium indicabatur. Cacus autem
 cuius paulo post fit mentio, seruus fuit ne-
 quissimus Euandri, qui agros uicinoru igne
 depopulabatur, et ob id a poe'tis fingitur
 filius fuisse Vulcani, ore ignem fumumque uo-
 mens. Hunc cum soror sua eiusdem nomi-
 nis prodidisset, sacellu meruit in quo ei per
 uirgines uestales sacrificabatur.

c **C** Trigemina porta.) Situ huius
 portae infra in descriptione urbis contem-
 plari poteris, una cum montibus quos urbis
 moenia cingunt. d **C** In foro Boario.)
 Forum illud sic cognominatu quida putat
 a bubus Herculis: alij ob id quod in eo loco
 boues uendi consueuerint. Potitij et Pi-
 narij nomina sunt familiarum inclytarum.

e **C** Myagrum.) Quidam uetusti
 codices habent, muscarum deum, quem et
 Hebraeorum uulgus olim **מַשְׁכָּא דְּמַשְׁכָּא** id
 est, dominum muscarum appellauit. Hunc
 ut Plinius scribit lib. 10. cap. 28. Cyrenaei
 innocant, afferente multitudine muscarum
 pesti

De origine urbis Romae, & tempo-
 ribus eius, de septem Roma-
 nis regibus, Cap. II.

Vnt qui uideri uelint Romae uoca-
 bulum a ab Euandro primu datum,
 cum oppidu ibi offendisset, quod ex-
 tructum antea Valentiam dixerat in-
 uentus Latina, seruataque significatione imposi- 20
 ti prius nominis, **ἑρμύλου** graece, Valentiam la-
 tine nominatam; quam Arcades quum in ex-
 celsa parte montis habitassent, deriuatum dein-
 ceps, ut tutissima urbium, arces uocarentur, He-
 raclidi placet Troia capta quosdam ex Achiuis
 in ea loca, ubi nunc Roma est, deuenisse per Ty-
 berim, deinde surdente Rome nobilissima ca-
 ptiuarum, quae his comes erat, incensis nauibus
 posuisse sedes, struxisse moenia, & oppidu ab ea
 Romanen uocauisse. Agathocles scribit Romanen 30
 non captiuam fuisse, ut supra dictum est, sed Asca-
 nio natam, Aeneae neptem, appellationis istius
 causam fuisse. Traditur etiam propriu Romae no-
 men, ueruntamen uetitu publicari, quandoqui-
 dem quo minus in claresceret, ceremoniaru ar- 40
 cana sanxerunt, ut hoc pacto notitia eius abole-
 ret fides placite taciturnitatis. Valerium denique
 Soranu, quod contra interdictu eloqui id ausus
 foret, ob meritum profanae uocis, neci datu. Inter
 antiquissimas sane religiones sacellum colitur 40
 Angeronae, cui sacrificatur ante diem xij. ca-
 lend. Ianuariaru; quae diua praesul silentij ipsius
 praenexo ob signatoque ore simulacru habet. De
 temporibus urbis conditae ambiguitatum quae
 stiones excitauit, quod quaedam ibi multo ante
 Romulum condita sunt. Quippe aram Hercu-
 les, qua uouerat si amissas boues reperisset, puni-
 to Caco, patri inuictori dicauit. Qui Cacus habi-
 tauit locum cui Salinae nomen est, ubi Trigemi-
 na nunc porta. Hic (ut Caelius tradit) cum a 45
 Tar-

Tarchone Tyrreno, ad quem legatus uenerat Marfyæ regis, socio Megale Phryge, custodia foret datus, frustratus uincula, unde uenerat rediit, præsidij amplioribus occupato circa Vulcanum & Campaniâ regno; dum atrectare etiã ea auderet, quæ cõcesserant in Arcadiã iura, duce Hercule, qui tunc fortè aderat, oppressus est. Megalen Sabini receperunt, disciplinã augurandi ab eo edocti. Suo quoq; numini idem Hercules instituit aram, quæ maxima apud Pontifices habetur, cum se ex Nicostrate Euandri matre, quæ à uaticinio Carmentis dicta est, immortalẽ cõperisset. Conseptum etiam, intra quod ritus sacrorum factis bouicidijs, docuit Potitios. Sacellum Herculis in foro boario est, in quo argumenta cõuiuij lætæ maiestatis ipsius remanent. Nam diuinitus illud neq; canibus, neque muscis ingressus est. Etenim cum uiscerationem sacricolis daret, Myagrum deum dicitur imprecatum. Clauã uero in aditu reliquisse, cuius olfactu refugerent canes; id usque nunc durat. Aedem etiam, quæ Saturni ærarium fertur, comites eius condiderunt in honorem Saturni, quem cultorem regionis illius cognouerant extitisse. Item & montem Capitolinum Saturnium nomina runt. Castellum quoq; quod excitauerant, portam Saturniam appellauerunt, quæ postea Pandana uocata est. Pars autẽ infima Capitolini montis habitaculum Carmentis fuit, ubi Carmentis nunc fanum est, à qua Carmentali portæ nomẽ datum est. Palatiũ uero nemo dubitauerit, quin Arcades habeat autores, à quibus primum Palanteum oppidum conditum, quod aliquandiu Aborigines habitauerunt, sed propter incommodũ uicinæ paludis, quam præterfluens Tyberis fecerat, profecti Reate, postmodum reliquerunt. Sunt qui uelint à balatibus ouium mutata litera, uel à Pale pastorali Dea, aut (ut Silenus probat) à Palanto Hyperborei filia, quam Hercules ibi cõpressisse uisus est, nomen monti adoptatum. Sed quanquam ista sic congruant, palam est prospero illi augurio deberi gloriam Romani nominis, maxime cum annorũ ratio faciat cardinem ueritati. Nam ut affirmat Varro autor diligentissimus, Romã condidit Romulus, Marte genitus & Rheæ Syluia, uel ut nonnulli, Marte & Ilia. Dicta q; est primum Roma quadrata, quod ad æquilibrum foret posita. Ea incipit à sylua, quæ est in area Apollinis, & ad supercilium scalarum Caci, habet ter

pestilentiam: quæ protinus intereunt, quam litatum est illi deo. Scribit & Romæ eadem esse Herculis in foro Boario, quam neq; muscæ neq; canes intrat. f. **C** Montẽ Capitolinũ.) Mons iste olim Saturnius uocatus fuit, à deo Saturno: deinde Capitolium, quod illic quum fundamenta fõderentur ædis Iouis, caput hominis inueniretur. Vocatus est & hic mons antè Tarpeius, à uirgine uestali Tarpeia, quæ ibi à Sabinis necata armis & sepulta. Est quoq; ibi Saturnia porta, quæ deinde Pandana uocari cõpit, quod semper pateret. Memint Dyonius Sicutus & Carmetalis portæ, quæ fuit iuxta Capitolium. Palatiũ uero dictum est pro Palantium, quod urbs fuit in Arcadia, unde Arcades Romam uenientes, huic loco nomen indiderunt. Ceterũ Aborigines populi sunt sic appellati, quod errantes cõuenierint in agrum, qui nunc est populi Romani, quorum rex primus fuit Saturnus, post quem tertio loco regnauit Faunus, sub quo Euander ab Arcadiæ urbe Palantio in Italiam uenit. Alij putant Aborigines sic dictos græco nomine, quod montes incoluerint. Sunt qui & Palatiũ sic uocatum putent à balando, quod ibi pecus pascebat balare cõsueuerit: uel à palando, quod ibi pecudes errare solebant. Alij aliter sentiunt, ut scribit quoq; autor iste. Et cum mons Palatinus ob præterfluentem Tyberim incõmodam præstiterit habitationem, ut hic Solinus scribit, sicut & typus urbis infra exprimit pontẽ, qui transmittit ad palatium, nescio quare is mons in descriptione Romæ inuenitur ferè remotiorem habere situm à ripa Tyberis: nisi fortè duo fuerint colles sic nominati.

g. **C** Rheæ Syluia.) Rheæ uestalis à Syluio rege Syluia denominata, & ab Ilia urbe unde originem duxit, alio nomine Ilia uocata, cuius filius Romulus obseruato augurio in saxi nemorosi palatij, uidit duodecim uolucres, & frater eius Remus in cacumine montis Auentini uidit sex aues, & ex hoc augurio capiunt arbitrium urbis.

h. **C** Nequa hostia Parilibus.) Secundum Solinum Parilia festa dicuntur à partu Ilia, quasi partus Ilia. Id autem maiores instituti tenuerunt, ut cum die natali munus annale Genio soluerent, manum à cæde ac sanguine abstinerent, ne die qua lu

cem ipsi accepissent, alijs demerint.

i (Ceninenses.) Populi à Cenina urbe Italiae sic dicti. Porrò Iupiter Feretrius dictus est, quod pacem ferre crederetur, cui Romulus primū templū Romae extruxit. Romulus itaq; cum Palatium inhabitasset atq; Calium montem propinquū, & iuxta paludem Capreae animam reddidisset, successit illi Tatius qui montem Capitolinum ab initio ceperat, in qua postea templum Iunoni Monetae extractum fuit. Hanc autem Monetae dictam aiunt, à monendo.

Olympias spaciū est quinq; annoru, quod à Romanis lustrū dicitur: & hic pro 27. putant legendū 13. olympiade. Nam aiunt praecessisse urbem conditam sex olympiades, & à condita urbe siue à cepto regno fluxerunt anni 21. usq; ad bellum quod Romulus habuit cum Sabinis populis circa Tyberim habitantibus, quod tribus duravit annis: ac deinde cum Romulo Tatius quinq; annis tenuit principatum, qui anni simul iuncti faciunt 29. Tatio successit Numa secundus rex, sepultusq; est postquam regnauerat 33. annis trans Tyberim sub Ianiculo monte. Post hunc creatus est tertius rex Tullus Hostilius, qui, autore Lio, urbi adiecit Coelium montem, ubi & relicta Velia habitare coepit. Huius successor Ancus Martius quartus rex addidit urbi montem Auentinū atq; Ianiculum, habitauitq; in sacra uia, quae sic appellatur quod in ea inter Romulum & Tatum sacrum foedus ictum fuerit. Hic Ancus cum Tarquinium Priscum, antea Lucumonem dictum, tutorem filiorum reliquisset, oblitus Lucumo filiorum regis, Romanorum regno praeter æquum et fas potitus est. Ceterū Mugonia porta eadem est quae & Trigonia, siue triangularis, à mugitu pecorum, quae uenalia per eam ingrediebantur, sic dicta: aut ut alijs placet, à Mugio quodam, qui eidem tuenda praesuit. Post Tarquinium Priscum affecutus est regnum Seruius Tullius, qui habitauit Exquillas, in quo monte fuerunt duo uertices, Olbius & Pullus: ipse enim iunxit urbi colles, Exquillum, Viminalem, Quirinalem, & extruxit Dianae templum in Auentino. Hic à genero suo Tarquinio Superbo praeter omne ius interemptus est, successitq; illi parricida in imperio, Super-

bus
 minum, ubi tugurium fuit Faustuli, ibi Romulus mansitauit, qui auspiciatò fundamēta murorum iecit, duodeuiginti natus annos, xi. calend. Maias, hora post secundam ante tertiam, sicut Lucius Tarutius prodidit, mathematicorū nobilissimus, Ioue in piscibus, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in scorpione, Sole in tauro, Luna in libra constitutis. Et obseruatum deinceps^h ne qua hostia Parilibus caederetur, ut dies iste à sanguine purus esset: cuius significationē de partu Illiae tractam uolunt. Idem Romulus regnauit annos vii. & xxx. De Ceninensibus egit primum triumphū, & Acroni regi eorum detraxit spolia, quae Ioui Feretrio primus suspēdit, & opima dixit. Rursum de Antennatibus triumphauit. De Veientibus postremò, Apud Capreae paludem apparere desijt Quintilibus nonis. Ceteri reges, quibus locis habitauerint, dicemus, Tatius in arce ubi nunc aedes est Iunonis Monetae, qui anno quinto, tquam ingressus urbem fuerat, à Laurentibus interemptus, vii. & uicesima Olympiade hominē exiit. Numa in colle primū Quirinali, deinde propter aedem Vestae in regia, quae adhuc ita appellatur, qui regnauit annis tribus & quadraginta, sepultus sub Ianiculo. Tullus Hostilius in Velia, ubi postea deūm Penatum edes facta est, qui regnauit annos duos & triginta, obiit Olympiade quinta & trigesima. Ancus Martius in summa sacra uia, ubi aedes Lariū est, qui regnauit annos quatuor & uiginti, obiit Olympiade prima & xl. Tarquinius Priscus ad Mugoniam portam supra summam nouam uiam, qui regnauit annos vii. & xxx. Seruius Tullius Exquilijs supra cliuum Olbium, qui regnauit annos duos & quadraginta. Tarquinius Superbus & ipse Exquilijs supra cliuum Pullum ad Fagutalem lacum, qui regnauit annos xxv. Cincio Romā duodecima Olympiade placet cōditā: Pictori octaua: Nepoti & Lucretio opiniones Eratosthenis, & Apollodori comprobantibus, Olympiadis vii. anno secundo: Pomponio Attico, & M. Tullio, Olympiadis sextae, anno tertio. Collatis igitur nostris, & Graecorum temporibus, inuenimus incipiente Olympiade septima Romā conditā, anno post Ilium captum cccc. xxxiii. Quippe certamen Olympicum, quod Hercules in honorē atauī materni Pelopis ediderat, in terminum, Iphiclus filius eius instaurauit post excidiū Troie, anno quadringentesimo octauo.

Ergo ab Iphiclo numeratur Olympias prima. Ita sex medijs Olympiadibus interiectis, quibus singulis anni quaterni imputantur, cum septima coeptante, Roma condita. Sic inter exitum urbis, & Troiam captam, iure esse quadringentos annos, & xxxiij, constat. Huic argumento id accedit, quod cum Caius Pompeius Gallus, & Quintus Verannius urbis conditae anno octingentesimo primo fuerunt consules, Consulatus eorū Olympias vij, & ducentesima actis publicis annotata est. Quater ergo multiplicatis sex & ducentis Olympiadibus, erunt anni octingenti xxxiij, quibus septimae Olympiadis annectendus est primus annus, ut in solidū colligantur anni octingenti xxv. Ex qua summa detractis uiginti annis & iij, Olympiadum retro sex, manifesto octingenti & unus annus reliqui fient. Quapropter cum octingentesimo primo anno urbis conditae, ducentesima septima Olympias computet, par est Romā vij, Olympiadis anno primo credi conditam. In qua regnatum est annis ducētis xli, ^k Decēuiri creati anno ccc, secundo. Primum punicum bellum anno cccc, octogesimo nono. Secundum anno quingentesimo tricesimo quinto. Tertium sexcentesimo quarto. Sociale sexcentesimo sexagesimo secundo. Ad Hirium & Caium Pansam consules, anni septingenti & x. Quorum consulari ^l Casar Augustus consul creatus est, octauū decimū annum agens; qui principatum ita ingressus est, ut uigilantia illius non modo securum, uerum etiam tutum imperiū esset. Quod tempus ferme solum repertum est, quo plurimum & arma cessauerunt, & ingenia floruerunt, scilicet ne inertis iustitio languerent uirtutis opera bellis quiescentibus.

^l (Arma cessauerunt.) Alludunt hoc loci etiā Gentiles sacris prophetarū oraculis, quae sic habent Isaie 2. & Michae 4. Et cōminuent gladios suos in uomeres, & lanceas suas in falces: nō leuabit gens cōtra gentem gladium, nec discent aliquandiu usum belli. Eo deniq; tēpore floruerūt optima ingenia apud exterarū nationes. Apud Iudaeos expectabatur à pijs lux mundi & princeps uerē pacis, consiliarius mirabilis, deus pacis, pater patriae suae aeternitatis. Apud Romanos florebant Marcus Varro, Marcus Cicero, Salustius, Titus Liuius, Vergilius, Horatius, Ouidius, Manilius, Propertius, & multi alij uiri eximio prae diti ingenio, qui in summa pace & iustitio ipso, hoc est, uis dicendi intermissione, egregie sua exercuerunt ingenia, ne iners esset ipsum iustitium. Hic nunc in fine huius secundi capituli subiiciam urbis Romae situm & dispositionem, cum omnibus portis suis. Notandum igitur quod Romae siue Romulus condidit urbem suam quadratam, quatuor regionum & portarum, inclusis his quatuor montibus, Palatino ab ortu, Capitolino ab occasu, Auentino à meridie, & Exquilino à septentrione. Deinde Seruius Tullius eam octo portarum & regionum fecit, ut supra quoque memorauimus. Diuus Augustus postea (ut quidam sentiunt) sedecim portarum atq; regionum fecit. Demum trigintaquatuor portarum cum singulis regionibus facta est, & sic Plinius temporibus suis fuisse testatur.

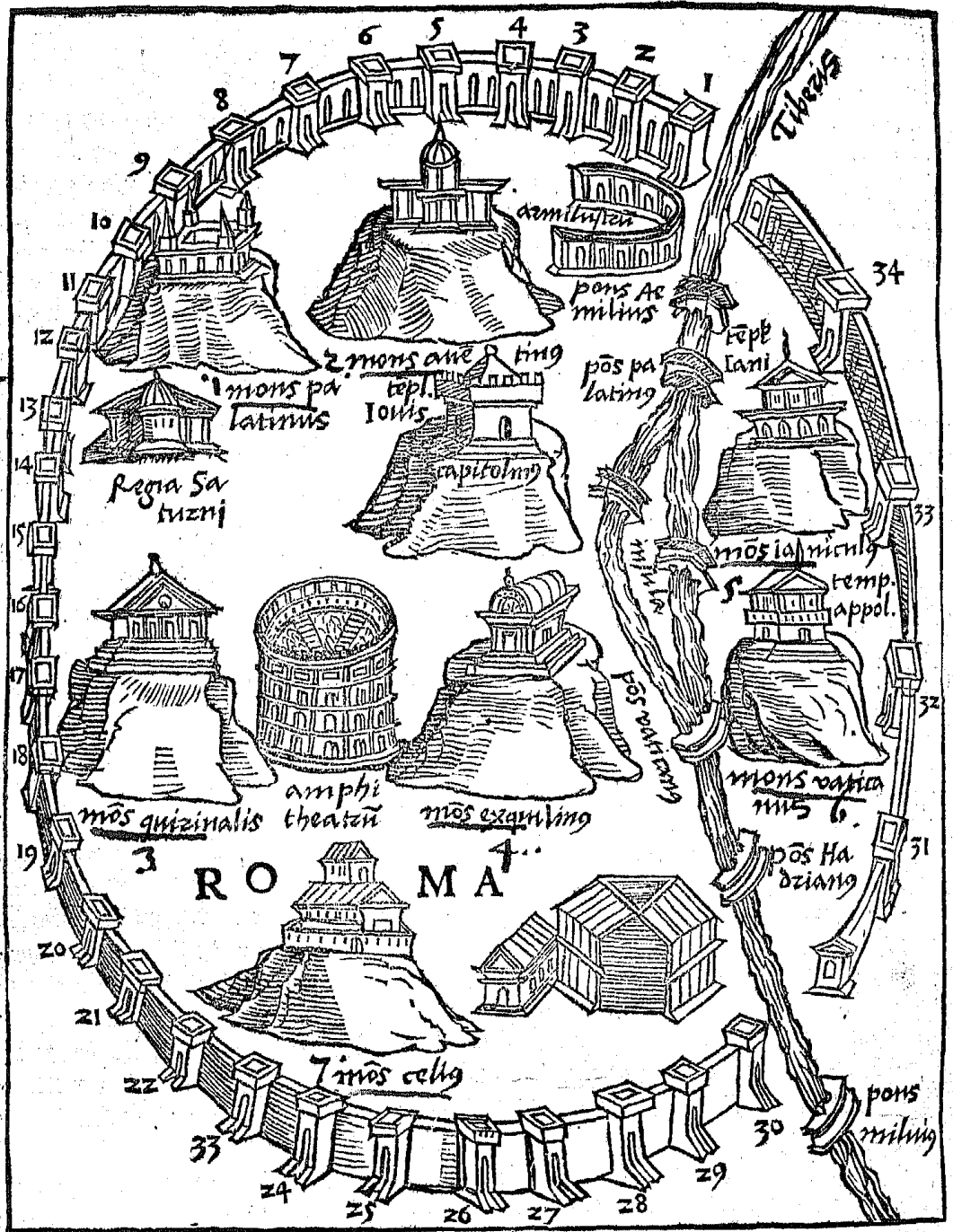
bus cognominatus ob corruptos mores: cum multis annis imperasset, ob Lucretiae à filio illatum stuprum ac alias tyrannides, regno eiectus est. Pro Fagutalem lacū, quidam putant legendū Fagutalem lacum. Ex annis itaq; quibus septem reges Romae regnarunt, colliguntur secundum Dionysium & sextum Rufum anni 244. qui faciunt olympiades 61. & olympiade septima Roma condita est, hoc est, 35. anno post Olympicum certamen, quod Hercules fertur edidisse in honore Pelopis. Et cum constet diuum Augustum anno 709. ab urbe condita imperium Romanum iniisse, & imperij eius 42. anno Christum saluatorem mundi ex uirgine natum, patebit urbem conditam annis 751. ante Christum incarnatum: hoc est, Christum uenisse in mundū post exactam olympiadem 157. Differt tamen aliorum calculus ab hac supputatione.

Olympicum certamen

Christi aduentus.

^k (Decem uiri creati.) Exactis regibus Romanis omnes leges exoluerunt, coepitq; populus incerto iure & consuetudine magis uti quam lata lege, idque prope uiginti annis. Postea ne diutius hoc fieret, placuit publica auctoritate decem constitui uiros, per quos peterentur leges à Graecis ciuitatibus, ut ciuitas fundaretur legibus, à quibus provocatio nulla fieret, sicut à reliquis magistratibus. Et cum istis legibus deprehenderetur aliquid deesse, sequenti anno alias duas leges adiecerunt, conflataeq; sunt leges duodecim tabularum, succedentibus consulibus regibus. Sociale bellum uocat, quando omne Latium, Picenum & Hetruria omnis & Campania, postremo Italia consurrexerunt contra Romam.

Vide Sanctam
Civitatem
Ierosolym.
sanam.
S: p: 60.

Septentrio.

1 Porta Laurentina	10 Porta Latina	18 Porta Minutia	28 Porta Rhoanula
2 Porta Ostiensis	11 Porta Labicana	19 Porta Exquiline	29 Porta Rhotumena, sive Veientana
3 Porta Trigemina	12 Porta Gabina	20 Porta Salutaris	30 Porta Flumentana, sive Flaminea
4 Porta Trigonia	13 Porta Querquetula na, sive Calimontana	21 Porta Piacularis	31 Porta Valeria
5 Porta Naualis	14 Porta Triumphalis, sive sacra	22 Porta Lauernalis	32 Porta Septimiana
6 Porta Sancualis	15 Porta Praenestina	23 Porta Viminalis	33 Porta Aurelia
7 Porta Naevia	16 Porta Tyburtina	24 Porta Quirinalis	34 Porta Portuensis.
8 Porta Radusculana	17 Porta Mutia	25 Porta Catullaria	Quatuor
9 Porta Camena, sive Appia, sive Capena		26 Porta Collina	
		27 Porta Collatina	

Quatuor regionū & portarum, inclusis his quatuor montibus, Palatino ab ortu, Capitolino ab occasu, Auentino à meridie, & Exquilino à septentrione, urbem suam quadratam Romus sive Romulus condidit. Seruius Tullius deinde octo portarum & regionum, Diuus Augustus postea sedecim portarum atque regionum, demum trigintaquatuor portarum cum singulis regionibus fecerunt urbem, & sic Plinius temporibus suis Romā fuisse testatur. In nostra hac figura paululū erratum est in transtiberino monte, qui unus in radice est, sed ob duplex cacumen duo sortitus est uocabula. In Ianiculo est templum Neronis, sepulchrum Numæ, & templum Iani. In Vaticano uero templum Apollinis & templum Carmentis. Ultra Ianiculum est circus Neronis. Citra Tyberim in monte Celio est templum Claudiorū, curia Hostilia, & armamentum Pichi. In monte Quirinali est templum Quirini. In monte Exquilino est templū Serapidis & templum Isis, atq; domus aurea Neronis. In monte Palatino est domus Augusti, domus Tiberij, atq; templum Apollinis cum bibliotheca. In monte Auentino est casa Remi, templum Dianæ, cohors uigilum, & domus sacerdotum. In monte Capitolino templum Iouis, ara, arx & asyllum. Duo oppositi pontes in insula, sunt pons Fabritius, & pons Cestius.

De diuisione anni, & diebus intercalariis, Cap. III.

SCHOLIA CAP. III.

Quando hic à principio huius capituli dicitur, ante Augustum Cæsarem incerto modo annum computatum: nequaquam intelligendum est, Augustum primū anni ordinem apud Romanos instituisse, sed annū à Iulio Cæsare ordinatum, & postea negligentia confusum, rursus ad pristinam rationem redeisse, ut infra dicitur: qui & sextū mensem, in quo natus fuerat, suo cognomine nuncupauit Augustū. Quod autē quidam terminarunt annū quatuor mensibus, alij tribus, quidā sex, alij tredecim & c. singuli suas habuerunt rationes, etiam si non omnes sint manifestæ. Qui annum sex finierunt mensibus, habuerūt h̄yemem pro uno anno, & æstatem pro alio. Qui uero tres duntaxat pro anno usurpauerūt menses, illi rationem habuerunt utriusq; solstitij, atq; utriusq; æquinoctij, quos exitus & Hebræi diligenter obseruāt, uocantq; תרפצקת id est, reuolutiones. At nemo melius unquā obseruauit annum quā illi, qui definerūt illum esse reditum solis in eundem punctum per 12. signa zodiaci. Vnde quidam putant annum dictum ab annulo, quod in se redemat: alijs uero placet deducere nomen ἀννὸς τὸ ἐν ἀννοῦ δόξα, ab innouando, quod uidelicet assidue innouetur & alter fiat: quibus & hebraica alludit etymologia, in qua annus תרפצקת uocatur, à repetendo & alterando, etiam si gens illa utatur anno lunari, nō qui unam lunam duntaxat contineat reuolutionem, ut quidam Latinorum lunarem descripserūt annum, sed qui duodecim cōplectitur reuolutiones, & præterea motum undecim dierum, ex quibus undecim diebus tertio quouis anno & nonnunquam secundo fit mensis intercalaris seu embolis.

Tunc ergo primum cursus anni perspecta ratio, quæ à rerum origine profunda caligine tegebatur. Nam ante Augustū Cæsare incerto modo annum cōputabant, & quia apud Aegyptios quatuor mensibus terminabant, apud Arcades tribus, apud Acarnanas sex, in Italia apud Launos xiiij. quorū annus ccclxxiiij. diebus ferebat, Romani in initio annum x. mensibus computabant, à Martio auspicientes, aded ut eius die prima de aris uestalibus ignem accenderēt, mutarent ueteribus uirides laureas, senatus & populus comitia agerent, matronæ seruis suis cænas ponerēt, sicut Saturnalibus domini: illæ ut honore promptius obsequium prouocarent, hi quasi gratiā repēsarēt perfecti laboris: maxime quia hunc mensem principē testatur fuisse, qd qui ab hoc quintus erat, Quintilis dictus est: de inde numero decurrentie, December solennem circum finiebat intra diem trecētesimū quartū. Tunc enim iste numerus explebat annum, ita ut sex menses tricentū dierum essent, quatuor reliqui tricenis & singulis explicarentur. Sed quoniam ratio illa antē Numam à lunæ cursu discrepabat, lunari computatione annum peregruarunt, quinquaginta & uno die adiectis. Ut ergo perficerent xij. menses, de sex mensibus superioribus detraxerunt dies singulos, eosq; quinquaginta istis & unū annexerunt, factiq; uelviij. Diuisi sunt in duos menses, quorū alter xxix. alter xxviij. dies cōtinebat. Sic annus habere vel. atq; l. trecentos dies cœpit. Postmodū cum perspicerent temerē annū diuisum intra dies quos suprā diximus, quādoquidē appareret solis meatum non ante trecentesimum sexagesimum quintum diem, abundante insuper quadran-

micus, qui additus duodecim mensibus, constituit annum 13. lunationum: qua intercalatione cauetur, ne annus lunaris ad maximum deuiet ab anno solari ultra 25. aut 26. dies. Cæterum annum solare præsci Romani cõputabant decem mensium, accepta hac ordinatione à Romulo, qui Martiū primum anni mensem genitori suo Marti dicit, quem mensem anni primum fuisse uel ex hoc probatur, quod ab ipso Quintilis quintus est. Huius die prima ignem noui Vestæ aris accēdebāt, & laureæ ueteres nouis laureis mutabantur. Hoc mense mercedē exoluebant magistris, quā completus annus debet fecit: comitia auspicabantur, uetigalia locabant, matronæ apponebant cœnas seruis, ut inuitarent eos in principio anni ad promptius obsequium: sicut rursus mense Decembri in fine anni heri faciebant seruis Saturnialia festa, ut exoluerent gratiam perfecti laboris. Postmodū autem cum cererent annum temerē diuisum, non adæquare dies cursus solis, mutuati sunt ab Aegyptijs doctiores quique, præsertim Iulius Cæsar, uerum solis cursum & anni quantitatem, constituentem dies 365. & quadrantem, hoc est, sex horas pro anno solari integro, ex quadrante quater replicato facientes quouis anno quarto diem intercalare, hoc est, annum habentem 366. dies. Intercalationi autem illi deputatus fuit mēsis Februarius, quod ultimus esset anni mensis, & à Martio sequens inchoaret annus: nec tamen intercalatio illa fiebat ultima Februarij die, sed post 23. diem, cuius ratio non omnino certa habetur. Cæterum hæc anni supputatio etsi prima facie iusta & uera apparuerit, tamē temporis successu deprehensa est habere nonnihil erroris, quod quadrans ille paulo plus habet temporis quàm oporteat singulis quartis annis intercalare. Diligentiores nostri temporis astrorum obseruatores, pro quadrante censent intercalandas duntaxat quinque integras horas & circiter 49. minuta, ut singulis quartis annis minuta 44. superflue intercalentur, quæ in annis 130. ferè faciunt unum diem, qui nimio intercalatur. Hæc à nostris negligi minime debuerant, sicut & diei intercalando alius assignandus esset locus, puta finis Decembris, posteaquam publico consensu

annū

tis particula Zodiacum conficere decursum, quadrantem illum, & decem dies addiderunt, ut ad liquidum annus diebus trecentis lxxv. constaret & quadrante, hortante obseruatione impari numeri, quem Pythagoras monuit præponi in omnibus oportere. Vnde propter dies impares, dijs superis Ianuarius dicitur: propter pares Februarius quasi abominosus, dijs inferis deputatur. Cum itaq; hæc definitio toto orbe placuisset, custodiendi quadrantis gratia à diuersis gentibus uariè intercalabatur, nec unquam tamen ad liquidum fiebat temporū adæquatio. Græci ergo singulis annis xi. dies & quadrantem detrahebant, eosq; octies multiplicatos, in annum nonum reseruabant, ut contractus nonagenarius numerus in menses tres per tricenos dies scinderetur, qui anno nono restituti efficiebant dies quadringentos xliiij. quos ἐμβολισμοὺς uel ὑπερβαλλοντας nominabant. Quod cū in initio Romani probassent, contemplatione numeri parilis offensi, neglectum breui perdidit, translata in sacerdotes intercalandi potestate, qui plerumque gratificantes rationibus publicanorum, pro libidine sua subtrahebant tempora, uel augebant. Cum hæc sic forent constituta, moduscq; intercalandi interdum fieret imminutior, interdum auctior, uel omnino dissimulatus præteriretur, nonnunquam accidebat ut menses qui fuerant transacti hyeme, modo in æstiuum, modo in autumnale tempus inciderent. Itaq; Cæsar uniuersam hanc inconstantiam incisa temporum turbatione composuit, & ut certum statum præteritus acciperet error, dies xxi. & quadrantem simul intercalauit, quo pacto regradati menses de cætero statuta ordinis sui tempora detinerent. Ille ergo annus solus trecentos xliiij. dies habuit; alij deinceps trecentos sexagenos quinos & quadrantem. Et tum quoque uerum admissum est per sacerdotes, Nam cum præceptum esset anno quarto, ut intercalarent unum diem, & oporteret confecto anno quarto id obseruari, antequam quintus auspicaretur, illi incipiente quarto, intercalarunt non desinente. Sic per annos sex & xxx. cum nouem dies tantummodo sufficere debuissent, xij. sunt intercalati. Quod deprehensum Augustus reformauit, iussitq; annos duodecim sine intercalatione decurrere, ut tres illi dies qui ultra nouenarios temerè fuerant intercalati, hoc modo possent reperiari: ex qua disciplina omnium postea temporum

† nouenarios
cessarios

porum fundata ratio est. ^a Verum cum & hoc, & multa alia Augusti temporibus debeantur, qui penè sine exemplo rerum potitus est, tanta & tot in uita eius inueniuntur aduersa, ut non sit facile discernere, calamitosior an beatorum fuerit. Primum quod apud auunculū in petitione magistratus equitum praelatus est ei Lepidus tribunus, cum quadam auspiciantū coeptorū nota, mox triumuiratus collegiū prae graui potestate Antonij, Philippensi prelio, inde proscritionis inuidia, abdicatio posthumi Agrippae post adoptionē, deinde desiderio eius insignis poenitentia, naufragia Sicula, turpis ibi in spelunca occultatio, seditiones militum plurimae, Perusina cura, detectū filiae adulteriū, & uoluntas parricidialis; nec minore dedecore neptis in familia incusatae de morte filiorum & amissis liberis, non solum orbitatis dolor, urbis pestilentia, fames Italiae bello Illyrico, angustia rei militaris, corpus morbidum, contumeliosa dissensio priuigni Neronis, uxoris & Tiberij cogitationes parum fidae, atq; in hunc modum plura. Huius tamen suprema, quasi lugeret saeculum, penuria infecuta est frugum omnium. At ne fortuitum, quod acciderat, uideretur, imminetia mala non dubijs signis apparuerunt. Nam Fausta quaedam ex plebe partu uno edidit quatuor geminos, mares duos, & foeminas totidem, monstrosa foecunditate portendens indicium future calamitatis. Quamuis Trogius autor affirmet in Aegypto septenos uno utero simul gigni; quod ibi minus mirum, cum foetifero potu Nilus non tantum terrarum, sed etiam hominum foecundet arua. Legimus Cneum Pompeium Eutycheden foeminam Asia exhibitam, quam constabat tricies enixam, cum xx. eius liberis in theatro suo publicasse. Vnde competens hoc loco ducio super hominis generatione tractare.

annū auspiciantur à Ianuario. Sciunt astrorum calculatores, quam ineptum locum habeat dies intercalandus in nostro Calendario, & quantum illis faciat negocium.

^a C Verum cum & hoc & c.) Totum hunc locum Solinus in suum transtulit opus ex Plinij septimo lib. nat. hist. capite 45. ubi aerumnæ Augusti describuntur paulo clarius quàm hic recenseantur. Praelatus fuit Lepidus contra uoluntatem eius, proscriptus fuit collega ex inuidia, doluit illi collegium in triumuiratu pessimorū ciuium, molestauit Philippense praeliū, morbus, fuga, naufragium Siculum, cura Perusinae contentionis, sollicitudo Aetiaci Pannoniciq; belli, ruinae pontis, seditiones militum & c.

collegio
pro
iō
genatus
proelio
morbus

20

³⁰ De homine & partu eius, de prodigiosa fortitudinis uiris, de lapide Alectorio, Cap. IIII.

Tenim cū de animalibus, quæ digna dictu uidebunt, prout patria cuiuscq; admonebit, simus notaturi, iure ab eo potissimū ordiemur, quod rerum natura, sensus iudicio, & rationis capacitate preposuit omnibus. Itaq; ut Democritus physicus ostendit, ^a mulier solū animal menstruale est, cuius profluuiā nō paruis spectata documentis, inter monstrifica meritō numerant, Contactæ his fruges non germinabunt, acescent musta, mori entur herbæ, amittent arbores foetus, ferrū rubigo corripiet, nigrescent æra: si quid canes inderint, in rabie effera bunt, nocituri morsibus, quibus lymphaticos faciunt. Parua hæc sunt. Bitumen quod in Iudea Asphaltites gignit lacus, adeo lentū est mollitie glutinosa, ut à se nequeat separari. Enimvero si abrumpere partem uelis,

40

SCHOLIA CAP. IIII.

Sumit Solinus in hoc capite exordium scribendi de homine, qui cunctis animalibus perfectior est. Nam est animal prouidum, sagax, multiplex, acutū, memor, plenum rationis & consilij, atq; præclara quadam generatum conditione. A summo enim deo solus homo est ex tot animantium generibus atq; naturis, particeps rationis & cogitationis, cum cætera sint omnia experientia & c. Vide Ciceronem primo legum.

^a C Mulier solū animal menstruale.) Est menstruum cibi superfluitas, completi quarta digestionē, sese in mulieribus proportione habens quemadmodū in uiris spermā ipsum. Et diuiditur in prægnate in tres partes: primo in eam quæ in nutrimentum uertitur mulieris, deinde altera pars eleuatur ad mammās, & tertio quod superfluum est, expectat tempus quo extra depellatur. Causa autem menstrui est caloris defectus,

non ualentis absumere humidū digestum: unde fit ut cum membris animalis assimilari non possit, suo tandem pondere exitum petat. Putat autem Aristoteles, omnium animalium foeminis accidere menstrū, sed multo lenius quā mulieribus, idq; propter sui corporis maiorem mollitudinem. Quod autem mēstruum tam nociuum est his quae ab eo continguntur, aiunt hanc rationem esse, quod colluies quaedam malorum humorum in mulieribus abeunt statuto tempore in mensura, quibus inest uis quaedam male affecta, qua contacta fruges non germinant &c. De sydere Helenae Plin. scribit libro secundo naturalis hist. cap. 37. Porro quando speculum hic aspectu uitari pronuntiatur, constat uisum non modo pati seu affici à speciebus uisibilibus, sed & agere quoq;. Statim enim ut mulier languida inuētur speculum, superficiem eius quaedam ueluti nebula sanguinis obducit, adeo ut si nouitium sit speculū, non temerè maculam eluas: si peruetus, facile abstergas.

b ¶ Inter duos cōceptus.) Fabulam aiunt esse, Hercule & Iphiclium gemellos interuallo temporis cōceptos & natos: sicut & reliquum. Exemplum de Proconesia pro fabula habetur: etiamsi pleriq; docti non negent unā mulierē nedum ex semine semel suscepto gemellos posse edere, uerū & ex duplici semine per interuallū tēporis susceptū bis posse impregnari. Ceterum Iphiclus iste de quo hic fit mentio, dicitur procreasse, uel secundum alios substituisse regni successorem Iolaum, qui ingressus Sardinā insulam mediterranei maris, constructis insignibus urbibus, totāque ea insula in potestatem redacta, & hominibus cicuratis, qui pecudum more palantes oberrātesq; absq; rationis usu uiuebant, ex suo nomine campestrē partem insulae, quā incoluit, Ioleam, incolas uero Iolaos siue Iolenses uocauit. Ciuitatis Olbiae meminit quoq; Strabo. c ¶ Sobolem cogitantibus sternutatio cauenda est.) Ut oscitatio mulieribus in enixu letalis est, ita sternutatio à coitu abortiuum facit. Habet autem sternutatio plerunq; ortum à superfluitate cibi & potus: quam cum homo satis concoquere nequeat, mouetur multum spiritus ob humoris copiā. Spiritus uero praesua

uniuersitas sequetur: scindiq; nō potest, quoniā inquantū ducatur extendit. Sed ubi admota fuerint cruore illo polluta fila, sponte discerpit, & applicita tabe diducit paulo ante corpus unum, fitq; de tenacitate cōnexa contagione partitio repentina. Habet planè id solum salutare, quod auertit sydus Helenae perniciosum nauigantibus. Ceterū foeminae quibus nimis est necessitas huiusmodi, quādiu sunt in sua lege, nō innocentibus oculis contuentur. Aspectu specula uitiant, ita ut hebetetur uisu fulgor offensus, & solitam aemulationē uultus, extinctus splendor amittat, faciesq; obtusi nitoris quadam caligine nubiletur. Mulierū aliae in aeternū steriles sunt, aliae mutatis cōiugijs exuunt sterilitatē: nōnullae tantum semel pariunt, quaedam aut foeminas, aut mares semper. Post annum 50. fecunditas omnium cōquiescit. Nam in annū 80. uiri generant, sicuti Masinissa rex Metimathnū filium lxxx. & sextū annum agens genuit. Cato octogesimo exacto, ex filia Salonij clientis sui auum Vticensis Catonis procreauit. Compertum & illud est, quod^b inter duos conceptus cum intercesserit paululum temporis, uterq; residet, sicut in Hercule & Iphiclo apparuit fratre eius, qui gestati eodem onere, interuallis tamē, quibus concepti fuerant, nati uident. Et de Proconesia ancilla, quae è duplici adulterio geminos edidit, utrunq; patri similē. Hic Iphiclus Iolaum creat, qui Sardiniam ingressus, palantes incolarum animos ad concordiam eblanditus, Olbiam atq; alia graeca oppida extruxit, Iolenses ab eo dicti, in Olbiam eius templum addiderūt, quod imitantis uirtutem patruī, malis plurimis Sardiniam liberasset. Ante omnia^c sobolē cogitantibus, sternutatio cauēda est post coitus, ne prius semen excutiat impulsus repentinus, quā penetrālibus se matris insinuet humor paternus. Quod si naturalis materia haerit, decimus à conceptu dies dolore grauidas admonebit. Iam inde incipiet & capitis inquietudo, & caligine uisus hebetabitur. Ciborum quoq; fastidijs stomachi claudetur cupidō, d Cōuenit inter omnes corda primū ex uniuersa carne formari, eaq; in diem quintum & sexagesimum crescere, deinde minui: at ex ossibus spinas: ea propter capitale est, si pars alterutra noceatur. Planè si corpusculum in marem figuratur, melior est color grauidis, & pronior paritudo uteri, denique à quadragesimo die motus, Alter sexus nonagesimo

fimo primum die palpitat, & concepta foemina
 gestantis uultu pallore inficit, crura quoque pra-
 pedid languida tarditate. In utroque sexu cum ca-
 pilli germinant, incommodum maius est, fitque pleni-
 lunis auctior egritudo, quod tempus etiam editis
 semper nocet. Cum falsiores escas edit grauida,
 unguiculis caret partus. At cum propere ad ute-
 rum liberandum uenerint momenta maturita-
 tis, enitentis spiritum retinere plurimum congruit,
 10 quandoquidem letali mora oscitatio suspendit
 puerperia. Contra naturam est in pedes proce-
 dere nascentes: quapropter uelut aegre parti ap-
 pellantur Agrippae. Ita editi minus prospere ui-
 uunt, & de uita breui auro decedunt. Denique in
 uno Marco Agrippa felicitatis exemplum est.
 Nec tamen usque eo inoffensa, ut non plura ad-
 uersa pertulerit, quam secunda. Nanque & mi-
 sera pedum ualitudine, & f aperto coniugis ad-
 ulterio, & aliquot infelicitatis notis retro uersi
 20 ortus omen luit. Foeminis perinde est infausta
 natiuitas, si concretum uirginale fuerit, quo pa-
 cto genitalia fuere Corneliae, quae editis Grac-
 chis ostentum hoc piauit sinistro exitu libero-
 rum. Rursus necatis matribus, ortus est auspi-
 cator: sicut Scipio Africanus prior, qui defun-
 cta matre, quod excisus utero in diem uenerat,
 primus Romanorum Caesar dictus est. E gemi-
 nis si remanente altero, alter abortiuo fluxu exci-
 derit, alter qui legitime natus est, Vopiscus no-
 30 minatur. Quidam etiam cum dentibus nascun-
 tur, ut Cneus Papyrius Carbo, & M. Curius
 Dentatus ob id cognominatus. Quidam uice
 dentium continui ossis armanem soliditat. Ialem
 filium Bithyniorum rex Prusias habuit. Ipsum
 dentium numerum discernit qualitas sexus, cum
 in uiris plures sint, in foeminis pauciores, & quos
xyvobvras uocant. Et quibus gemini prodeunt a
 dextra parte, fortunae blandimenta promittunt,
 quibus a laeva, uersa uice. Nascentium uox pri-
 40 ma uagitus est. Laetitiae enim sensus differtur in
 quadragesimum diem. Itaque unum nouimus ea-
 dem hora risisse, qua erat natus, scilicet Zoro-
 astrem, mox optimarum artium peritissimum.
 At Crassus auus eius, quem rapuerant bella Par-
 thica, quia nunquam riserit, agelastos cognomi-
 nabatur. Inter alia Socratis magna praclarum il-
 lud est, quod in eodem uultus tenore etiam aduersis
 interpellantibus perstitit. Heraclitus & Dioge-
 nes Cynicus nihil unquam de rigore animi remi-
 serunt, calcatisque turbinibus fortuitorum aduersus

sua tenuitate efferens se ad cerebrum, cogit
 id crebro ad se expellendum incitari, & ita
 strepitus mouetur: quonia per nares, me-
 tus denique arctiores spiritus extrudatur uni-
 uersus, quemadmodum etiam ad partes in-
 feriores spiritus idem euolutus, murmur per
 intestina excitat, & per sedem insigni cum
 sono excedit, atque etiam ad superiora enixus
 ructum per stomachum agit, & uocem per
 guttur, & sonitum ac tinnitum per aures.

d ¶ Conuenit inter omnes.) Medici
 corum placita haec sunt, cor primum forma-
 ri: at multi philosophi secus sentiunt. Aristo-
 enim lumbos primum absolui dicit carinae na-
 uis instar. Alcmaeon caput, ut in quo princi-
 patus est. Medici cor, ut in quo uenarum arte-
 riarumque principium. Anaxagoras cerebrum, un-
 de omnes sunt sensus. Stoici unam totum infantem
 figurari dixerunt, ut unam nascatur alaturque.

e ¶ Contra naturam est in ped. proced.)
 Aristotel. de his sic habet cap. 8. lib. 7. nat.
 animalium: Situs in utero quadrupedum om-
 nium extensus est, expeditum autem (ut sunt pi-
 sces) obliquus: bipedum uero inflexus contra-
 ctusque, ut auium. Homo etiam in semet con-
 globatus sic gestatur, ut nasum inter genua,
 oculos supra genua, aures extra genua ha-
 beat. Omnibus aequae animantibus. caput primum
 superius est, sed cum creuerint & iam exitum
 appetant, deorsum deducitur. Quorum uero
 in nascendo non caput, sed pedes primi exiti-
 terint, qui partus difficillimus & gerrimusque
 habetur, Agrippae appellatur uocabulo, ab
 egritudine & pedibus. Nam conuersi si in pe-
 des, brachijs plerumque diductis retineri so-
 lent, aegriusque tunc mulieres enituntur. Huius
 periculi de precandi gratia, aere statuae sunt.
 Romae duabus Carmentibus, quarum altera
 Postuerta nominata est, Prosa altera, a
 recti peruersisque partus & potestate & no-
 mine. f ¶ Aperto coniugio.) Au-
 gusti filiam, nempe Iuliam intelligit, quam
 Marcus Agrippa uxorem duxit: ex quorum
 filia Agrippina prodijt Nero Imperator,
 omnium bipedum seuisimus, qui & ipse
 in pedes natus dicitur. Dicit praeterea hic
 Solinus, infaustum signum esse si puella clausis
 coagulatisque genitalibus nascatur, id quod
 Corneliae Gracchorum matri accidit, quae
 miserum spectaculum in filijs occisis & in
 sepultis uidit. Auspiciator ortus putatur si

mater prius necetur, id quod Scipioni Africano priori contigit, & propterea inter Romanos duces obtinuisse creditur à gentilibus excellentie principatū, à cæso matris Pomponiæ utero Cæsar appellatus. Idem quidam ferunt de Iulio Cæsare, sed quàm recte, ipsi uiderint, cum ille Gallicū gerens bellum, matrem Aureliam amiserit.

g C. Quos κυνόδοντες uocant.)

Hoc est, caninos dentes. Et quod de nascentium uagitu subditur, sciendum quod Epicurei queruntur hominem nimis imbecillum nasci quàm cætera animalia, quæ ut sunt edita ex utero, protinus in pedes suos eriguntur, gestiunt discurrere, statimq; acri tolerando idonea sunt: homo uero contra nudus & inermis tanquam ex naufragio in huius uitæ miserias proijcitur, qui neq; mouere se loco ubi effusus est potest, nec alimentum lactis appetere, nec iniuriâ temporis ferre: itaq; naturâ non matrē esse humani generis, sed nouercam, quæ erga muta se liberalius gessit quàm erga hominem. De uno Zoroastre legitur, quod natus mox riserit, & is fuit Bactrianorum rex, inuentor magicarum artium, superatus in bello à Niño rege Assyriorum. Contra Crassus nunquam risit, & propterea uocatus fuit αἰνῆλαςος id est, sine risu, mœstus & tristis.

h C. Pancratij uictoriam.) Est pancratium genus certaminis, quando in ipso certamine summus conatus & omne robur intenditur, ἀπὸ τοῦ παντός καὶ κράτης, id est, omni robore. Cæterum Sannites, aut secundum alios Samnites, à Sannio colle dicitur, aut ut alijs placet, à Sannio regione Italie, quam hodie Apruciū uocant. Milo uero Crotoniates luctator insignis, apud Darium regem Persarum celebre habuit nomen ob in signem fortitudinem, in cuius statua elogium hoc scriptum fuit: Victor ille omnium certaminum obiit.

i C. Alestorius lapis.) Est ἀλεξτωρῆς Græcis gallus, hinc alestorius idem quod gallinæus.

SCHOLIA CAP. V.

Mouetur à principio huius capitis questio scitu dignissima, quare proles cæterorū animantium magis quàm hominis suis parentibus similem gerit naturam. An quod homo uago uarioq; plurimum animo in coitu est? Prout enim pater materq; in conceptu affecti fuerint, ita partus euariant. Cætera uero animantia cum ueneri intendūt, tota sese absq; mentis distractione huic rei dedūt. Fit tamen nōnunquā in hominibus, ut post plures eiusdē prosapie gradus prior reddatur similitudo, ut patet de Byzantino

poëta

omnē dolorem uel miseriam uniformi durauerē proposito. Pomponiū poetā cōsulare uirum nunquā ructasse habet inter exēpla. Antoniam Drusi nunquā spuisse per celebre est. Nōnullos nasci accepimus cōcretis ossibus, eosq; neq; sudare consueuisse, neq; sitire, qualis Syracusanus fertur Lygdamus, qui tertia & tricesima Olympiade primus ex Olympico certamine Pancratij coronā reportauit, eiusq; ossa deprehēsa sunt medullas nō habere. Maximā uirium substantiam 10
neruos facere certissimū est, quantoq; fuerint densiores, tanto propensius augescere firmitatē. Varro in relatione prodigiosę fortitudinis annotauit Tritanū gladiatorē natura Samnitē fuisse, qui & rectis & transuersis neruis, nō modo crate pectoris, sed & manibus cancellatis & brachijs omnes aduersarios leui tactu, ac penē securis congressionibus uicerit. Eius filium militem Cnei Pompeij parī modo natum ita spreuisse hostem prouocantē, ut inermi eum 20
dextra superaret, et captum digito uno in castra imperatoris sui reportaret. Milonem quoque Crotoniensem ferunt egisse omnia supra quàm homo ualet. De quo etiam hoc proditur, quod icu nudæ manus, taurum fecit uictimā, eumq; solidum qua maclauerat die, absumpsit solus non grauatus. Super hoc nihil dubium: nam in factum elogium extat: Victor ille omnium certaminum obiit. Sanē Alestorius traditur lapis, qui crySTALLINA specie in modum fabæ gal 30
linaceorum uentriculis inuenitur, aptus (ut dicunt) præliantibus. Milo porrò Tarquinij Superbi temporibus enituit.

De similitudine formæ, deq; corporum quorundā proceritate: de mensura hominis, necnō defunctorū pudore, Cap. V.

Am uero qui deflexum animum referat ad similitudinum causas, quantum sit artificis naturæ ingenium deprehēdet. Interdum enim ad genus spectant, & per sobolē in familias transitus faciunt: sicut plerunq; paruuli modo nauos, modo cicatrices, modo qualescunq; originis suæ notas ferunt: ut in Lepidis, quorum tres, inter-

uulsa

uulsa tamen serie ex eadē domo, obducto mē-
brana oculo, similes geniti reperiuntur. Vel ut
in Byzantino nobili poeta, qui cum matrē ha-
beret adulterio ex Aethiope conceptam, quæ
cum nihil patri comparandum reddidisset, ipse
in Aethiopē auum regenerauit. Sed hoc minus
mirum, si respiciamus ad ea quæ spectata sunt
inter externos. Regem Antiochum Artemon
quidam ex plebe Syriaca, sic facie æmula men-
10 tiebatur, ut postmodū Laodice uxor regia, ob-
iecto populari isto, tamdiu dissimulauerit de-
functum maritum, quoad ex arbitratu eius re-
gni successor ordinaretur. Inter Cn. Pompeiū,
& C. Vibium humili loco natum, tantus error
extitit de paribus liniamentis, ut Romani Vi-
bium Pompeij nomine, Pompeium Vibij uo-
cabulo cognominaret. Oratorē Lucium Plan-
cum, Rubrius Histrio sic impleuit, ut & ipse
Plancus à populo uocaret. Armentarius Mir-
20 millo & Cassius Severus orator, ita se mutuo
reddiderunt, ut si quando pariter uiderentur, di-
gnosci non possent, nisi discrepantiam habitus
indicaret. Marcus Messala Censorius, & Me-
nogenes ex fece uulgari, hoc fuerunt uterq; qd
singuli, nec alium Messalam quàm Menoge-
nem, nec alium Menogenem quàm Messalam
putauerūt. Piscator ex Sicilia, proconsuli Suræ
præter alia rictu oris cōparabatur, ita in eodem
uocis impedimento, & tarditate sono lingue na-
30 turalibus offendiculis congruebant. Interdum
uero non modo in externos, sed etiam inter cō-
ductos ex diuersissima parte orbis miracula, in
discreti uultus fuere. Denique cum Antonio
iam triumuiro, Thoranius quidā eximios for-
ma pueros uelut geminos trecentis^a sestertijs
uendidisset, quorum alterum de Transalpina
Gallia, alterum ex Asia comparauerat, adeoq;
una res uiderentur, nisi solus sermo fidem pan-
deret; atque ideo cum irrisum se Antonius gra-
40 uaret, non infacete Thoranius, id uel præcipue
quod emptor criminabat, preciosum compro-
bavit. Neq; enim mirum si forent pares gemini,
illud nullis posset taxationibus æstimari, quod
tantis spacijs diuersitas separatos, plus quàm ge-
minos cōtulisset. Quo responso ad eū Antonius
mitigatus est, ut deinceps nihil se habere carius
in sua substātia iactitaret. Nunc si de ipsis homi-
num formis requiramus, liquido manifestabit,
nihil de se antiquitatem mendaciter prædicasse,
sed^b corruptā degeneri successione sobolē no-

poeta, qui auum suum Aethiopē expressit,
& non colorem patris. Aristot. in Sicilia
contigisse scribit. Quando deinde inter ex-
ternos & nullo sanguine iunctos nonnunquā
miram inueniri dicit similitudinem, exem-
plumq; adducit de Antiocho rege & Arte-
mone plebeio homine, simile quiddam noui
mus nostro æuo contigisse, quando Carolo
duce Burgundiæ percempto, popularis qui-
dam in Bruxella Sueuiæ repertus fuit, qui
per omnia corporis eius habitū expressit, ut
ouum uix ouo similius inueniri crederetur.

a (Sestertijs.) Capitur hic pro
moneta quæ habet duo integra & tertium
dimidiatū, quasi semis tertius, sicut hic Ba-
siliæ cruciferus est sestertius: continet enim
duas rapps & dimidiā. b (Corru-
ptam degeneri success.) Constat posteros
plurimū degenerare à ueteribus, nedum lon-
go uiuendi æuo, sed & corporū uiribus, ha-
bitu & uultus forma, atq; corporis magnitu-
dine. c (Longitudinē septem pedū.)

Faciunt & ethnicorum & prophetarum
literæ mentionē de gigantibus & magnæ
staturæ hominibus, & quidē Hebræi aiunt
שהגפילים היו אנשים גרולים
בעלי קומה גרולה ונקראו בן
שיכול הארם מופרם מפני ש
שהם גבורהים כל כך כי לענין ז
זה נקראו האמרים כמו בן
hoc est, Nephilim (sic uocantur gigantes
Gen. 6.) fuerunt homines magni, habena-
tens staturam magnam, uocatiq; sunt sic,
quod homines corruiebant propter formidi-
nem eorum, quod essent tam procera sta-
tura: unde & ob eandem rationem Emim
uocati sunt, id est, terribiles. Alij putant gi-
gantes aliud nihil fuisse quàm impiam quan-
dam gentem deum negantē, qui & in deum
blasphemi & in homines crudcles fuerunt.
Fit tamen Deut. 3. mentio de Rephaim, ex
quibus unus memoratur habuisse lectū lon-
gitudine nouem cubitorum. Fuit igitur lon-
ge maioris staturæ quàm Hercules ipse.

d (Orestis.) Corpus Orestis qui-
dam scribunt habuisse pedes 12. & qua-
drantem: alij aliud putant. e (Parti
dextræ habilior ascribitur motus.) Scri-
bunt dextera sinistris agiliora habilioraq;
quod iecur ob sanguinis copiam, calidum
omnino natura est. Iecur autem in dextro

latere situm est. Sinistri autem quidam sunt ob plurimum cordis calorem, in sinistram partem in homine inclinantis, quos Hebraei שמואליים uocant, וטרי ירי אטרי ירי Iud. 3. Ceterum ambidexter ex eo quis efficitur, quod tam iecur quam cor ipsum calorem dextrae debitum, in sinistra diffundant.

conditorio Sallustianorum uidentur. Postmodum Diuo Claudio principe, Gabbarum nomine ex Arabia aduectum, nouem pedum & totidem unciarum. Sed ante Augustum ferme annis mille non apparuit forma huiusmodi, sicut nec post Claudium uisa est. Quis enim aeo isto non minor parentibus suis nascitur? Priscorum autem molem testantur etiam Orestis suprema, cuius ossa Olympiade quinquagesima & octaua Tegeae inuenta, a Spartanis oraculo monitis didicimus impleisse longitudinem cubitorum septem. Scripta quoque ex antiquitate memorias accersunt in fidem ueri, quibus receptum est, quod bello Cretico cum elata flumina impetu plusquam uiam amica inuenta terras rupissent, post discessum fluminum inter plura humi dissidia humanum corpus repertum cubitum trium atque triginta, cuius spectandi cupidine L. Flaccum legatum, Metellum etiam ipsum impendio admodum captus miraculo, quod auditu refutauerant, oculis potitos. Non omiserim Salaminæ Euthymenis filium creuisse in triennio tria cubita sublimitate, sed incessu tardo, sensu hebeti, robusta uoce, pubertate festina, statimque obsessum morbis plurimis, immoderatis aegritudinum supplicijs compensasse praecipitem incrementi celeritatem. Mensurae ratio bifariam conuenit. Nam quantus manibus expansis inter digitos longissimos modus est, tantum constat esse inter calces & uerticem: ideoque physici hominem minorem mundum esse iudicarunt. Partem dextrae habilior ascribitur motus, laeuae firmitas maior: unde altera gestulationibus promptior est, altera oneri ferendo accommodatior. Pudoris disciplinam etiam inter defuncta corpora natura discreuit, ut si quando cadauera necatorum fluctibus euehantur, uirorum supina, prona fluitant foeminarum.

SCHOLIA CAP. VI.

Solinus uolens differere aliqua de fortitudine, praemittit quorundam miram pedum pernicitatem: est enim haec quaedam fortitudinis species. Inducitur autem primum pro exemplo Ladas, quale quid de Iphiclo Hesiodus canit, qui tantae pernicitatis fuisse perhibetur, ut excurreret supra triticeas aristas, eas non obledens. Polymestor nomen compositum putat a πολυ & μῆσος, quasi multum ualidus, quippe qui suo cursu facile leporem consequi potuit.

a C Visu deinde.) Visus quanto fuerit melius affectus, tanto rem quancumque clarius & in distantia remotiori percipere potest, praesertim quae per rectas uidentur lineas. Videntur autem per rectas lineas, quae in aere uidentur. Quae uero per aerem & aquam diuersa media uidentur, per flexas uiden

De uelocitate, uisu, deque Romanorum quorundam fortitudine, ac Caesaris Dictatoris excellentia, Caput VI.

erum ut ad pernicitatis titulum transeamus, primam palmam uelocitatis Ladas quidam adeptus est, qui ita supra cauum puluerem cursitauit, ut a renis pendebus nulla indicia relinqueret uestigiorum. Polymestor Milesius puer cum a matre locatus esset ad caprarios pastus, ludicro lepore consecutus est, & ob id statim productus a gregis domino Olympiade sexta & quadragesima (ut Bocchus autor est) uictor in stadio meruit coronam. Philippides biduo mille ducenta quadraginta stadia ab Athenis Lacedaemonem cucurrit. Anistius Lacon & Philonides Alexandri Magni cursores, a Sycione Elin usque

usque mille ducenta stadia uno die transferunt. Fonteio Vipsanoque consulibus, in Italia octo annos puer natus, quinque & quadraginta millia passuum à meridie transiit ad uesperum, Visu deinde plurimum potuit Strabo nomine, quem superspexisse per centum xxxv. millia passuum Varro significat, solitumque exeuntem à Carthagine classem Punicam, numerumque nauium manifestissime è Lilybitana specula denotare. Cicerò tradit Iliada Homeri omnem ita subtiliter in membranis descriptam, ut testa nucis clauderetur, Callicrates formicas ex ebore sic sculpsit, ut portio earum à ceteris secerni nequiverit, Apollonides perhibet in Scythia foeminas nasci, quae Bithyae uocantur, hasque in oculis pupillas geminas habere, & perimere uisu, si quem forte irata aspexerint, Hae sunt & in Sardinia. Praeualuisse fortitudine apud Romanos L. Siciuium Dentatum, titulorum numerus ostendit, Tribunus hic plebis fuit non multum post exactos reges, Spurio Tarpeio, A. Thermo c o s s, Idè ex prouocatione octies uictor, quadraginta & quinque aduersas habuit cicatrices, in tergo nullam notam, Spolia ex hoste tricies & quater cepit. In phaleris, ^b hastis puris, armillis, coronis, trecenta duodecim dona meruit. Nouè imperatores qui opera eius uicerat, triumphantes persecutus est. Post hunc Marcus Sergius duobus stipendijs, primo aduerso corpore ter & uicies uulneratus, Secundo stipendio in praelio dextram perdidit, qua de causa ferream sibi manum fecit; & cum neutra penè idonea ad praeliandum ualeret, una die quater pugnavit, & uicit sinistra, duobus equis eo insidente cofossis, Ab Hannibale bis captus refugit, cum ³⁰ xx. mensibus quibus captiuitatis sorte perfererat, nullo momento sine compedibus fuerit & catenis, Omnibus asperimis praelijs, quae tempestate illa Romani experti sunt, insignitus donis militaribus, A Thrasymeno, Trebia, Ticinoque coronas ciuicas retulit, Cannensi quoque praelio, de quo refugisse eximium opus uirtutis fuit, solus accepit coronam, Beatus profecto tot suffragijs gloriarum, ni haeres in posteritatis eius successione Catilina tantas adoras odio damnati nominis obumbrasset, Quantum inter milites Siciuius, aut Sergius, tantum inter duces, imò, ut uerius dicam, inter omnes homines Caesar Dictator enituit, Huius ductibus undecies centum, & nonaginta duo millia caesa sunt hostium, Nam quantum bellis ciuilibus fuderit, noluit annotari, Signis collatis quinquages & bis dimicauit: M. Marcellum solus supergressus, qui nouies & tricies pari modo fuerat praeliatus, Ad haec nullus celerius scripsit, nemo uelocius legit, Quaternas etiam epistolas simul dictasse perhibetur, Benignitate adeo praeditus, ut quos armis subegerat, clementia magis uicerit.

Qui memoria claruerunt: cui casus uocem ademerit, cuiue dederit; de morum laude, qui eloquentia floruerunt, de pietate, de pudicitia, & quis beatus fuerit iudicatus. Cap. VII.

Yrus memoria bono claruit, qui in exercitu cui numerosissimo praefuit, nominatim singulos alloquebatur, Fecit

uidentur lineae; ut baculus in aquam collocatus, fractus uideatur. Porro per reflexas lineas cernuntur, quae ex reflexione speculorum uidentur. ^b C Hastis puris.)

Secundum Donatum haste purae sunt quae sine ferro sunt. ^c C Caesar Dictator.)

Scribit hic Solinus multa praeconia Caesaris, sed non desunt qui illum ob suam tyrannicam dominationem iure caesum aestiment. Nam honores non modo nimios recepit, ut consulatum continuum, perpetuum dictaturam praefecturamque, insuper praenomen imperatoris, cognomen patris patriae, statuam inter reges, suggestum in orchestra, quin & ampliora etiam humano fastigio decerni sibi passus est, sed auream in curia, & pro tribunali thesaurum, & ferculum Circense pompa, templa, aras, simulacra iuxta deos, puluinar, flaminem, Lupercos, appellationem mensis è suo nomine, ac nonnullos honores ad libidinem cepit & dedit. Vide Suetonio lib. 1.

SCHOLIA CAP. VII.

Ea quae à principio huius capituli scribuntur, Valer. Maximus quoque commemorat.

rat titulo septimo libri octavi, in hac uerba scribens: Cyrus omnium militum suorum nomina, Mithridates duarum et uiginti gentium, quae sub regno eius erant, linguas discendo: ille ut sine monitore exercitum salutaret, hic ut eos quibus imperabat sine interprete alloqui posset. **a** **C** Memoriam ex arte fieri.) Qui hanc ingenij partem exercent, his capiendi sunt loci, et ea quae maxime memoria tenere uelint, effigenda animo, atque in his locis sic sunt collocanda, ut ordinem rerum, locorum ordo seruet, res autem ipsas rerum effigies notet, atque ut locis pro cera, simulacris pro literis utantur. Ceterum Metrodorum philosophum, qui in Asia uixit, adserit Cicero se uidisse, scribitque illum prope diuina praeditum memoria. Fuit igitur circiter annum 648. ab urbe condita. Cynicus autem Diogenes fuit tempore Alexandri, cum constet eos eadem die uita functos, hunc Babyloniae et alterum Corinthi, nempe circa annum 432. urbis conditae. Sed fuit alius Diogenes Stoicus tempore Ciceronis, quem hic Solinus uoluit exprimere. **b** **C** Nihil tam in homine facilius intercipi.) Sic quoque dicit Seneca in principio primi declamationum: Memoria, inquit, est res ex omnibus partibus animi maxime delicata et fragilis, in quam primum senectus incurrit. Sic quidam Athenis eruditissimus, cum ictu lapidis in capite suscepisset, literarum quibus praecipue inseruierat oblitus est, cetera omnia tenacissima memoria retinens.

c **C** Croesus.) Fuit hic Croesus rex Lydorum, ea tempestate diuitijs et armis potentissimus: et cum Babylonijs auxilio esse uellet, a Cyro rege Persarum uincitur.

d **C** Cato princeps.) Hic Portius Cato genere Tusculanus, Marco patre genitus, ob eius singulare ingenium ac mores integros, a Valerio Flacco Romam ductus, nec diu post Romana ciuitate donatus est, ac omni in ea dignitatis honore functus. Principio Priscus uocabatur, et deinde Cato, quod uirtutis eius cognomen extitit. Romani enim eum in quo multarum rerum usus ac experientia sit, Catonem nominant. Porro Scipio Aemilianus, qui et Africanus, sic sese comodo reipublicae tribuit, ut cum interfectus esset ab ijs qui affectabant ferri

hoc idem in populo Ro. L. Scipio, Sed & Cyrum & Scipionem consuetudine credamus profecisse. Cyneas Pyrrhi legatus postero die quae ingressus Romam fuerat, & equestrem ordinem, & senatum proprijs nominibus salutauit. Rex Ponticus Mithridates duabus & uiginti gentibus, quibus imperitabat, sine interprete iura dixit. Memoriam ex arte fieri palam factum est, sicut Metrodorus philosophus, qui temporibus Cynici Diogenis fuit, in tantum se meditatione assidua prouexit, ut a multis simul dicta non modo sensum, sed etiam uerborum ordinibus detineret. **b** Nihil tamen in homine aut metu, aut casu, aut morbo facilius intercipi, saepe perceptum est. Qui lapide ictus fuerat, accepimus oblitum literarum. Messalam certe Coruinum post aegritudinem quam pertulerat percussum, proprii nominis obliuione, quamlibet alias ei sensus uigeret. Memoriam metus perimit. Inuicem metus uocis est incitamentum, quam non solum **20** acuit, sed etiam si nunquam fuerit extorquet. Denique cum Olympiade octaua & quinquagesima uictor Cyrus intrasset Asiae oppidum Sardis, ubi tunc **c** Croesus latebat, Athis filius regis mutus ad id usque temporis, in uocem erupit uiti moris. Exclamasse enim dicitur, Parce patri meo Cyre, & te hominem esse uel casibus disce nostris. Tractare de moribus superest, quorum excellentia maxime in duobus enituit. **d** Cato princeps Porti gentis, senator optimus, orator **30** optimus, optimus imperator. Causam tamen quadragies & quater dixit, diuersis odiorum simultatibus appetitus, semper absolutus. Verum Scipionis Aemiliani laus propensior, qui praeter bona quibus Cato clarus fuit, etiam publico amore praecessit. Vir optimus Nafica Scipio iudicatus est, non priuato tantum testimonio, sed totius senatus sacramento: quippe quod inuentus dignior non fuit, cui praecipue religionis crederetur ministerium, cum oraculum moneret accersi sacra **e** matris deum Pessinunticae. Plurimi **40** inter Romanos eloquentia floruerunt: sed hoc bonum haereditarium nunquam fuit, nisi in familia Curionum, in qua tres serie continua oratores fuerunt. Magnum hoc habitum est sane eo seculo, quo praecipue facundiam, & humana & diuina mirata sunt: quippe tunc percussores **f** Archilochi poetae Apollo prodidit, & latronum facinus deo arguente detectum est. Cumque Lyfander Lacedaemonius Athenas obsideret, ubi

ubi Sophoclis Tragici inhumatum corpus iacebat, identidem Liber pater ducē admonuit per quietē, ut sepeliri delicias suas sineret; nec prius destitit, quam Lyfander cognito quis obisset diem, & quid à numine posceretur, inducias bello daret, usq; dum congruæ supremis talibus exequiā ducerent.^h Pindarū lyricum è conuiuij loco, cui imminebat ruina, ne cum cæteris interiret, forinsecus Castor & Pollux uocarunt, in spectantibus uniuersis; quo effectum est, ut solus impendens periculum euaderet. Numerandus post Deos Cn. Pompeius Magnus, intraturus Possidonij domū, clarissimi tunc sapientiæ professoris, percuti ex more à lictore uetuit fores, summisq; fascibus, quamlibet confecto Mithridatico bello, & orientis uictor, sententiā propria cessit ianuarū literarum, Africanus prior Q. Ennij statuā imponi sepulchro suo iussit.ⁱ Vt census Cato unum ex tribunatu militum philosophum, alterum ex Cypria legatione Romam aduexit, professus plurimū se eo facto Senatui & populo Romano contulisse, quamuis proauus eius sapissime censuisset Græcos Vrbe pellendos. Dionysius tyrannus uittatā nauem Platoni obuiā misit; ipse cum albis quadrigis egredientē in littore occurrens honoratus est. Perfectionem prudentiā soli Socrati oraculum Delphicum adiudicauit. Pietatis documentū nobilissimum^k in Metellorū domo effulsit, sed eminentissimū^l in plebeia puerpera reperitur. Humilis hæc, atq; ideo famæ obscurioris, cū ad patrem, qui supplicij causa claustris pœnalibus cōtinebatur, agrè obtinuisset ingressum, exquisita sepius à ianitoribus ne fortè parenti cibum sumministraret, alere eum uberibus suis deprehensa est; quæ res & factum & locum consecrauit. Nam qui mortī destinabat, donatus filia, in memoriam tantī præconiij reseruatus est. Locus dicatus suo numini, Pietatis sacellum fuit. Nauis à Phrygia gerula sacrorum, dum sequitur uittas castitatis,^m contulit Claudiæ principatū pudicitia. At Sulpitia Paterculi filia, M. Fuluij Flacci uxor, censura omnium matronarum è centum probatissimis haud temerè electa est, quæ simulacrum Veneris, ut Sibyllini libri monebant, dedicaret. † Qui attingat ad titulū felicitatis, nec dum repertus est, & qui felix censerī iure debuerit. Namq; Corneliusⁿ Sylla dictus potius est, q̄ fuerit felix. Solum certè beatū Cortina Aglaū iudicauit, qui in angustissimo Arcadiæ angulo

ferri agrariam legem, discordiarum fomentum, quibus ille fortiter repugnauerat, Metell. Macedonicus in publicū se proripuit, mæstoq; uultū & uoce cōfusa ait: Concurrerite concurrerite ò ciues, mœnia nostræ urbis euersa sunt, Scipioni enim Africano intra sua mœnia uisillata est. e ¶ Matris deorū Pessinunticae.) Est Pessinuntis urbs Phrygiæ, in qua Cybelæ deæ insigne templum constructū erat, quæ Minois & Dindymenes filia fuit, mira pulchritudine & prudentia prædita, inuentrix prima fistule, cymbali, tympaniq;. Hæc & curandi pueros artem tradidit, eosq; summo ac materno amore prosecuta est, unde factum, ut ex facto matris nomen consecuta sit. Longe post simulacrum eius, monente Sibylla, per Scipionē Nasicam Romam aduectum est. Hæc & à quibusdam Rhea, deorū mater uocatur: itē Vesta, & dea Phrygia magna. f ¶ Archilochi.) Fuit hic Archilochus uates præcellens, sed obscœnus multum ac uirulentus. Hinc factum est, ut dicta amarulenta & mordacia, prouerbiali figura Archilochia nominentur.

g ¶ Liber pater.) Aiunt Dionysium, id est, Bacchum, Liberum patrem appellatum, quod bibentibus libertatis causa sit: fiunt enim homines ebrietate petulantiores. Vel quod libationem præbuit, uel quod pro Bœotia libertate pugnauit.

h ¶ Pindarū.) Non Pindaro, sed Simonidi id accidit, quamobrè deprauatus est hic locus. Cæterum Possidonius, cuius mox fit mentio, fuit Rhodi Ciceronis præceptor. Fuit proinde mos apud Romanos, ut cum magistratus domum cuiuspiā esset intraturus, lictor fores uirga percuteret. Item Ennius, cuius & hic fit mentio, poëta fuit, & cum articulari morbo interijisset, sepultus est in Scipionis monumento, uia Appia, intra primum ab urbe miliarium.

i ¶ Viicensis Cato.) Cum Carneades Romam uenisset, & quasi quodam diuino afflatu Romanā iuuentutem ad Græcarum literarū amorem pellexisset, idq; cæteris Romanis iucundū fuisset spectaculū, Cato proauus ijs studijs uniuersam ciuitatē abundare grauitertulit. k ¶ In Metellorum domo.) Metellorum familie in a ter cæteras uirtutes, pietatem in deos peci-

liarem fuisse constat. Metellus enim pontifex max. Posthumium consulem eundemq; flaminem Martialem, ad bellum gerendum deo urbem egredi passus non est. l C In plebeia puerpera.) Plinius dicit hanc pietatem matri ostensam, Solinus autem ad patrem refert. m C Contulit Claudia principatum.) Claudia quæ semper impudica habitata fuit, ob nimios corporis cultus, orauit deam submissis genibus, ut si se castam iudicaret, suum cingulum sequeretur: ita nauis quæ ab omni iuuentute non ualuit commoueri, ab una muliere fuit comota. Sed istud demoniacum fuit miraculum, ut nauis illa qua simulacrum matris Phrygiæ uehebatur, tantis hominum boumq; conatibus immobilis redderetur, eamq; una muliercula zona alligata ad suæ pudicitie testimonium traheret. n C Sylla felix.) Hic felix in fortuna dictus est: nam cum paruulus à nutrice ferretur, mulier obuia, salue, inquit, puer tibi & reipub. tue felix: & statim quesita quæ hæc dixisset, non potuit inueniri.

SCHOLIA CAP. VIII.

Scripturus Solinus de regionibus orbis, initium sinit ab Italia, quæ uiris, foeminis, ducibus, militibus, artium præstantia, ingeniorum perspicacitate, situ, salubritate cœli, facili accessu cunctarum gentium, littoribus portuosis, benigno uentorum afflatu, aquarum copia, nemorum salubritate, ferorum animalium innocentia, soli fertilitate, pabuli ubertate, semper fuit pulcherima. In summa, quicquid quo carere uita non debeat, nusquam ferè est præstantius: fruges, uinum, olea, uellera, lina, metalla auri, argenti, æris & ferri. Videre poteris de his uerberioralibro 3. & 37. Plinij in nat. hist. Fuit hæc olim dicta Latium, à latendo, quod illic latuerit Saturnus dum Iouem fugeret. Alij à Latino rege dici asserunt. Dicta est & Oenotria, à uino quod optimum in Italia nascitur, uel ab Oenotro rege Sabinarum. Italia autem ab Italo rege dicta est, et Græcia maior, quod incolæ eius ex maiori parte Græci fuerint. a C Bisera uiolaria.) Multi flores bis in anno proueniunt. Veseuus mons in Campania est iuxta Neapolim. Vocatur & Vesuius. Baia, ciuitas iuxta mare Campanum sita, à Baio Ulyssis socio illic sepulto: ubi & aquæ calidæ scaturiunt, ad uoluptatem & uarios morbos comoda. Inuiare, significat uiam facere. Ardea urbs à Danaë Acrisij Argiuorum regis filia, augurio ardeæ auis condita est. Quæ urbs Polyde sit, non satis constat. Agilla ciuitas est Thusciae, quæ alio nomine Cære dicta est. Haleso uero putatur esse, quæ hodie Montem flaconem uocant. b C Digitiorum sorores.) Quidam putant legendum, diuorum. Beneuentum uero olim dictum fuit Maleuentum, quod à Dalmatia uiolentior quidã

De Italia, & eius laudibus, deq; peculiari-
bus multis, quæ in ea reperiuntur.

Cap. VIII.

DE homine satis dictum habeo. Nunc, ut ad destinatum reuertamur, ad locorum commemorationem stylus dirigendus est, atq; ad eod principaliter in Italiam, cuius decus iam in Vrbe contigimus. Sed Italia tanta cura ab omnibus dicta est, præcipue à M. Catone, ut iam inueniri non possit, quod non ueterum autorum præsumpserit diligentia, largiter in laudem excellentis terræ materia suppetente, dum scriptores præstantissimi reputant locorum salubritatem, cœli temperiem, ubertatem soli, aprica collium, opaca nemorum, innoxios saltus, uitium olearumq; proventus, & ouilia, pecuaria, tot amnes, lacus tantos, a bifera uiolaria, inter hæc Veseuum flagrantis animæ spiritu uaporantem, tepentes fontibus Baias, colonias tam frequentes, tam assiduam nouarum urbium gratiam, tam clarum decus ueterum oppidorum, quæ primum Aboorigines, Arunci, Pelasgi, Arcades, Siculi, totius postremo Græciæ aduenæ, & in summa uictores Romani condiderunt. Ad hæc littora portuosa, orasq; habet patentibus gremijs, commercio orbis accommodatas. Verum ne prorsus intacta uideant, in ea quæ minus trita sunt, animam intendere haud absurdum uideatur, & parcius depasta leuibus uestigijs inuiare. Nam quis ignorat uel dictam uel conditam à Iano Ianiculum, à Saturno Latium atq; Saturniam, à Danaë Ardeam, à comitibus Herculis Polyden, ab ipso in Campania Pompeios, quia uictor ex Hispania pompam bouum duxerat? In Liguria quoq; lapidarios campos, quod à Ioue eo dimicante creditur saxa pluuisse. Regionem Ionicam ab Ione Naulochi filia, quam procaciter insidentem uias Hercules interemit, ut ferunt, Alchippen

Alchippen à Marfya rege Lydorū, quod hiatu
terre haustum, dissolutū est in lacum Fucinum.
Ab Iafone templum Iunonis Argiuræ, à Pello-
pe Pifas, à Cleolao Minois filio Daunios, Iapy-
gas à Iapyge Dædali filio, Tyrrhenos à Tyr-
rheno Lydiæ rege, Corā à Dardano, Argillam
à Pelasgis, qui primi in Latium literas intulerunt
ab Haleso Argiuo Phaliscā, à Phalerio Argiuo
Phalerios, Fescennium quoque ab Argiuis, por-
10 tum Parthenium à Phocensibus, Tybur, sicut
Cato facit testimonium, à Catillo Arcade præ-
fecto classis Eudri; sicut Sextius, ab Argiua iu-
uentute, Catillus enim Amphiarai filius post pro-
digialem patris apud Thebas interitum, Oeclei
aui iussu, cum omni foetu uel sacro missus tres li-
beros in Italia procreauit, Tiburtum, Coram,
Catillum, qui depulsis ex oppido Siciliae ueteri-
bus Sicanis, à nomine Tiburti fratris natu ma-
ximi urbem uocarunt. Mox in Brutijs ab Vlyffe
20 extructū templū Mineræ. Insula Ligea appel-
lata abiecto ibi corpore Sirenis ita nominata.
Parthenope à Parthenopes Sirenis sepulchro,
quam Augustus postea Neapolin esse maluit,
Præneste, ut Zenodotus refert, à Præneste V-
lyffis nepote Latini filio; aut, ut Prænestini so-
nant libri, à Cæculo, quem iuxta ignes fortuitos
inuenerunt, ut fama est, ^b Digitiorū sorores. No-
tum est à Philoctete Petiliam constitutam, Ar-
pos & Beneuentum à Diomede, Patauium ab
30 Antenore, Metapontum à Pylis, Scyllaceum
ab Atheniensibus, Sybarim à Trœzenijs, &
à Sagari Aiâcis Locri filio, Salëtinis à Lycijs,
Anconā à Siculis, Gabios à Galatio et Bio Sicu-
lis fratribus, ab Heraclidis Tarentū, insulā Ten-
sam ab Ionibus, Pæstum à Dorensibus, à My-
scello & Archia Crotonā, Rhegium à Chal-
cidensibus, Caulonam & Terinā à Crotonien-
sibus, à Naritijs Locros, Heretum à Græcis, in
honorē Heræ, sic enim Iunonē Græci uocant.
40 Aritiā ab Archilocho Siculo, unde & nomē,
ut Cassio Heminae placet, tractum. Hoc in loco
Orestes oraculo monitus simulacrū Scythicæ
Dianæ, quod de Taurica extulerat, priusquam
Argos peteret, cōsecrauit. A Zancle sibus Me-
taurum locatum, à Locrensibus Metapontum,
quod nūc Vibō dicitur. Bocchus absoluit, Gal-
lorum ueterem propaginem Umbros esse. M.
Antonius asseuerat eosdē, quod tempore aquo
50 se cladis imbribus superfuerint, Umbros græ-
cè nominatos. Licinio placet à Messapo græco

quidā & acerbus uentus ingruere consue-
uisset. Patauū, quod hodie est Padua, à
Padi fluminis uicinitate sic dictū est. Ta-
rentū urbs est Calabriae, quā quidā Lacedæ-
monium uocant, quidam uero Herculeum
Tarentum. Zancenses sic nominati sunt
à Zancle oppido tum Achaiae tum Siciliae.

c (C Palinurum.) Fuit Palinurus
Aeneae classis gubernator, submersus & se-
pultus iuxta promontoriū quoddam, à quo
illud hoc quoque consecutum est nomen, ubi
& urbs est quam Heliā uocant, alij autem
Veliā, à qua haud procul distat Leucosia
insula, à cognata Aeneae sic dicta. Cæte-
rum Venus dicitur à *φωσφεν*, quod ex te-
stū Saturni, uel ut alijs placet, ex Cœli spu-
ma nata fingitur. d (C Indigetis.)

Indigetes dii uocantur, quod nullius rei
egeant, uel quasi in dijs agentes.

e (C A iugis alpium.) Vniuersa, in-
quit Sempronius, Italia à iugis Alpium ori-
tur, et in Leucopetrā fretumque Siculum ter-
minatur. Cingitur supero & infro mari,
et secatur Apennino, qui à iugis Alpiū ora-
tus, per mediam Italiam à Liguribus ad An-
conam porrectus, inde paulatim usque Venu-
siam flexus, ibi ex trāsuerso diuidit Italiā.
Scribit quoque Plinius sic: Italia querno assi-
milatur folio, multo proceritate amplior quā
latitudine, in leuo se flectens cacumine, &
Amazonicæ figura desinens parmae, ubi à
medio excursu *†* Cirthos uocatur, per sinus *†* Cocinthos,
lunatos duo cornua emittens, Leucopetrā *Herm. Barb.*
dextra, Lacinium sinistra. f (C Amce-
nissimi Cāpanie tractus.) Scribit Florus
libro primo: Omnium non modo Italia, sed
toto orbe terrarū pulcherrima Campaniæ
plaga est. Nihil mollius cœlo, denique bis flo-
ribus uernat, nihil uberius solo, ideo Liberi
Cererisque certamen dicitur. Nihil hospita-
lius mari. Hic illi nobiles portus, Caieta,
Misenus, & tepentibus fontibus Baia, Lu-
crinus & Auernus, quaedam maris ocia. Hic
amicti uitis montes, Gaurus, Falernus,
Maficus, et pulcherrimus omnium Vesuius
Aetnei ignis imitator. Vrbes ad mare, For-
miæ, Cumæ, Puteoli, Neapolis &c. Est
ibi Phlegreus campus, in quo Hercule gi-
gantes superasse fabulantur, illicque sepulti,
quoties anhelant, terram quatunt.

g (C Tarracina.) Hæc & Trachis

nia dicta est, fuitq; olim Volscorum metropolis. Et quemadmodū ipsa maris abcessu addita continenti, sic Rhegiū maris accessu à continenti sciunctū est: hinc et nomen urbi datū ῥῆγεις, quod ex græco ruptū significat. Nā Sicilia à continente ut terræ motu auulsa est. h. C. Læstrygonibus.) Læstrygones anthropophagi fuerunt, homines immanissimi, et ab omni humanitate alieni, sic dicti ἄρῃ ἠυσφείας, id est, à latrocinio. i. C. Lacinium.) Promontorium Italiae inter Adriaticū et Ionū est, à quodam latrone ibi ab Hercule interempto qui Lacinius uocabatur. Acroceramij montes sunt excelsi, quos fulmina sæpe infestant. k. C. Chersydris.) Serpentes sunt qui tam in aquis quàm in terris morantur. Boa uero serpentis aliud est genus, sic dictum quod instar bouis turgeat. Alij aliter interpretantur. Per fellebrem satietatem intellige copiosum lactis suctum.

l. C. Lupi ceruarij.) Tria sunt luporum genera, cōmunes, canarij et ceruarij. Ceruarij dicuntur etiā cum famelici cibum edunt, et respiciunt, propositi obliuio cibi. Porro ex Lyncum humore lyncurium lapidem nasci, ex autoribus constat.

priores duos, Tarquinio Superbo parcius precium offerente, quàm postulabatur, ipsa exufferat. Huius sepulchrum in Sicilia adhuc manet, Delphicam autem Sibyllā ante Troiana bella uaticinatā Bocchus perhibet, cuius uersus plurimos operi suo Homerū inseruisse manifestat. Hāc Heriphile Erythrea annis aliquot intercedentibus insecuta est, Sibyllāq; appellata est de scientiæ parilitate, quæ inter alia magnifica Lesbios amissuros maris imperium multo antè præmonuit, quàm id accideret. Ita Cumanā tertio fuisse post has loco, ipsa æui series probat. Ergo Italia, in qua Latium antiquū antea à Tyberinis ostijs ad usq; Lyrim amnem pertinebat, uniuersa consurgit e à iugis Alpium, porrecta ad Rheginū uerticem, & littora Brutiorum, quò in mare meridiem uersus protenditur. Inde procedens paulatim se Apennini montis dorso attollit, extensā inter Thuscum & Adriaticum, id est, inter superum mare & inferum, similis querno folio, scilicet proceritate amplior quàm latitudine. Vbi longius processit, in cornua duo scinditur, quorum alterum Ionium spectat æquor, alterum Siculum. Inter quas prominentias non uno margine accessum insinuati freti recipit, sed linguis proiectis sæpius, à procurrentibus distinctū promontorijs pelagus admittit. Ibi, ut obuia passim notemus, arces Tarentinæ, † Scyllæa regio, cū Scyllæo oppido, & Cratide flumine Scyllæ matre, ut uetustas fabulata est; Rhegini saltus, Pæstane ualles, Sirenum saxa, † amoenissimi Campaniæ tractus, Phlegræi campi, Circes domus, & Tarracina insula antè circūflua immenso mari, nunc æuo neçtente addita continenti, diuersamq; fortunam à Rheginis experta, quos fretum medium à Siculis uel abscidit: Formiæ etiā † Læstrygonibus habitatæ; multa præterea pollentissimis ingenijs edifferta, quæ præterire, quàm inferius exequi, tutius duximus. Ve-

† Scyllæa

Messapię datā originē, uersam postmodū in nomen Calabriae, quam in exordio Oenotri frater Peucetius, Peucetiā nominarat. Par sententiā est inter autores, à gubernatore Aeneæ † Palinurū appellatū, à tubicine Miseno Misenū, à cōsobrina Leucosiā insulā. Inter omnes perspicuè conuenit, à nutrice Caieta, Caietam, ab uxore Lauinia, Lauiniū esse nuncupatū, quod post Troiæ excidiū, sicut † Cussonius perhibet, quarto anno exstructum est, Nec omissum sit Aeneā, æstate ab Ilío capto secunda, Italicis littoribus appulsum, ut Hemina tradit, socijs non amplius sexcentis, in agro Laurēti posuisse castra; ubi dum simulacrum, quod secum ex Sicilia aduexerat, dedicat Veneri matri, quæ ἀφροδίτη dicit, à Diomedede Palladiū fuscipit, tribusq; mox annis cum Latino regnat socia potestate, quingentis iuguribus ab eo acceptis; quo defuncto summā biennio adeptus, apud Numicū apparere desijt. Anno septimo patris † indigeris ei nomen datū. Deinde constitutę ab Ascanio Alba longa, Fidene, † Antiū, Nola à Tyrijs, ab Eubœensibus Cumæ, Ibidem Sibyllæ sacellū est, sed eius quæ rebus Romanis quinquagesima Olympiade interfuit, cuiusq; librum ad Cornelium usq; Syllam pontifices nostri consulebant; tunc enim unā cum Capitolio igni absumptus est; nam

Coscom

10

20

† Arica

30

40

tum

rum Italiae longitudo, quae ab Augusta praetoria per urbem, Capuamque porrigit, usque ad oppidum Rhegium, decies centena & uiginti millia passuum colligit. Latitudo ubi plurimum, ccccx. ubi minimum, txxxvi. millia. Arcuissima est ad portum, quem Annibalis castra dicunt; neque enim excedit quadraginta millia. Umbilicum, ut Varro tradit, in agro Reatino habet. At in solidum spatium circuitus uniuersi, uicies quadragies nouies centena sunt. In quo ambitu aduersa Locrensi fronte ortus a Gadibus finitur Europae sinus primus; nam secundus a Lacinio auspiciatus, in Acroceraunijs metas habet. Ad haec Italia Pado clara est, quae mons Vesulus superantissimus inter iuga Alpium gremio suo fundit, uisendo fonte in Ligurum sinibus, unde se primum Padus proruit, submersusque cuniculo rursus in agro Vibonensi extollit, nulli amnium inferior claritate, a Graecis dictus *neidraeos*. Intumescit ex ortu canis tabefactis niuibus, & liquentibus brumae pruinis, autusque aquarum accessione xxx. flumina in Adriaticum defert mare. Est e memorabilibus inclytum, & insigniter per omnium ora uulgatum, quod perpaucae familiae sunt in agro Phaliscorum, quos Hirpos uocant, hi sacrificium annuum ad Soractem montem Apollini faciunt, idque operantes gestulationibus religiosis, impune exultant ardentibus lignorum struibus in honorem diuinae rei, flammis parentibus; cuius deuotionis ministerium munificentia senatus honoratum, Hirpis perpetuo omnium munerum uacationem dedit. Gentem Marforum serpentibus illaenam esse, nihil mirum; a Circes filio genus ducunt, & de auita potentia deberi sibi sentiunt seruitium uenenorum, ideo uenena contemnunt. Caelius Oetae tres filias, Angitia, Medea, & Circe, fuisse dicit, Circe Circeos infedisse montes, carminum maleficijs uarias imaginum facies mentientem. Angitia uicina Fucino occupauisse, ibique salubri scientia aduersus morbos resistentem, cum desisset hominem uiuere, deam habitam, Medeam ab Iasone Buthroti sepultam, filiumque Marsis imperasse. Sed quamuis Italia habeat hoc praesidium familiare, a serpentibus non penitus libera est. Denique habitatores ab Amyclis, quas antea Amyclae graeci condiderant, serpentes fugauere. Illic frequens uipera morsu insanabilis; breuior haec ceteris, quam in alijs aduertimus orbis partibus, ac propterea, dum despectui est, facilius nocet. Calabria Cherfydris frequentissima est, & Boam gignit, quem anguem in immensam molem ferunt coalescere, Captat primo greges bubulos, & si quae plurimo lacte rigua bos est, eius se uerberibus innectit, suctumque continuo saginata, longo seculo ita fellebri satietate ultimo extuberatur, ut obsistere eius magnitudini nulla uis queat; postremo depopulatis animalibus, regiones quas obsederit, ad uastitatem cogit. Diuo denique Claudio principe, ubi Vaticanus ager est, in aluo occisae Boe spectatus est solidus infans. Italia lupos habet, qui cum caeteris similes non sint, homo, quem prius uiderint, conticescit, & anticipatus obtutu nocenti, licet clamandi uotum habeat, non habet uocis ministerium. Sciens de lupis multa praetereo. Spectatissimum illud est, quod caudae animalis huius uillus amatorius inest perexiguus, quem spontaneo damno abiicit, cum capi metuit; nec habet potentiam, nisi uiuenti detrahatur. Coeunt lupi toto anno non amplius dies xij. Vescuntur in fame terra. At hi quos ceruarios dicimus, quamuis post longa ieiunia repertas aegre carnes mandere coeperint, ubi quid casu respiciunt, obliuiscuntur, & immemores praesentis copiae, eunt quaesitum quam reliquerunt satietatem. In hoc animalium genere numerantur & Lynces, quarum urinas coire in duritiam preciosi calculi faentur, qui naturas lapidum exquisitius sunt persecuti. Istud etiam ipsas Lynces persentiscere, hoc documento probatur, quod egestum liquorem illico arena cumulis, quantum ualent, contegunt, inuidia scilicet, ne talis egeries transeat in nostrum usum, ut Theophrastus perhibet. Lapidum istum succini color est, pariter

tccccxy.

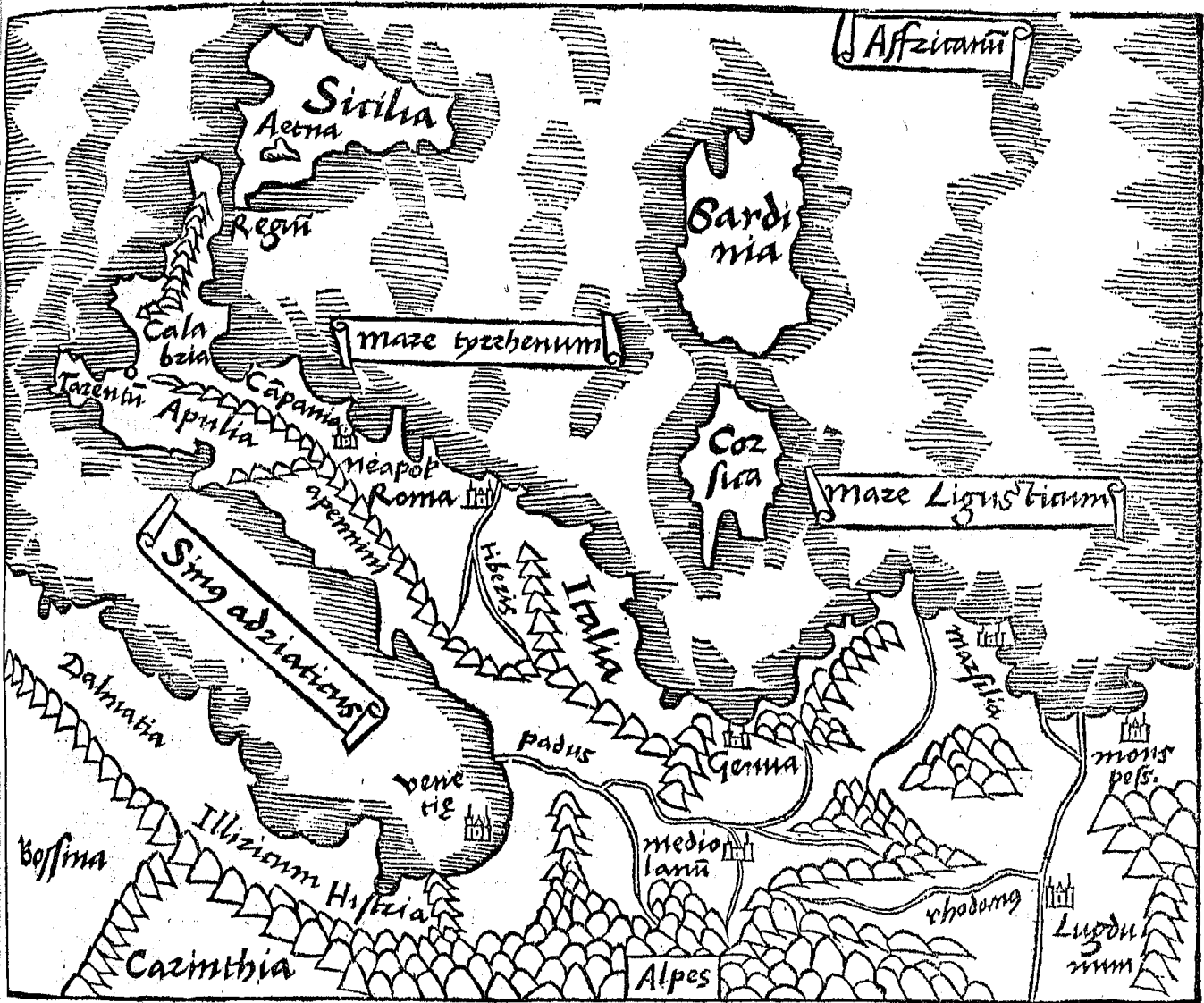
†perpetuo sena
tus consulto
†sciunt

†funebri

†timida

spiritu attrahit propinquantia, dolores renum sedat, medetur regio morbo, *λυγ
 κούειον* græcè dicitur. Cicadæ apud Reginos mutæ, nec usquam alibi, quod si-
 lentium miraculo est, nec immerito, cum uicinæ, quæ sunt Locrensiū, ultra cæ-
 teras sonitent. Causas Granius tradit, cum obmurmurent illic Hercule quie-
 scente, deum iussisse ne streperent; itaq; ex eo coeptum silentiū permanere. Ligu-
 sticum mare frutices procreat, qui quantisper fuerint in aquarum profundis, flu-
 xi sunt, tactu propè carnulento; deinde ubi in supera tolluntur, natalibus dero-
 gatis, lapides fiunt. Nec solum qualitas illis, sed & color uertitur: nam puniceo
 protinus rubescunt. Ramuli sunt quales arborum uisimus, ad semipedē frequen-
 tius longi; rarum est pedaneos deprehendi. Excudunt ex illis multa gestamina. 10
 Habet enim, ut Zoroastres ait, materies hæc quandam potestatem, ac propterea
 quicquid inde fit, habetur inter salutaria. Coralliū alij dicunt; nam Metrodorus
τρογγυίαν *τρογγύαν* nominat. Idem, quod resistat typhonibus & fulminibus, affirmat. Erui-
 tur gemma in parte Lucaniæ, facie adeo iucunda, ut languentes intrinsecus stel-
 las, & sub nubilo renitentes croceo colore perfundat. Ea, quoniam in littore Syr-
 tium inuenta primū est, Syrtites uocatur. Est & Veientana gemma à loco dicta,
 cui nigri coloris superficies, quam ad gratiam uarietatis limites interfecant albi,
 † *uenis* notis candentibus. Insula quæ Apuliæ oram uidet, tumulo ac delubro Diome-
 dis insignis est, & Diomedæas aues sola nutrit. Nam hoc genus alitis præterquā
 ibi nusquā gentium est, idq; solum poterat memorabile iudicari, nisi accederent 20
 non omittenda. Forma illis penè quæ fulicis, color cæcidus, ignei oculi, ora den-
 tata, congreges uolitant, nec sine ratione pergendi. Duces duæ sunt quæ regant
 cursum, altera agmen anteit, altera insequitur: illa ut ducta certum iter dirigat,
 hæc ut instantia urgeat tarditatem. Hæc in meantibus disciplina est. Cum foe-
 tificum adest tempus, rostro scrobes excaurant; deinde surculis inuersum super-
 positis, texta cratium imitantur, & sic contegunt subter cauata; & ne opera
 defint, si fortè lignorū casus uenti auferant, hanc struem comprimunt terra, quā
 egerant cum puteos excuarēt. Sic nidos moliantur bifori accessu, nec fortui-
 to, adeo ut ad plagas cœli metentur exitus, uel ingressus. Aditus, qui dimittit ad
 partus, in ortum destinatur; qui excipit reuertentes, occasum uersus est, ut lux & 30
 morantes excitet, & receptui non denegetur. Leuaturæ aluum aduersis flatibus
 subuolant, quibus proluuies longius auferatur. Iudicant inter aduenas: si græ-
 cus est, propius accedunt, & quantum intelligi datur, uelut ciui blandius adulan-
 tur. Si quis erit gentis alterius, inuolant, & impugnant. Aedem sacram omni
 die celebrant studio huiusmodi; aquis imbuunt plumas, aliscq; impendio made-
 factis confluent rorulentæ, ita aedem excusso humore purificant, tunc pennulis
 superplaudunt, inde discedunt quasi peracta religione. Ob hoc ferūt Diomedis
 socios aues factos. Sanè ante aduentum Aetoli ducis nomen Diomedæ nō ha-
 bebant, inde sic dictæ. Italicus excursus per Liburnos, quæ gens Asiatica est, pro-
 cedit in Dalmatiæ pedem, Dalmatia in litem Illyricum, in quo sinu Dardani 40
 sedes habent, homines ex Troiana prosapia, in mores barbaros efferati. At ex al-
 tera parte per Ligurum oram in Narbonensem prouinciam pergit, in qua Pho-
 censes quondam fugati Persarum aduentu, Massiliam urbem Olympiade qua-
 dragesimaquinta condiderūt. C. Marius bello Cymbrico factis manu fossis in-
 uitauit mare, perniciosamq; feruentis Rhodani nauigationem temperauit; qui
 annis præcipitatus Alpibus, primo per Heluetios ruit, occurfantium aquarum
 agmina secum trahens, auctuq; magno, ipso, quod inuadit, freto turbulentior,
 † *quod* nisi † cum fretum uentis excitatur, Rhodanus sauiit & cum serenum est, atque
 ideo inter tres Europæ maximos fluuios & hunc computant. Aquæ quoque
 Sextiæ eo loco claruerunt, quondā hyberna Consulis, postea exculta mœnibus:
 quarum

quarum calor olim acrior exhalatus, per tempora euaporauit, nec iam par est famæ priori. Si Græcos cogitemus, præstat respicere littus Tarentinum: unde à promontorio, quod Acra Iapygian uocant, Achaïam cursum destinantibus citissima nauigatio est.

Diuiditur Italia in sedecim regiones, nempe in Liguriam, in qua est Genua. In Latium, ubi sunt ostia Tyberina. In Hetruriam, quæ protenditur usq; ad primam ripam Tiberis. In Campaniam, quæ & terra laboris hodie dicitur, in qua Capua & Neapolis sunt. In Lucaniam, quæ situm habet inter Calabriam & Apuliam. In Calabriam, quæ tenet extremitatem Italiæ prope Siciliam. In Apuliam, quæ Iapygia olim dicta fuit, & adiacet mari Adriatico, habens urbes Brundisium & Tarentum &c. In Samnium siue Aprutium, quod est inter Campaniã & Apuliam, habens ciuitates Aquilam, Aquinum, Beneuentum &c. In Picenum, quod nunc Marchia Anconitana, in qua est Ancona, Vrbinum &c. In Aemiliam seu Romanadiolam, quam & Flaminiã uocant, in qua urbes sunt Rauenna, Ferraria, Bononia &c. In Umbriam, quæ nunc est ducatus Spoletanus, incipitq; ab Apennino monte, & extenditur usq; ad sinum Adriaticum: urbes in ea sunt, Spoletum, Reate, Fulgineum &c. In Galliam cisalpinam, quæ & Gallia togata dicitur, & hodie Lombardia, à Longobardis, cuius metropolis est Mediolanum. In Venetiam, quæ nunc est Marchia Teruisana, in qua sunt urbes Verona, Patauium, Vincentia &c. In Iapudiam, quæ est iuxta Venetias. In Carniã, quæ nunc est Forum Iulii. Et in Istriam, quæ cõtermina est Illyrio.

SCHOLIA CAP. IX.

De insulis his paruis, Pandataria, Prochyta, Capraria, Ithacesia & similibus, quæ in Tyrreno mari situm habent, apud Strabonem & Ptolemæum etiam nonnihil inuenies. Hodie multarum nomina sunt mutata. Ligures sunt qui circa Genuam habitant. Nomen uero dedisse feruntur Corsicæ insule, à Corfa muliere.

† Vlyssis, ut proditur, speculam

spectant: quamuis sparsæ recessibus amoenissimis, & quodam naturæ quasi spectaculo expositæ, non erant omittendæ. Sed quantum residendum est, si dilatis quæ præcipua sunt, per quandam desidiam aut Pandatariam, aut Prochyta dicamus, aut ferri feracem Ilbam, aut Caprariam, quam Græci ἀγίλαμ dicunt, aut Planasiam, de facie supina freti, uel ab Vlyssis erroribus sic uocatam, uel Columbariam auium huius nominis matrem, uel Ithacesiam, † quæ Vlyssis proditur specula, uel Aenariam, & Inarimen Homero nominatâ, aliasq; non secus lætas, inter quas Corsicâ plurimè in dicendo latius circumuecti, plenissima narrandi absoluerunt diligentia, nihilq; ommissum quod retractari non sit superuacuum, ut exordiū incolis Ligures dederint, ut oppida ibi extructa sint, ut colonias ibi dederint Marius & Sylla, ut ipsa Ligustici sinus æquore alluat: sed hæc facebant.

Verum ager Corsicanus, quod in eo agro unicum est, solus edit quem Catochitem uocant lapidem, fatu dignissimum. Maior est cæteris qui ad ornatum desinantur, nec tam gemma, quam cautes. Idem impositas manus detinet, ita se iunctis corporibus annectens, ut cum ipsis hereat, à quibus tangitur. Sed ei inest uelut de glutino lentiore nescio quid par atq; gummi. Accepimus Democritum Abderitem ostentatione scrupuli huius frequenter usum ad probandam occultam naturæ potentiam, in certaminibus, quæ contra magos habuit.

SCHOLIA CAP. X.

Habet Sardinia, autore Ptolemæo, ab oriente Tyrrenum pelagus, à meridie Africum, ab occasu Sardonum, à septentrione mare, quod inter ipsam & Cynnum seu Corsicam circumfunditur. Et hæc nomen habet à Sardo Herculis filio, qui immodica hominum multitudine in Sardiniam à Libya nauigasse dicitur, eamq; occupasse: antea uero dicta fuit Ichnusa, quod cõformis esset humano uestigio. a ¶ (Solifuga.) Alij uocant Solipungam, & est fornicarum genus uenenatum, habens uim nocendi maximam. Idem fertur de Sardonia herba uenena, quæ felino, id est, apio similis est, & edentes interimit, &c. b ¶ (Et coarctuendæ furibus ualent.) Aiunt aquam huius fontis puris & fidem iuramento seruantibus aspectu placidam atq; gustu dulcem, periuris uero et furibus palam aduersantem.

& Locrenses transeamus, Sardinia est quidam absq; serpētibus: sed quod alijs locis serpens est, hoc solifuga Sardonis agris: animal perexiguū, simileq; araneis forma: solifuga dicta, quod diem fugiat. In metallis argentarijs plurima est: nam solum

De quibusdā ignobilibus Tyrreni maris insulis quæ Italiae adiacent: de Corsica & Catochite lapide.

Cap. IX.

Lectus hinc stylus est, terrarumq; uocant † alia, & longum est ut moratim insularum omnium oras legamus, quascunq; promontoria Italica pro-

De Sardinia insula, de Solifuga, de Sardonia herba, de admirandis aquarum uiribus. Cap. X.

Sardinia quoq; quam apud Timæum Sandalieten legimus, Ichnusan apud † Crispum, in quo mari sita sit, quos insularum autores habeat, satis celebre est. Nihil ergo attinet dicere, ut Sardus ab Hercule, & Norax à Mercurio procreati, cum alter à Libya, alter ab usq; Tarteso Hispaniæ in hocce fines permeassent, à Sardo terræ, à Norace Noræ oppido nomen datum. Mox Aristæum regnando his proximum in urbe Carali, quam condiderat, ipse coniuncto populo utriusq; sanguinis, se iuges usq; ad se gentes ad unum morem coniugasse, imperium ex insolentia nihil aspernatas. Sed & hic Aristæus Iolaum creat, qui ad id locorum agros sibi infedit. Præterea & Ilienses & Locrenses transeamus, Sardinia est quidam absq; serpētibus: sed quod alijs locis serpens est, hoc solifuga Sardonis agris: animal perexiguū, simileq; araneis forma: solifuga dicta, quod diem fugiat. In metallis argentarijs plurima est: nam solum

lum illud argenti diues est: occultim reptat, & per imprudentiã superfedentibus pestem facit. Huic incommodo accedit & herba fardonía, quæ in defluuijs fontanis prouenit largius iusto: ea si edulio fuerit, uescētibus neruos cōtrahit, rictu ora diducit, ut qui mortem oppetunt, uelut ridentium facie intereant. Contrà quicquid aquarum est, uariè cōmodis seruit. Stagna pisculentissima: hybernæ pluuiæ in æstiuam penuriã referuantur. Nam homo Sardus opem plurimã de imbri- do cœlo habet. Hoc collectaneũ depascitur, ut sufficiat usui ubi defecerint scaturigines, quæ ad uictum usurpari solent. Fontes sanè calidi & salubres aliquot locis efferuescunt, qui medelas afferunt, aut solidant ossa fracta, aut abolent à Solifugis infertum uenenum, aut etiam oculariãs dissipant ægritudines: sed qui oculis me-
 10 dentur, ^b & coarguendis ualent furibus. Nam quisquis sacramento raptũ negat, lumina aquis attrahat: ubi periurium nō est, cernit clarius: si perfidia abnuat, detegitur facinus cæcitate, & captus oculis admissum tenebris fatetur.

De Sicilia, & Peloriade terra, aquarumq; natura. De Aetna monte, ac reliquis eius insulis miris plurimis. De Vulcanijs septem insulis. Cap. XI.

SI respiciamus ad ordinẽ temporum uel locorum, post Sardiniam res uocant Siculæ. Primo, quod utraq; insula in Romanã potestatem redacta, h̄isdem temporibus prouincia facta est, cum eodem anno Sardiniam M. Valerius, alteram C. Flaminius prætor sortiti sunt. Adde quod freto Siculo excipitur nomen Sardoï maris. Ergo Sicilia, quod cum primis assignandum est, diffusis promontorijs triquetra specie figuratur. Pachynus aspectus in Peloponnesum, & meridiana plagã dirigit. Pelorus aduersam uespero Italiam uidet. Lilybæus in Africã extenditur. Inter quæ Peloriã præstat, temperie soli prædicata, quod neq; humido in lutum diluatur, neq; fathiscat in puluerẽ siccitate. Ea ubi introrsum recedit, & in latitudinẽ panditur, tres lacus obtinet: quorum unus, quod piscium copiosus est, nō equidem ad miraculum duxerim: sed quod ei proximans condensis arbutis inter uirgultorum opaca feras nutriat, & admissis uenatibus per terrenos tramites, quibus pedestres accessus excipit, duplicẽ piscandi uenandiq; præbeat uoluptatẽ, inter t̄ eximia numeratur. Tertium ara sacrum approbat, quæ in medio sita, breuia diuidit à profundis: quã ad eam pergitur, aqua crurum tenus peruenit: quod ultra est, nec explorari licet, nec attingi: & si fiat, qui id ausus sit, malo plectitur, quantamq; sui partem ingurgitauerit, tantam it perditum. Ferũt quendam in hac alta quam longissimã poterat iecisse lineã,

SCHOLIA CAP. XI.

Sicilia olim Trinacria, ab eius forma ap- pellata fuit, tribus scilicet promontorijs in diuersa procurrens: deinde Sicania à Sicanio duce, uel, ut alijs placet, à Sicanis populis: postremo ab Italis, qui Siculi dicebãtur, in eam uulgo profectis, Sicilia est uocata. Sunt tamen qui eam à Siculo duce sic uocata putant. a ¶ A dehiscendi argumento.) Hiscere dicitur Sicilia ab Italia, quod à continente uel terræ motuum auulsa à ueteribus perhibeatur, eo scilicet loco ubi Rhegium urbs est. Sonat autẽ ῥήγιον abruptionẽ. De thymis piscibus & infra capite 22. fit mentio. b ¶ Nullo non die sol est.) Syracusana, inquit, urbs nunquam tantis obducitur nubilis, etiam hyberno tempore, quin aliqua hora sol cernatur. De fonte Arethusa multa fabulantur poëtæ, quod scilicet uirgo Dianæ comes mutata sit in hunc fontem, & quod ferat pisces in magna copia, sed qui sacri habeantur, & à nullo citra deorũ iras & uitæ periculo comedi queant. De Aetna monte omnia notiora sunt, quàm ut hic aliquid de eo superaddendum putem. Illud tamen mirum est, ut licet exundet uastis incendijs, perpetua nihilominus canicie uerticis brumalem detineat faciem. c ¶ Centuripino croco.) Superat, inquit, crocus ægri Centuripini omnes Siciliæ quantumlibet nobiles fructus. In Sicilia proinde inuenta fuit comœdia, existimantq; quidam Epicharmũ poëtam illius fuisse repertorẽ. d ¶ Hic Lais illa.) Lais illa abducta ad Corinthum, cum esset formosissima, & multi ambirent complexũ eius, natum

est adagium, Non cuiusvis est Corinthum petere, quod scilicet frustra iret Corinthū ad Laidem, qui non quiret dare quod ab illa poscebatur. Porro Cyclopes fuerunt unoculi homines, immanes & feroces, uescabanturq; carnibus humanis. Idē de Læstrygonibus extremæ Italiae populis narratur. Sedes aut Læstrygonum putatur fuisse Caieta portus, oppidum Formiæ dictum. Sed & Ceres hinc nata putatur, Saturni et Opis filia, dicta Ceres quasi creatrix cūctarum frugū. e (Campus Aetnensis.) Hunc campum & specū seu demersum foramen, describit quoq; Aristoteles. Sunt qui tradunt Proserpinam raptam à Plutone apud Olestrū, quem Solinus hic Ditem uocat patrem. Proserpinam autem aiunt Bonam esse deam, quam & Persephonen uocant, seminum scilicet uirtutem. Plutonem uero solem esse dicūt, qui tempore hyemis remotiorē mundi partem perlustrat, & idcirco raptam ab eo Proserpinam dicunt, quam Ceres sub terra latentem queritat.

f (Latex uineus.) Fons Dianæ gignitur ex Camerina unda, & si quispiam ex eo hauserit manibus non castis, non potest aquam illam miscere Baccho.

†*texundet* ræ peruicacia mistas ignibus niues profert, & licet uastis †*apices* incendijs, †*detinent* tapicis canicie perpetua brumalem † detinet faciem. Itaq; inuicta in utroq; uiolentia, nec calor frigore mitigatur, nec frigus calore dissoluitur. Sunt & alij mōtes duo, †*comica* Nebrodes & Neptunius. E Neptunio specula est in pelagus Thuscū & Adriaticum. Nebrodi damarum copia nomen dedit, quem damæ & hinnuli gregatim peruagantur, inde Nebrodes dictus. Quicquid Sicilia gignit, siue soli, siue hominis ingenio, proximū est ijs quæ optima iudicantur, nisi quod foetus terræ †*terram* Centuripino croco uincitur. Hic primū inuenta Comœdia, hic & cauillatio † mimica in scena stetit. Hic domus Archimedis, qui iuxta syderum disciplinam machinarius cōmentator fuit. † Hic Lais illa, quæ eligere † patriam maluit, quàm fateri. Gentem Cyclopum uasti testantur specus, Læstrygonum sedes adhuc sic uocantur. Ceres inde, magistra sationis frumentariæ. Hic ibidem † campus Aetnensis in floribus semper, & omni uernus die † quem propter demersum est foramen, † quo Ditem patrem ad raptus Proserpinæ liberē exeuntem fama est in lucem ausum. Inter Catinam & Syracusas certamen est de illustrium fratrum memoria, quorum nomina diuersæ sibi partes adoptāt. Si Catinenses audiamus, Anapias fuit & Amphinomus: si quod malunt Syracusæ, Aemanthiā putabimus & Critonem. Catinensis tamen regio causam dedit factō, in quam se cum incendia Aetnæ protulissent, iuuenes duo sublato parentes euexerunt inter flammās illæsi ignibus. Horum memoriā ita posteritas munerata est, ut sepulchri locus nominaretur campus piorū. De Arethusa & Alphæo uerum est haec tenus quod conueniunt fons & amnis. Fluminum abunde uaria miracula. Dianam, qui ad Camerinam fluit, si habitus impudicæ hauserit, non coibunt in corpus unum † latex uineus,

urineus, & latex aquæ. Apud Segestanos Herbesus in medió flumine subita exa-
 stuatione feruescit. Acín quamuis demissum Aetna, nullus frigore anteuertit.
 Hímereum cœlestes mutant plagæ; amarus deniq; est dum in aquilonem fluit,
 dulcis ubi ad meridiem flectitur. Quanta in aquis, tanta est nouitas in salinis. Sa-
 lem Agrigentínũ si igni iunxeris, soluitur ustione; cui si liquor aquæ proxima-
 uerit, crepitat ueluti torreatur. Purpureum Aetna mittit, in Pachyno transluci-
 dus inuenitur. Cætera salinarum metalla, quæ sunt aut Agrigentino, aut Centu-
 ripis proximantia, funguntur cautium ministerio. Nam illinc excidunt signa ad
 facies hominum, uel deorũ. Thermitanis locis insula est arundinum ferax, quæ
 10 accõmodatissimæ sunt in omnem sonum tibiæ, siue præcentorias facias, qua-
 rum locus est ad puluinaria præcinendi, siue Vascas, quæ foraminum numeris
 præcentorias antecedunt, siue puellatorias, quibus à sono clariore uocamen da-
 tur, siue Gíngrinas, quæ breuiores licet, subtilioribus tamen modis insonant, aut
 Miluinas, quæ in accentus exeunt acutissimos, aut Lydías, quas & Turarias di-
 cunt, uel Corinthias, uel Aegyptias, alias uè à musicis per diuersas officiorum &
 nominũ species separatas. In Halesina regione fons aliàs quietus & tranquillus
 cum siletur, si insonent tibiæ, exultabundus ad cantum eleuat, & quasi miretur
 dulcedinem uocis, ultra margines intumescit. Gelonium stagnum tetra odore
 abigit proximantes. Ibi & fontes duo, alterum si sterilis sumperit, fœcunda fiet;
 20 alterum si fœcunda hauserit, uertitur in sterilitatem. Stagnum Petrensiũ ser-
 pentibus noxiũ est, homini salutare. In lacu Agrigentino oleum supernatat.
 Hoc pingue hæret arundinum comis de assiduo uolutabro, è quarũ capillamen-
 tis legitur unguentum medicum contra armentarios morbos. Nec longè inde
 collis Vulcanius, in quo qui diuinæ rei operantur, ligna uitea super aras struunt,
 nec ignis apponit in hanc congeriẽ, cum † proficias intulerint. Si adest deus (sic sa-
 30 crum probat) sarmenta licet uiridia ignem sponte concipiunt, & nullo inflagan-
 te, à litato numine fit † incendium; ibi epulantibus alludit flamma, quæ flexuosis
 excessibus uagabunda, quem contigerit non adurit, nec aliud est q̃ imago numi.
 cia perfecti rite uoti. Idem ager Agrigentinus eructat limosas scaturigines; & ut
 30 uenæ fontium sufficiunt riuis subministrandis, ita in hac Sicilia parte solo numi-
 quam deficiente, æterna reiectatione terram terra euomit. Achatem lapidem Si-
 cilia primũ dedit, in Achatis fluminis ripis repertum, non uilem, cum ibi tantum
 inueniretur. Quippe interscribentes eum uenæ naturalibus sic notant formis, ut
 cum optimus est, uarias præferat rerum imagines. Vnde anulus Pyrrhi regis,
 qui aduersus Romanos bella gessit, nõ ignobilis famæ fuit, cuius gemma Acha-
 tes erat, in quo nouem Musæ cum insignibus suis singulæ, & Apollo tenens ci-
 tharam uidebantur, non impressis figuris, sed ingenitis; nunc diuersis locis appa-
 ret. Dat Creta, quem † Coraliachaten uocant corallo similem, sed illitũ guttis au-
 40 ro micantibus, & scorpionum ictibus resistentem. Dat India reddentem nunc
 nemorum, nunc animalium facies, quem uidisse, oculis fauet, quiq; intra os rece-
 ptus sedat sitim. Sunt & qui usti redolent myrrhæ odorem. Achates sanguineis
 maculis irrubescit. Sed qui maxime probantur, uitream habent perspicuitatem,
 ut Cyprius. Nam qui sunt facie cerea abundantes, triualiter negligunt. Omnis
 ambitus huius insulæ clauditur stadiorũ tribus millibus. In freto Siculo *in q̃a-*
sua insulæ xxv. millibus passuum ab Italia absunt, Italia Vulcanias uocant.
 Nam & ipsæ natura soli ignea per occulta cõmercia aut mutuãtur Aetnæ incen-
 dia, aut subministrant. Hic dicta sedes deo ignium. Numero septẽ sunt. Liparæ
 nomen dedit rex Liparus, qui eam ante Aeolum rexit. Alteram Hieram uoca-
 uerunt; ea præcipuè Vulcano sacra est, & plurimũ colle eminentissimo nocte
 ardet. Strongyle tertia, Aeoli domus, uergit ad solis exortum, minime angulosa,

† porricias

† accendium

† Corallo
achaten

quæ flammis liquidioribus differt à cæteris. Hæc causa efficit, quod ex eius fumo potissimū incolæ præsentiscunt, quinam flatus in triduo tportendantur; quo factum, ut Aeolus rex uentorum crederet. Cæteras, Didymen, Ericusam, Phœnicusam, Euonymon, quoniam similes sunt, dictas habemus.

SCHOLIA CAP. XII.

Vocat à principio huius capituli Solinus tertium Europæ sinum mare Ionium, quod sequitur sinum Adriaticum, habetq; plures prouincias, quarū nomina sunt, Epirus, Acarnania, Aetolia, Phocis, Locris, Achaia, Messenia, Laconia, Argolis, Megaris, Attica, Bœotia, Doris, Thessalia, Magnesia, Macedonia, Thracia, atq; Græcia omnis. Has prouincias poteris Lector infra uidere in tabula, in qua expressimus Græciam cum suis partibus. a ¶ Ceraunijs montibus.) Hi montes in Epiro sunt, à crebris fulminibus sic dicti. Hellepontus uero fretum est angustum, quod ab Aegeo mare transmittit in Propontidem, septem stadijs Asiam ab Europa secernens. Dicitur autem Hellepontus, à ponto & Helle, quæ ibi cecidit in pontū. Molossa pars Epiri est, à Molosso Pyrrhi & Andromaches filio sic uocata. Dodona quoq; urbs Epiri est, iuxta quam insigne nemus est, ubi Dodonei Iouis templum olim fuit, in quo duæ columbæ consulentibus dabant responsa: harū unam in Delphos, alteram in Ammonis Iouis templum aduolasse dicunt. Sunt autem Delphi in Bœotia iuxta Parnasum, à Delpho Neptuni filio sic dicti: & Parnasus mōs Phocidis, supra modum erigitur duobus capitibus in aëra. Acarnania Epiri est pars, & Aracynthus mons Aetoliae, Mineruae sacer. Per oppidum Patras Scioessa, putant intelligendum opacitatem illius loci. b ¶ C Tanaron.) In Laconia est promontorium quod Malea dicitur, haud procul à Sparta ciuitate, in quo hiatus magnus est, et auditur strepitus progredientiū, atq; ob id ueteres dixerunt, per has Tanarias fauces descensum esse ad inferos. Hunc specum Solinus hic uocat spiraculum Tanaron. Huc fabulantur Arionem citharædum, à Methymna urbe Lesbii Methymneum dictum, à delphine incolam deuectum, cum à prædonibus in mari obrueretur. c ¶ C Leuctræ.) Apud urbem Bœotiae Epaminondas Thebanorū dux

De tertio Europæ sinu, de Græciæ regionibus ac locis, deq; memorandis in eis plurimis: de perdicū natura. Cap. XIII.

Tertius Europæ sinus incipit à Ceraunijs montibus, desinit in Hellepontum. In eo apud Molossos, ubi Dodonæi Iouis templum est, Tomarus mons est, circa radices centeno fonte nobilis, ut Theopompo placet. In Epiro sacer mons est, frigidus ultra omnes aquas, & spectata diuersitatis. Nam in eum si ardentem immergas facem, extinguit: si procul, ac sine igni admo- ueas, suo pte ingenio inflammat. Dodone, ut Maro dicit, Ioui sacra est. Delphi Cephiso flumine, Castalio fonte, & Parnasi iugis celebres, Acarnania Aracyntho eminent. Hanc ab Aeolia Pindus diuidit, qui Achelou parit, cum primis Græciæ amnibus præditum ueteri claritate; nec iniuria, cum inter calculos, quibus ripæ eius micant, Galactites inueniatur, qui scrupulus ipse ater si teratur, reddit succum album ad lactis saporem. Fœminis nutrientibus illigatus fœcundat ubera, subnexus paruulis: largitur sculos haustus saluarum facit: intra os receptus liquefit: cum soluitur tamen, memoriæ bonum perimit, quem post Nilum Achelous dicitur, tertium nemo. Propter oppidum Patras Scioessa locus nouem collium opacitate umbrosus, & radijs solis ferme tinnisus, nec aliam ob causam memorabilis. In Laconia spiraculum est Tanaron. Est & Tanaron promontoriū aduersum Africam, in quo fanum Methymnæi Arionis, quem delphine eo aduectū imago testis est ærea, ad effigiem castus & ueri operis expressa. Præterea tempus signatum, Olympiade undetrigesima, qua in certamine Siculo idem Arion uictor scribitur, id ipsum gestum probatur. Est & oppidum Tanaron nobili uetustate. Præterea aliquot urbes, inter quas Leuctræ, non obscuræ iam pridem Lacedæmoniorū sedo exitu. Amyclæ silentio suo quondam pessundatæ. Sparta insignis cū Pollucis & Castoris templo, tum etiam Otryadis illustris uiri titulis. Theramne, unde primum cultus Dianæ, Pitane, quam Archesilaus

chie filius Stoicus inde ortus, prudentie sue merito in lucem extulit. † Anthea, & Cardamyle, ubi quondam fuere ^d Thyre, nunc Locus dicitur, in quo anno xvij. regni Romuli inter Laco- nas & Argiuos memorabile fuit bellum. Nam Taygeta mons, & flumē Eurotas, notiora sunt quam ut stylo egeat. Inachus Achaie amnis Argolicum secat tractū, quem rex Inachus à se nominauit, qui exordium Argiuae nobilitati pri- mus dedit. Epidauro decus est Aesculapij facel- lum, cui incubantes aegritudinum remedia capessunt de monitis somniorū. Pallanteū Arcadiae oppidū, quod Palatio nostro per Euandru Arcada appellationem dederit, sat est admone- re; in qua montes Cyllene, & Lycaeus, Maena- lus etiam ^e dijs alumnis inclaruerunt; inter quos nec Erymanthus in obscuro est. † Intra flumina Erymanthus Erymantho monte demissus est, & Ladon ille. Herculis pugnae hic planè clare- scunt. Varro perhibet fontem in Arcadia esse, cuius interimat haustus. In hac terrarum parte, de aibus hoc solum nō indignum relatu com- perimus, quod cum alijs locis merula fulua sit, circa Cyllenē candidissima est. Nec lapidē spre- uerimus quem Arcadia mittit, Asbesto nomē est, ferri colore; hic accensus semel extingui nō potest. In Megarensium sinum ^f Isthmos exit, ludis quinquennialibus, & delubro Neptuni in- clytus; quos ludos ea propter institutos ferunt, quod sinibus quinq; Peloponnesi orae abluun- tur, à septentrione Ionio, ab occidente Siculo, à brumali occidente Aegæo, à solstitiali oriente Myrtoo, à meridie Cretico. Hoc spectaculum per Cypselum tyrannum intermissum, Corin- thij Olympiade quadragesimanona solennitati pristinae reddiderūt. Ceterum à Peloponneson à Pelope regnatā, nomen indicio est. Ea ut pla- tani folium recessibus & prominētis figurata, diuortium facit inter Ionium & Aegæum ma- re, quatuor non amplius millibus dispescens u- trunq; littus excursu tenui, quem Isthmō dicūt, ob angustias. Hinc Hellas incipit, quam pro- prie ueram uolunt esse Graciam, quae nunc At- tica, Atte prius dicta. Ibi Athenae, cui urbi ^h fa- xa Scyronia propinqua sunt, porrecta sex milli- bus passuum, ob honorē uictoris Thesei, & me- moriam nobilis pœne sic nominata. Ex his ru- pibus Ino se cum Palæmone filio in profunda præcipitem iaculata, auxit maris numina. Nec Atticos montes in partem tacebimus. Est Ica-

dux sic superauit Lacedaemonios, ut ab illo tempore Graciae principatū nunquam re- cuperare potuerint: ciuitas autem Amycla- rum ab hoste pessundata est, nemine eorum- nunciante aduentū. Nam cum semel falso- nunciatus esset aduentus hostiū, postea cau- tum est ne quis amplius nunciaret, inde ex- improviso captæ sunt Amyclæ. In hac La- coniae urbe nati sunt Castor & Pollux, quo- rum templum insignem reddidit Spartam siue Lacedaemonem urbem Laconiae, quae diu cum Atheniensibus grauiā gessit bella, & Lycurgilegibus optime instituta fuit.

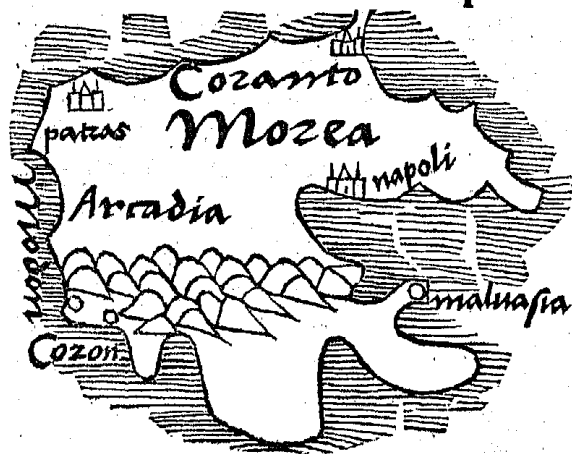
^d (Thyre.) Nomen est ciuitatis, plurale, & neutrum. Epidaurus quoq; nobilitata est ob templum aegrotantium, in quo pendebant tabellæ, in quibus sanati lan- guores scripti erant: in hoc Aesculapij tem- plo sedebant aegroti, quoad sanitatem recu- perarent. De Pallanteo supra in descriptio- ne Romani palatij mentionem fecimus.

^e (Dijs alumnis.) Intelligit Mer- curium, Pana & Faunū, qui in his monti- bus colebantur. Nam Lycaeus deo Pani sa- cer erat, ubi & templū bicornis Fauni fuit. Ceterū fluius Ladon celebris est propter pugnas Herculis quas habuit cū apyo Ery- mæthæo, & aibus Stymphalidibus. Nar- rantur enim è lacu Stymphalo aues ascen- dere tantæ magnitudinis, ut radios solis ob- umbrent, deuaſtentq; omnem Arcadiam. Et in monte Erymantho Hercules cepit do- mitq; aprum agrorum uastatorē, uiuumq; in humeris ad Euryſthenem detulit.

^f (Isthmos.) Est isthmus inter duo maria angusta terra, quemadmodū in isth- mo Corinthio, ubi extructū fuit templū Ne- ptuni. Fuit & isthmus inclytus ludis quin- quennialibus, qui instituti fuerūt, quod quinq; maria alluant oram Peloponnesem, nem- pe mare Ionium, Siculum, Aegæum, Creti- cum, & Myrtoū, quod est pars maris Aegæi; seu quae est inter Aegæum & Ionium, nomen accipiens à Myrtilo Mercurij filio, qui in id proiectus fertur. ^g (Pelopon- neson.) Quasi diceret, Pelopis vūg; id est, insula, olim Pelasgia uocata, & est pe- ninſula, haud ulli terrae nobilitate postferen- da, platani folio similis, propter angulosos recessus. Dicta autem est Peloponnesus, à Pelope rege Pisa, qui cum rebus ac prua-

dentia insignis esset, duxit plurimos accolas in hanc insulam, & à se Peloponnesum appellauit; hac uero tempestate nominant eam Moream. Ceterum angustiae illae quibus haec insula cohaeret continenti, est isthmos Corinthiacus, ubi incipit Hellas, quae à nostris appellatur Graecia. Dicta autem est Hellas ab Helle rege, sicut & Graecia à Graeco rege.

Figura huius insulae, ut à nostri temporis hominibus est descripta, libuit hic depingere, cum nominibus & sitibus quarundam urbium.

h C Saxa Scyronia.) Scyron Theſei conſobrinus lario fuit, cuius offa cum in mare cecidiſſent, in ſcopulos cõuerſa feruntur, quae adhuc Scyronia ſaxa uocantur, neclonge abſunt à Megaris. Alij dicunt hunc Scyronem tranſeuntes ſpoliaſſe, & ex his ſaxis in mare præcipitaſſe. Ex his quoq; petris Inz, quae et Leucothoë, cū Palemone filio præcipitè ſe dediſſe fertur in mare, idq; hac occasione: cum marito eius Athamanti Iuno ſurorem immiſiſſet, ut conaretur occidere filios ſuos (ſic enim ſperabat Iuno & Bacchum periturum) Ino cum filio ſuo fugiens ad ſaxa Scyronia, & hinc delapſi ſunt in mare Ionium, & miſeratione numinum conuerſi putantur in maris deos. Sunt autè maris numina, Aegæon, Doris, Glaucus, Neptunus, Nereus, Oceanus, Panopea, Proteus, Thetis, Tritõ, & ut hic Solinus, Palemõ, Ino, Nereides, quarum nomina refert Homer. Iliad. 18. & Heſiod. in Theogonia. Sũt præterea in Attica regione inſignes fontes, è quibus Calliroë nouè habet capita & aquæductus. Notandum quoq; hic, quod quidam legunt Ennea crunon

rius, eſt Brileſſus, eſt Lycabettus & Aegialus. Sed Hymetto meritiffimè attribuitur principatus, quod apprimè florulentus eximio mellis ſapore, & externos omnes, & ſuos uincit. Calliroën ſtupent fontem, nec ideo Crunefon fontem alterum nulli rei numerat. Athenienſibus iudicij locus eſt Ariopagus, Marathon campus factus memorabilis opinione prælij cruentiffimi. Multe quidem inſulae obiacent Atticae continentij, ſed ſuburbanę ferme ſunt, Salamis, Sunium, Cos, Ceos, quae, ut Varro teſtis eſt, ſubtilioris uestis amicula, arte lanificę ſcientiæ prima in ornatũ foeminarũ dedit, Boeotia The-

bis enitet, Thebas condidit Amphion, non quod lyra faxa duxerit, neque enim par eſt id ita geſtum uideri, ſed quod affatus ſurauitate homines rupiũ incolas, & incultis moribus rudes, ad obſequij ciuilibus pellexerit diſciplinã.

Vrbs iſta numinibus apud ſe ortis gloriatur, ut perhibent qui ſacris carminibus Herculem & Liberum celebrat. Apud Thebas Helicon lucus eſt, Cithæron ſaltus, amnis Iſmenius, fontes Arethufa, Oedipodia, Pſammate, Dir-

ce: ſed ante alios Aganippe, & Hippocrene, quos Cadmus literarum repertor primus, quoniam equeſtri exploratione primus deprehendiſſet, dum rimatur quænam ad iſſet loca, incenſa eſt licentiã poëtarum, ut pariter utruq; uulgarent, ſcilicet quod eorum alter alitis equi ungula ſolicitatus foret, alter potus facundiã animas irrigaret, & quod aperta foret alitis equi ungula, & quod poti inspirationem facerent literariam. Euboea inſula laterũ obiectu efficit Aulidis portum, ſeculis traditum græcæ cõiurationis memoria. Boeoti ijdẽ ſunt qui Leleges fuerunt, per quos defluës Cephifus amnis ſe in maria condit. In hac continentia Opuntius ſinus, Lariffa oppidum, Delphiranne quoq; in qua Amphiarai fanum, & Phidiacæ ſignũ Dianæ. Varro opinatur duo in Boeotia eſſe flumina, natura licet ſepari, miraculo tamen non diſcrepante: quorum alterum ſi ouillum pecus debibat, pullum fieri coloris quem induerit; alterius hauſtu quęcunq; uellerum fuſca ſunt, in candidum uerti. Addit etiam uideri ibi puteum peſtilentem, cuius liquor mors eſt haurientibus. Perdices ſanè cum ubiq; liberæ ſint, ut aues uniuerſe, in Boeotia nõ ſunt; nec cū uolant, ſui ſunt iuris,

iuris, sed in ipso aëre, quas transire nō audeant,
 metas habent. Inde ultra notatos iam terminos
 nunquam exeunt, nec in Atticum solum trans-
 meant. Hoc Bœotij propriū. Nam quæ cōmu-
 nia sunt omnibus, generatim pōst persequemur.
 Concinnant à perdicibus nidi munitione soler-
 ti; spineis em fruticib, ac surculis receptus suos
 uestiunt, ut animalia quæ infestant, arceantur tã
 spineis surculorū. Ouis stragulū pulvis est, atq;
 10 clanculo reuertuntur, ne indicū loci cōuersatio
 frequens faciat. Plerunq; fœminæ transuehunt
 partus, ut mares fallant, qui eos impatiētius affli-
 gunt, sepissime adulantes. Dimicat circa connu-
 bium, uictosq; credūt fœminarū uice uenerē su-
 ftinere. Ipsas libido sic agit, si uentus à mascu-
 lis flauerit, fiant prægnaēs odore. Tunc si quis
 hominū ubi incubāt propinquabit, egressæ ma-
 tres ueniētibus sese spōte offerūt, & simulata de-
 20 bilitate uel pedū uel alarū, quasi statim capi pos-
 sint, gressus fingūt tardiores; hoc mendacio soli-
 citant obuios, et eludūt, quoad prouecti longius
 à nidis auocent. Nec in pullis studiū segnius ad-
 cauendū: cum enim uisos se perentiscūt, resupi-
 nati glebulas pedibus attollunt, quarū tōbectū
 30 tam callidē protegunt, ut lateant etiā deprehēsi.

è Phœnicia in Græciam detulisse, quibus Palamedes adiecit quatuor alias, nempe $\xi \theta \phi \chi$. Cæterum fontem
 Hippocrenen sic aiunt exortum: Pegasus equus alatus Neptuni & Medusæ Gorgonis filius, cum in montē He-
 liconem deuolasset, terram ungula ex more percussit, & ex ea fons mox prodijt, qui ab equo Hippocrene dictus
 est. Aganippe uero fons Bœotia à Cadmo monstratus, Musis sacer: ex eo si quis bibisset, optimus poëta efficieba-
 30 tur consequaturq; facundiā. κ C Aulidis portū.) Est Aulis ciuitas Bœotia, & portus paucarum capax
 nauium, ubi cum uenissent Græci, coniurarunt sub Agamemnone excidium Troianum. Leleges uero putan-
 tur sic appellati à Lelege duce. Alij aiunt fuisse populos errabundos, qui quondam Thessaliam, & diuersa alia
 loca tenuerunt. Quidā tradunt Cares & Leleges fuisse conterminos. Delphi ciuitas est in Bœotia iuxta Par-
 nasum, dicta à Delpho Neptuni filio. Hic Appollinis fuit oraculum insigne: etsi initio fuerit contemnendum,
 processu tamen temporis ad tantam famam euectum est, ut illuc ex toto orbe accessus fieret. Rhamnus Rham-
 nuntis, ciuitas alia est parua, sed ex fano Amphiarai & statua Phidiacæ Dianæ illustris, quam alij Nemeleos sta-
 tuam esse putant. ι C Transuehunt partus.) Id est, oua quæ mariti ebibunt diripiuntq; ob intemperantiam
 libidinis. Sed & mares inter se dimicant de desiderio fœminarum, & uictum aiunt uice fœminæ uenerem pati.

De Thessalia, & in ea oppidis: de Pe-
 40 neo flumine, de Tempe amenita-
 te, de Olympi montis altitudine,
 à quoue Philippi regis erutus o-
 culus Cap. XIII.

Thessalia, eadem est & Aemonia, quā
 Homerus $\alpha\rho\gamma\omicron\varsigma \omega\epsilon\lambda\alpha\sigma\gamma\iota\kappa\omicron\rho\upsilon$ nominat:
 ubi genitus Hellen, à quo reges Hel-
 lenes nominati. Huius à tergo Pieria
 ad Macedoniam protenditur, quæ deuicta sub

crimon, pro Crunefon, putantes hūc locum
 corruptū. ι C Marathon.) In Ma-
 rathonio campo cōmissum olim fuit cruen-
 tissimum prælium inter Græcos & Persas,
 putaturq; accidisse anno ducentesimo &
 sexagesimo post Romam conditā. Quæ
 mox subiiciuntur de Ceo insula, sciendum
 quod Latini illam nominant Ceon, & uul-
 50 gus nauticum Ciam. Celebris est autē hæc
 insula, propter uestes bombycinas illic in-
 uentas. Sunt & Thebani celebres, sed rudē
 ingenio, unde & prouerbiū natū est, Bœo-
 ticus animus, quod dicitur in stolidum ho-
 minem, & cui nihil præter hominis figurā
 inest. Fuerunt autem Thebæ per Amphio-
 nem muris cinctæ, & non saxa per lyræ so-
 num adducta, ut quidā fabulantur: nisi ma-
 lis sic intelligere, quod per eloquentiā Am-
 phionis homines syluestres ciuiliores facti
 sint, sicut & Prometheus fingitur homines
 formasse, eo quod sapientia eloquentiaq;
 sua, à bestiarū uita in ciuiles homines trans-
 formauerit. Gloriatur tamen hæc urbs de
 numinibus apud se ortis, nempe de Libero
 patre & Hercule, item de Cadmo primo
 60 literarum inuentore, qui fertur xvi. literas

SCHOLIA CAP. XIII.

Thessalia à Thessalo quodam sic dicta,
 inuenitur uarijs nominibus nuncupata. Nā
 à Deucalionis matre inuenitur dicta Pan-
 dora, & ab eiusdem uxore Pyrrhea: item
 ab Aemonie rege Aemonia, ab Emathione
 Emathia, ab Homero appellata est Argo-
 pelasgicon: & præterea Hellas ab Hellene
 Deucalionis filio: unde & quidam scribunt
 solos Thessaliæ incolas uocari Hellenes, id
 est, Græcos. Habet hæc prouincia regiūna

culam uersus Macedoniam, quæ uocatur Pieria à Pierio monte, in quo ex Ioue & Mnemosyne natae sunt Pierides Musæ. Cæterum Thessaliam ipsam Philippus Macedonum rex deuicit, non ob aliam causam quam ut Thessalorum equitum robur suo adiungeret exercitui. a (¶ Peneus.) Fluuius iste inter Ossam & Olympum decurrēs, collibus dextra læuāq; molliter curuis, in eo cursu Tempe quinq; millium passuum longiudine, & fermè sex latitudine pulcherrimus est ager, amœnus gramine, refertus arboribus, canorus auium concentu, iugis dextra læuāq; (ut iam dictum est) leniter sese tollentibus, media interfecat amnis. Cæterum Pharsalici campi sunt qui & Philippici campi, ubi prælium inter Cæsarem & Pompeium gestum est, & deinde inter Augustum & Cassium. Pindus uero olim Lapitharum sedes, mons est Thessaliæ, Apollini Musisq; sacer, A carnianam diuidens ab Aetolia: sicut & Othrys eiusdem regionis alius est mons. Hos, sicut & Ossam, agitandos Solinus alijs relinquit.

Centauri populi sunt Thessaliæ, secus Pelium habitantes montē, qui à poëtis finguntur esse media parte uiri et media equi, originem ab Ixione trahentes, agrestes admodum, qui primi pugnare ex equis coeperunt: à stimulando calcaribus equo, centauri dicti, ἀπὸ τῆς κενταύρου, quia furentē taurorum gregem telis confecerunt, propter quod hippocentauri, id est, equi stimulators appellati sunt. b (¶ Pelion.) In hoc monte celebratum aiunt nuptiale conuiuium Thetidis atq; Pelei, qui Iouis nepos fuit, & ad eius nuptias omnes dii referuntur conuocati.

Olympus uero mons cæteris in hoc celebrior habetur, quod reliquos omnes sua altitudine transcendit, quam quidam scribunt esse decem stadiorum. Dicitur autem Olympus, quasi ὄλος λάμπω, id est, totus fulgens, quia solem interdum semper clarum habet, nullisq; unquam nubibus obscuratur. Sunt & alij tres montes in alijs terris qui Olympi uocantur, sed iste excellentior habetur. c (¶ Inscriptam suo nomine.) Hoc est, Aster telum Philippo immisit in oculum, his uerbis inscriptum, Aster Philippo mortiferum mittit telum. Fuit & Philoctetes sagittarum peritissimus, natus quoq; ex Melibœa urbe littorali Magnesiæ. d (¶ Libethrus.) Est hic fons Musis sacer, & hinc à poëtis nuncupantur Libethrides Musæ.

SCHOLIA CAP. XIII.

Descriptio Macedoniae talis est, ut ab oriente Thraciū limitem, ab occasu Ionium pelagus, à meridie Epirū, & à septentrione Dalmatie habeat partē. Insunt illi Thessalia, Magnesia, Doris, Locris, Phocis, Bœotia,

Macedonū uenit iugū. Multa ibi oppida, flumina multa. De oppidis egregia sunt Phthia, Larissa, Thessalia, & Thebæ. De amnis Peneus, qui propter Ossam, Olympūq; decurrens, collibus dextra læuāq; molliter curuis, nemorosus cōuallibus Thessalica facit Tempe, undisq; aperior Macedoniā ac Magnesiā interluens, in Thermeū sinū condit. Thessaliæ sunt Pharsalici campi, in quibus ciuiliū bellorū detonuerūt procellæ. Ac ne in montes notos eamus, Pindū & Othryn agitent, qui Lapitharum originē prosequuntur. Ossam, quos Centaurorum fabulis immorari iuuat, Pelion autem nuptiale conuiuium Thetidis atq; Pelei, in tantum notitiæ obtulit, ut taceri de eo magis mirū sit. Nam Olympum ab Homero non per audaciam celebratū docent, quæ in eo uisitantur. Primum excellenti uertice tantus attollitur, ut summa eius cœlū ac colæ uocent. Ara est in cacumine Ioui dicata, cuius altaribus si qua de extis inferunt, nec difflantur uentosis spiritibus, nec pluuijs diluunt, sed uolente altero anno, cuiusmodi relicta fuerint, eiusmodi reperiuntur: & omnibus tempestatibus à corruptelis aurarum uindicatur, quicquid ibi semel est Deo consecratum. Literæ in cinere scriptæ usq; ad alterā anni ceremoniam permanēt. In regione Magnesia Methone oppidum est, quod cum obsideret Philippus Alexandri Macedonis Magni pater, damnatus est oculo t̄ictu sagittæ, quam iecerat Aster oppidanus c̄ inscriptam suo nomine, loco uulneris, nomine, quem petebat. Populum istum callere artem sagittariā credere possumus uel de Philoctete, quoniam Melibœa in hoc pede computatur. Sed ne transeamus præsidium poëtarū, fons d̄ Libethrus & ipse Magnesiæ est.

De Macedonia, eiusq; regum successione, ac Peantide lapide.

Cap. XIII.

Vi Edoni quondam populi, quæq; Mygdonia erat terra, aut Pierium solum, uel Aemathiū, nunc omne unifici

formi uocabulo Macedonica res est: & partitio-
 nes, quæ specialiter antea seiungebantur, Macedo-
 num nomini contributæ, factæ sunt corpus
 unum. Igitur Macedonia præcingit Thracius
 limes; meridiana Thessaliæ Epirotæ tenent; à
 uesperali plaga Dardani sunt & Illyrii; quæ se-
 ptentrione tunditur, Pæonia ac Pelagonia pro-
 regitur; à Triballis, montanis excessibus aqui-
 lonio frigori obiecta. Inter ipsam & Thraciam,
 10 Strymon amnis facit terminum, qui ab Hæmi-
 iugis irrigat. Verum ut sileam, aut Rhodopen
 Mygdonium montem, aut^a Athon classibus
 Persicis nauigatum, continentiq; abscissum mil-
 le quingentorū passuum longitudine, simul de
 auri uenis & argenti, quæ optimæ in agris Ma-
 cedonum & plurimæ erunt, Orestiden dicam.
 Populi sunt, qui, ut Orestidæ dicerent, inde cœ-
 ptum. Mycenis profugus matricida, cum ab-
 scessus longius destinasset, natum sibi in Ae-
 20 mathia paruulum de Hermione, quam in om-
 nes casus focia adsciuerat, hic mandauerat oc-
 culendum. Adoleuit puer in spiritu regij fan-
 guinis, nomen patris sui referens, occupatoq;
 quicquid esset quod procedit in Macedonicū
 finem & Adriaticum salum, terram cui imperi-
 tauerat, Orestiden dixit. Admonet^b Phlegra,
 ubi antequam oppidum fieret, rumor est militia
 mundi dimicatum cum gigantibus, ut penitus
 30 persequamur quantis probationibus ibidē im-
 perij indicia diuinæ expeditionis in hoc seculo
 perseverarint. Illic si quando, ut accidit, nimbis
 torrentes excitantur, & aucta aquarum ponde-
 ra ruptis obicibus ualētius se in campos ruunt,
 eluione ossa etiam nunc ferunt detegi, quæ ad
 instar corporis sunt humani, sed modo gran-
 diore, quæ ob enormem magnitudinem mon-
 strosi exercitus iactitāt extitisse: idq; adiuuatur
 argumento saxorum immanū, quibus oppu-
 gnatum cœlum crediderūt. Pergam ad residua
 40 quæ in Thessaliam & Aemoniā porriguntur:
 sunt enim^c arrectiora, quam usquam proceritas
 montana attollī ualeat. Nec est in terris om-
 nibus, quod merito ad istas eminentias compa-
 retur, quippe quas solas diluuialis irruptio cum
 uniuersa obduceret humido situ, inaccessas reli-
 quit. Durant uestigia non languidæ fidei, qui-
 bus apparet hos locos superstitēs undosæ tem-
 pestatis fuisse. Nam in latebrosis rupium caua-
 minibus, quæ fluctuū confligēs tunc adesa sunt,
 reduuix Conchyliorum relederūt, & alia mul-

tis, Attis, Megaris. Porro Edoniū populū
 sunt ab Edone Thraciæ monte sic dicti.

a (C Athon.) Mons iste est inter
 Macedoniam & Thraciam, altitudinis mi-
 randæ, ut usque ad insulam Lemnon un-
 bram porrigere dicatur: excurret quoque à
 planitie in mare septuagintaquinque mila-
 lia passuū: & hunc Xerxes rex Persarum
 à continente abscidit in longitudine passuū
 mille quingentorum. De auri uenis Aristo-
 teles quoq; sic scribit: Extant in Philippicis
 Macedoniae campis aurifodinae quamplura
 res, ex quibus scrobēs erutas auri, augeri
 paulatim inquirunt, ac denud auriū parere.

De Orestide Strabo sic scribit: Memoria
 traditū est, Orestiden oram ab Oreste quan-
 doque occupatam fuisse, quum cæsa matre
 exul à Mycenis, urbe Peloponnesi, profu-
 geret, & sui regioni nomen reliquisset. Hic
 ducta uxore Hermione, filia Menelai et He-
 lenæ, genuit Oresten iuniorem, à quo & ter-
 ra quam incoluit, sic denominata est.

b (C Phlegra.) Vallis est in Thessa-
 lia, ubi Gigantes cœlum saxis oppugnaue-
 runt, uolentes deos pellere de cœlesti sede,
 sed missis è cœlo fulminibus coacti sunt fu-
 gere, ingenti superati uictoria. Hac gigant-
 um fabula ostenditur, uires sine prudentia
 non tantum uanas esse, uerum & sibi aduer-
 sarias. c (C Arrectiora.) Vel erectiora.
 Habet, inquit Plinius cap. 8. quarti, Thessa-
 lia quosdam altissimos montes, quos Gi-
 gantes, cū cœlum oppugnare decreuissent,
 inuicem cōposuisse fabulantur. Porro quæ
 de diluuiali irruptione subduntur, non de
 uniuersali diluuiio, quod sub Noah deus in-
 duxit, sed de particulari aliquo accipien-
 dum est. d (C Aemathius.) Ab isto

Macedoniæ regio primum uocata fuit Ae-
 mathia. Berosus uetustissimus scriptor, di-
 cit hunc Aemathium fuisse Camefis filium,
 hoc est, Nohæ abnepotem: & is cum tam
 longo æuo præcesserit Solinū, & suæ tem-
 pestatis scriptores, ab illis genuinus terræ
 habitus est, quippe qui sacris destituti lite-
 ris, originem eius ignorauerunt. Præterea
 cum Macedon Osiridis filius regnare cœ-
 pisset in Aemathia, cœpta est prouincia ab
 eo denominari Macedonia. Hunc insequi-
 tur Caranus, qui cum iussus esset oraculo
 quærere sedes in Macedonia, uenit cum ma-

gna multitudine Græcorū in Aemathiam & urbem Edyffam, non sentientibus oppidanis, propter imbrum & nebulae magnitudinem, gregem caprarum imbrem fugientem secutus, occupauit, reuocatusq; in memoriam oraculi, quo iussus erat ducibus capris imperium querere, regni sedem stauit, urbemq; Edyffam ob memoriam muneris, Aegæam, populos Aegæadas uocauit, Græceniim αἴγας capram dicunt.

e C Perdicca.) Recenset Solinus solum insignes Macedoniae reges. Nam constat ante Alexandrum Magnum xxij. reges in Macedonia fuisse, inter quos fuerunt Perdiccae tres, Amyntae quatuor, Philippi duo, Archelai duo, & Alexandri tres.

f C Apollini Delphos.) Fuit Delphicum oraculum maximis omnium populorum & regum refertum donis & thesauris. Sic in Elide Peloponnesi regione, delubrum fuit Olympici Iouis, certamine gymnico & singulari sanctitate insignis, ubi & ex uniuersa Græcia plurima oblata fuerunt munera, inter quae extitit solidum ex auro Iouis simulacrum, à Cypselo Corinthiorum tyranno donatum.

g C Amyntae.) Iste Amyntas duas habuit uxores: ex una sustulit tres filios, Alexandrum, Perdiccam, & Philippum Alexandri Magni patrem: ex altera autem Archelaum, Archidæum & Mene-laum: horum duos Philippus ueluti regni participes, fraternitatis oblitus, trucidauit. Cæterum per carmen Cyclopeum, quod in nuptiis Philippi decantatum fuit, intelligendum putant carmen de unoculis, quales Cyclopes fuisse narrantur. Quod sequitur de Olympiade, sciendum quod scriptores tradunt matrem Alexandri Philippo marito confessam, se non ex eo Alexandrum cocepisse, sed ex ingentis magnitudinis serpente quodam, & ob hanc causam Philippum circa uitae suae finem Olympiadem uxorem tanquam stupri ream repudio dimisisse, palamq; professum Alexandrum non esse à se genitum: unde cum Alexander Rhodum, Aegyptum, Ciliciamq; recepisset, ad Iouem Ammonem perrexit, consulturus tum de futurorum euentu, tum de ipsa origine sua. h C Callisthene.) Fuit Callisthenes iste familiaris Alexandro Magno ex

cons

ta, quae affatim mari incito expuuntur, ita ut sint licet facie mediterranea, apparent tamen specie littorali. Nunc de incolis reddam. d Aemathius qui primus in Aemathia accepit principatum, seu quia indago originis eius quo disperijt, seu quia alta res est, genuinus terrae habetur: post hunc in Macedonijs exortum Aemathiae nomen perstitit. Sed Macedo Deucalionis maternus nepos, qui solus cum domus suae familia morti publica superferat, uertit uocabulum, Macedo-
10
niamq; à se dixit. Macedonem Caranus insequitur dux Peloponnesiacae multitudinis, qui iuxta responsum datum à Deo, ubi caprarum pecus resedisse aduerterat, urbem condidit, quam dixit αἴγας, in qua sepeliri reges mos erat, nec aliter excellentium uirorum bustis apud Macedonas priscos dabatur locus. Succedit Carano Perdicca II. & XX. Olympiade, primus in Macedonia rex nominatus, cui Alexander Amyntae filius diues habitus est, nec immerito. Ita enim
20
affluenter successus eius ampliandis opibus proficiebant, ut ante omnes Apollini Delphos, Ioui Eliden statuas aureas dono miserit. Voluptati aurium indulgentissimè deditus, sic ut plurimos qui fidibus sciebant, dum uixit, in usum oblectamenti donis tenuerit liberalibus, inter quos & Pindarum lyricum. Ab hoc Archelaus regnum excepit, prudens rei bellicae, naualium etiam commentor praeliorum. Is Archelaus in
30
tantum literarum amator fuit, ut Euripidi Tragicorum consiliorum suorum summam crederet: cuius suprema non contentus prosequi sumptu funeris, crinem tonsus est, & mœrorum quem animo conceperat, uultu publicauit. Idem Archelaus Pythias & Olympicas palmas quadrigis adeptus, graeco potius animo quam regali gloriam illam praese tulit. Post Archelaum Macedonica res dissensione iactata, in Amyntae regno stetit: cui tres liberi, sed Alexander patri succedit. Quo exempto, Perdiccae primum data
40
coepia amplissime potestatis, qui obiens hereditarium regnum fratri Philippo reliquit, quem caput oculo dextro apud Methonem supra diximus, cuiusq; debilitatis omen praecesserat. Nam cum nuptias ageret, acciti tibicines carmen Cyclopeum quasi de colludicio concinuisse traduntur. Hic Philippus Magnum procreat Alexandrum, quamlibet Olympias Alexandri mater nobiliorem ei patrem acquirere affectauerit, cum se coitu draconis confatam affirmaret. Ita tamen

tamē ipse egit, ut deo genitus crederetur. Peragravit orbem, rectoribus Aristotele & Callisthene usus. Subegit Asiam, Armeniā, Iberiā, Albaniam, Cappadociā, Syriam, Aegyptum. Taurum Caucasumque transgressus est. Bactras domuit, Medis & Persis imperavit, cepit Indiā emensus omnia quæ Liber & Hercules accesserant. Forma supra hominem augustiore, ceruice celsa, lætis oculis & illustribus, malis ad gratiam rubescentibus, reliquis corporis lineamentis nō sine maiestate quadam decorus. Victor omnium, uino & ira uictus. Morbo uinolentię apud Babylonem humiliore quàm uixerat fortuna exemptus est. Post quē qui fuerūt, magis ad segetem Romanę glorię, quàm ad hereditatem tanti nominis ortos inuenimus. Macedonia lapidem gignit, quem Pæantidē uocant: hunc eundē & concipientibus & parientibus opitulari fama prodiga est. Circa Tyresię sepulchrum plurimus inuenitur.

30
30
30
concupere
et parere,
et per 20
mortalibus

minarunt: re aut̄ uera insidia fuerunt, quarum Antipater autor fuit, quod charissimos eius Alexander ebrietatis furore cōcitatus, peremisset. Qui uero eum ueneno peremptū dicunt, aiunt id ipsum Stygis aquę fuisse uenenū, nec aliam ullam materiā præter mula ungulas id continere potuisse, magna, ut Plin. inquit, Aristot. infamia excogitata. i C Tyresię sepulchrū.) Fugit iste Tyresias cū alijs Thebanis ad montē Thulphosiū, ubi Tyresias iam ante à Iunone excæcatus, defunctus à suis ciuibus magna cum pompa sepultus est, atq; deorū honorib. ueneratus.

De Thracum moribus institutisque de Thraciæ locis ac populis, de gruibus hirūdīnibusque, de Hel- lesponto, deque Claro insula & Aegæo mari. Cap. xv.

30

30
40
Nunc in Thraciam locus est pergere, & ad ualidissimas Europę gentes uela obuertere: quas qui sedulo experiri uelit, non difficulter deprehendet, Thracibus barbaris inesse contemptum uitę, ex quadam naturalis sapiencię disciplina. Concordant omnes ad interitum uoluntariū, dum nonnulli eorum putant obeuntium animas reuertı, alij non extinguı, sed beatas magis fieri. Apud plurimos luctuosa sunt puerperia. Denique recentem natum fletu parens excipit, cōtrauersum læta sunt funera, adeo ut exemptos gaudio prosequantur. Vxorū numero se uiri iactitant, & honoris loco ducunt multiplex coniugium. Quę foeminae tenaces sunt pudicię, defunctorū insiliunt coniugum rogos, & quod maximum insigne ducunt castitatis, præcipites in flammās eunt. Nupturę non parentū

condiscipulatu apud Aristotele, & nihil ei nocuit, nisi immodica libertas grauitasque rege inuisa. Nam cū rex ex Persico bello adorari uellet, Callisthenes cum quibusdā alijs restitit ei, quę res et illi, & multis Macedonum principib. exitio fuit. Siquidē Alexander Callisthenē coniurationis conscitū fuisse criminatus est, cumque truncatis mēbris, abscisisque auribus, ac naso labijsque deformatū, cū cane in cauea clausum circumferri iussit, diuque tortum tandē necauit. Vino quoque ira uictus, Clytū charissimū sibi ac fidelissimum, inter epulas transfodit, sicut & multos alios uinolentus occidit, & tandē uinolentus periit. Nam cum diei noctę peruigilem in conuiuiō sollemniter instituto conuixisset, accepto poculo, media portione repente uelut telo cōfixus ingemuit, elatusque ē conuiuiō semianimis, tanto dolore cruciatus fuit, ut ferrū in remedia posceret. Amici causam morbi intemperie ebrietatis disse-

SCHOLIA CAP. XV.
Thraciæ situm, & quos ea regio spectet ab occasu, meridie atque septentrione, tabula nostra, quę Graciā ipsam exprimit, haud obscure declarat: facit & Solinus ipse in fine huius capituli mentionē de hac re. Corporū magnitudine Thracēs omnes homines antecedunt, truci iusu, terrifico uocis sono, annosa ætate, ædificia humilia, annona eodē semper tenore. Regio ipsa nec cælo nec solo fecunda satis & temperata, nisi ubi mari uicinior. Frigida est, ideo quę seruntur maligne fert. Raro usquā pomifera habet arborē. Vites habet, sed fructus eius nō maturaescit, nisi frigore frondū obiecta per cultores arceatur. a C Subhastari uolunt.) Hoc est, uenum exponuntur aucto precio. Erat olim hasta uirga quę dabatur alicui, cum potestas illi de merce aliqua daretur. b C Herbarum quas habent.) Aiunt arbores inueniri in illis regionibus, talem ferentes fructum, qui iactus in ignem ab ijs qui ad se calefaciendos conuenerunt, foco circumsedentes incēso igne sic ebrios reddunt odore suo, ut uinum Græcos, & eo uehe-

mētius, quo plus eius fructus fuerit iniectū, quoad confurgatur ad tripudiandū, ac perueniatur ad cantum. Qui de rerum natura cōmentantur, multa esse dicunt quæ hilaritatem quandam uentibus tribuant.

c **C** Strymonem.) Est Strymon fluius sicut & Nestus, uel secundum alios Nessus. Denselatae uero & Bessi populorum sunt nomina. d **C** Nato Orpheo.) Sithonia gens habet Pontum, sortitaq; est profectioe gloriam Orphei progeniti uatis. Nam in Spartio promontorio, quod alij Sperchium uocant, ille uitam aut sacris, ut aiunt, impēdit, aut fidibus. Porro Diomedes Thraciæ tyrannus equos habuit, quorum præsepia aerea erāt, catenis ferreis uincti, alebantur carnibus hospitum illuc diuertentium: hunc tyrannū Hercules peremit, equis suis uorandum apposuit, eosq; mansuetiores factos secū abduxit, ac Eurystheo detulit, is eos Iunoni sacrauit, quorū genus usq; ad Macedonē Alexandrū permansit.

e **C** Democriti domus.) Hic Democritus diuisa substantia duobus fratribus, peregrinatus est in uarias orbis terrarū partes, quo scientiam perciperet: postea in patriam reuersus, cum summa inopia in horatulis iuxta suæ urbis muros se ad solas rerū naturas contēplandas cōtulit. Fertur quod quocunq; fortunæ casu, & mutabilium rerum auditu, in risum soluebatur.

f **C** Locum Doriscon.) Est campus ingens in Thracia, quē grande flumen Hebrus interfuit, ubi extructus est murus, qui Doriscon appellatur, cui impositum est Persarum præsidū à Dario, iam inde cum Scythis inferebat bellum. Cum igitur locus digerendis recensendisq; copijs idoneus uideretur, Xerxes id sibi faciendum putauit.

g **C** Aemus.) Alij legunt Hæmus cum aspiratione, sicut pro Aroteres alij perperam legerunt Aratores. Est autem Aemus mōs Thraciæ, & Aroteres populi Scythiæ. Porro quod de Pygmæis, eorūq; paruitate, atq; cum gruibus pugna subditur, fabulosum putatur: sacræ tamen literæ horū Pygmæorū quoq; mentionē faciūt, uocātq; hoīes monstruose paruitatis אַמְרִימִים אֲמֵרִים quod significat אַמְרִימִים אֲמֵרִים mensuram brachialem: & hinc propheta Ezech. 27. homines paruæ stature uocat

אֲמֵרִים

arbitratu transeunt ad maritos, sed quæ præ cæteris specie ualent, a subhastari uolunt, & licentia taxationis admissa, nō moribus nubunt, sed præmijs. Quas formæ premit dedecus, dotibus emunt quibus coniungantur. Vterq; sexus epulantes, focos ambiunt, b herbarum quas habent femine ignibus superiecto, cuius nidore percussis, pro lætitiā habent imitari ebrietatē sensibus fauciatis. De ritu ista sunt, de locis & populis quæ sequuntur. c Strymonem accolunt dextro latere Denselatae, Bessorum quoq; multa nomina aduscq; Nestum amnem, qui radices Pangei circumfluit. Hebrum Odrysarum solum fundit, qui fluius excurrit inter Briantas, Doloncas, Thynos, Corpillos, aliosq; barbaros, tangit & Cyconas. Deinde Aemus sex millibus passuū arduus, cuius auersa Moesi, Getæ, Sarmatae, Scythæ, & plurimæ insidunt nationes. Ponticū litus Sithonia gens obtinet, quæ d nato ibi Orpheo uate t decus addidit nomini; quem siue sacrorum, siue cantuum secreta, in Sperchio promontorio agitasse tradunt. Deinde stagnū Bistonium, nec longe regio Maronea, in qua Tyrida oppidum fuit, equorum Diomedis stabulum: sed cessit æuo, solumq; turris uestigiū adhuc durat. Inde nō procul urbs Abdera, quam Diomedis soror & condidit, & à se sic uocauit. Mox e Democriti domus physici, ac, si uerum rimere, ideo nobilior. Hanc Abderam Olympiade prima & tricesima senio collapsam Clazomenij ex Asia ad maiorem faciem restitutā, obliteratedis quæ præcesserant, nomini suo uindictarunt. f Locum Doriscon illustrem reddidit Xerxis aduentus, quod ibi reuoluit militis sui numerum. Polydori tumulum ostendit s Aemus in parte quam Aroteres Scythiæ celebrant. Quondam urbem Geraniā, Cattuzan barbari uocant, unde à gruibus Pygmæos ferūt pulsos. Manifestum sanē est in septentrionalē plagam hyeme grues frequentissimas cōuolare, nec piguerit meminisse, quatenus expeditiones suas dirigant. Sub quodam militiæ eunt signo, & ne pergentibus ad destinata uis flatuum renitatur, arenas deuorant, sublatisq; lapillulis ad moderatam grauitatē h faburrantur. Tunc t se tollunt in altissima, ut de excelsiore specula metentur quās petāt terras. Fidens meatu præit cateruas, uolatus desidiā t castigat, uocēq; cogit agmen. Ea ubi obraucata est, succedit alia. Pontū transituræ, angustias captant. Et quidem eas prom-

20 tinter principes iudicatur.

30

40

t contentum dunt

ptum

ptum est oculis deprehendere, quæ inter Tauricam sunt & Paphlagoniam, id est, inter Carambin, & *κεῖδ' ὑπὲρ τῶν πορῶν*. Cum trans mediū alueum aduentasse se sciunt, scrupulorum sarcina pedes liberant; ita nauæ prodiderunt, compluti sæpe ex illo casu imbre faxatili. Arenas non prius euomunt, quàm securæ sedis suæ fuerint. Concors cura omnium pro fatigatis, adeo ut si quæ defecerint, congruant uniuersæ, lassasq; sustolant, usque dum uires otio recuperentur. Nec in terra cura segnior. Excubias nocte diuidunt, ut ex omnis sit decima quæq;. Vigiles pondusculla digitis amplectuntur, quæ si fortè exciderint, somnum coarguant. Quod cauendū erit, clangore indicant. Aetatem in illis prodit color, nigrescunt enim senectute. Veniamus ad promontorium ¹ *ἑρσοκόρας*, Byzantio oppido nobile, antea Lygos dictum, quod à Dyrrhachio abest septingentis undecim millibus passuū; tantum enim patet inter Adriaticum mare, & Propontidem. In [†] Cænica quoq; regione non longe à Flauio poli colonia, Byzitiæ oppidū, quondam arx Terei regis, nunc inuisum & inaccessum hirundinibus, & deinceps alitibus alijs; quanquã & ^k Thebas, quod illa mœnia sepius capta sint, aspernentur subire. Nam inter cætera habere illas quiddā præsciū, inde noscitur, quod lapsura non petunt culmina, & aspernantur peritura quoquo modo tecta. Minime certe à diris aibus impetuntur, nec unquam præda sunt, ut facræ. Cibos nō sumunt residentes, sed in aëre capiunt escas, & hauriūt. Alter Isthmos in Thracia est similibus angustijs, & pari latitudine arcti maris, ¹ cuius littora duæ urbes utrinq; secus ostentant. Propontidis oram insignit Pactyæ, Melanem sinum Cardia, quæ quod in cordis faciem sita sit, dicta Cardia est. Omnis autem magnus Hellepontus stringitur in stadia septem, quibus ab Europa Asiaticā plagam uindicat. Hic quoq; urbes duæ, Abydos Asiæ est, & Sestos Europæ. Deinde contraria inter se promontoria, Mastusia Cherronesi, ubi finitur Europe sinustertius. Sigæum Asiæ, in quo tumulus est Cynossema dictus, Hecubæ sepulchrū, & turris Protefilai delubro data. Finibus Thraciæ à septentrione Ister obtenditur, ab oriēte Pontus, ac Propontis, à meridie Aegæum mare. Inter Tenedum & Chium est Claros insula, qua Aegæus sinus panditur. A dextra Antandriū nauigantibus saxum est; hoc enim uerius quàm in-

ἑρσοκόρας quod Heb. quoq; interpretantur *הַרְרָה מִרְיָה מִיִּשְׂרָאֵל* id est, hoies mensuræ breuis. h C Saburrantur. Id est, sabulo grauantur, ne scilicet ut flatuū à reatō itinere propellantur: trahiturq; hoc uerbum à saburra, id est, sabulo, quo naues leues onerantur. Cæterum ubi angustie illæ sunt, uel quas hic Solinus significare uelit, quando inter Tauricam & Paphlagoniam dicit arctum esse interuallum in Ponto, ego non satis ex Ptolemaicis tabulis id deprehendere ualeo, præsertim cum Paphlagonia tam longe à Taurica distet: ipse tamen dicit hoc interuallum esse inter Carambin & *κεῖδ' ὑπὲρ τῶν πορῶν*, quod promontorium est magnum ad septentrionem porrectum, arietinæ frontis habens formam, longog; spacio pelago incumbens, Scythicæ obiectum peninsule, Euxinum pontem bimarem uidetur efficere. i C *ἑρσοκόρας*. Latine Auricornu, oppidū apud Byzantium, hoc est, Constantinopolim, quam primum Byzas condidit, ac deinde Constantinus ampliavit; & imperij sedem in oriente cōstituit. Dyrrhachii uero ciuitas fuit in Epiro, prius Epidānus uocata.

k C Thebas.) Multæ fuerunt urbes quæ Thebe sunt nūcupatæ. Vna fuit in Aegypto, quæ & Heliopolis, id est, ciuitas solis, unde est regio Thebaica Aethiopiæ contermina, à qua & Thebæi. Alia Thebe fuit in Boeotia, Bacchi & Herculis patria, à qua Thebani dicti sunt: & hæc quoq; Diracæa dicta fuit à Dirce fonte, unde Pindarus poëta lyricorum princeps ortum habuit. Alia sunt Thebæ in Thessalia, de quibus hic Solinus dicere uidetur, quod hircines dedignentur subire mœnia eius, non ob aliam causam quàm quod sepius urbs illa capta fuit, sicut nec ea quæ lapsura sunt petunt. l C Cuius littora duæ urbes.) Nostro æuo Taurica insula tres habet urbes, nempe Solat, Kirkel & Cassam: duas arces, Mankup, & Azauu. Cassa antea uocata fuit Theodosia: insulam uero ipsam hodie uocāt Precop. Cæterū Pactyæ & Cardia nomina ciuitatum sunt, quarum hic Solinus meminit. Et quando in fine huius capituli mentionē facit Ponti, Helleponti atq; Propontidis, sciendum quod geographi primas angustias maris, ubi ex Aegæo mari

coarctatur, uocant Hellepontum: inde paululum exspatiatur æquor, uocaturq; laxitas illa Propontis, quasi ante Pontum: ubi iterum in arctum coit & stringitur, illæ angustie Bosphorus Thracius nuncupatur: deinde ubi iterum effunditur, pontus Euxinus nascitur, qui curuatus in figuram Scythici arcus, committitur ostio Mæotidis paludis, idq; ostiū Cimerius Bosphorus uocatur.

Proprie itaq; id mare pontus appellatur quod à palude Mæotidis usq; in Tenedū insulam maris Aegæi, quæ sita est inter Mitylenen & Hellepontū, protenditur. Est & Pontus prouincia Asiæ minoris, à Ponte rege sic cognominata. Cythera uero insula est contra Cretam sita, & Malea promontoriū Laconiae, quod per quinquaginta milia passuum in mare protenditur, ubi periculosa est nauigatio propter aduersus uentorum flatus.

T A B V L A M huic paginae subicimus, multis Soloni capitibus inseruentem, potissimum uero duodecimo, tredecimo, & sic deinceps usq; ad uigesimum quintum caput. Posuimus & iuxta uetera regionum nomina, etiam recentiora, sed non omnia. Libuit præterea & alia quædam hic signare. Albaniam hodie uocant regionem illam quæ olim fuit Epirus, & magnam partem de Macedonia. Adiacentem insulam Corcyram, nunc appellant Corfun. Mysiæ uero superiori successit Seruia & Ruscia: & Mysiam inferiorē hodie aiunt esse Transsiluaniam, uulgò Zipserland, & Valachiam. Daciæ successit Bulgaria, sed quæ magnam quoq; continet partem Mysiæ inferioris & Thraciæ. Thraciam uocant Romaniam. Getas aiunt partim esse Valachos, partim Transsiluanos: sicut & quidam scribunt apud Getas Istrum delabi in pontum, hodie uero eam regionē uocant Muldaniā. Ceterum Valachiam putant sic dictam à duce quodam Flacco, unde regio illa Flaccia nuncupata est, ac deinde longo temporis tractu corrupto uocabulo dicta Valachia. Illyris & Dalmacia hodie communi uocabulo Sclauonia uocantur, tametsi quidam Illyrios putent esse Bosnenses, & Liburnos Croatianos. Insulis quoque magna accidit nominum mutatio: nam Peloponnesus hodie est Moræa, Eubœa Nigropontus, Lesbos Mitylene, Samos Samoethracia, Posidium Pathmos, Coum iuxta Dorida Lango: & sic de singulis ferè Cycladibus insulis. Peloponnesus totius Græciæ quondam arx fuit. Nam præter habitantiū in ea gentium nobilitatem & potentiam, ipse loci situs principatum designat & imperium. In ea est regio quæ Achaia uocatur, adiacens Isthmo Corinthiaco, quondam ditissima, cuius populi Achiui uocabantur: in ea est ciuitas illa insignis Argos. Est & huius Achaiæ pars Arcadia regio, sicut & Laconia, in qua fuit urbs Sparta, quæ & Lacedæmonia, cuius princeps Menelaus, & frater eius Agamemnon rex urbis Mycenarum, olim cum Græco populo funditus euerterunt Troiam opulentissimam Phrygiæ urbem. Est & Isthmos celebratissimus in hac peninsula, qui Corinthiacus uocatur, ob Corinthiorū urbem post ingressum illius sitam, negotiatoribus frequentatam, duos habentem portus, quorum unus Asiæ est propinquus, alius patet ad Italiam. Habuit hæc urbs templum Veneris locupletissimū, in quo continebantur circiter mille puellæ, de quibus illi addictæ. Erat & ingens multitudo, quæ quotidie in urbē illam conueniebat, unde ipsa mirum in modum ditabatur. Urbis autem ipsius ambitus fuit 40. stadiorum. Porro Isthmos ipse habere dicitur 5000. passuum angustiam in latitudine, quas angustias cum perfodere aliquando uellent Demetrius rex, Caius Cæsar & Domitianus Nero, incassum laborarunt. Græci autem principes, postquam Turcarum potentia in Europam irrupit, ex mari ad mare producto per angustias muro, Peloponnesum à reliqua Græcia distinxerunt. Sed Annurates Turcarū Imperator expugnata Theſsalonica, subacta Bœotia & Attica, peruenit ad hunc murum, & eo diruto tributū annuum imposuit Peloponnesibus, tandem omnino suo imperio sunt subiecti. Tauricā insulam seu peninsulam inhabitant Tartari Vlani, suntq; tres ciuitates in ea, nempe Solat, Kirkel, & Caffa: arces duæ, Mankup atq; Azauu. Urbem Solat uocant Tartari Chrim, & urbs Caffa antea Theodosia appellata fuit. Insula uero ipsa hodie uocatur Precop, & dominus eius, Imp. de Precop. In Macedonia est Theſsalonica metropolis Philippensium, quæ hodie Salonicā dicunt. In Asia minori sunt regiones, Phrygia, Lydia, Ionia, & Lycæonia. Illustres Ioniæ urbes olim fuerunt Ephesus & Smyrna. In Epheso fuit magnificum illud Dianæ templum. Phrygiæ metropolis fuit Laodicea, quæ sub Nerone unā cum Hierapoli & Colosso Rhodi terræ motu concidit. Ioniam hodie uocant Quiscum, & Lyciā Briquiam. In Lydia est Sardis, quæ olim Croesi regia fuit. Est & fluuius Mæander in ea, oloribus percelebris, in quo adueniente uere, mira dulcedine cantant. Lycæonia regio minoris Asiæ sic dicta est à Lyco fluuiio. Bithynia metropolim habet Niceam. Galatia, quæ & Gallogræcia, prouincia quoq; censetur Asiæ minoris, sic dicta quod Galli olim duce Brennone eam occuparint.

De Creta insula, deq; alijs plurimis
ad eam pertinentibus.

Cap. XVI.

SCHOLIA CAP. XVI.

Ronius est Cretam dicere, q̄ absolue
re in quo mari iaceat: ita enim circun
flui illius nomina Græci permiscue
runt, ut dum alijs alia inferunt, penē
obdlexerint uniuersa: quanta possumus tamē fi
de in designanda operā locabimus, ne quid hæ
reat sub ancipiti. Inter ortū porrigitur & occa
sum tractu longissimo, hinc Græcia, inde Cyre
nis obiacētibus. A septentrione Aegeis, & suis,
id est, Creticis æstibus uerberatur. Ab Austro
Libycis undis perfunditur & Aegyptijs, con
stipata centum urbibus, sicut perhibēt^a qui pro
dige lingua largiti sunt, sed magnis & ambitio
sis oppidis, quorum principatus est penes Gor
tynam, Cydona, Gnoson, Therapnen, † Scylle
tion. Dosiades eam^b à Crete Nympha Hesperio
dos filia, Anaximander à Crete rege Curetem,
Crates Aëriam prius dictā, mox Curetim, nō
nulli etiam à temperie cœli *μακροθύου* appella
tam prodiderunt. Prima mari potuit nauibus
& sagittis, prima literis iura iunxit, Pyrrhicē do
cuit Pyrrho repertore. Equestres turmas pri
ma docuit lasciuas uertigines implicare, ex qua
disciplina bellicę rei usus datus. Studium musi
cum inde coeptū, cum^c Idæi Dactyli modulos
crepitu ac tinnitu æris deprehensos in uersificū
ordinem transtulissent. Albet iugis montium
Dyctinnæi & Cadisci, qui ita excandescunt, ut
eminus nauigantes magis putent nubila. Præ
ter cæteros Ida est, qui ante solis ortum solem
uidet. Varro in opere, quod de littoralibus est,
etiam suis temporibus affirmat^d sepulchrū Io
uis ibi uisitatum, Cretes Dianam religiosissime
uenerantur, *Βεδομαέρτω* gentiliter nominātes,
quod sermone nostro sonat uirginem dulcem.
Ædem numinis præterquā nudus uestigia nul
lus licitō ingredi. Ea ædes ostentat manus Dæ
dali, Gortynā amnis Lethæus præterfluit, quo
Europam tauri dorso Gortyni ferunt uectita
tam. Idem Gortyni & Cadmum colunt Euro
pæ fratrem: ita enim memorant. Videtur hic,
& occurrit, sed die iam uesperato augustiore se
facie uisendum offerens. Gnosij Mineruam ci
uem Deam numerant, primumq; apud se fru
ges fatas affirmant, audacter cum Atticis con
tendentes. Ager Creticus syluestriū caprarum

Creta, quæ & Candia, insula centum
urbium fama clara: insigniores sunt Gorty
na, Cydona, Gnosum, Minois regia, Stra
bonis chronographi patria. Ida mons om
nium qui in ea sunt celeberrimus, qui celfo
uertice assurgit. Nullū in Creta animal no
xium est, serpens nullus, noctua nulla. Abun
dat capris, ceruis eget, optimi uini feracissi
ma. Herbam producit quæ dictamnos dici
tur, & Halimon, quæ quidē morsa diurnam
famem prohibet. Hæc Cureta olim uocaba
tur, ab habitantibus Curetibus: incultū ho
minū genus à principio, sed Rhadamāthus
ad mansuetiores ritus perduxit: sequutus
inde Minos, qui æquitate & iustitia multo
magis excoluit. Plato dicit Lacedæmonios
& alias uetustas Græciæ urbes, hinc sibi le
ges & instituta quæ fuisse. Optimū huius
gentis statum euertit primo tyrannicus do
minatus, deinde Cilicum latrocinia.

a (Qui prodige lingua largiti sunt.)
De Græcis loquitur, qui frequenter impu
denti iactantia sua effutiūt. Quædā exem
plaria pro largiti sunt, habent, locuti sunt.

b (A Crete nymphe.) Quidam
putāt Cretam denominari à Crete Iouis &
Ideæ nymphe filio, alij à Creta Iouis con
iuge, alij à Crete rege uetustissimo: uocatā
& *μακροθύου* asserunt, id est, felicē in
sulam, ob fructuū bonitatem & cœli tem
periem. Quam periti uero fuerint in arte
nauigandi, sagittandi et saltandi, passim a
pud autores inuenitur. S. Mtationē Solinus
hic uocat pyrrhicē, à Pyrrho repertore sic
dictam: docuit enim iste in armis flexu cor
poris saltare, quo plagæ telaq; euitarentur.

c (Idæi Dactyli.) Isti Idæi qui in
Creta musicum concentum inuenisse putan
tur, filij referuntur fuisse Mineruæ et Solis,
uel secundū alios, Saturni & Alciopes, qui
alio nomine Corybantes uocantur, qui in
Ida monte saltando & cantando sacra Cy
beles fecerunt.

d (Sepulchrū Iouis.)
Hic inter tres Ioues ultimus putatur, Satur
ni scilicet & Rheæ filius: cumq; adoleuisset
& totum ferē orbem subegisset, à Cecrope
rege uetustissimo primum deus appellatus
est, eiq; ara & sacrificia instituta, & tandē
cōsummata ætate in Creta ad deos abiit, ut
gentilium error credit: eum Curetes filij sui

curauerunt, & in Gnoſo oppido ſepulchrū
conſtruxerunt. Colitur & apud Cretenſes
Diana Iouis filia, quæ & Luna, & Luci-
na, & Iuno, & Proſerpina, atq; Dictynna
appellata eſt, & templum eius tam ſacrum
olim habebatur, ut nemo illud ingrederetur
niſi nudis uestigijs. In Creta quoq; uidetur
manus & artificium Dædali, qui cum eſſet
faber egregius Athenienſis, propter accu-
ſationem parricidij fugit in Cretam, & fa-
bricauit ibi Labyrinthum, opus portento-
ſiſſimum humani ingenij. Caterū Gortyna
urbs eſt Cretæ, quam præterfluit Lethæus,
uel ut alij legunt, Læneus amnis. Europa
filia fuit Agenoris Phœnicū regis, ſicut & Cadmus filius eius fuit, qui xvi. literas è Phœnicia in Græciã detulit.
Minerua quoq; ut ciuis in Creta colitur, quippe quæ fertur ex Ioue apud fontes Tritonis nata. Hæc & alio nomi-
ne Pallas uocatur: & cum lanificiū & texturam & alia multa artiſicioſa cōperiffet, celebris dea appellata eſt.
Et quia omnia eius inuēta, ex ui ingenij atq; ſapientiæ procedere uidebātur, locus ſabulæ datus eſt, ut ex cerebro
Iouis genita dicatur. Contendunt etiam Cretenſes cum Attica, apud ſe Cererem primū reperiffet fruges, quippe
quæ in ea inſula nata eſt patre Saturno, & matre Ope. Fruges autem reperit, quæ fortè inter alias herbas naſce-
bantur, ignotæ cæteris.

SCHOLIA CAP. XVII.

Caryſtos inſula una eſt ex Cycladibus,
ſita in Euboitico mari, uarij marmoris fe-
rax: hæc & Chalcis dicta eſt. Titane
nati ſunt ex Cælo & Titea, fratres pluri-
mi, ex quibus Hyperion fuit qui ſolis ac lu-
næ ſtellarumq; motus obſeruaſſet atque de-
monſtraſſet primus fertur, ideo ſolis parens
& aſtorum fertur: hinc & ſol Titan, &
luna Titanis à poëtis dicuntur.

a (Cyclades.) Plinius harum no-
mina referens, tres & quinquaginta eſſe di-
cit: inter illas uero maxime illuſtres Clau-
cōneſum et Begiliã. De Cycladum nomē-
clatura omnes idem ſerè ſentiūt, Mela, Mar-
tianus, & Strabo. Græci enim κύκλωι cir-
culum uel orbem dicunt. Seruius tamen à
circumeundo dictas uult. Cyclades, inquit,
non ideo dicuntur quia in rotunditate ſunt,
ſed quod longo ordine eas circūire neceſſe
eſt, uel propter promontoria, uel quia na-
turale eſt, ut concitatioſa ſunt maria uicini-
tate terrarum, quas conſtat anhelitū quen-
dam ex ſe emittere. Hæc ille. Plura de his
Ptolemæus decima Europæ tabula.

b (Ios.) Inſula iſta celebris habe-
tur ob Homeri ſepulchrū. Hic cum patriã
ignoraret atq; parentes, Apollinis oraculum
conſuluiffet dicitur, reſponſumq; accepit, matrem fuiſſe ex Io inſula
parua, haud longe à Creta diſtante. Delos etiam una eſt ex Cycladibus inſulis in Aegæo mari ſita, clara pro-
pter Apollinem & ſororem eius Dianam, qui hinc orti perhibentur. Quod de medio æuo Ogygij & Deucalio-
nis

copioſus eſt: ceruo eget. Lupos, uulpes, aliaq;
quadrupedū noxia, niſquam educat. Serpens
nulla, larga uitis, mira ſoli indulgētia, arborarij
prouentus abundantes. Nam in huius tantum
inſulæ parte repullulant cæſæ cupreſſi. Herba
ibi eſt quæ ἀλιμος dicitur, ea admorſa diurnam
famē prohibet: proinde & hæc Cretica eſt. Pha-
langium aranei genus eſt: ſi niſum quæras, nul-
la uis corporis: ſi poteſtatem, ictum hominem
ueneno interficit. Lapis quoq; Ideus Daſtylus
dicitur inſulæ iſtius alumnus, coloris ferrei, hu-
mano pollicis ſimilis. Auem noctuã Creta non
habet, & ſi inuehatur, emoritur.

De Caryſto, & in ea aquis calētibus, deq;
Caryſtijs auibus: de Chalcide, Cy-
cladibus, Io, deq; Delo inſulis.

Cap. XVII.

Aryſtos aquas calentes habet, quas
ἔλλοπίας uocāt: & Caryſtias aues, quæ
flammas impune inuolant. Carbala
etiam, quæ inter ignes tralent. Chal-
cis eadē habita eſt apud priſcos, ut Callidemus
autor eſt, ere ibi primum reperto. Titanas in ea
antiſſimè regnaſſe oſtendunt ritus religio-
num: Briareo em rem diuinã Caryſtj faciunt,
ſicut Aegæoni Chalcidenſes. Nam omnis ſer-
mè Eubœa Titanum fuit regnum, Cycladas au-
tumant inde dictas, quia licet ſpatijs longiori-
bus à Delo proiectæ, in orbem tamen circa De-
lum ſitæ ſunt, & orbem κύκλωι Graij loquūtur.
a Ios Homeri tumulo cæteras antecedit. Memi-
niſſe hoc loco par eſt poſt primū diluuiū Ogy-
gij temporibus notatū, cum nouem & amplius
menſibus diem continua nox in umbraſſet, De-
lon ante omnes terras radijs ſolis illuminatam,
fortitamq; ex eo nomen, quod prima reddita
foret uiſibus. Inter Ogygium ſanè & Deucalio-
nem medium æuum ſexcentis annis datur.

conſuluiffet dicitur, reſponſumq; accepit, matrem fuiſſe ex Io inſula
parua, haud longe à Creta diſtante. Delos etiam una eſt ex Cycladibus inſulis in Aegæo mari ſita, clara pro-
pter Apollinem & ſororem eius Dianam, qui hinc orti perhibentur. Quod de medio æuo Ogygij & Deucalio-
nis

nis hic scribitur, sciendum quod secundum computationē Eusebij pauciores inueniuntur anni inter Ogygium & Deucalionem. Nam Ogyges fuit anno mundi 3400. Deucalion uero anno 3670. quorum annorum distantia sunt ducenti & sexaginta anni.

De Ortygia insula, deq; coturnicibus. Cap. XVIII.

Adem est & Ortygia, quę clarissima est, in Cycladum numero multifarie tradit; nunc Asteria, à cultura Apollinis, nunc à uenatibus Lagia, uel Cynehus, † Pyrpole etiam, quoniam & ignitabula ibi, & ignis inuenta sunt. In hac primum uise coturnices aues, quas ὄρτυγες Gręci uocant. Hae easdem^a in Latonę tutela existimant constitutas; nec semper apparēt: adueniendi habēt tempora estate depulsa. Cum maria tranāt, impetus differunt, & metu spatij longioris uires frās nutriunt tarditate. Vbi terrā persentiscūt, cōeunt cateruatim, deinde globatę uehementius properant, quę festinatio plerunq; exitium portat nauigantibus. Accidit enim noctibus, ut uela incidant, & præponderatis sinibus alueos inuertant. Austro nunquam exeunt, nam metuunt uim flatus tumidioris. Plurimū se Aquilonibus credunt, ut corpora pinguiuscula, atq; eō tarda, facilius prouehat sicciōr & uehementior spiritus, ὄρτυγομήτρα dicitur quę gregē ductitat; eandem terrę proximantē accipiter speculatus rapit, ac propterea opera est uniuersis, ut sollicitent ducem generis externi, per quem frustrent prima discrimina. Cibos gratissimos habent semina uenenorū, quam ob causam eas damnauere purdentiū mensę. Solum hoc animal, præter hominē, morbū patitur comitalē. sacer, item morbus Hercules, Gręci uero uocant epilepsiam, id est, contractionē: contrahuntur enim hoc morbo neni, uulgō caducus dicitur, quod cadere faciat: à nonnullis etiam lunaticus uocatur, sed qui nonnihil ab isto differt. Appellatur autem comitalis, quod per eum comitia interrumpentur, si quis in eis cecidisset.

De Eubœa insula. Cap. XIX.

Vbœa tam modico aestu diuidua est à Bœotia continentis, ut dubitandum sit an numerari inter insulas debeat. Nam latere, quem uocant^a Euripum, terrę ponte iungitur, & per fabricam breuissimę machinę aditur pede. Cenæo promontorio uadit in septentrionem, duobus alijs in meridiem extenditur, quorū Geræstos spectat Atticam, ^bCaphareos prominet in Hellespontum, ubi post Ilij excidium Argiurā classem uel Mineruę ira, uel, qd certior prodit me.

SCHOLIA CAP. XVIII.

Docet hic Solinus Delon insulam alia uaria apud ueteres habuisse nomina. Dicta fuit Ortygia, propter coturnices: nam Gręci ὄρτυγες uocant coturnicem. Deinde dicta fuit et Asteria, ab Asteria Latonę sorore, Apollinisq; matertera, quę ne à Ioue uitaretur, in coturnicē primū, deinde in lapidem uersa sub fluctibus latuit, postea supplicanti Ioui Latonę, superferri aquis cōcepit. Lagia autem leporariā sonat, est enim λαγὼς Gręcis lepus. Item Pyrpole dicta est, propter ignem ibi primū repertū. Per ignitabula, intellige ignis receptacula.

^a ¶ In Latonę tutela. Hoc dicitur, quod Ortygia Latonę soror credatur uersa in coturnicē. Coturnices itaq; natura duce sciunt quę tempora eis magis sint apta ad auolandū uel adueniendū, nec tentant transnare mare nisi receptis uiribus. Moderāda enim est in omnibus rebus actio ipsa, sicut dum uirium suppetentiā. Sic in plerisq; alijs docetur ignauus homo ab animalibus rationis expertibus. Caterū quę dux & rex est inter has auiculas, uocatur ὄρτυγομήτρα, quasi mensura & moderatrix coturnicum. Cibum earum putant esse elleborum, sicut sturnorū. Nec mireris ut quę homini sunt perniciofa, ea quibusdam animantibus sint salubria: facit hoc diuersa animantium complexio. ^b ¶ Morbum comitalem.)

Hic morbus alio nomine uocatur morbus

SCHOLIA CAP. XIX.

Hanc insulam sortitam nomen Eubœę aiunt, à matrona quadam hęcicę indolis. Alijs placet eam sumpsisse nomē ab antro quodam, quod in littore situm est, in Aegęū uergens pelagus, Bouis aula nuncupatum, ubi Io Epaphū peperisse fertur: hodie uero uocatur Nigropontus, subactaq; est à Turcā anno Christi 1470. ^a ¶ Euripum.) Ab inconstantia huius Euripi natū est pro uerbiū, Euripus homo, uide Chiliades Erasmi: nam quolibet die ac nocte septies trāsmutat cursum. Est & alius Euripus seu fre

tum angustum in Sicilia, qui uocatur Euria pus Taurominitanus. **b** **(C** Caphareos.) Circa hoc promontorium Minerva dea belli Græcis in patriam redeuntibus extitit causa naufragij, quod ei capto Ilio sacrificare renuerint: uel, ut Seruius ait, Græcos tempestate laborasse æquinoctio uernali, quoniam manubiæ Mineruales, id est, fulmina, tempestates grauissimas commouebant. Sunt tamen qui illud naufragium syderi Arcturi adscribunt, cuius ortus & occasus tempestates excitat.

SCHOLIA CAP. XX

Insula Paros una est ex Cycladibus, mar more nobilis, nomen habens à Paro Iasonis filio, uel nepote. Ab hac insula marmor nomen habet, ut passim uocetur Parius lapis.

a **(C** A Minoë.) Quum Cyclades insule uacuae essent cultoribus, Minos Iouis & Europæ filius Cretensium rex, multas ex Creta colonias in Cyclades insulas misisse fertur: & cum earum plurimas adeptus esset, populis diuisit. Asiæ quoque magnam partem possedit: unde & nonnullæ insule portusque Asiæ à Cretensibus Minoëque nomen sumpserunt. **b** **(C** Naxos.) Est & hæc una ex insulis Cycladibus in mari Aegæo, antea Strongyle dicta, dein Dia, & mox Dionysia, quod Dionysius, id est, Liber pater relictam Ariadnem à Theseo uxorem duxit. **c** **(C** Cyclades plurimæ.) Plinius recitat nominatim 53. insulas Cyclades. Hodie nonnihil immutata sunt nomina earum, nam sic scribuntur Sdile, Tino, Andre, Zea, Fermene, Siphano, Milo, Nio, Amurgo, Pario, Nixia & Nicosia, Heraclia, Zinara, Leuita, Micole, Nicaria, Patmos, nunc uero Palmosa, Iero, Calamo, Stampalia, Sant Erini, Namphio &c.

SCHOLIA CAP. XXI.

Insulas quas Solinus supra Cyclades appellauit, hic uocat *αρωγες*, id est, sparsas, quod scilicet sparsæ sint in mari. Inter has numeratur & Icaros, quæ ab Icaro Dædali filio nomen sortita est. Nam cū fugeret et peteret insulam quandam, decidens in mare perijt, à quo et insula nomen accepit, & pelagus Icareum quoque uocatum est. Ceterum Samos insula est in Icario mari ad occidentem Miletu sita, quæ olim Parthenion dicta fuit, Iunoni dicata, quod in ea nata & educata fuerit, Ioniisque nupta: incolis frequens, & hospitibus celebrata. In ea quoque Pythagoras philosophus ortum habuit. Hæc insula cum Thraciæ adiaceat, ex committis Thraciæ populis cepit appellari Samo thracia. Est & altera insula Samos, quæ non multum distat ab Epiro. Myconos uero una putatur esse ex Cycladibus insulis.

a **(C** Offensus fastu.) Pythagoræ temporibus Polycrates Samius quindecim armatis fretus, Sami insule tyrannidem occupauit: quod cum Pythagoras uideret, deseruit patriam, & in Aegyptum atque Baby lonem

De Paro insula, ac Sarda lapide

Cap. xx.

Armore Paros nobilis, à Delo oppido frequentissima, prius tamen Minoia, quam Paros dicta. Nam subacta à Minoë, quoad in Creticis mansit legibus, Minoia loquebant. Præter marmor dat & Sarda lapidem, qui marmore quidem præstat, inter gemmas uero uilissimus ducitur, Naxon à Delo duodeuiginti millia passuum ferant, in qua Strongyle oppidum. Sed Naxos Dionysia prius quam Naxos dicta, uel quia hospita Libero patri, quod uel fertilitate uitium uincat cæteras. Sunt præterea Cyclades plurimæ, sed in supra dictis præcipuum est quod memoriam debeat.

De Icaro insula, & Pythagora philosopho: de Melo, Carpatho, Rhodo, et Lemno insulis, ac Atho montis umbra. Cap. XXI.

ESporadibus est & Icaros, quæ Icario mari nomen dedit. Hæc inter Samum et Myconum procurrentibus axis inhospita, ac nullis sinibus portuosa, ob inhumana littora infamis est. Vult ergo Varro Icarum Creten ibi naufragio interijisse, & de exitu hominis impositum nomen loco. Nam in Samo nihil nobilius quam Pythagoras ciuis, qui mox a offensus fastu tyrannico, relicta domo patria, Bruto consule, qui reges urbe exegit, Italiam aduectus est. Melos, quam Callimachus *μελαγυδία* dixit, omnium insularum rotundissima est, iuxta Aeoliam. Nam Carpathus ipsa est, à qua Carpathium sinum dicimus. Nunquam ita cœlum est nubilum, ut in sole Rhodos non sit. Lemni Vulcanum colunt, ideo in Lemno metropolis Hephæstia. Præterea oppidum Myrina, in cuius forum mons Athos è Macedonia umbra

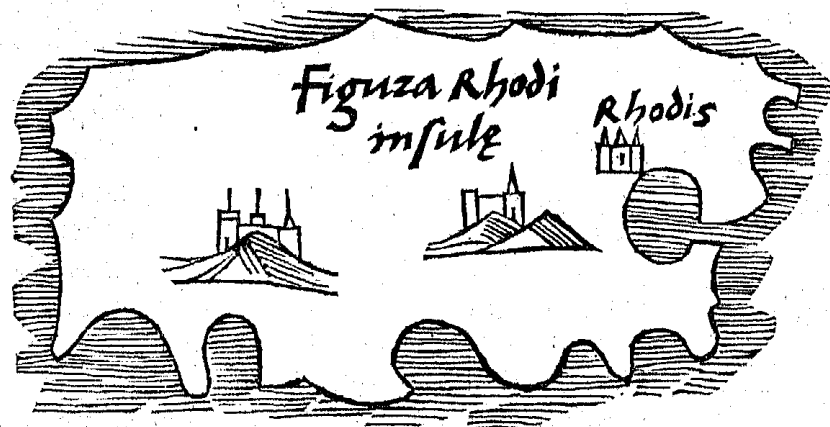
umbram iacit: quod non frustra inter miracula notauerunt, cum Athos à Lemno sex & octoginta millibus passuū separet. Est sanè Athos sublimis ad eò, ut altior estimet, quàm unde imbres cadunt: quæ opinio eò fidè concepit, quod in aris quas cacumine sustinet, nunquam cineres eluuntur, nec quicquã ex aggeribus suis perdunt, sed quo relictū fuerint cumulo permanēt. In summo oppidum Acrothon fuit, in quo dimidio longior, quàm in alijs terris incolentium ætas prorogabatur, ideo inde homines μακροβίους Græci, nostri appellauere longæuos.

lonem discendi studio migravit: cumq; reuersus esset & adhuc tyrannidem perdurare inuenisset, in Italiam nauigans, ibi uitam contriuit. b (C Melos.) Hæc insula, ut scribit Strabo, inter Cretam & Peloponesum sita est, uocaturq; à quibusdã Mimalis uel Mimalida, à quibusdã Mibliida, Aristoteles Zephyriam uocat, & Heraclides Siphniū & Acitiam. Carpathus uero insula est contra Aegyptum, inter Rhodum & Cretam media, à qua uicinum mare Carpathium, uel Carpathicum uocatur.

c (C Rhodos.) Hæc insula olim dicta

fuit Ophiusa, deinde Staclia, postea Telchin, eo quod Telchines insulani incoherent, quos nonnulli maleficos, alij eximios artifices fuisse tradunt, qui æris & ferri fabricam inuenisse dicuntur. Soli hæc insula sacra est, qui puellæ nomine Rhodiæ amore captus, Rhodū ab ea nominauit. Aurum Rhodi pluisse ob felicitatem insula cecinit Pindarus, ubi studia liberaliū artium & in primis oratoriæ facultatis floruerunt. In ea fuit admirandæ magnitudinis Colossus, à quo postea Rhodij appellati sunt Colossenses, ad quos apostolus epistolâ scripsit. Huius insule figurâ libuit huc transferre & diligenter exprimere, propter eius nobilitatem, & in ea gestorum perpetuâ memoriam.

Hæc nanque insula fuit olim portubus, uis, moenibus & reliquis ornamentis tam celebris, ut nulla putaretur illi æqualis. Legum præstantia, & naualis rei peritia adeò ualuit, ut annos multos maris imperio potiretur, & piratarū latrocinia sustulerit. Patet hæc insula nongentorū ac uiginti stadiorū ambitu, inter Asia

ticis insulas tertia: nam Lesbos & Cyprus maiores habentur. Anno à natiuitate Christi 655. Saraceni urbē Rhodianam capiunt, & Colossum demoliuntur, ex cuius ære nongentos camelos operauerunt. Anno Domini 1308. cum fratres Hospitalis sancti Ioannis migrassent de terra sancta à Saracenis expugnata, & in Italia multas pecunias per indulgentias acquisiuisent, uenerunt cum classe ex Neapoli, & eiecit Turcis atq; Saracenis, obtinuerunt insulam, retinueruntq; donatione Imperatoris Constantinopolitani. Anno Christi 1480. classis centum uelorum Turcicorum cum centum millibus militum appulit in terra Rhodi, & primo impetu inuasit arcem, quæ extructa erat in mole illa super quam olim Colossus ille ingens 53. annis steterat, deinde urbem terra & mari 89. diebus oppugnauit cum ingenti clade & ignominia sui exercitus, sed frustra omnia. Rursum anno Christi 1523. Solimanus imperator Turcarum ingenti copia militum & equitum oppugnauit metropolim Rhodianā sex mensibus, & demolitis turribus, moenijs & propugnaculis, obtinuit totam insulam cum magno Christianorum dedecore. d (C Lemnij.) Insula Lemnos in Aegæo mari sita est, à Borea Thraciâ spectans, & ab Austro, longo tamen tractu, Cretæ opposita est. Vrbes habet Myrinam maritimam, & Ephestiam mediterraneam. In ea olim colebatur Vulcanus deus ignis. Nam ut in fabulis fertur, cum Iuno eum peperisset, eumq; turpem conspexisset, è coelo in eam insulam deiecit. Alij uero dicunt in Lemnum eum præcipitatum, quod contra Iouem Iunoni matri opem tulerit. Seruius: Vulcanus, inquit, ignis est, & dicitur Vulcanus quasi uolicanus, quod per aërem uolitet: ignis enim è nubibus nascitur. Vnde & Homerus dicit eum de aëre præcipitatum in terras, quod omne fulmen de aëre cadit: quod quia crebrò in Lemnū insulam iacitur, ideo in eam dicitur cecidisse Vulcanus. Claudius autē dicitur, quia per naturā nunq̄ rectus est ignis. De Atho mōte umbrā in insulā Lemnū proijciente, supra capite 14. nonnihil diximus. De oppido in summo eius cacumine sito dicit Plinius: Oppidū, inquit, in cacumine fuit Acrothon, nunc sunt Vranopolis, Paleotrum, Thyssus, Cleone, Apollonia, cuius incolæ Macrobij cognominantur.

Meminit Solinus supra sicut & hic sinuum quos efficit mare mediterraneum, numeratq; quatuor magnos & precipuos sinus maris, quorum primus est à Gaditano freto ad Lacinium usq; promontorium Italiae, quod scilicet est inter Adriaticū & Ionium mare: secundus à Lacinio ad ipsa Epiri Acroceraunia: tertius inde ad Hellepontum, & quartus ab Helleponto ad Mæotidis ostia. Est autem Lacinium promontoriū in Calabria ultra Tarentum ad Austrum, ubi in superiori Italiae tabula poteris eum locum signare. Porro Acroceraunij montes & promontoriū est in Epiro, paululum supra Corcyram insulam, quam hodie uocant Corfun, ad aquilonem, id quod in tabula nostra quæ Græciam exprimit, uidere & signare poteris, inter Corcyrā scilicet & Pindū montē. a (Hæc Xerxes.) Plinius de hac re sic scribit: Xerxes Persarum rex constrato in nauibus ponte, duxit exercitum per hanc maris angustiam. Porrigitur inde tenuis euripus 86. millium passuum spacio ad urbē Priapū Asiae, qua magnus Alexand. trāscendit: inde expatiatur aquor, rursumq; in arctum coit laxitas, & Propontis appellatur: hinc angustiae sequuntur, quæ Thracius Bosphorus uocantur, latitudine 500. passuum, qua Darius pater Xerxis copias ponte transuexit.

b (Delphinus plurimos.) Delphinorum formā sic explicat Naso tertio Metamorph. lib. Falcata nouissima cauda est, quæ alia dimidiæ sinuantur cornua lunæ: vndiq; dant saltus, multaq; aspergine rotant, Emerguntq; iterū, redeuntq; sub æquora rursus, Inq; chori ludunt specie, lasciuāq; iactant Corpora, & acceptū patulis mare naribus efflant. De mira uelocitate eius scribit quoq; Aristoteles, quod omnium animalium uelocissimum sit, tum aquatiliū, tum terrestriū. Superfiliunt enim malos nauigiorū maiorum, quod tunc potissimum euenit, cum aliquem insectantur piseem quem deuorēt. Dicit & Plinius delphinos uere agere coniugia, parere castulos decimo mense æstiuo tempore, soluente die æstiuo Lucinam, id est, partum in lucem editum. Lactant uberibus ut animalia terrestria. b (Cum ira subiacet.)

Quidam

De Helleponto, Propontide, Bosphoro Thracio, deq; delphinorum piscium mira natura. Cap. XXII

QVartus Europæ sinus Helleponto incipit, Mæotidis ostio terminatur: atq; omnis hæc latitudo quæ Europā Asiāq; diuidit, in septem stadiorū angustias stringitur. Hic est Hellepontos, hæc Xerxes ponte nauibus facto permeauit. Tenuis deinde euripus porrigitur ad Asiæ urbem Priapum, quam Magnus Alexander potiūdi orbis amore transcendit, & potitus est. Inde diffusus æquore patentissimo, rursus stringitur in Propontidē, mox in quingentos passus coarctatur, fitq; Bosphorus Thracius, qua Darius copias transportauit. Hæc profunda Delphinus plurimos habent, in quibus causæ miraculi multiformes. Ante omnia nihil uelocius habet maria, sic ut plerunq; salientes transuolent uela nauium. Quoquo eant, cōiuges euagantur. Catulos edunt. Decimus mensis maturum facit partum. Lucinā æstiuus dies soluit. Vberibus factus alunt. Teneros in faucibus receptant. Inualidos aliquantisper prosequuntur. In tricesimū annum uiuunt, quod exploratum est in experimentum caudis amputatis. Ora non quo ceteræ belluæ loco habent, sed ferme in uentribus. Contra naturam aquatiliū soli linguas mouent. Aculeatæ sunt spinae dorsuales: cum ira subiacet, inhorrescunt: cum animi cōquiescunt, quibusdam receptaculis operiunt. Spirare eos in aquis negant, & uitales auras non nisi in aëre supero recipere. Pro uoce gemitus est, similis humano. Certū habent uocabulum, quo accepto uocantes sequuntur: nam proprie Simones uocantur. Voces hominum Aquilonis flatu celerius hauriunt, contra Austro spirante auditus obstruuntur. Mulcentur musica, gaudent cantibus tibiārum: ubicunq; symphonia est, gregibus aduentāt. D. Augusto principe, in Campania Delphinem puer fragmentis panis primo illexit, & in tantum consuetudo ualuit, ut alendum se etiam manibus ipsius crederet: mox cū prolusisset puerilis audacia, intra spatia eum Lucrini lacus euectitauit: unde effectum ut à Baiano littore equitantē puerum Puteolos usq; perueheret: hoc per annos plurimos tandiu gestum, donec assiduo spectaculo desineret miraculum esse quod gerebatur: sed ubi obiit puer, sub

sub oculis publicis desiderij mœrore Delphin
interijt. Pigeret hoc asseuerare, ni Meccœnatis
& Fabiani, multorūq; præterea esset literis cō-
prehensum. In Africano mox littore apud Hip-
ponem Diarrhyton Delphin ab Hipponen-
sibus pastus tractandū se præbuit, impositos quo-
que frequenter gestauit. Nec populi tantū ma-
nibus acta res est. Nā & proconsul Africæ Fla-
uianus ipse eum contigit, unguentis etiam de-
10 libuit, qui odoris nouitate obfopitus, aliquanti-
per pro exanimi iactatus est, multisq; mēsis
desciuit à solita conuersatione. e Apud Iassum
urbem Babylonie puerum Delphinus adama-
uit, quem dum post assueta colludia recedentē
impatiens sequitur, arenis inuectus hæsit. A-
lexander Magnus amorem illum numinis fu-
isse interpretatus, præfecit puerū f Neptuni sa-
cerdotio iuxta eandem urbem, ut Egesidemus
autor est. Alium puerum Hermiā nomine per
20 maria similiter insidentē cum undosior fluctus
necasset, Delphinus ad terram reuexit, & uelut
fateretur reatum, poenitentia suam morte mul-
tauit, nec reuertī uoluit amplius in profunda.
Suppetunt & alia exempla, ut & Arionem trans-
eamus, cuius exitum annalium fides compro-
bavit. Ad hæc si h quando lasciuiūt noui foetus,
à maioribus datur adultior gregi custos, quo
magistro eludere impetus incurfantium bellua-
rum addiscant; quanquam ibi i præter Phocas
30 rara bellua est. Plurimus Thynnus in Ponto,
nec alibi penè foetificant. Nusquam enim citius
adolescunt, scilicet k ob aquas dulciores. Illabun-
tur ueris tēpore, intrant dextro littore, læuo exe-
unt; hoc inde accidere credunt, quod dextris o-
culis acutiùs cernunt, quàm sinistris.

ibi statua est Arionis, in ea delphini simulacrum affixum uidetur. Serui autem Tanariū perducti à Siculo mari;
à domino comprehensi nō mediocri supplicio sunt affecti. h C Si quando lasciuiunt.) Aristoteles cap. 48.
libri nomi animalium sic scribit: Paruos item delphinos magnis aliquis semper comitatur custodia causa.

i C Præter phocas.) Est phocā piscis & bos marinus, tectus pilis & corio: hic coit more canum, & parit
40 in terra more pecudum. k C Ob aquas dulciores.) Causa dulcium aquarum ponti est multitudo amnium
inferentium dulces aquas.

De Istro flumine, de fibro animali, deque
gemma pōticis. Cap. XXIII.

Ister Germanicis iugis oritur, effusus
monte qui in Tauricos Gallie spe-
ctat: sexaginta amnes in se recipit, o-
mnes ferme nauigabiles: septē ostijs
pontum influit, quorum primum Peuce, secun-
dum Narcustoma, tertium Calostoma, quar-

Quidam sic putant legendū: Cum ira suba-
ierit, id est, subintrauerit, inhorrescunt.

d C Puer fragmentis panis.) Apa-
pianus quinto Aegyptiacorū libro hæc om-
nia se, multosq; secū alios uidisse dicit, scri-
bens in hæc uerba: Et quidem nos uidimus
apud Puteolos Delphinum amantem mire
puerum, inclamatum à puero acciri: qui
etiam adnatans, dorso puerū admitteret,
ita ut pinnæ aculeos uelut uagina cōderet,
ne dilectū sibi corpus laceraret, receptūq;
equitis modo insidentē per magnum æquor
per ducenta stadia deferret. Roma igitur
omnisq; Italia confluebat, ut piscem amoris
causa uectorem pueri spectaret.

a C Apud Iassum Babylonie urbē.)
Ex Plinio & Strabone constat Iassum non
Babylonie, sed Carie urbem esse, locumq;
præsentem uitiatū, quocumq; tandem con-
tigerit modo. f C Neptuni sacerdo-
tio.) Putatur Alexander id propterea fe-
cisse, quod creditum esset apud homines il-
los, delphinos Neptuni esse equos, eosq; ad
iugum religatos, eius trahere currum.

g C Ut Arionem transeamus.) De
Arione sic scribunt poëta: Cum circum insu-
las quæstus causa uagaretur, serui eius an-
helantes libertatē cogitare coeperunt, ut do-
mino in pelagus proiecto, bona eius inter se
partirentur: quod cum ille sensisset, sum-
pta cithara suam coepit deslere mortē, quo
sonitu adducti delphines, è toto mari ueni-
unt ad Arionis cantū: ille uero deorū inuo-
cata potestate, super eos se deiecit, unūsq;
eorum exceptū Arionem pertulit ad Tena-
rium littus: in cuius memoriæ causa, quæ

SCHOLIA CAP. XXIII.

Solinus hæc quæ hic scribit de Istro seu
Danubio fluuio Europæ maximo & ce-
lebratissimo, accepit ex xij. capite quirit
Plinij, cuius uerba hæc sunt: Danubius ora-
tus Germaniæ iugis montis Arnobæ; ex ad-
uerso Taurici Gallie oppidi, multis ultra
alpes milibus, ac per innumeras lapsus gena-
tes, Danubij nomine, immenso aquarum

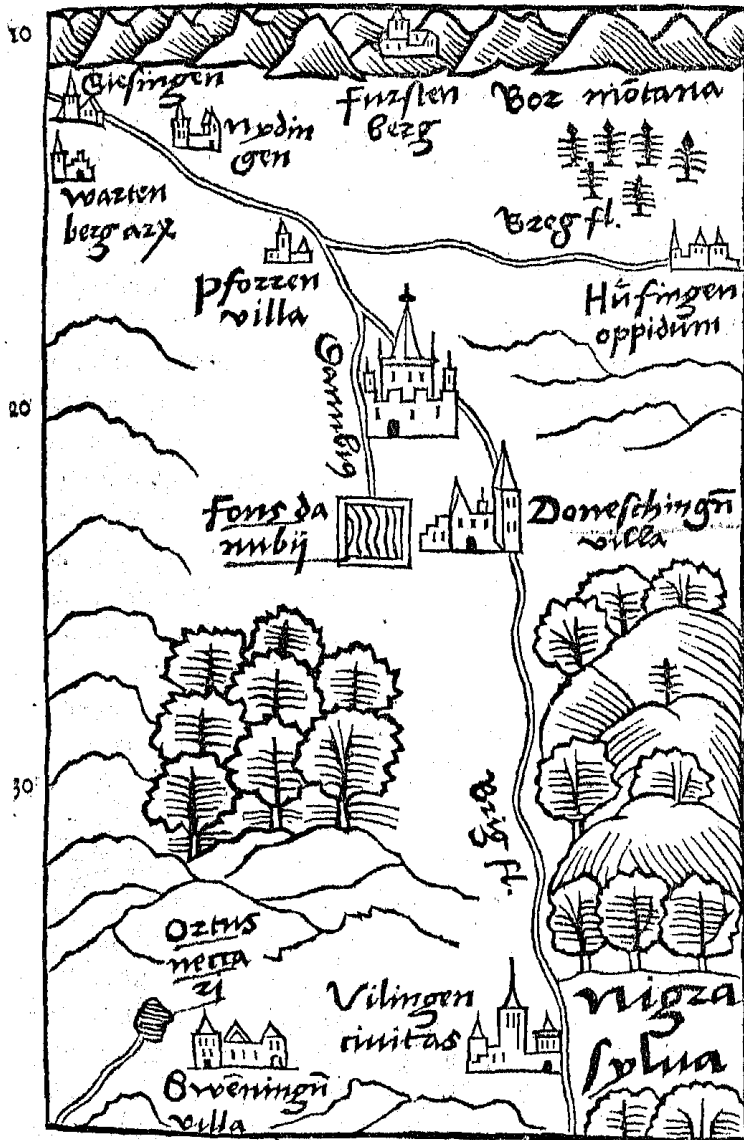
auctu, & unde primū Illyricum alluit, Ister appellatur, sexaginta annibus receptis, medio fermè numero eorū nauigabili: in Pontum uastis sex fluminibus euoluitur. Montē uero illum unde Danubius effunditur, Plinius Arnobam, Ptolemæus Abnobam, & Cornelius Tacitus Arbonam nominat. Unde Tacitus sic scribit: Danubius molli & clementer edito montis Arbonæ iugo effusus, plures populos adit, donec in ponticum mare sex meatibus erumpit. Herodotus dicit Istrum sumere initium ex Celtis. Deinde quod quædā exemplaria Solini hic habent, montem, unde prodit fons Istri, aspectare Tauricos Galliæ: alia habet, & rectius quidem, Rauracos. Nam montes illi quocunq; tandem nomine à ueteribus fuerunt compellati, unde oritur Danubius, haud procul absunt à Rauracis seu Basiliensibus, uocanturq; hodie Nigra sylua. Nō tamen desunt qui per Tauricū intelligunt Turgeum, quæ regio ultra Rhenum opponitur montibus

Arbonæ. Et ego Munsterus hic Basileæ agens, quo ueterū de Danubij origine disputationē & uarias opiniones tollerem, non fui grauatus hinc migrare ad locum illum ubi effunditur Danubius, & oculis proprijs conspiciere ortum atq; initium eius unā cum adiacentibus locis, eaq; in propria signare tabula, quo omnibus constaret ubi locorum celeberrimus ille fluuius ex terræ uisceribus emergeret. Quod autem pleriq; scribūt, Istrum sexaginta recipere amnes, eosq; ferè omnes nauigabiles, & quidam eos sic numerant suis nominibus, Porata seu Pyreatos, Tiarātus, Ararus, Napares, Ordeffus, Maris, Atlas, Auras, Tibissis, Athrys, Noëas, Artanes, Scius, Angrus, Bongrus, Carnus, Alpis, Lycus, Aenus, Narabon, Darus, Drynus, Tibiscus, Moschius, Rhabosus, Ciabrus, Lantia, Ierassus, Sauus, Drauus & c. de multis non satis constat qui sint, & unde dilabantur. Id certum est, ex alpium longissimo ad orientem tractu multos amnes paruos & magnos procreari, unde sensim Danubius augefcit. Oriuntur deinde ex alio latere non pauci amnes, præsertim ex montibus Bohemiæ, qui & magnam aquarum molem infundunt Istro, ex quibus aliquos nominare non inuile uisum est. Apud Vlmam influit à septentrione fluuius pisculentus, natus ex Sueuiæ montibus, qui Blauus uocatur. Ex alpbis ruit uersus Augustam Lycus, uulgò Lech, misceturq; Danubio prope oppidū Rain. Itinere trium aut quatuor horarū à Norimberga nascitur fluuius Altmuel, quem quidam uocant Alemanū, magnis cancris percelebris, & iuxta oppidum Kelheim, hoc est itinere quinq; horarum supra Ratisponam, labitur in Danubium. Prope Ratisponam recipitur alius fluuius in Danubium, qui Nabus uocatur, ortum sumens ex Bohemicis syluis, per quem ingens copia æris & parati ferri nauigio ducitur in Danubium. Rursum oritur amnis Isera in alpbis, haud procul à Schuuatz, ubi argentifodina ditissima iam à multis annis fuit, alluitq; moenia Monaci, & paulò supra ciuitatem Landshuot suscepto alio flumine, Ambro nomine, infra Ratisponam itinere unius diei atq; dimidij, exoneratur in Danubium. Ingreditur & Patauij, uulgò Passau, in Danubium celeberrimus amnis, Enos nomine, uulgò der In, qui ex alpbis Athesiæ suam ducit originē. Proinde si ex Germania perrexerimus in Ungariā, occurrunt ex utroq; latere magni & insignes amnes: à septentrione quidem Vaga, Granus, unde urbs episcopalis Græn, latine Strigonium: Tyssa ex multis auctus riualis, Seretus & Prutus. A meridie Saruuis, Draua & Sauus, uulgò Sauu: ad cuius ostia sitū est Belgradum, quod superioribus annis Turca eripuit Christianis, & olim uocatum fuit Taurinum, hodie autem Alba. Sed reuocemus calamum ad ortum Danubij. Ego cum, ad fontes eius, interim quo hæc scripsi, perrexissem, omnia diligenter lustrans, talem inueni situm & habitum, ut sequens exprimit figura. Fons ipse insignis est & perpetuus, hodieq; quatuor paruis muris includitur longitudine 26. circiter pedum, & latitudine circiter 18. pedum. Scaturigo autem ipsa effluens, habet pedis unius profunditatem, & duorum pedum latitudinem, atq; ad duos lapidis iactus iuxta castrum recipit torrentem Brigam nomine, à longe ex conuallibus collectum. Et rursum ubi ieris ad

tum Pseudostoma. Nā quintū Boreostoma, ac deinde sextū Stenostoma, languidiora sunt caeteris. Septimū uero pigrum, ac palustri specie, non habet quod amni comparetur. Priora quatuor adeò magna sunt, ut per longitudinē quadraginta millium passuum non misceantur æquori, dulcemq; haustum incorrupto detineant sapore. Per uniuersum Pontū a fiber plurimus, quem alio uocabulo dicunt Castorem: Lutra similis est, animal morsu potentissimum, adeò ut cum hominem inuaserit, conuentū dentium non prius laxet, quàm concreuisse persenserit ossa fracta. Testiculi eius appetuntur in usum medelarum: idcirco cum urgeri se intelligit, ne captus proficit, ipse geminos suos deuorat. Mittit Pontus & gemmas, quas à patria Ponticas dicimus, genere diuerso, quippe aliæ aureas, aliæ sanguineas habent stellas, & hæc quidem inter sacras habent: nanq; ostentationi potius, quàm usui delegunt. Non guttis aspersæ sunt, sed longis colorum ductibus liniantur.

† Spiroca
stoma

istū unius bombardæ uersus meridiē, augetur alio torrente Brega nomine, sed quorū nomina mox desinunt ubi Danubij miscetur aquis. Postea hic fluius sensim recuruat ad orientē, tenetq; eum cursum usq; dum in mare exoneratur Euxinū. Situs fontis est intra uillā, quæ hodie Donechingen uocatur, id est, Danubij Eschingen, uocant enim Germani Danubiū Donaui, et est in loco plano atq; longe semoto ab omni mōte, nisi quod ad septentrionē habet terrā paulō editiorē, altitudine scilicet septē aut octo cubitorū, ad cuius basim ebullit fons ipse. Montes uero Arbonæ, quos hodie putant esse Bōr aut Bār, absunt ferē itinere duarū horarū, in quibus nostro æuo extructū habetur oppidū Furstenberg, unde pulcherrimus patet aspectus ad aquilonē & Nigrā syluā. Fons quoq; Neccari nō distat à fonte Danubij nisi itinere duarū horarū, et is fluit ad aquilonem, alluensq; Sueuiā & auctus multis alijs amnibus, præsertim Nagalto, Cochero et Iaxto, inter Spirā et Vuormatiā exoneratur in Rhenum.

Hic aliud nihil scribendum esset de ortu Danubij, nisi & id curiosum lectorem remoraretur, quod quidam ueterū in scriptis reliquerunt, fontes Rheni et Danubij haud procul ab inuicem distare, nasciq; eodem montium iugo, sed quod rei ueritate longe aliter se habet. Aluei quidem utriusq; fluij non longe à se distant, cum à Danubio ad Rhenū non sit iter nisi dimidij diei, hoc est, sex horarū, præsertim si ieris à Schafhusen rectā ad aquilonē. At si utriusq; fontem inspexeris, inuenies longissimū interuallum: nam habes à fonte Danubij ad Constantiam unam magnam diētam, & hinc ad Curiam duas, & rursum hinc ad montem Adulam, ubi fons describitur Rheni, unam magnā diētam: aut si à Curia ad alterum Rheni ortum pergere uolueris, ubi scilicet Aetuatice sunt populi, & haud procul abest fons Rhodani, atq; fons Ticini, deprehendes duas diētas, id quod aliquando in tabula Heluetiorū ad oculū uidebis, quā uir præclarus Aegidius Tschudi Heluetius descripsit, & Henricus Glaucanus, uir de bonis literis optime meritus, ad me misit. a (Fiber plurimus.) Nedum in Ponto, uerum et in Rheno atq; Danubio animal istud quæ drupes inuenitur, cuius pedes posterior

res & cauda, pro piscium carne habentur. Est enim cauda instar piscium squamosa. Aiunt hoc animal toto corpore habitare in sicco, effosso scilicet in ripa cuniculo, caudam autem tenere intra aquas. A medicis Castor uocatur, habetq; dentes acutissimos, ut arbores iuxta flumina quasi ferro cædat. Quin & hominis parte comprehensa, nō antè quam fracta concreuerint ossa, morsu resoluit. Cauda piscium est ei, cætera species Lutræ. hæc Plinius libro 8. cap. 30. Quod autem Solinus hic dicit, Castorem se facere eunuchum ne captus prosit, alij id negant, scribuntq; testiculos eius paruos esse, substrictosq; & adherētes spinæ, nec adimi posse sine animalis uitæ.

De amne Hypane, & Exampeo fonte.

Cap. XXIII.

Ypanis amnis oritur inter Auchetas, Scythicorū amnium princeps, purus,

SCHOLIA CAP. XXIII.

Amnis Hypanis in Scythia nascens, & ex magna palude profluens, recipit fonticulum Exampeū, qui sua amaritudine totū amnem corrumpit. Alueus huius fluminis

haud procul abest à fluuio Borysthene, ex Moscouia scilicet in pontum Euxinum defluens. Apud Ptolemæū inuenio hunc fluuium Hyphenem uocari, alij appellant eum Hypasin. Caterum Callipodes, aut secundum alios Callipides, populi sunt Scythici iuxta Hypanem habitantes fluuium, sic dicti quod pulchros pedes habeant.

SCHOLIA CAP. XXV.

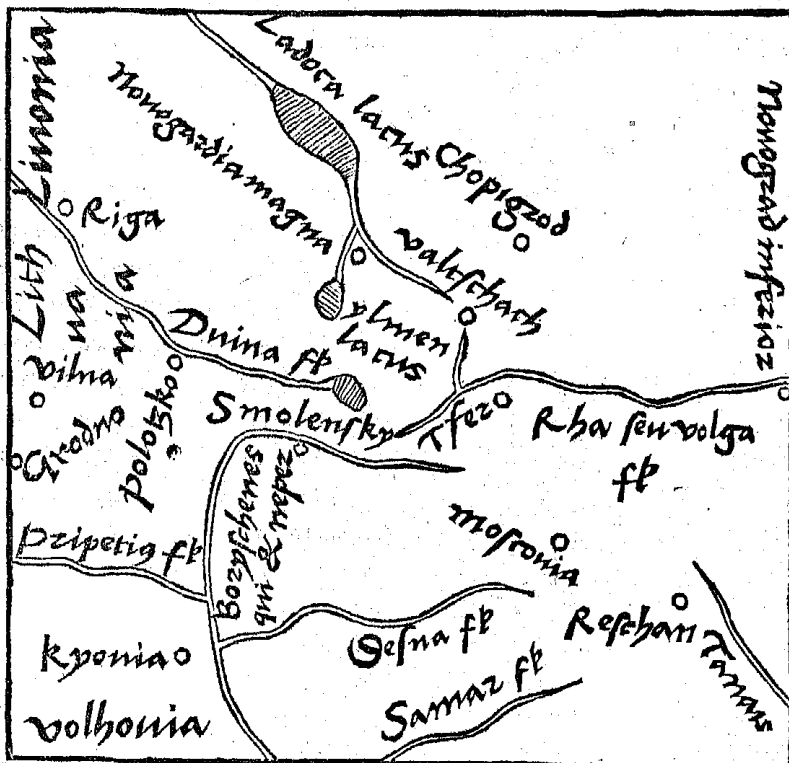
Sunt inter ueteres qui scribunt ignotum esse ortum Borysthenis, sicut et Nili: at Solinus hoc loco scribit, apud Neuros, quos Ptolemæus uocat Nauaros, illum sumere initium, qui hodie unā cum multis alijs populis uocantur Moscouitæ, occupantq; regnum latissimum, cuius regia uocatur Moscouia, à Mosca fluuio sic dicta, qui fluit per urbem illam, recipiturq; à fluuio Occam, et tandem apud Nouogardiā inferiorem exoneratur in Rham fluuium, qui hodie Volga appellatur, & fluit in mare Caspium.

& haustu saluberrimus, usquedum Callipodæ terminis inferat, ubi fons Exampeus infamis est amara scaturigine, qui Exampeus liquido admistus fluori, annē uitio suo uertit, adeo ut dissimilis sibi in maria condat. Ita inter gentiū opiniones fama de Hypane discordat: qui in principijs eum norunt, prædicant; qui in fine experti sunt, non iniuria execrantur.

De Borysthene flumine, ac eius accolis: de natura canum, de Scytharū moribus, de gemmis, smaragdo, cyaneo, crystallo. Cap. XXV.

Pud Neuros nascit Borysthenes flumen, in quo pisces egregij saporis, & quibus ossa nulla sunt, nec aliud q̄ cartilagine tenerrimæ. Verū a Neurori, ut accepimus, æstatis temporibus in lupos transfigurant; deinde exacto spatio, quod huic forti attributum est, in pristinam faciem reuertuntur.

Porro Borysthenes hodie uocatur Neper, et tota regio quæ est circa ortum eius olim fuit ducis Lituania, hodie aut paret Mosco. Haud procul à Moscouia oritur quoq; Tanais fluuius, qui uulgò Don uocatur, et à priscis limes constitutus est Europæ, illam scilicet diuidēs ab Asia. Quod autem à ueteribus in eo loco narrantur esse magni & multi montes, nempe Riphæi, qui nostro

Populis istis deus Mars est, pro simulacris enses colunt, homines uictimas habent, ossibus adolent ignes focorum, Geloni ad hos proximi, De hostium cutibus & sibi indumenta faciunt, & equis suis tegmina. Gelonis Agathyrsi collimitant, cæruleo picti colore, fucatis in cærum crinibus: nec hoc sine differentia, nā quanto quis altero præstat, tanto propensiore nota tingitur, ut sit indicium militatis minus pingi.

Post Anthropophagi, quibus execrandi sunt cibi humana uiscera: quem morem impiæ gentis, adiacentium terrarum prodit tritissima solitudo, quas ob nefarium ritum finitimæ nationes metu profugæ reliquerunt: & ea causa est, ut usq; ad mare, quod Tabin uocant, per longitudinem eius oræ, quæ æstiuo orienti tobiacet, sine homine terra sit, & immensa deserta, quoad perueniatur ad Seres, Chalybes & Dahæ in parte

parte Asiaticæ Scythiæ crudelitate ab immanissimis nihil discrepant. At Albanii in ora gentes, qui posteros se Iasonis credi uolunt, albo crine nascuntur, caniciem habent auspiciam capillorum; ergo capillorum color genti nomen dedit. Glauca oculis inest pupilla, ideo nocte plus quàm die cernunt. Apud hos populos natif canes feris omnibus anteponiuntur, frangunt tauros, leones perimunt, detinent quicquid obiectum est; quibus ex causis meruerunt etiam annalibus tradi. Legimus petenti Indiam Alexandro à rege Albanii dono duos missos, quorum alter sues sibi & ursos oblatos usque adeo spreuit, ut offensus degeneri præda, ignauo similis diu accubaret, quem per ignorantiam uelut inertem Alexander extingui imperauit. Alter uero monitu eorum qui donum profecuti erant, leonem missum necauit. Mox uiso Elephanto notabiliter exultans, belluam primum astu fatigauit, deinde cum summo spectantium horrore terræ affixit. Hoc genus canum crescit ad formam amplissimam, terrificis latratibus ultra leonum rugitus insonans. Hæc sunt de canibus Albanis, reliqua cõmunia uniuersis. Dominos æqualiter canes omnes diligunt, sicut exemplis palam factum est. In Epiro denique domini percussorem in coetu agnitum, latratu canis prodidit. Iasone Lycio interfecto, canis ipsius aspernatus cibum inedia obiit. Lysimachi regis canis flammis se iniecit, accenso domini rogo, & pariter igni absumptus est. Garamantum regem ducenti canes ab exilio reducerunt, præliati aduersus resistentes. Colophonij et Castabalenses canibus in bella productis primas acies instruebant. Appio lunio & P. Silio COS S, damnatum dominum canis, cum abigi non posset, comitatus in carcerem, mox percussum, ululatu profecutus est; cumque ex miseratione populii Romani potestas ei cibi fieret, ad os defuncti escam tulit; ultimo abiectum in Tyberim cadauer adnatas sustentare conatus est. ^hCanes soli nomina sua recognoscunt, itinere meminerunt. Indi coitus tempore in saltibus canes foeminas religant, ut cum his tigrides coeant, quarum ex primis conceptibus ob nimiam feritatem inutiles partus iudicant, itidem secundos, tertios educant. ⁱAegyptij canes è Nilo nunquam nisi currentes lambitant, dum à crocodilis insidias cauent. Inter Anthropophagos in Asiatica parte numerantur Essedones, qui &

stro æuo loca illa lustrarunt, scribunt nullos illic esse montes: unde Sigismundus à Herberstein in suo itinere sic scribit: De Vilna exiens per Polotzko, nouam ciuitatem seu Nowogardiam & Tisy, ueni in Moscouiam, ab hinc ad Smolenski, & iterum redij in Vilnam, sed nullos uidi montes, imò ne colliculos. De fontibus Tanais diligenter perquirens, inueni circa Moscouiam spacio 200. miliariorum nullos esse montes. In Fuharia uero quæ est ad septentrionem, illic aiunt esse montes, ubi & uisuntur quedam reliqua per Alexandrum Magnum, illiusque nomen ibi aureis literis insculptum: sed de aris aut columnis circa fontes Tanais non potui inuenire, cum tamen Moscus sit dominus illius loci, & ibi latissimi sunt campi. Hactenus ille. **a** ¶ **Neuri** ætatis temporibus in lupos transfigurantur. Quidam legunt, statis temporibus. Plinius grauis autor id pro fabula habet, quod hic scribit Solinus de transfiguratione Neurorum in lupos. Neuris uicini sunt Geloni, à Gelono Herculis filio sic dicti, qui postea Getæ, & nunc Tartari uocantur. Hic Gelonus habuit fratres Agathyrsum & Scytham, à quibus Agathyrsi et Scythæ populi dicti sunt. **b** ¶ **Anthropophagi.** Latine homouori, qui execrandis uescuntur cibis, nempe uisceribus humanis, quales & hodie in multis alijs inueniuntur locis. **c** ¶ **Tabin.** Putant hic legedum, usque ad iugum mari imminens, quod Tabin uocant. **d** ¶ **Sera.** Populi sunt Asiæ Scythicæ, à Sera urbe sic dicti, apud quos arbores sunt quæ tenuissimam profecerunt lanam, unde uestimenta fiunt quæ serica appellantur. Chalybes uero sunt populi alij, per quos erutum & domitum est primitus ferrum. Capitur etiam chalybs aliquando pro ipsa ferri nobiliori & duriori materia. **e** ¶ **Albanii in ora gentes.** Occupat Albania oram seu littus maris Hyrcani seu Caspij, ab Albano fluuiio interlabente, ut quidam putant, sic dicta. Iustinus dicit Albanos ab Albano Italiae monte retinere nomen: at Solinus mauult eos à canicie sic appellatos, quæ etiam primum natis accidere solet, & auspiciam est capillorum. **f** ¶ **Canes feris omnibus anteponiuntur.** Idem scribunt Dionysius

Qu. Curtius, in regionibus illis inueniri nobiles ad uenandum canes, qui latratu abstinere dicuntur cum uident feram. Canes uero timidiore uehementius latrant quam mordent, unde apud Italos adagiū est frequens, Latrantem canem nunq̄ prædam capere. Scribit Cicero in secundo de natura deorum: Canum, inquit, tam fida custodia, tamq̄; amans dominorum adulatio, tātūmq̄; odio in externos, & tam incredibilis ad inue fugandum sagacitas narium, tanta alacritas in uenando, quid significat aliud, nisi se ad hominum cōmoditates esse generatos? Dominos æqualiter omnes diligunt, cum ferè omnia alia dominum et amicum pauperem aspernentur.

g (Publio Silio.) Quædam exemplaria hic habent, Publio Sicinio.

h (Canes soli nomina recognoscunt.) Inueniuntur etiam interdum equi, boues, oues, capræ, feles & sues, quæ nomina sua recognoscunt, sed hoc multo rarius quam in canibus deprehenditur.

i (Aegyptij canes.) In Aegypto canes metu crocodilorum currunt & simul bibunt. **k** (Essedonum mos est.) Scribit & Herodotus in Melpomene de moribus Essedonum in hæc uerba: Quoties pater alicui deceßit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ ubi mactauerint conciderintq̄, concidunt & mortuum patrem illius à quo cōuiuio accipiuntur, commixtisq̄; omnibus carnibus conuiuium exhibent. Caput tamen defuncti denudatum purgatumq̄; inaurant, eoq̄; pro simulacro utuntur, agentes illi quotannis maiores hostias ceremoniasq̄;. **l** (Scythotauri.) Sunt Scythæ qui Tauri montis iugum tenent inhabitantq̄;. Nomades uero sunt populi in Scythia, quorum omnis uita in pascendis gregibus habetur, à βοῦδω pasco, nomine βοῦδες deducto.

m (Haustu mutui sanguinis.) Scythæ hoc modo fœdera ineunt cum quibuscunq̄;: Infuso in grandem calicem fictilem uino, cōmiserunt eorum sanguinem qui ferunt fœdus, percutientes cultello, aut incidentes gladio aliquantulum corporis, deinde in calice tingunt acinacem, sagittas, securim, iaculum: hæc ubi fecerunt, sese multis uerbis deuouent, postea uinum epotant.

Hæc

ipsi nefandis funestantur inter se cibis, **k** Essedonum mos est parentum funera cantibus profecti, & proximorum corrogatis cœtibus, cadauera ipsa dētribus laniare, pecudumq̄; carnibus mista dapes facere. Caputum etiam ossa auro incincta in poculorum tradere ministerium. **l** Scythotauri pro hostijs cædunt aduenas. Nomades pabula sequuntur. Georgi in Europa siti agros exercent. Axiacæ perinde in Europa siti, neq̄; mirantur aliena, neq̄; fura diligunt. Sattarchæ usu auri argentiq̄; damnato, in æternū se à publica auaritia abdicarūt. Scytharum interius habitantium asperior ritus est: specus incolunt, pocula non ut Essedones, sed de inimicorum capitibus moliantur: amant prælia: in teremptorum cruorem è uulneribus ipsis bibunt: numero cædium honor crescit, quarum expertem esse apud eos probrum est: haustu mutui sanguinis fœdus faciunt, non suo tantum more, sed Medorum quoq̄; usurpata disciplina. Bello deniq̄; quod gestum Olympiadē nona & quadragesima, anno post Illium captū sexcētesimo quarto, inter **n** Alyathem Lydum, & Astyagem Mediæ regem, hoc pacto firmata sunt iura pacis: Colchorum urbem Dioscoriaden Amphitus & Telchius, aurigæ Castoris & Pollucis, condiderunt, à quibus Heniochorum gens exorta est. Ultra Sauromatas in Asia sitos, qui Mithridati latebram, & qui originem Medis dederunt, confines sunt Thalijs, his nationibus quas ab oriente contingunt Caspij maris fauces, quæ fauces mirū in modum uacuantur imbribus, crescunt æstibus. Heniochorum montes Araxen, Moschorum Phafiden fundunt. Sed Araxes breuibus interualis ab Euphratis ortu caput tollit, ac deinde in Caspium fertur mare. **o** Arimaspi circa Geslithron positi, unocula gens est. Ultra hos & Prhiphæum iugum regio est assiduis obsessibus, **προφῶρον** dicunt: quippe casus contumuarum pruinarū quiddam ibi exprimit simile pinnarum: damnata pars mundi, & à rerum natura in nubē æternæ caliginismersa, ipsiq̄; prorsus Aquilonis conceptaculis rigentissima. Sola terrarum non nouit uices temporum, nec de cœlo aliud accipit, quam hyemem sempiternam. In Asiatica Scythia terræ sunt locupletes, inhabitabiles tamen. Nam cum auro & gemmis affluent, **q** gryphes tenent uniuersa, alites ferocissimæ, et ultra omnem rabiem fauientes: quarum

quarum immanitate obsistente aduenis, accessus difficilis ac rarus est, quippe uisos discerpunt, uelut geniti ad plectendam auaritiæ temeritatem. Arimaspi cum his dimicant, ut intercipient lapides, quorum non aspernabimur persequi qualitates. Smaragdus hic locus patria est, quibus tertiam inter lapides dignitatē Theophrastus dedit. Nam licet sint & Aegyptij, & Chalcedoni, & Medici, & Laconici, præcipuus tamen honor est Scythicis. Nihil his iucundius, nihil utilius uident oculi: in primis uident ultra irrigua gramina, ultra amnicas herbas: deinde obtutus fatigatos coloris reficiunt lenitate. Nam uisus quos alterius gemmæ fulgor retuderit, Smaragdi recreant & exacuunt. Nec aliam ob causam placuit ut non sculperent, ne offensum decus, imaginum lacunis corrumpetur: quam quam qui uerus est, difficulter uulneretur. Proban hoc pacto: si aspectus transmittant, si cum globosi sunt, proxima sibi inficiant aëre repercusso, aut cum concaui sunt, inspectantium facies æmulentur, si neque umbra, neque lucernis, neque sole mutantur. Optimos tamen sortiuntur situs, quibus planicies resupina est & extensa. Inueniuntur Etesijs flantibus: tunc enim detecto solo facillime internitent. Nam Etesia plurimum arenas mouent. Alij minus nobiles in commissuris saxorum, uel in metallis ærarijs apparent, quos Chalcosmaragdos nuncupant.

30 Vitiosi eorum intrinsecus quasdam sordes habent, uel plumbo, uel capillamentis, uel etiam sali similes. Lauantur austerio mero, sed uiridi proficiunt oleo, quamuis natura imbuantur. Et Cyaneus lapis è Scythia est optimus, si cæruleo coruscabit: cuius gnari in marem & foeminam genus diuidunt. Foeminis nitor purus est: mares punctulis ad gratiam interlucentibus auratilis puluisculus uariat. Illic et cristallus, quam licet pars maior Europæ, & particula Asiæ subministrant, preciosissimum tamē Scythia edit. Multus ad pocula destinatur, nam fert calorem præcipuè, quamlibet nihil aliud quam frigidum pati possit. Sexangulus inuenitur. Qui eligunt, purissimum captant, ne quid rufum, ne ue nubilum uel spumis obsitum, arceat perspicuitatem. Tunc ne duritia iusto propensior obnoxium fragilitati magis faciat, putant glaciem coire, & in cristallum corporari: sed frustra. Nam si ita foret, nec Alabanda Asiæ, nec Cyprus insula hanc materiam procrearet, quibus

Hæc Herodotus. ¶ (Alythem.) Hunc Lydorum regem quedam exemplaria Aduatem, quedam Alyritem, Eusebius in lib. temporum Alythem uocat. Quod autem de Mithridatis latebra mox subiicitur, sciendum quod Mithridates cum fugeret insidias inimicorum, quatuor annis neque urbis neque ruris tecto usus est, sed per syluas & montes uagatus, didicit feras cursu aut fugere, aut persequi, cum quibusdam etiam uiribus congregari: quibus rebus & insidias uitauit, & corpus ad omnem uirtutis patientiam durauit. Porro de Medorum origine Plinius lib. sexto cap. 7. scribit: Tanaim amnem gemino ore influentem incolunt Taxamata, Medorum, ut ferunt, soboles, & ipsi in multa genera diuisi, primo Sauromata &c. De Araxe fluuio alij scribunt illum originem ducere ex Armenia maiori, ex montibus quos Ptolemæus uocat Periarde, & est propter profunditatem & celeritatem difficilis admodum ad transeundum. Scribit & Curtius, Araxe gignendæ herbæ nullum alium aptiorem, nam quicquid alluit, floribus uestit. Platani quoque & populi contegunt ripas, ita ut procul uisentibus continua uideantur montibus nemora riparum: quippe obumbratus annis, presso in solum dilabitur alueo, imminentiq; colles, ipsi quoque frondibus læti, radices eorum humore subeunte. Et quod hic Solinus dicit Phasiden fundi ex Moscorum montibus, apud Ptolemæum inuenitur eum fluuium ex Carcaso monte oriri, & labi per Colchos, fundiq; in Pontum. Consentiit proinde & Ptolemæus, Araxen non longo interuallo ab Euphratis ortu emergi, id quod in tertia Asia tabula uidere licet. ¶ (Arimaspi.) Herodotus dicit Scythicam esse uocem, & sonare unum oculum: negat tamen posse fieri, ut homines nascantur unoculi, ceteram naturam habentes alijs hominibus omnino parem.

¶ (Rhiphæum iugum.) Quid recentiores scriptores sentiant de Rhiphæis montibus, iam diximus à principio huius capituli. Ceterum uocatur ea regio Pterophoros, id est, pennifera, quod aër continuo uideatur plenus esse pennis, hoc est, astidæ niuis casu pennarum habere similitudinem, unde & ea mundi pars damnata est

à natura rerū, et densa mersa caligine &c. nec aliam anni partem nouit quàm hyemem sempiternam. q (Gryphes.) Hoc ferarum genus, inquit Seruius, omni parte leones sunt, alis & facie aquilis similes, equis uehementer infestæ. Sunt tamen scriptores qui istis non adhibent fidem, sed esse ad uoluptatem magis quàm ad ueritatem inuenta. r (Etesijs flantibus.) Sunt Etesia uenti, qui certo anni tempore flant, quadraginta scilicet diebus post caniculæ exortum. Dicti autem sunt Etesia, id est, annui, quod ex omnibus uentis hi maxime statim sint, & singulis annis eodem redeant tempore. s (Crystallus.) Componitur crystallus à κρύβω, quod est frigus, & σκῆνω, quod est contraho, quod crystallus sit concretum gelu: unde Plinius scribit lib. 37. cap. 2. crystalla non nisi ubi maximè hybernæ niues rigent reperiri, glaciemq; esse certum est: cui sententiæ hoc loco refragatur Solinus.

SCHOLIA CAP. XXVI.

Hyperborei populi sic dicti sunt, quod super uel ultra eos spiret Boreas uentus, cui admodum subditi sunt, ut scribit Diodorus Siculus lib. tertio. Festus uero Pomp. putat eos sic uocatos, quod humanæ uitæ modum excedant, uiuendo ultra centesimum annum, quasi ὑπερβόρειοι ἄγροϋ, hoc est, transcendentes communem uitæ terminum. Macrobius secundo de Somnio Scipionis lib. Hyperboreos interpretatur, quasi originè Boreæ introrsum recedendo transissent. Ad eod, inquit, æterna penè premuntur priuina, ut non facile explicetur, quanta sit illic frigida nimietatis iniuria. Strabo lib. decimoquinto scribit quosdã uelle Hyperboreos mille annos uiuere. De Pterophoris scripsimus præcedenti capite in litera p. Cæterum quæ hic de Hyperboreorum felicitate scribuntur, ea & Mela refert libro tertio in hæc uerba: Vbi eos uiuendi satietas magisq; tædium cepit, hilares redimitti fertis, semetipsum in pelagus ex certa rupe præcipites dant, id eis finis eximium est, ac genus sepulturæ beatissimum.

ægritudine non inquietantur, ad innocentiã omnibus æquale uotum. Mortem arcessunt, & uoluntario interitu castigant obeundi tarditatem. Quos satietas uitæ tenet, epulati, delibutiq; de rupe nota præcipitem casum in mare profundum destinant, hoc sepulturæ genus optimum arbitrantur. Aiunt etiam solitos per uirgines probatissimas primitias frugum Apollini Delio missitare. Verum hæc, quoniam perfidia hospitem non illibata reuenissent, deuotionis, quam peregre prosequerantur, pontificium mox intra fines suos receperunt.

SCHOLIA CAP. XXVII.

Ea quæ hic Solinus scribit de Arimphæis, refert ex cap. 13. quarti Plinij. Scribit & Mela eadem in fine primi: Tum continuis, inquit, rupibus latè aspera & deserta regio ad Arimphæos usq; permittitur. His iustissimi mores, pro domibus nemora, alimenta

regionibus incitatissimus calor est. Livia Augusti ad magnitudinem centum quinquaginta librarum inter Capitolina donaria crystalum dedicauit.

Sunt tamen scriptores qui istis non adhibent fidem, sed esse ad uoluptatem magis quàm ad ueritatem inuenta. r (Etesijs flantibus.) Sunt Etesia uenti, qui certo anni tempore flant, quadraginta scilicet diebus post caniculæ exortum. Dicti autem sunt Etesia, id est, annui, quod ex omnibus uentis hi maxime statim sint, & singulis annis eodem redeant tempore.

s (Crystallus.) Componitur crystallus à κρύβω, quod est frigus, & σκῆνω, quod est contraho, quod crystallus sit concretum gelu: unde Plinius scribit lib. 37. cap. 2. crystalla non nisi ubi maximè hybernæ niues rigent reperiri, glaciemq; esse certum est: cui sententiæ hoc loco refragatur Solinus.

De Hyperboreis populis.

Cap. XXVI.

Abula erat de Hyperboreis, & rumor irritus, si quæ illinc ad nos usq; fluxerunt, temerè forent credita. Sed cum probissimi autores & satis idonei sententias pares faciant, nullus falsum reformidet. De Hyperboreis itaq; loquemur. Incolunt penè Pterophoron, quem ultra Aquilonem accepimus iacere, gens beatissima. Eam Asiæ quidam magis quàm Europæ dederunt; alij statuunt mediam inter utrunq; solem, Antipodum occidètem, & nostrum renascentem: quod aspernatur ratio, tam uasto mari duos orbes interfluente. Sunt igitur in Europa, apud quos mundi cardines esse credunt, & extimos siderum ambitus, semestrem lucem, auersum tantum una die solem: quancq; existant qui putant non quotidie ibi solem, ut nobis, sed uernali æquinoctio exoriri, autumnali occidere: ita sex mensibus infinitum diem, sex alijs continuam esse noctem. De cælo magnã clementiam, auræ spirant salubriter, nihil noxi flatus habent. Domus sunt nemora, uel luci: in diem uictum arbores subministrant. Discordiam nesciunt,

De Arimphæis, de mari Caspio, de tigribus, pantheris & pardis.

Cap. XXVII.

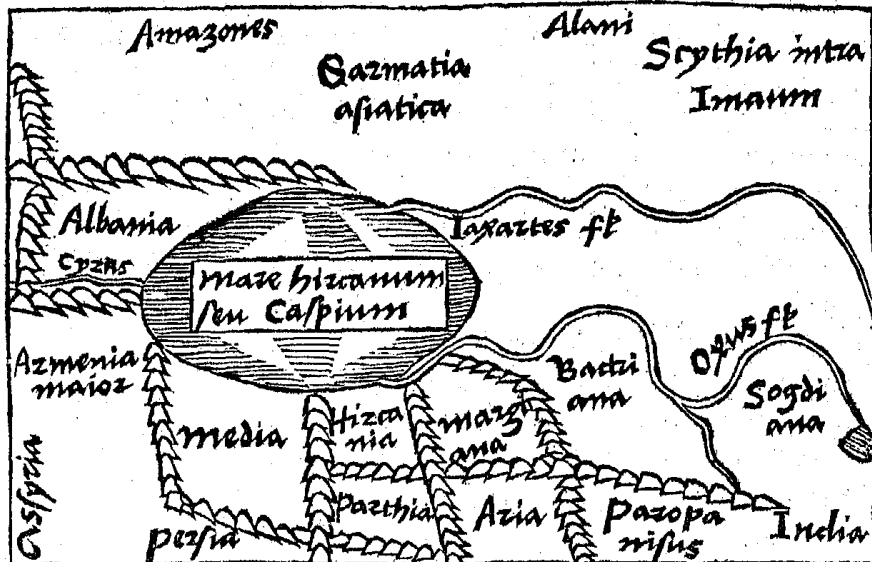
Ltera in Asia gens est ad initium orientis æstiu, ubi deficiunt Rhiphæorum montium iuga, Hyperboreis similes,

miles, quos dicunt Arimphæos, & ipsi arbutorum frondibus gaudēt, baccas edunt. Iuxta uiros ac fœminas tædet criniū, itaq; uterq; sexus comas tondet. Amant quietem, non amant lædere. Sacri habentur, atrectariq; eos etiam à ferocissimis nationibus nefas ducitur. Quicumq; periculum à furis metuit, si ad Arimphæos transfugerit, tutus est, uelut asylo tegatur. Ultra hos ^aCimmerij, & ^bgens Amazonum porrecta ad ¹⁰ Caspium mare, quod dilapsum per Asiaticæ plagæ terga, Scythicum irrumpit oceanum. Sed magnis deinde spatijs intercedētib; ostia Oxifluminis Hyrcani habēt, gens syluis aspera, copiosa immanib; feris, fœta tigribus, quod bestiarum genus insignes maculis notæ, & pernicitas, memorabile reddiderūt. Fuluo nitent. Hoc fuluum nigrantibus segmentis interundatum, uarietate apprime decet. Pedum motum nescio uelocitas an peruicacia magis adiuuet. ²⁰ Nihil tam longum est, quod non breui penetrant: nihil adeo antecedit, quod non illico affequantur. At maxime potētia earum probatur cum maternis curis incitantur, cum catulorum insunt raptoribus: succedant sibi equites licet, et astu quantolibet amoliri prædam uelint, nisi in præsidio maria fuerint, frustra est ausum omne. Notantur frequentissime, si quando latrones suis asportatis catulis re nauigantes uident, in littore irrita rabie se dare præcipites, uelut propriam tarditatem uolūtaria castigantes ruina: quāquam de fœtu uniuerso uix unus queat subtrahi. ³⁰ Pantheræ quoq; numerosæ sunt in Hyrcania, minutis orbiculis superpicte, ita ut oculatis ex fuluo circulis, uel cærulea, uel alba distinguatur tergi supellex. Tradunt odore earum et contemplatione armenta mire affici, atq; ubi eas persentiscant, properato conuenire, nec terreri nisi sola oris toruitate: quam ob causam Pantheræ absconditis capitibus, quæ corporis reliqua sunt spectanda præbent, ut pecuarios greges stupidos in obtutu populentur secura uastatione. Sed Hyrcani, ut hominibus intentatum nihil est, frequentius eas ueneno quam ferro necant. Aconito carnes illinunt, atq; ita per compita spargunt semitarum, quæ ubi esæ sunt, fauces earum angina obsidentur, ideo gramen *παραλαλινχες* appellauerūt. Sed Pantheræ aduersus hoc uirus excrementa humana deuorant, & suo pte ingenio pesti resistunt. Lenta illis uiuacitas, adeo ut eiectione inte-

alimenta bacca: & maribus & fœminis nuda sunt capita. Sacri habentur, adeoq; ipsos nemo de tam feris gentibus uiolat, ut alijs quoq; ad eos confugientibus pro asylo sit. Ultra surgit mons Riphæus. Dicit aut sunt Arimphæi ab *α* & *φ* *π* *ρ* *ω*, quod flare significat, quasi sine uentorum flatu.

^a Cimmerij.) Populi sunt Scythici inhabitantes frigidas terras atq; umbrasas, de quibus Homerus scribit: Illis sol nunquam Phaëthon sua lumina spargit, Perniciosa super nox semper tenditur istis. Hinc deductū est prouerbiū, umbræ Cimmeriæ. Est et Bosphorus Cimmerius, in cuius ostio fuit oppidū Cimmerion. ^b Gens Amazonum.) Sunt Amazones Scythicæ fœminæ, sic dicte, uel quod uiuant sine uiris, quasi *ἀμᾶζωνες*, uel ab *α* et *μαζος* id est, sine mammis, quod illis in infantia adurerentur dextræ mame, ne impedimento essent ad bellandum. Herodotus in Melpomene tradit Amazonas à Scythiis Aeorpatas uocari, quod nomen transferri potest, inquit, uiricide: Aeor enim uirum uocant, pata autem occidere. Apud Amazones enim ex lege nulla uirgo nubit, priusquam aliquem hostium interemerit: ideo que nonnullæ earum decidunt iam uetulae anteq; nubant, quod legi satisfacere nequiuerint. De bellis quæ hæ mulieres gesserunt, multa & mira scribuntur à ueteribus, sed quæ Strabo fabulosa existimat libro undecimo: Quis enim credat, inquit, ut uel exercitus, uel ciuitas, uel gens unaquæ ex solis constiterit mulieribus? & non solum constiterit, uerumetiam inuasit aliena: & non modo uicinis fuerit dominata, adeo ut usq; in Ioniam processerit, sed etiam exercitum trans Pontum miserit usq; in Atticam: hoc perinde est, ac si quis dicat uiros tunc mulieres fuisse, & mulieres uiros. ^c Caspium mare.) Strabo, Plinius & multi alij tradunt Caspium mare ex Scythico seu Aquilonari oceano procreari. Ptolemæus autem & Herodotus oppositæ sunt sententiæ, existimantes mare Caspium per se esse, et non ex mari alio originem ducere, sed ab omni parte ambiri à terra. Sunt deinde qui in unum coegerūt paludes Maotides, quæ Tanaim recipiunt, & Caspium mare, quod etiam lacum uo-

cant, quum serpentes generet, et dulce sit. In Caspium mare per Oxum annem multas ex India merces deuehi, Aristobolus autor est. Fit et infra cap. 62. mentio huius fluij. Placuit autem per figuram hic exprimere ea orientis loca et provincias, quarum hic meminit Solinus. Ceterum quæ hic referuntur de Hyrcana gente et tigribus, clariora sunt, quæ ut egeant expositione, nisi forte simplicem lectorè remoretur id quod hic Solinus refert, incertum esse, an tigris pedum uelocitate in motu, aut magis peruicacia adiuuetur, ubi per peruicacitatem intelligitur obstinatio. Nam peruicaces esse dicuntur,

qui in contentione usque ad peruincendum perseverant. De tigridis uelocitate scribit Ambrosius cap. 4. sexti Hexameron in hæc uerba: Vbi tigris uacuum raptæ sobolis cubile reperit, illico uestigijs raptoris insistit. At ille quamuis equo uectus fugaci, uidens tamen uelocitatem feræ se posse præuerti, nec euadendi illum suppetere sibi posse subsidium, technam huiusmodi fraude molitur: ubi se contiguum uiderit, spheram de uitro proijcit: at illa imagine sui illuditur et sobolem putat, reuocat impetum, colligere foetum desiderans. Rursus inani specie retenta, totis se ad comprehendendum equitem uiribus fundit, et iracundiæ stimulo uelocior fugienti imminet: at ille iterum spheræ obiectu sequentem retardat, nec tamen sedulitatem matris memoria fraudis excludit, cassam uersat imaginem, et quasi lactatura foetus residet: sic pietatis suæ studio decepta, et uindictam amittit et prolem. 30

d (C Pantheræ.) Est Panthera animal prorsus ferum et maculosum, à τῶαυ, id est, totum, et βῆε fera sic uocatum. Reliqua de Pantheris inueniuntur cap. 17. octauo Plinij, unde ista Solinus mutuatus est. Porro quæ hic de aconito scribuntur, sumpta sunt ex cap. 6. lib. 9. nat. animal. Aristotelis, qui sic scribit: Panthera cum uenenum pardalianches dictum ab angore, ederit, quo leones etiam intereunt, stercus hominis querit: eo enim ipso iuuatur. Vbi notandum, quod pardalianches idem est quod angor pardalis siue pantheræ, id est, uenenum quo strangulatur: significat enim pardalis et panthera idem, et ἀγγυλον est strangulare. e (C Quorum adulterinis coitibus.) Sunt qui pantheras solo candore discernunt à pardis. Ceterum Philostratus de leænis sic scribit, quod leænæ in amorem sui pardos trahunt, eosque in leonum cubilibus suscipiunt: ubi uero se eorum concubitu grauidas sentiunt, in montes confugiunt, pardorum consuetudinem sequentes. Pariunt autem maculosos catulos, propterea in densissimis syluis nutriunt occultatos, simulantes uenationis causa à maribus abesse. Leones enim si fortè catulos uiderint, eos lacerant, matremque tanquam adulteram abigunt. 40

SCHOLIA CAP. XXVIII.

Est fabula apud quosdam scriptores, ante Herculem, siue is Aegyptius fuerit siue Thebanus, nullum præter oceanum tellurem ambientem, fuisse mare aliud, sed effossis Calpes et Abyla montium ab Hercule radicibus, (qui postea Herculis columnæ uocatae sunt) oceanum primum terras irrupisse, sicque mediterraneum mare coepisse ferunt. Sunt deinde alij, qui uolunt eam oceanum

Vnde mediterranea maria oriuntur.

Cap. XXVIII.

Voniam in ponticis rebus sumus, non erit omittendum unde mediterranea maria caput tollant. Existimant enim quidam sinus istos à Gaditano freto nasci, nec aliam esse originem, quam inundationem irrupentis oceani, cuius spiritu peruagante apud aliquot mediterranea lit-

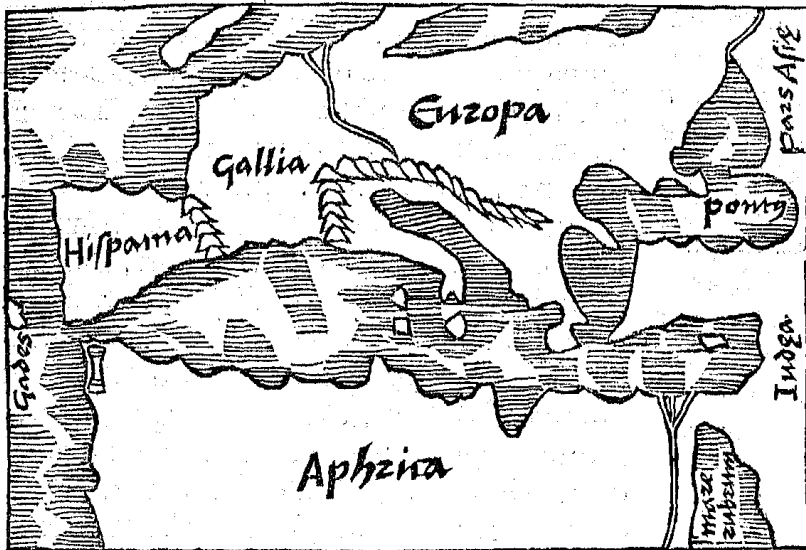
toræ, quæ

tora, sicut in Italiae parte, fieri accessus uel recessus. Qui contrarium sentiunt, omnem illum fluorem a iunctura ponticis faucibus inundare, idque fulciunt argumento non inani, quod aestus e ponto profluus nunquam reciprocetur.

10 eò quod aquilonis locus sit ceteris erectior. Plinius quoque cap. 13. lib. 4. huic quoque sententiae subscribit, sed alia ratione, nempe quod aestus semper e ponto profluat in Propontidem, et nunquam reciprocetur ad eundem. In prologo tamen tertij libri sic scribit: Origo ab occasu solis et Gaditano freto, quae irrumpens oceanus Atlanticus, in maria interiora diffunditur. Est autem fretum hoc Gaditanum irrumpens primum angustum, nec amplius decem millibus passuum patens, ibique terram aperit et intrat, quas angustias Graeci *πορθύου* appellant, sicut e diuerso angustam terram inter duo maria *ἰσθμὸν* uocant. Ceterum Macrobius 7. lib. Saturn. suorum contendit omnino mare mediterraneum nasci ex oceano Gaditano, in haec uerba scribens: Meatus qui solus de oceano receptas aquas in maria nostra transmittit, in freto est Gaditano, quod Hispaniam Africamque interiacet: et sine dubio inundatio ipsa per Hispanicum Gallicumque littora in Tyrrhenum prodit, inde Adriaticum mare facit, ex quo dextra in Parthenium, laeva in Ionium, et directim in Aegaeum pergit, atque ita ingreditur in Pontum. Huic opinioni Ptolemaeus quoque subscribit, qui maris mediterranei ingressum et uarios sinus ita pingit, ut sequenti figura expressimus. Infra cap. 36. de hac re plura dicam. Recipit quidem Pontus et paludes Maeotides, uarios fluuios,

oceanum irruptionem non a Gaditano freto, sed a Scythico oceano sumpsisse principium, quod Aristoteles etiam secundo Meteororum sensisse uidetur, asserens fluxum omnem maris ab aquilone fieri in meridiem,

potissimum Tanaim, Borysthenem atque Danubium, sed num ex illis mare constitui possit, aliorum hic relinquimus iudicio. Certe ab aquilone nullus patet aditus, unde oceanus mare istud mediterraneum possit efficere ab: occidente autem apertus est meatus, etiam si ille sit angustus, ut hi qui sunt in Betica seu Granata, sub noctem uidere possunt lucernas in Africae littoribus accensas.

De insulis quibusdam Scythicis.

Cap. XXIX.

10 **I**nfula Apollonitarum LXXX milibus passuum abest a Bosphoro Thraciae citra Istrum sita, ex qua M. Lucullus Apollinem Capitolinum nobis extulit. Ante Borysthenem Achillis insula est, cum aede sacra, quam aedem nulla ingreditur ales, & quae forte aduolauerint, raptim fugam properant.

De oceano septentrionali, de mari Caspio, deque Baltia insula.

Cap. XXX.

Ceanum septentrionalem ex ea parte qua a Paropamisso amne Scythiae aluitur, Hecataeus Amalchium appel-

SCHOLIA CAP. XXIX.

Quem situm sibi uendicent haec duae insulae Apollonia et Achilles, supra cap. 14. in fine ex tabula Graeciae facile aduerti potest, etiam si ibi has insulas nominatim non posuerimus. Facit autem et Strabo lib. 7. mentionem Colossi Apollinis, de eo sic scribens: Post Apollonia stadia 1300. Milesiorum colonia, cuius maior muri portio quadam in exili condita insula est, ubi Apollinis sacellum existit, quo ex loco M. Lucullus Colossum extulit, et in Capitolio collocauit.

SCHOLIA CAP. XXX.

Totum istud caput agit de locis septentrionalibus, ueteribus quidem incognitis, imò ab humana habitatione damnatis, aut

saltem inique habitatis, recētiōribus autem paulò clarius inuestigatis. Damnauerunt ueteres magno consensu eam terræ portionem, quod illic zonam constituerunt frigidam, perpetuis obnoxia niuibus, omnisq; animantis impatientem: sed à multis annis satis compertum est, frigus istud remissius esse opinione ueterū scriptorum, sicq; comparatum ut à uiuentibus ferri possit. Vt autem de his regionibus scribit Iacobus Zieglerus, ueteres nuda cōiectura persuasi, collegerunt quod super illis locis statuerent: aut uerius ab æstimatione coeli, quale per extremam difficultatem tolerandū sibi uel minus sentiebant, homines sub climate Aegyptio & Graeco nati & conuersati, argumentū sumpserunt de tota habitabili terra.

En exemplum insigne, quod per Norduegiam et Suetiam passim sunt montes metaliferaces: digeritur intra hos, & in uenas cōfluit argentum atq; aes, quātum opus non perficiat officina minacibus ignibus. Ad hanc rationem uapor terris & aquis insusus, & sese per utraq; naturam mutuis spiramentis refundens & adiuuans, temperat qualitatem coeli, & facit animanti tolerabilem, cuius testis belluarum in mari magnitudo immanis, & in terra degentium corporum firmitas & uita longa, omniumq; praesentissimus uigor: quæ non essent, nisi cuncta illic commode à coelo & elementis fouerentur. Non enim quod inter incrementa est aliqua iniuria offensum, uel quod omni uita est male factum, idem late proueniet. Nec ista scribimus, ut putemus illic uientia sua ipsorum hyeme sic affici quomodo si Aegyptius uel Aethiops illic subito

transferatur, id quod facile ex Babylonica turris dispersione aduerti potest. Nam gentes quæ uersus septentrionem migrarunt, non cōtinuò penetrarunt ad fines extremos, sed locarūt sedes prius sub coelo medio inter utruq; & cum ibi assueuissent, facile deinde ferre potuerunt Scythiam & septentrionem: quomodo qui ex aestate ad hyemem uenit, is pruinis autumnis tentatus prius fuit, ut niuem subinde et glaciem toleraret. Eodem modo mortales facti assidue ad proxima, quæq; loca duriora confirmatiores, ad extrema tandem peruenerunt, & si quid mansit asperitatis residuum, id natura alijs praesidijs emendauit. Dedit terra mareq; brutis profundos recessus montium & caui littoris, quibus uapor subest tepens tanto intensius, quanto fit ab incumbente frigore coactior: dedit ualles à septentrionibus auersas: uestiuit bruta pilo tanto densiore, quanto est uis frigoris maior, & certè ab alijs terris non ueniunt pelles nobilitū ferarum praestantiores. a (Congelatium mare.) Sunt qui aiunt aquam marinam frigore non posse constringi, sed quia in illis regionibus plurimū est fluuiorum influentiū in maria, superficies maris cui dulces aquae innatant congelascit, & incolumi aqua marina uidetur in mari gelu, sed de aduenis undis coactum. Hoc & in Ponto fieri uidemus, in quo frustra quaedam feruntur, contracta de fluuiorum uel palustrium undarum multitudine, quæ licet frigore concreta, tamen sunt natantia quasi leuatiōna marina.

b (A Cimbris.) Cimbri populi sunt Cherronesi Danicæ. Quod uero sit promontoriū Rubeas & Morimarusa

lat, quod gentis illius lingua significat a congelatum mare, Philemon à b Cimbris ad promontoriū Rubeas Morimarusam dicit uocari, hoc est, mortuum mare. Ultra Rubeas quicquid est, Cronium nomināt. Mare autem Caspium ex altero Ponti latere ultra Massagetas et Apellæos Scythas, esse in Asiatica plaga dulce haustu, Alexandro Magno probatum est, mox Pompeio Magno, qui bello Mithridatico, sicut cōmilito eius Varro tradit, ipsis haustibus 19 c periclitari fidem uoluit. Id euenire produnt è numero fluminum, quorum tanta copia ibi influit, ut naturam maris uertant. Non omiserim quod per idem tempus eidē Magno licuit d ex India diebus octo à Baetris usq; Icarum flumē, quod influit in Oxum annē, peruenire, deinde ad mare Caspium, inde per Caspiū ad Cyriamis penetrare fluentum, qui Iberiæ et Armeniæ fines interluit. Itaq; à Cyro diebus nō amplius quinq; itinere terreno subuectis nauibus 20 ad alueum Phasidis pertendit, per cuius excursus in Pontum usq; ueniētes India, liquidò probatum est inuehi posse. Autor est Xenophon Lampfacenus, à littore Scytharum in insulam Baltiam petentibus triduò nauigari. Eius magnitudinem immensam, & penè similem continenti. Nec longe f Oonas separari, quas qui habent, uiuunt ouis auium marinarum, & auenis uulgo nascentibus. Perinde alias propter constitutas æque insulas, quarum Hippopodes in 30 digenæ humana usq; ad uestigium forma in equinos pedes desinunt. Esse insulas, & Phanesiorum gentem, quorum aures adeò in effusam magnitudinem dilatentur, ut reliqua illis uiscerum contegant, nec amiculum aliud sit, quàm ut membra membranis uestiant.

rimarusa, non satis constat, uidentur tamen esse loca Norduegiæ aut Scandiæ, quam alij uocari putant Schondia, quasi amoenam Daniã: est enim Germanicum uocabulũ. Ceterum Cronium hic accipiendũ est pro Saturnino; hoc est, gelido: est enim Saturni sydus gelidæ acrigentis naturæ. c ¶ Periclitari fidẽ uoluit.) Sensus est, experiri uoluit, esse ne fides adhibenda ijs qui maris illius dulcem perhibet esse haustum. d ¶ Ex India.) Ex septima tabula Asiæ à Ptolemæo descripta patet nauigatio ista, quæ ex India per Oxum fit in mare Caspiũ: & rursum ex tertia Asiæ tabula facile colligi potest, quomodo ex mari Caspio per Cyrum fluuium, & ex Cyro per Phasidem fluuiũ transitus pateat in Pontum seu mare Euxinum. Prioris nauigationis nos quoq; supra cap. 27. fecimus mentionem adhibita figura. e ¶ A littore Scytharum.) Hæc nauigatio quæ fit in oceano septentrionali, à Scythis ad insulas occidentales per mare Balthiũ, ex Ptolemaicis tabulis haberi nequit, sed ex recentioribus tabulis quæ Ptolemaicis acceperunt, apparet iter illud per quod ex Moscouia & remotioribus Scythis perueniatur ad Finlandiam, Eningiam, Gothiam, Norduegiam, Suetiam, Scandinauiam, Selãdiam, & reliquas insulas aquilonares, quas hic Solinus post Plinium uno nomine uocat insulã Balthiam, quod scilicet oceano septentrionali ueluti baltheo cingatur. Vocata fuit & Schondia seu Schondania, id est, amœna Dania, quam exteri scriptores uocauerunt Scandiam, & nonnunq; Scandinauiam: sed mansit illi nomen Schondia, quod amœnitatem suæ pulchritudinem significat, quoniam cœli beneficio, telluris obsequio, portuũ & emporiorum comoditate, maritimis opibus, lacuum & fluminum piscatione, uenatione nobilium ferarum, auri, argenti, æris & plumbi in exhaustis uenis, coloni industria agro exercendo, oppidorum frequentia, ciuilibus institutis, nulli cedit beatæ regioni. Complectitur imperia regia tria, Norduegiã, Suetiam & Gothiam. Dynastias habet 37. quæ regibus parent, ut sunt, Gronlandia, id est, uirens terra, sic dicta ob insignem prouentũ pabuli: Islandia, id est, glacialis terra, quæ à ueteribus Thyle uocata est: Hetlandia, quæ maxima est inter Orcades: Laponia, Bothnia, Finlandia &c. f ¶ Oonas.) Sic dicti à τὸ ὄν ὄν, id est, ab ouis quibus uescuntur. Sic Hippopodes, quasi equipedes: Græcis enim ἵππος est equus, πόδες pedes.

De ceruis & tragelaphis. Cap. XXXI.

Ntequam digrediamur à Scythia, religio est præterire quænam feræ sint peculiare Scythiæ. Cerui plurimi in hac terra, igitur de ceruis profequamur. Mares generis huiusce cum statutũ tempus uenerem incitauit, sæuiunt rabie libidinis efferati. Fœminæ licet prius conferantur, non concipiunt ante a Arcturi sydus, b nec qualibet partus suos educant. Teneros studiosè occulũt, & absconditos inter profunda fruticum uel herbarum, pedum uerberere castigant ad latendum. Cum maturuerit ad fugam robur, exercitio docent cursus, & assuescunt salire per abrupta. Acceptis canum latratibus, secundo uento uias dirigiũt, ut odor cum ipsis recedat, c Mirantur sibilum fistularum. Rectis auribus acutissime audiunt, summissis uerò nihil. Stupent omnia, propterea facilius obuios se præbent sagittantibus. Si maria tranant, non aspectu petunt littora, sed olfactu. Infirmos ponunt in ultimo, & lassorum capita clunibus per uices sustinẽt. E cornibus quod dextrum fuerit, efficacius est ad medelam. Si fugare angues gestias, utrum uelis uras: quæ ustrina præterea nidore uitium aperit ac detegit, si cui inest morbus comitalis. Pro ætate t ramos augent, id incrementum per

SCHOLIA CAP. XXXI.

Scribit & Plinius capite 15. octauum naturalis hist. de Scythicis & septentrionalibus animalibus, nempe quod secundũ locorum qualitatem euenit animalium sicut & cæterarũ rerum diuersa omnino generatio. Nam sunt animalia, quæ non nisi locis calidioribus proueniũt, ut elephanti, leones, serpentes: alia quæ tantum locis frigidis procreantur, ut bisontes, uiri, alces, tragelaphi: multa quæ locis omnibus generantur, ut boues, equi, sues, cerui. Si de rebus alijs ex locorum diuersitate loquendum.

a ¶ Arcturi sydus.) Est Arcturus stella quædam in cauda Ursæ maioris, orienturq; secundũ Plinium undecim diebus ante æquinoctium autumnale. Fuit aut æquinoctium illud tempore Columellæ octauo calendis Octobris, id est, 24. die Septembris. Oriebatur ergo tunc Arcturi sydus decimatertia die Septembris, hodie uero cum æquinoctium sedem habeat, duodecima uel decimatertia die Septembris, ortus Arcturi anticipatus est in finem Augusti.

b ¶ Nec qualibet.) Subaudiendũ, ratione. Nam non uulgariter educant partus suos, sed teneros studiosè occulunt &c.

c ¶ Mirantur sibilum fistularum.) Mirauis Musicæ: cerui fistulis capiuntur,

*pisces in stagno Alexandria crepitu detinentur, cygnos Hyperboreos citharæ can-
tus adducit, elephantes Indicos organica
pernulos detineri uoce comperit, fistulis
aues allici cōprobatum. d. ¶ Dictama-
num.) Dictamnus, quam quidam medi-
corum corrupte uocant diptamum, herba
est medicinalis optima, crescens in Creta.
Est & Cynaris herba quaedam, uenenatis
pabulis resistens. e. ¶ Tragelaphos.)
Vocant Græci τρεῖς ὄφειροι, et ἑλαφο-
ceruum. Est igitur tragelaphus bellua si-
milis hirco & ceruo, quam quidam Latino-
rum uocant hircoceruum. De Phaside su-
prà nonnihil diximus cap. 25.*

litos, sine febribus longæuos fuisse: quod demum proderit, si uno uulnere fu-
erint interempti. Ad dignoscendam uiuacitatem Alexander Magnus torques
plurimis ceruis innexuit, qui post annum centesimū capti, necdum senij iudiciū
præferabant. Eadem penè specie sunt, quos e. Tragelaphos dicunt, sed non alibi
quàm circa Phasidem apparent, tantum quod illi uillosos habent armos, et ment
ta promiffis hirta barbīs.

SCHOLIA CAP. XXXII.

Quādo hic Solinus obiter attingit Ger-
maniam, nescio an mox ab initio curioso
satisfaciet lectori, cum dicit montem Seuo-
nem inhabitari ab Ingeuonibus, qui pri-
mum in Germania post Scythas tenere ab
ipso commemorantur locum. Non est autē
dubium, per montem Seuonem intelligen-
dum montē Sueuum, quem Ptolemæus in-
ter Saxones ipsos ponit. Berosus antiquissi-
mus scriptor inter Sueuum & Ingeuonem
facit tale discrimen. Tuiscon, à quo Teuto-
nia est denominata, habuit hos filios, Man-
num, Ingeuonem, Isteuonem, Hermionem,
Marsum, Gambriuum, Sueuum, Vuanda-
lum & Hunum, qui magnam Germaniæ
occuparunt partem, præsertim inferioris,
hoc est, quæ est circa Albin. Meminit &
Plinius Ingeuonum, sub quibus fuerūt Cim-
bri & Teutones: sed nullus ingens mons
apud illos inuenitur. Maiores montes Ger-
maniæ sunt, unde insignes isti procedunt
annes, Rhenus, Danubius, Albin, Necca-
rus, Mogonus &c. Hi autem montes sunt
in superiori Germania, alpes scilicet in Hel-
uetia et Rhetia, Nigra sylua apud Sueuos,
de qua suprà multa, Hercinia sylua apud
Bohemos. Multa igitur scripserunt ueteres
de Germania nostra opinione quadam ma-
gis

sex annos perseuerat. Deniq; numerosiora nō
possunt fieri cornua, crassiora possunt, quæ qui-
dem castratis nunquam crescunt, nec tamen de-
cidunt. Dentes indicant senectutem, cum aut
pauci inueniunt, aut nulli. Serpentes hauriunt,
& spiritu narium extrahunt de latebris cauer-
narum. d. Dictamnus ipsi prodiderunt, dum
eo pasti excutiunt accepta tela. Herbam quoq;
quam Cynaren uocant, cōtra noxia edunt gra-
mina. Aduersus uenenum mirificum est hin-
nuli coagulū occisi in matris utero. Patuit eos
nunquam febrescere, quam ob causam confe-
cta ex medullis eorū unguenta, sedant calores
hominū languentium. Legimus plurimos ma-
tutinis diebus ceruinam carnem degustare so-

De Germania, & miris in ea auibus,
Bisontibus, Vris, Alce, feris anima-
libus. Cap. XXXII.

Ons Seuo ipse ingens, nec Riphæis
minor collibus, initium Germaniæ
facit: hunc Ingeuones tenent, à qui-
bus primis post Scythas nomē Ger-
manicum confurgit. Diues uirorum terra, fre-
quens populis numerosis, & immanibus. Ex-
tenditur inter Hercinium saltum, & rupes Sar-
matarum: ubi a incipit, Danubio, ubi desinit,
Rhenus perfunditur. De internis eius partibus,
Albis, b. Guttallus, Vistula, amnes t altissimi
præcipitantur in oceanum. Saltus Hercinius
aues gignit, quarum c. pennæ per obscurū emi-
cant & interlucent, quamuis obtenta nox den-
set tenebras: unde homines loci illius plerunq;
nocturnos excursus sic destinant, ut illis utant
ad præsidium itineris dirigēdi, præiacisq; per
opaca callium, rationem uiaē moderentur indi-
cio plumarum refulgentium. In hoc tractu fa-
nè, et in omni septentrionali plaga bisontes fre-
quentissimi, qui boues feris similes, fetosi, colla-
iubis horridi, ultra tauros pernicitate uigentes,
capti assuescere manu nequeunt. Sunt et e. Vri,
quos imperitū uulgus uocat bubalos, cum bu-
bali penè ad ceruinā faciem in Africa procre-
entur. Istis porro quos Vros dicimus, taurina
cornua

cornua in tantum modum protenduntur, ut dempta ob insignem capacitatem inter regias mensas potuum gerula fiant. Est & Alces multis comparanda, adeo propenso labro superiore, ut nisi recedens in posteriora uestigia, pasci nequeat.

usq; ad Lotharingiam accessit Germaniæ. **b** (C. Gutallus.) Quis sit iste fluuius non satis constat, putatur tamen esse Odera, iuxta quã sita est Francofordia illa septentrionalior. **c** (C. Pennæ per obscurum emicant.) Plinius cap. 4. 7. lib. decimi de his auibus ita scribit: In Hercinio Germaniæ saltu, inusitata genera alitum accedunt, quarum plumæ ignium modo colluceant noctibus: eas dicit à rusticis cicindelas nuncupari, à Græcis uero lampyridas. **d** (C. Bisontes.) In Prussia potissimum ista animalia, Vri, bisontes et alces inueniuntur. Est bisons bos cerui figura, cuius à mediâ fronte inter aures unum cornu existit excelsum, magisq; directum his quæ nobis nota sunt cornibus. Alces uero consimiles figura capris, sed magnitudine parum antecedunt, mutilaq; sunt cornibus, & crura sine nodis articulisq; habent: neq; quietis causa procumbunt, neq; si quo afflictæ casu conciderunt, erigere sese ac subleuare possunt. His sunt arbores pro cubilibus, ad eas se applicant, atq; ita paululum modo reclinatæ quietem capiunt, quarum ex uestigijs, cum est animaduersum à uenatoribus quò se recipere consueuerint, omnes eo loco subruunt, aut incidunt ab radicibus arbores tantum, ut summa species earum stantiu relinquantur: huc cum se consuetudine reclinauerint, infirmas pondere affligunt, atq; unâ ipsæ concidunt. **e** (C. Vri.) Boues sunt agrestes et feri, uelocitate excellentes, habentes cornua taurinis similia, sed capacissima sunt, ut etiam in mensis uicem præbeant poculorum.

De Scandinauia insula, de succino, Callaide, ac ceraunijs gemmis. Cap. XXXIII.

S Scandinauia insula è regione Germaniæ mittit animal quale Alces, sed cui suffragines, ut elephantis, flecti nequeunt, propterea non cubat, cum dormiendum est: tamen somnolentum arbor sustinet, quæ propè casura secatur, ut fera dum affretis fulcimentis innititur, faciat ruinam: ita capit, alioqui difficile est eam manu capi. Nam in illo rigore poplitum incomprehensibili fuga pollet. De Germanicis insulis Scandinauia maxima est, sed nihil in ea magnum, præter ipsam. **a** Glessaria dat crystallum, dat & succinum, quod Germani gentiliter uocant Glessum. Qualitas materiæ istius summam antea: Germanico autem Cæsare omnes Germaniæ oras scrutante, cõperta arbor est pinei generis, cuius **b** mediale autumnis tempore succino lachrymat. Succum esse arboris, de nominis qualitate capessas. Pinum uero unde sit genitum, si uideris, odor indicabit. Precium operæ est ire longius, ne **c** Padaneæ syluæ credantur lapidem fleuisse. Hanc speciem in Illyricum barbari intulerunt: quæ cum per Pannonica commercia usu ad Transpadanos homines foret delata, quod ibi primum nostri eam uiderant, ibi & natam putauerunt. Munere Neronis principis apparatus

SCHOLIA CAP. XXXIII.

Ne idem bis dicamus, lector humane, hic de Scandinauia nihil scribemus, cum de ea insula multa dixerimus supra capite 30. sub litera e. De Alce quoq; nonnihil diximus capite præcedenti sub litera f. Per suffragines intellige hic genua: nam uertebra quæ in anterioribus pedibus genua uocantur, in posterioribus suffragines nuncupantur. **a** (C. Glessaria.) Plinius quodam loco dicit à Barbaris hanc insulam Austera niam uocari, alibi uero dicit eam nominari Austrauiam, sed erit error in altero loco. Scribit idem Plinius in Igdia etiã succinum prouenire, licet in Germania optimum plurimumq; Aristoteles cap. 70. de admirandis in natura, has insulas Electrudas appellat, quas in sinu Adriatico sitas esse dicit, utpote ueterum secutus opinionem, quã falsam esse posteri deprehenderunt. Vocatur aut succinum & glessum à Glessaria, aut **Inde gless.** potius Glessaria à glessò, ut olim à Germanis fuit appellatum: hodie uero nos in Germania succum illum coagulatum & induratum uocamus Augstein, id est, oculi lapideum: quidam uocant boernstein. Insula aut ipsa appellatur Sudauu, ubi scilicet mare eijcit duplex electrum seu succinum, album, quod & magni aestimatur, & croceum seu glaucum, quod elegantius quidem est, sed non tantæ uirtutis ut album. Colligitur hoc

gummi potissimum quando mare commo-
uetur per tempestatem, in certo quodam lo-
co qui uocatur, in dem Strom, id est, in al-
ueo, & tunc accurrunt Pruteni nudi, iuxta
quos est memorata insula, & ingressi mare
corradiunt eiectas sordes, & deinde deligunt
succinū ipsum. b ¶ Cuius mediale.)
id est, medulla. Vnde Plinius: Nascitur au-
tem, inquit, defluente medulla pinei gene-
ris arboribus, ut gummi in cerasis, resina
pinea, erumpit humoris abundantia, densa-
tur rigore uel tepore autumnali: cum intu-
rescens aestus rapuit ex insulis, certe in lit-
tora expellitur ita uolubile, ut pendere ui-
deatur atq; cōsidere in uado. c ¶ Pa-
danae syluæ.) Meminit fabulæ quam scri-
bit Ouidius in lib. Metamorph. Nam Heli-
ades sorores cum deplorarēt iuxta Padum
fratris Phæthontis obitum, fuerunt uersæ
in populos arbores, & tunc mater earum,
Clymene dum tentaret truncis auellere cor-
pora, & teneros abrumperet ramos, inde
manarunt tanquam de uulnere sanguinæ
guttæ, quæ sole rigescentes, ab annibus ue-
luti electra fuerūt excepta &c. d ¶ Pro
facie habet nomina.) Quia inuenitur ha-
bere aliam & aliam formā, pro diuersitate coloris diuersa sortitur uocabula. Quod uero attinet ad medellā, aiunt
hunc succum prodesse cuiuscunq; ætati contra lymphationes, & urinæ difficultatibus, potus, alligatusq;. Scribit
& Dioscorides succinum potum in aqua, stomachi uitijs & alui fluxionibus mederi. Nidor quoq; eius naribus
mulieris parturientis adhibitus, dicitur partū accelerare. Deprehenduntur & uirgines corruptæ ex eius odore:
nam non possunt retinere urinam. e ¶ Callais.) Gemmæ genus est, à colore callaino, qui turbidus est, sic
uocatum. f ¶ μελαγκροφους.) Aues sunt quarum summa capita & cacumina nigra sunt: μελαγκ
enim nigrum significat, et κροφου apicem. g ¶ Cerauniarum.) Est Ceraunia lapidis preciosi nomē,
qui uel ualeat contra fulmen, uel splendeat ut fulgur: sonat enim Græcis κεραυνός fulmen.

SCHOLIA CAP. XXXIII.

Galliæ situm Solinus hic ueterum mo-
re describit. Clauditur à septentrione mari
Anglico, à meridie autem mari mediterræ-
neo, si Lugdunensem et Narbonensem pro-
uinciam connumeret, quod tamen Solinus
hic nō facit, sed à meridie ponit terminum
montes Gebennam & Iuram, qui in So-
phoia seu Sabaudia coherent alpibus citra
Sonam & Rhodanum fluuios, id quod ui-
dere poteris in tabula Rhetica & Helueti-
ca, quam hoc tempore cōscripsit Aegidius
Tschudi prætor, uir clariss. & nos in publi-
cum propediem edituri sumus. De fertilitate
Galliæ non est quod hic sententiam So-
lini testimonio meo confirmem, cum omni-
bus Europæ nationibus perspicuū sit quā
fecundum

omnis absq; succino inornatus est, nec difficul-
ter, cum per idem tempus XIII. millia librarum
rex Germaniæ dono ei miserit. Rude primum
nascitur & corticosum, deinde incoctum adipe
lactentis suis expolitur ad quem uidemus nito-
rem. d Pro facie habet nomina, Melleum dicit,
& Falernum, utrunq; de similitudine aut uini,
aut utiq; mellis. In aperto est quod rapiat folia,
quod trahat paleas: quod uero medeatur mul-
tis uitalium incommodis, medentium docuit
disciplina. Et India habet succinum, sed pluri-
mum, optimumq; Germania, Quoniam ad in-
fulam Glesariam ueneramus, à succino cœ-
ptum, nam in Germaniæ continentibus e Calla-
is reperitur, quam gemmam Arabicis antepo-
nunt, uincit enim gratia. Arabes quidem dicūt
non alibi eam deprehendī, quā in nidis au-
um, quas f μελαγκροφους uocant: quod nullus
recipit, cum apud Germaniæ populos, quam-
uis rara, in saxis tamē appareat. Honore & pre-
cio ad Smaragdos uiret pallidum, Nihil iucun-
dius aurum decet, g Cerauniarum porro gene-
ra diuersa sunt: Germanica candida est, splen-
det tamen caruleo, & si sub diuo habeas, fulgo-
rem rapit syderum.

De Gallia, de Rhetico ac Norico agro,
de Pannonia & Mœsia, deq; medi-
co oleo. Cap. XXXIII.

Alliæ inter Rhenum et Pyrenæum,
item inter oceanum & montes Ge-
bennam ac Iuram porriguntur, felices præpinguibus glebis, ac commo-
dæ prouentibus fructuarijs, pleræq; consitæ ui-
tibus & arbutis, omni ad usum animantium
foetu beatissima. Riguæ aquis fluminum &
fontium, sed fontanis interdum sacris, ac uap-
porantibus, Infamantur ritu incolarum, qui, ut
aiunt (ueri enim periculum non ad me recipio)
detestabili sacrorum ritu, non ad honorem, sed
potius ad iniuriam religionis, humanis litant
hostijs;

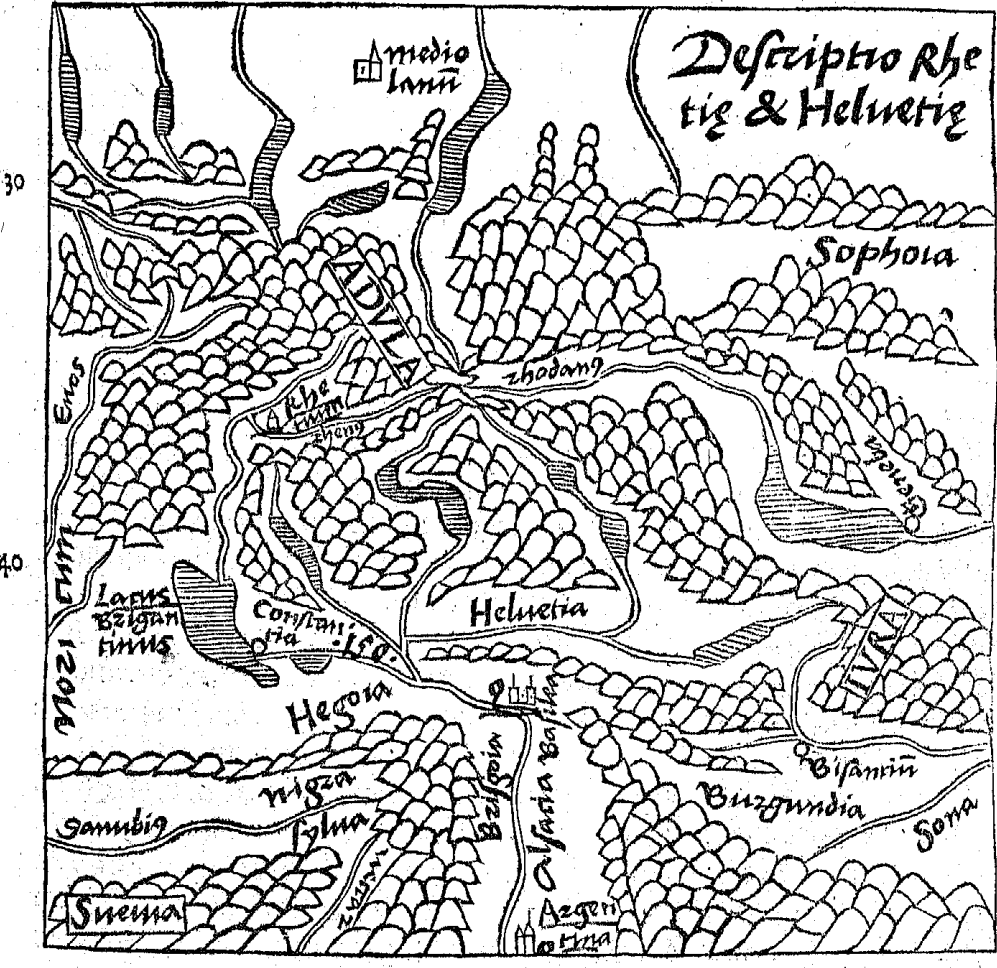
hostijs. Ex isto sinu quoquo orbis uelis exeat, in Hispanias & in Italiam terra maricq; in Africam mari tantum. Si Thracia sit petenda, excipit ager Rheticus opimus & ferax, Brigantino lacu nobilis. Inde Noricus frigidus, & parcius fructuosus; quã subducit à iugis Alpium, admodum lætus, Dehinc Pannonia uiro fortis, et solo plano ubertoq; Drauo, Sauoq; in clytis annibus circumflua. Mox Mœsiã, quas maior nostri iure Cereris horreum nominabant, in quarum parte, quã Pontica est, apparet herba, qua inficitur oleum, quod uocãt medicum. Hoc ad incendium excitatum si obruere aqua gestias, ardet magis, nec alio sopitur, quã iactu pulueris.

rum copiam, quapropter locus ille aquæ, & à Caio Sextio proconsule, Sextiles et Sextiæ est uocatus. De hac urbe scribit Solinus supra capite octauo, in fine. b ¶ Humanis litant hostijs.) De his hostijs scribit Cæsar cõmentario sexto Gallici belli in hunc modum: Natio est omnium Gallorum admodum dedita religionibus, atq; ob eam causam, qui sunt affecti grauioribus morbis, quiq; prælijs periculisq; uersantur, aut pro uictimis homines immolant, aut se immolatuos uouent, ministrisq; ad ea sacrificia Druidibus utuntur, quod pro uita hominis, nisi uita hominis reddatur, non posse deorum immortalium numen placari arbitrantur, publiceq; eiusdem generis habent instituta sacrificia &c. c ¶ Ager Rheticus.) Habent Rhetij nomen à Rheto Thuscorum duce, qui scilicet dimissis auitis sedibus alpes occupauerunt, & nomine ducis gentem Rhetiorum condiderunt. Videtur usq; in hunc diem arx quaedam uetustissima in alpibus, eo scilicet loco ubi uterq; Rheni riuus coit, quã Rhetium à primo conditore denominata est, Germanicè aut Rätzuns, ubi olim Lepontini populi sedem suam

habuerunt: & hodie uerit Rhetij uocatur Chur ualchen, à Curia metropoli. De hac re uide latius Aegidiũ Tschudi cuius paulo superius mentionem fecimus. Extendit autẽ hic Solinus Rhetiam ipsam usque ad Brigantinum lacum, qui & Constantiensis lacus est & Podamicus atq; Acronius: diuersa

fœcundum sit solum Delphinati, Prouincia, Burgundie, & reliquarum regionum quæ ad meridiem sunt expositæ, ut in nulla re Gallia cedat florentissimæ Italiæ. Stultum igitur iudicamus, & pro deliramento habemus id quod quidam historici scribunt, agrum Massiliensium sterilem antea, sanguine Cimbrorum sic humectatum et pinguefactum, ut deinceps fertilissimus esset.

a ¶ Vaporantibus.) Intelligit aquas Sextias. Scribunt autẽ Propphyrio & Acron primolib. carminum Horatii, omnem fontem in origine sua sacrum esse. Habent aquæ Sextiæ uaporantes aquas & magnam aquarum calidarum atq; frigidarum

habuerunt: & hodie uerit Rhetij uocatur Chur ualchen, à Curia metropoli. De hac re uide latius Aegidiũ Tschudi cuius paulo superius mentionem fecimus. Extendit autẽ hic Solinus Rhetiam ipsam usque ad Brigantinum lacum, qui & Constantiensis lacus est & Podamicus atq; Acronius: diuersa

enim habet nomina, nasciturq; ex influxu Rheni, ut uidere licet ex præcedenti Rhetia & Heluetia descriptione. Quod autem Noricum agrum frigidum esse dicit, atq; parcius fructuosum quam Rheticum, bene dicit: nam Alagoia (sic enim hodie uocatur Noricum) talis omnino est regio, quæ nullum producit uinum, & præterea serum frumentum: Rhetia autem quæ spectat Italian, optimum profert uinum. Reliqua in Solino sunt clara, nisi quod Pannonia hodie uocatur Vngaria, quæ non mox sequitur Noricum: nisi Norici nomine simul intelligere uelis Algoiam, Vindeliciam, Bauariam & Pannoniam superiorem, quæ hodie est Austria. Mœsia regio est quæ Vngariæ succedit, & hodie Seruia atq; Ruscia appellatur, præserim Mœsia superior: inferiorem autem uocant Vualachiam. Hæc propter frumenti copiam et nimiam fertilitatem, à ueteribus appellata fuit Cereris horreum.

SCHOLIA CAP. XXXV.

Britannia, quæ olim Albion, hodie uero Anglia appellatur, diuersa sortita est uocabula, diuersis rationibus. Britannia à Britone rege, uel ut Bedæ placet, à Britonibus Gallie populis: Albion ab albis montibus, qui in littore ad eam nauigantibus à longe apparèt, unde desecatur lapides albi et molles, quibus calculatores in abacis utuntur. Porro Angliam putant nouissimè dictam ab Angla regina, qua duce Saxones eam insulam subegisse dicuntur: uel iuxta aliorum sententiã sic dicta est, quod ea insula sit angulus mundi. Ioannes Maior scribit in gestis Scotorum, quod anno Christi 449. Anglia circumuenta fuerit à duce Engisto atq; capta, qui et deletò Britannia nomine, eam insulam à se denominauit Engistland, id est, Engisti regio: sed uox illa posteris temporibus degenerauit in Engeland. Albertus Krätz scribit Angliam sic dictam ab Anglis populis Saxonie, quorum patria sedes usq; in hunc diem in Saxonia uocatur Angria, mutata una litera, Germanicè Engern. Hi itaq; Anglisaxones cum occupassent Britannia & incolas deturbassent, multi Britanni fugientes ultra mare uenerunt in littora Gallie, occupantesq; terram illam, à se denominauerunt Britanniam, ut Britanni cismarini nomen illud habeant à transmarinis, & non contrà: sic enim quidam scribunt. Sed de his habes Polydori historia, qui ex professo de Anglia scripsit. a ¶ Non qualibet amplitudine.) Sensus est: Ora Gallici littoris erat finis orbis, nisi Britannia insula qualibet amplitudine mereretur nomē orbis alterius. Qualibet amplitudine, id est, omnium trium eius laterum. Est enim secundum Cæsarem commentario quinto belli Gallici, Britannia natura trinacria. Latus quod meridiem spectat, continet circiter millia passuum quingenta: quod ad occidentē uergit, passuum septingentorum millium

De Britannia, ac reliquis circum eam insulis, & de lapide Gagate.

10

Cap. XXXV.

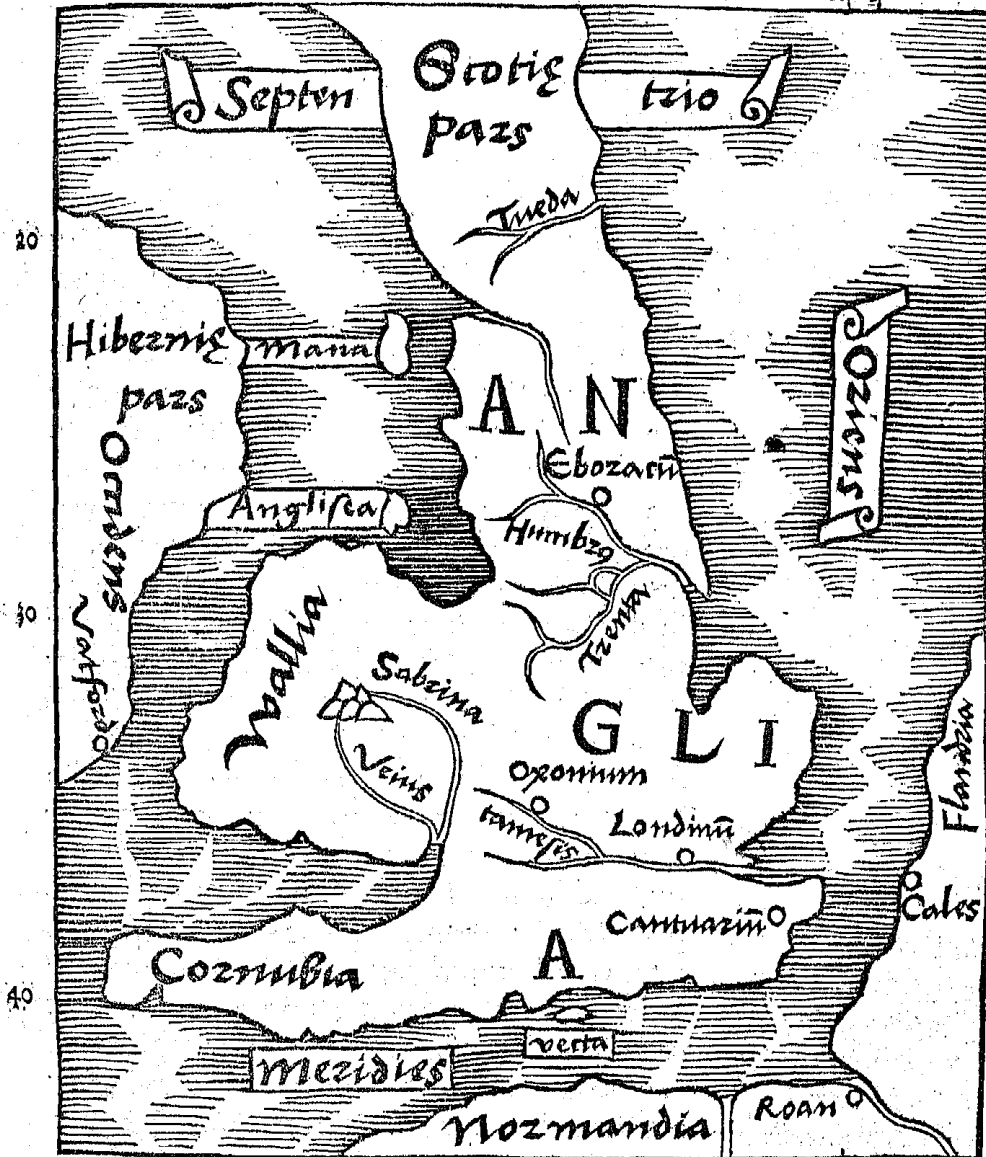

Inis erat orbis ora Gallici littoris, nisi Britannia † insula non a qualibet † insula
amplitudine nomen penè orbis al- † qualibet
terius mereretur. Octingentis enim
et amplius millibus passuum longa porrigitur,
ita ut eam in b Calydonicum usq; angulū meti-
amur, in quo recessu c Vlysem Calydoniæ ap-
pulsam manifestat ara Græcis literis inscripta 20
† uoto. Multis insulis, nec ignobilibus circum- † uotum
datur, quarū † Hybernica ei d proximat magni- † insula
tudine. Inhumana, ritu incolarū aspero; aliàs
ita pabulosa, ut pecuaría, nisi interdum ætate à
partibus arceantur, in periculū agat satias. e Illic
nullus anguis, auis rara, gens inhospita, et belli-
cosa. Sanguine interemptorū hausto, prius ui-
ctores uultus suos oblinunt. Fas ac nefas eodē
animo ducunt. Puerpera si quando marem edī-
dit, primos cibos gladio imponit mariti, inq; os 30
paruuli summo mucrone auspiciū alimento
rum leuiter infert, et gentilibus uotis optat, non
aliter quam in bello, & inter arma mortem op-
petat. Qui student cultui, dentibus mari nantiū
belluarū insigniunt ensium capulos, candicant
enim ad eburneam claritatem. Nam præcipua
uiris gloria est in armorum nitela. A pis nuscq;
Aduectum inde puluerem, seu lapillos si quis
sparserit inter aluearia, examina fauos deserūt.
Mare, quod Hyberniam et Britanniam inter- 40
luit, undosum, & inquietum toto in anno, non
nisi æstiuis pauculis diebus est nauigabile. Na-
uigant autem uimineis alueis, quos circumdant
ambitione tergorū bubalorum. Quantocunq;
tempore cursus tenebit, nauigantes escis absti-
nent. Freti latitudinem in centum uiginti mil-
lia passuum diffundi, qui fidem ad uerum ratio-
cinati sunt, æstimarunt. f Silurum quoq; insulam
ab ora quam gens Britanna detinet, turbidum
fretum distinguit; cuius homines etiam nunc
custo-

Wandi
uac
nem
Thalia
in
10
custodiunt morem uetustum. † Numum refu-
tant, dant res, & accipiunt. Mutationibus neces-
saria potius, quam precijs parant. Deos perco-
lunt. Scientiam futurorum pariter uiri ac foemi-
nae ostentant. † Thanatos insula alluitur freto
Gallico, à Britanniae continenti aestuario tenui
separata, frumentarijs campis felix, & gleba
uberi, nec tantum sibi soli, uerum & alijs salu-
bris locis. Nam cum ipsa nullo serpatur angue,
asportata inde terra quoquo gentium inuecta sit,

millium: id uero quod contra septentrionem
protenditur, millium passuum octingenta
in longitudinem existimatur. Ita omnis in-
sula est in circuitu uicies centum millibus pas-
suum. Libuit itaq; adijcere figuram, non to-
tius insulae, sed Angliae duntaxat, ut à nostri
temporis studiosis est obseruata. Fluius
Tueda secernit Scotiam ab Anglia, & Sa-
brina Vualliam ab Anglia, etiam si Vualla-
lia atq; Cornubia pareant regi Angliae.

Angliae triquetra descriptio

b C Caly-
donicum usq;
angulū.) Hic
angulus unā
cum sylua Ca-
lydonia est in
Scotia, ad quā
nostrae figurae
descriptio non
pertingit.

c C Vlyf-
sem.) Vlyf-
sem appulisse
ad angulū Ca-
lydoniae fabu-
losū putatur,
cum apud nul-
lum grauē au-
torem inuenia-
tur illum nauē
gasse ad Bri-
tanniae insulā.

d C Pro-
ximat magni-
tudine.) Cae-
sar quinto cō-
mentario belli
Gallici sic scri-
bit: Hybernia
dimidio minor
ut aestimatur,
q̄ Britannia.
Quod aut in-
humani inco-
le Hyberniae
hic describun-
tur, idem sentit Strabo lib. 4. Lōge magis,
inquit, quā Britannii syluestres illius sunt
incolae: anthropophagi, id est, hominum car-
ne uescentes, manducantesq; magni. Desunt
etiam etiā parentes esse in eximia honestatis

angues necat. Multae & aliae circum Britanni-
am insulae, è quibus Thule ultima, in qua aesti-
uo solstitio sole de Cancrisydere faciente transi-
tum, nox penè nulla. Brumali solstitio dies
adeo conductus, ut ortus iunctus sit occasui.

tur, idem sentit Strabo lib. 4. Lōge magis,
inquit, quā Britannii syluestres illius sunt
incolae: anthropophagi, id est, hominum car-
ne uescentes, manducantesq; magni. Desunt
etiam etiā parentes esse in eximia honestatis

parte ponunt: nec minus alienis in propa-
tulo uxoribus immisceri, matribus etiam
atq; sororibus. Hac uero tempestate quā-
uis Hyberni aspero cultu plerunq; sint, si-
dem tamen Christianam custodiunt.

e ¶ Illic anguis nullus.) Hybernia
latitudine sui status & salubritate ac sere-
nitate aëris multum Britannia præstat, ita
ut raro ibi nix plusquam tridua perma-
neat. Nemo propter hyemem aut scæna se-
cet aut stabula fabricet iumentis: nullum
ibi reptile uideri solet, nullus ibi serpens ui-
uere ualet. Nam sæpe illò de Britannia al-
lati serpentes, mox ut proximâtes terris na-
uigio, odore aëris illius attacti fuerint, in-
terierunt: quin potius omnia quæ de eadem
insula sunt, contra uenenum ualent. Deniq;
uidimus quibusdam à serpētibus percussis,
rasa folia codicum, qui de Hybernia uene-
rant, & ipsam rasuram aquæ immixtam ac
potui datam, talibus protinus totam uim ue-
neni grassantis, totum inflati corporis ab-
sumpsisse ac sedasse tumorem. Diues lactis
ac mellis insula, nec uinearum expers, pisci-
um uolucrumq; sed & ceruorum capra-
rumq; uenatu insignis. Hæc Beda cap. pri-
mo libri primi. Cæterū quod illic auis rara
esse dicitur, id aiunt esse propter turbidum
ac nebulosum insulæ aërem. Naturale enim
est, ut in coelo plerunq; caliginoso auis rara
sit aut nulla, quod scilicet aër huiusmodi ad
uolandum sit ineptus, eisq; insalubris quæ
id ipsum elementum incolunt. f ¶ Si-
lurum quoq; insule.) Secundum Polydo-
rum Silures tenent maritimam oram Sco-
tiæ, ubi traiectus est in Hyberniam 16. mil-
lia passuum. g ¶ Thanatos.) Hanc
insulam Polydorus in historia Anglica ap-
pellat Taneton, scribitq; de ea in hunc mo-
dum: Insula Cantij quæ Tanetos nomina-
tur, ad ortum spectat, patetq; in longitudi-
nem uix miliaria nouem, ac in latitudinem
paulò minus: at paucis abhinc annis exclu-
so paruulo aquæ meatu, quo à continente
diuidebatur, nunc bona ex parte terræ con-
iuncta est. h ¶ Thule.) Putant hæc
insulam sic dictâ quasi Thole, Græcis enim
Θολος turbidus & niger dicitur. Thule au-
tem insula ob nimiam à sole distantiam cali-
ginosa et obscura plerūq; est. Alij à Τηλητυλην dictam arbitrantur, propter nimiam eius à nostro orbe distan-
tiam. De hac Polydorus sic scribit: Post Orcades Thule est, quam nunc Ilam dicunt. Ab ea unius diei nauig-
atione,

Vtra Thulen accepimus pigrum esse et concre-
tum mare: inde à Calydoniæ promōtorio Thu-
len petentibus bidui nauigatio est. k Excipiunt
Hæbudes insulæ quinq; numero, quarum inco-
læ nesciunt fruges, piscibus tantum & lacte ui-
uunt. Rex unus est uniuersis. Nam quotquot
sunt, omnes angusta interluuie diuidunt. Rex
nihil suum habet, omnia uniuersorū: ad æqui-
tatem certis legibus stringitur, ac ne auaritia di-
uertat à uero, discit paupertate iustitiam, utpote
cui nihil sit rei familiaris: uerum alitur è publi-
co: nulla illi datur foemina propria, sed per ui-
cissitudines in quancunq; cōmotus fuerit, usur-
rariam sumit: unde ei nec uotum, nec spes con-
ceditur liberorum. Secundam à continenti sta-
tionē euntibus l Orcades præbent, quæ ab Hæ-
budibus porrò absunt septem dierū totidemq;
noctium cursu: numero tres, uacant homine,
non habent syluas, tantum iunceis herbis in-
horrescunt: cæterum earum nudæ arenæ, & ru-
pes tenent. Ab Orcadibus Thulen usq; quinq;
dierum ac noctium nauigatio est. Sed Thule
larga, & diutina pomona copiosa est. Qui illic
habitant, principio ueris inter pecudes pabulis
uiuunt, deinde lacte, in hyemē conferunt arbo-
rum fructus. Utuntur foeminis uulgo, certum
matrimonium nulli. Circuitus Britannia qua-
dragies octies septuagintaquinq; millia passuum
sunt: in quo spatium magna & multa flumina,
fontes calidi opiparo exculti apparatu ad usum
mortalium: quibus fontibus præful est Miner-
uæ numen, in cuius æde perpetui ignes nunq;
canescunt in fauillas, sed ubi cinis tabuit, uerti-
tur in globos faxeos. Præterea ut taceā metallo-
rum largā uariamq; copiā, quibus Britannia
solum undiq; generum pollet uenis locupletibus,
m Gagates hic plurimus, optimusq; est la-
pis. Si decorē requiras, nigro gêmeus: si quali-
tatem, nullius ferè ponderis: si naturam, aqua
ardet, oleo restinguitur: si potestatem, attritu
calfactus applicita detinet, æquè ut succinum.
Regionem partim tenent barbari, quibus per
artifices plagarum figuras, iam inde à pueris ua-
riæ animalium effigies incorporantur, inscri-
ptisq; uisceribus hominis incremento pigmen-
ti notæ crescunt. Neq; quicquam magis patien-
tiæ loco nationes ferè ducunt, quàm ut per me-
mores cicatrices plurimum n fuci artus bibant;

gatione, ut ait Plinius, mare concretum, in quo Islandia est, ad quam etiam nunc mercatores nostri, pisces emendi causa, in singulos annos aestate commeant. Zieglerus uero de ea sic scribit: Islandia, id est, glacialis terra est Tyle, nulli ueterum non celebrata. Situs insulae extenditur inter austrum & boream sub elevatione polari 66. gradu: estq; ipsa multa sui parte montosa & inculta. Qua aut parte est plana, praestat plurimum pabulo tam lato ut pecus depellatur a pascuis, ne ab aruina suffocetur. Praeterea est praedicanda insolitis miraculis. Rupes siue promontoriū est, quod aestuat perpetuis ignibus instar Aetnae: is locus putatur esse carcer sordidarum animalium. Glacies etiam certa appellitur littori magnis molibus, cuius si crusta adseruetur, quamuis magna diligentia, tamē disparet statim. Reperiuntur illic spiritus se exhibentes manifestos humanis ministerijs. Submersorum siue alio uiolento casu enectorū spectra sese offerunt congressibus notorum hominū tam manifesta, ut tanq̄ uiuentes accipiantur ab ignaris mortis illorum data dextera, nec deprehenditur error priusq̄ spectrum disparet.

i (C Nox penē nulla.) Haec ad oculum cernuntur in sphaera materiali & astrolabio ad illius loci situm parato. k (C Excipiunt Haebudes.) Plin. cap. 16. quarti libri asserit esse 30. insulas Haebudes. Ptolemaeus uero concordat in numero cum Solino. l (C Orchades.) Haec insulae autore Ptolemaeo sunt numero 30. partim in Deucalidonico, partim in Germanico sitae oceano, quarū caput uocant Pamoniā, quod in ea locata sit episcopalis sedes, & sunt sub Scoti imperio. Insulani lingua utuntur Gothica, quod arguit eos a Germanis oriundos. Statura sunt procera, semper sano fermē corpore pariter atq; mente, quo fit ut multo longissimam degant aetatem, etsi piscibus plurimum uiuāt: nam terra continuo propemodum frigore obsita, multis in locis uix frumentum fert, arborem uero penē nullam. m (C Gagates.) De hoc lapide Plinius sic scribit: Niger est & planus, pumicosus, non multum a ligno differens, leuis, fragilis, odore si teratur grauis. Fictilia ex eo inscripta non delentur: cum uritur odorem sulphureum reddit: mirumq; accenditur aqua, oleo restinguitur, fugat serpentes, recreatq; uuluae strangulationes: deprehendit fonticum morbū, et uirginitatē suffitus. n (C Fucus artus.) Fucus color est caeruleus, qui uirore cōmendatur. Et secundum Caesarem Britanni se inficiebant herba glasto, quae similis est plantagini, quo horridiore essent aspectu in pugna: efficit enim haec herba caeruleum colorem.

De Hispania & circū eam insulis, de oceano, mediterraneoq; mari, deq; uarijs eorū nominibus, et qd de maris incremento, decrementoq; philosophi tradiderunt. Cap. XXXVI.

SCHOLIA CAP. XXXVI.

Hispania plurima sortita est nomina. Dicta est Iberia, ab Ibero nobili eius flumine, ut Plinius in 3. & Iustinus in ult. tradūt. Deinde nominata est Hesperia ab Hespero Atlantis fratre, uel, ut alij malunt, ab Hespero stella occidentali, quod occasi sit ipsa subiecta. Hispaniam dictam uolunt ab Hispalo rege, autores sunt Berosus et Trogus: alij malunt ab Hispali eius urbe, quam Sibiliam nostrates uocant. Caeterum quam fecunda & fertilis sit Hispania, satis hic per Solinum explicatur. Vide et Iustinū in ult. de fertilitate eius. Plinius quoq; lib. 4. cap. 20. dicit Hispaniam omnem a Pyreneo metallis refertam, auri, argenti, ferri, plumbi nigri albiq; id est, stanni. a (C Diuidua est prouincijs tribus.) Haec sunt, Bætica, Lusitania et Tarraconēsis. Nostro tempore successit Bæticae Granata, Lusitaniae Portugallia & Gallicia, Tarraconensi Castilia, Nauarra et Arragonia. b (C Secundo Punico bello.) In hoc bello intulerunt Scipiones prima Romana signa per Pyrenaum iugum, ingentibus praelijs percutientes Hannonem & Hasdrubalem fratrem Hannibalis. Nam Scipio Africanus cepit Carthaginem atque alias urbes, nec

30 **R**euersum ad continentem res Hispanienses uocāt, Terrarum plaga comparanda optimis, nulli posthabenda frugum copia, siue soli ubere, siue uinearum prouentus respicere, siue arborarios uelis. Omni materia affluit, quaecunq; aut precio ambitiosa est, aut usu necessaria. Argentum uel aurum si requiras, habet: ferrarijs nunquam deficit, nec cedit uitibus, uincit olea. a Diuidua est prouincijs tribus, b secundo Punico bello nostra facta, Nihil in ea ociosum, nihil sterile. Quicquid cuiuscunq; modi negat messem, uiget pabulis: etiam quae arida sunt, ac sterilia, rudentū materiem nauticis subministrāt. Non coquunt ibi sales, sed effodiunt. Depurgant in minium c nitelas pulueris, fucāt uellera, ut ad ruborem merum deputent cocci uenenū. In Lusitania promontorium est, quod Artabrum alij, alij Vlyssipponense dicunt: hoc caelum, terras et maria distinguit, Terris Hispaniae latus finit. Coelum & maria hoc modo diuidit,

contentus fuit expulisse Pœnos, sed & provinciam ipsam stipendiariam fecit Romanis. Vide Florum cap. 17. lib. 2. & Liviū lib. 8. tertiæ decadis. **c** **C** Nitelas pulueris.) Sunt nitelæ micæ pulueris auri inter arenas repertæ, unde conflatur minimum, quo ueteres utebantur ad exornandos libros. Fucant, id est, colorant uellera illo minio & c. **d** **C** Vlyssipponense.) Est Vlyssippo oppidū ab Vlysse conditum, ex cuius nomine promontoriū appellatur, quod maria terrasq; distinguit. Nam ab eius ambitu inchoat mare Gallicum, & faciēs septentrionalis oceani. **e** **C** Terminatis.) Quidam legendū censent, terminati, ut sit sensus, oceanus Gallicus & frons septentrionalis terminati oceano Atlantico & occasu. **f** **C** Spirante Fauonio.) Qui sentiunt equas uento concipere, Varronem habent autorem. Iustinus uero ex Trogi sententia putat hoc omnino fabulosum esse. In Lusitanis, inquit, iuxta fluuiū Tagum equas uento concipere multi autores prodiderunt, quæ fabula ex equarum fecunditate & gregū multitudine nata sunt, qui tanti in Gallitia & Lusitania tanq; pernices uisuntur, ut non immeritò ipso uento cōcepti uideantur. **g** **C** Bætis provinciae.) Sensus est, Bætica nomen habet à Bæti fluuiō, sicut Iberia ab Ibero. Et quod Pœni seu Carthaginenses referuntur condidisse Carthaginem in Hispania, quidam eum locū sic intelligendū putant, quod fundata fuerit Carthago Hispaniæ noua à Thelamoniō Teucro, deinde à Pœnis instaurata atq; colonia facta, & tandē à Scipione summis uiribus expugnata.

h **C** Gemma Ceraunia.) Est lapis iste similis pyropo, id est, ignei aspectus, nec inuenitur nisi in loco fulmine ictō, unde & nomen habet: κεραινὸς enim græcè, latinè fulmē dicitur. **i** **C** Cassiterides insulae.) Strabo & Ptolemæus dicunt has esse numero decē in occiduo mari sitas. Vocantur autē Cassiterides à fertilitate plumbi: nam κασσιτερός Græcis stannū dicitur. Cæterum Fortunatæ insulae sunt, quæ & Canariæ dictæ, nomen illud à fertilitate habentes, atq; sitæ in oceano è regione Africi littoris. **k** **C** Ebusus.) Duæ Baleares insulae sunt quas Græci Gymnesias uocant,

quod à circuitu eius incipiunt oceanus Gallicus, & frons septentrionalis, oceano Atlantico & occasu terminatis. Ibi oppidum Vlyssippo, ab Vlysse conditū: ibi Tagus flumen. Tagum ob arenas auríferas cæteris annibus prætulerunt. In proximis Vlyssipponis equæ lasciuiūt mira fecunditate. Nam spirante Fauonio uento concipiunt, & sitientes uiros aurarum spiritu maritantur. Iberus amnis toti Hispaniæ nomē dedit, & Bætis provinciae, uterq; nobilis. Carthaginem apud Iberos, quæ mox colonia facta est, Pœni condiderunt. Tarraconem Scipiones, ideo caput est provinciae Tarraconensis. Lusitanum littus pollet gemma Ceraunia plurimum, quam etiam Indicis præferunt: huius Cerauniæ color est è pyropo: qualitas igni probatur, quem si sine detrimento sui perferat, aduersus uim fulgurum creditur opitulari. Cassiterides insulae spectant aduersum Celtiberiæ latus, plumbi fertiles; & tres Fortunatæ, è quibus solum uocabulum signandum fuit. Ebusus è Balearibus, quæ à Dianio abest septingenta stadia, serpentem non habet, utpote cuius terra serpentes fuget. Colubraria, quæ Sucronem uersus est, foeta est anguibus. Bocchoris regnum Baleares fuerunt, usq; ad eersionem frugum, cuniculis animalibus quōdam copiosæ. In capite Bætici, ubi extremus est noti orbis terminus, insula à continenti septingentis passibus separatur, quam Tyrj à rubro profecti mari Erythræam, Pœni lingua sua Gadir, id est, serpem nominarunt. In hac Geryonem habitasse plurimis monumentis probatur, tametsi quidam putent Herculem boues ex alia insula abduxisse, quæ Lusitaniam contuetur. Sed Gaditanum fretum à Gadibus dictum. Atlanticus æstus in nostrum mare discidium orbis immittit. Nam ὠκεανὸς, quem Græci sic nominant à celeritate, ob occasu solis irrumpens, lauo latere Europam radit, Africam dextro, scissisq; Calpe & Abila montibus, quos dicunt columnas Herculis, inter Mauros funditur & Hispaniam: ac freto istī, cuius xv. millia passuum efficit longitudo, latitudo uix septem, quodam ostio aperit limen interni æquoris mistus mediterraneis sinibus, quos ad usq; orientem propellit. Horum, qui Hispanias profundit, Ibericus fertur & Balearicus: qui Narbonensem provinciam, Gallicus: mox Ligusticus, ab eo ad Siciliam Thuscus, quæ Græci Ionium, uel Tyrrhenum,

rhenum, Itali inferum uocāt. A Sicilia Cretam
 usq; Siculus; inde Creticus, qui in Pamphylia
 & Aegyptium protendit mare: quæ aquarum
 moles^r torto in septentrionem prius latere, an-
 fractibus magnis iuxta Græcias & Illyricum,
 per Hellespontum in angustias stringitur Pro-
 pontidos, quæ Propontis Europam Asiamq;
 discriminans, ad Maotida peruenit. Causas no-
 minum non uniformis dedit ratio. Asiaticum
 10 & Phœnicium à prouincijs dictum: ab insulis
 Carpathium, Aegæum, Icarium, Balearicum,
 Cyprium: à gentibus Ausonium, Dalmaticū,
 Ligusticum, Thuscū: ab oppidis Adriaticum,
 Argolicum, Corinthium, Tyrium: à casibus
 hominum Myrtoum, uel Hellesponticum: à
 memoria regis Ionium: à bouis transitu, uel an-
 gustijs etiam meatibus bouum perujs, Bospho-
 rus: à moribus accolarum Euxinus, αἰγυ
 ante appellatus: ab ordine fluenti, Propontis.
 20 Aegyptium pelagus Asiæ datur, Gallicum Eu-
 ropæ, Africum Libyæ: his ut quæq; proxima
 sunt, uenerunt in partes partium. Hæc in gre-
 mijs terrarum. Oras autem extimas oceanus
 amplectitur, qui à littoribus suis Arabicus, Per-
 sicus, Indicus, Eous, Sericus, Hyrcanus, Caspi-
 us, Scythicus, Germanicus, Gallicus, Atlanti-
 cus, Libycus, Aethiopicus dicitur: cuius acces-
 sus incrementa circa littora Indiæ uehementissi-
 me prouunt, maximosq; ibi exitus faciunt, si-
 ue quod suspensus altius sustollatur uel caloris,
 30 seu quod in ea parte orbis & fontium & flumi-
 num copia sit effusior. Dubitatur etiam nunc
 quibus ex causis intumescat oceanus, uel qua-
 tenus cum superfluo sibi fuerit, rursus in se re-
 fidat. Nec in obscuro est, plura pro ingenijs dis-
 ferentium potius, quam pro ueritatis fide ex-
 pressa: sed omissa ancipiti concurrentium quæ-
 stione, has opiniones probatissimas inuenimus.
 40 Physiologi autem mundū animal esse, eumq;
 ex uarijs elementorum corporibus congloba-
 tum, moueri spiritu, regi mente: quæ utraq; dif-
 fusa per membra omnia, æternæ molis uigore
 exerceat. Sicut ergo in corporibus nostris com-
 mercia sunt spiritalia, ita in profundis oceani
 nares quasdam mundi constitutas, per quas e-
 missi anhelitus uel reducti modo inflent maria,
 modo reuocent. At hi^s qui syderum sequuntur
 disciplinam, contendunt meatus istos commo-
 ueri lunæ cursibus, adeo ut sic uicissitudines in-
 ter maciem aquarum & plenitudinem, respici-

cant, & hodie uulgo appellatur Maiorica
 & Minorica, sitæ in mari mediterraneo.
 Vocantur Baleares à βαλλειν iacere: nam
 habitatores eius fuerūt funda bellicosi: nec
 pueris esurientibus olim matres dabant pa-
 nem, nisi illum ictu fundæ è baculo aliquo
 sublimi, cui erat infixus, deiecisset. De Co-
 lubraria insula habes apud Melam in fine
 secundi. l. C. Bocchoris.) Boccho-
 ris regis meminit Diodorus Siculus in se-
 cundo. Plinius quoq; cap. 22. quartus scribit
 Bocchoros esse gentem Bæticæ: & ab hoc
 fortassis rege nomen est sumptū, cui parue-
 runt, donec Baleares insulæ redundarent
 cuniculis, & suffoderent totas insulas.

m. C. Erythream.) Hæc est insula
 Gadis, seu insula Gaditana in fine Bæticæ
 prouinciæ atq; in extremo nostri orbis uer-
 sus occidentem, distans à Calpe (de qua su-
 præ diximus cap. 28.) septingentorū quin-
 quaginta stadiorum interuallo. In hac olim
 fuit templum Herculis celebre, in quo qui-
 dam columnas illas esse existimarunt, quæ
 Herculis columnæ nuncupantur. Est &
 urbs in hac insula Gadir opulenta, quæ alijs
 uocant Erythream, quidam Aphrodisiam,
 alijs Cotiniam, & quidam ex nostris Tar-
 tefon, indigenæ uero appellauerūt Iunonis
 insulam. n. C. Geryonem.) Est Ge-
 ryon nomen regis Hispani, qui ob triplex
 regnū corpore triplicato fertur constituisse,
 quem Hercules interfecit, eiusq; boues ab-
 stulit. Præfuit autem tribus insulis quæ ad-
 iacent Hispaniæ, in Balearibus scilicet &
 Gadibus. o. C. Discidium orbis im-
 mittit.) Suprà cap. 23. id figura ostendit,
 quomodo oceanus irrupit in terram, diui-
 ditq; Africam ab Europa, scindens in ipso
 ingressu mōtes Calpen et Abilam, qui Her-
 culis columnæ esse putantur. Cæterum
 oceanus Græcis uelocitatem significat, ob
 celes cōmōtiones & tempestates quæ ex-
 citantur in mari: nam ὠκνός uelox dicitur:
 & fauces illæ ubi ingreditur terrā, quæ lon-
 gitudine quindecim milliū passuum patet,
 in latitudine aut quinq; milliū, uel ut Soli-
 nus hic dicit, septem milliū, fretū Gadita-
 num dicitur: nam habet Gades ad sinistra,
 & æstum Atlanticum ad dextram. En tam
 modico ore, & per angustias illas tam im-
 mensa æquorum uastitas proditur.

q C Ibericus & Balcaricus.) De his sinibus si libet plura legere, consule Plinium quinto capite libri tertij in fine.

ant ad auctus eius uel defectiones: neque eodem semper tempore, sed prout illa aut mergat, aut surgat, uariant se alternantes recursus.

r C Torto in septentrionē latere.) Intelligit mare Aegeum: illud enim à mare mediterraneo deflectitur in Boream, sortiturq; alia alijs locis nomina. Vbi primum se coarctat, uocatur Hellepontus: deinde Propontis ubi se expandit: ubi iterū presit, Thracius Bosphorus: et rursum ubi effunditur, pontus Euxinus: quā paludi cōmittitur, Cimmerius bosphorus. Palus ipsa appellatur Mæotis. Hos maris anfractus suprā cap. 28. uel sensu aspice re poteris. Porro diuersitas nominum accidit mari, quod est elementū unum, pro locorum appellationibus, sicut etiam multae terrae, ut Africa, Hispania, Thracia, Macedonia, Syria, Aegyptus, Gallia, Italia &c. pro regionū appellantur uocabulis, & tamen una est terra. A prouincijs denominata sunt maria, quae uel maris imperio sortitae sunt, uel nauigandi peritia plurimum ualuerunt. Reliqua clara sunt in Solino, nisi forte nescias quod sit Myrtoum mare, hoc interiacet intra Ionium & Aegeum, à Myrtilo Mercurij filio nomen habens, qui ibi praecipit in mare datus est. Alij à Venere sic dictum uolunt, cui sit myrtus consecrata. Sic quoq; Hellepontus dictus est ab Helle Athamantis filia ibi submersa. Euxinus uero sic dictus propter scuitiam incolarum: sonat enim Graecis Euxinus bonum hospitium, cuius contrarium hic accipiendū est, sicut et ante sinus ille recte uocatus fuit ἀξενος, id est, inhospitalis. Porro Propontis nomen illud habet, quod ante Pontum sita sit. Aegyptium uero pelagus, quod scilicet ultra Nilum orientē uersus est, Asia adscribitur. Et haec omnia maria inter terrae gremia sunt, cum undiq; terris cingantur: non aut sic oceanus, qui solum unū continentis attingit littus. s C Cuius accessus.) Sunt, inquit, maris Indici accessus incrementorū causae tres: Lunae ipsius uis maior, solis ingens calor, unde aqua in altum tollitur, ut in feruente aqua nosse licet: & aquarum illō fluentium copia, de quibus & infrā cap. 65.

t C Quibus ex causis intumescat oceanus.) Quod maria sic statis temporibus ac lunaribus horis fluunt & refluent, quidam uentis id ipsum totum tribuunt, qui quoties uolenter flauerint, undas maris concitant & evertunt. Aristoteles uero & Heraclitus à sole maris fluxus & refluxus fieri existimant, quod uidelicet solis propinquitate mare aestuans intumescat, fluensq; tandem proxima quaeq; uerberet. Timaeus flumina causatur per Celta tarum mōtes Atlanticum irrumpentia: protrudendo enim suo impetu mari aestum ciere, contraq; remisso, mare retro denuò agere, & aestum tandem refluū sic efficere. Sunt qui sidera hunc redigant effectum, nempe quod ui eorum maria sursum elata, in diuersum effluant. Quidam motum terrae pro causa assignant. Sunt alij qui specum quendam ponunt, ex cuius hiatu aquae sustolluntur & iactantur maria. Alij, qui & uerius scribere probantur, aiunt maris accessum fieri lunae incremento, è diuerso decremento fieri recessus. Vnde Macrobius primo de som. Scipionis tradit hos maris fluxus & refluxus uariari secundū lunae diuersitatē, ita ut oceanus primo nascens lunae die fiat solito copiosior, minuitur paulisper secundo, minoremq; uidet eum tertius q̄ secundus, & ita decrescendo ad diem septimum peruenit: rursus octauus dies manet septimo par, & nonus fit similis sexto, decimus quinto, et undecimus fit quarto par, tertio quoq; duodecimus, & tertiusdecimus fit similis secundo, quartus decimus primo. Tertia uero hebdomas eadem facit quae prima, & quarta quae secunda. u C Physici autumant.) Stoici putarunt hunc mundum esse animatum ac sensu praeditum, sic argumentantes: Fieri non potest ut sensu careat, quod sensibilia ex se creat: mundus autem generat hominem qui est sensu praeditus, ergo & mundum ipsum sensibilem oportet esse. Item sine sensu esse non potest cuius pars habet sensum: & cum homo sensibilis sit, etiam mundo, cuius pars homo est, oportet inesse sensum: unde & putarunt mundum suo anhelitu efficere hunc fluxum, & retrahere suo spiritu undam. Sic & Strabo primo Geographiae libro scribit: Mare, in quiens, natura ipsa resfluens terram reuerberat: animantibus enim simile est. Sicut enim illae spiritum assidue admittunt & remittunt, sic mare semper in se & ex se recurrenti quadam agitatione mouetur: id autem perstanti in littore indicat fluctuatio: pariter enim alluuntur & undantur, & rursus alluuntur, & istud assidue, & fluctui supercurrit quoq; unda, & si tranquillum sit, uim quandam maiorem habet, ut omnia aliena eijciat in terram.

x C Qui siderum sequuntur disciplinam.) Astrologorum constans sententia est, lunam humidis praedominari, quemadmodum solem calidis: unde consequens est, ut super regionem quamcunq; eleuata luna fuerit, in ea maris aqua directe sursum tollatur, ueluti naturalem eius sequens causam, instar Magnetis ferrum attrahentis. Aliorum opinio est id accidere angulorum diuersitate, quos lunae radij super aquas faciunt, dum uel luna oritur, uel in coeli medio extiterit. Aristoteles libro quem de elementorum proprietate inscripsit, cap. 6. sic inquit: Cum aequat luna coeli medium, ad suam formam reuertitur maris aqua, deinde cum occidere coepit, etiam incipit extendi aqua donec in cardine inferiori luna fuerit, tuncq; diminui aqua incipit, quemadmodū cum luna oriri uult, aqua augeri mox incipit.

De Libya, hortis Hesperidum, ac monte Atlante. Cap. XXXVII.

DE Hispania excursus in Libyam. Nam Belonæ progressus, quod Bæticae oppidum est, ultra interiacens fretum trium & triginta milliū passuum, Tingi excipit, Mauritaniae nūc colonia, & cuius primus autor Antæus fuit. Porro quia in illo ambitu ^a Aegyptium finitur pelagus, & Libycum incipit, placuit ut Africam Libyam diceremus, Quidam tamen Libyam à Libya Epaphi filia, Africam autem ab Afro Libys Herculis filio, potius dictam receperunt. Lix quoque colonia in eodē tractu constituta est, ubi ^b Antæi regia, qui implicandis explicandisque nexibus humi melius sciens, ueluti genitus matre terra, ibidem ab Hercule uictus et extinctus est. Nam de ^{*} hortis Hesperidū, et peruigili dracone, ne famæ licentia uulneretur, fides & ratio hæc est: flexuoso meatu æstuarium è mari fertur, adeo sinuosis lateribus tortuosum, ut uisentibus procul lapsus angueos fracta uertigine mentiatur. Itaque quod hortos appellauere circumdat: unde pomorum custodē interpretantes, struxerunt iter ad mendacium fabulandi. Sed hæc insula sinuata sinibus aluei recurrentis, & in quibusdam æquoris spiris sita, præter arbores oleastri similes, & aram sacram Herculi, aliud nihil præfert quod propaget uerustatis memoriã. Verum ultra frutices aureos, et metalla frondentia, illud magis mirū, quod solum inferiore licet libra depressius, nunquam tamē accessus freti superlabitur, sed obstaculo naturalis repaguli in ipsis marginibus hæret unda, & intimis orarum supercilijs sponte fluctus in gyrum resistunt: ita spectando loci ingenio nimirum planicies manet sicca, quamuis prona superueniant æquora. Sala oppidum imminet Salaë flumini: ab hoc per ^d Autololum gentem iter est in Atlanticas solitudines. Atlas ^e mons è media arenarum confurgens uastitate, & eductus in uiciniam lunaris circuli, ultra nubila caput condit. Quà ad oceanum extenditur, cui à se nomen dedit, manat fontibus, nemoribus in horrefcit, rupibus asperatur, ^f squalet ieiunio, humo nuda, nec herbida. Quà Africam cōtra uersus est, opimus nascētibus sponte frugibus, arboribus proceris opacissimus, quarum odor grauis, comæ cupressi similes, uestiuntur lanu-

SCHOLIA CAP. XXXVII.

Hactenus Solinus egit de Europa, et de his quæ in ea digna relatu uisa sunt, nunc stylum uertit ad describendā Libyam siue Africam. Veteres quidam Geographi littoralem Africam in quatuor diuiserunt prouincias, Mauritaniam, Numidiam, Africam minorem, & Cyrenaicam. Posteriores uero plures præter memoratas in ea prouinciis fecerunt, nempe Libyam interiorem, Carthaginē, duplicem Mauritaniam, Aethiopian &c. De Hispania itaque prima parte Europæ facit Solinus excursus, id est, tractum in Africam, à Belone scilicet oppido Bæticae, ad Tingi oppidū Mauritanie Cæsariensis, quod olim condidit Antæus.

^a C Aegyptium finitur pelagus.)

Hoc uult, quod totum mare rubrum non Aegypto connumeratur, sed pars quaedam Libyæ adscribitur: nam ubi finitur Aegyptium pelagus, ibi incipit Libycum. Quod autem quidam Libyam à Libya Epaphi filia dictam putant, Hebraica ueritas Genesios cap. 10. aliter habet, nempe quod מִצְרַיִם נִלְמַד לִבְיָהוּ id est, Mizraim genuit Ludim. Per Mizraim autē in Hæbraismo intelligitur Aegyptus, & per Ludim Libya, quod scilicet eas regiones occuparunt, & earum dominio positi sunt Mizraim & Ludim, nomina sua eis imponentes. ^b C Antæi regia.)

Narrantur multa fabulosa ab autoribus de isto Antæo & eius magnitudine, sed reijcimus hic ludicra, et quæ uerisimilia uidentur acceptamus. ^{*} C De hortis Hesperidum.) Atlas ex Hesperide coniuge septem filias procreasse dicitur, quæ à matris nomine Hesperides, & à patre Atlantides dictæ sunt. Vide fabulam apud Statium 2. Theba. Has Hesperides hortū habuisse referuntur, in quo erant mala ab ^a Veneri cōsecrata, quæ Hercules missus ab Eurystheo rege Argiuorum, occiso peruigili dracone (sic nomen erat custodis) sustulisse dicitur. Reuera autem nobiles fuerunt puellæ, quarum greges abegit Hercules, occiso eorum custode, unde mala is fingitur sustulisse, hoc est, oues. Mala enim, id est, μήλα, & poma & oues significant. Solinus tamen hic draconē interpretatur flexuosum meatū &c. dicitque locum illum intra se amplecti insua-

lam, quam æstus maris non inundat, in qua arbores crescunt oleastri similes. Est autem oleaster arbor quæ nec cariem nec uetustatem sentire dicitur, cuius ramis primus Hercules coronatus est. **c** **C** Accessus fre-
ti.) Strabo lib. ult. de huius loci specu sic scribit: Dicunt in Emporico sinu antrum esse, quod interius suscipit usq; ad septem stadia. In eius aut fronte locum esse humile & planum, in quo Hercules ara sit, eamq; minime obliui ab influxu: quod ego, inquit, unum ex figmentis puto. Hoc Hesperidum pomarium in Aethiopia Placidus fuisse tradit, in quo poma aurea nascebantur.

d **C** Per Autololum gentem.) Autololes Africæ populi, sola pedum pernitate memorabiles sunt. Vnde de homine mira pedum celeritate prædico dicitur prouerbialiter, Autololibus fugacior.

e **C** Atlas mons.) Plinius cap. primo quinti naturalis historię, sic scribit de hoc monte: Atlantem è medijs arenis in cœlum attolli prodiderunt, asperum, squalentē, quæ uergat ad littora oceani, cui cognomen imposuit. Eundem opacum, nemorosum & scatebris fontium riuum: quæ spectat Africam, fructibus omnium generum, sponte ita subnascentibus, ut nunq; satietas uoluptatibus desit. Incolarum neminem interdiu cerni, silere omnia, haud alio quàm solitudinum horrore, subire tacitam religionem animos propius accedētium, præterq; horrorem elati super nubila atq; in uiciniam lunaris circuli, eundemq; noctibus micare crebris ignibus, Aegipanū, Satyrorumq; lasciuia, impleri tiliarum ac fistulæ cantu, tympanorum & cymbalorum sonitu stre-

pere. Strabo quoq; de hoc monte sic scribit: Atlas undiq; teres, & ut fertur, adeò celsus, ut eius cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur neq; hyeme neq; æstate: columnam cœli illum esse indigenæ aiunt.

f **C** Squaler ieiunio.) Destituitur h^umore, & ob id caret herbis & arboribus uiridibus. **g** **C** Euphorbia.) Vide Pliniū de hac herba cap. 7. uicesimi quinti naturalis historię. **h** **C** Choris Aegipanum.) Sunt Aegipanes monstræ habentia pedes caprinos, quæ stulta gentilitas pro dijs coluerunt, sacrificia annua obtulerunt, atq; templa cōstruxerunt: de quibus & infra cap. 44. **i** **C** Per quadringenta.) Apud Plinium cap. primo quinti legitur, per 485. millia passuum. De fluuio Asana habes apud eundem Plinium. Ptolemæus habet, Asana. De crocodilis & hippopotamis dicitur infra cap. 45. **k** **C** Iuba etiam Ptolemæi filius.) Apud Pliniū cap. primo quinti legitur: Iuba Ptolemæi pater, qui primus utriq; Mauritanie imperauit, studioris claritate memorabilior etiam quàm regno, similia prodidit de Atlante. Quid si legas, Iuba etiam Iubæ filius. Strabo lib. ult. Paulò, inquit, ante nostra tempora, Bogus & Bocchus reges, Romanorum amici, eam tenebant, quibus deficientibus, Iuba successit in imperio. Is Iubæ filius fuit eius qui contradiuum Cæsarem, cum Scipione bellum gessit. Quum uero Iuba nuper diem obiisset, successit in imperio Ptolemæus, ex Antonij & Cleopatræ filia ortus. Hucusq; Strabo. Fuit ergo Iuba iunior Iubæ filius, & Ptolemæi pater.

gine, fericis uelleribus nihil uiliore. In eo latere & herba Euphorbia copiosa, cuius succus proficit ad oculariam claritatem, & multiplex præsidium sanitatis, nec mediocriter percellit uim uenenorum. Vertex semper niualis, Saltus eius quadrupedes ac serpentes, feræ, & cum his elephantis occupauerunt. Silet per diem uersus, nec sine horrore secretus est. Lucet nocturnis ignibus, choris Aegipanum undiq; personatur. Audiuntur & cantus tiliarum, & tinnitus cymbalorum per oram maritimam. A Lixa abest quinque & ducentis millibus passuum. Lix à Gaditano freto centum duodecim millibus, habitatus antè, ut indicat loci facies; quondam cultu exercita, in qua usq; adhuc uitis & palmæ extant uestigia, Apex Perseo & Herculi peruius, cæteris inaccessus, ita fidè arum inscriptio palam facit. Quæ spectat occasum, inter ipsum & flumen Anatinⁱ quadringenta nonaginta sex millia passuum infames bestias syluæ obsident, Amnes circa eum non tacenti, qui licet separentur interuallis amplioribus, transferunt tamen in quoddam Atlantici montis ministerium. Asana marino haustu, Bambothum crocodilis & hippopotamis refertum. Ultra adhuc amnis qui atro colore exit per intimas & exustas solitudines, quæ torrente perpetuo, & sole nimio, plus quàm ignito, nunquam ab æstu uindicatur. Hæc de Atlante, quem Mauri Dyrin nominant, & Hannonis Punici libri, et nostri annales prodiderunt. Iuba etiam Ptolemæi filius, qui utriusq; Mauritanie regno potitus est. Suetonius quoq; Paulinus summam huic cognitioni imposuit manū, qui ultra Atlantem primus, & penè solus Romana signa circumtulit.

De Mauritania, & de elephantis, atq; draconibus, & unde fiat cinnabaris.

Cap. XXXVIII.

Prouincijs Mauritanis Tingitana, quæ solstitiali plagæ obuia est, quæq; porrigitur ad internum mare, exurgit montibus septem, qui à similitudine fratres appellati, freto imminet. Hi montes elephantis frequentissimi sunt. Monet à principio hoc animantium genus dicere. Igitur^a elephanti iuxta sensum humanum intellectum habent, memoria polent, syderum seruant disciplinam. Luna nitescente gregatim amnes petunt, mox aspersi liquore, solis exortu motibus quibus possunt, salutant, deinde in saltus reuertunt. ^bDuo eorum genera sunt; nobiliores indicat magnitudo, minores nothos dicunt. ^cCandore dentium intelligit iuuenta; quorum alter semper in ministerio est, alteri parcitur, ne hebetatus assiduo percussu, minus uigeat, si fuerit dimicandum. Cum uenatu premuntur, pariter confringunt utrosq; ut ^debore damnato non requirant; hanc enim sibi causam periculi presentiant. ^eOberrant agminatim. Natu maximus ducit agmen, ætate proximus cogit sequentes. Flumen transituri minimos antemittunt, ne maiorum ingressus alueum atterant, & profundos depressis uadis gurgites faciant. Venere ante annos decem foemina, ante quinque maribus nesciunt. Biennio coeunt, quinque nec amplius in anno diebus, non prius ad gregarium numerum reuersuri, quam uiuis aquis abluantur. Propter foeminas nunquam dimicant; nulla enim nouerunt adulteria. Inest illis clementiae bonum; quippe si per deserta uagabundum hominem forte uiderint, ductus usque ad notas uias praebent; uel si confertis pecoribus occurrerint, itinera sibi blanda & placida manu faciunt, ne quod obuium animal interimant. At conflictu fortuito si ^f quando pugnatur, non mediocrem habent curam sauciorum; nam fessos uulneratosq; in medium receptant. Cum captiuitate uenerint in manus hominum, mansuescunt haustu ordeii succo. Maria transmeaturi naues non prius subeunt, quam de reditu illis sacramentum luatur. Indicos elephantis Mauri timent, & quasi paruitatis suae conscii, aspernantur ab his uideri. Non annis decem, ut uulgus, sed biennio, ut Aristoteles definit, utero grauescunt, nec am

SCHOLIA CAP. XXXVIII.

Geographi duas Mauritanias esse dicunt, Tingitanam & Caesariensem, à colonijs dictas Tingi et Caesarea. Est autem nomen Mauritania graecum, Graeci enim μαυριανίαν nigrum dicunt: & Mauritanii sic uocati sunt propter nigredinem, id quod eis propter solis propinquitatem contingere certum est. Porro quod hic Solinus narrat de septem Mauritaniae montibus, quos fratres appellant, habet à Plinio, qui hæc eadem scribit cap. 2. libri quinti, dicens eos fratres appellatos à simili altitudine. a ¶ Elephanti. De hoc animante copiosiora inuenies apud Plinium à primo cap. usque ad duodecimum libri octauum. Habes & apud Aristotelem plura cap. 1. 5. & 6. secundi, & item cap. 9. octauum. & cap. 46. noni, de natura animalium. Est, inquit Plinius, terrestrium animalium maximus elephas, proximique humanis sensibus: quippe intellectus illis sermonis patrii, et in primis obedientia, officiorumque; quæ didicere memoria, amoris & gloria uoluptas, imò uero (quæ etiam in homine rara) probitas, prudentia, acuitas: religio quoque syderum, solisque, ac lunæ ueneratio. Autores sunt, in Mauritaniae saltibus ad quendam amnem, cui nomen est Anulo, nitescente luna noua, greges eorum descendere, ibique se purificantes sollemniter aqua circumspergi, atque ita salutato sydere in syluas reuerti. b ¶ Duo eorum genera. Quidam scribunt tria elephantorum esse genera, alios palustres, montanos alios, tertios campestres. Indi tradunt eos qui in paludibus capiuntur, dementes leuesque; esse montanos uero peruersos et insidiosos, & nisi alicuius rei indigeant, minime erga homines firmi. Campestres autem benigni perhibentur & mansueti, etiam imitationis amatores: nam tripudiant, & ad fistulae sonitum saltant, seque à terra saltando subleuant. Indici sunt Arabici minores, quos appellant nothos, qui ab indicis plurimum degenerant. Nothus uocatur qui natus est ex uxore non legitima. c ¶ Candore dentium. Comune id ferè est cunctis animalibus, ut senecta dentibus candorem adimat. In equis tamen contra agitur, nam in senectute candidiores illis redduntur. De elephanti dentium usu sic scribit Plinius cap.

tertio octavi: Circa dentes belli cura summa: alterius mucroni parcunt, ne sit praeterlijs hebes, alterius operario usu fodiunt radices, impellunt moles. d ¶ (Vt ebo-re damnato.) Idem astus est et in Castoribus, ut supra cap. 23. dictum est. Quot hic inuenias homines, qui seruandi opes gratia seipso morti frequenter exponunt? A nemine contemni debet Catonis salubre illud praecipuum: Quae nocitura tenes, quamuis sint chara relinque. e ¶ (Oberrant agminatim.) Eadem serè uerba habet Plinius cap. 5. octavi. Apollonius tamen Tyanæus de transitu amnium diuersum uidit, nam Philostratus sic de eo scribit: Cum uideret Apollonius elephantem Indum flumē transeuntes, illorumq; essent circiter triginta, utebantur duce eo qui inter ipsos minimus erat: maiores uero ipsorum super dentium eminentias pullos gestabant, proboscide tanquam uinculo ipsos complectētes. De clementia elephantorum habes apud Pliniū cap. 4. octavi. f ¶ (Si quando pugnatur.) Plinius cap. 7. octavi hunc locum sic describit: Equitatu circumuenti, infirmos aut fessos uulneratosue in mediū agmen recipiunt, ac uelut imperio ac ratione per uices subeunt. Capti celerrime mitificantur hordei succo. Alienæ quoq; religionis (ait idem) intellectu, creduntur maria transituri non ante naues conscendere, quam inuitati rectoris iureiurādo de reditu. Caterum quod in annos trecentos uiuere hic cōmemorantur, ratio est secundum diuum Ambros. quod omnia sibi ad magnitudinem membra conueniunt, ideoq; non distincti ut nobis, sed cōpacti artus sunt, quos sint robustiores. Quam citò hominibus si diu steterint aut uelocius cucurrerint, iugiter ambulauerint, genua uexantur et plantae: coniuncta enim & articulata, facilius quam concreta atq; solidata, aut doloris sensum, aut casum offensionis admittunt. Scribit Philostratus Apolloniū inuenisse apud urbem Taxilam omnium urbium Indiae maximam, elephantem, quem incolae diebant esse unum ex his qui pro rege Poro contra Alexandrum Magnum pugnauerat: quem & Alexander, quod tam strenuè pugnauerat, soli dicauit, & torques aureos circa cornua adaptauit, & in torquibus græcè scribi fecit, Alexander Iouis filius, Aiaceum (nomen erat elephantis) soli magnum nomine exornās. Coniiciunt autem indigenæ, intercessisse tempus 350. annorum. g ¶ (Truncos edunt.) Ex Plinio cap. 10. lib. octavi: Et terram, inquit, edisse, ijs tabificum est, nisi sapiens mandant: deuorant autem & lapides. Truncos quidem gratissimo in

plius quàm semel gignunt, nec plures quàm singulos. Viuunt in annos trecentos, impatientissimi frigoris. Truncos edunt, lapides hauriunt, gratissimas in cibatu palmas habent. Odorem muris uel maxime fugiunt. Pabula etiam quae à musculis contacta sunt, recusant. Si quis casu chamaeleontem deuorauerit, uermem elephantis ueneficum, oleastro sumpto pesti medetur. h Durissimum dorso tergus est, uentri mollius. Setarum hirsutiae nullae. Inter hos & dracones iugis discordia. Deniq; insidiae hoc astu praeparant: serpentes propter semitas delitescunt, per quas elephantis assuetis callibus euagantur, atq; ita praetermissis prioribus postremos adoriuntur, ne qui antecesserint, ualeant ultimis optulari: ac primum pedes nodis illigant, ut laqueatis cruribus impediunt gradiendi facultatem. Nam elephantis nisi praeventi hac spirarum mora, uel arboribus se, uel saxis applicant, ut pondere nitibundo attritos necent angues. Dimicationis praecipua causa est, quod elephantis, ut aiunt, copiosior & frigidior inest sanguis, & ob id à draconibus auerissime torrente captantur aestu. Deniq; nunq; inuadunt nisi potu grauatos, ut uenis propensius irrigatis maiorem sumant de oppressis satietatem. Nec aliud magis quam oculos petunt, quos solos expugnabiles sciunt: uel interiora aurium, quod is tantum locus defendi non potest proboscide. Itaq; cum ebiberint sanguinem, dum ruunt belluae, dracones obruuntur: sic utrinq; fusus cruor terram imbuunt, fitq; pigmentum quicquid soli tinxerit, quod k cinnabarim uocant. Elephantem Italia anno urbis conditae quadringentesimo septuagesimo secundo in Lucanis primum l bello Epitrotico uidit, & boues lucas inde dixit. Caesariensi colonia m Caesaria inest, à D. Claudio deducta, n Bocchi prius regia, postmodum Iubae indulgentia populi Romani dono data. Inest & oppidum Siga, quod habitatum Siphaci fuit. 40 Nec ab Icosio taciti recedamus: Hercule enim illac transeunte, uiginti, qui à comitatu eius descuerant, locum deligunt, iaciunt moenia, ac ne quis imposito à se nomine priuatim gloria retur, de condentiū numero urbi nomē datum

Ciculantur.

300: an. in uel.

Ajax: 350. ay.

genæ, intercessisse tempus 350. annorum. g ¶ (Truncos edunt.) Ex Plinio cap. 10. lib. octavi: Et terram, inquit, edisse, ijs tabificum est, nisi sapiens mandant: deuorant autem & lapides. Truncos quidem gratissimo in

ebatū habent: palmas excelsiores fronte prosternunt, ac ita iacentium assumunt fructum, mandunt ore. De chamæleonte habes infra cap. 53. h **C** Durissimum.) Plinius cap. 10. octavi: Durissimum dorso tergus, uentres molles: setarum nullum tegumentum, ne in cauda quidem præsidium abigendo tædio muscarum, nanq; et id tanta uasitas sentit &c. i **C** Iugis discordia.) Hanc draconū et elephantum pugna, Plinius lib. 8. sic explicat: Mira animalium pro se cuiq; præcipua solertia est, ut ijs una scandēdi in tantam altitudinē difficultas. Draco itaq; iter ad pabula speculatur, ab excelsa arbore se iniicit. Scit ille imparem sibi luctatum contra nexus, itaq; arborum aut rupium attritum querit. Cauent hoc dracones, ob idq; gressus primū alligant cauda, resoluūt illi nodos manu: at hi in ipsa nare caput condunt, pariterq; spiritū præcludunt, & mollissimas lancinant partes. Idem obuij deprehensi in aduersos erigunt se, oculosq; maxime petunt, ita fit ut plerunq; cæci ac fame et moro-
 10 ris tabe confecti reperiuntur. Causa dimicationis fertur esse, quod elephantis frigidissimus sit sanguis, & ob id aestu torrente præcipue à draconibus expetitur: quamobrem in amnes mersi, insidiantur bibentibus, arctatisq; illigata manu, in aurem morsum defigunt, quoniam is tantū locus defendi non potest manu. Dracones sunt tanti, ut totum sanguinem capiant: itaq; elephanti ab ijs ebibuntur, siccatisq; concidunt, & dracones inebriati oppri-
 muntur commoriunturq;. k **C** Cinnabarin.) Plinius cap. 7. lib. 33. naturalis historię hunc locum sic ex-
 plicat: Vocant Græci minium $\mu\iota\lambda\tau\omicron\upsilon$, quidam cinnabarim: unde natus error Indico cinnabaris nomine: sic enim appellant illi sanem draconis elisi elephantorum morientiu pondere, permixto utriusq; animalis sanguine. Neq; aliud est color, qui in picturis proprie sanguinem reddat humanum. l **C** Bello Epirotico.) Quod sci-
 licet contigit sub rege Pyrrho: tunc in quā apud Lucanos, qui populi sunt Italiae, siti inter Calabros & Appulos,
 uidit Italia primū elephantēs, & inde uocauit eos boues lucas, à luce scilicet ipsa, quod clypeis aureis relucebant,
 20 qui in turribus in eis erectis conspiciebantur: uel, ut alij putant, à Lucania in quam introducti fuerunt, boues Lu-
 ce nomē acceperunt. m **C** Cæsarea.) Plinius cap. 2. quinti sic habet: Oppidum ei celeberrimū Cæsarea,
 antea uocatum Iol, Iubæ regia, à diuo Claudio colonie iure donata, eiusdem iussu reductis ueteranis.
 n **C** Bocchi.) De Boccho Maurorum rege scribunt Linius libro 66. & Sallustius in Iugurtha. De Sy-
 phace Numidie rege scribit quoq; Linius lib. 29. & 30. Porro urbs Icosum sic uocata fuit à uiginti Herculis co-
 mitibus qui illam condiderunt. Nam $\epsilon\iota\kappa\omicron\sigma\iota$ græcè, latine uiginti significat.

De Numidia, & in ea urfis.

Cap. XXXIX.

QUOD est à flumine Ampsaga, Numi-
 diae datur. Huius incolæ quandiu
 30 errarunt pabulationibus uagabun-
 dis, Nomades dicti sunt. Vrbes in ea
 quā plurimæ, nobilesq; sed a Cirta eminet, dein
 Cullu purpurario fuce Tyrjjs uelleribus com-
 parata. Omnis hæc regio finibus in b Zeugita-
 num limitem desinit: qua parte syluestris est,
 feras educat: qua iugis ardua, equos alit. Exi-
 mio etiam marmore prædicatur. Numidici urfi
 forma cæteris præstant, rabie duntaxat & c uil-
 lis profundioribus: nam genitura par est quo-
 40 quo loco editis: eam protinus dixerō. Coeunt
 non itidem quo quadrupedes aliæ, sed apti am-
 plexibus mutuis, uelut humanis coniugationi-
 bus copulantur. Desiderium ueneris hyems fu-
 scitat. Secreti honore reuerentur mares graui-
 das, & in iisdē licet foueis, partitis tamē per scro-
 bes secubationibus diuidunt. Lucinæ illis pro-
 peratius tempus est, quippe uterum trigesimus
 dies liberat: unde euenit, ut præcipitata foecun-
 ditas, informes creet partus. Carnes pauxillu-
 las edunt, quibus color candidus, oculi nulli, &

SCHOLIA CAP. XXXIX.

Scribit Plinius cap. 3. libri quinti, Amp-
 psagam flumen principium esse Numidie,
 Thuscam uero fluuium finem eius. Mela
 quoq; scribit Numidiam esse angustio-
 rem quam Mauritaniam, sed cultiorem atq; di-
 tiores. Dicti sunt præterea incolæ eius No-
 mades, u permutato in o, quasi pastores.
 Fuerūt enim olim Nomades passim uagan-
 tes, quod nullam certam sedem haberent.

a **C** Cirta.) Scribit Strabo hæc ur-
 bem esse mediterraneam, munitissimam &
 optime structam, cum à cæteris, tum à My-
 cipsa rege, camq; tantam effecisse, ut de-
 cem equitum millia & peditum uiginti mil-
 lia emitteret. Cæterum Cullu urbem Her-
 molaus putat à Ptol. uocatam Colopem.

b **C** In Zeugitanū limitem.) Zeu-
 gitana regio, inquit Martianus, ea est que
 proprie uocatur Aphrica. c **C** Villis
 profundioribus.) Natura urfi omnes hirsu-
 titi sunt ac uillis asperis: unde proverbium
 natum est, Urfs asperior pilosiorq;, dicitur
 turq; de homine, qui est præ cæteris pilo-
 sior hirsutiorq;. Et quod subditur de geni-
 tura, id uult, quod generadi modus par est;

sed non vulgaris quadrupedum more, quin magis ambobus cubantibus cōplexisq; generandi absoluunt rationem, idq; sub hœmis initium: deinde in specubus secedunt mares à gravidis honoris gratia, in quibus illæ pariūt tricesimo die. Nam fert ur̄sa utrum dies triginta, ut Lucinæ seu genituræ tempus illi properatius sit: unde fit, ut editus foetus pauxillam & informem habeat carnem, sitq; paulò maior muribus, sine oculis, sine pilo, unguis tantum prominēt. Hanc tamē informem generationem, ursus & ur̄sa lambendo paulatim figurant. Interim autem quo latent in specubus, uiuunt sine cibo, solo pedum priorum suctu, uel quod cibi uicem suppleat humor nimius. Aristoteles sic scribit: Foetu gr̄uida ur̄sa, uel à nemine, uel à paucissimis capta est. Tēpore sui latibuli, hoc animal nihil edere certum est, quippe quod neq; exeat, & captum, uentre, intestino inani uideatur. Id ipsum quidem non sine causa à natura excogitatum est, ne scilicet huius feræ uires in perniciem cœterorū, si nimis essent ualidæ, uerti possent. d (Inualidum caput.) Leo habet caput fortissimū, ursus uero inualidissimum, & ob id urgente ui præcipitaturus se ex aliqua rupe, manibus capite operto iacitur, ac saepe in arena colaphis inflictis exanimatur.

e (Insidiantur aluearibus.) Dicit Aristot. cap. 5. octauū nat. animal. ur̄sum esse animal omnium, quippe qui & fructus arboris quas conscendunt corpore lubrico edat, & legumina, & apes, perfringens alueos, & cancos, & formicas: uescitur & carne. f (Quibus partibus immorentur.) Aristot. ubi supra sic scribit: Ursus uiribus suis confidens, inuadit non solū cervos, sed etiā sues feros, si clam repenteq; potuerit agere. Taurum aperto Marte aggreditur, conferta iam pugna sternit se resupinū, dumq; taurus ferire conatur, ipse suis brachijs amplectitur cornua, ore morsus armis defigit, prostermitq; aduersarium. g (M. Messala.) Plinius cap. 36. octauū utrūq; nominat consulem, uidelicet M. Pisonem & M. Messalam. Et quod subiicitur de circi spectaculo, nemo ignorat quā mira ur̄si sit uersutia etiam cicurati. Quando adhuc liber est, quoties se præpinguem senserit, latebras quærit, ubi tandiu latitat cibo abstinens, donec pinguedo, qua corpus inhabile redditur, resoluatur omnino. Rursus si quādo specus latendi causa petierit, non pedibus, sed resupina se ipsam trudens locum ingreditur, ne à uenatoribus eius uestigia deprehendantur.

SCHOLIA CAP. XL.

Africa semel capitur pro tertia orbis parte, includens omnes meridianas regiones, Mauritaniam, Numidiam, Cyrenen, Libyam, Aegyptum &c. Alio modo capitur pro singulari & distincta prouincia, quæ secundū Ptolemæum includit Numidiam, uocaturq; Africa minor, & fuit olim Carthagenensibus subdita. Martianus uocauit eam Zeugitanam regionem, & habet tria promontoria atq; duos sinus. Primum promontorium uocatur Candidum, alterum Apollinis,

de festina immaturitate tantum rudis sanies, exceptis unguium lineamētis: has lambendo sensim figurant, & interdum ad pectora fouent, ut affiduo incubatu calfactæ animalē trahant spiritum. Interea cibus nullus. Sanè diebus primis XIII, matres in somnum ita concidunt, ut nec uulneribus excitari queant. Enixæ quaternis latent mensibus: mox egressæ in diem liberum, tantam patiuntur insolentiā lucis, ut putes oblititas cæcitate. d Inualidum ur̄sis caput, uis maxima in brachijs & lumbis, unde interdum posticis pedibus insistent. e Insidiantur aluearibus apum, maximè fauos appetunt, nec auidius aliud quā mella captant. Cum gustauere mandragoræ mala, moriuntur. Sed eunt obuiam, ne malum in perniciem conualescat, & formicas deuorant ad recuperandam sanitatem. Si quando tauros adoriuntur, sciunt quibus potissimum partibus immorentur, nec aliud quā cornua aut nares petunt: cornua, ut pondere defatigent; nares, ut acrior dolor sit in loco tene riore. g M. Messala Consule, L. Domitius Aenobarbus curulis ædilis ur̄sos Numidicos centum, & totidem Aethiopas uenatores in circo Romano edidit, idq; spectaculum inter memorabiles titulos annotatur.

De Africa, de leonibus, de hyæna, de uarijs serpentū differentijs, de gemmis, deq; monstrosis animalium generibus, ac alijs in ea regione memoratu dignissimis. Cap. XL.

Mnis Africa à Zeugitano pede incipit, promontorio Apollinis Sardinia contrauersa, promontorio Mercurij procedēs in frontem Sicanam, Proinde extenta in duas prominētias, quarum altera

altera promontorium Candidum dicitur, alteram, quæ est in Cyrenaica regione, Phicuntem uocant. Ea per sinum Creticum opposita Crete insulæ, contra ^a Tænaron Laconicæ excurret arenis. Catabathmos Aegypto insinuata, cui proxima Cyrenensis extenditur inter duas ^b Syrtes, quas inaccessas [†] undosum ac reciprocum mare efficit, cuius sali defectus uel incrementa haud promptum est deprehendere, ita incertis motibus nunc in breuia rescinditur dorsuosa, nunc aestibus inundat inquietis. Varro autor est, perflabilem ibi terram uentis penetrantibus, subitam uim spiritus citissimi aut reuomere maria, aut resorbere. Omnis hæc plaga ab Aethiopia & terminis Asiae, ^c Nigri flumine, qui Nilum parit, ab Hispania freto scinditur: latere quo ad meridiem uergit, fontium inops, et infamis sicut alitrissecus quæ septentrionem patitur, aquarum larga: in ^d agro Byzacæno, quæ patet passuum ducentis uel amplius millibus, glebis ita præpinguibus, ut iacta ibi semina cum incremento centesimæ frugis renascantur. Externos in ea plurimos conuentasse, argumentum de urbibus & locis dabimus. Borion promontorium, quod Aquilone cadit, Græci aduenæ sic uocauerunt. Hipponem, Rhegium postea dictum, item Hipponem alterum de interfluente freto Diarrhyton nuncupatum, nobilissima oppida, equites Græci condiderunt. Clypeam ciuitatem Siculi extruunt, & Aspida primum nominant. Veneriam etiam, in quam Veneris Erycinæ religiones transtulerunt. Achæi Tripolin lingua sua signant de trium urbium numero, Taphræ, Abrotoni, Leptis magnæ, ^e Philænis fratribus à laudis cupidine gratum uocamen datum. Adrymeto atque Carthagini autor est à Tyro populus. Sed quæ super Carthagine ueraces libri prodiderunt, hoc loco reddam. Urbem istam, ut Cato in oratione senatoria autumat, cum rex ⁴⁰ Hiarbas rerum in Libya potiretur, Elissa mulier extruxit, domo Phœnix, & ^f Carthadam dixit, quod Phœnicum ore exprimit ciuitatem nouam; mox sermone uerso in uerbum Punicum, & hæc Elissa, & illa Carthago dicta est: quæ post annos septingentos triginta septem exciditur, quam fuerat extructa. Deinde à C. Graccho colonis Italicis data, & Iunonia ab eo dicta, aliquantisper ignobilis, humili & languido statu. Demum in claritatem secundæ Carthaginis, interiectis centum & duobus annis,

Apollinis, & est è regione Sardinia: tertium Mercurij, ex aduerso Siciliae. Sinus unus uocatur Hipponensis, ab Hipponè oppido, alter Creticus. ^a (C Tænaron.) Est Tænaron Laconicæ promontorium, de quo et supra cap. 12. ^b (C Syrtes.) Sunt Syrtes loca maris periculosa, ubi aqua fluctibus trahitur, unde magna maris & terræ consurgit inæqualitas, ut in uno loco sit profundissima, in alio uero uadosa, spirantemq; uento, cumulus arenæ qui supra mare fuerat in profundissimas resideat ualles, & rursum qui deprimebatur, mox super aquas egeratur: unde nomen ipsum deriuatur à græco uerbo σὺρσειν, quod trahere significat. ^c (C Nigri flumine.) Scribit Plinius Nigri fluuii eandem esse naturam quæ Nilo. Nam gignit calamum, papyrus, & animantia eadem, ipsamq; augetur temporibus. Huius fluminis Ptolemæus non meminuit in suis tabulis. ^d (C In agro Byzacæno.) Quidam uocant hanc fertilissimam regionem Byzacium, alij Byzacitum, alij Byssacitas, alij Gyzantas, & rursum alij Byssatida. Ad hanc itaq; ex uarijs locis externæ gentes commigrant, præsertim Græci. Cæterum promontorium Borion idem est quod aquilonare, quod is uetus illi loco sit infestus. Sic quoq; Hippon nomen accepit ab equitibus seu equorum nutritoribus: & Clypea ab aspide, nam αἰκῆς Græcis scutum dicitur. Erycinæ uero religiones, sunt ceremoniæ Veneri exhibitæ, sic dictæ à monte Siciliae Eryce, in quo Eryx Siculus Veneri templum extruxit. Et quando mox subiicitur ternarius ciuitatum Tripoleos, quidam eas ciuitates sic enumerant, Oeæ, Taphræ, Leptis magnæ, ut redundet Abrotonum. Alij aliter sentiunt. ^e (C Philænis fratribus.) Est φιλῶν, lacuos amor laudis. Fuerunt autem Philæni Carthaginenses, qui in discordia inter Carthaginenses & Cyrenenses de agrorum terminis orta, uitæ suæ patriam præferentes, se ipsos terra operiendos tradiderunt, quo limites Carthaginensium extenderent: unde & factum est, ut eo loco pro honore eorum ara dicarentur, quæ Philæne ab incolis sunt nuncupatæ. Cæterum Adrymetum & Carthago coloniæ sunt Tyri.

^f (C Carthadam.) Patet hinc Phœ

nicum linguam longe ante Romam conditam (nam Carthago traditur ab autoribus condita ante Romam annis circiter 470.) eandem fuisse cum Syriaca lingua, in qua **קרתאחדת** id est, Carthahadat, significat ciuitatē nouam. Describit autē Strabo Carthaginis situm, potentiam ac magnitudinē, his uerbis lib. ult. Carthago in peninsula quadam iacet, quae ambitum habet stadiorum 360. muro cinctum: 60. stadiorum longitudinem iugum occupat, quod à mari in mare descendit. Fuit haec Phoenicum colonia tam fortunata, ut Carthaginēses eam quae in Iberia est, etiam usq; ad Herculis columnas, ut adhuc optimā Europae partem, & in continenti complura loca & adiacentes insulas habebant. Quin & Libyam omnem adepti sunt: & his opibus urbem Romanam imperij emulam compararunt & c. Fuit autem à Romanis anno 22. postquam fuerat euersa, reparata. § C. Plurimae bestiae.) Bestias feras complures habet Africa propter magnas solitudines, in quibus homines uiuere non possunt propter aeris intemperiem. h C. Quorum trifariam genus.) Aristoteles 4.4. cap. noni naturae animalium sic dicit: Leonum duo sunt genera, alterum breuius crispioreq; pilo, quod ignauius est: alterum longius, piloque breuiore, quod generosius est. Quod uero Solinus tertium ponit genus, nempe quod ex paradisi est, cuius nec colla nec armos iuba uestiunt, de hoc cap. 27. quoq; dictum est. i C. Alternis diebus.) Potest leo ferre inedia biduo aut triduo, ut quiam ad multam satietatem repletus est: & si qua mandendo solida deuorat, eaq; alius capere nequit, coniectis in fauces unguibus extrahit, ut si fugiendum sit, non in satietatem abeat. Exemplum misericordiae eius quod de Getula muliere subiicitur, Plinius sic describit, ut mulier illa suo alloquio mitigarit in syluis impetum multorum, cum illa diceret se esse foeminam captiuam, pro fugam atq; infirmam, & ob id indignā tam generosi caeterisq; imperatis animalis praedam. k C. Decoquunt.) Sensus est, leenam primo foetu parere quinq; catulos, ac per annos singulos uno minus, ab uno uero sterilefcere. l C. De auribus.) In equis & omnium iumentorum genere,

aures

M. Antonio, P. Dolabella consulibus enituit, alterum post urbem Romam terrarum decus, Verum ut ad Africam redeamus, ipsa suo cingitur angulo. Interna eius & plurimae quidem bestiae, sed principaliter leones tenent: qui, ut Aristoteles perhibet, soli ex eo genere quod dentatum uocant, uident protinus atq; nascuntur. h Quorum trifariam genus scindit: nam breuiiores, & iubis crispi, plerumq; ignaui sunt & imbelles. Longiores, & coma simplici, acres magis, ac potentes. At hi quos creant Pardi, in plebe remanent, iubarum inopes. Pariter omnes parcunt à sagina, primū quod alternis diebus potum, alternis cibum capiunt, ac frequenter si concoctio non est insecuta, solita cibationi superponunt diem, tum quod carnes iusto amplius deuoratas, cum grauant, insertis in ora unguibus sponte protrahunt. Sanè et cū fugiendum est, in satietate idem faciunt. Senectam defectio probat dentium. Nam clementiae indicia multa sunt. Prostratis parcunt, in uiros potius quam in foeminas saeuunt. Infantes non nisi in magna fame perimunt. Nec à misericordia separantur. Assiduis deniq; exemplis patet eos pepercisse, cum multi captiuorum aliquot leonibus obujs intacti repatriauerint. Getulae etiā mulieris nomē Iuba librīs comprehensum est, quae obtestata occurrentes feras, impunis rediit. Auersi coeunt, nec hi tantum, sed & lynces, & camelī, & elephāti, & rhinocerotes, & tigrides, Leanae foetu primo catulos quinq; edunt, deinde per singulos partus numerum decoquunt annis insequentibus. Sed postremo cum adu- num materna foecunditas recidit, ut ultimo singulos procreent, steriles fiunt in aeternum. Animos leonum frons & cauda indicant, sicut motus equini de auribus intelliguntur: dedit enim has duas notas generosissimo cuiq; natura. Vis summa in pectore est, firmitas in capite praecipua. Cum premuntur à canibus, contemptim recedunt, subsistentesq; interdum ancipiti recessu dissimulant timorē: idq; agunt, si in campis patentibus ac nudis urgeantur. Nam syluestribus locis, quasi testem ignauiae non reformidantes, quanta possunt se fuga subtrahunt. Cum insequunt, nisi saltu adiuuant. Cum fugiunt, non ualent salire. Gradientes mucrones unguum uaginis corporum claudunt, ne acumina attritu retundantur. Hoc adeo custodiunt, ut non nisi auersis falculis currant. Septi à uenantibus, ob-

tutu

tutu terram contuentur, quo minus conspectis
 uenabilis terreantur. Nunquam limo uident,
 minimèq; se uolunt aspici. Cantus gallinaceo
 rum, & rotarum timent strepitus, sed ignes ma-
 gis. ^m Leontophonos uocari accepimus bestias
 modicas, quæ captæ exuuntur, ut earum cineris
 aspergine carnes pollutæ, factæq; per compita
 concurrentium semitârû leones necent, si quan-
 tulûcunq; ex illis sumpserint. Propterea leones
 10 naturalis eas premunt odio, atq; ubi facultas da-
 ta est, morsu quidem abstinēt, sed dilaniatas ex-
 animant pedum nisibus. Spectaculum ex his
 primus edidit Scauola Publii filius in curuli
 ædilitate. ⁿ Hyenam quoq; mittit Africa, cui cū
 spina riget, collū continua unitate flecti nequit,
 nisi toto corpore circumactō. Multa de ea mi-
 ra. Primum, quod sequitur stabula pastorum,
 & auditu affiduo addiscit uocamen, quod ex-
 primere possit imitatione uocis humanæ, ut
 20 in hominem astu accitum nocte sæuiat. Vom-
 itus quoq; humanos mentitur, falsisq; singulti-
 bus sollicitatos sic canes deuorat: qui forte si ue-
 nantes umbram eius dum sequuntur contige-
 rint, latrare nequeūt, uoce perditā. Eadem hyæ-
 na inquisitione corporum sepulcorum busta
 eruit, propterea promptius est marem capere.
 Fœminis enim ingenita est callidior astutia.
 Varietas multiplex inest oculis, colorumq; mu-
 tatio: in quorum pupillis lapis inuenitur, Hyæ-
 30 nium dicunt, præditum illa potestate, ut cuius
 hominis fuerit linguæ subditus, prædicat futu-
 ra. Verum hyæna quodcunq; animal ter lustra
 uerit, mouere se non potest: quapropter ma-
 gicam scientiam inesse ei pronunciauerunt. In
 Aethiopiæ parte coit cum læna, unde nascitur
 monstrum, cui ^o Crocutæ nomen est. Voces
 hominum & ipsa pariter affectat. Nunq; con-
 niuet aciem orbium, sed in obtutum sine nicta-
 tione cōtendit. In ore gingiua nulla, dens unus
 40 atq; perpetuus, qui ut nunq; retundatur, natu-
 raliter capsularum modo claudit. Inter ea quæ
 dicunt herbatica, eadem Africa ^p Onagros ha-
 bet, in quo genere singuli imperitant gregibus
 fœminarum. Aemulos libidinis suæ metuumt:
 inde est quod grauidas suas seruant, ut in editis
 maribus, si qua facultas fuerit, generandi spem
 morsu detruncant: quod cauentes fœminæ, in
 secessibus partus occulunt. ^q Africa serpentibus
 adeo fœcunda est, ut mali huius merito illi po-
 tissimum palma detur. Cerastæ præferunt qua-

aures indicia animi præferunt. Nam se-
 sis sunt marcidæ, pauidis nutantes, furentia-
 bus subrectæ. Scribit ^o Aristoteles cap. 8.
 primi nat. animal. Quibus frons est ma-
 gna, sunt segnes: quibus parua, mobiles:
 quibus lata, mēte moueri idonei: quibus ro-
 tunda, iracundi. Sic natura leoni tribuit no-
 tas quasdam in cauda simul ^o in fronte:
 proinde uis eius summa est in pectore, et for-
 titudo in capite, cum cōtrā uisus inualidissi-
 simum habeat caput: solum ex parte illum
 leo est infirmus contra ictus, sed reliquo cor-
 pore multas patitur plagas. Et quando ^o
 canibus in libero campo premitur, contem-
 ptim recedit: in syluestribus autē locis ubi
 uideri nequit, acerrimo cursu fertur, uelut
 deputans absconsionē turpitudinem. Illud
 quoq; mirum est in eo, ut condat in corporis
 uaginas unguium mucrones, ne resing-
 gantur hebetenturq; ingrediēdo, auersisq;
 20 falcibus currat, nec nisi appetendo præten-
 dat: id quod bestiarum prudentiæ ascriben-
 dum est. Cæterum cum pro catulis foeta di-
 micat, oculorum aciem traditur defigere in
 terrā, ne uenabula expauescat. Neq; limo
 uidet, id est, obliquè ^o transuersim. Vnde
 Plinius: Nec limis oculis intuentur, aspiciq;
 simili modo nolunt. Quin ^o tale tamq; se-
 uum animal, rotarum orbis circumacti, cur-
 rusq; inanes, ^o gallinaceorum cristæ, can-
 tusq; etiā magis terrent, sed maxime ignes.

^m (Leontophonos.) Id est, leonē
 perimens: ^o est animal paruum, nec alibi
 nascens nisi ubi leo gignitur: quo gustato,
 tanta est uis ut illico expidet. Et cum uena-
 tores id sciant, concidunt carnes eius ^o co-
 quunt, ^o contusas in massam redigunt se-
 risq; obijciunt: quam si gustarint, mox ina-
 tereūt. ⁿ (Hyenam.) Est hyæna
 animal ferum atq; agreste, quod alternis ui-
 cibus masculum esse et fœminam tradit Pli-
 nius. Aristoteles cap. 32. sexti nat. animal.
 sic scribit: Hyæna colore lupi propè est,
 sed hisfuitior, ^o iuba per totū dorsum præ-
 dita est. Est autē corpore non minore quàm
 lupus, iuba qua equus, sed seta duriore lon-
 giorèq; ^o per totū dorsum porrecta. Mo-
 litur insidias homini, sepulchra effodit, hu-
 manæ uida carnis. Idem Aristoteles capi-
 te sexto terij de generatione animalium,
 reprobatur opinionem illorum qui asserunt

hyænis utrunq; inesse sexum. Reliqua quæ hic Solinus cōmemorat, scribit Plinius cap. 30. libri octaui. De lapide uero hyænio qui in oculis inuenitur hyæne, scribit cap. 10. tricesimiseptimi. o C Crocutæ nomine.) Hyæne coitu leæna. Aethiopica crocutam parit, similiter uoces imitantem hominum pecorumq;. Acies ei perpetua in utraq; parte oris: nullis gingiuis, dente cōtinuo, qui ne contrario occurso hebetetur, capsarum modo includitur. Diodorus Siculus lib. 4. de his sic scribit: Quos Aethiopes appellant Crocutas, mixti sunt canis lupiq; natura, sed ambobus deteriores, dentibus ita ualidis, ut ossa omnia facile cōterant & digerāt comesta. p C Onagros.) Onagrum Græci dicunt ὄνον ἄγριον, id est, asinum syluestrem, de quo Plinius cap. 30. octaui sic scribit: Africa asinorum syluestrium multitudinem fundit. Mares in eo genere singulis fœminarum gregibus impetant. Timent libidinis æmulos, & idè grauidas custodiunt, morsuq; natos mares castrant. Contra grauidæ latebras petunt, et parere furto cupiūt, gaudentq; copia libidinis. Scribit et idè autor, ex equa & onagris mansuefactis generari mulas, ueloces in cursu, duritia eximia pedum, uerū rugoso corpore, indomito, sed animo generoso. Onagro autē & asina genitū mulum, omnes antecellere. q C Africa serpentibus.) Quod tanta copia serpentū est in Africa, id philosophi prodiderunt accidere ob nimium loci calorem. Diodorus Siculus libro quarto scribit de Africa serpentibus in hūc modum: Varia serpentum genera, incredibiliq; magnitudine cōspici dicunt, qui loca deserto incolunt propinqua: centum enim cubitorum longitudine nonnullos esse aiunt, ut meritò non solum à nobis, sed alijs quoq; id falsum existimetur. Cæterum cerastes serpens nomen habet ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, id est, à cornu: nam eminent cerastis corpore cornicula sæpe quadrigemina, quorum motu, reliquo corpore occultato, sollicitent ad se aues. Vnde ubi textus hic habet, pastibus necem præpetum aucupētur, quidā legunt, necem perpetuam. Sunt rursus codices in quibus pro pastibus, passeribus scriptum est. Alterum autē serpentum genus, quod hic Amphibæna uocatur, à

Græcis

drigemina cornicula, quorum ostentatione, ueluti esca illice, sollicitatas aues perimunt. Nam reliqua corporis de industria arenis tegunt, nec ullum indicium sui præbēt, nisi ex ea parte qua inuitatis dolo pastibus, necem præpetum aucupentur. Amphibæna consurgit in caput geminum, quorum alterū in loco suo est, alterum in ea parte qua cauda: quæ causa efficit, ut capite utrinq; secus nutabūdo serpat tractibus orbiculatis. Iaculi arbores subeūt, è quibus ui maxima turbinati, penetrant animal quodcunq; obuīt fortuna fecerit, Scytale tanta præfulget tergi uarietate, ut notarum gratia uidentes retardet, & quoniam reptando pigrior est, quos assequi nequit, miraculo sui capiat stupentes. In hoc tamē squamarum nitore hyemales exuuias prima ponit. Plures, diuersaq; aspidum species sunt, uerum dispares effectus ad nocendum. Dipfas siti interficit. Hypnale, quod somno necat, teste etiam Cleopatra, emitur ad mortem. Aliarum uirus, quoniam medelas admittit, minus famæ merei. Hæmorrhoids morsu sanguinem elicit, & dissolutis uenarum commercijs, quicquid animæ est euocat per cruorē. Preter quem percusserit distenditur, enormiq; corpulentia necatur extuberatus. Ictus Sepium statim putredo sequitur. Sunt & Ammoditæ, est & Cenchrus, Elephantia, Chersydri, Chamædracontes. Postremo quantus nominū, tantus mortium numerus. Nam Scorpiones, Scinci, Lacertiq; uermibus, nō serpentibus adscribuntur. Monstra hæc si bibant, clementius feriunt. Habent affectus, non temerè nisi coniuges euagantur. Capto altero, uel occiso, uter superfuerit efferat. Subtiliora sunt capita fœminis, alui tumidiore, pestis nocentior. Masculus æqualiter teres est, sublimior etiam, mitiorq;. Igitur anguibus uniuersis hebes uisus est. Raro in aduersum cōtuentur, nec frustra, cum oculos non in fronte habeant, sed in temporibus, adeo ut citius audiant, quàm quid aspiciant. De gemma Heliotropio, inter Aethiopiā, Africam & Cyprum certamen fuit, quænam mitteret generis huius eminentissimam, deprehensumq; est documentis plurimis, Aethiopicam aut Libycam palmam tenere. Viridi colore est, non ita acuto, sed nubilo magis & represso, stellis puniceis superspersa. Causa nominis de effectu lapidis est & potestate. Deiecta in labris aeneis, radios solis mutat sanguineo repercussu, extrahit

aquam

aquam splendorē aëris abijcit & auertit. Etiam illud posse dicitur, ut herba eiusdem nominis mixta, & præcantationibus legitimis consecrata, cum à quocūq; gestabitur, subtrahat uisibus obuiorum. Inter Syrtes, quamuis terra pergentibus, iter syderibus destinā, nec aliter cursus patefcit. Nam putris soli faciem aura mutat, & minimo licet uento, tantam diuersitatem flatus efficit, ut subinde euerfis sitibus locorū, nulla indícia agnitioni relinquuntur, cum modo quæ fuerant tumulis ardua, in ualles residunt, modo quæ uallibus pressa, cœtu pulueris aggerantur. Ita etiam continens naturam maris sui patitur. Nec interest ubi potius sint procellæ, cum ad exitium uiantium elementis congruentibus, in terris flabra sæuiāt, in mari terre. Vtreque Syrtes ducētis quinquaginta millibus passuum separantur; aliquanto clementior, quæ minor est. Cn. deniq; Seruilius, C. Sempronio COSS, inter hæc uadosa classem Romanam impune accepimus perfretasse. In hoc sinu Meninx insula post Minturnenses paludes C. Mario fuit latebra. Supra Garamantas Psylli fuerunt, contra noxium uirus muniti incredibili corporis firmitate. Soli morsibus anguium nō interibant, & quamuis dente letali appetiti, incorrupta durabant sanitate. Recens etiam editos serpentibus offerebant; si essent partus adulterini, matrum crimina plectebantur interitu paruulorum; si pudici, probos ortus à morte paterni sanguinis priuilegiū tuebatur. Sic originis fidem probabant uenenis indicantibus. Sed hæc gens interijt à Nasamonibus capta, neque quicquam aliud præter opinionem de uestigio nominis sui Psylli reliquerunt. Nasamoniten lapidem Nasamones dant, sanguineum uniuersum, nigris uenulis adumbratum. In intimo recessu Syrtis maioris circa Philænorum aras, Lotophagos fuisse didicimus, nec incertū est. A Philænorum aris non procul palus est, quam Triton amnis influit, ubi speculatam se^rartium deam crediderūt. Maior Syrtis ostendat oppidum, Cyrenas uocāt, quod Battus Lacedæmonius Olympiade quinta & quadragesima, rege Martio res Romanas tenente, anno post Troiam captam quingentesimo octogesimo sexto condidit; quæ domus Callimachi poetæ fuit & patria. Inter hoc oppidum & templum Ammonis, millia passuum quadringenta sunt. Templo fons proximat Soli sacer, qui

Græcis nomen illud habet ἀπὸ τῆς ἀμφι
 & Βαλῶ, id est, circumuado, propter geminum scilicet caput, quasi parum esset uno ore fundi uenenum. Vnde Galenus: Amphibæna biceps est, & utraq; parte ingreditur, quæ causa efficit, ut capite utring; secus nutabūdo serpat, hoc est, minus ac tardius nutet: ubi quidam legunt, uterq; sexus nitibūdo capite, quasi mimitetur suo incessu casum & ruinam. Deinde et hoc agūt serpentes isti, ut iaculi arbores subcāt, hoc est, ut Plinius habet, iaculum ex arborum ramis uibrari: nec pedibus pauendos tantum serpentes, sed & missili uolare tormento.

r. C. Scytale.) Est σκυτάλη Græcis scutica, & σκυτάλη teli genus & uirgæ, ex cuius similitudine serpens hic nomen accepit. Sic aspis uocatur genus quoddam serpentis, quoniam Græci ἀσπίδος scutum dicunt: & serpens ille corpore ipso tanq; scuto utitur ad contegendum caput. De hoc Plinius sic scribit cap. 23. octauæ naturalis hist. Animalia hæc pestifera coniuga sermè uagantur, nec nisi cum comparata uita est: itaq; alterutra interempta, incredibilis alteri ultionis cura. Persequitur interfectorem, unumq; cum in quantolibet populi agmine notitia quadā infestat: perumpit omnes difficultates, permeat spacia, nec nisi annibus arceatur, aut præcelerè fuga. Non est fateri, rerum natura largius mala an remedia genuerit. Iam primum habetes oculos huic malo dedit, eosq; non in fronte aut ex aduerso cernere, sed in temporibus. Ita excitatur, sed sæpius auditu quàm uisu. Scribit & Aristoteles cap. 29. octauæ nat. animal. Vulnus aspidis puncto acufacto simile est, omninoq; perexiguum, egre ut appareat, adeò nihil tumet, sanguis inde nō copiosus, sed breuis aterq; distillat. Oculi celeriter obscurantur. Corpus ictum totū & multiformiter, sed tamē leuiter laborat, sicut poeta Nicander dixit: Eripiturq; homini sine sensu uita doloris. Porro de Dipsade serpente scribit Dioscorides lib. octauo: Dipsadis morsus comites sunt tumor quidam solutus, sitis contenta uehementer, nunq; explebilis, nunquam interquiescens. Proinde qui ita sunt affecti, potū hianti ore trahūt, semperq; in principio desiderij eius sunt tanquam si nihil adhuc bibissent, ob id

& dipsas uocatur à $\delta\iota\psi\alpha\varsigma$ fitio. Haud
 dissimili ratione Hypnale nomen habet ab
 effectu, quod scilicet serpens ille somnum
 inducat: nam $\nu\pi\nu\omicron\varsigma$ græcè, latine est som-
 nus. Huius rei testis inducitur Cleopatra,
 quæ metuens ne capta duceretur in trium-
 phum, corpori suo serpentes apposuit, quo-
 rum interiret ueneno. Augustus uero post
 Asiaticam uictoriam cum Cleopatra trium-
 pho magnopere reseruare cuperet, ei Psyl-
 los admouit, qui uenenum ac uirus exuge-
 rent, quod ea perisse morfu aspidis putaba-
 tur. Numeratur enim hypnale inter aspidū
 species. s (Hæmorrhois.) Huic quo-
 que serpenti ab effectu nomen inditum est,
 quasi sanguinē morfu eliciens. Græci enim
 $\alpha\iota\mu\alpha$ sanguinem dicunt, & $\rho\acute{\epsilon}\omega$ fluo, &
 $\alpha\epsilon\mu\omicron\varsigma\ \rho\acute{o}\iota\delta\iota\alpha$ fluxū sanguinis. De serpen-
 te Prester, quem Græci $\pi\rho\upsilon\sigma\iota\pi\alpha$, id
 est, flammam & combustiuum uocant, scri-
 bitur quoq; in Numeris cap. 21. & uocatur
 hebraicè ab ardore שָׂרָפ saraph, quod
 scilicet flammam ex ore emittere uideatur,
 uel quod flammam & ardorem immittat ei
 quæ momorderit. Serpens uero cui Seps no-
 men est, à uerbo $\sigma\acute{\upsilon}\pi\tau\omega$ putrefacio, sic uo-
 catur, quod morfu suo putredinē inducat.
 Et Ammoditæ nomen illud habent ab are-
 na cuius colorem imitantur, uel sub qua la-
 tēt. Nam Græcis $\alpha\epsilon\mu\omicron\varsigma$ arena dicitur, &
 $\delta\iota\omicron\varsigma\ \nu\acute{\epsilon}\tau\omega$ fodio. Cenchris autem à colore
 milij nomen accepit: nam milium græcè
 $\kappa\acute{\epsilon}\chi\chi\epsilon$ dicitur. Et elephantia, quod is
 serpens si momorderit hominem inducat
 morbum elephantia. Sic chersydrus ser-
 pens nomen illud habet, quod tam in aquis
 quàm in terra moretur: nam cōponitur ex
 $\chi\epsilon\rho\varsigma$ terra, & $\nu\delta\omega\varsigma$ aqua. Chamæ-
 dracones, sunt dracones humi seu in terra
 residentes: est enim $\chi\alpha\mu\alpha\iota$ humus. Scin-
 cus autem est genus crocodili, præcipuum
 cōtra omnia uenena antidotū, de quo cap.
 45. Omnia itaq; iam enumerata serpētum
 genera, si sitiant & calefcant, periculosius
 feriunt. Nam serpentes omnes natura frigi-
 di sunt, nec nisi cum calefcunt feriunt. Cum
 autem potus calorem remittat, consequens
 est, epota hæc monstra clementius ferire q̄
 si sitiant. Hinc euenit, ut nocte & hyeme
 minus quàm die & æstate serpentes perni-
 ciosi sint. Sic in locis frigidis minus nocent
 quàm

humoris nexibus humum stringit, fauillam eti-
 am in cæspitem solidat. In qua gleba non sine
 miraculo † lucus uiret undiq; secus agris arenti-
 bus, Illic & lapis legitur, Ammonis uocant cor-
 nu. Nam ita tortuosus est & inflexus, ut effigie
 reddat cornu arietini. Fulgore aureo est, Prædi-
 uina somnia repræsentare dicitur subiectus ca-
 piti incubantiū. Et arbor est Metops nomine,
 ex qua profluit lentus humor, quē à loco Am-
 moniacū nominamus. Apud Cyrenenses præ-
 terea ^a Syrpe gignitur odoratis radicibus, uir-
 gulto herbido magis quàm arbusculo: cuius è
 culmo exudat æstatis tempore pingue roscidū,
 idq; pascentium hircorum inhæret barbulis:
 ubi cum arefactum inoleuit, guttis stiriatis legi-
 tur ad usum mensarum, uel medelæ magis. Di-
 ctum est primum lac Syrpicum, quoniam ma-
 nat in modum lacteum, deinde usu deriuante
 Laser nominatum: quæ germīna initio barba-
 ricæ impressiois uastatis agris, postea ob into-
 lerandā uectigalis nimietatem, ferme penitus
 ipsi accolæ eruerunt. ^b Cyrenis ab læua Africa
 est, ab dextra Aegyptus, à fronte sæuum & im-
 portuosum mare, à tergo Barbarorum uariæ
 nationes, & solitudo inaccessa, incultaq; et squa-
 lens, quæ ^c Basiliscum creat, malum in terris sin-
 gulare. Serpens est penè ad ^d semipedem longi-
 tudinis, alba, quasi mitrula lineatus caput: nec
 hominis tantum, uel aliorum animantiū exitijs
 datus, sed terræ quoq; ipsius, quā polluit & exu-
 rit, ubicunq; ferale sortitur receptaculum. De-
 niq; extinguit herbas, necat arbores, ipsas etiā
 corrumpit auras, ita ut in aëra nulla alitum im-
 pune transuolet, infectū spiritu pestilenti. Cum
 mouetur, media corporis parte serpit, media ar-
 duus est & excelsus. Sibilum eius etiā serpen-
 tes ali j perhorrescunt: & cum acceperint fugā,
 quæq; quoquo possunt properant. Quicquid
 morfu eius occiditur, non depascitur fera, non
 atrectat ales. ^e Mustelis tamen uincitur, quas
 illinc homines inferunt cauernis in quibus deli-
 tescit. Vis tamen ne defuncto quidem deest.
 Deniq; Basilisci reliquias amplo sestertio Per-
 gameni compararunt, & ut ædem Apollinis
 manu insignem, nec araneæ intexerent, nec ali-
 tes inuolarent, cadauer eius reticulo aureo su-
 spensum, ibidem locarunt. Circa extimum Syr-
 tium cornu ^f Berenicen ciuitatē alluit Lethon
 amnis, inferna, ut putant, exundatione prorumpens,
 & apud pristinos uates latice memoratus
 obliuionis.

obliuionis. Hanc Berenice muniuit, quae Pto-
lemæo tertio fuit nupta, & in maiori Syrte loca-
uit. Omne autē latifundium quod inter Aegy-
ptum, Aethiopiā, Libyamq; diffundit, qua-
cunq; lucis opacum est, uarium simpleuit simi-
arum genus, nec quisquam offensus nominis
cognitione grauetur. Enimvero operapreciū
est nihil ommittere, in quo naturæ spectanda sit
prouidentia. Vulgus simiarum in his est, quas
10 passim uidemus non sine ingenio æmulandi,
quo facilius in manus ueniūt. Nam dum auide
uenantiū gestus affectant, relicta consulto uisci
unguilla, quod mendacio factum uident, ocu-
los suos oblinunt: ita uisu obducto, pronum est
eas corripī. Exultant noua luna, tristes sunt cor-
nuto & cauo sydere. ^h Immoderatē foetus a-
mant, adeo ut catulos facilius amittāt, quos im-
pendiō diligūt, & ante se gestant, quoniā negle-
cti ponē matrem semper hærent. ⁱ Cercopithe-
20 ci caudas habent. Hæc sola discretio est inter
prius dictas. Cynocephali & ipsi sunt è nume-
ro simiarum, in Aethiopiæ partibus frequētis-
simi, uiolenti ad saltum, ferī morfu, nunquam
ita mansueti ut non sint magis rabidi. Inter si-
mias habentur & ^k Sphinges, uillosæ comis,
mammis prominulis, ac profundis, dociles ad
feritatis obliuionem. Sunt & quas uocant Sa-
tyros, facie admodum grata, gesticulatis moti-
bus inquietæ. Callitriches toto penē aspectu à
30 cæteris differunt: in facie barba est, lata cauda.
Has capere nō est arduum, sed proferre rarum.
Neq; enim uiuunt in altero, quàm in Aethio-
pico, hoc est, suo solo.

Strabonem libro ult. De Psyllis scribit Plinius cap. 2. septimi: Psyllorum gens à Psyllo rege dicta est, cuius se-
pulchrum in parte Syrtium maiorum est. Horum corporibus ingenitum fuit uirus exitiale serpentibus, ex cuius
odore sopirent eas. Vnde Lucanus lib. 9. Gens unica terras incolit, à sæuo serpentum innoxia morfu. Mos uero
liberos genitos obijcendi sæuisimis earum, eoq; genere pudicitiam coniugii experiendi, nō profugientibus adul-
terino sanguine natos &c. Deleti tamen sunt Psylli à Nasamonibus Libyæ populis, qui spoliatores extiterunt
nauium Syrtibus inuolutarum. Porro Lotophagi populi sunt, sic uocati à λωτὸν, loto arbore, & φάγω come-
40 do, quod ea arbore uescerentur. Vnde Plinius scribit, Loti tam dulcem esse cibum, ut nomen etiam genti terræq;
dederit nimis hospitali aduenarum obliuione patriæ. Vnde natum adagium, λωτὸν ἐφαγες, Lotum comedisti:
quod de his dicitur, qui regionis alterius amore capti, in patriā redire negligunt. ^x (Artium deam.) Hæc
Minerua est, cui nobilium artium inuentionem adscribunt. Vocatur & Pallas, quod Pallantem gigantem interfe-
cerit, cum prius Tritonia uocaretur, à Tritone palude, ubi primum uisa est, ibiq; inuenta tibia, cum buccis tumi-
dis ex aqua se conspexisset, eam ipsam tibiam in Tritonem Libyæ paludem abiecit. ^y (Quod Battus.)
Conueniunt ferè omnes Cyrenen fuisse à Theræis conditam. Hi autē ex Laconica duce Batto profecti, Theram
insulam coluerunt, quæ olim Calisto dicta fuit, unde Callimachus originem duxit. Sunt tamen qui Battum aiunt
cognominatum Battum propter oraculum apud Delphos sibi redditum, atq; propter honorē regium quem asse-
cutus est: Battum enim Poeni regem appellant. Porro Cyrenæ urbi quidā putant hoc nomen inditum à Cyrene
ipsei filia, raptā ob eius formam ab Apolline, & asportata in Libyam ad ea loca ubi postmodum condita est urbs.

Alijs uero placet urbem sic dictam à Cyre eius regionis fonte. Hæc urbs condita fuit olympiade 45. sicut Romæ olympiade 12. Primi autem quatuor reges Romani, Romulus, Numa, Tullus Hostilius, Ancus Martius, regnauerunt annis 136. hoc est, olympiadibus 34. & secundum hanc olympiadum supputationem, Ancus Martius obiit olympiade 46. sicq; Cyrenæ conditæ sunt rege Martio res Romanas tenente. Hanc supputationem Cincius ponit. Plinius uero cap. 3. decimioni naturalis historiæ aliter sentit in sua supputatione. Rursus quando Solinus dicit Cyrenen conditam post Troiam captam anno 586. alij ab eo dissentiunt. Nam constat ex Dionysio post erutum Ilium anno 432. fuisse Romam conditam: ab urbe autē condita usq; ad obitum Anci regis, sunt anni ferme 136. Sumptis itaq; annis 432. & 136. fiunt anni 568. qui numerus ad Cyrenarum initium referendus est. Solini itaq; numerus ad completam urbis illius extruccionem rectus esset si sic legeretur, Olympiade 41. rege Martio res Romanas tenente, anno post Troiā captam 568.

z ¶ **Templum Ammonis.**) Scribunt gentiles quod pater Liber quum per Libyam exercitum duceret, fatigatus siti, Iouis patris sui implorauit auxilium, & statim uiso ariete, fons secutus est ab arenis. Vnde factum est Ioui Ammoni, ab arenis sic dicto (est enim ἀμμη & Græcis arena) simulacrum cum capite arietino, & in eo loco in quo aqua fluxit, templum constituit. Diodorus Siculus in gestis Alexandri tradit Danaum regem Aegyptiorū construxisse templum Ammonis, cuius simulacrum ex smaragdīs ac gemmis alijs factum fuit. In eo quoq; loco ager fuit in medio arenarum exiguus, quippe ubi latior, ad quadraginta maxime stadia extenditur, olearum palmarumq; ac cæterarū culturarum arborum ferax, rosidus solus ex omnibus circumiectis. Scribit & Quintus Curtius, incredibile dictu esse, ut inter uastas solitudines, ita undiq; ambiētibus ramis, uix in densam umbrā cadente sole, ea regio contacta sit. Multi ibi fontes dulcibus aquis passim manantibus alunt syluas. Cœli quoq; mira temperies, uerno tempore maxime similis, omnes anni partes pari salubritate percurrit: & ut Plinius scribit cap. 106. secundi, Iouis Ammonis fons interdiu frigidus, noctibus 20 feruet. Sic quoq; scribit Arrianus in principio tertij gestorum Alexandri: Ex eo, inquit, fons manat, cæteris omnibus fontibus natura dissimilis, sub luce tepentibus aquis manat, in meridie frigidus, uespere calet, media nocte feruidior, postea deferescere incipit, ac sub diei exortū rursus tepidior oritur, atq; ita per singulos dies ac noctes, æstus ac frigoris uices uariat. Legitur proinde illic & gemma quædam, Ammonis cornu dicta, aureum habens colorem, & arietini cornu reddens effigiem, ut Plinius scribit cap. 10. lib. ult. Crescit deniq; ibi arbor quam uocant Metopion & Metopon, quæ in arenis stillat lachrymā ueluti resinam.

a ¶ **Syrpe gignitur.**) Putant doctiores Solinū hic loqui de silphio, quod in Cyrenaica reperitur prouincia, cuius succus uocatur laser, magnificus in usu medicamentisq;, et ad pondus argentei denarij pensum. Multis tamen iam annis in ea terra non inuenitur, quoniam publicani qui pascua conducunt, magis ita lucrum sentientes, depopulantur pecorum pabulum, nisi quod unus caulis repertus olim, Neroni principi missus est. Quod postea inuectū est, in Perside aut Media et 30 Armenia nascitur Laser, multo tamē infra Cyrenaicū. Ab hoc silphio natum est prouerbium, βαττο σιλφιο, Batti laserpitium, de his dici solitū, qui summos honores adipiscuntur. Cyrenæi enim Batto regi suo silphium tanquam rem preciosissimam dono dedisse traduntur. Huius Ammoniæ resina colligitur uillis caprarum, sicut & Iadaniū & cespypum, ut Plinius tradit cap. 17. duodecimi.

b ¶ **Cyrenis ab leua.**) Situm totius ferè Africæ explicat tabula huic paginæ subiecta.

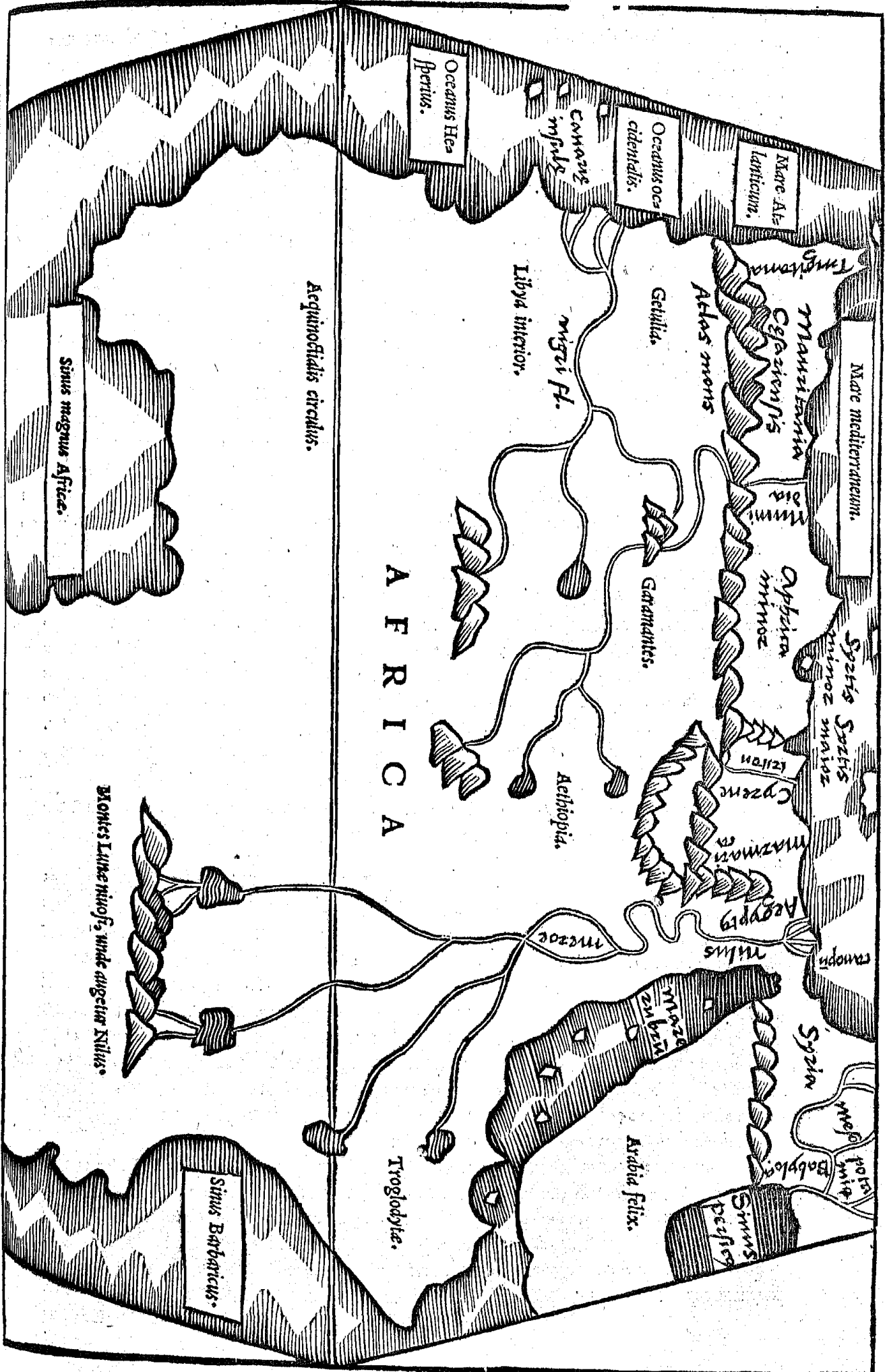
c ¶ **Basiliscum.**) Significat βασιλις & Græcè, regulū uel tyrannum latinè, quod instar regis cunctis animantibus sit terrori, uel quod in omnes tyrannidē & scauitiam exerceat. De hoc serpente Plinius sic scribit cap. 21. octauū: Eadem, inquit, & basilisci serpentis est uis. Cyrenaica hunc generat prouincia, 12. non amplius digitorum magnitudine: candida in capite macula, ut quodam diadema insigni: sibilo omnes fugat serpentes. Nec flexu multiplici, nec ut reliquæ corpus impellit, sed celsus & erectus in medio incedens. Necat frutices non contactas modo, uerum et afflatas: exurit herbas, rumpit saxa. Talis 40 uis malo est. Huic tali monstro mustelarum uirus exitio est, adeo naturæ nihil placuit esse sine pari. Interficiunt eos cauernis facile cognitis, sola tæbe &c.

d ¶ **Ad semipedem.**) Auicenna dicit, duorum palmorum. Et quod hic Solinus uocat albam mitrulam, Auicenna scribit, caput habere coronatum.

e ¶ **Mustelis tamen uincitur.**) Hinc natum est prouerbium, Mustelis basiliscus uincitur: simile huic adagio Ouidiano, A cane non magno sepe tenetur aper: quadratq; in eos, qui inferiores uires in sui sepe perniciem spernunt.

f ¶ **Berenicæ.**) Hæc urbs quondā uocata fuit Hesperis, ac deinde à Ptolemæi regis coniuge cognominata Berenice. Nec procul ante oppidū est fluuius Lethon & lucus sacer, ubi Hesperidum horti memorantur. Cæterū Græci λυθημ obliuionem uocāt: dictusq; est fluuius iste Lethes, quod aquæ eius dicantur obliuionem inducere. Poëtæ fingunt eum ortum habere ex Lethe inferni flumine.

g ¶ **Impleuit simiarum genus.**) Propter plurimam simiarum cum hominibus similitudinem, creditum est eas fuisse aliquando homines, Pithecusarum insularum incolas, qui Cercopes dicebantur. Cum autē Iupiter eorum detestaretur perfidiā, eos mutauit in deforme animal, ut essent 40 similes

similes dissimilesq; hominibus. De his Plinius sic scribit cap. 44. undecimi natural. historiae: Simiarum genera perfectam hominis simulationem continent, facie, naribus, auribus, palpebris, quas sola quadrupedum & in inferiore habent gena. Iam mammas in pectore & brachia, & crura in contrarium flexa: similiter in manibus ungues, digitos, longioremq; medium. Pedibus paulum differunt, sunt enim ut manus praelongi, sed uestigium palmae simile faciunt. Iis quoq; pollex & articuli ut homini, praeter genitale: & hoc in maribus. Aristot. quoq; cap. 8. secundi nat. animal. scribit: Simia tam parte sui corporis prona pilosa est, utpote quadrupes, quam supina, ut speciem gerens hominis: quin contra atq; quadrupedes obtinet pilum, sed crassiore pilo simiae uestiuntur, longeq; hirsutiores parte utraq; sunt. Conueniunt cum homine plurimum sua specie, quippe quae nares, aures, dentes tam primores quam maxillares hominis more habeant, cilium etiam, cum caetera quadrupedes non in utraq; palpebra habeant, quamq; praetenu ac prolixius, potissimum in inferiore. Caeterum cap. 10. quarti de partibus animalium docet, cur simia cauda et natibus careat. Simia, inquit, quod forma ambigua sit, ut & in neutro & in utroq; genere sit constituenda, ideo nec caudam habet neq; nates, uidelicet ut bipes cauda uacat, ut quadrupes natibus. h **C** Immoderate foetus amant.) Simiarum generi, inquit Plinius, praecipua erga foetum affectio. Gestant catulos, quos mansuefactae intra domos peperere: omnibus demonstrant, tractariq; gaudet, tractati gratulationem intelligentes: itaq; magna ex parte complectendo necant. i **C** Cercopitheci.) Est cercopithecus caudata simia, quam Itali Maimonem, Germani maris falem uocant, nempe Meerkatzen. Cynocephali uero sunt canicipes, est enim κυνος canis, & κεφαλή caput. Et sunt cynocephali eadem forma qua simia, sed maiores ualidioresq; & faciei caninae similiores: moribus tamē sunt ferociores & dente robustiore caninoq; propiore. Diodorus Siculus lib. 4. scribit cynocephalos corpore & forma homini persimiles, uocemq; imitari humanam. Ferum omnino atq; indomitum animal, ratione carens, supercilijs aspectuq; est horrido ac truci. Foeminis sua natura accidit, ut palam exposita extra corpus uulnam per omnē uitam ferant. k **C** Sphinges.) Sic dicuntur à uerbo graeco σφίγγειν, constringere uel uincire. Et scribit Diodorus Siculus lib. 4. in hunc modum: Sphinges apud Troglodytas Aethiopesq; nascuntur, forma haud ei dissimili qua pinguntur, sed paulo pinguiore. Naturam habent mansuetam, pluribus exercitijs disciplinisq; aptam. Tradunt fabulae σφίγγεα triforme monstrum, cuius una pars uolucris, altera leonis, uirginis tertia. Caeterum Satyri sunt animalia quadrupedia in subsolanis Indorum montibus perniciosissima, humana effigie recte currentia, ut propter uelocitatē, nisi senes aut aegri, nō capiuntur. Veteres huiusmodi monstra pro syluestribus dijs coluerūt. Et quia Satyri ad libidinem prouisi sunt, hinc nomen illis datum est, ut quidam putant. Nam ueteres Graeci σάτυρον dicebant uirile membrum. Aegyptij plurimas satyrorum imagines, in gratiam foecunditatis, eorum in templis ponebant, in hirci naturae, quam libidinosam esse dicunt, similitudinem.

SCHOLIA CAP. XLI.

Scribit Plin. cap. 5. lib. quinti, Hammanites undecim dierū itinere à Syrtibus maioribus ad occidentē habitare, circumdatosq; arenis quaquauerfus, domos sale ē montibus suis exciso ceu lapide construere. Sic idem scribit cap. 7. libri 31. in Charris Arabiae oppido, muros domosq; massis salis fieri, quas aqua ferruminant. Herodotus libro quarto: Porrigitur id superciliū, inquit, ad columnas usq; Herculeas, atq; ulterius: intra quod est metallum, id est, effosio salis decem dierum itinere: & homines incolentes domicilia sua faciunt ex micis salis. Isti enim tractus Africae uacant imbribus. Nam si plueret illic, non possent manere parietes salis. De Troglodytis habes infra cap. 44. Est autē ab Hammanientibus ad Troglodytas hyberni occasus plaga, dierum quatuor iter, cum quibus commercium gemmae tantū quam carbunculum uocamus ex Aethiopia uectae. a **C** Asbysta.) Vocantur sic hi populi ab Asbysta eius loci urbe. Alij putant eos sic dictos ab Asbyte regina, Hiarbæ regis filia. Et quod hic lafere uiuere memorantur, fructus est arboris quā silphium quidam esse putant, de qua supra quoq; scripsimus cap. 40. sub litera a. Caeterum pro edile quidam codices habent edule, id est, manducabile, alij dulce.

De Hammanientum gente, deq; in ea domibus sale constructis. Cap. XLI.

Anter Nasamonas & Troglodytas gens Hammanientū est, quae salibus domos extruūt, quos in modum cauitium ē montibus excitatos, ad usum aedium caementitijs nectunt struibus. Tanta ibi huiusce uenae copia est, ut tecta faciant ē salinis. Hi sunt Hammanientes, qui commercia cum Troglodytis habent. Carbunculi gemmae citra Hammanientes propiores Nasamonibus. a Asbysta Lafere uiuunt, hoc aluntur, hoc illis edile est.

De Garamantibus, deq̄ miro apud
eosdem fonte. Cap. XLII.

Garamantum oppidum est ^a Debris fonte miro, qui deniq̄ alternis uicibus die frigeat, nocte ferueat, ac per eadem uenarum commercia, interdum ignito uapore æstuet, interdum glaciali ⁊ horrore algescat. Incredibile memoratu, ut tã breui temporis curriculo natura tam difsonam sui faciat uarietatem, idq̄ qui percontari uelit, tenebris inesse fluori illi æternã faciem credat. Qui rimetur die brumales scatebras, nunquam aliud existimet, quã perpetuo rigere. Vnde non immeritò per gentes Debris incluta est, cuius aquæ ex cœlesti uertigine mutant qualitatem, quamuis controuersa syderum disciplina. Nam cum mundum à calore uesper temperet, ab occasu incipit ita incallescere, ut ni tactu abstineas, noxium sit contigisse. Rursus cum ortus solis incãduerit, & radijs feruefacta sint omnia, sic glaciales euomit scaturigines, ut hauriri etiam à sitientibus nequeat. Quis ergo non stupeat fontem, qui friget calore, calet frigore? Garamanticae regionis caput est ^b Garamana, ad quã ^c iter diu inextricabile fuit & inuium. Nam latrones puteos arenis operiebant, ut temporaria fraude subductis aquis in fame, & siti iter submoueret accessus uiantium. Sed Vespasiano principe, bello quod cū Oensibus gestum est, difficultas hæc dissoluta est, compendio spatij breuioris reperto. Garamantas ^d Cornelius Balbus subegit, & primus ex hac uictoria triumphauit: primus sane de externis, utpote qui Gadibus genitus, accessit ad gloriã nominis triumphalis. Armenta gentis istius obliquis ceruicibus pabulantur. Nam si recta ad passum ora dirigant, officit̄ prona in humũ cornua, & obnoxia. Ex parte qua ^e Cercina est accepimus Gaulon insulam, in qua serpens neq̄ nascitur, neq̄ uiuit inuecta. Propterea iactus ex ea quocunq̄ gentium puluis, arcet angues. Scorpiones super iactus illico perimit.

De Aethiopia, de eius regionis nominum obscenis moribus, ac eorundem hominũ monstrifis formis. De draconibus, miræq̄ naturæ ibidem feris alijs. De Cinnamomo

aromate, deq̄ Hyacintho lapide. Cap. XLIII.
Aethiopes, & Atlanticae gentes, ^a Nigri flumine diuiduntur, quam partem pu

SCHOLIA CAP. XLII.

Rimatur Solinus potissimum eas regiones, in quibus aliqua naturæ uisuntur miracula, qualia tria apud Garamantes memoratu digna tradit inueniri. Nam illic fons est, qui interdum friget, nocte calescit. Alterum, quod eius regionis armenta obliquis ceruicibus pabulentur. Postremum, quod Gauli insulae terra serpentibus ⁊ scorpionibus sit omnino pernicialis. ^a **C** Debris.) Ptolemaeus hoc oppidum uocat Bedron uel Bediron. Quod in hoc oppido tã mirabilis fons est, quidam reijciunt causam in ipsam terram, nempe quod ibi talis sit naturæ, ut solis præsentia sibi adimat uim calefaciendi aquam, ⁊ rursus solis absentia uim tribuat oppositam feruescendi. Alij existimant alia esse uenarum cõmercia per diem, ⁊ alia per noctem: aiunt enim uis solis quadam occulta cuenire, ut interdum per loca alia scaturiat eius fontis aqua, per alia noctu, puta per sulphureas mineras.

^b **C** Garamana.) Quædam Solini exemplaria habent cum Ptol. Garama. Putant autem urbem illam sic dictam à Garamante Apollinis filio et Garamatidis Nymphæ patre. Habitant proinde Garamantes super Psyllos austrũ uersus, in loco sero frequentiq̄. Refugiunt etiam omnium hominum cõmercium aspectumq̄, nihil bellicæ armaturæ habentes, ac ne defendere quidem sese audetes. ^c **C** Iter inextricabile.) Hoc inextricabile iter auspicijs Vespasiani Imperatoris, compendio deprehensum est quadridui itinere. ^d **C** Cornelius Balbus.) Fuit hic Cornelius Balbus externus, quippe Gadibus natus, sed ciuitate Romana donatus, ⁊ iure quiritem honoratus, ut ⁊ tandem apud Romanos triumpharit.

^e **C** Cercina.) Insula hæc apud Ptolemaeum inuenitur prope Syriem minorẽ, à qua si recte ad austrum pergas, occurrunt Garamantes. Vbi uero Gaulos insula situm habeat, non satis constat.

SCHOLIA CAP. XLIII.

Aethiopiam sic dictam putant à uerbo

græco *αἴθω*, quod uro, incendo, ardeoq; significat, & ὄψις facies & aspectus, quod scilicet solis aspectu plurimum torreatur. Sunt qui sic dicta uelint ab Aethiope Vulcani filio, cui præfuit. Hæc circa occiduum montosa est, in medio arenosa, ad orientalem plagam deserta, porrigiturq; ad fines Aegypti, à meridie clauditur oceano.

a ¶ (Nigri flumine.) Is fluiuius pars putatur Nilī. Sunt tamen exemplaria quæ pro, partem putant, habent, patrem putāt, quasi Nilus ex Nigri flumine ortū habeat. De hoc quoq; supra diximus cap. 40. in c. litera, nempe quod in omnibus similis sit Nilo, sicut & hic Solinus exponit.

b ¶ (Matrimonia nesciunt.) In hūc quoq; modum scribit Mela Pomponius lib. primo: Nulli Garamantum, inquit, certa uxor est. Ex his qui tam confuso parentum coitu passim incertiq; nascuntur, quos pro suis colant, formæ similitudine agnoscunt.

c ¶ (Meroën.) Est Meroë insula Aethiopiæ sub Aegypto, quam efficit Nilus fluiuius. De Nomadibus supra diximus cap. 39. et de Cynocephalis quoq; ca. 40. in fine, qui bestiae sunt similes simijs, nisi quod capita habent canina, ut uocabulum ipsum indicat, feri & ad morsum proni, quos tamen hic Solinus inter populos numerat, si modo talia monstra sunt in rerum natura. Cæterū pro Syrbotæ, quidā legunt Serbotæ, alij Sorbotæ. Sic pro Asachæi, alij legunt Aschæ, alij Asachæ: & sunt Aethiopes, apud quos maxime nascuntur dracones.

d ¶ (Apud Sambros.) Plinius cap. 30. sexti hunc locum ita enarrat: Oppidum eorum, inquit, Nilo positum Tempis Sambri, apud quos quadrupes omnes sine auribus, etiam elephantis id tum ad soli dispositionē, tum ad coeli qualitatem referendum censent.

e ¶ (Cani tradunt.) Plinius: Ex Africæ parte Ptoembari, Tæmphane, qui canem pro rege habent, motu eius imperia augurātes: id quod ex fidelitate eius animalis erga homines fieri credendū est.

f ¶ (Agriophagi.) Qui scilicet uictitat carnibus agrestium et ferocuum animalium, ut sunt leones, pantheræ, & similia. Pamphagi uero latine sunt cunctuori seu omninori, qui scilicet omnia mandunt. Anthropophagi autem sunt hominum

tant Nilī. Sic papyro uiret, sic calamo prætexit, animalia eadem edit, iisdem temporibus exundat, intra ripas tunc quoq; redit, cum contentus est alueo suo Nilus. Garamantici Aethiopes^b matrimonia priuatim nesciunt, sed omnibus uulgò in uenerem licet. Inde est, quod filios matres tantum recognoscunt. Nam paterni nominis nulla reuerentia est. Quis enim uerum patrem nouerit in hac luxuria incesti lasciuientis? Eapropter Garamantici Aethiopes inter omnes populos degeneres habentur: nec immerito, quia afflictæ castitatis disciplina, successione notitiam ritu improbo perdidit. Nomen Aethiopum late patet. In parte Africana quæ^c Meroën uidet Libya, plurimæ eorum sunt & uariæ nationes. Harum è numero Nomades Cynocephalorum lacte uiuunt. Syrbotæ longi sunt ad pedes duodecim. Asachæi captos uenatibus elephantos deuorāt. ^d Apud Sambros nulla est aurita quadrupes, nec elephantis quidem, His proximi summam regiae potestatis^e cani tradunt, de cuius motibus quidnam imperitet, augurantur. Maritimos Aethiopus quaternos oculos dicunt habere: sed fides alia est, illa deniq; quod & uident plurimum, & manifestissime destinant iactus sagittarum. Occidentem uersus^f Agriophagi tenent, qui solas pantherarum & leonū carnes edunt, rege præditi, cuius in fronte oculus unus est. Sunt & Pamphagi, quibus esca est quicquid mandipote, & omnia fortuito gignentia. Sunt & Anthropophagi, quorum mores uocamen sonat. Cynamolgos aiunt habere caninos rictus, & prominula ora. Arthabathitæ proni, atq; quadrupes, nec secus ac feræ sine sedibus euagantur. Confines Mauritaniæ certo tempore & locustas terrestres legunt, duratasq; falsugine in præsidium uitæ solas habent: sed ex illis quadragesimū æui annum nullus supergreditur. Ab oceano isto ad Meroën, quæ insulam amplexu primo^g Nilus facit, h millia passuū sunt sexcenta uiginti. Ultra Meroën super exortum solis^h Macrobij Aethiopes uocantur. Dimidio enim eorū protensior, quam nostra uita est. Hi Macrobij iustitiam colunt, amant æquitatem, plurimū ualent robore, præcipua decent pulchritudine, ornantur ære, auro uincula faciūt noxiorum. Locus apud eos est Heliutrapeza, opiparis epulis semper refertus, quibus indiscrete omnes uescuntur, nam & diuinitus eas augeri ferunt. Est & ibidem

dem lacus, quo perfusa corpora uelut oleo nitescunt. Ex hoc lacu potus saluberrimus. Sanè aded liquidus est, ut ne caducas quidem uehat frondes, sed illico folia lapsa ad fundum demittat^l laticis tenuitate. Ultra hos desertè inhumana^q solitudines ad usq; Arabicos sinus. Deinde in ultimis orientis^m monstrosæ gentium facies; aliæ sine naribus, æquali totius oris planicie informes habent uultus; alijs concreta ora^o sunt, modicoq; tantum foramine calamis aunarum pastus hauriunt. Nonnullæ linguis carent, in uicem sermonis utentes nutibus motibusq;. Quædam ex istis nationibus ante Ptolemæum Lathyrum regem Aegypti, incognitū habuerunt ignis usum. Aethiopia omnis ab oriente hyberno ad occidentem hybernum tenet. Quicquid eius est, sub meridiano cardine lucis nitet, qui maximè uiuet hyeme. A meridiana parteⁿ mons editus mari imminet, ingenuo igne per æternum feruidus, & inquiete iugis flagrantibus; inter quæ incendia iugis æstus, draconum magna copia est. Porro ueris draconibus ora parua, & ad morsus non dehiscencia, sed arctæ fistulæ, per quas & trahūt spiritus, & linguas exerunt; quippe non in dentibus uim, sed in caudis habent, & uerbere potius q; rictu nocent. Exciditur e cerebris draconum Dracontias lapis, sed lapis non est nisi detrahatur uiuentibus. Nam si obeat prius serpens, cum anima simul euanescit durities soluta. Vsu eius orientis reges præcipuè gloriantur, quantū nullum lenociniū artis admittat soliditate; & quicquid in eo nobile est, non manus faciunt, ne alterius quàm naturæ cādor sit, quo reluceat. Autor Sothacus gemmam hanc etiam sibi uisam scribit, & quibus intercipiatur modis, edocet. Præstantissimi audacia uiri explorāt anguim foueas & receptus, inde præstolati ad pastum exeuntes, præteruictiq; percitis cursibus, obiciunt gramina medicata, quantum potest ad incitandum soporem; ita somno obsopitis, è capitibus defecant lapides, & de manubijs præcipitis ausi, prædam reuehunt temeritatis. Quæ locorum Aethiopes tenent, feris plena sunt, è quibus quam^p Nabim uocāt, nos Camelopardalim dicimus, collo equis similem, pedibus bubulis, capite camelino, nitore rutilo, cādidis maculis superspersa. Hoc animal Romæ Circensibus dictatoris Cæsaris primum publicatum. Hisdem fermè tēporibus illinc exhibita mon-

minum deuoratores: & Cynamolgi, quæscanum mulctores, qui à forma corporis & mulgendi exercitio nomen illud habēt. Cæterum quales sint Arthabathitæ, textus satis explicat. Plinius dicit eos uagos esse modo ferarum quadrupedum. g ¶ Locustas legunt.) Plinius: Pars quædā Aethiopum locustis tantum uiuit, fumo & sole duratis in annua alimenta: hi quadragesimum uitæ annum non excedunt.

h ¶ Millia passuum sunt.) Apud Plinium sic legitur: in totum ab oceano ad Meroën 725 millia passuum esse inter auctores ferè conuenit. Neesse est igitur ut uel in Solino, uel in Plinio error sit.

i ¶ Macrobij.) Id est, longæui. Nam μακρός est longus, & βίος uita. Scribit Herodotus in Thalia, apud illos esse fontē, in quo loli efficiuntur perinde atq; inuncti, uiolam olentes: eamq; aquam tanleuem esse, ut in ea nihil innatare possit, ne lignum quidem, et quæ ligno leuiora sunt. Ex potu uero illius aquæ euenire putatur, ut homines ad centum uiginti annos perueniant, & supra. Cæterum locus eorum est Heliutrapeza, id est, Solis mensa. Et hinc natū est prouerbium, ἡλιὸς τραπεζῆς, id est, Solis mensa, diciturq; de sumptuoso lautissimoq; conuiuio. Nam & Heliutrapeza fuit in suburbano, in prato scilicet, omnium quadrupedum assa carne referto, quam per noctem singuli ciuium magistratus prope-rabant ponere, ad eamq; ubi illuxit cuilibet epulatum licebat accedere. k ¶ Lacus.)

Aquæ huius lacus per pingues terræ uenas profluunt, unctæ oleo erumpunt, uti Solis, quod oppidum est Ciliciæ, flumen nomine Liparis, in quo natantes aut lauantes ab ipsa aqua unguuntur. Item & in India sereno coelo emittitur magna olei multitudo. Est et in Carthagine fons, in quo natat olei odore uti scobe citreo, quo oleo etiam pecora solent ungi. Vide Vitruuium cap. 3. octauo. Sed quid opus est ex longinquis regionibus adducere miracula, cum & in Germania nostrâ fons inueniatur, qui olei copiam in sui superficie quotidie exhibeat, nempe in partibus Bauariæ, in loco Degernsee, qui distat à Monaco urbe unius diei itinere.

l ¶ Laticis tenuitate.) Sunt multi in terra lacus, in quibus ob aquæ tenuitatē

nihil supernatare potest, ut est stagnum Sideris in Indis, & Auernus lacus in Italia. Rursum sunt aquæ plurimæ, in quibus nihil submergitur, sed supernatat corpus quodlibet, ut in Asphaltite, Arethissa, & alijs multis. **m** **C** Monstrosæ gentium facies.) Si quæ multa de his legere delectat, consulat Plinium cap. 30. sexti.

n **C** Mons editus.) Plinius cap. 30. sexti, de hoc sic scribit: Sita est Aethiopia ab oriente hyberno ad occidentem hybernum. Meridiano cardine syluæ hebeno maxime uirent: meridiana eius parte imminens mari mōs excelsus, æternis ardet ignibus, Aeonocauma dictus. **o** **C** Draconum copia.) Suprà cap. 38. sublittera i nonnihil de draconibus Africæ dictum est. De draconibus Indiæ scribit Philostratus lib. 3. uitæ Apollonij, nempe omnem Indiæ regionem abundare draconibus, multitudine & magnitudine mirandis: itaq; paludes ijs plenas esse et montes, neq; tumulum ullum ijs uacuum reperiri: uerum palustres pigros tardosq; esse, longitudine uero cubitorum triginta, uix caput attollemes. Terrestres esse ranis similes, terga subnigra habentes, & cæteris minus squamosa. Qui in cacuminibus montium habitant, alijs maiores sunt, fluminibus quamuis rapacibus uelociores, ita ut ab illis euadere nihil possit. Sunt dracones alij coloris ignei, quibus in dorso squamæ eminent serræ instar: barba eis annascitur, qui altius ceruices attollunt, quorū squamæ instar argenti fulgent. Oculorum autē pupillæ lapides sunt tanquam ignis fulgentes, quorum uim maximam esse ad morbos complures tollendos, quapropter & lucrū uenationibus afferunt. De draconibus Aethopiæ scribit Plinius cap. 13. libri octauo: Generat, inquit, dracones Aethiopia Indicis pares, uiginti cubitorum. Asachi uocantur Aethiopes apud quos maxime nascuntur. Narratur in mariimnis eorum quaternos quinosq; inter se cratiū modo implexos, erectis capitibus uelificantes ad meliora pabula Arabiæ uehi fluctibus. De dracontia lapide scribit idem Plinius cap. 10. libri 37. Draconites, inquit, è cerebro fit draconū, sed nisi uiuentibus abscisso nunquam gemmascit, inuidia animalis mori se sentientis. Igitur mos est ut dormientibus

stra sunt, ^q Cephos appellant, quorum posteriores pedes crure & uestigio humanos artus metiuntur, priores perinde hominum manus referunt; quæ tamen à nostris non amplius quam semel uisa sunt. Ante ludos Cn. Pompeij Rhinocerotæ Romana spectacula nesciebant: cui bestię color buxeus, in naribus cornu unicum, & repandum, quod subinde attritum cautibus in mucronem excitat, eoq; aduersus elephatos præliatur, par ipsis propè longitudine, breuior ¹⁰ cruribus, naturali telo aluum petens, quam solam intelligit ictibus suis peruiā. Iuxta Nigrin fluiuium ¹ Catoblepa nascitur, modica, atq; iners bestia, caput prægraue ægrè ferens, aspectu pestilenti. Nam qui in oculos eius offenderint, protinus uita exeunt. ⁵ Formicæ ibi ad formam canis maximæ, arenas aureas pedibus eruunt, quos leoninos habent: quas custodiunt, ne quis auferat, captantesq; ad necē persequunt. Eadem Aethiopia mittit ¹ Lycaonem: lupus est ceruice iubatus, & tot modis uariis, ut nullum illi colorē dicant abesse. Mittit & Tarandum, bouum magnitudine, bisulco uestigio, ramosis cornibus, capite ceruino, ursino colore, & pariter uillo profundo. Hunc Tarandum affirmant habitum metu uertere, & cum delitescat, fieri assimilem cuiuscunq; rei proximauerit, siue illa saxo alba sit, seu fruteto uirens, siue quam aliam præferat qualitatem. Faciunt hoc idem in mari Polyppi, in terra Chamæleontes. Sed & Polypus ³⁰ & Chamæleon glabra sunt, & pronius est cutis leuitate speculi modo proximantia æmulari. In hoc nouum est ac singulare, hirsutiam pilorum uices facere: hinc euenit ut difficulter capi possit. Aethiopicis lupis proprium est, quod in saliendo ita nisus habent alitis, ut nō magis proficiant cursu, quam meatu: homines tamē nunquam impetunt. Bruma comati sunt, æstate nudi, ⁴ Thoas uocant. Hystrix quoq; inde loci frequentissima, erinacijs similis, spinis tergum hispida, quas plerunq; laxatas iaculatione emittit uoluntaria, ut assiduīs aculeorum nimbis canes uulneret ingruentes. Illius cœli ales est ^x Pegasus: sed hæc ales equinum nihil præter aures habet. Tragopa quoq; auis maior aquilis, cornibus arietinis proferēs armatum caput. Aethiopes legunt ^y Cinamomum. Id frutetum situ breui nascitur, ramo humili & represso, nunquam ultra duas ulnas altitudinis. Quod gracilius prouenit, eximium magis ducitur: quod in crassitudinem

studinē extuberatur, despectui est. Verum legitur per sacerdotes, hostijs prius caesis; quæ cum litauerint, obseruatur ut messis nec ortum solis anticipet, nec egrediat occasum. Quisquis principatum tenet, sarmentorū aceruos hasta diuidit, quæ sacrata est in hoc ministerium. At que ita portio manipulorum Soli dicatur, quæ si iuste diuisa est, sponte incenditur. Inter hæc quæ diximus, nitore cæruleo ² Hyacinthus inuenitur, lapis preciosus, si quidem inculpabilis inueniatur: est enim uitijs nō parcè obnoxius. Nam plerunq; aut uiolaceo diluitur, aut nubilo obducit, aut albicantius in aquaticum eliquefcit. Optimus in illo tenor, si nec densiore fuco sit obtusior, nec propensa perspicuitate detectior, sed ex utroq; temperamento lucis & purpuræ moderatum suauiter florem trahat. Hic est qui sentit auras, et cum cœlo facit mutationem; nec æqualiter rutilat, cum aut nubilosus est, aut serenus dies. Præterea in os missus, magis friget. Sculpturis certe minime accommodatus, ut qui attritum respuat. Nec tamen penitus inuictus est, nam Adamante scribitur & notatur. Vbi Hyacinthus, ibi & ^a Chrysolampis apparet, quem lapidem lux celat, prodit obscurum. Hæc enim est in illo diuersitas, ut nocte igneus sit, die pallidus. Ex ipso solo sumimus Hæmatem rubore sanguineo, ac propterea Hæmatites uocatus.

30 clem habent leonis, reliquum corpus pantheræ, & magnitudinem damæ habet. Hanc feram Babylonij, qui iuxta Memphim sunt, pro deo colunt. Cæterum Rhinoceros dictio est cōposita à ρῆν, quod est naris, & νεπεος cornu. Est & Rhinoceros alter genitus hostis elephanto, nam cornu ad saxa limato præparat se pugnæ, in dimicatione aluum maxime petens, quam scit esse molliorem. Longitudo ei par, crura multò breuiora, color buxeus. Hæc Plinius cap. 20. octauij. Porro Strabo lib. 16. sic scribit: Rhinocerotēs, ut Artemidorus ait, longitudine parum ab elephantis exceduntur, quos Alexandria se uidisse affirmat. Ille autem quem nos, inquit, uidimus, colore buxeo, sed elephantis similis erat, magnitudo uero tauri, forma apro proxima, præsertim quantum ad rictum præter nasum, qui cornu quoddam est recuruum, omni osse durius, eo pro armis utuntur, quemadmodum aper dentibus. Habet etiam duo cingula: tanq̄ draconum uolumina, à dorso usq; ad uterum circueuntia, alterū iubam uersum, alterum ad lumbum. Sic & Diodorus Siculus scribit, quod Rhinoceros in summitate narium cornu gerat, 40 simū forma, durumq; instar ferri. Hoc animal pabuli causa cum elephante certat: acuit enim ad saxa cornu, deinde cum elephante congressus, uentrem grauiter ictum cornu, tanq̄ gladio proscindit: hoc pacto pugnans, bestiam exanguem reddit. Si uero elephas illius ictum præoccuparit, proboscide captum, cum superior sit uiribus, dentibus laniat. r (C Catoblepa.) De hoc Plinius cap. 21. octauij libri sic scribit: Apud Hesperios Aethiops fons Nigris est, ut pleriq; existimauere, Nili caput, ut argumenta quæ diximus persuadent. Iuxta hunc fera appellatur Catoblepa, modica alioquin, cæterisq; membris iners. Caput enim prægrauè ægrè ferens, id delectum semper in terram: aliàs internecio humani generis, omnibus qui oculos eius uidere cōfestim expirantibus.

s (C Formicæ.) Est formicæ animal nulli ferè præterq̄ sibi commodum. Nam, ut inquit Plinius, apes uitales faciunt cibos, formicæ condunt. Hæc arbores perniciose lædunt, sata inficiunt, hortorum non minimū exitium. Formicæ tamen Aethiopum utiles sunt quæ aurum eruere dicuntur. Vnde Philostratus lib. 6. uitæ Apollonij sic ait: Indorum gryphes & Aethiopum formicæ, quanquā sint forma dissimiles, eadem tamen agere student. Natis

bus animalibus caput amputent. Obijciuntur aut draconibus somnifica medicamenta, & postea obruncantur. Lapis autē inuentus dicitur esse cādore translucido, nec postea politur aut artem admittit. Sunt qui scribunt Indos incantationibus extrahere dracones de cubiculis suis, et somno oppressos ceruicem securi ferire, scissiq; capite lapillos intus extates auferre. Traditur enim montanorum draconum capitibus inesse lapillos specie & aspectu iucundos, & splendorem quendam coloribus inducentes, uiribus autem potentiaq; mirabiles, quod animal testatur, quæ habuisse Gygem uulgatum est. Euenit etiam interdum, ut draco non sopitus Indum cum securi & arte intra cubile trahens deuoret. p (C Nabim uocat.) Plinius cap. 18. lib. octauij: Nabim Aethiopes uocant, collo similem equo, pedibus & cruribus boui, camelo capite, albis maculis rutilum colorem distinguentibus, unde appellata camelopardalis. Vulgò hanc Girasam uocant. Secundum Strabonem lib. 16. suæ Geographiæ, non est fera, sed pecus: nullam enim præ se seuitiam fert.

q (C Cephos.) A Strabone hoc animal Cepus uocatur, dicitq; ipsum habere faciem Satyro similem, cætera inter canem atq; ursum nullum habere discrimen. Hæc lib. ult. Libro autem 16. sic inquit: Cēpi fā

aurum utrobique custodire perhibentur, & terram auri feracem adamare. Megasthenes affirmat certa esse quae de formicis uulgata sunt, eas scilicet esse quae aurum ex terra effodiunt, non quidem auri studio, sed ut sibi specus longe sub terram parent: has enim uulpibus maiores, terramque fodere auro mixtam, & ex ea purgata Indos aurum cōflare. Sed ex auditu, nō ex uisu haec narrat. t C Lycaonem.) Idē sentit Mela Pomp. in descriptione Aethiopiae lib. 3. Sunt, inquit, & sauisimae feræ omni colore uarij Lycaones & quales accepimus Sphingas. Tarandum uero Plinius 34. octauī sic describit: Tarando, inquit, magnitudo quae boui est, caput maius ceruino, nec absimile, cornua ramosa, ungula bifida, uillus magnitudine urforum: sed cum libuit sui coloris esse, asino similis est. Tergori tanta duritia, ut thoraces ex eo faciant. Colorem omnium arborum, fructuum, florum, locorumque reddit, metuens in quibus latet, ideo raro capitur. Mirum est habitum corpore tam multiplicem dari, mirabilius & uillo. Causam huius mutationis iradunt esse, quod pili eius uel cutis potius speculi naturae sit assimilis: unde species circumstantium rerum per aërem diffusae, & ad huius generis animalia terminate, reddunt eis talem colorem, qualis earum rerum fuit quibus proximant. Idem facit polypus in aquis, qui sui mutatione coloris uenatur pisces: attrahit enim sibi colorem similem ijs quibus appropinquauerit saxis. Vnde natum prouerbum apud Graecos, πάλυ πρὸς ὄψιν ἴχει, Polypi mentem obline: quo significatur, pro loco & tempore mentem quoque consuetudinemque mutandam esse, & nos ijs hominibus conformandos quibus cum conuersamur. Scribit proinde Aristot. 37. noni nat. animal. polypum fatuum piscem esse cum ad manum dimissam hominis accedit, prudentem autem in re familiari, cum omnia necessaria colligat, & in suo domicilio recondat, cumque consumpserit quantum utile sit, abigit testas et cancerorum crustas, & putamina conchularum, & spinas pisciculorum. De chamaeleonte infra dicitur cap. 53. u C Thoas uocant.) Plinius cap. 34. octauī de his lupis sic scribit: Thoas luporum genus procerius longitudine, breuitate crurum dissimile, uelox saltu, uenatu uiuens, innocuum homini, habitum non colorem mutat: per hyemem hirti, aestate nudi sunt. De hystrice uero idem Plinius cap. 35. octauī sic scribit: Hystrices generat India & Africa, spina contectas, de erinaceorum genere, sed hystrici longiores aculei, & cum intendit cutem, missiles. Ora urgentium figit canum, & paulo longius iaculatur: hybernis autem se mensibus condit. x C Pegasus.) Ales haec à loco cuiusdam fontis ubi nascitur nomen habet. Plinius cap. 21. octauī sic scribit: Aethiopia generat multa monstro similia, pennatos equos & cornibus armatos, quos pegasos uocant. Capite tamen 49. lib. decimi, pegasos & gryphos inter fabulosa connumerat. Ceterum auis Tragopa nomen uidetur sortita ab hirco, quem graeci τράγοπον nominant. Quae de hac aue scribuntur, Plinius quoque pro fabulosis habet. y C Cinanomum.) Graeci scribunt κιννάμωμον. Plinius cap. 20. duodecimi de hoc frutice sic scribit: Ipse frutex duorum cubitorum altitudine amplissimus, palmisque minimus, quatuor digitorum crassitudinis, statim à terra sex digitis surculosus, arido similis & c. Dioscor. cap. 13. facit Cinamo species plurimas, quae ab ea regione, cui gentiles sunt, suis quaeque nominibus separantur. Praestantissimum, inquit, dicitur Mosylon, ex quadam similitudine cum Casia ea, quae Mosylitios uocatur. Est & quod montanum uocatur, crassum & breue admodum, colore subrufo. Tertium quoque habetur nigrum, & ut Mosylon appellatum, odore uehementer iucundo, surculosum minus, multis geniculis. Est & quartum fastigium candidi, fungosi, tumidi, aspectu uilli, protinus fragilis, grandis radice, casiam redolente. Redditur & quintum, cui cortex subrufus, & ad similitudinem casiae rubrae coloratum, solidum, firmumque tactu, nec magnopere neruosum, stirpibus crassis. Traditur & Cinanomum mentitum, unde nomen pseudocinamomo. Theophrastus cap. 5. noni de plantis, cinanomum decerptum in quinque partes discerni tradit, & esse praecipuae bonitatis quod germinibus proximum fuerit, idque ad palmi longitudinem caedi aut paulo maius. Deinde alterum est quod sequitur, & illud minus caesura est. Tertium deinde & quartum notatur. Vltimum uero quod deterrimum proximumque radici: hoc enim minimum corticis habet, in quo summa gratia est, non in ligno: quae de causa praeferi cacumina solent, quod corticis plurimum habeant. Apud gentiles non legebatur cinanomum, nisi prius à dijs impetraretur uenia metendi, exitis caprarum, bouum & arietum illis oblatis post solis ortum & ante eius occasum. Sarmenta hasta diuidebat sacerdos, deoque pariem ponebat, reliquum mercator in nassas condebat. Est & alia fama, cum sole diuidi, ternasque partes fieri, deinde sorte germina discerni, quodque soli cesserit relinquere, ac sponte conflagrari. z C Hyacinthus.) Lapis est preciosus, si genuinus haberi possit. Nam multi non parum obnoxij sunt uitij, dum uel naturalis color abluatur, uel nubilo obducitur, aut in aquaticum cliquescit. Et si genuinus sit, persentiscit aere mutationes, nam est nubilus in obscuro aere, rutilans & clarus in sereno. Sed & in os missus magis frigescit, calorem scilicet oris frigore eius fugiente, & seipsum in unum recolligente. Virtus autem unita fortior est seipsa dispersa. Sculpi praeterea nequit, ob nimiam duriciem eius: de quo uide Plinium cap. 9. trigessimisepimi. a C Chrysolampis.) Plinius cap. 10. lib. ult. sic scribit de hoc lapide: Chrysolampis in Aethiopia nascitur, pallidi coloris die, & noctu

Mira de intimis gentibus Libyæ, de lapide Hexecontalitho. Cap. XLIII.

Vod ab Atlante ad usq; Canopitanum ostium panditur, ubi Libyæ finis est, & Aegyptium limē, dictum à Canopo Menelai gubernatore ibi sepulto. In ea insula, quæ ostium Nili facit, gentes tenent dissonæ, quæ in auis solitudinis secretum recesserūt. Ex his^a Atlantes ab humano ritu prorsus exulant: nulli propriū uocabulum, nulli speciale nomen. Diris solis ortus excipiunt, diris occasus prosequuntur, ustiq; torrentis plagæ sydere, oderūt deum lucis. Affirmant eos^b somnia non uidere, &^c abstinere penitus ab animalibus uniuersis.^d Troglodytę specus excauant, illis teguntur. Nullus ibi habendi amor, à diuitiis paupertate se abdicarunt uoluntaria. Tantū lapide uno gloriant, quem^e Hexecontalithon uocant, tam diuersis notis sparsum, ut sexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo deprehendantur. Omnes isti carnibus uiuunt serpentum, ignarūq; sermonis strident potius quàm loquuntur.^f Augylæ uero solos colunt inferos, & Fœminas suas primis noctibus nuptiarū adulterijs cogunt patere: mox ad perpetuam pudicitiam legibus stringunt seuerissimis.^g Gamphasantes abstinent prælijs, fugiunt commercia, nulli se externo misceri sinunt.^h Blemmias, sed nō eos qui uicina rubromari incolunt, credunt truncos nasci parte qua caput est, os tamen et oculos habere in pectore.ⁱ Satyri de hominibus nihil aliud præferunt quàm figuram.^j Aegipanes hoc sunt quod pingi uidemus.^k Himantopodes flexis nisibus crurum repunt potius quàm incedunt, & pergēdi usum lapsu magis destinant quàm ingressu.^l Pharusi cum Herculi ad Hesperidas pergenti forent comites, itineris tædio hic resederunt. Hactenus Libya.

phlegmatici. Phantasma est, quādo quis uix dormire cœpit, & adhuc uigilare se existimat, aspiceret uidetur irruentes in se, uel passim uagantes formas, discrepantes ac uarias, letas uel turbulentas. In isto genere est Ephialtes, quem publica persuasio quiescentes opinatur inuadere, & pondere suo pressos ac sentientes grauare: quod tamen non est aliud, quàm quedam fumositas à stomacho uel à corde ad cerebrum ascendens, & ibi uim animalem comprimens. ^c Abstinere ab animalibus.) Dogma id Pythagoricum fuisse constat, qui Græcos ueteres persuasit, ut nullum occiderent animal. Idem fecisse ueteres Aegyptiorum sacerdotes, Cheremon Stoicus prodidit. ^d Troglodytæ.) Nomen istud habent hæ gentes à specubus & cauernis in quibus habitant: est enim τρωγλυ foramen & specus. De Troglodytis scribit Herodotus in Melpomene: Troglodytæ, inquit, Aethiopes omnium quos fando cognouimus, perniciosissimis pedibus sunt, serpentibus lacertisq; & alijs id genus reptilibus uescentes, lingua nulli alteri simili utentes, sed uespertilionū more stridentes. ^e Hexe-

& noctu ignei. Dicitur autē est Chrysolampis à χρυσο auro, & λάμπε splendeo, quasi lapis splendens auro. Cæterum Hematites à sanguineo nativo eius colore nomen accepit. Vide de hoc lapide Plinium capite 10. libri ultimi.

SCHOLIA CAP. XLIII.

Quæ in hoc capite Solinus de uarijs interioris Libyæ gētibus scribit, mutuatus est ex cap. 8. quinti Plinij, et Pomp. Mela lib. primo suæ Geographiæ, qui extendunt Libyam usq; ad Canopicū ostium Nili, quod secundum Strabonē lib. ultimo distat ab Alexandria centum ac uiginti stadijs pedestri itinere, sic dictū à Canopo illic mortuo ac sepulto, qui Menelai classē gubernabat.

^a Atlantes.) A monte eiusdem nominis hi populi nomen habent, execranturq; solem dum oritur & dum occidit, ut ipsis agrisq; eorum pestiferum, quippe qui per calorem suum regionem perdit.

^b Somnia nō uidere.) Christiani philosophi seceperunt nocturnas uisiones in quinque genera, uidelicet, oraculum, uisionem, somnium, insomnium, & phantasma. Oraculum est, cum superi aliquid agendum uel de uentū denunciant, aut indicant aliquid euenturum. Visio est, cum id quod uidet quis, eodem modo quo apparuerat eueniet. Somnium est figuris tectum, & sine interpretatione intelligi non potest. Insomnium est, quando id quod fatigauerat uigilantem, ingerit se dormienti, ut est cibi cura, uel aliqua studia, aut infirmitates. Secundā nanq; studia, quæ quisq; exercuit, somniat, & solitarum artium simulacra menti impressa, apparent in somnijs. Iuxta etiam infirmitatum diuersitates, diuersa accidunt somnia. Etiam secundum morum & humorum uarietates, uariantur & somnia. Alianq; uident sanguinei, alia cholericī, alia

contalithon.) Diſtio eſt compoſita, Græci enim ἐξήκοντα sexaginta, & λίθος lapidem dicunt: & quoniam hic lapis in parua magnitudine multicolor inuenitur, nomen ſexaginta ſibi adoptauit. f (C Augyla.) Vocantur hi populi ſic à loco, cui Augyla nomen eſt. Hi Manes deos putant, deierantes per eos, pro oraculis eos conſulant, referuntq; ſomnia pro reſponſis. g (C Fœminas.) Scribit & Mela lib. primo in hunc modum: Fœminis eorū ſolenne eſt, nocte qua nubunt, omnium ſtupro patere, qui cum munere aduenerint, & tum cum plurimis concubiſſe maximū decus, in reliquū pudicitia inſignis eſt. h (C Gamphaſantes.) Scribit de ijs Pomp, quod nudi ſint, armorumq; omnium ignari, nec uitare ſciant tela nec iacere, ideoq; obuios fugiunt, neq; aliorum quam quibus idem ingenij eſt, aut congreſſus aut colloquia patiuntur. i (C Blemmias.) Plinius cap. 8. lib. quinti de his ita refert: Blemmias traduntur capita abeſſe, ore, oculis pectori affixis. k (C Satyri.) De Satyris ſuprà capite 40. circa finem nonnihil diximus. l (C Aegipanes.) Sunt αἰγίπτιες Græcis ſemiacapri, uocanturq; ſic quidā à forma capro ſimili, qui & Syluani dicti ſunt, nudi, capris perſimiles, miramq; leuitatem præ ſe ferentes. Eos uana gentilitas ſylueſtres deos eſſe putabat, porcos eis ſacrificans. m (C Himantopodes.) Latine Loripedes, ἀπὸ ἰμάντων καὶ ποδῶν, id eſt, à loro & pede, quod quaſi loro eorum pedes ſint implicii & recurui. De his Pomp. ſic ſcribit: Himantopodes inflexi lentis cruribus, ſerpere magis quam ingredi referuntur. n (C Pharuſi.) Hi quondā Perſæ, comites dicuntur fuiſſe Herculis, ad Heſperidas tendentis: & ſecundum Pomp. aliquando diuites, nunc inculti, & niſi pecore alerentur, admodum inopes.

De Aegypto, de Nili fluminis origine, augmento, oſtijs. De Apiboue, de Crocodilis, Trochilo aue, Scincis, Hippopotamis, Ibide aue, de miris Aegypti arboribus, de Alexandria, de pyramidibus. Cap. XLV.

SCHOLIA CAP. XLV.

Conſtat ex decimo capite Geneſeos, Ham filiū Noah habuiſſe hos filios, Chus, Mizraim, Phut & Chnaan. Chus occupauit Aethiopiā, unde & Aethiops Hebræis uocatur Chufa, & Phut Libyam, Mizraim autem terram Aegypti, ſicut & perpetuò Aegyptus in hebraiſmo uocatur Mizraim. Vnde aut huic terræ nomē Aegypti acceſſerit, Lactantius ſuper ſecundo Thebaid. oſtendit, dicens: Habuit Belus Babyloniorum rex filios Danaum & Aegyptū. Aegyptus aut eieſo fratre Danao, in terra Aegypti annis 68. regnum tenuit, & ex ſuo nomine regionem eam Aegyptum uocauit, cum antea Aeria diceretur. Eſt regio ipſa fecundiffima, & nullis aëris tempeſtatibus obnoxia, ut etiam Aegyptij ipſi affirmant apud ſe primos procreatos homines, ob ſummam regionis temperiem: nam neq; hybernis frigidibus, neq; æſtium ſolis ardore eius incolæ premuntur. Sed & ſolum regionis illius omnium earum rerum ſeraciſſimum quæ ſunt ad uſus hominum neceſſariæ, id quod Nili fluminis fertilitate ſatis probari poteſt. Is enim fluuius quamplurima generat, & quæ genuit ſuapte natura facillime nutrit. Hinc euenit, ut Aegyptus plura quam alia omnis regio mirabilia habeat. Vide Lu

Egyptus à meridie introrſus recedit, quoad prætendūt Aethiopes. A tergo inferiorem eius partem Nilus circumfluit, qui ſciſſus à loco cui^a Delta nomen eſt, ad inſulæ faciem ſpatia amplectitur interna, & incerto penè fonte decurrens præditur, ut loquemur. Originem habet à monte inferioris Mauritanie, qui oceano propinquat. Hoc affirmant Punicī libri, hoc Iubam regem accepimus tradidiſſe. Igitur protinus lacum efficit, quem Nilidem dicunt. Nilum autem iam inde eſſe coniectant, quod hoc ſtagnum herbas, piſces, belluas nihilo minus procreet, quam in Nilo uidemus: ac ſi quando Mauritanā, unde ei origo eſt, aut niuibus denſioribus, aut imbribus largioribus irrigatur, inde incrementa exundationis in Aegypto augeantur: ſed effuſus hoc lacu arenis ſorbetur, & cuniculis cæcis abſconditur: deinde in Cæſarienſi ſpecu prorumpens amplior, eadē indicia præfert, quæ in exortu notauimus: ruruſq; ſubſidit, nec ſe prius reddit, quam poſt interualla itineris extenti contingat Aethiopas. Vbi exit, Nigrum facit fluuium, quem ſuprà diximus terminum eſſe limitis Africanī. Aſtapum eum indigeres uocant, ſcilicet aquam è tenebris profluentem. Multas magnasq; ambit inſulas, quarum pleræq; ſunt tam diſfuſæ, & uſtæ magnitudinis, ut uix eas dierum quinque curſus prætermeet, quauis con-

citus ibi feratur. Nobilissima earū est Meroë,
 circum quam diuisus dextro alueo Astufapes,
 læuo Astabores nominantur. Tunc quoq; e-
 mensus magna longinquaq; loca, cum primū
 occurrantibus scopulis asperatur, tantis agmini-
 bus extollitur inter obiecta rupium, ut ruere
 potius quā manare credat, demumq; ^b à Cata-
 racte ultimo tutus est. Ita enim quædam clau-
 stra eius Aegyptij nuncupant. Relicto tamen
 hoc ponē se nomine, ^c quod Siris uocatur, mox
 inoffensus meat. ^d Septem ostijs cōditur, in me-
 ridiem uersus excipitur Aegyptio mari. Ignari
 syderū uel locorum, ^e uarias de excessibus eius
 causas dederunt. Alij affirmāt Etesias nubium
 densitatem illō cogere, unde amnis hic auspica-
 tur, ipsumq; fontem superno humore sublatū,
 tantum inundationis habere substātiā, quan-
 tum pabuli ad liquorem nubila summinitra-
 uerint. Ferunt aliq, quod uentorum flatibus re-
 percussus, cum fluorem solitæ uelocitatis non
 queat promouere, aquis in arcto luctantibus in-
 tumescat, & quanto impensius controuersi spi-
 ritus repugnauerint, tanto excelsius sublimari
 in altitudinis uertices repercussam celeritatem,
 quando nec solitus extenuet cursus alueum, &
 stipato iam flumine, uenis originalibus torren-
 tum pondera superueniant. Ita concordī uio-
 lentia, hinc urgentis elementī, hinc resistentis,
 undis exultantibus, molem colligi, quæ excelsus
 facit. Nonnulli affirmant fontem eius qui
 Phiala uocatur, syderum motibus excitari, ex-
 tractūq; radijs candētib; cœlesti igne suspen-
 di, non tamen sine certa legis disciplina, hoc est,
 lunis cœptantibus; uerum omnē excessus origi-
 nem de sole fieri, primamq; exultantiā tumoris
 concipi, cum per Cancrum sol uehat. Postmo-
 dum triginta eius partibus euolutis, ubi ingres-
 sus Leonem, ortus Sirios excitauerit, propulso
 omni fluore tantā uim amnis erumpere: quod
 tempus sacerdotes ^f natalem mūdi iudicarunt,
 id est inter tertiumdecimum Calendas Augu-
 stas, & undecimum diem. Deinde reuocari exi-
 tus uniuersos, cum in Virginem transeat, peni-
 tusq; intra suas ripas capere, cum Libram sit in-
 grelius. Hoc etiam addūt, pariter eum nocere,
 & siue abundantius exæstuet, siue parcius, quan-
 doquidem exiguitas minimum fœcunditatis
 apportet, propensior copia diuturno humore
 culturam moretur. Maximos eius exitus cubi-
 tos duodeuiginti confurgere, iustissimos sede-

stinum in secundo, & Diodorum Siculum
 libro primo. a C Cui Delta nomen
 est.) Apud Memphim omnium Aegypti
 urbium præstantissimam, Nilus in plures
 partes scissus, formam Deltae, id est, triangu-
 lum efficit: quo fit, ut tanquā in Nili clau-
 stro posita, aditū præbeat prohibeatq; ad
 superiora loca nauigantibus. Inferiorē Ae-
 gypti partē, Nilus dextra læuaq; diuisus,
 amplexu suo determinat Canopico ostio
 ab Africa, ab Asia Pelusiaco, centū septua-
 ginta millium passuum interuallo. Quam
 ob causam, inter insulas quidā Aegyptum
 retulere, ita se findente Nilo, ut triquetram
 terræ figuram efficiat: unde & multi Ae-
 gyptum Deltam appellauerunt. Et quāuis
 habeat fluuiorum maximū qui in orbe ter-
 rarum inueniuntur, tamen secundum mul-
 tos eius fluuij origo ignoratur. Diodorus
 Siculus lib. i. huius rationē esse dicit, quod
 ea loca Nilus præterfluat, quæ sunt tum ser-
 pentibus tum Cynocephalis, uarijsq; feris
 syluestribus infestata, ac propterea illius ac-
 cessus difficiles. Plin. uero cap. 9. quinti sic
 scribit: Nilus incertis ortus fontibus, it per
 deserta & ardentia, & immenso longitudi-
 nis spacio ambulans, fama q; tātum, inermi
 quæsitū cognitus sine bellis, quæ cæteras
 omnes terras inuenere, originē (ut Iuba rex
 potuit exquirere) in monte inferioris Mau-
 ritaniæ nō procul oceano habet, lacu pro-
 tinus stagnante, quem uocant Nilidem: ibi
 pisces reperiuntur Alabetæ, Coracini, Sti-
 luri, Crocodilus quoq;. Præterea obser-
 uatum est, prout in Mauritania niues im-
 brēsque satiauerint, ita Nilum increfcere.
 Aegyptij uero sacerdotes ab oceano, qui
 orbem circuit, Nilum habere principium
 ferunt. De Nilide lacu supra quoq; dixi-
 mus cap. 40. qui putatur à multis caput
 esse Nili, sed effusus hoc lacu Nilus, indi-
 gnatur fluere per arenosa & squalentia,
 in Cæsariensis Mauritaniæ gente Masesy-
 lūm erumpit, & hominum cœius ueluti cir-
 cumspicit, iisdem animalium argumentis.
 Iterum arenis receptus, conditur rursus uiginti
 dierum desertis ad proximos Aethio-
 pas, atq; ubi iterum senserit hominem, pro-
 silit fonte (ut uerisimile est) illo, quem Nja-
 grin uocauerunt: inde Africam ab Aethiopia
 dissepescens, etiam si non protinus populis,

feris tamen et belluis frequens, sylvarumque opifex, medios Aethiops secat, cognominatus Astapus, quod illarum gentium lingua significat aquam e tenebris profluentem. Spargit denique in suo cursu insulas innumeras, quasdamque tam vastae magnitudinis, quamquam rapida celeritate, ut tamen dierum quinque cursu non breuiore transuolet. Circa clarissimam eorum Meroen, Astabores leuoe alueo dictus, hoc est, ramus aquae uenientis e tenebris, dextero uero Astusapes, quod latentis significatione adijcit, nec ante Nilus, quam se totum aquis concordibus rursus iunxit etc. Haec Plinius. Diodorus uero. Siculus lib. 1. de ortu Nili sic scribit: Nilus a meridie ad septentrionem fertur, ortus ex fontibus in extremis Aethiopiae finibus, ad quae loca propter aestus intemperie nullus aditus fuit. Maximum omnium flumen, cum per uarias pluresque feratur regiones, magnos flexus facit: quandoque ad orientem et Arabiam, quandoque ad occidentem et Libyam fluens. Eius decursus ab Aethiopiae montibus usque ad mare, stadia duodecim ferme millia cum eius flexibus complectitur, facitque plurimas insulas, maxime unam insignem nomine Meroen, quae nomen illud habere dicitur a Meroe sorore Cambysis ibi defuncta, cum frater occuparet Aegyptum. **b** (C. Acataracte.) Est cataractes ad medium fere flumen, petrosum quoddam supercilium in superiore parte planum, ut flumen recipere possit, desinens uero in praecipitium. Sic secundum Strabonem est in Pampylia amnis, qui Cataractes appellatur, multus, et torrentis more impetuosus, ab alta petra descendens, adeo ut longissime strepitus exaudiatur. In Nilo quoque locus quidam est latitudine stadiorum decem accliuus, praecipitium, in angustum clausus inter conualles, ubi frequentia saxa scopulis similia, aquam magna uertigine mirabilique illesam reflectunt, inque contrarium cursum spumae agunt redundantibus: quae res stuporem aspicientibus praebet: est enim ita uelox hoc in loco aquae decursus, ut sagittae similis uideatur, cum augetur aquarum incremento Nilus. Vnde nulla est facultas ascendendi, fluminis impetu omne hominum ingenium superante. **c** (C. Quod Siris.) Quasi a Sirio stella nomen habeat, quod

cim temperari. Nec in quindecim abesse prouentus fructuarios, sed quicquid intra sit, tamen facere. Dant illi etiam hoc maiestatis, ut potendat futura, argumentantes, quandoquidem Pharsalico bello non fuerit egressus quinque uelinas. Iam illud palam est, quod solus ex annibus uniuersis nullas expiret auras. Ditionis Aegyptiae esse incipit a Syene, in qua fines Aethiopiae, & inde usquedum mari intimatur, Nili nomen tenet. Inter omnia quae Aegyptus habet digna memoratu, praecipue bouem mirantur, ^h Apim uocant. Hunc ad instar colunturminis, insignem notae albae macula, quae dextro eius lateri ingenita, corniculantis lunae refert faciem. Statutum tauri spatium est, quod ut affuit, profundo sacri fontis immersus necat, ne diem longius trahat quam licebit. Mox alter, nec sine publico luctu requiritur, quem repertum centum antistites Memphim prosequuntur, ut incipiat sacris ibi initiatus, sacer fieri. Delubra quibus succedit aut incubat, mystice thalamos nominant. Dat omnia [†] manifestantia de futuris: illud maximum, si de consulentium manum cibum capiat. Denique auersatus Germanici Caesaris dextram, prodidit [†] ingruentia, nec multo post Caesar extinctus est. Pueri Apim gregatim sequuntur, & repente uelut lymphatici uentura praecinunt. Bos illi foemina ostenditur in anno semel, & ipsa non absque certis insignibus, quae atque inuenta & oblata est, eadem die statim neci datur. Apis [†] natalem Memphitici celebrant iactu aureae paterae, quam proiciunt in Nili gurgitem. Haec solennitas per dies septem agitur: quibus diebus cum sacerdotibus quaedam Crocodili inducias habent, nec atrectant lauantes: uerum octauo die ceremoniis iam peractis, uelut reddita sauiendi licentia, solitam resumunt atrocitatem. ^k Crocodilus malum quadupes, & in terra & in flumine pariter ualet, linguam non habet, maxillam mouet superiorem. Morsus eius horribili tenacitate conueniunt, stipante se dentium serie pectinatim. Plerumque ad uiginti uelinas magnitudinis coalescit. Quanta anseres edit oua. Metatur locum nido naturali prouidentia, nec alibi foetus [†] premit, quam quo crescentis Nili aquae non possunt peruenire. In partu fouendo mas & foemina uices seruant. Praeter hiatum oris, armatus est etiam unguium immanitate. Noctibus in aquis degit, per diem humi acquiescit, Circundatur maxima

xima cutis firmitate, in tantum ut ictus quouis
 tormēto adactos tergo repercutiat. ¹ Trochi-
 los auis paruula est, ea dum reduuias escarū af-
 fectat, os belluæ huiusce paulatim scalpit, & sen-
 sim scalpurigine blandiente aditum sibi in usq;
 fauces facit: quod Enhydrus conspīcatus, alte-
 rum Ichneumonum genus, penetrat belluam,
 populatisq; uitalibus, erosa exit aluo. Est &
 Delphinum genus in Nilo, quorum dorsa ser-
 10 ratas habent cristas: hi Delphines Crocodilos
 studio eliciunt ad natandū, demersi q; astu frau-
 dulento tenera uentrium subternatates secant,
 & interimunt. Præterea habitant^m in insula Ni-
 li homines forma perexigui, sed audacia eousq;
 præditi, ut Crocodilis se offerant obuios: nam
 hæc monstra fugientes insequuntur, formidant
 resistentes. Ergo capiuntur, subactiq; etiam in
 tra aquas suas seruiunt, & perdomiti metu ita
 obsequuntur, ut immemores atrocitatis, uictō-
 20 res suos inequitantes dorso uehant. Hanc ergo
 insulam & hanc gentem ubicunq; indicio odo-
 ris persenserint, procul fugiunt. In aqua obtu-
 sus uident, in terra acutissime. Hyeme nullum
 cibum capiunt, quin etiam quatuor menses à
 coeptu brumæ inedia exigunt. ² Scinci quoq;
 circa Nilum frequentissimi, Crocodilis quidem
 similes, sed modica forma et angusta, uerum ad
 opem salutarem non qualibet necessarij: me-
 dentes quippe ex ipsis pocula inficiunt, quibus
 30 & stupor neruorum excitetur, & ueneni uis ex-
 tinguatur. ³ Hippopotamus in eodem flumine
 ac solo nascitur, equinoq; & dorso, & iuba, & hin-
 nitū, rostro † resupino, unguis bifidis, aprinis
 dētibus, cauda tortuosa. Noctibus segetes depa-
 scitur, ad quas pergit a uersus astu dolofo, ut fal-
 lente uestigio, reuertenti nullæ ei insidiæ præpa-
 rentur. Idem cum distenditur nimia satietate,
 arundines recens cæsas petit, per quas tandiu
 obuersatur, quoad stirpium acuta pedes uulne-
 40 rent, ut profluuio sanguinis leuetur sagina. Pla-
 gam deinde cœno oblinīt, usquedum uulnus
 conducatur in cicatricem. Hippopotamos &
 Crocodilos primus Romam Marcus Scaurus
 inuexit. Circa easdem ripas ales est ^P Ibis; ea ser-
 pentum populatur oua, gratissimamq; ex his
 escam nidis suis defert: sic rarescunt prouentus
 foetuum noxiorum. Nectamen aues istæ tan-
 tum intra fines Aegyptios profunt: namq; cū
 Arabicæ paludes pennatorum anguium mit-
 tunt examina, quorum tam citum uirus est, ut

sub ortum canis, per introitum solis in leo-
 nem augeatur et crescat. Sunt multa exem-
 plaria Solimiana, quæ pro Siris habent Ni-
 gris. d ^C Septem ostijs.) De his o-
 stijs Plinius cap. 10. libri quinti sic scribit:
 Sunt in honore atque intra decursum Nili
 multa oppida, præcipuè quæ nomina dede-
 re ostijs, non omnibus (undecim enim re-
 periuntur, superq; quatuor, quæ ipsi falsa
 ora appellāt) sed celeberrimis septem, pro-
 ximo Alexandria Canopico, deinde Boli-
 bitino, Sebenitico, Phatnitico, Mendefico,
 Tanitico, ultimoq; Pelusiaco. Vocātur autē
 quatuor falsa, quod ignobilia sint, habentia
 quidem ingressus, at non aptos magnis na-
 uigijs, sed scaphis. e ^C Varias de ex-
 cessibus.) Excessus uocat Nili incremen-
 tum, quod aspiciētibus uidetur admirabile,
 & incredibile audientibus. Solus enim Ni-
 lus inter reliqua flumina adeo æstate crea-
 scit, cum decrescant cætera, ut inundet Aeg-
 yptum: hyeme minuitur, cum reliqua au-
 geantur. Est Aegyptus plana & campe-
 stris: & cum urbes, uici, & agricolaru mā-
 palia aggeribus munita, aquæ inundatio-
 nem deuitent, tanquam Cyclades apparēt
 aspiciētibus. Terrestres belluæ omnes quæ
 in campis remanent, suffocātur aqua: quæ
 euadunt, ad altiora confugiunt. Pecora in-
 undationis tempore in stabulis reclusa nu-
 triuntur à colonis, ad id antea preparato
 pastu. Vulgus uero remissis operibus rusti-
 cis, ociosum epulis indulget ac uoluptati.
 Hæc Diódorus Siculus. Anaxagoras huius
 incrementi causam putat esse niues Aethio-
 piæ, quæ æstatis tempore liquefunt, hye-
 me uero uigent. Eudoxus Aegyptiorum sa-
 cerdos, huius causam in pluuia referre a-
 quas tradit, anniq; temporum circumobsi-
 stentiam, id est, antiperistasin. Etenim cum
 nobis est æstas, qui sub solstitiali circulo,
 imò extra ipsum agimus, tunc illis hyems
 est, qui scilicet sub brumali ad perpendicu-
 lum incolunt, propterea Nili aqua alueos
 superans, expatiatur per Aegyptum. Lu-
 canus lib. 10. existimat Nili inundationis
 non posse aliam rationem reddi, nisi quod
 Deus Aegypto, quæ plerūq; uacat pluujs,
 cōsulere uoluit. Thaletis Phisici sententia
 fuit, quod Etesia eo tempore ex aduerso
 flantes, acto mari Nilum in oris retro age-

rent, atq; stagnare cogent. Pomp. autē Mela dicit, quod Etesiae uenienti Nilo obuia aduerso spiritu, cursum descendētis impediunt, aut arenis, quas cum fluctibus litto-ri applicant, ostia obducunt. Et sic hi dicunt duas esse causas huius incrementi, scilicet fluminis ingentē aquae copiam, & uentorum Nili cursum praepedientium uiolentiam. Idem sentit Ammianus historicus libro 22. sic scribens: Opinio est celebrior alia, quod spiratibus Prodrumis, perq; dies quadraginta & quinque, Etesiarum continuis flatibus repellentibus eius meatum, ue-locitate cohibita superfusus fluctibus intumescunt, & reluctante spiritu controuerso adolefcens in agros, hinc ui reuerberante uentorū, inde urgente cursu uenarū perennium, progrediens in sublime tegit omnia adumis oppressa per supina camporum, speciem exhibet maris. Timaeus uero mathematicus referente Plinio cap. 9. quinti hanc protulit rationem, nempe Phialam appellari fontem eius, mergiq; in cuniculos, ipsam annem uapore anhelantem fumidis cauitibus ubi conditur. Verum sole per eos dies cominus facto, extrahi ardoris ui, et suspensum abundare, ac ne deuoretur abscondi: idq; euenire a canis ortu per introitum solis in Leonem, contra perpendicularium fontis sydere stante, cum in eo tractu absumantur umbræ. Scribit quoq; ibi Plinius Nilū crescere luna noua, quaecunq; post solstitiū est, sensim modiceq; Cancrum sole transeunte, abundantissimè autē Leonem. In Virgine autē refidet iisdem quibus accreuit modis. In totum autem reuocatur intra ripas in Libra, ut tradit Herodotus, centesimo die.

f ¶ (Natalem mundi.) Aegyptij sacerdotes opinati sunt ita fuisse factū in primo mundi natali, sicut in Aegypto annis singulis fieri experiebantur. Nam a principio mundi, cum terra, quæ tūc fuerat aquis obducta, arida apparuisset, multiformis in ea rerū facta est generatio. Sic in Aegypto cum aquarum moles recedit, apparet superficies terræ, & quicquid sub aquis delituit. g ¶ (Siue abundantius exæstuet.) Iustum incrementum, inquit Plinius, est cubitorum 16. Minores aquae non omnia regant, ampliores detinent, tardius recedendo. Haerendi tempora absumunt solo mardente,

morsum antè mors, quàm dolor insequatur, sagacitate, qua ad hoc ualēt, aues excitatae, in pro-cinctum eunt uniuersae, & prius quàm terminos proprios externum malum trahet, in aëre occurrant cateruis pestilētibus, ibi agmen deuorant uniuersum: quo merito sacrae sunt, & illae. Ore pariunt. Nigras solum Pelusium mittit, reliqua pars candidas. De arboribus quas sola fert Aegypcus, praecipua est ficus Aegyptia, folijs moro comparanda, poma nō ramis tantum gestitans, sed & caudice. Usque adeo foecūditatis suae augusta est, ut uno anno septies fructum sufficiat. Vnde pomum decerpseris, alterum sine mora protuberat. Materia eius in aquam missa subsidit, deinde cum diu defederit in liquore, leuior facta sustollitur, & uersa uice, quod natura in alio ligni genere non recipit, fit humore sicca. Palma quoq; Aegyptia dicenda res est, proprie ad ipsos uocat, ut dici oportuit, eaq; gustata arcet sitim. Odor eidem qui & malis Cydonijs. Sed demum sitim sedat, si prius q̄ maturuerit decerpatur. Nam si matura sumat, sensum intercipit, gressum praepedit, linguam retardat, obsessisq; officijs mentis & corporis, imitatur uitium ebrietatis. Aegyptium limitē, quā ad Lacecaumenen cacumen tendit, incolunt populi, qui momētum quo reparari mundum ad motus ferunt annuos, hoc studio deprehendunt. Eligitur sacer lucus, in quem compellūt animalia diuersissimi generis: ea ubi ad statutum modū coelestis uertigo prouecta est, sensus suos significationibus produnt quibus possunt: alia ululant, alia mugiunt, quaedam stridunt, quaedam rugiunt, nonnulla simul confugiunt ad uolutabra. Hoc argumentum illis est magisterium ad indicium temporis deprehendendi. Ferunt iidem populi, a primis sibi gentis suae auis traditum, ubi nunc occasus est, quondā ibi ortum solis fuisse. Inter Aegyptias urbes numero portarum Thebae nobiles, ad quas commercia Arabes undiq; gentium subuehunt. Hinc regio Thebaica. Abydos & ipsa nobilis olim Memnonis regia, nunc Osyridis fano excolta. Alexandriam & operis ipsius magnitudo, & autor Macedo nobilitant: quam metatus Dinocrates architectus, secundum post conditorem inter memorabilia locū sortitus est. Condita autem Alexandria est duodecima centesimaq; olympiade, L. Papyrio Spuri filio, C. Patilio Can filio coss. Romanis, haud longe ab ostio

ab ostio Nili fluminis, quod Heracleoticon alij, alij Canopicon appellant. Est & Pharos, colonia à Cæsare dictatore deducta, ex qua facibus accensis nocturna dirigitur navigatio. Nam Alexandria insidioso accessu aditur, fallacibus uadis, cæco mari, tribusq; tantum canalibus admittit navigantes, Tegamo, Posidonio, Tauro. Hinc igitur in portibus machinas ad prælucenti ministeriū fabricatas, Pharos dicunt. Pyramides turres sunt in Aegypto, fastigiatae ultra celsitudinem omnē, quæ fieri manu possit: itaq; mensurā umbrarum egressæ, nullas habent umbras. Nunc ab Aegypto promoueamus stylū.

demandatum erat, per epistolas urbibus uicisq; significabant, quot cubitis, quotue digitis fluiuius auctus esset, & simul quo tempore cœpisset decrescere, quomodo uacuus reddebatur. Ea sollicitudine populus incrementi magnitudine decrementoq; notis, ubertatem futuram euestigio ab inundationis modo, notatis prioribus temporibus, noscebant. Vide Diodorū Siculum lib. primo. h (C Apim uocant.) Cum Aegyptij colerent bouem, quem Apim uocant, pro deo, hac superstitione offensus Cambyses Persarum rex, Apim bouem à sacerdotibus ad se iussit duci, eductoq; mox mucrone cachinnansq; ait ad sacerdotes: O capita nequam, huiuscemodi dii existunt sanguine atq; carne præditi & ferrum sentientes: dignus nimirum Aegyptijs hic deus. Qualis autem is Apis fuerit, paucis Mela Pomp. definiuit. Apis, inquit, populorū omnium in Aegypto numen est: bos niger, certis maculis insignis, & cauda linguaq; dissimilis aliorum. Raro nascitur, nec coitu pecoris, ut aiunt, sed diuinitus & cœlesti igne cōceptus, diesq; quo gignitur genti maxime festus est. Sic quoq; Herodotus scribit: Apis idemq; Epaphus è uacca genitus, quæ nullum dum alium potest concipere foetum, quam Aegyptij aiunt fulgure istam concipere ex eo Apim. Habet hic uitululus, qui appellatur Apis, hæc signa: Totò corpore est niger, in fronte habens candorem figuræ quadratæ, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in cauda pilos. Alebatur autem olim in urbe Memphi, ubi templum erat, in septo quodam. Mortuo autem Apide, magnificèq; sepulto, querebant ad id delecti sacerdotes uitululum priori persimilem: quo inuento, populus luctum finiebat: Sacerdotes quibus ea inminuebatur sollicitudo, primum in ciuitatem Nili uitululum perducebant, in qua eum nutriebant dies 40. Deinde in nauim coniectam, habitaculum aureum habentem, introducentes, & ad Memphim ut deum ducentes, in Vulcaniano locabant. De delubris eius scribit quoq; Plinius sic: Delubra sunt ei gemina, quæ uocant thalamos, auguria populorum. Alterum intrasse letum est, in altero dira portendit. Responso priuatis dat, è manu consulentium cibum capiendū &c. Vnde cum linxisset palliū Eudoxi astrologi, cum adhuc in Aegypto moraretur, hoc ostento eum sacerdotes celebrem quidem futurum, sed nō longæuum responderunt. Sic Germanicus Cæsar Drusi & iunioris Antonie filius, accepto ostento à boue, agens annum quartū & trigesimum, Antiochie obiit, nec sine ueneni suspitione. Quæ sequuntur de pueris comitantibus, & carmen in honorem eius canentibus, item de boue foemina, sumpta sunt ex cap. 46. octauo Plinij. i (C Apis natalem.) Est Memphi locus in Nilo, quem à figura uocat Phialam, ubi omnibus annis auream paterā argenteamq; mergūt, diebus quos habent natales Apis.

Septē hi sunt, mirumq; per eos à Crocodilis neminē attingi, octauo post horam diei sextā redire belluæ feritatē. k (C Crocodilus.) Dicitur Crocodilus ἄρ τὸ κρόκος καὶ δειλῶ, id est, à croco & timido, quod mirum in modum crocum timeat. Aegyptij enim super mel quod cōficiunt crocum sternunt, ne à crocodilis absumatur, id maxime expetentibus. Herodotus in Euterpe describit Crocodili naturam his uerbis: Crocodilo talis inest natura, ut quatuor mensibus, maxime hybernis, nihil omnino edat: & cum sit quadrupes, tamen terrestre & aquatile est. Nam oua parit humi, excluditq;: & plerunq; diē in sicco agit, sed totam noctem in flumine, quippe calidior aqua nocturno, quam sereno & rosido. Ex omnibus quæ mortalia agnoscimus, hoc maximū existit ex minimo: siquidem oua gignit haud multo maiora anserinis, & pro portione oui foetus excluditur. Excretus, ad decem & septē atq; amplius cubitos peruenit. Oculos habet suillos, dentes magnos pro portione corporis, & prominentes atq; serratos: cui ex omnibus feris soli lingua innata non est. Idem inferiorem maxillam solum non mouet, sed superiorē inferiori admouet. Ungues quoq; robustos habet, pellemq; circa tergum impenetrabilem. Inter aquas cæcus, sub dio perspicacissimus. Diodorus enim longitudine uitæ hominis ferme esse ait: neq; solū homines

comedere, sed & cætera terrestria animantia flumini appropinquata unguibus grauius discerpere. Morsu esse aspero tetroq; & quod dentibus laceret, nunq; sanari. Eum capi tum hamis, tum ferreis instrumentis, tum deniq; retibus ualidissimis. Crocodilorum tum in Nilo, tum in stagnis flumini proximantibus ingentem multitudinem esse dicit, & quod suapte natura fecundum animal: parit enim plurimum oua sexaginta, rarissimeq; capitur. Aristoteles cap. 33. quinti nat. animal. dicit eum crescere ad quindecim cubitos, auerig; quandiu uiuit: id tamẽ affirmat ex aliorũ sententia. Tradunt etiã nonnulli Crocodilos uiso homine emittere lachrymas, at mox eum deuorare qui appropinquarit. Hinc ortũ prouerbiũ, κροκόδι δάκρυα, Crocodili lachrymæ, dicitq; in eos, qui sub pietatis specie homines fallunt. l (Trochilos.) Is locus ab Aristot. cap. 6. noni nat. animal. sic tractatur: Crocodilis hiantibus, trochilli aues inuolantes depurgant dentes, quo munere & ipsi aluntur: & Crocodilus sentiens secum cõmode agi, nihil nocet, sed cum egredi auem uult, ceruices mouet, ne comprimat. Ingredditur autẽ uis illa fauces belluæ motus affectu reduuiarum, uel, ut alij legendũ censent, reduuiorum. Per reduuium autẽ intelligenda est sanguisuga, quæ infixio sanguini capite, uiuit & intumescit: cui uni ex omnibus animalibus cibi exitus non est, sed usque adeo intumescit satietate, ut ipso alimento moriatur. Enhydrus uero anguiũ genus in aqua degentium, Crocodilis perniciem infert, delens eos atq; eorum oua. Nam Crocodilis applicatibus insidiatur, intransq; in oris hiatum, & exesis uisceribus è uentre mortuorũ egreditur. Habent deinde & aliũ hostem, nempe delphinẽ, qui interimit Crocodilos nõ paribus uiribus, sed astu. Callent enim in hoc cuncta animalia, sciuntq; non modo sua cõmoda, uerum et hostium aduersa: norunt sua tela, norunt occasiones, partesq; disidentium imbelles. In uentre enim Crocodilus mollis est, tenuemq; habet cutem, ideo se ut teriti immergunt Delphini, subeuntesq; alium, illam secant spina quæ inest tergo eorum, quam cultellatam uocant pennam. m (In insula Nili.) Vide, si libet, Plinium cap. 25. octauũ, ubi doctè & eleganter tractat hunc locum, quomodo fugientes exiguos homines Crocodili insequantur, et rursum ab audacibus subigantur. In cunctis enim animalibus ferè euenit, ut minora sint maioribus audaciora, proq; sui corporis magnitudine fortiora. Hinc est Papinianum illud: Maior in exiguo regnabat corpore uirtus. Sed non est semper in audacibus audacia tuta. n (Scinci.) Sunt qui Scincum uocant terrestrem Crocodilũ, sed est candidiore atq; tenuiore cute. Præcipua tamen differentia dinoscitur à Crocodilo aquatico, squamarum seta à cauda ad caput uersa: alioquin similis est Scincus Crocodilo, nisi quod est minor, & est contra uenenum præcipuum antidotum. Valet & ad inflammandam uirorum uenerem. Afferuntur autem & Scinci ex Aegypto uenales, & sunt lacerti magni similitudine. Proueniunt quoq; in Vincentino agro, ueris nullo minores, quos pro Aegyptijs interdum medici subiiciunt. o (Hippopotamus.) Sonat Latinis græca uox ἵπποπόταμος equum fluuialem, quem Diodorus Siculus lib. 1. sic describit: Magnitudo eius est haud minor cubitis quinq;, quatuor pedibus, ungula more bouis fissa. Dentes ex utroq; latere tres habet, ultra reliquas feras eminentiores aures, caudam uocemq; equis similem, reliquũ corpus haud dissimile elephantum. Pellis est ultra cæteras belluas durissima, aquatilis ac terrestris bestia. Die quidẽ in imis aquis latet, noctu in terram egressus, tum frumenta depascitur, foenum destruens & c. Fecundissimum prole animal: est tam crasso corio, ut ex eo arefacto fiant pila misilia. Scribit & Ammianus Marcellinus de hoc animali in hunc modum: Hippopotami ultra cuncta ratione carentia sunt sagacissimi; ad speciem equorum bifidas ungulas, caudasq; breues, quorum solertiæ duo ostendere documenta sufficiet. Inter arundines casas & squalentes nimia densitate, hæc bellua cubilibus positus ocium peruigili studio circumspicit, laxaq; copia ad segetes depascendas egreditur. Cumq; iam cœperit redire distenta, auersis uestigijs distinguit tramites multos, ne unius plani itineris lineas insidiatores secuti, repertum sine difficultate cõfodiant. Item cum auuiditate nimia extuberato uentre pigrescit, super calamo recens execto femore conuoluit crura, ut pedibus uulneratis cruor egestus madescens faciat leuem, & carnes saucias cœno oblitit, quandiu in cicatrices conueniant plagæ. p (Ibis.) De hac aue scribit Cicero lib. 2. de natu. Ibes maximã uim serpentium cõficiunt, cum sint aues excelsæ, rigidis cruribus, corneo procerog; rostro, auerunt pestem ab Aegypto. Hæc rostrum aduncitate per se partem perluit qua reddi ciborum onera consueuerunt. Fuit olim ab Aegyptijs lege sancitũ, ut quisquis ibin necauerit, siue uolens siue nolens, necessarĩo morte afficiatur: nam uenerati sunt eam auem pro deo, tanquã utilissimam ipsis, quod deleteret serpentes, locustas & bruchos. Scribit & Ammianus lib. historiariũ 22. de hac aue: Ibis sacra est & amabilis, atq; innocua, ideo quod nidis suis ad cibum suggerens oua serpentium, efficit ut rarefiant mortiferæ absumptæ. Occurrunt præterea eadem uolucres pennatis agminibus anguium, qui ex Arabicis emergunt paludibus uenena malignantes, eosq; antequam finibus suis excedunt, prælijs superatos aerijs, uorant: quas aues per rostra ædere foetus accipiunt. Aristoteles tamen inter errores enumerat, cap. 6. tertij de generatione animalium, quod quidam sint, qui coruos & ibin ore coire opinentur: inter quadrupedes etiam mustelã ore parere. Porro ibes quæ cum serpentibus pugnat uehementer

uehementer nigrae sunt, cruribus gruinis & rostro maxima ex parte adunco, & haec apud Pelusium tantum inueniuntur. Alia species Ibiu candida est, inueniturque in tota Aegypto. q (C Ficus Aegyptia.) Hanc quidam Sycomorom, alij Sycaminon appellant. Fructum fert cognomine sycomorum, ex argumento gustus ignauus. Est arbor illa moro similis, folio, magnitudine & aspectu. Pomum fert non ramis, sed caudice ipso: idque ipsum ficus est praedulcis sine granis interioribus, perquam foecundo prouentu, scalpendo tantum ferreis unguibus, aliter non maturefcit. Sed cum factum est, quarto die demittitur, alio subnascente, septimo ita numerosa partu, per singulas aestates multo lacte abundante. Subnasctur etiam si non scalpatur foetus quater aestate, prioremque expellit immaturum. Haec Theophrastus ex translatione Plinij. Scribit & de materia sic: Materies proprii generis inter utilissimas: caesa statim stagnis mergitur, hoc est eius siccare. Et primo sedit, postea fluitare incipit, certoque eam

10 fugit alienus humor, qui alia omnia rigat. Cum innatare coeperit, tempestiuae habet signum. r (C Adipos.) Ab effectu huic arbori nomen inditum est, quod ea gustata arceat sitim: componitur enim nomen ab α sine, & ω sitis, quod gustus eius sit sine siti. Plinius cap. 23. duodecimi nat. historiae sic scribit: Myrobalano in unguentis similem proximamque: usum habet palma in Aegypto, quae uocatur Adipos, uiridis, odore mali cotonei, nullo intus ligno: colligitur autem paulo ante quam incipiat maturefcere. s (C Ad Laccaumene.) Loco huic uidetur nomen inditum a uerbo $\lambda\alpha\kappa\omega$, quod resono, clamo, et oracula do significat, quod ea animalia in eum lacum compulsa, uocis sono & clamoribus quibus possunt, oracula produnt. Caeterum nihil de hoc loco scriptum inuenitur apud autores, nisi quod ibi ab Aegyptijs ordo & astrorum motus eorumque descriptio, res multis antea seculis summo studio obseruata traduntur. Planetarum insuper motus, coniunctiones, epicyclos, item quae uires erga animantium generationem, quaeue bona aut mala importarent hominibus, diligenter saepiusque scrutati

20 sunt, quo melius occurrere futuris posset. Sterilitatem praeterea, fructuum ubertatem, morbos tum hominibus tum pecoribus imminentes, terrae motuum atque inundationum tempora, multa denique alia cognitu difficillima, diutina obseruatione nota significabant. Vide Diodorum Siculum lib. 2. t (C Ad statutum modum.) Sensus est, ubi certa caeli figura animalia illa aspexerit, produnt sensus suos significationibus. Quod autem subditur de occasu & ortu solis, Cicero lib. 2. de natura deorum, id leuitatibus Aegyptiorum annumerat. u (C Thebae nobiles.) Stephanus de urbibus tradit fuisse nouem urbes quae Thebae dictae sunt. Aegypti Theben Aegyptij nominant $\Delta\iota\omicron\varsigma$ $\pi\rho\lambda\upsilon\pi$, id est, Iouis urbem, quod Ioui fuerit consecrata. Graeci eam Thebas appellant. Moenia eius centum quadraginta sunt stadia ambitu complexa. Eam Busyris magnis aedificijs ac speciosis deorum templis, alijsque ornamentis pulcherrimis exornauit. Quidam asserunt non centum portas fuisse ciuitatis, sed plures egregiasque templorum portas, a quibus Hecatompylon, tanquam plurimarum portarum sit dicta. Hanc insignem urbem Cambyses rex

30 diruit, & eius ingentes opes in Asiam transportauit. Caeterum Abydos supra Ptolemaicam ciuitatem est, in qua est Menonis regia mirifice constructa, tota ex lapide, sicut Labyrinthus constructus fuerat. Alexandria quoque insignem urbem plura commendant, loci salubritas, aer tranquillus ac clemens, & caeli perpetua serenitas. Huc accedunt altis sufflata fastigij templi, inter quae eminet Serapium, quo olim post Capitolium, nihil orbis terrarum ambitiosius uidit. Haec urbs cum antea No uocata fuisset, ab Alexandro Macedone, qui eam ampliauit & decorauit, Alexandria uocata est. Vide Quintum Curtium in quarto uolumine gestorum Alexandri, & Diodorum Siculum in gestis eiusdem, qui scribit hanc urbem aedificatam imperij Alexandri anno quinto. Eusebius uero & Eutropius dicunt anno septimo, referendo scilicet hos ad finem constructae urbis, & Diodorus ad initium.

x (C Est & Pharos.) Quemadmodum Canopus a Canopo Menelai classis gubernatore dicta est, sic & a Pharo eiusdem Menelai nauclero Pharos insula nomen habuit, quod eo loco ab aspide peremptus, sepultus fuerit. Ammianus uero Marcellinus 22. historiarum libro, Pharon a loco ipso cognominatum tradit. Hoc litus, inquit, cum fallacibus & insidiosis accessibus affligeret antehac nauigantes discriminibus plurimis, excogitauit in portu Cleopatra turrem excelsam, quae Pharos a loco ipso cognominatur, praelucendis nauibus nocturna suggerens ministeria. Plinius cap. 31. quinti dicit Pharon quondam diei nauigatione disitum ab Aegypto, nunc autem est turri nocturnis ignibus cursum nauium regere. Nam fallacibus uadis Alexandria tribus omnino aditur alueis, Tegamo, Posidonio, Tauro. y (C Pyramides.) Haec pyramides ultra omnem montium altitudinem, quae humanis confici potest uiribus, erectae sunt ueluti turre, ab imo latissime in summitates acutissimas desinentes: quae quidem figura apud Geometras ideo sic appellatur, quod ad ignis speciem, ut nos dicimus, extenuatur in conum, quarum magnitudo quoniam in celsitudinem nimiam cadens, gracilefcit paulatim. Haec Ammianus libro historiarum 22. Mensuram autem altitudinis earum omniumque similitum deprehendere, inuenit Thales Milesius umbram metiendo, qua hora par esse corpori solet, id quod tunc contingit quando sol leuatur supra horizontem medio quadrante, hoc est, 45. partibus quadrantis. Mirum autem est, quod unam harum pyramidum, ire

centa sexaginta millia hominum, annis uiginti construxisse produntur. Vide de his, si libet, Plinium cap. 12. tricesimifexti naturalis historie.

SCHOLIA CAP. XLVI.

Absoluta Africa, transit hic Solinus in Asiam, tertiam orbis partem: & quia Arabia propinqua est Aegypto, primum ad illam pergit provinciam, ut eam describat, & cum traiciendū sit mare rubrum, antea illud quoq; ab eo describitur, quare sic uocetur, & à quo nomen illud habeat. Quod nostri uocauerunt mare rubrum, Græci appellāt Erythræum, à rege Erythra, aut (ut alij sentiūt) à solis repercussu talis ei redditur color. Alij ab arena terraq; alij à tali aque ipsius natura. Quint. Curtius lib. 7. dicit: Mare rubrum nec colore quidem abhorret à cæteris, ab Erythro rege inditū est ei nomen. Sunt qui aiunt mare rubrum uehementer cœruleum esse: denominatur tamen rubrum à rege Erythra, id est, rubro, qui ex suo nomine mare denominauit. Scribit Procopius lib. 1. belli Persici, mare rubrum in tenebris non esse procellosum, sed in luce plerunq; cōtingit esse æstuosum. Sic quoque scribit Mela lib. 3. hoc mare procellosum esse, asperum, profundum, & magnorum animalium magis quam cætera capax. His quoq; alludunt Hebræi, qui scribunt mare illud propterea uocatum מַרְאֵם יָם iam suph, id est, mare tempestuosum, quod inquietissimum sit. De hoc mari infra quoque fiet mentio, cap. 68. a C. Arfinoë oppidum.) Scribit Plinius capite 11. quinti, Arfinoën rubri maris oppidū à Peluso per deserta distare 125. millia passuum.

b C. Hæc Arabia.) Ptolemæus in sua Cosmographia triplicem ponit Arabiam, uidelicet Petream, Desertam & Felicem. De Deserta loquitur hic Solinus, quod pertingat usq; ad odoriferam illam Arabiam, complectaturq; Catabanes, Esbonitas & Scenitas, homines uagos, & nullam certam mansionem habentes: unde & quidam eorū à tabernaculis quæ circūferunt, uocantur Scenitæ: est enim σκηνή Græcis tabernaculum. Cæterum Casium montem quidam putant esse montem Sinai, quem Iustinus 36. uolumine appellat Sinæum, à uerbis scilicet & dumetis quibus septus est sic

De Arabia, & in ea thure, & myrrha: de Phœnice, ac Cinnamolgo auibus, deq; Arabum moribus, de lapidum preciosorum generibus. Cap. XLVI.

Ltra Pelusiacum ostium Arabia est, ad rubrum pertingens mare, quod Erythræum ab Erythro rege, Persei & Andromedæ filio, non solum à colore appellatum Varro dicit, qui affirmat in litore maris istius fontem esse, quem si oues biberint, mutant uellerum qualitatem, & antea candidæ, amittant quod fuerint usq; ad haustum, ac fuluo postmodum nigrescant colore. Rubri autem maris^a Arfinoë oppidum. Verum^b hæc Arabia procedit ad usq; illam odoriferam & diuitem terram, quam Catabanes & Scenitæ tenent, Arabes nobiles monte Casio: qui Scenitæ causam nominis inde ducunt, quod tentorijs succedunt, nec alias domos habent. Ipsa autem tentoria cilicina sunt, ita nuncupant uelamenta è caprarum pilis texta. Præterea^c carnibus suis prorsus abstinent. Sanè hoc animalis genus, si inuectum illo fuerit, morit illico. Hanc Arabiam^d Græci Ἀραβία, nostri Beatam nominarunt, Habitat^e colle manu facto inter flumen Tigrin, & flumen Eulæum, quod ortum à Medis tam puro fluore inclytū est, ut inde omnes reges nō alias quam eius aquas bibant. Eudæmonem non frustra cognominatam hinc capessas, quod præter odores, quos creat plurimos, sola thus mittit, nec tamen uniuersa. Nam in medio eius sunt Atramitæ pagus Sabæorū, à quo octo mansionibus regio thurifera distminat, Arabia^f appellata est, id est, sacra: hoc enim significari interpretantur. & Virgulta hæc non sunt publica, sed, quod inter barbaros nouum, in ius posterorum per successiones transeunt familiarum. Ergo quicūq; dominatū istius tenent nemoris, arabicæ sacri uocantur. Idem illi cum lucos istos uel metunt, uel incidunt, non funeribus intersunt, non congressionibus foeminarum polluuntur. Hanc arborem priusq; penitus fides proderetur, alij lentisco, alij magerebintho comparabant, usquedum libris quos Iuba rex scripsit ad Cæsarem Augusti filium, palam fieret, intorto eam esse uimine, ramis ad aceris qualitatem, amygdalæ modo succum fundere, incidī ortu Canis flagrantissimis solibus

folibus. In iisdem saltibus^h myrrha prouenit, cuius radices ut uitium rastris proficiunt, ¹ ablaqueationibus gaudent. Nudatae, pinguiore fluunt lachryma. Sponte manās preciosior ex ea sudor est; elicitus corticis uulnere, uilius iudicatur. Cortex in uertiginem flexus, & spinis hispidus; folium licet crispus, oliuae tamen simile. Maxima altitudine extollitur ad quinq; cubita proceritatis. Arabes farmentis eius ignes fouent, quorum fumo satis noxio, nisi odore cremati Storacis occurrant, plerunq; insanabiles morbos contrahunt. Apud eosdem nascitur ^k auis Phoenix, aquilae magnitudine, capite honorato, in conum plumis extantibus, cristatis faucibus, circa colla fulgore aureo, postera parte purpureus, absq; cauda, in qua roseis pennis caeruleus interscribitur nitor. Probatum est quadraginta & quingentis eum durare annis. Rogos suos struit ^l Cinnamis, quos prope Panthaiam concinnat, ^m in solis urbem strue altari bus superposita. Cum huius uita, magni anni fieri conuersionem, rata fides est inter autores, quamuis plurimi eorum ⁿ magnū annum non quingentis & quadraginta, sed duodecim millibus noningentis quinquagintaquatuor annis costare dicāt. ^o Quinto itaq; Plautio, & Sexto Papinio COSS. Aegyptū Phoenix inuolauit, captusq; anno octingentesimo urbis conditae, iussu Claudij principis in comitio publicatus est.

³⁰ Quod gestum, praeter censurā quae manet, actis etiam urbis cōtinetur. ^p Cinnamolgius perinde Arabiae auis in excellentissimis lucis textit nidus ē fruticibus Cinnamorū, ad quos quoniam nō est peruenire propter ramorum altitudinē & fragilitatem, accole illas congeries plumbatis petunt iaculis, deiectasq; precijs uendūt amplioribus, quod hoc Cinnamum magis q̄ aliud mercatores probent. ^q Arabes longe lateq; diffusī, diuersis moribus uiuunt & culibus. Plurimis crines intōsi, mitrata capita, redimitu pari, pars rafa in cutem barba. Commercijs student, aliena non emunt, uendunt sua, quippe & syluis, & mari diuites. ^r Umbrae quae nobis dextrae, sunt illis sinistrae. Pars eorum, quibus asper est uictus, angues edūt; nulla illis uel animi uel corporis cura, ac propterea ^s ὀφιοφάγοι nominant. Ex istius littoris sinu, ^t Polycrati regi aduecta Sardonyx gemma, prima in orbe nostro luxuria excita uit facem. Nec multum de ea differendum puto, adeo Sardonyx in omnium uenit

uocatus: est enim Hebraeis ^u ארז arbor spina nosa. ^c Carnibus suillis abstinent.) Non igitur soli Iudaei à porcorum carnibus alieni fuerunt, sed & multi gentiles, sicut etiā Herodotus de Aegyptijs scribit in Melpomene, quod à suis abstinerint.

^d Græci ^u ὀφιοφάγοι.) Vocant Græci ^u ὀφιοφάγοι felicem & fortunatū. De hac Arabia scribit Plinius cap. 19. duo decimi, & Herodotus lib. 3. quod ad meridiem ultima ē regionibus quae habitantur, Arabia est, in qua sola omnium nascuntur thus, myrrha, casta, cinamomum, & ladanum. Et Diodorus Siculus lib. 3. Ab Arabia deserta aridaq; prima uicina Arabia adeo differt, ut multitudine fructuum, caeterarumq; rerum quae in ea nascuntur, felix nominetur. ^e In colle manufacto.) Plinius capite 27. libri sexti: Charax oppidum Persici sinus intimum, à quo Arabia ^u ὀφιοφάγοι cognominata excurret. Habitat in colle manufacto inter confluentes, dextra Tigrin, laeva Euleum, trium millium passuum laxitate. In medio eius sunt ferè Atramite pago Sabaeorum capite regni Sabota, in monte excelso, à quo octo mansiombus distat regio eorum thurifera: Saba appellatur, quod significare Græci mysterium dicunt, spectans ortus solis aestiui, undiq; rupibus inuia, & à dextra maris scopulis inaccessa. Id solum ē rubro lacte traditur. ^f Arabia appellata.) Sunt qui Arabiam dictam putant & ^u ἀραβία καὶ Βίρα, id est, à uita mollitie: cui interpretationi non abluat Hebraica uox ^u ארז Arab, sic enim Esa. 21. uocatur Arabia, & significat amoenitatem: licet in alia significatione capiatur quoq; pro campestri loco. ^g Virgulta haec non sunt publica.) Scribit Plinius cap. 14. diodecimi in hunc modum: Nec praeterea Arabum alij thuris arborem uident, ac ne horū quidem omnes: feruntq; trecentarum non amplius esse familiarum, quae ius per successiones id sibi uendicent. Sacros uocari ob id, nec ullo congressu foeminarū funerumq; cum incidant eas arbores aut metāt pollit, atq; ita religione merces augeri: nec arboris ipsius quae sit facies constat. Res in Arabia gesimus, & Romana arma in magna partem eius penetrauerunt. ^c etiam Caesar

Augusti filius inde gloria petijt, nec tamen ab ullo Latino arborum earum tradita est facies. Græcorum exempla variant. Alij folio pyri minore duntaxat et herbidi coloris prodidere: alij lentisco similem subruilo folio: quidam terebinthum esse, & hoc uisum Antigono regi allato frulice. Tales in Carmania apparere, & in Aegypto satas studio Ptolemæorū regnantium. Cortice Lauri esse constat: quidam & folium simile dixere. Prior atq; naturalis uindemia circa Canis ortum flagrantissimo æstu, incidentibus quā maxime uideatur esse prægnans, tenuissimusq; tendi cortex. Laxatur hic plaga, nō adimitur, inde profilit spuma pinguis, hæc cōcreta densatur. Cæterum Seruius primo Georg. docet thus dici & ἄρωμα, quod est sacrificio, quoniam eo dijs sacrificatur. Latini à tundendo dici uolunt, à glebis tusis etc. Scribit Theophrastus thuris arborem non magnam esse, sed quinis ferè cubitis attolli. h (C Myrrha.) Theophrastus cap. 4. noni de historia plantarū sic scribit de myrrha: Myrrham minorem etiam altitudine, fruticosioremq; narrant: caudice duro cōtortoq; iuxta terram, crassioreq; sura hominis, cortice leui similiq; portulacæ. Alij uero qui se uidisse affirmāt,

de magnitudine ferè consentiunt. Neutrā earum arborum magnam referunt, & minorem myrrhæ humiliorēq; Myrrhæ folium aculeatum, non leue, ulmeo simile, crisspum tamen, extremo spina horridulum, ilignei modo. Et post multa: Myrrhæ autem arborem terebintho similem reddidere, sed scabrosiorem, spinosiorēq; folium paulum rotundius, gustatu proximū terebintho. i (C Ablaqueationibus.) Est ablaqueare, circa arboris codicem dolabra terram diligenter aperire, & radices superiores recidere, ut solis teporibus & imbribus prouocentur. h (C Auis Phoenix.) De hac aue autores multa scribunt, & diuersa quidem. Sumi qui negant illam inueniri in rerum natura, alij aiunt illi nomen inditum à colore phœniceo. Plinius quoq; eam ubique coloris purpurei asserit esse, præterq; in cauda, quam cæruleam esse dicit, distinguentibus roseis pennis. De forma conuenit ferè inter scriptores, eam esse aquila magnitudine, auri fulgore circa colla. De ætate uero non conuenit inter eos: nam Plinius ait eam uiuere annis 660. Herodotus & Mela ferè cum Solino conueniunt. Poëtæ plerunq; annis eam mille uiuere canunt. Et Ausonius in Grippio ternarij numeri dicit, Phœnicem uiuere nouè corū ætates. l (C Cinnamisi.) Putant cinnamum & cinamomum unam & eandem esse arborem. m (C In solis urbem.) Hæc græco uocabulo appellatur Heliopolis, de qua uide Diodorum Siculum libro secundo.

n (C Magnum annum.) Per annum intellige reuolutionem alicuius orbis cœlestis, ut est annus lunaris, annus solaris, annus Saturni, annus Platonis, id est, non e sphære, etiam si in sacris libris annus lunaris non accipitur pro una orbis lunaris reuolutione, sed pro duodecim reuolutionibus & motu undecim dierum, hoc enim tempore sol & luna coniunguntur in eodem cœlesti signo & gradu: de quo supra quoq; nonnihil scripsimus cap. tertio. Hic autem per annum magnum quidam intelligunt tempus, in quo omnes planetæ in eundem recurrunt locum, quod secundum Ciceronis Hortensium fit post annos duodecim mille, nongentos & quinquaginta solstitiales. Continet autem annus solstitialis duodecim menses. o (C Quinto itaq; Plautio.) Cornelius Tacitus lib. quinto historiarum de hac aæ sic scribit: Paulo Fabio, L. Vitellio COSS. post longum seculorum ambitum, auis Phœnix in Aegyptum uenit, præbuit materiem doctissimis indigenarū & Græcorum multa super eo miraculo differendi: de quibus cōgruunt, & plura ambigua, sed cognitu non absurda, promere libet. Sacrum soli

ad animal, & ore ac distinctu pinnarum à cæteris auibus diuersum consentiunt, qui formam eius definiere. Et infra: Soside primum, post Amaside dominantibus, dein Ptolemæo, qui ex Macedonibus tertius regnauit, in ciuitate, cui Heliopolis nomen, aduolauisse multo cæterarum uolucrum comitatu nouam faciem mirantium: sed antiquitas quidem obscura. Inter Ptolemæum ac Tiberium minus ducenti quinquaginta anni fuerunt: unde nonnulli falsum hunc Phœnicem, nec Arabum è terris credere. Et post multa subdit: Hæc incerta, inquit, & fabulosis aucta. p (Cinnamolgus.) Volunt hanc auem sic dictam quod sibi ex Cinnamo in altissimis arboribus nidum paret. Aristoteles cap. 13. noni nat. animal. hanc auem κινναμωλον uocat: In Arabia, inquit, Cinnamomus auis appellatur, quam surculos cinamomi portare, ac nidum ex ijs conficere aiunt. Nidificat excelsis arboribus & ramis: sed incolæ sagittis plumbatis nidum petunt, atq; ita discusso in terram, cinamomum legunt.

q (Arabes longe diffusi.) Plinius cap. 28. sexti, sic scribit: Arabia gentium nullis postferenda, amplitudine longissima à monte Amanò à regione Cilicie, Comagenesq; descendit, multis gentibus eorum deductis illò à Tigraue magno, sponte uero ad mare nostrum litusq; Aegyptiacum, necnon & in medio Syriae ad Libanum montem penetrantibus Nubeis, quibus iuncti Ramisi & c. Degunt præterea Arabes mitrati aut intonso crine, barba abraditur, præterq; in superiore labro: alijs & hæc intonsa: mirumq; dictu, ex innumeris populis pars cõæqua in cõmercijs aut latrocinijs degit. In uniuersum gentes ditissimæ, ut apud quas maxime opes Romanorũ, Parthorumq; subsistant, uendentibus quæ è mari aut syluis capiant, nihil inuicè redimentibus. r (Umbra quæ nobis dextra.) Iste locus Solini non est intelligendus de omni Arabia, nec omni tempore, sed potissimum illo tẽpore quando sol est in Cancro: tũc enim cum Arabes Felices, sole cõstituto in meridie, sint australes sole ipso, necesse est ut umbra rerum erectarũ proijciatur in austrum, quæ apud nos, qui sumus extra tropicum Canceri in septentrionem expositi, proijcitur in aquilonem. Tunc inquam si faciem uerteris ad occidentem, cadet umbra tua in septentrionem, quæ Arabibus declinat ad austrum, id quod facile noctu deprehendere poteris: si lumen aliquod statueris in partem aquilonarẽ, cadet umbra corporis tui in austrum, & cõtrã. s (ὄφις φάξ.) Dictio est composita, nam ὄφις Græcis est serpens, & φάξ & uorax. Plinius uocat illos serpentum deuoratores, Candeos, suntq; Arabes interiores. t (Polycrati regi.) Fuit hic Polycrates Aeaci filius, qui ui occupata Samo insula, breui tandẽ usque adeo profecit, ut per Ioniã totamq; Græciam celebraretur. Hic deniq; cum gemmam signatoriam proiecisset in mare, & de hoc multum tristaretur, quinto die piscator quidam cepit piscem, qui gemmã eius casu absorbuerat: ueniensq; piscator, dono detulit Polycrati piscem, in cuius uiscerati duo ea gemma est reperta. Herodotus tamen negat gemmam illam fuisse Sardonycem, sed Smaragdum. Est autem Sardonyx lapis rubei coloris. u (Et Molochitem.) Lapis hic à malua, cuius floribus asimilis est, nomen habet: maluan enim Græci μαλάχην dicunt. x (Iridem.) Plinius cap. 9. tricesimiseptimi de hac gemma sic scribit: Effoditur in quadam insula rubri maris, quæ distat à Berenice urbe 60. millia passuum, cætera sui parte crystallus, itaq; quidam radicem crystalli esse dixerunt. Vocatur ex argumento Iris. Nam sub tecto percussa sole, species & colores arcus coelestis in proximos parietes eiaculatur, subinde mutans, magnaq; uarietate admirationem sui augens. Sexangulũ esse ut crystallum constat. y (Androdamanem.) De hoc Plinius cap. 10. lib. ult. sic scribit: Androdamas argenti nitorem habet, ut Adamas, quadrata, & semper tessellis similis magnis, putantq; nomen impositum, cõ quod impetus hominum & iracundias damnet. Est enim ἀνήρ, & in genitiuo ἀνδρὸς uir, & δαμάτωσ domo, unde hoc nomen componitur. z (Pæderotem.) Proprium nomen huius lapidis est Opalius, sed ob eximiam pulchritudinẽ & gratiam cognominatur Pæderos, ἀπὸ τῶ παιδὸς καὶ τῆ ἐγῶ, id est, à puero & amore, quod pueri pulchritudinem refert. Est in eo, autore Plinio cap. 6. trigesimisept. carbunculi tenuior ignis, est Amethysti fulgens purpura, est Smaragdi uirens mare, & cuncta pariter incredibili mixtura lucentia.

Malobit.

Fris.

Androdaman.

Opal tico.

De Casio monte, de Pompeij Magni sepulchro, deq; Ioppe oppido.

Cap. XLVII.

Pelusio Casius mons est, & delubrum Iouis Casij, atq; ita Ostracinae locus Pompeij Magni sepulchro inclutus, a Idumæa inde incipit, palmis opima, Dein de Ioppe oppidum antiquissimum

SCHOLIA CAP. XLVII.

Casius mons, de quo hic Solinus loquitur, disternat Aegyptum Syriamq; factus celebris à tumulo Magni Pompeij: unde de Plin. cap. 12. libri quinti: A Pelusio Gabria castra, Casius mons, Delubrum Iouis Casij, tumulus Magni Pompeij Ostracinae. Arabia finitur à Pelusio 65. millibus passuum. Infra cap. 49. fit mentio de alio monte Casio, qui scilicet est in Selucia.

a **C Idumæa.**) Est Idumæa Syriæ prouincia, sic dicta ab Aedom Iacobi patriarchæ fratre, qui proprio nomine uocatus fuit Esau, sed quia totus erat rufus cum ex materno egrederetur utero, uocatus fuit Aedom, quod in hebraica lingua significat rufum: de quo habes Gen. 25. historiam natiuitatis & causam nominis, & 2. Paralip. 2. cap. b **C Ioppe.**) Hoc oppidum hebraica lingua uocat Iapho, Ionæ 1. LOCUS antiquissimus Palæstinae in tribu Dan, ubi & portus est maris mediterranei ad Iudæam. Quod autē hic Solinus scribit hoc

oppidum conditum ante inundationem terrarum, incertum est quod significare uoluerit diluuium, particulare (qualia multa fuerunt in mundo) aut uniuersale quod sub Noha contigit. Et quidē de uniuersali illo mundi naufragio gentiles nihil nouerunt, nec in scriptis aliquid de eo reliquerunt, præter paucos astrologos, qui æram calculi statuerunt in illud tempus: & inter historicos extat Berofus Chaldæus, qui scribit post inundationem reliquas quasdam ciuitatum ruinas in terris: & fieri potest quod Solinus hunc locum acceperit ex Berofio aut alio uetusto scriptore. In eo itaq; loco usq; hodie saxa mōstrantur in littore, in quibus Andromeda religata, Persei quondam fuit liberata præsidio, ne à bellua marina deuoraretur, cuius belluæ ossa illic adhuc ostenduntur. Strabo tamen lib. 16. putat fabulosam esse illius Andromedæ expositionem. Ouidius uero 4. Metamorphoseos multis carminibus refert illam fabulam. c **C Rome publicauit.**) Plinius cap. 5. non sic scribit de his ossibus: Belluæ cui dicebatur exposita fuisse Andromedæ, ossa Romæ apportata ex oppido Iudææ Ioppe, ostendit inter reliqua miracula in ædilitate sua M. Scaurus, longitudine pedum quadraginta, altitudine costarum Indicos elephantos excedente, spinæ crassitudine sesquipedali.

SCHOLIA CAP. XLVIII.

Hæc quæ Solinus in hoc capite scribit, clariora habentur apud nos, tam ex ueteri quàm nouo instrumento, quàm apud ullum gentilem. Meminit Iustinus lib. historiæ 36. Iudæorū, dicitq; Mosē & Abraham fuisse reges in Israel, & regionē illam propter decem filios in decem regnā diuisam. Cornel. Tacitus lib. 21. refert Iudæos Creta insula profugos, nouissima Libyæ insedisse, qua tempestate Saturnus uel Iouis pulsus cesserit regnis: scribitq; eos uocatos Iudæos ab Ida monte Cretæ, cuius accolæ uocati sunt Idæi. Sed quæ uanum illud sit, nemo est qui id ignoret. a **C Peneade fonte.**) Sic quoq; uocat hūc fontem Plinius, alij uero uocant eum Paneadem. Diuus Hieronymus scribit Iordanem duos habere fontes, unum nomine Ior, & alterū nomine Dan, qui simul iuncti Iordanis nomen efficiunt. Cui uideatur refragari hebraismus, qui perpetuū uocat fluiuium illum יַרְדֵּן Iarden.

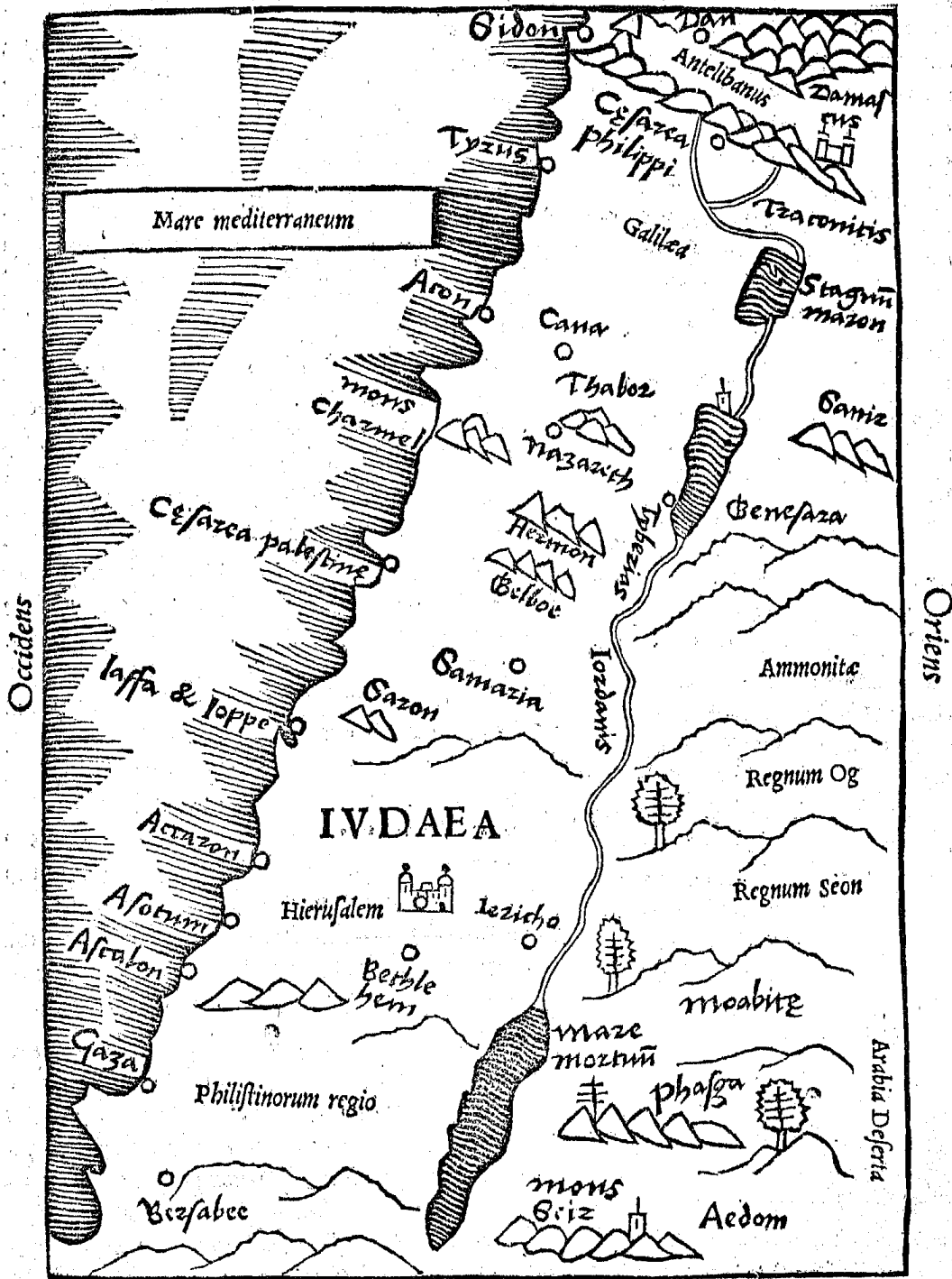
b **C In Asphaltiten.**) Est Græcis ἄσφαλτος bitumen, quod plurimum colligitur ex hoc lacu, in quem desinit Iordanis, de quo Tacitus sic scribit: Nec Iordanis

orbe toto, utpote ante inundationem terrarum conditum. Id oppidum saxum ostendat, quod uinculorum Andromedæ uestigia adhuc retinet, quam expositam belluæ non irritus rumor circumtulit: quippe ossa monstri illius M. Scaurus inter alia miracula in ædilitate sua Romæ publicauit. Annalibus nota res est, Mensuræ quoq; ueracibus libris cōtinentur, scilicet quod costarum longitudo excesserit pedes quadraginta, excelitas elephantis fuerit Indicis eminentior. Porro uentriculi spinæ ipsius, latitudine semipedem sunt supergressi.

De Iudæa, & de fluminibus in ea, lacubusq; de Balsamo, de Sodomo & Gomorro, de Essænis gentibus. Cap. XLVIII.

Iudæa illustris est aquis, sed natura non eadem aquarum omnium. Iordanis amnis eximie suauitatis Peneade fonte demissus, regiones præterfluit amœnissimas, mox^b in Asphaltiten lacummersus, stagno corrumpitur: qui Asphaltites gignit bitumen. Animal non habet, nihil in eo immergi potest. Tauri etiam Camelique impune ibi fluitant. Est & lacus Genesara extensus passuum sedecim millibus, circumseptus urbibus plurimis & celebribus, ipse par optimis. Sed lacus Tiberiadis his omnibus anteponitur, salubris ingenuo haustu, & ad sanitatem usū efficaci. Iudææ caput fuit Hierosolyma, sed excisa est. Successit Hiericus, & hæc desinit caput esse, Artaxerxis bello subacta. Callirhoë Hierosolymis proximus fons, calore medico probatissimus, & ex ipso aquarum præconio sic uocatus est. In hac terra tantum Balsamum nascitur, quæ sylua intra terminos uiginti iugerum

Meridies

iugerum usq; ad uictoria nostram fuit. At cum Iudaea potiti sumus, ita luci illi propagati sunt, ut iam nobis latissimi colles fudent balsama. Similes uitibus stirpes habent, malleolis digeruntur, rastris nitescunt, aquis gaudent, amant amputari, tenacibus folijs sempiterno inumbrant. Lignum caudicis atrectatum ferro, sine mora morit; eapropter aut uitro, aut cultellis offeis, sed in solo cortice artificii plaga uulneratur, ex

nis pelago accipitur, sed unum atq; alterum lacu integer persluit, tertio retinetur. Lacus immenso ambitu, specie maris, sapore corruptior, grauitate odoris accolis pestifer: neq; uento impellitur, neq; pisces aut suetas aquis uolucres patitur: incertum unde superiacet ut solido seruntur. Peritii imperitiq; nandi, perinde attolluntur. Certo enim tempore bitumen egerit, cuius legedi

usum, ut cæteras artes, experientia docuit. Ater suapte natura liquor, & sparso aceto concretus innatat: hunc manu captum, quibus ea cura, in summa nauis trahunt, inde nullo iuuante influit, oneratq; donec abscindas: nec abscindere ere ferroue possis. Fugit cruorem, uestemq; infectam sanguine, quo foeminae per menses exoluuntur. Sic ueteres auctores. Sed gnari locorum tradunt undantes bitumine moles pelli, manuq; trahi ad littus, mox ubi uapore terræ uel solis inaruerint, securibus cuneisq; ut trabes aut saxa discindi. Hucusq; Tacitus. Est & in Babylonia lacus qui mittit asphaltum, quo bitumine & latere testaceo, constructo muro, Semiramis Babylonem dicitur circumdasse. Causam huius scaturientis bituminis, putant esse lapidicinas bituminosas.

c. C. Lacus Genesara.) Habet hic lacus in sacra scriptura uaria nomina. Nam uocatur mare Cinareth, mare Ginosar, fretum Girgeseorum, et Gadarenorum lacus. Vide Matthæi octauo, & Iehosue undecimo in Hebraismo & Chaldaismo.

d. C. Iudææ caput Hierosolyma.) Apud Hebræos hæc urbs הירושלם Hierusalaim scribitur & legitur, caput scilicet nedum Iudææ, uerum & totius orbis. Hæc enim princeps est prouinciarum, possessio Patriarcharum, Prophetarum & Apostolorum mater, initiatrix fidei, gloria populi Christiani, terra promissionis, quæ olim fluens lac & mel suis habitatoribus,

nunc uniuerso orbi remedia salutis, & uitæ porrigit alimenta: terra optima, quæ in foecundo sinu ex paterno corde coeleste granum suscepit, & tantas ex superno semine martyrum segetes protulit. Hæc à Tito capitur & subuertitur anno incarnationis Christi 73. fame & gladio multis millibus hominum occisis, & multis millibus captiuatis: Postea anno Christi 136. Elius Adrianus Alexandriam & Hierosolymam dudum subuersas restaurauit, Hierusalem Eliam suo nomine uocans. Tempore Henrici quarti Imperatoris rursum capta fuit à Saracenis & Sultanis Hierosolyma, & omnia sacra prophanata, nisi quod sepulchrum Domini, quæstus duntaxat gratia, intemeratum relictum fuit. Paulo post, anno scilicet Christi 1097. designata fuit militia centum millium uirorum ex Gallis, Hispanis, Scotis, Anglis, Hybernis, Flandris & Lotharingis, qui communi expeditione sub Ducibus Gotfrido, Baldeuino & Eustachio Lotharingensibus, Ruperto Flandrensi, Ruperto Normanno & Hugone fratre Philippi regis Gallie, per Germaniam, Ungariam & Bulgariam uenerunt Constantinopolim ad Imperatorem eius urbis Alexium: motisq; inde castris, primum expugnaverunt Niceam, & fugarunt Solymannum principem infidelium, deinde obsederunt Antiochiam, urbem humanis uiribus inexpugnabilem, & auxilio Christi in nouem mensibus obtinuerunt: mox Syriam intrantes, aliquot oppida occupauerunt, & festinantes contra Hierusalem, recuperauerunt eam anno Christi 1099. multo effuso Saracenorum sanguine. Obtentâ itaq; iterum terra sancta, magna multitudo ad patriam remeare contendit. Cæteri qui manserunt, terram incoluerunt, & Gotfridus Christicolis illis ut pater præfuit per unum annum, immatura subtraclus morte, cui successit Baldeuinus frater eius, creatus in regem. Temuerunt itaq; Christiani terram sanctam 88. annis, ueniensq; Saladinus rex Persarum, cepit Hierusalem, et facta est magna cædes Christianorum, totaq; terra rursum subacta est à Saracenis

qua eximie suauitatis gutta manat. Post lachrymam secundum in precijs locum poma obtinent, cortex tertium, ultimus honos ligno. Longo ab Hierosolymis recessu tristis sinus panditur, quem^h de cœlo tactum testatur humus nigra, & in cinerem soluta. Duo ibi oppida, Sodomum nominatum alterum, alterum Gomorum: apud quæ^k pomum gignitur, quod habeat speciem licet maturitatis, mandi tamen non potest. Nam fuliginem intrinsecus fauillaceam ambitio tantum extimæ cutis cohibet, quæ uel leui tactu pressa, fumum exhalat, & fathiscit in uagum puluerem. Interiora Iudææ quæ occidentem contuentur, Essani tenent, qui præditi memorabili disciplina, recesserunt à ritu gentium uniuersarum, maiestatis (ut reor) prouidentia ad hunc morem destinati. Nullæ ibi foeminae: Venere se penitus abdicarunt. Pecuniam nesciunt, Palmis uictitant. Nemo ibi nascitur, nec tamen deficit hominum multitudo. Locus ipse addictus pudicitiae est: ad quæ plurimi licet undiq; gentium properent, nullus admittitur, nisi quem castitatis fides, & innocentiae meritum prosequatur. Nam qui reus est uel leuis culpæ, quamuis summa ope adipisci ingressum uelit, diuinitus summouetur. Ita per immensum spatium seculorum (incredibile dictu) aeterna gens est cessantibus puerperijs. Engada oppidum infra Essanos fuit, sed excisum est: uerum inclytis nemoribus adhuc durat decus, lucisq; palmarum eminentissimis nihil uel æuo uel bello derogatum. Iudææ terminus Massada castellum.

Saracenis præter Tyrum : ad cuius famam mox undiq; principes, marchiones, comites, episcopi, reges atq; populi surgunt ad liberandum terram. Sed & Imperator ipse Fridericus primus cum prædictis principibus traiecit in Vngaria & Bulgaria, uenit in Lycaoniam, recuperatisq; multis ciuitatibus tandem uenit in Armeniam, & cum lauandi gratia in fluuium descendisset, absorptus & extinctus est ab aquis, magno totius exercitus mœrore & dolore. Recuperata est tamẽ Cyprus insula, Acon ciuitas, Ioppe & Hierusalem, & factus est dominus terræ Conradus Marchio de Monteferrato. Rursum anno Christi 1217. capta est ciuitas Hierosolymitana à Saracenis, & deinde anno 1229. cum adiacentibus locis Christianis restituta, factis scilicet treugis inter Christianos & Sultanos per decem annos sub Friderico secundo. Deinde uero circa annum Christi 1248. iterum Hierusalem expugnatur à Saracenis, & multi trucidantur Christiani. Sequenti anno Damiatã Aegypti à Christianis capiuntur, sed superueniente Sultani filio & exercitum Christianorum conculcante, reddere Damiatã coguntur. Deinde circa annum domini 1290. tota ferè terra sancta amissa est, & nostro æuo, anno scilicet Christi 1517. expulsis atq; deletis Sultanis, à Turcis occupata est. e ¶ Hiericus.) Hæc est Iericho quam olim Iosue dux domini expugnauit, cõbussit & deleuit, atq; sub maledictione uetuit ne à quoquam in posterum reædificaretur. Scribit Strabo lib. 16. Hiericum campum esse feracem atq; palmis abundantem, spatio stadiorum centum, & totum irriguum atq; habitationibus plenum. f ¶ Callirhoë.) Fons iste sic uocatus est. ob aquarum eius præconium. Interpretatur aut Callirhoë, si recte uertas, pulchre fluens: est enim xαλλή & pulchritudo, & ῥόος fluxus. g ¶ Balsamum.) De hac planta scribit Theophrastus cap. 6. noni de historia plantarum: Balsamum in ualle Syriae prouenit. Eius arbusta duo tantum affirmant, alterum uiginti iugerum, alterum multo minus. Arboris magnitudo quæ malo puniceæ magne, rami multi. Folium rutæ simile, candidum tamen, perpetuo uirens: fructus similes terebintho, tam magnitudine quàm colore: is quoq; admodum odoratus est, & magis quàm lachryma. Colligi lachrymam in caudice & parte superna tradunt, facta incisura unguibus ferreis, sub sidere, cum æstas maxime angit &c. Crescit & in Aegypto balsamum, nec alijs terris quàm Iudææ & Aegypto hanc plantam concessam, asserunt Plinius & Dioscorides. Dauid Kimhi Hebræus in suis radicibus post Iosue phum scribit olim creuisse balsamum circa Iericho: & quidã ex nostris putant illud per reginam Austri illatum inter cætera aromata quæ Salomoni regi attulit, de quo tertio Regum cap. 10. h ¶ De coelo tactum.) Licet gentiles historici mentionem faciant subuersionis Sodomæ & Gomorræ, nemo tamen id explicatius & uerius facit quàm Moses legislator Genesis 19. ubi causam quoq; describit cœlestis illius incendij. Scribit quoque quàm amœna & frugifera fuerit terra illa, & in quantam sterilitatem ob hominum peccata degenerarit.

i ¶ Sodomum & Gomorrum.) Hæc urbes fuerunt principales, quibus in Genesi annumerantur aliæ tres, nempe Adama, Zeboim & Zoar. k ¶ Pomum gignitur.) Scribit quoq; Egesippus capite 18. libri quarti de his pomis in hũc modum: Spectes illic speciem, poma uiridantia, formatos uuarum racemos, ut edendi generent spectantibus cupiditatem. Si capias, fãhiscunt ac resoluuntur in cinerem, fumumq; excitant quasi ad huc ardeant. l ¶ Esseni.) Euangelium duntaxat duarum sectarum mentionem facit quæ tempore Christi fuerunt in Iudæa, nempe Phariseorum & Zaduceorum, Essænorum uero nunquã meminit, & tamen Iosue phus, Philo, Hieronymus, Eusebius et multi gentiles, puta Plinius, Porphyrius, & hic Solinus, multa de illis prædicant, nempe quod omnia habuerint communia, charitatem mutuam, et abstinentiam patientiamq; ante omnia coluerint, cultui diuino assidue intenti, tam forti animo præditi, ut necari se præelegerint quàm Deum negare: cruciatus ita spernere sueti, ut in his ridere soliti fuerint: unde alacres, cum cruciarentur, animam emittebant, quod animas indubie crederent immortales, easq; à tenuissimo æthere descendentes corporibus applicari, ῥύμν, hoc est, naturali impetu & instinctu tractas ad corpora. At postq; è corporeo carcere migrarint, ueluti è longa iam liberati seruitute, sese attollere ad sublimia, ac eò unde descenderint remigrare. Hi præterea abstinebant tum animalibus multis, tum deniq; ab uxoribus & uino, ut quotidianum ieiunium uerterint in naturam. Hinc factum esse ait Porphyrius, ut multi inter eos futura prædicerent, quapropter propheta nominabantur. Quod aut Solinus hic dicit Essenos tenere interiora Iudææ, quæ occidentẽ contuentur, & in fine dicit Engada oppidum fuisse infra Essenos, haud quadrare uidentur, ob id quod Engaditum sit ultra mortuum mare uersus motem Phasga, medium autem Iudææ est Samaria, & extremitates Dan prope Sidonem ad aquilonem, & Bersabee ad meridiem. Vbi uero satum habuerit Massada castellum, quod Solinus hic asserit fuisse terminum Iudææ, non constat. Termini Iudææ olim fuerunt mare mediterraneum ad occidentem, Iordanis ad orientem, Libanus ad septentrionem, Arabia Petræa ad meridiem: licet tribus Gad, tribus Ruben, & dimidia tribus Manasse habuerint possessionem suam ultra Iordanem, occupantes scilicet regnum Seon & regnum Og, atq; ob id quidam Iudææ terminum ab oriente extendunt usq; ad Euphraten.

SCHOLIA CAP. XLIX.

Damascus, quam hic præterit Solinus, Syriae urbs prima & Asiae uetustissima, quæ Abrahamæ temporibus fuit, distat itinere sex dierum à Hierusalem, ubi diuus Paulus baptismum suscepit. Hinc si ultra ad aquilonem pergas, occurrunt multæ nobiles urbes, nempe Raphan, Philadelphiâ, Epiphania, Seleucus, iuxta quam est Casius mons, Laodicea, Antiochia & c. quæ omnes è regione Cypri in Syria ponuntur. Vide Ptolemæum quarta Asiae tabula. Solinus tamen hic solum describere contendit Scythopolim, quæ prius dicta fuit Nysa, à nutrice Bacchi ibi sepulta, sed deductis illuc à Baccho Scythis, nomen urbis fuit mutatum. a (C Casius mons.) Plinius cap. 22. libri quinti de Antiochia Syriae sic loquitur: Super eam mons eodem quo alius nomine Casius, cuius excelsa altitudo quarta uigilia orientem per tenebras solem aspicit, breui circumactu corporis diem noctemq; pariter ostendens. Ambitus ad cacumen 19. milium passuum est, altitudo per directum quatuor. De alio Casio monte supra diximus cap. 47.

SCHOLIA CAP. L.

Euphrates, quem Hebræi uocant **פְּרָת** nomen habet à fructificatione et fertilitate, nasciturq; in Armenia maiori, ex monte originem ducens, quæ Ptolemæus uocat Perriarden, ex quo & Araxes ortum sumit. Solinus autem hic asserit montem illum uocari Capoten, receptisq; multis annibus, ueluti sunt Lycus, Arsanus, Arsanus, Singas & c. plurimas prælabitur gentes, potissimū Armenos, Cappadocas, Syros, Arabes, & Chaldaeos, & tandem in Persicum labitur mare, et non in mare rubrum, ut Quintus Curtius, Herodotus, & Diodorus Siculus tradiderunt. a (C Ad instar Aegyptij amnis.) Verba Plinij sic habent cap. 18. lib. 18. Similis ratio, sed felicitas maior Babylonis, Seleucia, Euphrate atq; Tigri re stagnantibus, quoniam ibi rigandi modus manu temperatur. Et cap. 17. eiusdem uoluminis sic inquit: Limū non iniehunt Euphrates Tigrisq; sicut in Aegypto Nilus, nec terra ipsa herbas gignit: ubertatis tamen tantæ sunt, ut sequenti anno sponte restibilis fiat seges, impressis uestigio seminibus. Fertilitatis causam Curtius asserit humorem qui ex utroq; amne manat, toto ferè solo per uenas aquarum resudante. Arrianus lib. 7. scribit Euphratē per altiora excurrere, ubiq; ripis æqualem, multas fossas ab eo

De Scythopoli oppido, & monte Casio. Cap. XLIX.

Ranseo Damascus, Philadelphiâ, Raphanam, Scythopolis primos incolas, & autorem dabo. Liber pater cum humo nutricem tradidisset, condidit hoc oppidum, ut sepulturæ titulum etiam urbis mœnibus ampliaret. Incolæ deerantè comitibus suis Scythas delegit, quos ut animo firmaret ad promptam resistendi uolentiam, præmium loci nomen dedit. In Seleucia alter Casius mons est Antiochiæ proximus, cuius è uertice uigilia adhuc quarta conspicitur globus solis, & breui corporis circumactu radijs caliginem dissipantibus, illinc nox, hinc dies cernitur. Talis è Casio specula est, ut lucem prius uideas, quàm auspicietur dies.

De alio Casio monte supra diximus cap. 47.

De Euphrate & Tigride fluminibus, deq; uarijs gemmarum generibus. Cap. L.

Euphraten maior fundit Armenia, ortum supra Zimaram sub radicibus montis, quem Capoten accolæ nominant, Scythis proximum. Hic receptis in se aliquot annibus conualescit, et fit patus conuenis aquis, luctatur cum Tauri montis obiectu, quem apud Fligeam scindit, resistat licet duodecim millibus passuum latitudine; longisq; excursibus dextra Comagenem, Arabiâ læua relinquit. Deinde prælabēs plurimas gentes, Babyloniam quondam Chaldaeorum caput diuidit. Mesopotamiam opimat annuæ inundationis excessibus, ad instar Aegyptij annis terris superfusus, inuecta soli foecunditate. Iisdem ferè temporibus, quibus Nilus, exit sole scilicet in parte Cancris uicesima cōstituto, tenuatur cum iam Leone decurso, ad extrema Virginis curricula facit transitum; quod Gnomonici similibus parallelis accidere cōtendunt, quos pares, & cœli & terrarum positione æqualitas normalis efficit lineæ. Vnde apparet ista duo flumina ad modulum eiusdem perpendiculari cōstituta, licet è diuersis manent plagis, eadem incrementi causas habere. De Tigride quoque hoc loco dicere par est. In Armenia maioris regio.

ris regione caput tollit mirè quàm lucido conspicuoq; fonte in loco edito, qui Elongosine nominatur; nec tamè ab exordio statim totus est. Primum pigrè fluit, non cum suo nomine: at cum fines Medorum inuectus est, Tigris statim dicitur: ita enim Medi nominant sagittam. Influit^d in Arethusam lacum omnia pondera sustinentem: cuius pisces nunquã se alueo Tigridis immiscent, sicut nec amnici pisces in stagnum transeunt Arethuse, per quem dissimilis colore, & uolucris meat cursu. Mox Tauro resistente in profundum specum mergitur, quem subterlabes, in altero eius latere apud Zoroandam emicat, uluas & purgamenta plurima secum trahens: deinde identidem absconditur, rursusq; redditur. Adiabenos, Arabasq; præterfluit, Mesopotamiam amplectitur, Amnem nobilissimũ Choaspem accipit, Euphratem defert in sinum Persicum. Quæcunq; Euphratem bibunt gætes, diuerso nitent lapide.^e Zmilaces in ipso Euphratis alueo legitur, gemma ad imaginem marmoris Proconnesi, nisi quod in medio umbilico lapidis istius glaucum uelut oculi pupilla internitet. Sagda à Chaldæis ad nos usque profluit, haud facilis repertu, nisi (ut perhibent) ipsa capeffendam se daret. Nancq; ingentia spiritus efficacia, supermeantes naues è profundo petit, & carinis ita tenaciter adcorporat, ut nisi abrasa parte ligni, ægrè separetur. Ea Sagda apud Chaldæos propter effectus quos ex ea sciunt, habetur loco principe, cæteris propter gratiam magis placet iucundissime uirès. Myrrhites Parthis familiaris est. Hunc si uisum aestimes, myrrhæ color est, & non habet quod afficiat aspectum. Si penitus explores, & attritu incites ad calorem, spirat nardi suauitatem. In Perside lapidum tanta copia est, tantaq; diuersitas, ut longũ penè sit ipsis uocabulis immorari. Mithridax sole percussa, coloribus micat uariis.^f Tecolithos nucleo oliuæ similis, spernitur cum uidetur, sed remedijs bonus, uincit aliorũ pulchritudinẽ: solutus quippe, & haustus, pulsis calculis, renum dolores ac uesicæ leuat. Ammochryfos arenis auro intermixtis, nunc bractearũ, nunc pulueris habet quadrulas.^h Aëtites & fuluus est, & tereti positione, alterum lapidem intrinsecus cohibes, cuius crepitu sonorus est, cum mouetur, quamlibet tinnitũ illum non inernum scrupulum facere, sed spiritum scientissimi dicant. Hunc Aëtitem Zoroastres

ab eo deriuari, alias quidẽ perennes, ex quibus accolæ utriusq; capos irrigant, alias temporarias esse: raras in his locis imbres cadere: quapropter, inquit, & uadosus est, & haud magnam uim aquarum uehit.

^b ¶ Gnomonici.) Loquitur hic Solinus ex aliorum sententiã, non enim fuit tam indoctus, ut putarit Nilum & Euphratem sub eisdem parallelis sitos. Nec uerum est, horum uel aliorum fluminum augmentum, semper in ipsorũ fontibus querendum esse. Fieri enim potest, quod tam Nili quàm Euphratis causa augmenti sit, quam Thales & secum plures reddiderunt, quod uidelicet uenienti flumini obuij quidã uenti, aduerso spiritu cursum descendenti aquæ impediunt, aut arenis, quas cum fluctibus littori applicant, ut Mela inquit, ostia obducant. Ephorus Nili augmenti causam tradit, quod Aegyptus tota æstate laxetur, & ueluti undarum uim quandam exudet. Et hæc in Euphrate quoq; inueniri poterunt, haud secus quam in Nilo. ^c ¶ De Tigride.)

Scribit Plinius cap. 27. Tigri flumini à uelocitate nomen inditum: ita enim, inquit, appellant Medi sagittam. Hebraismus uero uocat eum *ἰγρίον* quod sonat acutum & leue. Habet enim is fluius aquas claras & perlucidas, ut Hebraei scribunt. Quisdam aiunt illi nomen datum propter uelocitatem suã, instar bestię tigridis nimia pernicitate currentis. Nascitur autẽ in regione Armeniæ maioris, fonte conspicuo, in planicie: loco nomen Elongosine est &c. Hæc Plinius cap. 27. lib. sexti. Cum ergo Plinius dicat eum oriri in planicie, uidetur hic in Solino legendum, in loco haud edito.

^d ¶ In Arethusam.) Plinius uocat hunc lacum Areissam, Strabo Arsenem et Thopitin. Ptolemæus in Armenia maiori tria ponit stagna, Lychnitin, cuius exitus in Araxem deriuatur, Arissam & Thopitin, unde Tigris augetur. Vide proxime sequentem Asiæ tabulam. ^e ¶ Zmilaces.) De lapide Zmilace, de Sagda, Myrrhite & Mithridace, uel, ut Plinius habet, Mitrace, inuenies apud Plinium cap. 10. libri ultimi. Smilaces similis est Proconneso marmoris, medio colore clauco. Myrrhites colorem habet myrrhæ. Mithridax uero uel Mitrax nuncupatur à mitra, id est, à sole.

Vnde Plinius: *Mitrax Persis accepta est, & rubri maris montibus multicolor, contra solē uarie resurgens.* f ¶ *Tecolithos.*) Significat hæc uox calcularem lapidem, nam *τέλιθος* est calculus, & *λίθος* lapis. Dioscorides libro quinto uocat eum Iudæicum lapidem, atq; eum esse effigie candidum speciosumq; respondentibus ordine quodam lineis tam exacte, ut manu & toro ductæ uideri possint. Si cum aquæ calidæ cyathis ternis bibatur, urinae difficultatibus auxiliū præstat, calculosq; in uesica frangit. g ¶ *Ammochrysos.*) Est Græcis *ἀμμωχρυσός* arena, & *χρυσός* aurum: & lapidi huic datum est hoc nomen, quod arenarum aurearum speciem præ se ferat.

h ¶ *Aëites.*) Nomen habet hic lapis ab aquila, quam Græci *ἀετώ* uocant, quod in aquilarū nidis reperitur. De hoc Dioscorides lib. 5. sic scribit: *Aëites lapis ceu prægnās, intusq; uelut in aluo alterum lapidem habens, somnum si quatiās remittit. Grauidis, quibus uteri prolabantur, lauo brachio suspensus, partū continet. Sed cum in eo sunt ut pariant, translato eo ad femur, citra dolorem soluentur. Deprehendi et furti illo prædicant. Nam panis in quo lapis ille fuerit, porrectus furi, cōmanducatusq; transmitti non poterit. Hunc lapidem quidam Gagiten nominant, Strabo Gangiten, inq; Armenia repertum tradit, quo serpentes fugantur. Refert & Philostratus secundo uitæ Apollonij: Aues quoq; inquit, quis non uideat pullorum causa multa facientes, uelut aquilas ac ciconias? quæ nunq; nidos extruunt, quin lapides illis imponant, propterea quod facem adhibent ut oua foetum producant, & serpentes nidis non appropinquant.*

i ¶ *Pyrrhites.*) Ab effectu nomen inditum est huic gemmæ, *πυρρῆς* id est, ab igne, quod premi sine adustione manus nō possit. k ¶ *Chalazias.*) Sūt qui falso Chalazias scribūt, sed *χαλαζίας*, id est, à grandine sumptū nomen est, quod grandinis candorē figuramq; plurimū imitetur. Plin. cap. 11. lib. 37. scribit eum esse ad matine duritie. l ¶ *Echites.*) A uipera nomē habet hæc gemma, est enim Græcis *ἐχίς* uipera. Dionysias uero à Dionysio uini repertore nomen habet. Plinius capite 10. lib. ult. *Dionysias, inquit, nigra ac dura, mixtis rubentibus maculis, quæ ex aqua trita saporem uini facit, & ebrietati resistere putatur.*

m ¶ *Glossopetra.*) A linguæ similitudine nomen habet, *γλωσσόπετρα*, id est, à lingua. Plinius cap. 11. lib. 37. *Glossopetra linguæ similis humana: in terra non nascitur, sed deficiente luna cœlo decidere, & in oceananti necessaria creditur: quod ne credamus, promissi quoq; uanitas facit, uentos enim ea comprimi uident.*

n ¶ *Solis gemma.*) Eò quod hæc gemma candida est, & ad speciem syderis in orbem fulgentes pargit radios, solis habet nomen. o ¶ *Veneris crinis.*) Plinius ubi supra: *Veneris crines, inquit, nigerrimi nitoris, continent in se speciem rufi crinis.* p ¶ *Selenites.*) A luna illi nomen inditum: est enim *σελήνη* luna. Dioscorides ait eum nasci in Arabia, translucereq; ex candido, ponderis exigui. q ¶ *Meconites.*) Dicitur Meconites, quod papaueri plurimum assimilatur: Græci enim *μυκωνά* papauer nominant. r ¶ *Myrmecites.*) A formica nomen habet, quæ Græcè *μύρμηξ* dicitur. Plinius uero sic habet: *Habet myrmecidas eminentias similes uerrucis: uerrucas aut Græci *μυρμηκίας*, ἢ *μυρμηκίας* uocitant.* s ¶ *Chalcophthongos.*)

præfert omnibus, maximamq; illi tribuit potestatem. Inuenitur aut in nidis aquilæ, aut in litibus Oceani, in Perside tamen plurimus. Subnexus spem uteri defendit à fluxibus abortiuis. i Pyrrhites fuluus est, teneriq; se uehementius non sinit, ac si quādo arctiore manu premitur, digitos adurit. k Chalazias grandinis & candorem præfert & figuram, duritia robustissima, & inuicta. l Echites uipereas habet maculas. Dionysias fuscus est, rubentibus notis sparsus. Idem si aquæ mixtus conteratur, uinum fragrat, & quod in illo odore mirificū est, ebrietati resistit. m Glossopetra deficientibus lunis cœlo cadit, linguæ similis humanæ, non modicæ (ut Magiferunt) potestatis, qui ex ea lunares motus excitari putāt. n Solis gemma percandida est ad speciem fulgidi syderis, rutilosq; ex se facit radios. o Veneris crinis nitet nigro, internis ductibus ostentans ruforum crinium similitudinem. p Selenites translucet fulgore candido, melleoq; continens lunæ imaginē, t quem iuxta cursum astris ipsius perhibet diebus singulis uel minui, uel augeri. q Meconites papauera exprimit. r Myrmecites reptantis formicæ effigie notat. s Chalcophthongos resonat ut pulsata ara. Pudicæ habitus, seruat uocis claritatem, t Siderites à cōtemplatione ferri nihil dissonat, uerum maleficus, quoquo inferatur, discordias excitat. u Phlogites ostentat intra se quasi flammam astuantes. x Anthracias coruscat uelut scintillantibus stellis, y Enydros exudat, ut clausam in eo putei fontanam scaturiginem.

Ab ere & sono compactum nomen habet, quod latine arisonum dicere possumus. Nam Græci χαλκός es, & φλόγος sonum nuncupant. Apud Plinium Chalcophonos passim legitur. Est ea gemma nigra, illisq; reddit tinnitum eris. **t** **(Siderites.)** A ferro, cui plurimū similis est, nomen habet hic lapis: græcè enim ferrum οἰσός dicitur. Hic litigio illatus, discordias facit, ut scribit Plinius cap. 10. lib. 37. **u** **(Phlogites.)** A flamma nomen hic lapis sortitus est: nam φλόξ Græcis est flamma. Ostendat enim intra se, inquit Solinus, quasi flammam aestuantes. Plinius uidetur eum uocare Phlegontidem, à uerbo φλέγω, id est, ardeo sic uocatum. **x** **(Anthracias.)** Plinius: In Anthracitide scintillæ discurrere aliquando uidentur, à pruna nomine sumpto: nam uocant Græci πυρραξιάς prunam. Potest & à carbone, id est, ἀρξ τῶ ἀνθρακος nomē habere. **y** **(Ehydros.)** Est γυῖδος & aquosus. Vnde Plinius: Ehydros semper rotunditatis absolutæ, in cana
10 dore est leuis, sed ad motum fluctuat intus in ea ueluti in ouis liquor.

De Cilicia, & antro Corycio, deq; monte Tauro. Cap. LI.

Ciliciam, de qua agitur, si ut nunc est, loquamur, derogasse uidebimur si dei uetustatis: si terminos sequimur quos habuit olim, absolum est à con-
templatione rerum presentium. Ergo inter utranque culpam factu optimum est, amborum tem-
porum statū persequi. Cilicia antea usq; ad Pelusium Aegypti pertinebat, Lydijs, Medis, Armenijs, Pamphylia, Cappadocia sub imperio Cilicum constitutis. Mox ab Assyrijs subacta, in breuiorem modum scripta est. Plurima iacet campo, sinu lato recipiens Issicum mare, à tergo montium Tauri & Amanij iugis clausa. **a** Cilice nomen trahit, quem ætas pristina penè ultra æuum memoriæ abscondit. Hunc aiunt Phoenice ortum, qui antiquior Ioue de primis terræ alumnis habetur. **c** Matrem urbium habet Tarson, quam **d** Danaës proles nobilissima Perseus locauit. Hæc urbem interfecat Cydneus amnis. **e** Hinc Cydnum alij præcipitari Tauro, alij deriuari ex alueo Choaspis tradiderunt: qui Choaspes ita dulcis est, ut **f** Persici reges quando intra ripas Persidis fluit, solis sibi ex eo pocula uedicarint, & cum eundem foret peregrè, aquas eius secum uectitarint. Ex illo igitur parente Cydneus miram trahit suauitatem. Quicquid candidū est, Cydneum gentili lingua Syri dicunt, unde anni huic nomen datum. Tunc uere cum niues soluantur, reliqua parte anni tenuis est & quietus. **g** Circa Corycum Ciliciæ crocum plurimum, optimumq;: det licet Sicilia, det Syrena, det & Lycia, hoc primum est: spirat fragrantius, colore plus aureo est, succi opè citius proficit ad medelā. Ibi Corycus opipidum est, & **h** specus, qui montem impositum mari à summo cauat uertice, patulus hiatu amplissimo. Nam deiectis lateribus in terræ pro-

SCHOLIA CAP. LI.

Ostendit Solinus à principio huius capituli, uarijs temporibus uarias factas regionū diuisiones, id quod in Germania nostra quoque factum nō ignoramus, quando quidam Galliam extendunt usq; ad Rhenum, alij uero Alsatiā, & totū tractum Rheni qui est inter Lotharingiam & Rhenum, annumerant Germaniæ. Sic quidam Numidiā secernunt ab Africa minori, alij uero inter terminos eius coartant. Idem accidit Ciliciæ, quando ueteres alios statuerint terminos quā recentiores. Quintus Curtius 3. gestorū Alexandri libro Ciliciam eleganter his describit uerbis: Perpetuo iugo montis asperi ac prærupti Cilicia includitur: quod cum à mari surgat, uelut sinu quodam fluxuq; curuatum, rursus altero cornu in diuersum litus excurrit. Per hoc dorsum, quæ maxime introrsum mari cedit, asperi tres aditus & per angusti sunt, quorum uno Cilicia intranda est. Campestris eadē quæ uergit ad mare, planiciem eius crebris distinguentibus riuus &c. **a** **(Sub imperio Cilicum.)** Quāto omnes hic enumeratæ regiones paruerint Cilicibus, non constat, nec Solinus explicat. Inuenitur quidem Ninus primū regem Assyriorum suo imperio subiecisse omnes maritimas ac propinquas gentes, Aegyptios, Phœnices, interiorem Syriam, Ciliciam, Pamphyliam, Lyciam, Cariam, Phrygiam, Mysiam, Lydiam, Troada &c. sed quod Cilicibus hæc regiones fuerint subditæ, nemo extat qui hoc scribit, quod ego sciam. Termini Ciliciæ ex tabula Asiæ, quam huic libro inseruimus, facile deprehendi poterunt.

b **(A Cilice.)** Legitur Genesis decimo, Iaphet filiū Nohe genuisse Gomer, Magog, Madai, Iauan &c. Iauan autē qui Græciæ nomen dedit, genuit Elifan, &

Tarsis. A Tarsis Cilicia olim & metropolis eius denominata fuit Tarsus. Herodotus uero lib. 7. scribit Cilices à Cilice Phœnice Agenoris filio cognominatos esse, quum antea Hypatei dicerentur. Ceterum fabule tradunt hunc Cilicem Cadmi fratrem missum à patre ad Europam sororem à Ioue raptam inuestigandam, qui ueritus patrem Agenorem, quod eam non repererit, hanc ipsam regionem occupauit, quam tandem de suo nomine Ciliciam nominauit. Patet ergo eodem cum Ioue tempore floruisse. Potuit & annosior esse Ioue.

c ¶ Matrem urbium.) Fuit olim urbs ista insignis ob philosophiæ studium. Vnde Strabo: Tarsensibus studium circa philosophiam fuit & alias disciplinas quæ in corona uersantur, ut Athenas & Alexandriam superarent, & si quis alius locus dici potest, in quo scholæ & philosophiæ exercitationes fuerint &c. Viri ex ea urbe illustres fuerunt, Antipater Stoicus, Archelaus & Nestor, & duo Antenodori; quorum alter Catonis familiaris, alter Cæsaris dictatoris præceptor fuit. His omnibus multò excellentior fuit diuus Apostolus Paulus Tarsensis.

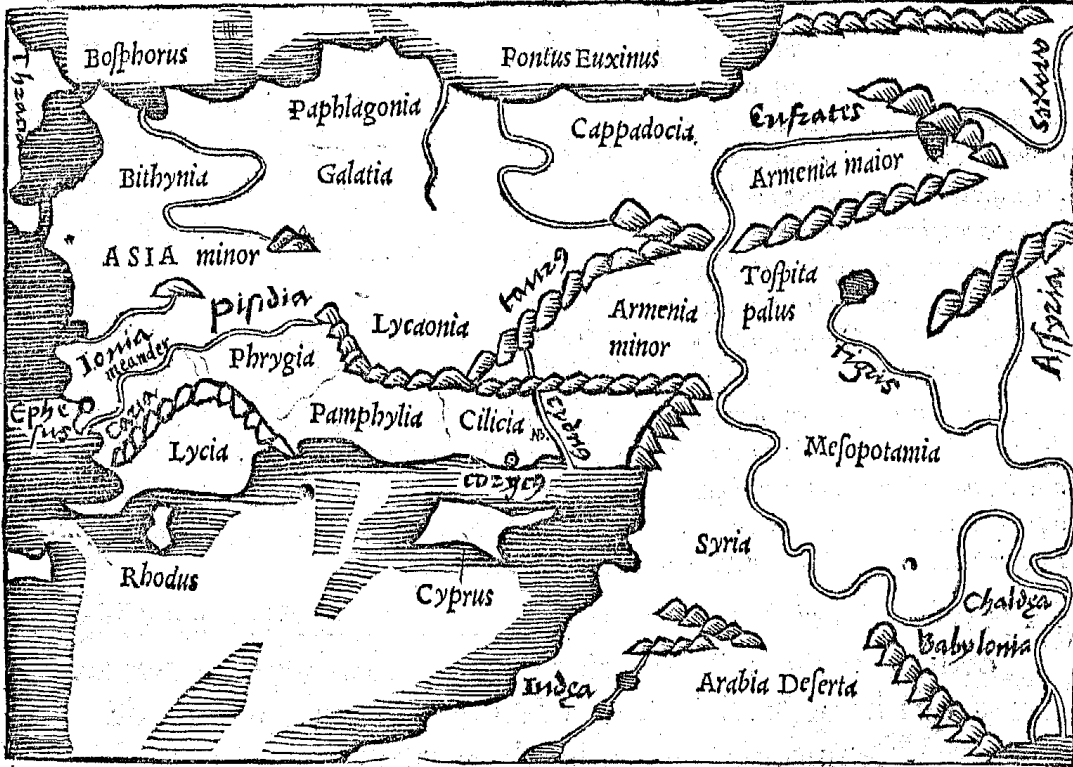
d ¶ Quam Danaës.) Quidam scribunt Sardanalum ultimum Assyriorum regem una die hanc condidisse urbem. Aliorum sententia est, ut refert Strabo, Argiuos eam extruxisse: tertij asserunt eam à Persæo conditam. Et fieri potest, ut quosdã de prima urbis fundatione, reliquos de instauratione uel ampliatione locutos fuisse putemus.

e ¶ Hunc Cydnum.) Strabo lib. 14. sic scribit: Tarsus Cydnum mediam perfluit, iuxta gymnasium iuniorum. Eius ortus non procul est, alueus uero per profundam uallè illatus rectè in urbem ingreditur. Aqua est rapidissima et frigida, quapropter hominibus ac bestijs auxiliatur quæ neruos crassiores habet. Et Quintus Curtius lib. 3. inquit: Cydnum inclutus annis, non spatio aquarum, sed liquore memorabilis: quippe leni tractu è fontibus labens, puro solo excipitur: nec torrentes incurrunt, qui placide manantem alueum turbent: itaq; incorruptibilis, idemq; frigidissimus: quippe multariparum amœnitate inumbratus, ubiq; fontibus suis similis in mare euadit. Ex Tauro monte eum oriri tradit Arrianus secundo gestorum Alexand. libro. Nec legitur apud insignem aliquem autorem, Cydnum ex Choaspis alueo derivari.

fundum, nemoroso orbe amplectitur mediam inanitatem, uirens introrsus lucis pendètibus. Descensus in eum¹ per duo millia & quingentos passus, nõ sine largo die, hinc inde fontium assidua scaturigine. Vbi peruentum ad ima primi sinus, alter rursus specus panditur: quod antrum latis primum patet faucibus, postmodum in processu per angustias obscuratur. In eo sacrum est^k Iouis fanum, in cuius recessu intimo Typhonis gigantis cubile positum accolæ¹⁰ credunt. Soloë antiquum oppidum Ciliciæ fuit, patria Chryssippi Stoicæ sapientiæ potentissimi, quod à Tigraue Armenio subactum, & diu post Pompeiopolim deuictis Cilicibus Cneus Magnus cognominauit. Mons Taurus ab Indico primū mari surgit, deinde à scopulis Chelidonij inter Aegyptiū & Pamphiliū pelagus obiectus, septentrioni dextero latere, læuo meridiana plaga, occidenti obuersus fronte profusa. Palam est terras eum continere uoluisse penetrato mari, nisi profundis resistentibus extendere radices suas uetaret. Deniq; qui ratiocinantur de naturis locorum, tentasse eum omnes exitus promontorijs probat. Nam quo quouersum mari alluitur, procedit in prominentias: sed modò intercluditur Phœnicio, modò Pontico sinu, interdum Caspio uel Hyrcano, quibus renitentibus subinde fractus, contra Mæoticum lacum flectitur, multisq; difficultatibus fatigatus, Rhiphæis se iugis annectit. Progentium ac linguarum uarietate plurifariam nominatus: apud Indos Imaus, mox Parapanisus, Choatras apud Parthos, post Niphates, inde Taurus, ac ubi in excellentissimam consurgit sublimitatem, Caucasus. Interea etiam à populis appellationem trahit. A dextro latere Caspius dicitur uel Hyrcanus, à læuo Amazonicus, Moschicus, Scythicus. Ad hæc uocabula habet alia multa. Vbi dehiscit hiulcis iugis, facit portas, quarum primæ sunt Armeniæ, tum Caspiæ, post Ciliciæ. In Græciam uerticem exiit, ubi Ceraunius prædicatur. A Ciliciæ finibus † Africum limitem^p despicit. Quantum meridie uidet, sole inæstuat. Quicquid septentrioni oppositum est, uento tundit & pruina. Quod syluestre est, efferatur plurimis bestijs, & leonibus immanissimis.

f ¶ Persicireges.) Herodotus lib. 1. inquit: Ducit rex Cyrus magnam exercitum

exercitum probè domi cōparata re frumentaria atq; pecuaria. Portatur item aqua ex flumine Choaspe, Susam præterfluente, quo uno ex omnibus fluminibus rex potat: cuius Choaspis aqua decoctam, et in argentea uasa diffusam ferentes, permultæ carrucæ quatuor rotarum mulis trahentibus assiduè comitantur quocunq; ille proficiscitur. g ¶ Circa Corycum.) Corycos autore Plinio cap. 27. lib. quinti, est nomen tum oppidi, tum portus, tum deniq; specus Ciliciæ. Sunt & alia loca nominis eiusdem: in hoc itaq; loco nobilissimum crescit crocum. Vnde Plinius cap. 6. lib. 21. Prima nobilitas Cilicio croco, & ibi Coryco monte, deinde Lycio monte Olympo, mox Centuripino Siciliæ: aliqui Phlegræo secundum locum dedere. h ¶ Specus.) De hoc specu sic dicit Strabo lib. 14. Corycum promontoriū, ultra quod ad stadia 20. est Corycum antrum, in quo crocus optimus nascitur: id autem est ingens quædam concauitas in orbem deducta, cui labrum petrosū ac satis altum circumiacet: cum descendēris, solum est inæquale, & magna ex parte petrosū, & fruticosa & semper uirenti ac domestica materie plenum. Describit & Mela Pompon. hunc specum multis uerbis libro primo. i ¶ Per duomillia.) Pomponius habet, quingentorum & mille passuum. k ¶ Iouis fanum.) Pomponius sic scribit: Specus totus angustus & uerè sacer, habitariq; à dijs dignus creditus est, nihil non uenerabile, & quasi cum aliquo numine se ostentans. Est & alius specus ultra, què Typhoneum uocāt, ore angusto & multum (ut experti tradidere) pressus, & ob id assidua nocte suffusus, neq; unquā perspicui facili: sed quia aliquando cubile Typhonis fuit, & quia nunc demissa in se cōfestim exanimat, natura, fabulæq; memorandus. Intelligit fortassis Typhonem Aegyptium, Osiridis, Isis, Apollinis & Veneris fratrem, qui Osiridem in Aegypto iuste regnantem, omnibus Gigantibus conscijs, peremit, ac in 26. partes dissecuit, cuiq; eorum qui secum tanti sceleris participes fuerant, partem tribuit, ueluti eius facinoris conscios, & simul ut ipsos defensores custodesq; haberet regni fidos.

Tabula hæc multarum regionum situm, quas quidem Solinus præsentiboc capite & nonnullis sequentibus describit, exprimet.

l ¶ Soloë.) Multa exemplaria habent hic Heliopolim, quod solis urbs interpretatur: sed error est, cum hæc urbs non à sole nomē habeat, sed à Solone uno ex septem sapientibus, qui Pisistrati tyrannidem perosus, ad Croesum Lydiæ regem nauigauit, à quo deinde in Ciliciam profectus, urbem condidit, atq; ex suo nomine Solos appellauit, in qua paucos Atheniensium statuit, qui tractu temporis cum patriam uocem corrupissent, solæciazæ dicti sunt: postmodū à Magno Pompeio, quod illic piratas quosdam transtulisset, Pompeiopolis appellata est. m ¶ Patria Chrysippi.) Quidam scribunt Chrysippum fuisse Tarsensem. Strabo uero aliter sentit, nempe quod ex Solis urbe fuerint uiri memoratu digni, Chrysippus philosophus Stoicus ex patre Tarsensi ortus, qui inde migravit. n ¶ Mons Taurus.) Sic dictum putant hunc montem, quod tauri exprimat formam. Plinius cap. 27. lib. quinti de hoc mōte sic scribit: Taurus mons ab Eois ueniens littoribus, Chelidonio promontorio determinatur. Immensus ipse & innumerarum gentium arbiter. Dextero latere septentrionalis: ubi primum ab Indico mari surgit: læuo meridians & ad occasum tendens, mediamq; distrahens Asiam, nisi op-

primenti terras occurrerent maria. Resilit ergo ad septentriones, flexusq; immensum iter querit uelut de industria, rerum natura subinde æquora opponente, hinc Phœnicum, hinc Ponticum, illinc Casspium & Hyrcanum, contra Mæoticum lacum torquetur: itaq; collisus inter hæc claustra, et tamen victor, flexuosus euadit usq; ad cognata Riphæorum montium iuga, numerosis nominibus, & nouis quocunq; incedit insignis. Imaus prima parte dictus, mox Edigis, Paropanifus, Circius, Chambades, Pharphariades, Choatras, Oreges, Orates, Niphates, Taurus, atq; ubi se quoq; exuperat, Caucasus, ubi brachia emittit subinde tentanti maria similis, Sarpedon, Coracesius, Cragus, iterumq; Taurus, etiam ubi dehiscit seq; populis aperit. Tauri huius initium, inquit Strabo lib. 14. montes quidam dicuntur qui supra Chelidonias sunt, quæ insula in Pamphylia ac Lyciæ cõfinitio iacent: hinc enim iam Taurus in altum confurgit. **o** **(Cilicia.)** Ciliciæ portæ hæ uidentur esse, quas ab Amano monte Ptolemæus Amanicas uocat, iuxta sinum Ifsicum, Pylas quidã eas nuncuparunt. Has Alexander Macedo quondam ingressus, contemplatus locorum situs, non alias magis dicitur esse admiratus, felicitatem suam obrui potuisse uel saxis confitebatur, si fuissent qui subeuntes propellerent. Iter uix, inquit Curtius, quaternos capit armatos. Dorsum montis imminet uia non angustæ modo, sed plerumq; præruptæ crebris oberrantibus riuis, qui ex radicibus montium manant. **p** **(Despicit.)** Quædam exemplaria habent despicit, alia dispescit, rursus alia, dispartit.

SCHOLIA CAP. LII.

Sunt qui Lyciam sic dictam putant ἀπὸ Λύκος τὸ πᾶν ὀϊωνοσ, id est, à Lyco Pandionis filio. Scribit & Herodotus: Cũ Lycij quondam Termila uocarentur, à Lyco uiro Atheniensi Pandionis filio, Lycij cognominati sunt. De incorruptis Lyciorũ moribus habes apud Strabonem lib. 14. Geographiæ. **a** **(Mons Chimæra.)** Mons iste est in Lycia, cuius etiam hodie ardet cacumen, iuxta quod sunt leones: media autem montis pascua sunt, & ima serpẽtibus plena. Hinc fabula triformis monstri in uulgum data est, ut scilicet Chimæra ore sit leo, postremis partibus draco, media capra. Hunc montem Bellerophon habitabilem fecit, unde & Chimæram dicitur occidisse. **b** **(Hephæstiam.)** Ab eo deo nomen inditum, cui & urbs sacrata est. Græci enim Vulcaniam ἠφαιστία dicunt. Est & alia eius nominis urbs in Lemno insula, quæ consimili ratione Vulcano quoq; dicata est. Sunt & in freto Siculo ἠφαιστία insula, id est, Vulcaniæ. **c** **(Olympus.)** Artemidorus, ut Strabo refert, autor est, sex esse in Lycia urbes mamimas, Xanthum, Patara, Pinara, Olympum, Myra, Tlon.

De Lycia, & Chimærae monstri fabula.]

Cap. LII.

Vod in Campania Vesuuus, in Sicilia Aetna, hoc in Lycia mons Chimæra est. Hic mons nocturnis æstibus fumidum exhalat. Vnde fabula triformis monstri in uulgũ data est, quod Chimæram animal putauerunt. Et quoniam natura ibidem subest ignea, Vulcano urbem proximam Lycij dicarunt, quam de uocabulo sui nominis^b Hephæstiam uocant. Olympus quoq; inter alia ibi oppidũ fuit nobile, sed intercidi: nunc castellum est, infra quod aquæ regiæ obinsigne fluoris spectaculo sunt uisentibus.

De Asia minori, de Ephesiæ Dianæ templo, de Alexandri Magni ortu, de inclytis Asiæ scriptoribus, de Phrygia, de Bonaso quadrupede, de Homeri & Hesiodi temporibus, de Memnonijs auibus, de Chamæleonte fera, de Ciconijs, deq; Galatarum origine. Cap. LIII.

SCHOLIA CAP. LIII.

Est duplex Asia, generalis una, quæ trium scilicet orbis partiũ una est, alijs duabus partibus simul sumptis ferè æqualis. Est deinde Asia quæ propria dicitur, quod sit maioris Asiæ pars seu prouincia quædam. Et hanc rursus in duas partes Agrippa diuidit: unam dicit includi ab oriente Phrygiæ & Lycæoniæ, ab occidente Aegæo mari, à me-

Equitur Asia: sed non eam Asiam loquor, quæ in tertio orbis diuortio terminos amnes habet, ab Aegypto mari Nilũ, à Mæotico lacu Tanaim: uerum eam quæ à Telmesso Lyciæ incipit, unde etiam Carpathius auspicatur sinus. Eam igitur Asiam ab oriente Lycia includit & Phrygia, ab occidente Aegæa littora, à meridie mare Aegyptium, Paphlagonia à septentrione, a Ephesus

*Ephesus in ea urbs clarissima est. Epheso de-
 cus^b templum Dianæ, Amazonū fabrica, ad e-
 d magnificum, ut^c Xerxes cum omnia Asiatica
 templa igni daret, huic unī pepercerit. Sed hæc
 Xerxis clementia sacras ædes non diu à malo
 vindicauit. Nanq; Herostratus, ut nomen me-
 moria sceleris extenderet, incendium nobilis fa-
 bricæ manu sua struxit, sicut ipse fassus est, uoto
 adipiscendæ fame latioris. Notatur ergo eadem
 10 die conflagrauisse templū Ephesi, qua Alexan-
 der Magnus Pellæ natus est, qui oritur, ut Ne-
 pos edit, Marco Fabio Ambusto, Tito Quin-
 tio Capitolino consulibus, post Romam con-
 ditam anno trecentesimo octogesimo quinto.
 Id templum cum postmodum ad cultum augu-
 stiore[m] Ephesij reformarent, faber operi Di-
 nocrates præfuit, quem Dinocratem Alexan-
 dri iussu Alexandriam in Aegypto metatum
 supra exposuimus. Nusquā orbe toto tam as-
 20 siduos terræmotus, & tam crebras urbium de-
 mersiones, quam in Asia esse, claudibus Asiaticis
 patuit, cū Tiberio principe^d urbs duodecim
 simul una ruina ceciderint. Ingenia Asiatica
 in clyta per gentes fuere. Poëtæ Amcreon, inde
 Mimnermus & Antimachus, deinde Hippo-
 nax, deinde Alcaeus, inter quos etiam Sappho
 mulier. At historiæ conditores Xanthus, Heca-
 tæus, Herodotus, cū quibus Ephorus & Theo-
 pompus. Nam de^f septem sapientia præditis,
 Bias, Thales, Pittacus, Cleanthes Stoicæ emi-
 30 nentissimus, Anaxagoras naturæ indagator.
 & Heraclitus etiam subtilioris doctrinæ arcanis
 immoratus. ^h Asiam excipit Phrygia, in qua
 Celenæ, quæ antiquato priori nomine in Apa-
 meam transiere, oppidum à rege Seleuco post-
 modum constitutum. Iste Marfyas ortus, iste
 & sepultus. Vnde qui proximat fluuius, Mar-
 fyas dicitur. Nam sacrilegi certaminis factum,
 & ⁱ audaces in deum tibias, testatur non procul
 40 cum fonte uallis, quæ euentum gestæ rei signat,
 & ab Apamæa decem millibus passuum sepa-
 rata, Aulocrene usq; adhuc dicitur. Ex arce hu-
 iusce oppidi Mæander amnis caput tollit, qui
 recurrentibus ripis flexuosus inter Cariam &
 Ioniam præcipitat in sinum, qui Miletū diuidit
 & Prienum. Ipsa^k Phrygia Troadi superiecta
 est, Aquilonia parte Galatiæ collimitata, à me-
 ridiana Lycaoniæ, Pisidiæ, Mygdoniæq; con-
 termina. Eadem ab oriente uicina Lydiæ, à se-
 pentrione Mysiæ, Caria; à parte qua dies me-

ri, à meridie Aegypcio, à septentrione Pas-
 phlagonia. Alteram determinauit ab orien-
 te Armenia minore, ab occidēte Phrygia,
 Lycaonia, Pamphylia, à septentrione pro-
 uincia Pōtica, à meridie mari Pamphylia.

a ¶ Ephesus.) Plinius hanc urbem
 alterum Asiae lumen uocat, dicitq; eam Ama-
 zonum opus esse. Strabo uero in principio
 libri 14. uult Ephesum ab Androclo Codri
 Atheniensii regis legitimo filio conditam.
 Hunc Eusebius in temporibus Androcum
 uel Andronicum nominat, dicitq; Ephe-
 sum conditam anno 28. Davidis, id est, an-
 no frē 4150. ab orbe condito, iuxta com-
 putum eius. Secundum calculum uero Iudæo-
 rum multo minor erit hæc supputatio, quā
 hodie cum hæc scribo, anno scilicet Christi
 1537. numerant à creatione mundi 5298.
 Ea itaq; urbs successu temporis uaria sortita
 est cognomina. Nam Alopes cum pugna-
 tum apud Troiā est, mox Ortygia & Mor-
 ges uocata est, et Smyrna cognomine Tra-
 chea, & Samornion, & Ptelea. Attollitur
 monte Pione, ut ait Plinius, alluitur Cay-
 stro flumine in Cylbianis iugis orto, multos
 annes desfrēte. b ¶ Templum Dianæ.)
 Hoc templum tam celebre & excel-
 lens fuit, ut inter septem orbis miracula an-
 numerari meruerit. Vnde Plinius cap. 14.
 lib. 36. Græca magnificentia uera admira-
 tio extat templum Ephesiæ Dianæ, ducen-
 tis uiginti annis factum à tota Asia. In solo
 id palustri fecere, ne terræmotus aut hiatus
 timeret: rursus ne in lubrico atq; instabili
 fundamenta tantæ molis locarentur, ante cal-
 catis ea substrauere carbonibus, dein uelle-
 ribus lanæ. Vniuerso templo longitudo est
 425. pedum, latitudo 220. Columnæ 127.
 à singulis regibus factæ, sexaginta pedum
 latitudine. Ex ijs 36. calate &c. Conuenit
 & inter autores, templi eius tectum fuisse
 è cedrinis trabibus, ualuas è cupressu. Id
 ipsum templum 400. propè annis ante Ple-
 nij ætatem fuisse constructum, idem refert
 capite 4. lib. 16. Dicit quoq; architectum
 eius fuisse Ctesiphontem, Strabo autem Ar-
 chiphronem. c ¶ Xerxes.) Xer-
 xes hic Persico fastu ad tantam insolentiam
 uenerat, ut non cum hominibus tantum,
 sed cum dijs immortalibus bellum gereret.
 Cumq; ille pepercisset templo, Herostratus

cupiens ex re nefaria famam querere, illud incendit, idq; ea die qua natus est Alexander Magnus: tunc enim quum Diana patui Olympiadis adesse uoluisset, abfuit templo suo, incendioq; perire passa est. Sic gentiles loquuntur. Sunt alij qui scribunt Alexandrum fuisse Ephesi, cum magnificentissimum templum summa celebraretur religione: sed fieri potest quod tunc restauratum fuerit, praesertim cum apud Strabonē lib. 14. sic legamus: Cum Herostratus quidam Ephesiae Dianae templū incendio consumpsisset, aliud praestantius construxerūt, mulierum ornamentis & multis opibus ad id collatis, restitūq; prioribus columnis. Addit idem, Alexandrum impensas omnes pro eo templo restituēdo fuisse pollicitum, dummodo ipse titulum haberet, illos autem noluisse. Porro Dinocratem ipse nuncupat Chinocratem. Fuit deinde rursum à Gothis exustum sub Galieno scilicet Imperatore, à quibus & Troia, quae uix ab antiquo bello respirauerat, subuersa est. d. C. Vrbes duodecim.) Dicit quoq; Plin. cap. 84. lib. 2. quod maximus terrae memoria mortaliū extiterit motus Tiberij Caesaris principatu, duodecim urbibus Asiae una nocte prostratis, quarum nomina sunt, Ephesus, Magnesia, Sardis, Moschene, Megara, Caesarea, Philadelphia, Hymolus, Themis, Cyzeme, Myrrhina, Apollonia, Dicaearchia. Scribit autē Aristot. 2. Meteororum libro, fortissimos fieri terrae motus circa ea loca ubi mare fluxibile sit, aut regio spongiosa subantrosaq;: propter quod circa Hellepontum, Achaiam, Sicilianq;, circa etiam Euboeae loca, terrae motus fiunt maximi propter angustiam. Spiritus enim factus uehemens, & propter multitudinem maris allati repellitur iterum in terram, quod natum erat efflare ex terra. Regiones quoq; quae cūq; habēt maria, & quae subius loca multum suscipiētis spiriū, cōcutiuntur magis. Seneca item ait, omnem oram maris obnoxiam esse motibus. e. C. Ingentia Asiae.) Comprehenduntur & hi qui fuerunt ex insulis quae Asiae adiacēt. Anacreon quidem Teius fuit, & dicitur scripsisse carmina amatoriam. Mimnermus uero Colophonius, elegiarum scriptor nō incelebris. Antimachus & ipse Colophonius, hic cum

carmen

dus est, mons Lydiae Tmolus croco florentissimus, annis Pactolus, quem aurato fluore incitum, aliter χρυσοπέδον uocant. In his locis animal nascitur quod Bonasum dicunt, cui taurinum caput, ac deinceps corpus omne: tantum iuba equina, cornua autem ita multiplici flexu in se recurrentia, ut si quis in ea offendat, non uulnereur. Sed quicquid praesidiū monstro illi frons negat, alius sufficit. Nam cum in fugā uertitur, proluuie citi uentris finem egerit per longitudinem trium iugerum, cuius ardor quicquid attingerit, adurit: ita egerie noxia sum mouet insequentes. m. Miletos Ioniae caput, Cadmi olim domus, sed eius qui primus inuenit prosa orationis disciplinam. Non longē Epheso Colophon ciuitas, nobilis oraculo Clarij Apollinis. Vnde haud procul Minas mons surgit, cuius uertices de nubibus superuolantibus futurae tempestatis significant qualitatem. Caput Maoniae Sypilus excipit, Tantalus antea dicta, & in illa uocabuli memoriam orbitatibus data Niobe. Smyrnae Melas circumfluit, inter flumina Asiae tica facile praecipuus amnis. Smyrnaeos uero campos fluius Hermus secatur, qui ortus Dorylaeo Phrygiae, Phrygiam scindit à Caria. Hunc quoq; Hermum fluctibus aureis aestuasse antiquitas credidit. Smyrna, unde praecipue nitet, n. Homero uati patria extitit, qui post Ilium captum anno ducentesimo septuagesimo secundo humanis rebus excessit, Agrippa Syluio 30 Tyberini filio Albæ regnante, anno ante urbem conditam centesimo sexagesimo. Inter quem et Hesiodū poetam, qui in auspicijs Olympiadis prima obiit, centum triginta octo anni interfuerunt. o. In Rhetæo littore Athenienses & Mytilenzi ad tumulum ducis Thessali Achilleon oppidum condiderunt, quod propemodum interijt. Deinde interpositis quadraginta ferme stadijs, in altero cornu eiusdem littoris obhonorem Salaminij Aiæ alterum oppidum, cui Aeantio datum nomen, Rhodij extruxerunt. At iuxta Ilium p. Memnonis stat sepulchrum, ad quod sempiterno ex Aethiopia cateruatim aues aduolant, quas Ilienses Memnonias uocant. Cremutius autor est, has easdem anno quinto in Aethiopia cateruatim coire, & undique uersum quousquā gentium sint, ad regiam Memnonis cōuenire. Mediterranea, quae sunt supra Troadis partem, Teutrania tenet regio, quae prima Mysorum fuit patria. Perfunditur Teu-

trania

transiā Caico flumine. Per omnē Asiā⁹ Chamelion plurimus; animal quadrupes, facie quailacertā, nisi crura recta & longiora uentri iungent, proluxa cauda, eademq; in uertiginem torta, hamati ungues subtili aduncitate, incelsus piger, & ferē idem qui testudinum motus; corpus asperum, cutem qualem in Crocodilis deprehendimus, subducti oculi, & recessu concavo introrsum recepti, quos nunq; nictatione obnubit. Visum deniq; non circumlatis pupilis, sed obtutu rigidi orbis intentat. Hiatus eius æternus, ac sine ullius usus ministerio, quippe cum neq; cibum capiat, neq; potu alatur, nec alimento alio quā haustu aeris uiuat. Color uariis, & in momento mutabilis, ita ut cuiuscunq; rei se coniunxerit, concolor ei fiat. Colores duo sunt quos fingere nō ualet, rubrus & candidus; æteros facillē mentis. Corpus penē sine carne, uitalia sine liene, nec nisi in corculo pauxillum sanguinis deprehenditur. Latet hyeme, producit uere. Impetibilis est Coraci, à quo cum inurfectus est, uictorem suum perimit interemptus. Nam si uel modicum ales ex eo ederit, ilico moritur. Sed^r Corax habet præsidium, ad medelam natura manum porrigēte. Nam cum afflictum se intelligit, sumpta fronde laurea recuperat sanitatem. Pythonis Come est in Asia locus in campis patentibus, ubi primo aduentus sui tempore Ciconiæ aduolant, & eam quæ ultima aduenerit, laniant uniuersæ. Aues istas ferunt linguas non habere, uerum sonum quo crepitant, oris potius quā uocis esse. Eximia illis^t inest pietas; etenim quantū temporis impenderint foetibus educandis, tantum & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur. Ita enim impense nidos fouent, ut incubitus assiduitate plumas exuant. Nocerī eis, omnibus quidem locis nefas ducunt, sed in Thessalia uel maxime, ubi serpentum immanis copia est, quos dum escandi gratia insectantur, regionibus Thessalicis plurimum mali detrahunt.^u Galatiam primis seculis prisca Gallorum gentes occupauerunt, Tolstobogi, & Voturi, & † Ambiani, quæ uocabula adhuc permanent; quamuis Galatiā unde dicta sit, ipso sonat nomine.

carmen perobscurum recitaret in auditorio, omnesq; egrederetur auditores præter unum Platonem, ait, Plato mihi pro omnibus. Hipponax Ephesius Iambicorum scriptor, à tyrannis pulsus est patria. Alceos duos fuisse Suidas autor est, Lyrinem unū, Athenis oriundum, Mitylenæum alterum, prisca comœdiæ scriptorem insignem. Sappho ob sexum non minus quā ob poeticā celebrata. Xanthus è Sardibus urbe oriundus. Hic Lydorum historiam quatuor uoluminibus complexus est. Hecateus Milesius natione, Protagorā habuit præceptorem, floruitq; Darij temporibus. Herodotus ob styli elegantiam inter Græcos historicos primatum tenuit, fuit autem Halicarnasens. Ephorus Cumæus, & Theopompus Chius, uterq; Isocratis discipulus, quorum alter freno, alter calcaribus indigebat.

f. C. De septem sapientia præditis.)

De eorum numero et nominibus, qui ob peculiarem quandam excellentiam, sapientie nomen adepti sunt, plurimum sunt autores diuersi. Lactantius Firmianus à principio quarti Diuinarū instit. ait, quod ij septem primi de rebus naturalibus quæere ac disputare sunt ausi, sapientes haberi, appellariq; meruerunt. O miserum, inquit, calamitosumq; seculum, quo per orbem totum septem soli fuerunt qui hominū uocabulo cicerentur. Nemo enim potest iure dici homo, nisi qui sapiens est. Sed si ceteri omnes præter istos stulti fuerunt, ne illi quidem sapientes, quia nemo sapiens esse uerē iudicio stultorum potest &c. Bias cum rogaretur, quod prudentis opus? Respondit: Cum possit, nolle nocere. Quid stulti proprium? Non posse, & uelle nocere. Thaletis plurima sapienter dicta, præsertim hæc, Turpe quod ausurus, te sine teste time. Et, Vita perit, mortis gloria non moritur. Et illud: Quod facturus eris, dicere sustuleris. Et, Crux est si metuas, uincere quod nequeas. Pytaci autem sunt hæc. Loqui ignorabit, qui tacere nescit. Bono probari malo, quā multis malis. Pareto legi quisquis legē tuleris.

Plures amicos re secūda compares, paucos amicos rebus aduersis proba. De Cleanthe habes apud Laërtium lib. 7. Anaxagoras non modo generis gloria & opibus, uerum animi quoq; magnitudine clarissimus fuit. Omne enim patrimonium, ut liberius studijs incumberet, suis sponte concessit. Indignanti cuidā ac molestē ferenti quod in alieno solo moreretur, Bono, inquit, esto animo, idem enim undiq; in infernum descensus est. Rogatus cuius rei causa natus esset, inspiciendi, inquit, coeli & solis atq; lunæ. Fuit enim ipse naturæ singularis indicator, uel, ut alij

egendum censent, indagator. g C Heraclitus.) Inter cetera fuit Heraclito peculiaris in uerbis obscuritas, & hinc factum est ut cognomento σκοτεινός dicretur. Hic ex igne omnia credidit esse nata.

h C Asiam excipit Phrygia.) Phryges in extremitate Asiae minoris habent confines accolae Bithyniae, et Apamea urbs, quae olim Celenae, in altera Phrygia est, iuxta fontem scilicet Maeandri. Lactantius super 4. Thebaidos dicit Celenae esse Lydiae ciuitatem, in cuius antro Marsyam ab Apolline uictum, cum certaret cum eothiarum cantu, ac supplicio affectum fuisse à tortoribus, de cuius sanguine fluuium eiusdem nominis natum fabulantur. De hoc flumine scribit Quint. Curtius lib. 3. illa tempestate media moenia intersuebat Marsyas amnis, fabulosis Graecorum carminibus inclutus. Fons eius ex summo montis cacumine excurrrens in subiecta petram, magno strepitu aquarum cadit, inde diffusus circumiectos rigat campos: liquidus, & sua duntaxat undas trahens. Itaque color eius placido mari similis, locum poetarum mendacio fecit: quippe traditum est, Nymphas amore amnis retentas, in illa rupe considerare. Ceterum quandiu intra muros fluit, nomen suum retinet, at cum extra munimenta se euoluit, maiore uel ac mole agentem undas, Lycum appellant. i C Audaces in decum.) Pallas inuenta à se tibia, cum buccis tumidis ex aquis se conspexisset, eam tibiam in Tritonem Libyae paludem abiecisse fertur. Eam cum Marsyas Satyrus reperisset, tractareque didicisset, Phœbum prouocare ausus est, à quo cum uictus fuisset, detracta eius pelle, & in alta platano suspensa, in flumen sui nominis conuersus est: unde & uallis illa Aulocrene uocata est, ab αὐλῆ, id est, tibia, & ἕρως, id est, fonte, in quem is idem conuersus dicitur. k C Phrygia Troadi superiecta.) Haec non per omnia quadrant cum Ptolemaei prima Asiae tabula, quippe qui Phrygiam unam describit iuxta Troaden maritimam urbem è regione Chersonesi. In monte uero Lydiae Tmolus, & fluuius Pactolus, nulla est discrepantia. Pactolum Graeci alio nomine uocant χρυσοπέδιον, id est, aurisuum: χρυσός enim aurum, & πέδιον suo significat. Poetae fabulantur Midam Lydorū regem in aurum uersum, iubente Libero patre in Pactolo se flumine lauisse, uimque auream tinxisse flumen, ut scilicet de corpore eius uis aurea manaret in flumen. Plinius cap. 4. lib. 33. asserit aurum apud nos tribus modis reperiri: fluminum ramentis, ut in Tago Hispaniae, Pado Italiae, Hebro Thraciae, Pactolo Asiae, Gange Indiae, nec ullum absolutius, inquit, aurum est, ut cursu ipso trituque politum. Alio modo puteorum scrobibus effodi, & tertio ruina montium. l C In his locis animalia scitur.) Sunt qui asserunt Solinum hic errasse, et Plinium non recte legisse, qui hoc animal dicit inueniri in Paonia Thraciae uel Macedoniae regione, & non in Maonia Asiae, ut Plinius ipse uidetur legisse. Vide Plinium de hoc animali cap. 15. lib. octauo. m C Miletos.) Inuenies omnes istas urbes, Miletum, Prienam, Colophonem & c. quae hic commemorantur, in Ptolemaei tabula Asiae prima. Miletus genuit ciuem Cadmum, qui primum profaicam orationem condere instituit, fuitque alius ab eo Cadmo qui ex Phœnice oraculo monitus in Bœotia Thebanæ urbis extitit primus autor. Vide de hac urbe Melam Pomp. lib. 1. ubi et originem oraculi Clarj Apollinis explicat. Meminit et Plinius cap. 103. lib. 2. Colophone, inquit, in Apollinis Clarj speculacuna est, cuius potumira redduntur oracula, bibentium breuiori uita. De Sipylo monte, qui antea Tantalus dicebatur, scribit Plinius cap. 29. quinti. Habetur et in Ptolemaeo. De orbitatibus Niobes multa fabulatur Ouid. Metamorphos. lib. 6.

n C Homero uati.) Autore Archilochos in libello suo de temporibus, floruerunt uarijs temporibus ac locis octo Homeri: & hinc esse uidetur quod de Homeri poetae tempore non conuenit inter autores. Quidam enim eum ante descensum Heraclidarum ponunt, ut est Crates. Eratosthenes dicit eum fuisse post centesimum annum Troianæ captiuitatis. Aristarchus Ionica emigratione, hoc est, post annum centesimum. Philochorus post captam Troiam anno 180. Apollodorus Athenien. post 240. annum euerfionis Ilij. Alij aliter senserunt. Sic quidam uolunt Homerum & Hesiodum poetam eodem tempore uixisse: alij asserunt Homerum fuisse multis ante seculis quam Hesiodus fuerit. o C In Rheteo littore.) Plinius cap. 30. lib. quinti sic inquit: Extra sinum sunt Rhetea littora, Rheteo & Dardanio & Arisbe oppidis habitata. Fuit & Achilleon oppidum iuxta tumulum Achillis, conditum à Mytilenæis et mox Atheniensibus, ubi classis eius steterat. De sepulchro Achillis & Aiæ in his locis, meminit etiam Diodorus Siculus in Alexandro, hoc est, 17. historiarum libro.

p C Memnonis stat sepulchrum.) Memnon Titani & Auroræ filius, Priamo cum uiginti peditum milibus, ducentis curribus auxilium ferens, ab Achille preceptus est. Huius exusti corporis fauilla, Auroræ matris precibus in uolucres uersæ sunt, & ob id Memnonides nuncupatæ. Hæ Memnonis memores, annis singulis sepulchrum eius adeuntes, manibus ipsius frequenter parentant. Fabulam refert Ouidius 13. Metamorphos.

q C Chameleon.) Graeci χαμαιλέων humile & paruum dicunt, inde chameleon, quasi paruus leo: de quo Plinius scribit cap. 33. octauo: Figura & magnitudo erat lacerti, nisi crura essent recta & excelsiora. Latera uentri iunguntur, ut piscibus, & spina simili modo. Eminet rostrum, ut in paruo sit haud absimile sullo. Cauda prælonga in tenuitatem desinens, & implicans se uiperinis orbibus: unguis adunci, motus tardior ut testudini: corpus asperum.

pus asperum ut Crocodilo: oculi in recessu cauo, tenui discrimine, prægrandes & corpori concolores: nunquam eos aperit, nec pupillæ motu, sed totius oculi uersatione circumspicit. Ipse celsus hianti semper ore. Solus animæ lium nec cibo nec potu semper alitur, nec alio quàm aëris alimento. Circa caprificos ferus, innoxius alioquin. Et coloris natura mirabilior: mutat namq; eum subinde, & oculis & cauda & toto corpore, redditq; semper quencunq; proxime attingit, præter rubrum candidumq;. Defuncto pallor est: caro in capite & maxillis & ad commissuram caudæ admodum exigua, nec alibi toto corpore. Sanguis in corde & circa oculos tantum: uiscera sine splene. Hybernis mensibus latet ut lacerta. Ab hoc animanti natum adagium apud Græcos, χαμαιλέοντα & ὄμαρα ἑλωῶτα & ρ, id est, Chamæleonte mutabilior, de homine omnino inconstanti & uario.

r (Corax.) Græci κόραρα coruum dicunt. Plinius cap. 27. octauus inquit: Coruus occiso chamæleone te, qui etiã uictori nocet, lauro infestum uirus extinguit. s (Pythonis Come est.) Plinius cap. 23. decimus: Pythonis comen uocant in Asia patentibus campis, ubi ciconiæ congregatæ inter se cõmurmurant: eam deniq; quæ nouissime aduenit, lacerant, atq; ita abeunt. Honos his serpentium exitio tantus, ut in Thessalia capitale fuerit occidisse ciconiam. t (Inest pietas.) Ciconias genitorum senectutem inuicem educare inuulgatum est. Sed sunt qui Meropes idem facere confirmant, uicemq; reddi, ut parentes non modo senescentes, uerum etiam statim, cum iam datur facultas, alantur opera liberorum: nec patrem aut matrem exire, sed in cubili manentes, pasci labore eorum quos ipsi genuere, enutrierunt, educarunt. Hinc in parentum pietatem sumptum adagium, ἀντιπαλαργεῖν, id est, mutuã beneficiorum uicẽ rependere, subaudi, conuenit. u (Galatiam.) Plinius cap. 32. quintus sic scribit: Dicendum simul uidetur & de Galatia, quæ superposita agros maiori ex parte Phrygiæ tenet, caputq; quondam eius Gordium. Qui partem eam insidere Gallorum, Tolistobogi & Voluri & 20 Ambiati uocantur. Hæc Galatia, uel, ut alij uocant, Gallogræcia, olim fuit occupata à Gallis duce Brennone, habetq; montẽ magnum Olympum. Alius est in Mysia minoris Asiæ, & tertius altissimus in Græcia, inter Thessaliam & Macedoniam, qui nubes transcendit, unde & pro cælo aliquando capitur.

De Bithynia, & Hylæ raptu, deq; Annibalæ exitu ac sepulchro.

Cap. LIIII.

Bithynia in Ponti exordio ad partem solis orientis, aduersa Thraciæ, opulenta, ac diues urbium, à fontibus Sangarij fluminis primos fines habet, ante Bebrycia dicta, deinde Mygdonia, mox à Bithyno rege Bithynia. In ea Prusiam urbem prætermeat Hylas flumẽ, & alluit Hylas lacus, in quo resedisse credunt delicias Herculis a Hylam puerum b Nymphis rapinam, in cuius memoriam usq; adhuc solenni cursitatione lacum populus circuit, & c Hylam uoce clamant. In Bithynio quoq; agro d Libyssa locus Nicomediæ proximus, sepulchro Annibalæ famæ datus, qui post Carthaginẽ iudicium transfuga ad regem Antiochum, deinde post Antiochi apud Thermopylas pugnam tam malam, fractumq; regem fortunæ uicibus, in hospitium e Prusiæ deuolutus, ne traderetur Tito Quintio ob hæc causam in Bithyniam misso, captiuusq; Romã ueniret, ueneni mali poculo animã expulit, & à Romanis se uinculis morte defendit.

brantur, in quibus per montes uagi ac saltates, Hylam uocant, quasi in syluas ad illum inquirendum egrediantur. b (Nymphis rapinam.) Quidam scribunt Hylam ab omnibus Nymphis eius loci raptum, alij ab una tantum Nympha, quidam eum in mare lapsummersumq; perisse. c (Hylam uoce clamant.) Quia isto

SCHOLIA CAP. LIIII.

Bithynia olim Bebrycia dicta fuit, sed cum incolæ eius tempore belli ex ea fugerent & consedissent iuxta flumen Bithym, cogente fame reuersi sunt in Bebryciã, uocatiq; Bithyni. Alij uero Bithym Iouis & Thracis filium, eorũ regem primũ extitisse affirmant, à quo regio ipsa Bithyniæ nomen sortita putatur. Sũt alij qui scribũt ex Europa transisse Mysas, Phrygos & Thy nos, à quibus appellantur Mysi, Phryges & Bithyni. a (Hylam puerum.) Hylas iste regis Dryopum filius, patre interfecto, secutus est Hercule, studio uirtutis eius ardens. Cumq; Hercules ex comitatu Argonautarum in Mysia recessisset ad materiam quærendam remi, quem fractum uolebat reficere, & Hylas ad hauriendam aquam Ascanij fluminis urnam extulisset, dum accedit ad ripã, adamatus est à Nymphis: cumq; eum in fonte perisse cognitũ esset, sacra sunt ei instituta, quibus mos fuerat ut eius nomen clamaretur in fontibus. Strabo lib. 12. ait eum apud Arganthoniũ montem raptum fuisse: quo loco adhuc, inquit, festa quædam apud Prusienses celebrantur.

clamore nihil efficitur, hinc natum est prouerbum, ὕλα κρωγάζει, id est, Hylan inclamare, diciturque in eos qui clamore suo nihil proficiunt. d **C** Libyssa.) Est Libyssa nomen gentile à Libya deductum: unde locus in quo Hannibal Libyssus fuit sepultus, dictus est Libyssa. Profugit autem in Asiam re male gesta apud Carthagenenses, metuens ne petenti Scipioni dederetur. e **C** Prusia.) Post uictum apud Thermopylas Antiochum, Hannibal ad Prusiam Bithyniae regem confugit: cumque Prusia leuitatem expertus esset, & Romanorum inexplicabile odium in se cerneret, curauit ut iter aliquod prae paratum fugae haberet, & ob id septem exitus è domo fecit, quosdam etiam occultos, ne custodia sepiretur. Sed imperio regis effectum est, ut tota domus custodia uallaretur, ne quisquam inde elabi posset. Hannibal posteaque est ei denunciatum, milites regis etiam deuos & occultos obseruare exitus, ut effugere non posset, uenenum, quod multò ante prae paratum ad tales habebat casus, poposcit: Liberemus, inquit, diuturna cura populū Romanum, quādo mortem senis expectare longum censent: nec magnam nec memorabilem ex inermi, proditor Flaminius (qui scilicet regem Prusiam corruperat) uictoriam feret. Mores quidem populus Rom. quantum mutauerit, uel hic dies argumento erit. Patres eorum Pyrrho regi hosti armato exercitum in Italia habenti, ut à ueneno caueret, praedixerunt: ij legatum consularem Flaminium miserūt, qui Prusiam induceret ad scelus occidendi hospitis. Execratus deinde in caput regnumque Prusiae & hospitaes, deos uiolatè ab eo fidei testes inuocans, poculum exhausit. Vide Lium lib. 39. ab urbe condita.

SCHOLIA CAP. LV.

Sunt qui Pontum dicunt esse id mare, quod inter Maotidem paludem & Tenedon insulam interiacet, dictum Pontus à ποντίω, mergo, quod in eo plurima mergi soleant. Iuxta fauces Bosphori est amnis Rheba quem alij Rhesum dixerunt, deinde de Psillis & Calpa. Est & Sangarius inclytus fluuius, originem habens in Phrygia, accipiens uastos amnes, inter quos Tembrogius numeratur et Gallus. Sunt qui Sangarium uocant Coralium, à quo incipiunt Mariandini sinus. Solinus eum fluuium uocat Sangarium, nisi mendum sit in codice eius. a **C** Lyco flumini.) Quaedam exemplaria habent hic, oppidumque Heraclea Celexeno appositum, sicut & Hermolaus cap. 1. sexti castigationū Plinianarum contendit, non Lyco flumini legi oportere, qui per Heracleensem agrum meat, sed fluuius ille sit Celex. Apud Ptolemaeum nec Celex nec Lycus in Bithynia inuenitur. b **C** Acone.) Ab hoc loco denominata est herba illa noxia aconitum, etiam si Graeci ἀκόννη cotem dicant, quod in dura caute aconitum crescat. Poetae scribunt aconitum prius fuisse innoxium, sed contactum spuma Cerberi, uim contraxisse ueneni. Accipitur etiam nonnunquam aconitum pro quocunque praesentissimo ueneno. De aconito plura Plinius cap. 2. & 3. lib. 27. c **C** Acherusius specus.) Nomen sumptū ab α fine, & χαίρου latitia, quod locus is careat omni latitia. Scribit Pomp. Melib. 1. Iuxta specus, inquit, est Acherusia, ad manes, ut aiunt, peruius, atque inde extractum Cerberum existimant. Est & in Italia palus Acherusia prope Puteolos & Cumas, ex quo loco mortui transmittuntur, persoluto prius Charonti numo pro Stygiae paludis transnatione.

SCHOLIA CAP. LVI.

Ptolemaeus includit Paphlagoniam regionem Galatiae, ut scilicet oram maris Pontici occupet: at Cytori montis non meminit, sed oppidi haud procul ab Amastri arce, quam & Ptolemaeus ponit, distatis. Scribit Plinius cap. 17. lib. 16. Cytorum montem plurimam habere buxum. a **C** Loco Heneto.) Ab Henetis Paphlagoniae populis, quidam putant emersisse Venetos Italiae populos. Sunt autem qui oppidum Henetorum in Paphlagonia haud multum distare

De ora Pontica. Cap. LV.

Nora Pontica post Bosphori fauces & Rhesum amnem, portumque Calpas, Sangaris fluuius ortus in Phrygia, dictusque à plerisque Sangarius: exitum facit Mariandini sinus, in quo oppidum Heraclea appositum à Lyco flumini, & Acone portus, qui prouentu malorum graminum usque eò celebris est, ut noxias herbas aconita illinc nominemus. Proximus inde Acherusius specus, quem foraminis caeci profundo ad usque inferna aiunt patere.

De Paphlagonia, & Venetorum origine. Cap. LVI.

Paphlagoniam limes à tergo Galaticus amplectitur. Ea Paphlagonia Carambi promontorio spectat Tauricam, consurgit Cytoro monte porrecto in spatium trium & sexaginta millium, insignis à loco Heneto, à quo (ut Cornelius Nepos perhibet) Paphlagones in Italiam transuecti, mox Veneti sunt nominati. Plurimas in ea regione urbes Milesij condiderunt. b Eupatoriam

riam Mithridates, quæ subacta à Pompeio, Pompeiopolis est dicta.

bus finitimam, quæ militauerit cum Cimimerijs, & postea Adriam peruenierit. Id semel constat apud omnes scriptores, Henetos olim clarissimam fuisse nationem Paphlagonum, ex qua Pylemon fuit, cum quo plurimi ex illis militauerunt. Amisso autem duce, post captam Troiam in Thraciam traiecerunt, errantesq; in eam regionem deuenere quæ nunc Henetia seu Venetia appellatur. **b** (Eupatoria.) De hac Plinius sic scribit cap. 2. lib. 6. Amisso iunctum fuit oppidum Eupatoria, à Mithridate conditum: uicto autem eo, Pompeiopolis utrunq; appellatum est.

De Cappadocia, & in ea equorum natura. Cap. LVII.

Cappadocia gentium uniuersarum quæ Pontum accolunt, præcipuè introrsus recedit. Latere lauo utraq; Armenias, & Comagenem simul transit, dextro plurimis Asiae populis circumfusa: attollitur ad Tauri iuga, & solis ortus. Præterit Lycaoniam, Pisidiam, Ciliciam. Vadit super tractum Syriae Antiochiæ, parte regionis alterius in Scythiam pertendens, ab Armenia maiore diuisa Euphrate amne: quæ Armenia, unde Pariedri montes sunt, auspiciat. Multæ in Cappadocia urbes inclytæ. Verum ut ab alijs referamus pedem, coloniam Archelaidem, quam deduxit Claudius Cæsar, ^a Halys præterfluit. Neocæsaream fluuius Lycus alluit. Melitam Semiramis condidit. ^b Mazacham sub Argæo sitam, Cappadoces matrem urbium numerant: qui Argæus niualibus iugis arduus, ne æstiuo quidè torrente pruinis caret, quemq; indigenæ populi habitari deo credunt, Terra illa ante alias alrix equorum, & prouentui equino accommodatissima est, quorum hoc in loco ingenium reor prosequendum. Nam equis inesse iudicium, documentis plurimis patefactum est, cum iam aliquot inuenti sint, qui non nisi primos dominos agnoscerent, oblitii mansuetudinis, si quando mutassent consueta seruitia. Inimicos partis suæ norunt, adeo ut inter prælia hostes morsu petant. Sed illud maius est, quod rectoribus perditis quos diligebant, accersunt famæ mortem. Verum hi mores in genere equorum præstantissimo reperiuntur. Nam qui infra nobilitatem sunt sati, nulla documenta sui præbuerunt. Sed ne quid uideamur dicendi licentia contra fidem arrogasse, exemplum frequens dabimus. Alexandri Magni equus ^c Bucephalus dictus, siue de aspectus toruitate, seu ab insigni, quod taurinum caput armis inustum gerebat, uel quod de fronte eius quædam extantium corniculorum

stare aiunt ab Amastri. Alij aiunt Henetiam nationem quondam fuisse Cappadoci-

SCHOLIA CAP. LVII.

Cappadociam Plinius putat cap. 3. lib. sexti, à Cappadoce amne dictam, cum antè Leucosyria diceretur. Sunt qui eam sic dictam uelint à Cappadoce Nini filio. Regio ipsa est aspera, ut incolæ uesci cogantur cis bis non quibus uolunt, sed quos habent. Potu non uini utuntur, sed aquæ. Non ficus ad comedendum, nec aliud quicquam boni habent. Fuisse Cappadoces malis moribus affectos, illud iactatum uulgò indicio est, τρία κόπια κόκισα, id est, tria cappa pessima. Id Suidas de Cretenribus, Cilicijs & Cappadocibus dictum refert.

^a (Halys.) Herodotus scribit huc fluuium interfluere Syros, Cappadoces, Paphlagonesq;: Ptolemæus uero originem & exitum eius describit in Paphlagonia. Et quando Solinus dicit Neocæsaream sitam iuxta fluuium Lycum, à Ptolemæo is fluuius nominatur Iris. ^b (Mazacam.) Semper, inquit Sex. Rufus, in auxilio Romanorum fuerunt Cappadoces, & ita maiestatem coluere Romanam, ut in honorem Augusti Cæsaris Mazaca ciuitas Cappadociae maxima, Cæsarea nuncuparetur. Sitata autem est sub Argæo monte omnium altissimo, qui semper in summo niues habet.

^c (Bucephalus.) Dictio composita ἐξ τῶν βοῶν καὶ κεφαλῆς, quod equus ille haberet caput bubulo capiti per simile. Vnde Plinius: Eidem Alexandro et equi magna raritas contigit, Bucephalon eum uocant, siue ab aspectu toruo, siue ab insigni taurini capitis armis impressi. Sedem cim talentis ferunt ex Philonici Pharsali grege emptum, etiam tum puero capto eius decore. Neminè hic alium quàm Alexandrum regio instratus ornatu recepit in sedem, alios passim reijciens. Ex multis periculis in prælio regem eripuit, multaq; alia egregia fecit hic equus, propter quæ rex defuncto ei duxit exequias, urbem tumultu circum-

cedit nomine eius. Finitum autem uitam trigesimalium iam nactus annum, non ullo uulnere, sed etate simul & labore æger factus in castris. Strabo lib. 15. scribit, à latitudine frontis hunc equum dictum Bucephalum, cecidisseq; eum in prælio, quo ab Alexandro Porus uictus fuerat: quo loco Bucephalam et Niceam urbes cōdidit, primam ab equo, alteram à uictoria appellauit.

d (Equus C. Cæsaris.) Suetonius lib. 1. Vtebatur autem, inquit, equo insigni, pedibus propè humanis, & in modum digitorum ungulis scissis, quem natum apud se quum aruspices imperiū orbis terræ significare domino pronunciaissent, magna cura aluit. Nec patientem sefforis alterius primus ascendit, cuius etiam instar pro æde Veneris genitricis postea dedicauit.

e (Regem Scytharum.) Ex Plinio hæc sunt transsumpta, qui sic habet: Scythæ quidem equitatus & equorum gloria strepunt. Occiso deniq; ipsorum regulo ex prouocatione dimicāte, hostem cum ad spoliandum uictor uenisset, ab equo eius istibus morsuq; confectum. f (Agrigentina regio.) Est Agrigentum urbs in Sicilia: an uero Solinus eam hic uelit significare regionem, non constat. Scribit Plinius cap. 42. octauī sic: Agrigenti complurium equorū tumuli pyramides habent.

g (Circi spectacula.) In circo, ait Plinius, ad currus iuncti equi, non dubie intellectum adhortationis et gloriæ fatentur. Item, docilitas tanta est, ut uniuersus Sybaritani exercitus equitatus ad symphonie cantum saltatione quadam moueri solitus inueniatur. Iidem præfagiunt pugnam, & amissos lugēt dominos, lachrymasq; interdum desiderio fundunt. Interfecto Nicomede rege, equus eius inedia uitam finiuit.

h (Cum prælio Antiochus.) Plinius habet hoc loco sententiam aliam à Solino: nam Solinus dicit Antiochum à Centaretrij occisi equo peremptum, Plinius autem è Contrario Antiochi occisi Centaretrium conscendisse equum, sicq; Centaretrium exanimatum unā: nam spreuit equus ille lupatos & tyrannicos seffores, cernuatusq; ruina, seu in præcipitium se dans, se & in sefforem peremit. i (Circenses.) Describit quoq; Plinius hunc ludum cap. 42. libri octauī.

k (Aetas longior.) Refert Plinius ex Aristotele talia de ætatibus equorum: Viuunt quidem annis quinquagenis, foemine minore spatio. Eadem quinquennio finem crescendi capiunt, mares anno addito. Generat mas ad annos trigintatres, adiutus modo in attollenda priore parte corporis. Sed ad generandum paucis animalium minor fertilitas: qua de causa per interualla admissuræ dantur, nec tamen quindecim inuis eiusdem anni ualet tolerare. Signunt annis omnibus ad quadragesimum. Aristot cap. 22. sexti naturæ animalium

minæ protuberabant, cum ab equario suo alias etiam molliter sederetur, accepto regio stratu neminem unquam alium præter dominum uerere dignatus est. Documenta eius in præliis plurima sunt, quibus Alexādrum è durissimis certaminibus sospitem opera sua extulit: quo merito effectum, ut defuncto in India, exequias rex duceret, & supremis sepulchrum daret: urbem etiam conderet, quam in nominis memoria Bucephalam nominauit. d Equus C. Cæsaris nullum præter Cæsarem dorso recepit: cuius primores pedes facie uestigiū humani tradunt fuisse, † sicut ante Veneris genitricis simulacrū eadem hac effigie locatus est. e Regem Scytharum cum singulari certamine interemptum, ad uersarius uictor spoliare uellet, ab equo eius calcibus morsuq; laniatus est. f Agrigentina etiam regio frequens est equorum sepulchris, quod supremorum munus meritis datum creditur. Voluptatem his inesse, s Circi spectacula prodiderunt. Quidam enim equorum cantibus tibiarum, quidā saltationibus, quidam colorum uarietate, nōnulli etiam accensis facibus ad cursus prouocātur. Affectum equinum lachrymæ probant. Deniq; interfecto Nicomede rege, equus eius inedia uitam expulit. h Cum prælio Antiochus Galatas subegisset, Centaretrij nomine ducis, qui in acie ceciderat, equum ouaturus insiluit, isq; adeo spreuit lupatos, ut de industria † curuatus, ruina & se & equitem pariter affligeret. Ingenia equorum & Claudij Cæsaris i Circenses probarunt, cum effuso rectore quadrigæ, cursus æmulos non minus astu quam uelocitate præuerterent, & post decursa legitima spatia, ad locū palmæ sponte consistenter, uelut uictoriæ præmium postularent. Excusso quoq; auriga, quē Ratumenam nominabant, relicto certamine ad Capitolium quadriga profluit, nec ante substitit, quamlibet obujs occuribus impedita, q; Tarpeium Iouem trina dextratione lustrasset. In huiusce animalis genere k ætas longior maribus. Legimus sanè equum adulescens

† sic ante

30 te multo

40

animalium

annos septuaginta uixisse. Iam illud non uenit in ambiguum, quod in annum tertium & tricesimum generant, utpote qui etiam post uicesimum mittantur ad sobolem reficiendam. Notatum etiam aduertimus¹ Opuntem nomine equum ad gregariam uenerem durasse in annos quadraginta. Equarum libido extinguitur iubistonsis: in quarum partu amoris nascitur ueneficium, quod in frōtibus præferunt recens editi, fuluo colore, caricis simile, ^m ἵππομαρῆς nominatum: quod si præreptum statim fuerit, nequaquam mater pullo ubera præbet felicada. ⁿ Quo quis acrior fuerit, specieq; maioris, eo profundius nares meritat in bibendo. Mas ad bella nunquã producitur apud Scythas, eò quod foeminae leuare uescas etiam in fuga possint. ^o Edunt equæ ex uentis conceptos, sed hi nunquam ultra triennium æuam trahunt.

²⁰ Ierentur desiderabat. Vnde uidetur sic legendum in Solino: Notatum etiam apud Opuntem nomine, equum ad gregariam uenerem &c. ^m (ἵππομαρῆς.) Dicitio composita: est enim ἵππῳ equus, & μαρῆς furia, quasi equina furia: unde Aristot. cap. 22. sexti nat. animal. Cum equa, inquit, peperit, statim secundas deuorat, atq; etiam quod pulli nascenti fronti adheret, hippomanes dictū, magnitudine minus carica parua, specie latiusculum, orbiculatum nigrum. Hoc si quis prærepto odorem moueat, equa excitatur, furitq; agnito eo odore. Quapropter id à ueneficis petitur et præripitur mulierculis. Et cap. 24. idem dicit: Quod hippomanes uocant, heret quidem fronti nascentis pulli, ut narratur, sed equæ perlambentes abstergentesq; id abrodunt.

ⁿ Quo quis acrior.) Cum natus est equinus pullus, confestim licet indolem existimare. Si hilaris, si inatrepidus, si neq; conspectu nouaq; rei auditu terretur, si ante gregē procurrit, si lasciuia & alacritate, interdum & cursu certaminis æqualis exuperat, si fossam sine cunctatione transilit, pontem flumenq; transcendit, hæc erunt honesti animi documenta. ^o Edunt equæ.) Suprà cap. 36. eadem narrantur.

De Assyria, deq; unguentorum origine. Cap. LVIII.

Sfyriorum initium Adiabene facit: in cuius parte Arbelitis regio est, quæ locum uictoriae Alexandri Magni non sinit præteriri. Nam ibi copias Darij fudit, ipsumq; subegit, expugnatiscq; eius castris, in reliquo apparatu regis scrinium unguētis refertum reperit, unde primum ⁴⁰ Romana luxuria fecit ingressum ad odores

niæ urbem ad Euphraten, amplitudine 300. stadiorum, erigens in ea 300. turres, atq; pontem supra Euphraten faciens quinq; stadiorum nobili materia, sed arte nobiliore. Ptolemæus tradit lib. 6. Assyriam terminari à septentrione Armeniæ parte iuxta Niphatem montem, ab occasu Mesopotamia, à meridie Susiana, ab oriente parte Mediæ. A Mesopotamia initium Assyriæ est Adiabene, in qua regione est urbs Arbella, quæ celebris facta est ob pugnam illam in qua Alexander Darium secundo uicit, iuxta uicium Gausamelam, atq; iuxta flumen Bumelum. Huius Assyriæ illimus rex fuit Sardanapalus, homo mollissimus & effoeminatus, qui cum à Medis anno ante Christum natum 818. obsideretur, ne uiuus in hostium potestatem ueniret, pyram in regia ingentem struxit, in Nino scilicet metropoli, & auro huc argentoq; & omni ueste preciosa congestis, uxoribus ad hæc & eunuchis omnibusq; charissimis adductis, subacta face incēdit. ^a Romana luxuria.) Scribit Florus cap. 12. tertij, quod Syria prima uicta, Romanos corrupti mores, id quod longe post deuictū Darium contigit. Darius enim

animalium sic habet: Vita equorum plurimis ad decimum octauum & etiam uicesimum annum, sed nonnulli etiam 25. & 30. egerunt, & si cura diligenter adhibeatur, uel ad quinquaginta protrahitur ætas. Longissima tamen uita in pluribus ad tricesimum annum, quod magna ex parte fieri nouimus. Foemina magna quidē parte 25. annos uiuere potest, sed iam nonnullæ etiam quadraginta uixere. Minus temporis mares uiuunt quàm foeminae, propter coitum, & qui domi aluntur, minus quàm gregarij.

^l Opuntem nomine.) Est Opuns oppidum Eubœæ, à quo Opuntius sinus dictus est. Habet ista Solinus ex 22. cap. sexti nat. animal. ubi Aristoteles sic ait: Equum apud Opuntem gregarium fuisse accepimus, qui annos 40. natus posset coire, sed adiumentum quoad sui pedes priores attol

SCHOLIA CAP. LVIII.

Assyria unde habeat nomen illud, ostendit Moses in Genesi cap. 10. ubi scribitur, quod de terra illa, nempe Sinehar, prodierit Assur, edificaueritq; Nineuen &c. Non igitur recte dicunt qui Assyriam diastam putant à Syria, addita à fronte una syllaba, cum primū regnum in orbe terrarum post diluuium apud Assyrios sub Nino surrexerit: cuius relicta uxor Semiramis, regni tenens gubernacula, extruxit Babylo-

primus inuexit luxuriam illam: nam cum expugnata essent castra eius, in reliquo eius apparatu Alexander cepit serinū unguentorum, postea uoluptas eius, dicit Plinius, a nostris quoq; inter laudatissima atq; etiam honestissima uitae bona admissa est.

b **C** In censuram.) Plinius cap. 3. lib. 13. scribit: Quando id primum ad Romanos penetrauerit, non facile dixerim. Certum est Antiocho rege Asiaq; deuictis, urbis anno 565. P. Licinium Crassum, L. Iulium Caesarem censores edixisse, ne quis uenderet unguenta exotica: & cū L. Plotij bis consulis censorisq; frater id non obseruasset, proscriptus est a triumuiris in Salernitana latebra.

SCHOLIA CAP. LIX.

Arbor Medica cuius hic meminit Solinus, quam & Maro Mantuanus celebravit secundo Georgicorum libro, a Plinio uocatur malus Assyria, & multi Latinorum putant esse Citreum, medeturq; uenenis. Folium eius est Vnedonis, intercurrentibus spinis. Pomum ipsum aliàs non manditur, odore praecellit foliorum quoq; qui transit in uestes unà conditus, arceatq; animalium noxia. Arbor ipsa omnibus horis pomifera est, alijs cadentibus, alijs maturescantibus, alijs uero subnascentibus. Naturam, formam, effectusq; huius arboris multis uerbis describit Theophrastus cap. 4. quarti libri de historia plantarum, additq; etiam persicam uocari. Scribit Dioscorides cap. 167. lib. 1. pomum huius arboris esse oblongum, caperatumq; rugis, colore in aurum inclinato, suauis odore, aliòquin graui: semen habet pyrosimile. Contra uenenum in uino bibuntur, aluum laxant, oris halitum & suauitatem commendant. Scribit Plinius cap. 3. lib. 12. in haec uerba: Tentauere gentes transferre ad se propter remedij praestantiam fictilibus in uasis, dato per cauernas radicibus spiramento, sed nisi apud Medos & in Perside nasci noluit. Haec est cuius grana Parthorum proceres incoquunt esculentis comendandi halitus gratia: nec alia arbor laudatur in Medis.

SCHOLIA CAP. LX.

De Caspijs portis autores passim multa scribunt, sed quae sibi non ubiq; consonant uidentur. Nam cum haec portae in Caucaso monte apud Iberos inueniantur, quaedam transmittunt ad campos equis pascendis aptos, & aquis multis absq; arte refertos, ubi Vnorum gentes fere omnes habitant usq; ad paludem Maotidem pertingentes. Haec Procopius lib. 1. belli Persici. Alij dicunt per eas portas aperiri ianuam ad Hyrcanos & Persas, itemq; fores eas esse Asiae. Alij uero sic scribunt: Ascendenti Iberorum montes, semita quaedam in angustia multa

peregrinos, Aliquantisper tamen uirtute teterum ab hac uitiorum illecebra defensi sumus, atq; adeò in^b censuram Publij Crassi, & Iulij Caesaris, qui edixerunt anno urbis conditae quingentesimo sexagesimo quinto, ne quis unguenta inueheret peregrina. Postmodum uicerunt nostra uitia, & senatui adeò placuit odorum delicia, ut ea etiam in penetralibus tenebris uterentur; sicut L. Plotium fratrem L. Plotij bis consulis proscriptum a triumuiris, in Salernitana latebra unguenti odor prodidit.

De Medica arbore. Cap. LIX.

Os terrarum ductus excipit Media, cuius arbor inclaruit etiā carminibus Mantuanis. Ingens ipsa, & cui tale ferme quale Vnedonibus folium est: tantū eo differt, quod aculeatū spinosis fastigijs ^{† hispidatur}, Gestat malum inimicum uenenis, ^{† mirae} sapore aspero, & amaritudinis ^{† mirae}. Odoris autem fragrantia plus quàm iucundum, longe ^{† mirae} sensibile. Verum pomo illi tanta ubertas inest, ut onere prouetus semper grauetur. Nam protinus atq; poma eius ceciderint maturitate, alia protuberant, eaq; tantum est opimitati mora, ut foetus decidant ante nati. Vsurpare sibi nemora ista optauerunt & aliae nationes, per industriam translati germinis & inserti, sed beneficium soli Mediae datum, natura resistente terra alia non potuit mutuari.

De Caspijs portis. Cap. LX.

Aspiae portae panduntur itinere manu facto, longo octo millibus passuum: nam latitudo uix est plaustrum permeabilis. In his angustijs etiam illud inter alia difficile, quod praecursorum laterum saxa liquentibus inter se salis uenis, exudant humorem affluentissimum, qui mox ui caloris constrictus, uelut in glaciem coit. Ita labes inuia accessum negat. Praeterea octo & uiginti millibus passuum tractus omnis quoquo inde pergat, nullis puteis uel fontibus, humo arida, sine praesidio sitit. Tum serpentes undiq; gen-
tium

tium conueniã, à uerno statim die illuc confluent. Ita periculi ac difficultatis concordia, ad Caspios, nisi hyeme, accessus negatur.

quam apparet, præterq̃ porta quedam à natura inuenta, quæ Caspia antiquitus dicebatur. De his portis Plinius cap. 14. lib. 6. sic scribit: *Causa portarum nominis eadem quæ supra, interruptis angusto transitu iugis, ita ut uix singula meent plaustra. Longitudine octo M. passuum, toto opere manu facto. Dextra leuãq; ambustis similes impendent scopuli, sitiente tractu per 38. M. passus. Angustias impedit corruatus salis è cautibus liquor, atq; eadem emissus. Præterea serpentium multitudo, nisi hyeme, transitum nõ finit. Martianus cap. 37. libri sexti sic scribit: *Caucasus portas habet quas Caspicas dicunt, cautium præcisiones etiam ferreis trabibus obseratas, ad externorum transitum cohibendum. Quamuis uerno etiam serpentibus occludantur, à quibus ad Pontum ducenta millia passuum esse non dubium est. De Caspiorum moribus Strabo 11. lib. Geographiæ sic scribit: *Caspij parentes inclusos fame necant cum iam septuagesimum annum exceßerint: quibus in solitudine expositis, euentum eminus speculantur. Nam quos ab auibus è lectulis distrahi uiderint, felices putant: si à feris uel canibus, nequaquam: si à nullo, ducunt infelices. Sed & Hyrcani, qui, ut quibusdam placet, non alij à Caspijs sunt, suorum regum defunctorum corpora canibus obijciunt.***

De Direo & Margiana regione.

Cap. LXI.

A Caspijs ad orientem uersus locus est quod^a Direum appellat, cuius ubertati non est quod uspiam comparari queat: quem locum circumsidunt Tapyri, Anariaci, & Hyrcani. Ei proximat^b Margiana regio inclyta cœli ac solis cõmodis, adeo ut in toto illo latifundio uitibus sola gaudeat. In faciem theatralem mōtibz clauditur, ambitu stadiorum mille quingentorum, inaccessa pene ob incommodum arenosæ solitudinis, quæ per centum & uiginti millia passuum undique uersum circumfusa est. Regionis huius amœnitatem Alexander Magnus usque adeo miratus est, ut ibi primum Alexandriam conderet, quã mox à Barbaris excisam, Antiochus Seleuci filius reformauit, & de nuncupatione domus suæ dixit Seleuciam: cuius urbis circuitus diffundit in stadia septuagintaquinque. In hanc Oros Romanos captos Crassiana clade deduxit. Et aliud in Caspijs Alexãder oppidum excitauit, idq; Heraclea dictum dum manebat, sed hoc quoq; ab iisdem euersum gentibus, deinde ab Antiocho restitutum, ut ille maluit, Achaïs postmodum nominatum est.

De Oxo amne, & circa eum gentibus: de itinere Liberi patris, Herculis, Semiramidis, & Syri regis termino, deq; Camelorum natura.

Cap. LXII.

Orus amnis de lacu Oxo oritur, cuius oras Heniochi, Bateni, Oxyftagæ ac

multa stadijs supra quinquaginta produciatur: ea siquidem uia in abrupto quodam ac penitus inuio desinit loco. Exitus aut̃ nun-

quam apparet, præterq̃ porta quedam à natura inuenta, quæ Caspia antiquitus dicebatur. De his portis Plinius cap. 14. lib. 6. sic scribit: *Causa portarum nominis eadem quæ supra, interruptis angusto transitu iugis, ita ut uix singula meent plaustra. Longitudine octo M. passuum, toto opere manu facto. Dextra leuãq; ambustis similes impendent scopuli, sitiente tractu per 38. M. passus. Angustias impedit corruatus salis è cautibus liquor, atq; eadem emissus. Præterea serpentium multitudo, nisi hyeme, transitum nõ finit. Martianus cap. 37. libri sexti sic scribit: *Caucasus portas habet quas Caspicas dicunt, cautium præcisiones etiam ferreis trabibus obseratas, ad externorum transitum cohibendum. Quamuis uerno etiam serpentibus occludantur, à quibus ad Pontum ducenta millia passuum esse non dubium est. De Caspiorum moribus Strabo 11. lib. Geographiæ sic scribit: *Caspij parentes inclusos fame necant cum iam septuagesimum annum exceßerint: quibus in solitudine expositis, euentum eminus speculantur. Nam quos ab auibus è lectulis distrahi uiderint, felices putant: si à feris uel canibus, nequaquam: si à nullo, ducunt infelices. Sed & Hyrcani, qui, ut quibusdam placet, non alij à Caspijs sunt, suorum regum defunctorum corpora canibus obijciunt.***

SCHOLIA CAP. LXI.

Plinius cap. 16. lib. 6. de hoc loco ita differit: *A Caspijs ad orientem uersus regio est Zapauortene, uel, ut alij habent, Zaporte dicta, & in ea fertilitatis inclytæ locus Dariëus mons, gêtes Tapyri, Anariaci etc.*

^a (Direum.) In quibusdam exemplaribus scribitur Clarcium, alij habent Dareium. Ptolemæus cap. 2. sexti sic ait: *Daritis in his locis regio nominatur. Idem Tapyros uocat Tapuros.* ^b (Margiana regio.) De hac Plinius sic scribit cap. 16. lib. 6. *Sequitur regio Margiana apricitatis inclytæ, sola in eo tractu uitifera, hine inde inclusa montibus amœnis, ambitu stadiorum mille quingentorum, difficilis aditu propter arenosas solitudines per centum uiginti millia passuum: & ipsa contra Parthium tractum sita, in qua Alexander Alexandriam condiderat, quæ diruta à Barbaris, Antiochus Seleuci filius eodem loco restituit Seleuciam, quam alij Antiochiam uocant. Strabo in secundo Geographiæ sic scribit de Margiana: *In Margiana uitensæpius inueniri asserunt, cuius stipitem duorum uix hominum ulnæ complectantur, racemum duorum cubitorum longitudinem implere &c. Huius regionis uinum, quidam asserunt in uasis non picatis ad generationes tres, id est, ad annos nonaginta perdurare.**

SCHOLIA CAP. LXII.

Transit in hoc capite Solinus de Margiana in Bactrianam, & primum mentionem facit de Oxo fluuio, & lacu unde is fluuius deriuatur, qui ab alijs Oaxis, à qui-

busdā Oxus, à Ptolemæo uero Oxia nuncupatur. Verba Plinij, quæ Solinus hoc loco in suum transtulit librū, ex cap. 16. lib. sexti hæc sunt: Derbices, quorum medios fines secat Oxus amnis, ortus in lacu Oxosyrmate, Oxij, Tagæ, Heniochi, Bateni, Sarapare, Bactri, quorum oppidum Zariaspæ, quod postea Bactrum à flumine appellatum est. Gens hæc obtinet aduersa montis Paropamisi &c. Ultra Sogdiani sunt, oppidum Panda, & in ultimis eorum finibus Alexandria ab Alexandro Magno conditum oppidum. Aræ ibi sunt ab Hercule & Libero patre constitutæ, item Cyro & Semiramide atq; Alexandro. Finis omnium eorum ductus ab illa parte terrarum includente flumine Iaxarte, quod Scythæ Silyr uocant. Alexander militesq; eius Tanain putauere esse. Transcendit eum amnē Demodamas Seleuci & Antiochi regum dux, quæ maxime sequimur in his, arasq; Apollini Didymæo statuit. Hæc Plinius. Sunt qui aras Alexandri scribūt habuisse huiusmodi inscriptionē: Patri Ammoni, & Herculi fratri, & Mineruæ Palladiæ, & Ioui Olympo, et Samothracibus Cabyris, et Indico Soli, atq; Apollini Delphico. Aeneam quoq; columnam eodem loco erectam tradunt ijs uerbis: Alexander hic stetit.

a (C. Hoc est colliminium.) Plinius capite 17. libri sexti: Ultra sunt, inquit, Scytharum populi. Persæ illos Sacas uniuersos appellauere à proxima gente, antiqui *Assamæos*. Scythæ ipsi Persas Chorsaros, & Caucasum montē Graucasum, hoc est, niue candidum. Multitudo populorum innumera, & quæ cum Parthis ex æquo degat. Celeberrime eorum Sacæ, Massagete, Dahæ, Essedones, Ariacæ, Rhyrnici, Assæi &c. Et subdit ibidē: Nec in alia parte maiorem autorum inconstantiam credo, propter innumeras uagasq; gentes.

b (C. Camelos.) Utuntur & Græci hac uoce *κάμηλος*, sed tam ipsi quam Latini receperunt uocem ipsam ab hebraico *גמל* *gamal*. Plinius cap. 18. octauo de camelis sic scribit: Camelos inter armenta pascit oriens, quorum duo genera, Bactriæ & Arabiæ: differunt, quod illi bina habent tubera in dorso, hi singula, & in pectore alterum cui incumbant. Dentium superiore ordine, ut boues, carent in utroq; genere. Omnis aut iumentorum in his terris dorso funguntur, atq; etiam equitatu in prælijs. Velocitas inter equos, sed sua cuiq; mensura, sicuti uires: nec ultra assuetū procedit spatium, nec plus institutū onere recipit. Odium aduersus equos gerunt naturale. Sitim quadriduo tolerant. Implentur cum bibendi occasio est, & in præteritum & in futurum, obturbata cōculatione prius aqua, aliter potu nō gaudent. Viuunt quinquagenis annis, quidam & centenis. Ut cunq; rabiem & ipsi sentiunt. Castrandi genus etiam foeminas, quæ bello præparentur inueniunt est. Fortiores ita fiunt coitu negato. Aristot. cap. 1. nat. animal. de camelis sic scribit: Camelus pro-

colunt, sed præcipuam partem Bactri tenent. Bactris præterea est proprius amnis Bactros, unde & oppidum quod incolunt, Bactrum, Gentes huiusce quæ ponē sunt, Paropamisi iugis ambiuntur, quæ aduersa Indi fontibus terminant. Reliqua includit Oxus flumen. Ultra hos Panda oppidum Sogdianorū, in quorum finibus Alexander Magnus tertiam Alexandriam condidit, ad contestandos itineris sui terminos. Hic enim locus est in quo primum à Libero patre, post ab Hercule, deinde à Semiramide, postremo etiam à Cyro aræ sunt constitutæ, quod proximum gloriæ omnes duxerūt, illo usq; promouisse itineris sui metas. Vniuersi eius ductus duntaxat ab illa terrarum parte Iaxartes fluuius secat fines, quem tamen Iaxarten soli uocant Bactri; nam Scythæ Silyr nominant. Hunc eundem esse Tanain exercitus Alexandri Magni crediderunt. Verum Demodamas dux Seleuci & Antiochi, satis idoneus uero autor, transuectus amnem istum, titulos omnium supergressus est, aliumq; esse q̄ Tanain deprehendit; ob cuius gloriæ insigne, dedit nomini suo ut altaria ibi statueret Apollini Didymæo. Hoc est colliminium, in quo limes Persicus Scythis iungitur, quos Scythas Persæ lingua sua Sacas dicunt, & inuicem Scythæ Persas Chorsaros nominant, montemq; Caucasum Graucasum, id est, niuibus candidam. Densissima hic populorum frequentia, cum Parthis legē placiti ab exordio moris incorrupta custodit disciplina. E quibus celeberrimi sunt Massagete, Essedones, Sacæ, Dahæ, & Assæi. Post quos, immanissimis barbaris interiacentibus, de ritu aliarū nationum penè inconstanter definitum aduertimus. Bactri Camelos fortissimos mittunt, licet & Arabia plurimos gignat. Verum hoc differunt, quod Arabici bina tubera in dorso habent, singula Bactriani. Hi nunquā pedes atterunt: sunt enim

illis reciprocis quibusdam pulmunculis uestigia carnulenta: unde & contraria est labes ambulans, nullo fauete praesidio adnifum insistenti. Habetur in duplex ministerium. Sunt alij oneri ferendo accommodati, alij leues ad pernicitatem: sed nec illi ultra iustum pondera recipiunt, nec isti amplius quam solita spatia uolunt egredi. Geniturae cupidine efferantur adeo, ut saeuant cum uenerem requirunt. Oderunt equinum genus. Sitim etiam in quatrimum lerant. Verum cum occasio bibendi data est, tantum implentur, quantum & satiet desideria praeterita, & in futurum diu profit. Lutulentas aquas captant, puras refugiunt. Denique nisi ceteros liquor fuerit, ipsi assidua proculcatione limum excitant, ut turbetur. Durant in annos centum, nisi forte translati in peregrina, insolentia mutati aeris morbos trahant. Ad bella foeminae praeparantur. Inuentumque est, ut desiderium eis coitionis quadam castratione execretur. Putant enim fieri ualidiores, si a coitibus arceantur.

ea quae per exercitum longiore itinere fatiscunt, calceant carbasinis. c. (Oderunt equinum genus.) Id cum sciret Cyrus Persarum rex, camelos quos in usu belli plurimos habebat, contra Croesi equitatum immittere iussit: sicque equitatum Croesi, quo ille se praeualiturum sperabat, inutilem omnino reddidit. Nam simulatque in pugnam iuum est, equi olfactis protinus conspectisque camelis, retro se auertunt, unde omnis Croesi spes frustrata interijt. Diodorus Siculus in 3. ubi de Arabia scribit, meminit et camelorum in haec uerba: Sunt cameli ferendis oneribus aptissimi, qui supra decem frumenti minas, homines uero quinq; in lecto iacentes uehant. Et lib. 4. de his populis sic scribit: Hi camelos ad omnem uitae usum paratos habet: nam in his bellantur, his uaria ferunt onera, horum lac potant, his uitam ducunt, super his diuersa perambulāt loca. Sunt etiam qui scribunt, camelos pro coitu nunquam matres suas appetere, etiam si quis cogat, id ipsos non pati. Iam enim cum aliquando admissarius non haberetur, curator pullum matri operae admisit: qui dum coiret, delapso operimento, agnouit matrem, et quamuis coitum absoluerit, memor tamen commissi sceleris, paulo post camelarium illum, morsu defixo interemit.

De Seribus, & Serico uellere.

Cap. LXIII.

 Va ab Scythico oceano & mari Caspio in oceanum Eoum cursus flectitur, ab exordio huiusce plagae profunda niues, mox longa deserta, post Anthropophagi, gens asperrima, dein spatio saeuissimis bestiis efferata, ferme dimidiam itineris partem impenetrabilem reddiderunt. Quarum difficultatum terminum facit iugum mari imminens, quod Tabin Barbari dicunt. Post quem adhuc longinquae solitudines. Sic in tractu eius orae, quae spectat aestiuum orientem, ultra inhumanos situs primos hominum Seres cognoscuntur. Incubens mari, quod uocant Tabin. Nec ante dimidiam ferme longitudinem eius orae quae spectat aestiuum orientem, inhabitatur illa regio. a. (Seres cognoscimus.) Plinius: Primi sunt hominum, inquit, qui noscantur

primum inter ceteras quadrupedes habet in dorso, quod tuber appellant, sed ita ut Baetriae ab Arabijs differant: alteris enim bina, alteris singula tubera habentur. Sunt etiam omnibus singula parte ima quale in dorso tubera, quibus incumbat reliquum corpus et firmetur, quoties in genua inclinantur. Papillas quatuor modo uaccae habet camelus, caudam asino simile, genitale retro. Genua singula in singulis cruribus sunt et flexus aruum, non ut quidam perhibent plures, sed propter alui interuallum plures esse uidentur. Habet etiam talum similem bubulo. Clunes pro portione magnitudinis paruos. Bisulcum id animal est, nec utrinque dentatum: sed bisulcum sic est, ut pes parte posteriore scissus paululum sit ad flexum digiti secundum, parte autem priore summa quadripartito findatur discrimine paruo, quantum primotenus digiti inflexu, et quiddam inter fissuras, perinde ut in anserum pedibus, adiectum contextat. Pes uestigio est carnosus ut ursae: qua de causa

SCHOLIA CAP. LXIII.

Hoc caput aliquanto dilucidius describit Plinius cap. 17. libri 6. per haec uerba: A Caspio mari Scythicoque oceano in Eoum (id est, orientem, ab hinc, quod est mane et aurora, et inde eos lucifer) cursus inflectitur, ad orientem conuersa littorū fronte. Inhabitabilis eius prima pars a Scythico promontorio, ob niues. Proxima inculta seuitia gentium, Anthropophagi Scythae insident humanis corporibus uescentes: ideoque iuxta uastae solitudines, ferarumque multitudo haud dissimilem hominum inmanitatem obsides. Iterum deinde Scythae, iterumque deserta cum belluis usque ad iugum

Singulare

Seres, lanitio sylvarum nobiles, persusam aqua depectentes frōdium canitem. Vnde geminus foeminis nostris labor, redordendi fila, rursūq; texendi: tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur ut in publico matrona transluceat. Sunt tamē qui asserunt sericum non ab arboribus produci, nam lana arborea ubiq; procreatur, sed apud Indos & Seres sunt quidam in arboribus uermes qui bombyces appellantur, qui araneorum more fila tenuissima deducunt, unde fit sericum. Hic uermiculus à Pausania Ser uocatur, à quo & populis atq; regioni nomen datum est. Viuit autem is uermis ex Mori arboris folijs, & ad nostras regiones tandem peruenit, ut hodie passim per Italiam & Siciliam magna copia inueniatur. Scribit Procopius primo belli Persici libro id genus uermium Iustiniano principi à quibusdam monachis ex Serum regione, in semine primum Byzantium allatum.

b ¶ Seres quidem mites.) Plinius cap. 17. lib. 6. sic habet: Seres quidem mites, sed & ipsis feris persimiles. Coetum reliquorum mortalium fugiunt, cum cōmercia expectant. Scribit proinde Strabo lib. 15. Seres tam longae esse uitae, ut ducentesimū annum excedant.

SCHOLIA CAP. LXIII.

Quem hic Solinus intelligat Attacenum sinum, & item Attacas gentes, haberi non potest ex Ptol. nisi quod mentionem facit Ottoracarum gentium et Ottoracaram montis: an hos Solinus intelligat Attacos, incertum est. Describit autem Ptolemaeus harum gentium regionē, tabula Asiae octaua, ubi hodie Tartari orientales habitant, magno parentes Cham. a ¶ Hyperboreis.) Tradunt autores, Hyperboreos mille uiuere annos, & absq; aegritudine uitam finire, id quod fabulosum à multis putatur. b ¶ Cyconas.) Sunt & in Thracia iuxta fluium Hebrum gentes quae Cycones uocantur, de quibus supra cap. 15.

scimus, qui aquarum aspergine inundatis frōdibus, uellera arborum adminiculo depectunt liquoris, & lanuginis teneram subtilitatem humore domant ad obsequium. Hoc illud est Sericum, in usum publicum damno seueritatis admissum, & quo ostētare potius corpora quam uestire, primo foeminis, nunc etiam uiris persuasit luxuriae libido. ^b Seres ipsi quidem mites, & inter se quietissimi, alias uero reliquorum mortalium coetus refugiunt, adeo ut ceterarum gentium commercia abnuant. Primum eorum fluium mercatores ipsi transeunt, in cuius ripis, nullo inter partes linguae commercio, sed depositarum rerum precia oculis aestimantes, sua tradunt, nostra non emunt.

De Attacis gentibus. Cap. LXIII.

Equitur Attacenus sinus, & gens Attacorum, quibus temperies praerogatiua miram aëris clementiam sumministrat. Arcent sanè afflatum noxium colles, qui salubri apricitate undiq; secus obiecti, prohibent auras pestilentes; atq; ideo, ut Amometus affirmat, par illis & ^a Hyperboreis genus uitae est. Inter hos & Indiam gnarissimi ^b Cyconas locauerunt.

De India, & Indorum moribus, de eius regionis coeli clementia: de Indiae fluminibus, deq; miris in ea animalibus, arboribus, odoramentorum generibus, de Indis item preciosis lapidibus. Cap. LXV.

SCHOLIA CAP. LV.

Sortita est India nomen ab Indo flumine, qui ab occidente terminus est huius regionis, sicut ab oriente Ganges secundum Ptol. claudit eam Indiam, quae uocatur India intra Gangem. A septentrione uero eam terminant Tauri extrema, ut Strabo scribit, quae à Ptol. Emodi montes uocantur, unde Indus sumit initium, ut in tabula Asiatica uidere poteris, quam pro Solino ordinauimus. Venit & Hydraspes fluius ex montibus Emodijs, & miscetur tandē Indo, ad cuius ripas usq; Alexander Magnus peruenisse ab autoribus memoratur, & aras erexisse, atq; ciuitates extruxisse. Bucephalam & Niceam. Aiunt proinde quidam Indiam adeo oppidis exultam, ut in ea quinq; millia fuisse dicant.

B Emodis montibus auspicatur India, à meridiano mari porrecta [ad Inuentu] Eoum, & à septentrione, usque ad codicib] montem Caucasum] Fauonij spiri. hac de] tu saluberrima. In anno bis aestatem habet, bis detanti] legit fruges, uice hyemis Etesijs posgitur. Hanc

Posidonius^a aduersam Gallia^a statuit. Sanè nec quicq̃ ex ea dubium. Nam^b Alexandri Magni armis comperta, & aliorum postmodum regum diligentia peragrata, penitus cognitioni nostrae addita est. Megasthenes sanè apud Indicos reges aliquantisper commoratus, res Indicas scripsit, ut fidem quã oculis subiecerat, memorie daret. Dionysius quoq̃, qui & ipse à Philadelpho rege spectator missus est gratia periclitandae ueritatis, paria prodidit. Tradunt ergo in India fuisse quinque millia oppidorum præcipua capacitate, populorũ nouem millia. Diu etiam credita est tertia pars esse terrarum. Nec mirum sit, uel de hominum, uel de urbium copia, cum soli Indi nunquam à natali solo recesserint. Indiam Liber pater primus ingressus est, utpote qui Indis subactis primus omnium triumphauit. Ab hoc ad Alexandrum Magnum numerantur annorum sex millia quadringenti

20° quinquaginta unus, additis eo amplius tribus mensibus, habita per reges computatione, qui centũ quinquaginta tres tenuisse mediũ æuum deprehendunt. ^c Maximi in ea amnes Ganges & Indus, quorũ Gangem quidã fontibus incertis nasci, & Nili modo exundare perhibent. Alij uolunt à Scythicis mōtibz exoriri. Hypasfis etiam nobilissimus ibi fluuius, qui Alexandri Magni iter terminauit, sicuti aræ in ripa eius positæ probant. Minima Gangis latitudo per 30° octo millia passuũ, maxima per uiginti patet. Altitudo ubi uadosissimus est, mensurã centũ pedum deuorat. Gangarides extimus est Indigepulus, cuius rex equites mille, Elefantos septingentos, peditum sexaginta millia in ap-

Strabo meminit in secundo Geographiæ. Aetate nostra, uel paulò ante tempora nostra, fuerunt Paulus Venetus & Vartomannus, qui multa nobis tradiderunt de Indis, ut taceam nauigationes illas frequētes, quæ ab Hispaniæ finibus fiunt in Calecutium Indiæ emporiũ celeberrimum. Quod aut̃ ante Alexandrum Magnum quidã Liberum patre & Herculem Indiam ingressos cōmemorant, nōnulli fabulosum id esse contendunt: sicut & id nugamentum est, quod quidam Liberum patrem aiunt fuisse ante Alexandrum Magnum 6451. annis, cum mundus à sui creatione usq̃ ad tempus nostrũ nondum durauerit tot annis. Nam numerant hoc tempore quo hæc scribo, Iudæi creationis mundi diligentes & ueri obseruatores, 5298. annos, & Alexander Magnus. fuit ante Christi incarnationẽ circiter trecentis aut pluribus annis. ^c (Maximi in ea amnes.) Præcipui Indiæ amnes sunt Ganges & Indus. Est tamen Ganges maior Indo, etiamsi quidam tradant Indum & Nilum similes esse. Scribit Plinius cap. 18. sexti, decem & nouem amnes influere in Gangem, quorum nomina recensere dicitur Arrianus circa principium octauũ libri. Cæterum Hypasin fluuium quidam uocant Hypanim, scribuntq̃; cursum eius adeo præcipitem esse, ut nullo unquam tempore possit trajici. In eo loco Alexander suorum gestorum terminum esse statuens, duodecim aras quinquaginta cubitorum magnitudine dijs extruxit. De latitudine Gangis autores plurima scripserũt, ut etiam quidam ea parte qua maximè angustus est, latitudinem eius extendi asserant ad centum stadia, et in multis locis usque adeo diffundatur, quod stagnũ efficiat tam amplũ, ut qua terra depressior, nec tumulus usquam appareat, trans alteram ripam nihil oculis discerni queat. Quod aut̃ ultra Gangem Gangarides

Terra saluberrima, bis in anno metit fruges, uino caret: fert cinnamomum, piper & calamũ aromaticum ut Arabia. Hebenum arborem sola producit, psitacũ auem, monoceron bestiam. Beryllis, adamãtibz, carbunculis, margaritis, gemmis preciosis abundat. Centum & triginta annorum æuum ob temperatum cœlum quidã agunt. Omnibus est promissa cæsaries, cultus præcipuus cum gemmis: alij lineis, alij laneis peplis uestiuntur: pars nudi, pars obscœna tantum amiculati. Niger uulgò corporis color: in materno utero tales fiunt, quales ipsi sunt qui genuere. Vinum non nisi in sacrificijs bibunt: potum ex risu & hordeo cōficiunt. Cibus magna ex parte oryza forbilis est, id est, risum. In legibus & contractibus summam habent simplicitatem, non testibus egent nec sigillis, sed simpliciter credunt. Domum frequētius incustoditam habent. In tumulis & sepulturis faciendis perparci, in cultu corporis nimij. Nam & aurum gestant, et lapillis ornantur, & sindonem candidissimam induunt. Aetati senum prærogatiuã nullam tribuunt, nisi prudentia excellent. ^a (C. Aduersam Gallia.) Posidonius Galliam metatus est ab occidente æstiuo ad occidentem hybernũ, Indiam autem dicit iuari contrario uenti Fauonij afflatu, salubremq̃; hinc fieri, haud dubia ratione docuit. ^b (C. Alexandri Magni.) Hic Alexander primum aperuit Indiam, subsequutiq̃; sunt plurimi industrij uiri, etiam usq̃; ad tempora nostra, ex quibus Solidus hic aliquos citat, quorum &

existimus Indiae populus existimatus est à
 priscis scriptoribus, hodie autem orientalis
 illa plaga plures habere populos compro-
 bata sit, nulla alia ratio est, quàm quod no-
 stris temporibus India per Lusitanicas na-
 uigationes notior facta est. d C Indo-
 rum quidam agros exercent.) Diodorus
 Siculus 3. Bibliothecæ lib. scribit, uniuersam
 Indorum gentem in septem olim diuisam
 ordines, quorum primus fuit philosopho-
 rum, qui ceteris numero pauciores, ho-
 nore & dignitate apud reges longe ante-
 ibant. Nam profuerunt multum Indorum
 uitæ. A principio anni cõueniebant, & sic-
 citates, pluuias, uentos, morbos, ceteraq;
 quorum cognitio poterat esse utilis, prædi-
 cebant. Secundus ordo erat agricolarum,
 qui multitudine ceteros superabant, à bello
 reliquoq; opere liberi, solis agris colendis
 tempus impartiebant. Illos nullus hostis la-
 ccessabat aut spoliabat, sed existimabat eos
 in cõmuni utilitate uersari, & ob id ab om-
 ni iniuria abstinebat. Itaq; soluti metu agri-
 colæ, uiuebant liberè in campis cum uxore
 & liberis, dantes regi tributum et quintam
 fructuum partem. Tertium ordinem facie-
 bant omnis generis pastores, qui utentes in
 campis tabernaculis, uenatu ac retibus tu-
 tas à feris auibusq; reddebant regiones.
 Quartum tenebant locū artifices, quorum
 pars armis, pars rusticis instrumentis, alij
 alijs utilibus rebus fabricandis uocabant.

Et hi non solum immunes à tributo fuerunt, sed & frumentum insuper à regia præcipiebant. Quinto ordine mi-
 lites fuerunt, qui belli disciplina exercebantur, habueruntq; uictū ex regia. Sextus ordo fuit inspectorum, qui que-
 cumq; in India agebantur inspiciētes, regi aut principibus loco regis referebant. Septimo loco extiterunt qui
 publicis consilijs præfuerunt, numero paucissimi, nobilitate prudentiaq; insignes. Ex his enim tum ad regum
 cõsilia, tum ad Rempub. curandam, tum etiam ad res dubias iudicandas adsciscabantur. Duces insuper ex eis de-
 ligeantur ac principes. Ceterum quæ Solinus hic scribit de Indorum exercitijs, omnia sunt Plinij, qui sic scribit:
 Vita mitioribus populis Indorum multipartita degitur: alij tellurem exercent, militiam alij capeffunt, merces
 alij suas euehunt, res externas inuehunt. Respub. optimi ditissimiq; temperant, iudicia reddunt, regibus assident. 40
 Quintum genus celebratæ illic & propè in religionem uersæ sapientiæ deditum, uolūtaria semper morte uitam
 accenso prius rogo finit. Vnum super hoc est semiferum ac plenū laboris immensi, à quo supra dicta cõtinentur,
 uenandi elephantes, domandiq;: his arant, his inuehunt, hæc maxime nouere pecuaria, his dimicant militantiq;
 pro finibus. c C Præsia.) Urbem illam ualidissimam, quam hic Solinus post Plinium uocat Palibotram,
 Ptolemæus tabula Asiæ decima, appellat Palimbotram, habetq; situm iuxta Gangem sub eleuatione poli 28.
 graduum, sub qua eleuatione etiam est mons Maleus, qui uidetur is esse quem Ptolemæus uocat Vindium, apud
 quem est Malaëta urbs: sed quomodo is proiciat umbram in Austrum, nō uideo, cum etiam in summa æstate sol
 à zenith eius uersus Austrum declinet quatuor gradibus & dimidio. Apud Pandiones quidem à monte qui Bet-
 tigo à Ptolemæo nominatur, utraq; umbra haberi potest, cum sol initium tenet Cancri: nam mons ille declinat
 in Austrum à tropico Cancri duobus aut tribus gradibus, quanquam umbra illa meridionalis paruissima sit. De
 Pandæa scribit Arrianus octauo gestorū Alexandri in hunc modum: Indi affirmant Herculi multos fuisse uirilis
 sexum

Pandea gens à foeminis regitur, cui reginam primam assignant Herculis filiã. Et Nyfa urbs regioni istı datur. Mons etiam Ioui sacer Meros nomine, in cuius specu nutritum Liberum patrem ueteres Indi affirmant, ex cuius uocabuli argumēto lasciuenti famæ creditur, Liberum patrem femine natum. Extra Indi ostium sunt insule due, ^fChryse & Argyre, adeo foecundæ copia metallorum, ut pleriq; eas aurea sola prodiderint et argentea habere. Indis omnibus promissa caesaries, non sine fuce carulei aut crocei coloris. Cultus præcipuus in gemmis. Nullus funerū apparatus. Paterea, ut Iubæ & Archelai regum libris editrū est, in quantū mores populorū dissonant, habitus quoq; discrepantissimus est. Alij lineis, alij laneis peplis uestiuntur; pars nudı, pars obscœna tantum amiculati, plurimi etiã flexibilibus libris circumdati. Quidam populi aded proceri, ut elephantos, uelut equos, facillima insultatione transiliant. Plurimis placet neq; animal occidere, neq; uesci carnis. Pleriq; tantum piscibus aluntur, & è mari uiuunt. Sunt qui proximos parentesq; prius, quàm annis aut ægritudine in maciem eant, ante uelut hostias cædunt, deinde peremptorum uiscera epulas habent: quod ibi nō sceleris, sed pietatis loco numerant. Sunt etiam qui cum incubuere morbi, procul à cæteris in secreta abeunt, nihil anxie mortem expectantes. & Aspagonum gens laureis uiret syluis, lucis buxeis. Vitium uero & arborum uniuersarum, quibus

[†]Græcia dulcis est, prouentibus copiosissima. Philosophos habent Indi, ^hGymnosophistas uocant, qui ab exortu ad usq; solis occasum contentis oculis orbem candentissimi syderis contuent in globo igneo, rimantes secreta quædã, arenisq; feruentibus perpetem diē alternis pedibus insistant. Ad montem qui Milo dicitur, habitant quibus auersæ plantæ sunt, & octoni in plantis singulis digiti. Megasthenes per diuersos Indię montes esse scribit nationes capitibus caninis, armatas unguibus, amictas uestitū tergorum, ad sermonem humanū nulla uoce, sed latratibus tantum sonātes, asperis rictibus.

buxi, pomorumq; omnium in Græcia nascentium fertilē. Quæ memoranda & propè fabulosa de fertilitate terræ ac genere frugum &c. ^h C Gymnosophistas.) Dictio est cōposita: nam γυμνός Græcis est nudus, & σοφιστής sapiens & præceptor, quod philosophi nudi incederent. Scribit Arrianus 8. gestorum Alexandri, philosophos esse diuinandi peritos, nec cuiq; extra illos diuinationem permitti. Prædicunt autem ea tantūmodo, quæ uel ad anni tempora pertinent, uel si qua publica calamitas immineat incolis. Et si quis ter in diuinando errauerit, silentij tantum pœna mulctatur, nec est quisquam qui indictum silentium cogere possit ut loquatur.

sexus filios: filiam uero unicã nomine Pandeam. Terram quoq; in qua nata est, quam pater eius Hercules ei tradidit, de nomine eius Pandeam appellatam. Multi multa fabulantur de hac Pandea Herculis filia, quæ nos hic ueluti parerga rescindimus. Eadem ferè ueritate fulciuntur, quæ de Libero patre & monte Mero à multis traduntur, quæuis rei ueritatem quidam esse dicant, Bacchum exercitum per Indiam duxisse, & cum is ob ingentes loci æstus peste periret, Bacchus ut dux prudens, in montes ex locis planis milites traduxit, ubi cum uenti frigidi flarent, & aquæ potu uteretur, quæ pura ex fontibus manabat, à morbo quem contraxerant, liberabantur: tunc Bacchus locum montanum, in quo exercitus à peste liberatus est, ^{αργού}, id est, femur appellauit. Vnde & Græcos tradidisse de eo deo posteris ferūt, in Iouis femore Dionysium esse nutritum, id est, in specu montis. Iuxta hunc montem sita fuit Nyfa ciuitas, unde Bacchus Nysæus dictus est. ^f C Chryse & Argyre.) Habent insulæ istæ exre ipsa nomen. Nam Græci χρυσού aurum, & ἀργύρου argentum uocant, etiam si Plinio uideantur ficta esse ista nomina, & quod ex insulis istis hæc metalla non eruantur. Ptolemæus harum insularum non meminit: Mela uero earum mentionem facit, sed Chrysen ad Tamū, et Argyren ad Gangem ponit. Quæ in Solino subiiciuntur de Indorum moribus, ferè omnia mutuatus est à Pomponio Mela libro tertio. De proceritate Indorum scribit Minius cap. 2. libri septimi, multos in India quina cubita longitudine excedere. Et id non solum de hominibus, sed & de rebus alijs uerum dicit, Horum causas esse tradit, ubertatem soli, temperiem coeli, et aquarum abundantiam. De propinquorum mactatione, habes quoque apud Melam. ^g C Aspagonum.) Sic legendum est, nō Asticanorum, ut quædam exemplaria habent. Vnde Plinius cap. 21. lib. 6. Aspagonas gentem, uitis & lauri &

Quæ in Solino sequuntur de monstrosis hominibus, ex Plinio desumpta sunt, cap. 2. lib. 7. i C Perennantem.) Quædam exemplaria hic habet, permanentem. Cæterum uox Monoscelos Græca est, ἀπὸ τῆς μόνου καὶ σκελετοῦ, id est, ab uno & crure. Alij uocant eos Monomeros, siquidē μῆρος coxam, femurq; significat. Vocantur & sciopodes, quod in maiori æstu humi ia centes supini, umbra se pedum protegant. Latine umbripedes dici possunt, ἀπὸ τῆς σκιάς καὶ ποδός, id est, ab umbra & pede. k C Qui accolunt.) Plinius de his populis sic scribit: Ad extremos fines Indiæ ab oriente circa fontem Gangis Astomorum gentem esse, sine ore, corpore toto hirtam, uestiri frondiū lanugine, halitu tantum uiuentem & odore, quem naribus trahant. Nullum illis cibum, nullumq; potum: tantum radicum florumq; uarios odores syluestrium malorum, quæ secum portant longiore itinere, ne desit olfactus: grauiore paulo odore haud difficulter exanimari. Scribit & Strabo de his lib. 15. De ijs uero quæ concipiunt post quinquenniū, et qui caput gestant in pectore, habes apud Plinium cap. 2. lib. septimi. Quæ de coniugis combustione subiiciuntur, à multis traduntur: nam scribit de hac re Cicero 5. Tusc. Valer. Max. tit. 1. secundi. Euseb. cap. 8. sexti præparationis. Propertius lib. 3. Huius consuetudinis causam affert Strabo 15. Geographiæ libro ex Onesicrito: Vxores, inquit, cum uiris defunctis comburuntur ob hanc causam, quod cum aliquando adulescentulos alios à maritis adamarant, à uiris suis secedebant, uel eos ueneno interimebant. Ut ergo ueneficia tolleretur, hæc lex condita fuit. l C Enormitas in serpentibus.) Mira scribuntur ab autoribus de Indiæ serpentibus. Nam Deimachus et Megasthenes scribunt in India serpentes esse, qui boues & ceruos unâ cū cornibus deglutiant. Autore Posidonio, in Macra campo uisus fuit serpens mortuus iugis longitudine, & crassitudine tanta, ut equites ex utraq; parte astantes, seinuicē intueri nō possent: hiatu aut tanto, ut hominē equo insidentē reciperet: exuiariū squamam quālibet slypeo maiore. m C Leucrocuta.) De hoc animali Plin. cap. 21. octauū sic scribit: Leucrocuta perniciosissima feram, asini ferè magnitudine, cruribus ceruinis, collo, cauda, pectore leonis, capite meliū (id est, taxi) bisulca unguula, ore ad aures usq; rescisso, dentiū locis osse perpetuo. Hanc feram humanas uoces tradit imitari. Porro Leucrocute nomē ex leone & crocuta cōpactum creditur. Est aut crocuta, ut Plinius dicit cap. 21. lib. 8. animal uelut ex cane et lupo conceptū, omnia denibus confringens. Eodem loco describit Ealem, dicens: Apud Indos est Eale, magnitudine equi fluuiialis, cauda elephantis, colore nigra uel fulua, maxillas apri, maiora cubitalibus cornua habens mobilia, quæ alterna in pugna sistit, uariatq; infesta aut obliqua, utcūq; ratio monstrauit. De tauris quoq; ibidem scribit Plinius: Sed atrocissimos India

Apud Ctesiam legitur quasdam foeminas ibi semel parere, natosq; canos illico fieri. Esse rursum gentem alteram, quæ in iuuetā sit cana, nigrescat in senectute, ultra æui nostri terminos perennantem. Legimus Monoscelos quoque ibi nasci singulis cruribus, & singulari pernicitate, qui ubi defendi se uelint à calore, resupinati plantarum suarum magnitudine inumbrētur. Gangis fontem^k qui accollit, nullius ad escam opis indigent. Odore uiuunt pomorum sylue, strium, longiusq; pergentes eadem illa in præsidio gerunt, ut olfactu alantur. Quod si tetriorem spiritum fortè traxerint, exanimari eos certum est. Perhibent esse et gentem foeminarum, quæ quinquennes concipiunt, sed ultra octauū annum uiuendi spatium non protrahunt. Sunt qui ceruicibus carent, et in humeris habent oculos. Sunt qui syluestres, hirti corpora, caninis dentibus, stridore terrifico. Apud eos uero quibus ad uiuendi rationem propensior cura est, multæ uxores in eiusdem uiri coeunt matrimonio, & cum maritus decesserit, apud grauissimos iudices suam quæq; de meritis agunt causam, & quæ officiosior cæteris sententia uicerit iudicantium, hoc palmæ refert præmium, ut arbitratu suo ascendat rogum coniugis, & supremis eius semetipsam det inferias: cætera nota uiuunt. Enormitas in serpentibus tanta est, ut ceruos & animantium alia ad parem molem tota hauriant: quinetiam oceanum Indicum quantus est, penetrent, insulasq; magno spatio à continenti separatas, pabulandi petāt gratia. Idq; ipsum palam est, potentia amplissima magnitudinis fieri, ut per tantam salū latitudinem ad loca permeent destinata. Sunt illic multæ ac mirabiles bestię, quarum è multitudine & copia partem persequemur. Leucrocuta uelocitate præcedit feras uniuersas: ipsa asini magnitudine, cerui clunibus, pectore ac cruribus leo-

ninis, capite camelino, bifulca ungula, ore ad-
 usq; aures dehiscente, dentium locis osse perpe-
 tuo. Hoc quo ad formam, Voce autem loquen-
 tium hominū sonos emulatur. Est & Eale, alias
 ut equus, cauda uero elephantī, nigro colore,
 maxillis aprinis, præferens cornua ultra cubi-
 talem modū longa, ad obsequiū cuius uelit mo-
 tus accommodata. Neq; enim rigent, sed flectunt
 ut usus exigat præliandi; quorum alterum cum
 10 pugnat, protendit, alterum replicat, ut si ictu ali-
 quo alterius acumen obtusum fuerit, acies suc-
 cedat alterius. Hippopotamis comparatur, &
 ipsa sane aquis fluminum gaudet. Indicis tauris
 color fuluus est, uolucris pernicitas, pilus in cō-
 trariū uersus, hiatus omne quod caput. Hi quo-
 que circumferunt cornua flexibilitate qua ma-
 lint, tergi durtia omne telum respuentes, tam
 immitti feritate, ut capti animas proiciant fu-
 rore. Manticora quoq; nomine inter hæc nasci-
 20 tur, triplici dentium ordine coeunte uicibus al-
 ternis, facie hominis, glaucis oculis, sanguineo
 colore, corpore leonino, cauda ueluti scorpio-
 nis aculeo spiculata; uoce tam sibila, ut imite-
 tur fistularum modulos, † tubarumq; concen-
 tum; humanas carnes audidissime affectat; pe-
 30 dibus sic uiget, saltu sic potest, ut morari eam
 nec extentissima spatia possint, nec obstacula la-
 tissima. Sunt prætereaⁿ boues unicornes & tri-
 cornes, solidis unguis, nec bifidis. Sed atrocissi-
 mum est Monoceros, monstrum mugitu hor-
 rido, equino corpore, elephantī pedibus, cauda
 suilla, capite ceruino. Cornu è media eius fron-
 te protenditur, splendore mirifico, ad longitudi-
 nem pedum quatuor, ita acutum, ut quicquid

habet tauros syluestres, maiores agrestia-
 bus, uelocitate ante omnes, colore fuluo,
 oculis ceruleis, pilo in contrarium uerso, ri-
 ctu ad aures dehiscente, iuxta cornua mo-
 bilita, tergoris durtia silicis, omne respuens
 uulnus, feras omnes uenatur. Ipsi non aliter
 quam foueis capti, feritate semper intereunt.
 Diodorus Siculus scribit libro quarto hoc
 animal carnibus pasci, feritatem excedere,
 penitusq; esse inexpugnabile: corpore ma-
 ius esse domesticis tauris, habere equi uelo-
 citatem, ore usq; ad aures fisso, rubicundo
 colore, oculis albis, nocte q; fulgentibus: cor-
 nua ueluti aures mouēs: in certamine firma
 tenet: pili contra naturam cæterorum ani-
 malium uersus caput ducuntur. Et hæc fra-
 uiribus fortitudineq; mirabili pugnat cum
 cæteris bestijs, quas superatas comedit. Est
 quoq; infestus admodum armentis, nihil
 nec pastorum uires, neq; canum multitudi-
 nem timens. Dicitur eius pellis haud quaq;
 uulneribus patere. Cum multi illum conan-
 tur ui capere, frustra defatigantur. In foueā
 delapsus, aut alio captus dolo, seipsum ex
 ira suffocat, pristinae libertatis amore. De
 Manticora scribit Plinius eodem loco in
 hunc modum: Nascitur apud eosdem In-
 dos Manticora, triplici dentium ordine pe-
 ctinatim coeunt: facie & auriculis homi-
 nis, oculis glaucis, colore sanguineo, corpo-
 re leonis, cauda scorpionis modo spicula in-
 figens, uocis, ut si misceatur fistulae et tubae
 concentus, uelocitatis magnæ, humani cor-
 poris uel præcipue appetens. Philostratus
 tertio uitæ Apollonij lib. scribit Manticora

ram feram esse quadrupedē belluam, cuius caput humano capiti assimilari ait, magnitudine uero leonem equa-
 re. Habere autem in capite setas cubitales spinarum instar, quas contra persequentes sagittorum modo iaculetur.

n (Boues unicornes.) Dictio latina unicornis, & græca μονοκεφ, omnino idem exprimunt: intelli-
 guntur tamen hic per has duas dictiones diuersa animalia, non obstante quod tam hoc quam illud unum in capite
 gestet cornu: nam unicornis bouis habet similitudinem. Monoceros uero secundum Plinium cap. 21. octauo, asper
 40 rima fera est, reliquo corpore equo similis, capite ceruo, pedibus elephato, cauda apro, mugitu graui, uno cornu
 nigro media fronte cubitorum duūm eminente. Hanc feram uiuam negant capi. Monocerotem eundem esse exi-
 stimant cum ea fera quā Indicum asinum nominant. Vnde Philostratus: Asinos præterea syluestres in uicinis pa-
 ludibus multos capi dicunt: esse aut huiusmodi feris in fronte cornu, quo taurorum more generosissime pugnant.
 Conficere aut Indos ex illis cornibus pocula, asseruntq; nullis morbis illo die affici, qui ex eiusmodi poculo pota-
 uerint, neq; si uulnerati fuerint dolere, & exigue etiam incolumes egredi, neq; ullis uenenis lædi, quæcūq; nocent
 di gratia in potu dantur: idcirco regum esse eadem pocula, & regi tantum eiusmodi feræ uenationem permitti.
 Hæc si uera essent, quis non inferret, reges illarum regionum, qui talibus utuntur poculis, immortales esse, cum
 nihil corporibus illorum possit nocere? Hac persuasione factum est, ut huius feræ cornu tantæ nostræ quoq; tem-
 pore æstimationis sit, ut id plures auro, gemmisq; cæteris omnino præponant. Nescio si quispiã probatus auton-
 45 netur feram istam capi uirginis sinu, præter unum Isidorum, qui cap. 2. duodecimi Etymol. sic scribit: Tantæ

fortitudinis est, ut nulla uenantium uirtute capiatur, sed sicut asserunt qui naturas animalium scripserunt, uirgo puella praeponitur, quae uenienti sinum aperit, in quo ille omni ferocitate deposita, caput ponit, sicque soporatus, uelut inermis capitur. Et uulgius hoc tempore persuasum, facile haec credit.

o **C** Aquae etiam gignunt.) In omnibus ferme quae in India procreantur, mira quaedam super caetera, quae alibi proueniunt, proceritas reperitur. Id autem tam in terrigenis quam aquaticis uerum esse, auctores nobiles prodiderunt. De piscium quorundam magnitudine, quae uel in Indiae fluminibus uel aequoribus generantur, contentus Solinus paucis, refert tum anguillarum, tum uermium quorundam, tum denique Balenarum Physterumque; insolitam et uelut monstruosam magnitudinem. In aquis, inquit Plinius, complura sunt, maiora etiam terrestribus: causa euidens, humoris luxuria. Querit Aristot. decima problematum sectione: Cur maris animalia maiora uegetioraque sunt quam terrae? An, inquit, quod uis solis consumendo quae terram ambiunt, copiam detrahit nutrimenti. Quam ob rem

quae abditam uitam agunt, uegetiora sunt. His igitur omnibus incommodis cum genus maritimum sit immune, merito tum adlescere potest corpore ampliori et uegetiori. Quae hic de anguilla Solinus narrat, habet ex cap. 3. noni Plinij, atque ex cap. 15. ubi et de uermibus magnis brachiatis, quibus scatet Ganges, tractat idem auctor.

p **C** Balenas.) Graeci id maris monstrum φάλαινα uocant, dicta a uerbo βάλλω, id est, mitto, quod caeteris belluis marinis haustam aquam longius et altius iaciant et emittant. Et quando dicitur balenam habere in longitudine quatuor iugera, dicit Plinius cap. 3. lib. 18. iugeris mensuram habere in longitudine pedes 240. itaque Balenae longitudo est 960. pedum, unde quidam Balenas montibus aequas esse affirmant. Physter uero ut Plinius scribit cap. 4. noni attollit se modo ingentis columnae, altiorque nauium uelis, diluuiem quandam eructat: dictus Physter, ut uideri potest, φύστρος, id est, a folle, quod is piscis inundationem aquarum eructet, ueluti flatus a folle mitti solet. q **C** Psitacum.) Plinius cap. 42. lib. 10. describit Psitacum in hunc modum: Super omnia humanas uoces reddunt psitaci, et quidem sermocinantes. India autem hanc mittit, Sitacen uel psitacen uocat, uiridem toto corpore, torque tantum miniato, in ceruice distincta. Imperatores salutatur, et quae accipit uerba pronunciat. In uino praecipue lasciuat. Capiti eius duritia eadem quae rostro. Haec cum loqui discit, ferreo uerberatur radio, non sentit aliter ictus. Cum deuolat, rostro se excipit, illi inmittitur, leuioremque se ita pedum infirmitate facit. Aristot. cap. 12. octauum naturalium animalium. sic scribit de hac aue: Omnes aues uncae, breui sunt collo et lingua lata, aptaque ad imitandum. Nam et Indica auis, cui nomen Psitacae, quam loqui aiunt, talis est, et loquacior, cum biberit uinum, redditur. Pro eo uero quod a Plinio dicitur habere torque miniatum, Solinus hic dicit illi esse torque puniceum, quem colorem Graeci nuncupant, φοινικέα, qui et alio nomine latine dicitur rutilus et spadix. Significat autem exuberantiam splendoremque ruboris. Et quando in Solino subditur: Nam studet, ut quod homines loquatur, hic est sensus et ordo uerborum: Nam studet ut ipse loquatur, quod homines loquuntur. Idem faciunt picae: unde Plinius de eis scribit in hunc modum: Est certum picarum genus, cui expressior est loquacitas quam psitacis: haec adamant uerba quae eloquuntur, nec discunt tantum, sed diligunt, meditantisque intra semet cura ac cogitatione intentionem non occultant. Constat emori eas difficultate uerbi uictas. Vide Plinium cap. 42. et 43. libri decimi. r **C** Ferrea clauicula.) Diminutiuum est a claua, intelligiturque per eam uirgula, sicut et Plinius habet radium, id est, uirgam. Et quando subditur: Intra alterum aetatis suae annum, quae monstrata sunt,

impetat, facile ictu eius perforatur. Uiuus non uenit in hominum potestatem, et interim quidem potest, capi non potest. o Aquae etiam gignunt miracula non minora. Anguillas ad tricenos pedes longas educat Ganges, quem Statius Sebofus inter praecipua miracula ait uermibus abundare, caeruleis nomine et colore. Hibina habent brachia longitudinis cubitorum non minus senum, adeo robustis uiribus, ut elephantos ad potum uentitantes, mordicus comprehensos ipsorum manu raptant in profundum, Indica maria Balenas habent ultra spatia quatuor iugera. Sunt et quos Physteras nuncupant, qui enormes ultra molem ingentium columnarum, super antennas se nauium extollunt, haustosque fistulis fluctus ita eructant, ut nimbofa alluue plerumque deprimant alueos nauigantium. Sola India mittit Psitacum aue colore uiridi, torque puniceo, cuius rostri tanta duritia est, ut cum a sublimi praecipitatur in saxum, nisi se oris excipiat, et quodam quasi praesidio utatur extraordinariae firmitatis. Caput uero tam ualens, ut si quando ad descendum plagis sit admonendus (nam studet ut quod homines loquatur) ferrea clauicula sit uerberandus.

Dum pullus est, atq; adeo intra alterum ætatis suæ annum, quæ monstrata sunt, & citius discit, & tenacius retinet. Maior paulo segnior est, & obliuiofus, & indocilis. Inter nobiles & plebeios discretionem digitorum facit numerus. Qui præstant, quinos in pede habent digitos, cæteri ternos. ^s Lingua lata, multoq; latior q; cæteris auibus: unde perficitur, ut articulata uerba penitus eloquatur. Quod ingenium ita Romanæ delitiæ miratæ sunt, ut Barbari Pſitacos mercem fecerint. ^t Indorum nemora in tam proceram sublimantur excelsitatem, ut transiaci ne fagittis quidem possint. Pomaria ficus habent, quarum caudices in orbem spatio sexaginta passuum extuberant. Ramorum umbræ ambitu bina stadia consumunt. Foliorum latitudo formæ Amazonicæ peltæ comparatur. Pomum eximie suauitatis. Quæ palustris sunt, ^u arundinem creant ita crassam, ut fissis internodijs, lem

bi uice uectitet nauigantes. E radicibus eius exprimitur humor dulcis ad melleam suauitatem. ^{*} Tylos Indiæ insula est: ea fert palmas, oleas creat, uineis abundat. Terras omnes hoc miraculo sola uincit, quod quæcunq; in ea arbor na-

sunt citius discere, Plinius uidetur id tribuere picis, non pſitacis, sicut & id: Qui præstant, quinos in pede habent digitos. Unde dicit: Minor nobilitas, quia non ex longinquo uenit, sed expressior loquacitas certo generi picarum est. Et ibidè: Nec uulgaris his forma, quamuis non spectanda. Satis illis decoris in specie sermonis humani. Verum addiscere alias negant posse, quam quæ ex genere earum sunt, quæ glande uescuntur: & inter eas facilius, quibus quini sunt digiti in pedibus: ac ne eas quidem ipsas primis duobus uitæ annis. Hucusq; Plinius.

^s (Lingua lata.) Aristot. cap. 12. secundi nat. animal. sic scribit de linguis auium: Lingua auibus est, sed uariè: alijs enim longa, alijs breuis, alijs lata, alijs angusta. Omnium maxime animalium post hominem literas proferre nonnulla auium genera queunt, uidelicet ea præcipue quibus lingua latior est. Scribit & Auicenna sexta Fen tertij canonis, linguam quæ plurimum lata sit, aut parua nimium, penitus ineptam esse ad uocis articulatæ formationem. Aptissimam autem eam linguam esse, quæ in sua lon-

gitudine magnitudineq; commensurata fuerit, quæ uel subtilis iuxta extremitatem exteriorem suam. Lingua autem substantiam esse carnem mollem albamq; quam uenas paruas, sanguineas, obq; eius calorem rubras intrare confirmat. Differt tamen hominis uox à cæterorum animalium uoce, quod hominis uox articulata sit, & quæ ex mente proficiscatur loquentis. ^t (Indorum nemora.) Mira passim de Indorum arboribus scribuntur

30. ab autoribus, quæ etiam in tantam surgunt celsitudine, ut sagittæ iactu non possint superari. Plinius causas refert in ubertatem soli, temperiem cœli, & aquarum abundantiam. Diodorus Siculus 17. Bibliothecæ uolumine, ait has Indiæ arbores ad septuaginta cubita in altum surgere, tantæq; crassitudinis esse, ut uix eas homines quatuor amplectantur. Porro de sicu Indica Plinius capite 5. libri 12. sic scribit: Ficus exilia poma habet. Ipsa se semper serens, uastis diffunditur ramis, quorum pondera adeo in terram curuantur, ut annuo spatio infigantur, nouamq; propaginem faciant circa parentem in orbem, quodam opere topiario. Intra sepem eam æstiuant pastores, opacam pariter & munitam uallo arboris, decora specie subter intuenti, proculque fornicato ambitu. Superiores eiusdem rami in excelsum emicant syluosa multitudine, uasto matris corpore, ut sexaginta pass. pleræq; orbem colligant, umbræ uero bina stadia operiant. Foliorum latitudo peltæ effigiem Amazonicæ habet, ea causa fructum integens, crescere prohibet: rarusq; est, nec fabæ magnitudinē excedens, sed per folia solibus coctus, prædulci sapore dignus miraculo. Arboris gignitur circa Acesinē maxime annem. Cæterum Amazonica pelta est scuti genus breuissimi in modum. lunæ iam mediæ. ^u (Arundinem.) Plinij uerba, unde hæc Solinus transtulit, ex capite scilicet secundo libri septimi, sunt hæc: Arundines uero tantæ proceritatis, ut singula internodia aluo nauigabili ternos interdum homines ferant. Quod autem dulcis humor ex radicibus eius exprimitur, significatur saccarum. Unde Plinius cap. 8. duodecimi: Saccaron & Arabia fert, sed laudatius India. Est autem mel in arundinibus collectum, gummiū modo candidum & c. Dioscorides in secundo uocat id glaciati mellis genus, quod in India prouenit et Arabia, quæ Felix cognominatur, collectum in arundinibus et salium modo concretum, dentibusq; fragile. Hodie uero saccarum quoq; abunde prouenit in Aegypto, Cypro, Creta, Rhodo, ac quibusdam Italiæ locis. Apud ueteres nullus eius nisi in medicinis usus fuit: hodie uero qui gulæ student, nullum epulum delicatum putant, nisi saccaro cõditum fuerit. ^x (Tylos.) De hac insula scribit Plinius cap. 11. duodecimi: Fert eadem, inquiens, palmas, oleas ac uites, & cum reliquo pomorum genere ficos. Nulli arborum folia ibi decidunt, rigaturq; gelidis fontibus, et imbres accipit. Hanc insulam in sinu Arabico Theophrastus cap. 9.

quarti de historia plantarum esse scribit.

¶ (Caucasus.) Scribunt Cosmographi Taurum montē ex Caucaso esse, et alios item permagnos montes, qui pro uarietate gentium à quibus incoluntur, nomina uariant. Nihil uero in eo nasci præter ierebinthū & sulphurium, Aristobolus autor est, et nihilominus multos in eo incolas esse, magnāq; pecudū & armentorum uim ibidem pasci. Philostratus uero in principio secundi uitæ Apollonij asserit ex Caucaso monte iucundū aromatum odorem sentiri, eamq; ob causam pantheris eum montem refertum tradit. Pantheræ enim plurimum aromatis delectantur. Et uerum quidem est quod ea parte, qua Caucasus meridiem aspicit, frugifer est, altera autē fronte qua Scythiam prospicit, maximè asper & incultus est. Vnde & memoratus Philostratus ultra scribit: In montis Caucaſi præruptis lateribus arbores è quibus thus distillat procerimas nasci, & aromatum alias multas species, inter quas & piperis arbores esse, quod tanquam agricolæ genus simiarum colit, quæ à Græcis *πύθνοι* appellatur. Passim arbores quæ piper gignunt, iuniperis nostris similes: quanquam in fronte Caucaſi solibus opposita, gigni tantum eas aliqui tradidere. Piper uero, ut dictum est, nascitur in extremis præruptisq; locis, hominum generi inaccessibilibus, ubi simiarum multitudo montis cæurnas et omnia foramina incolit. Eas autem maximi faciunt Indi, quoniam piperis, ut sic dicam, uindemiatrices sunt: quapropter & armis & canibus, leones & cæteras feras ab ipsis arcent. Quod aut ad piperis collectionē attinet, sic se habet: Accedentes Indi ad arbores, quæ in parte montis infima nascuntur, fructusq; ab illis decerpentes, paruas quasdam sub arboribus areas faciunt, ubi piper congerunt, quasi casu illic ipsum proiecentes, ceu rem neglectam et minimi ab hominibus existimatā: circumstantes uero atq; in auis abditæ simiæ talia desuper aspicientes, ubi nox aduenit Indorum opus imitata, auulsos arborum ramuscillos in areas, quas diximus, conferunt: Indi autem, ubi dies illuxit, piperis aceros affortant, quos nihil laborantes sed dormientes acquisierunt. De pipere longo, albo & nigro Dioscorides sic scribit cap. 393. secundi: Piper, inquit, arbor esse traditur in India breuis, fructu inter initia oblongo, effigie siliquarum, quæ collectæ piper longum uocantur: interius quiddam milio tenui simile est, quod quidem si consummatū sit, piper fit. Hoc igitur temporibus suis dehiscens pandensq; sese, racemulos fundit, ferentes qualia ipsi nouimus piperis grana, è quibus acida & antequam matureſcant, decerpta, candidum piper appellant. ¶ (Hebenum.) Scribunt alij auctores hebenum nedum in India, uerum & in Aethiopia inueniri. Vide Dioscoridem cap. 137. primi, & Herodotum libro tertio. Scribit Theophrastus in fine noni de historia plantarum, Hebeni lignum aspectu buxo simile esse, sed decorticatum nigerrimū reddi. Vtile, inquit, oculis ad cotem tritum. Huius duo genera constant, alterum materie laudatum pulchrumq;, alterum uile uitiatumq;. Rarum quod præstantius. Plinius cap. 41. decimifexti scribit: Spississimam ex omni materie, ideo & grauisſimam iudicari hebenum & buxum, graciles natura, neutra in aquis fluitat. Tradit ibidem, hebenum non sentire cariem. Scribit & Auicenna eam hebenum meliorem esse, quæ nigra æqualisq; sit, & in qua lineæ minimè reperiantur, quæq; tactu suo cornu tornatili sit per similes, plurimum compacta ac solida, quæ uè mordax sit, constringensq; gustans linguam, exq; ea super carbonem posita, bonus, acutus tamē progrediat odor. Est huius arboris lignum omne atq; mediale eadem ferme facie: hoc est, omnes hebeni partes tam exteriæ quàm medullæ similes sunt Gagati lapidi. Ex ijs enim arboribus quæ medullas certe habent, alijs carnosæ medulla est, alijs lignosæ, alijs membranæ similes. Carnosæ uiti, fico, punice, sambuco, ferulæ: lignosæ larici, abieti, pino: his durior atq; spissior corno, ilici, robori, cytiso, moro, hebeno, celi. De lapide Gagati habes supra cap. 35. Quod autem in materia hebenina noxius liquor contineri non possit,

non nisi ex hebeno habent. Idem ferunt materia ista liquorem non contineri noxium, & quicquid maleficū fuerit, tactu eius auerti. Hæc grãtia pocula ex hebeno habent. Ita nihil mirū si peregre sit in precio, quo etiam ipsi quibus prouenit, honorantur. Hebenum ex India Romę Michridatico triumpho primum Magnus Pompeius exhibuit. Mittit India & calamos odoratos, potentes aduersum intestinæ ægritudinis incōmoda. Dat & multa alia fragrantia, mirifici spiritus suauitate grata. Indicorum lapidum^b in Adamantibus dignitas prima, utpote qui lymphationes abigant, uenenis resistent, pauitantū uanos metus pellant. Hæc primum de ijs prædicari oportuit, quæ respicere ad utilitatem uidebamus. Nūc reddemus, quot, quæ ueræ Adamantum sint species, & quis color cuiusq; eximius. In quodam crysalli genere inuenitur materia, in qua nascitur ad aquæ similis splendorem liquidissimum, in mucronem sexangulum utrinq; secus leuiter turbinatus, nec unquā ultra magnitudinem nuclei auellanæ repertus. Huic proximus in excellentissimo auro deprehenditur pallidior, ac magis ad argenti colorem renitens. Tertius in uenis Cypri apparet, propior ad æream faciem, & plurimū ualet in medicamine, qui Siderites appellatur. Quartus in metallis ferrarijs legitur, pondere cæteros antecedens, non tamen & potestate. Nam & hic, & qui in Cypro deprehenduntur, frangi queunt, pleriq; etiam Adamante altero perforantur. At illi quos primos diximus, nec ferro uincuntur, nec igni domantur. Veruntamen si diu sanguine hircino macerentur, nec aliter, quam si calido, uel recenti, uel malleis aliquot ante fractis, & incudibus dissipatis, aliquando cedunt,

rum effectus, non raro aliam arguunt speciem & naturam. Hinc fit ut Adamas crysallo plurimum consimilis sit, quando eodem loco reperitur ubi crysallus prouenit. Vnde Plinius: Indici non in auro nascentis, sed quadam crysalli cognatione: siquidem & colore translucido non differt, & laterum sexangulo leuore turbinatus in mucronem &c. Huic uero proximus est qui in auro excellentissimo deprehenditur, quem Plinius Arabicum appellat, et supra dicto minorem esse perhibet. Incudibus ijs deprehenduntur, ita respuentes ictum, ut ferrum utrinq; dissuldet, incudes etiam ipsæ dissiliant: quippe duritia inenarrabilis est, simulq; ignium uictrix natura & nunquam incallescens, unde & nomen indomita uis græca interpretatione accepit. Sunt deinde duo alia Adamantis genera, quæ Solinus hic præterit, de quibus Plinius sic scribit cap. 4. lib. ultimi: Vnum ex ijs, inquit, uocant Cenchron, quod est milij magnitudine: alterum Macedonicum in Philippico auro repertum, & hic est cucumi semine par. Post hos Cypriæ uocatur in Cypro repertus, uergens in æreum colorem, sed in medicina efficacissimus. Post hunc est Siderites ferrei splendoris, qui scilicet in ferrarijs metallis legitur, pondere ante cæteros, sed natura dissimilis, nam & ictibus frangitur, & alio Adamante perforari potest, quod & Cyprio euenit. Primi uero ferro domari non possunt. Vnde Plinius: Siquidem illa inuicta uis duarū uolentissimæ naturæ rerū, ferri, ignisq; contemptrix, hircino rumpitur sanguine, ac nec aliter quam recenti calidoq; macerata: & sic quoq; multis ictibus, tunc etiam

possit, multa similia in rerum natura inueniuntur, quale est, quod Stygis aqua tantæ presentis ueneni esse dicitur, ut non nisi mularum ungulis contineri queat. Item si uas fiat ex hederæ ligno, uina transfluunt ac remanet aqua, si qua mixta fuerit.

a ¶ Calamos odoratos.) Intelligit Solinus calamum aromaticum. Habet autem hic calamus nomen ex similitudine calami usualis. De hoc Dioscorides cap. 17. libri primi sic scribit: Calamus odoratus ex India est, præcipua bonitas rufus, geniculis frequentibus, & qui confractus in assulas multas dissiliat, plenis araneo fistulis, subalbidus, in cōmanducando glutinosus, adstringensq; linguam gustu subacri: urinam potus elidit, eoq; cum gramine aut apij semine incoctus, substillo, hydropi, renibus ruptis, conuulsis, bibendus præcipitur. Menses quoq; admotu potuq; detrahit, tussi euaporatus per se aut cum resina terebinthina, fumo per fistulam attracto in os, medetur &c. b ¶ In Adamantibus.) Constat Adamantibus ex natua duritie nomen inditū, quod scilicet ob eius insuperabilem duritiem uix frangi possit. Sumptum est autem nomen ab α priuatiua particula, & ἀεικέλιος, quod domo et supero significat: hinc Adamas indomabilis est dictus. Vis eius est, dicit Plinius, ut uenena irrita faciat, lymphationes abigat, metusq; uanos expellat à mente, & ob id quidā Anchiten uocauerunt, ἀγχος enim apud Græcos angorem significat. Porro differentie Adamantum sumuntur inter se ex locis in quibus proueniunt, aliquando ex colore eorum, sæpe ex habitu & forma, quin & uarij eorum

præterquam eximias incudes malleosq; ferreos frangens. Hinc Adamantis duritia abiit in proverbium, ut Adamante durior appellatur leuior homo, qui à proposito flecti nequit.

c **(Magnetem.)** Scribit Plinius Nicandri testimonio, Magnetem fuisse ab inuentore sortitum nomen. Lucretius uero putat nomen habere à patria, hoc est, Magnesia. Vocatur quoq; idem lapis Hercules, uel ab Heraclia Ponti regione ubi prouenit, uel quod is lapis Herculeis, id est, maximis uiribus præditus sit. Ab effectu quoq; Siderites dicitur, quod ad se ferrum trahat: Græci enim σίδηρον ferrum dicunt. Sunt tamen qui dicunt Magnetem quinq; habere genera, quam diuersitatem à locis in quibus prouenit, trahit. Diogenianus ait uerum Magnetem sic argento similem esse, ut sæpe aspicientes fallat. Eum autem lapidem qui ferrum trahit, non Magnetem dici, sed Heracleon potius appellandum. Huius autem miranda est uis, ut pars una trahat in aquilonem, opposita uero in Austrum: et quod mirabilius est, si idem lapis in centum particulas comminatur, in singulis aiunt deprehendi hanc duplicem uim. Eam rem satis prodit instrumentum solare, quod Compassum uocant, quo nullum commodius uti uisus hucusq; pro uiatoribus inuentum est. Nam reliqua omnia solaris circa meridiem nos fallere possunt, propter insensibilem solis supra horizontem ascensum et descensum.

d **(Lychmiten.)** Vocant Græci λυχνίον lucernam, et inde Lychmites appellatur à lucernarum accensarum præcipua gratia. Nascitur secundum Plinium circa Orthosiam, totaq; Caria ac uicinis locis: sed probatissima in Indis, quam quidam remissiores carbunculum esse dixerunt.

e **(Beryllus.)** Est Beryllus lapis pallidus, transparentis, à gente apud quam prouenit, nomen habens. Plinius capite 5. lib. 37. inquit: Eandem multis naturam aut certe similem habere Berylli uidentur, in India originem habentes, raro alibi reperti. Poliuntur omnes sexangula figura artificum ingenijs, quonia hebescent, nec color surdus re percussu angulorum excitetur: aliter enim politis, non habent fulgorem eundem. Probatissimi sunt ex his, qui uiriditatem puri maris imitantur. Proximi qui uocantur Chrysoberylli, et sunt paulo pallidiores, sed in aureum colorem exeunte fulgore. Vicinè genus huic est pallidius, et à quibusdam proprii generis existimatur, uocaturq; Chrysoprasus. Quarto loco numerantur Hyacinthozontes. Quinto, quos Heroides uocant. Post eos autem Cerini, ac deinde Oleagini, hoc est, colore olei. Postremi Crystallis ferè similes: hi capillamenta habent, sordescq; alioquin euanidi, quæ sunt omnium uitia. Indi mirè gaudent longitudine eorum, solosq; gemmarum esse prædicant, qui carere auro malint, et ob id perforatos elephantorum

atq; in particulas diffiliunt: quæ fragmenta scalptoribus in usum insigniendæ cuiuscunq; modi gemmæ expetuntur. Inter Adamantem & Magnetem est quædam naturæ occulta dissensio, aded ut iuxta positus non sinat Magnetem rapere ferrum: uel si ad motus Magnes ferrum traxerit, quasi prædā quandā, quicquid Magnetis hæserit, Adamas rapiat atq; auferat. Lychmiten deinde fert India, cuius lucis uigorem flagrantia excitat lucernarum, qua ex causa λυχνίον Græci uocauerunt. Duplex ei facies, aut in purpuream emicat claritatem, aut meracius suffunditur cocci rubore. Per omne intimum sui, si quidem pura sit, inoffensam admittit perspicuitatem. At si excanduit radijs solis incita, uel ad calorem digitorum attritu excitata est, aut palearum cassa, aut chartarum fila ad se rapit, contumaciter scalpturis resistens. Ac si quando insignita est, dum signa exprimit, quasi quodam animali morfu partem ceræ retentat. Beryllus in sexangulas formas Indi atterunt, ut hebetem coloris leuitatem, angulorum re percussu excitent ad uigorem, Beryllorum genus diuiditur in speciem multifariam. Eximij interuente glauci & cærulei temperamento, quandam præferunt puri maris gratiam. Infra hos sunt Chrysoberylli, qui languidius micantes aurea nube circumfunduntur. Chrysoprasos quoq; ex auro & porraceo mixtam lucem trahentes, æque Beryllorum generi adiudicant. Hyacinthozontes, scilicet qui hyacinthos propè referant, & ipsos probant. Eos uero qui Crystallo similes, capillamentis intercurrentibus obscurant (hoc enim uitio illorum nomen est) scientissimi lapidum plebi dederunt. Indici reges hoc genus gemmarum in longissimos cylindros amant fingere, eosq; perforatos ad elephantorum setis subligantes, monilia habent, aut plerunq; ex utroq; capite insertis aureis umbilicis, ut marcentem faciem ad nitelam incendunt pinguiorem, quo per industriam metallo hinc inde addito, fulgentiorem trahant lucem.

elephantiorum seitis religant, & alios conuenit non oportere perforari, quorum sit absoluta bonitas, umbilicis statim ex auro capita comprehendentibus: ideoq; cylindros ex ijs facere malunt quam gemmas, quoniam est summa comendatio in longitudine. Quidam & angulosos putant statim nasci, & perforatos gratiores fieri medulla candoris exempta, additoq; auro, repercussa aut omnino castigata causa perspicuitatis ad crassitudinem. Ceterum Chrysoprasus nomen habet ab auro & porri succo: est enim Græcis $\pi\rho\chi\alpha\sigma\pi$ porrum. Verum quedam Solini exemplaria habent hic Chrysopassos: Chrysopassus autem latine interpretatur sparsus, uel uarius auro. Et Hyacinthozones sunt Hyacinthi, quasi zona & cingulo quodam circumligati. Cylindrum uero Græci uocant quicquid teres & oblongum fuerit: nam $\kappa\upsilon\lambda\iota\upsilon\delta\epsilon\sigma\upsilon$ græcè uolueri dicitur, unde lapidi nomen datum, à forma terete & oblonga.

10 De Taprobane insula, & qua ratione primum innotuerit: qualis illic nauigatio, quis gentis eius mos in rege eligēdo. Item de conchis, margaritis, unionibus. Cap. LXVI.

Aprobanen insulam, antequam^a temeritas humana exquisito penitus mari fidem panderet, diu orbem alterum putauerunt, et quidē eum quem habitare^b Antichthones crederentur. Verum Alexandri Magni uirtus ignorantiam publici erroris non tulit ulterius permanere, sed in hæc usq; secreta propagauit nominis sui gloriam. Missus igitur Onesicritus præfectus classis Macedonicæ, terrā istam quanta esset, quid gigneret, quomodo haberetur, exploratam notitiæ nostræ dedit, c Patet in longitudinē stadiorum septem millium, in latitudinem quinque milliū. Scindit amne interfluo, Nam pars eius bestiis & elephātis repleta est, maioribus multo quam fert India. Partem homines tenent, Margaritis 30 scater, & gemmis omnibus. Sita est^d inter ortū & occasum, Ab Eoo mari incipit, prætenta India. A Prasiana Indorum gente, dierum uiginti primò in eam fuit cursus, sed cum papyraceis & Nili nauibus illò pergeretur: mox cursu nostrarum nauium septem dierum iter factū est, e Mare uadosum interiacet altitudinis non amplius senum passuum, certis autem canalibus adeo altum, adeo depressum, ut nullæ unquam ancoræ ad profundum illius ima potuerint peruenire. Nulla in nauigando syderum obseruatio. 40 Nam neque^f septentriones illic conspiciuntur,

ab illo est descripta, parte meridionali æquatorē attingens. d C Inter ortum & occasum.) Plinius sic scribit: Incipit ab Eoo mari inter ortum occasumq; solis Indicæ prætenta, & quondā credita uiginti dierum nauigatione à Prasiana gente distare: mox quia papyraceis nauibus armamentisq; Nili peteretur ad nostrarū nauium cursus, septem dierum interuallo taxato. Strabo 15. lib. Geographiæ dicit eam distare à cōtinenti uiginti dierum nauigatione, sed naues uelorum uitio male nauigare. e C Mare uadosum.) Verba Plinij sic habent: Mare interest uadosum, senis non amplius altitudinis passibus, sed certis canalibus adeo profundum, ut nullæ ancoræ fidant: ob id nauibus utrinq; proræ, ne per angustias aluei circumagi sit necesse. De profunditate maris scribit Plutarchus in Paulo sic: Dicunt Geometriæ neq; altitudinem montis, neq; profunditatē maris ultra decem stadia protendi. Esse præterea in mari planicies, montes, uallesq; nō secus atq; in terra: & hinc euenit, ut alibi uadosum

SCHOLIA CAP. LXVI.

Scribit Ptolemæus hanc insulam orientalem, olim Simudi insulam fuisse dictam, postea Salycam, eosq; qui eam habitant Salos nuncupatos: nostro uero æuo uocant eam Samatram. Et quoniā multum distat ab alijs terris, factum est ut de eius situ, magnitudine, ac incolarū moribus plurimum discrepent autores. a C Temeritas.) Temeritatem uocat audaciam illam, qua primi homines fragili ligno commiserunt uitas suas insulcando tempestuoso mari. Vnde Seneca Tragædus in Medæa: Audax nimium, qui freta primus Rate tam fragili perfida rupit, Terrasq; sua post terga uis dens, Animam leuibus credidit auris &c.

b C Antichthones.) Dicitio composita ab $\alpha\nu\tau\iota$ contra, & $\tau\iota\beta\eta\mu$ pono. Vocant autē Græci Antichthonas eos qui nobis antipodes sunt, hoc est, aduersis nobis uestigijs incedunt, quales sunt qui ex diæmetro in superficie terræ habitant, ut sunt Hispani & Indi. c C Patet in longitudinem.) Taprobanen insulam nedum Onesicritus, uerum & alij plures adierunt, nempe Megasthenes, Eratosthenes, Nearchus, & alij multi. De magnitudine & situ eius uide Strab. lib. 15. Nos secuti Ptolemæum, pinximus eam in Asiæ tabulam, ut

fit mare, alibi profundū. **f** **C** Septem triones.) Constellatio est septem stellarum, circulum motu suo circa polum Arcticum describentium: & quia figura eius similis uidetur plastro, antiqui Græcorum $\alpha\mu\alpha\epsilon\pi\pi$, id est, plastrum appellauerunt, ab Astronomis uero urfa maior nominatur. Si hoc itaq; sydus in Taprobane insula uideri nequit, præsertim cum meridiei angulum tenet, necesse est ut ea insula non sub æquatore, sed longe ultra capricorni tropicum situm habeat. Et quādo Solinus addit, nec Vergilias ibi apparere, id nulla potest probari ratione, nisi Taprobanen posuerimus sub polum Antarcticum, id quod incoueniens quoq; est. Nam Vergiliae, quæ & Pleiades, locum habent in Tauro, & ab æquatore ultra uiginti gradus non declinant. Ergo si à polo Antartico 22. aut 23. gradibus recesseris, incipiunt iam eminere supra horizontem septem Vergilianæ stelle. Si triginta gradibus discesseris à memorato polo, eleuabitur hæc constellatio in illo loco decem gradibus: si quadraginta, uiginti &c. Hæc ex sphaera materiali notiora sunt, quàm ut hic oporteat multa de his differere. Vocantur proinde hæc stellæ Vergilianæ, quod earum ortus matutinus ostendat finem ueris. Nam cum in fine Tauri situm habeant, & sol suo motu signum Tauri & signum Geminorū pertransierit atq; initium Cancrī apprehenderit, relinquuntur Vergilianæ integro signo & amplius post solem, hoc est, ad occasum solis, si sol sit in oriente, & sic fit ut eo tempore Pleiades orientur paulo ante solis exortum. **g** **C** Lunam ab octaua.) Sensus est, Lunam uident post primā quartam usq; ad alterum diem oppositionis. Sed quare non eadem ratione luna uidetur ab oppositione usq; ad alteram quartam? Hæc ergo uel non sunt uera, aut fit aliqua occulta locorum ratione, ut luna post oppositionem non uideatur. **h** **C** Canopos.) Secundum descriptionem Ptolemaicam hæc stella declinat ab æquatore 50. gradibus, ab ecliptica uero 70. gradibus, & ob id mergitur nobis Basiliensibus sub horizonta octo gradibus, Romanis uero duobus, Siculis est in horizonte, Carthagenensibus uero eminere potest fere duobus gradibus supra horizonta. Videri ergo potest per totam Africam, Aegyptum, Arabiam, Syriam, Babyloniam, & ubi poli Arctici altitudo nō excedit quadragesimum gradum. Non itaq; est mirum, quod Canopos lucet in Taprobane insula meridiana, cum & citra tropicum Cancrī uideri possit. Quod uero sequitur in Solino de solis ortu et occasu, quod sol in ea insula oriatur ad dextrā, & occidat ad sinistrā, nulla probari potest ratione, nisi ortū et occasum ad diuersa uelis referre tempora, sed tunc nobis quoq; aquilonaribus sol oriatur æstiuo tempore ad dextrā & hyberno tēpore ad sinistram. Id certissimū est, quo latitudinis pūcto sol mane oritur, eodē puncto uespere occumbit, nisi quantū solis diurnus motus declinationē uel auxerit uel minuerit, quod tamen ultra 24. minuta fieri non potest. **i** **C** Quaternis mensibus.) Plinius dicit ternis: est ergo in alterutro mendū. **k** **C** Quæ capta erat.) Sunt qui legūt, rapta, non capta, quod Annij Plocanij libertus nō captus fuerat apud eos, sed Aquilonibus raptus, inquit Plinius, præter Carmaniam quintodecimo die Hippuros portū eius inuectus, hospitali regis clementia, sex mensū tempore inbutus alloquio &c. Rapta igitur fuit pecunia, sicut & ipse, ab Aquilonibus. Ea autem pecunia disparibus fuit signata uultibus atq; inscriptionibus, licet ponderis eiusdem. Varietas illa uultuum & inscriptionum, usq; in hodiernū diem in cupreis uidetur

Annos centum ætatem trahunt. Alijs omnibus
annosa ætas, & penè ultra humanam extenta
fragilitatem. Nullus aut ante diem, aut per diem
sõmnus. Noctis partem quieti destinant. Lu-
cis ortum uigilia anteuertunt. Aedificia modi-
ce ab humo tollunt. Annona semper eodem
tenore est. Vites nesciunt. Pomis abundant.
Colunt Herculem. ^o In regis electione non no-
bilitas præualet, sed suffragium uniuersorum.
¹⁰ Populus enim eligit spectatum moribus, & in-
ueteratæ clementiæ, & iam ^p annis grauem. Sed
hoc in eo queritur, cui liberi nulli sint. Nam qui
pater fuerit, etiam si uita spectatus sit, non ad-
mittit ad regnandum. Ac si fortè dum regnat, pi-
gnus sustulit, exuit potestate. Idcirco eò maxime
custoditur, ne fiat hæreditariũ regnum. Deinde
etiam si rex maximã præfert æquitatẽ, nolunt ei
totum licere. Quadraginta ergo rectores acci-
pit, ne in causis capitũ solus iudicet. Et sic quoque
²⁰ si displicuerit iudicatum, ad populum prouoca-
tur, à quo, datis iudicibus septuaginta, fert sen-
tentia, cui necessariò acquiescitur. ^r Cultu rex

exercitio sapientiæ uacat, & omnem usum suum in suadendo habet, aliorum munerum uacatione reuerendus.
Loci itaque dispositionibus incolarumque complexionibus tribuendum, si uel in Taprobane insula, uel in alijs locis,
memoratũ terminum homines uiuendo excedant. ^m **C** Somnus.) Id non est intelligendũ de omni homi-
num ætate, cum constet somnum multum esse in infantia, quod ea ætas sit plurimum humecta, etiam naturali hu-
more, & è diuerso in senectute sit somnus modicus, quod uitalis humor sit longæuitate siccatus. ⁿ **C** An-
nona.) Ob soli fertilitatem Taprobane incolæ nullam sentiunt caritatem, sed annuus prouectus uictualium illis
³⁰ semper in eodem tenore est. Quod autem Herculem pro deo colere dicuntur, quidam tradunt illos ob id facere,
quod Hercules post subactam à se Indiam, etiam in Taprobanen nauigarit. Alij putant, quod ex sola audita fa-
ma gestorum eius, cœperint illum colere pro deo. ^o **C** In regis electione.) Est aurea illa Theodosij Imp.
sententia, Virtute decet non sanguine niti. Docet & Aristot. libro quinto Politicorum, oportere principem qui
alijs præsit, erga dei religionem uehementer affici. Minus enim formidabunt populi ne quid contra iustitiam
fiat, si religioni deditum illum existimabunt, deique timorem habere: quin & minus contra illum audebunt in-
surgere, quasi deum habeat propitium & fauentem. Et quantum attinet ad mores, quæ admodum princeps alijs
præstat dignitate, ita eum moribus uirtutibusque omnibus præstare conuenit, præsertim quod eius facta sint om-
nibus palam, nec secretum dari possit regalibus uitijs. Et quod in Solino subditur de inueterata clementia, Seneca
etiam quoque his uerbis confirmat: Nullum clementiam magis quam regem ac principem decet: ista enim uirtus
⁴⁰ magnis uiris decori & gloriæ est. Alioquin pestifera uis est, ualere ad nocendum. Illius demum magnitudo stabi-
lis fundataque est, quem omnes tam supra se quam pro se sciunt. ^p **C** Annis grauem.) Ad magnarum re-
rum gubernationem requiritur tum sapientia, tum multarum rerum experientia, quæ sola in annosis inuenitur
hominibus. Vnde cautum erat lege apud Romanos, ne quispiam ante trigessimum annum aut consul efficeretur,
aut triumphum duceret. Obsunt præterea non raro Reipub. principum liberi. Tantum enim est parentum erga
liberos suos amoris uinculum, ut eos etiam cum iactura sæpe maxima aliorum conentur extollere. Existimant
enim principes non paruum infelicitatis genus, si priuatos reliquerint, quos ipsi in summo honore genuissent.
Quibus ergo curæ est ne fiat hæreditarium regnum, prudenter eum regem eligunt, cui liberi nulli sunt.
^q **C** Totum licere.) Longo experimento deprehensum est, ueram esse Publicanam illam sententiam.
Cui plus licet quam par est, plus uult quam licet. In rebus grauibus prudens ac graue iudicium esse conuenit.
Constat autem res capitum graues esse, utpote in quibus de uita hominis agatur. Meritò igitur apud hos est in-
stitutum, ut in ea re plures rex accipiat rectores. ^r **C** Cultu rex.) Seruatum maxime est apud ueteres, ut

pro personarum conditionibus fieret: uer-
 stium uarietas. Turpe enim existimarunt,
 si foret uirorum, puerorum, mulierum, fami-
 liarumq; uestis eadem. Caterum syrma,
 quo Taprobanae reges usi feruntur, genus
 uestis est, quae in grauioribus poematis reci-
 tandis ab histrionibus trahebatur. Fuisse
 syrmae Bacchum usum, canit Seneca tra-
 goedus in Hercule furēte. s C In pec-
 cato aliquo.) Quanto quis maiori digni-
 tate fungitur, tanto uita et moribus sanctio-
 ribus praeditus esse debet. Et si quidem is
 corruptis sit moribus, et aperuerit toti po-
 pulo fenestram ad uitia, quare is mille mor-
 tibus non sit dignus, qui comunem pestem
 inuehit in cunctos subditos? t C Am-
 busta est.) Est enim concors scriptorum
 sententia, Taprobanae sitam esse sub syde-
 re Cancrī: id si uerum est, quomodo supra
 dicitur, septentriones ibi non conspici? Prae-
 terea dicitur hic, de iugis montium Tapro-
 banae uideri latus Sericum, quod indicium
 est, insulam ipsam non usque adeo in meri-
 diem porrectam, ut nouus orbis aestimari
 possit. u C Certo anni tempore.)
 Ex Plinio omnia ista habentur, qui sic scri-
 bit cap. 35. noni: Has ubi genitalis anni sti-
 mulauerit hora, pandentes sese quadā osci-
 tatione, impleri rosco conceptu tradunt,
 grauidas postea eniti, partumq; concharū
 esse margaritas, pro qualitate roris acce-
 pti. Si purus influxerit, candorem conspici:
 si uero turbidus, foetum sordescere: eundem
 pallere, caelo minante conceptum: ex eo
 quippe constare, caeliq; eis maiorem so-
 cietatem esse quam maris: inde nubilum
 trahi colorem, aut pro claritate matutina
 serenum. Si tempestiue satientur, grande-
 scere et partus. Si fulguret, comprimi con-
 chas, ac pro ieiunij modo minui. Si uero et
 tonuerit, pauidas ac repente cōpressas, quae
 uocant physemata, efficere speciem, uerū
 inani inflatam sine corpore: hos esse con-
 charum abortus. Ceterū dos omnis in can-
 dore, magnitudine, orbe, leuore, pondere,
 haud promptis rebus, in tantū ut nulli duo
 reperiantur indiscreti: unde nomen unio-
 num Romanae scilicet imposuere delitiae:
 nam apud Graecos non est, nec apud Bar-
 baros inuentores eius aliud quam marga-
 rite. Haec Plinius.

x C Certa

dissimili à ceteris, uestif syrmae, ut est habitus,
 quo Liberum patrem amiciri uidemus. Quod
 si etiam ipse in peccato aliquo argutus sit, acre-
 uictus, morte multatur: non tamen ut cuiusquā
 attrectetur manu, sed consensu publico rerum
 omnium interdicitur ei facultas: etiam collo-
 quij potestas punito negatur. Culturae student
 uniuersi. Interdum uenatibus indulgēt, nec ple-
 beias agunt praedas, quippe cum tigrides aut
 elephantī tantum requirantur. Maria quoq; pi-
 scationibus inquietant, marinae q; testudines
 capere gaudent, quarum tanta est magnitudo;
 ut superficies earum domum faciat, et numero-
 sam familiam non arcte receptet. Maior pars
 insulae huius calore ambusta est, & in uastas
 definit solitudines. Latus eius mare alluit perui-
 ridi colore fruticosum, ita ut iuba arborum ple-
 runq; gubernaculis atterantur. Cernunt latus
 Sericum de montium suorum iugis. Mirantur
 aurum, & ad gratiam poculorū omnium gem-
 marum adhibent apparatus. Secant marmo-
 ra testudinea uarietate. Margaritas legunt plu-
 rimas, maximasq; Conche sunt, in quibus hoc
 genus lapidum requiritur, quae certo anni tem-
 pore luxuriante conceptu, sitiunt rorem uelut
 maritum, cuius desiderio hiant, & cum lunares
 maxime liquuntur aspergines, oscitatione qua-
 dam hauriunt humorem concupitum: sic con-
 cipiunt, grauidaeq; fiunt, & de saginae qualitate
 reddunt habitus unionum. Nam si purū fuerit
 quod acceperint, candicant orbiculi lapillo-
 rum: si turbidum, aut pallore languescunt, aut
 rufo innubilantur. Ita magis de caelo quam de
 mari partus habent. Denique quoties exci-
 piunt matutini aeris semen, fit clarius margari-
 tum: quoties uesperē, fit obscurius: quantoq;
 magis hauserit, tanto magis proficit lapidum
 magnitudo. Si repente micauerit coruscatio,
 intempestiuo metu cōprimuntur, clausaeq; sub-
 ita formidine, uitia contrahunt abortiua: aut e-
 nim per paruuli fiunt scrupuli, aut inanes. Con-
 chis ipsis inest sensus, partus suos maculari ti-
 ment: cumq; flagrantioribus radijs excandue-
 rit dies, ne fuscantur lapides solis calore, subsi-
 dunt, & se profundis ingurgitāt, ut ab aestu uin-
 dicentur. Huic tamen prouidentiae aetas opitu-
 latur: nam candor senecta disperit, & grande-
 scentibus conchis flauescūt margaritae. In aqua
 mollis est unio, duratur euisceratus. Nunquam
 duo simul reperiuntur, unde unionibus nomen
 datum

datum. Ultra semunciales inuentos negant. Pifcantium insidias timent conche, inde est, ut aut inter scopulos, aut inter marinos canes plurimum delitescant. Gregatim natant. * Certa examini dux est, illa si capta sit, etiã quæ euaserint, in plagas reuertuntur. Dat et India margaritas, dat etiã littus Britannicũ, sicut diuus Iulius thorum quem Veneri genitrici in templo eius diuauit, è Britannicis margaritis factum subiecta inscriptione testatus est. y Lolliam Paulinam Caij principis cõiugem, uulgatum est habuisse tunicam ex † margaritis, sestertio tunc quadringenties æstimatam; cuius parandæ auaritia pater ipsius M. Lollius, spoliatis orientis regionibus, offendit Caium Cæsarem Augusti filium, interdicta q; amicitia principis, ueneno interijt. Illud quoque expressit uetus diligentia, quod z Syllanis primum temporibus Romam illati sunt uniones.

y (Lolliam Paulinam.) Plinij uerba sic habent: Lolliam Paulinam, quæ fuit Caij principis matrona, uidi sinaragdis margaritisq; opertam, alterno textu fulgentibus, toto capite, crinibus, spiris, auribus, collo, manibus, digitisq;, quæ summa quadringenties sestertium colligebat: ipsam confestim paratam nuncupationem tabulis probare. Nec dona prodigi principis fuerant, sed auite opes, prouinciarum scilicet spolijs partæ. Hic est rapinarum exitus: hoc fuit quare M. Lollius infamatus regum muneribus in toto oriente, interdicta amicitia d Caio Cæsare Augusti filio uenenũ biberet, ut neptis eius quadringenties sestertium operta spectaretur ad lucernas.

z (Syllanis temporibus.) Fenestella tradit primum cœpisse circa Syllana tempora minutas et uiles margaritas: sed error est, cum Aelius Stilo Iugurthino bello unionũ nomen impositum, maxime grandibus margaritis, prodat. Plinius in luxum sui temporis inuehens, cap. 35. noni, de margaritis sic loquitur: Subeunt luxuriæ eius nomina et tædia exquisita perditio nepotatu.

30 Indicum itinerarium. Cap. LXVII.

B insula Aæsea consequens est ad continentem. Igitur à Taprobane Indiam reuertamur: conuenit enim res Indicas uidere. Sed si Indicis aut urbibus aut nationibus insistamus, egrediemur † a repromissæ concinnitatis modum. Proximam Indo flumini urbem habuere Capissam, quem Cyrus diruit. b Arachosiam Aracote flumini impositam, Semiramis condidit. Cadrusia oppidum ab Alexandro Magno ad Caucasum constitutum est, ubi & c Alexandria, quæ patet amplitudine stadia triginta. Multa & alia sunt, sed hæc cum eminentissimis. Post Indos

pendium, quantum ratio pateretur, ut in eo nõ esset prodiga copia, nec damnosa concinnitas. Meminit igitur hic sue promissionis. b (Arachosiam.) Capitur Arachosia aliquando pro regione confine Drangianæ, ali quando pro urbe illius prouinciæ, sita iuxta fluuium Arachotam. Antiqua exemplaria perperam hic habent, Erimanto flumini impositam. c (Alexandria.) Est una Alexandria in Aria, an uero Solinus illam intelligat, nescio, præsertim cum non sit rectum iter per eam ab Arachosia ad Carmaniam desertam. Est et alia

x (Certa examini dux est.) Quidam tradunt, sicut apibus, ita concharum examimbus singulas magnitudine et uetustate præcipuas esse ueluti duces, miræ ad cauendum solertia: has urinantium cura peti, illis captis facile cæteras palantes retibus includi. Sic quoque Arrianus nomine Megasthenis scribit, Conchas in quibus margaritæ et uniones gignuntur, retibus capi, gregatimq; multas ueluti apes depasci, regemq; suum habere, ac si contingat regem comprehedi à piscatoribus, eas protinus circumfundi, nec uim effugere, fugiente rege et ipsas effugere. Nedum aut in Taprobana, uerũ et in alijs Indiæ regionibus inueniuntur margaritæ. Mittit et Persicus sinus circa Arabiam optimas margaritas: quin et Bosphorus Thracius rufos ac paruos in conchis habet uniones. Britannia quoq; habet paruos uniones atq; decolores.

SCHOLIA CAP. LXVII.

Principium huius capituli uidetur mendum habere, quo diluendo multi desudant. Nam cum exemplaria cõmuniter habeant, A in insula Aæsea, et nulla inueniatur insula quæ sic uocetur, Solini aut intentio sit, ab insula Taprobane deflectendum ad continentem Indiæ terram, quibusdam uidetur hic sic legendum: Ab insula autem ea cõsequens est, subaudi, ut redeamus ad continentem. Alij alias habent coniecturas, nos uerisimiliorem signauimus. Ceterum quæ hoc capite Solinus refert, abunde tradit Plinius cap. 23. libri sexti. a (Repromissæ concinnitatis.) Dixerat Solinus in proœmio, se librum præparaturum ad com

Alexandria in Carmania iuxta fluvium Salam. Vide Ptolemeum. d **C** Ichthyophagi.) Inuenimus in Ptol. Hippophagos & Anthropophagos loca inhabitare septentrionalia, sed quæ locum occupauerint Pisciuoræ in Asiæ amplissima regione, ex ipso non constat. Sunt Ichthyophagi in Africæ extremis partibus iuxta Troglodytas, sed de his Solinus hic non loquitur, cum dicat ex Pisciuorarum regione perueniri in Carmaniam desertam. Habes & Ichthyophagorum sinum apud Ptol. sed iuxta sinum Persicum in extremitate Arabiæ Felicis. Sunt alij qui Ichthyophagorum regionem ponunt ultra Carmanorum regionem secus mare, habentem Gedrosiam ab oriente, ubi tam homines quam pecora eorum uescuntur piscibus, & rursum pecorum carnes præbent piscibus. Pisces ad solem assant, postea ex his panem conficiunt, frumenti paululum admiscentes. e **C** Solis insula.) Hanc insulam aiunt uocari Nosalam, & est inculta sacraque Soli. Plinius dicit eam esse cubile Nympharum rubens, in qua nullum non animal absumitur incertis causis. Martianus tamen dicit uel feruoris animalia in ea interire: unde si quis imprudens eam adeat, amplius non apparet. Habet autem hæc insula situm in sinu Persico.

f **C** Ab Hytani flumine.) Flumen Carmaniæ Hytanis, inquit Plinius, portuosum & auro fertile. Ab eo primum septentriones apparuisse adnotauere, Arcturum nec omnibus cerni noctibus, nec totis unquam. Hæc Plinius. Quomodo ista conueniant cum Ptolemæo, qui extrema loca Carmaniæ scribit habere eleuationem polarem 20. graduum, Cosmographis discutiendum relinquo. Ego facile hic meam possem proferre sententiam, sed prudens calamum contineo. g **C** Achemenidis.) Achemenes primus Persarum seu Parthorum rex fuisse dicitur, à quo succedentes reges Persarum omnes Achemenes dicti sunt. Sunt qui Achemenen Parthorum seu Medorum dicunt fuisse ciuitatem. De Carmanorum moribus uide Melam lib. tertio. h **C** Ab Alexandria Aegypti.) Plinius cap. 23. sexti paulo dilucidius describit hoc iter, sic inquit: Nec pigebit totum cursum ab Aegypto exponere, nunc primum certa notitia patecente. Digna res, nullo anno imperij nostri minus festerijs quingentis millibus exhauriente India, & merces remittente, quæ apud nos centuplicato ueneant. Mille millibus pass. ab Alexandria abest oppidum Heliopolis, inde nauigant Nilo Coptum 303. millia pass. qui cursus Etesijs flantibus peragitur 15. diebus. A Copto camelis itur aquationum ratione mansionibus dispositis. Prima mansio appellatur Hydreuma, secunda est in mote, tertia in altero Hydreumate & c. tandem peruenitur ad Berenicen oppidum, ubi portus maris rubri. Et quia maior pars itineris conficitur noctibus propter æstus, & statim die absumuntur, totum à Copto Berenicen iter duodecimo conficitur die. Nauigare incipiunt æstate media ante Canis ortum, aut ab exortu protinus, ueniuntque circiter 30. die Ocelin Arabiæ aut Canan thuriferæ regionis. Est & tertius portus qui uocatur Muzæ, quem Indica nauigatio non petit, nec nisi thuris odorumque, Arabicorum mercatores. Intra oppida regia, eius unum appellatur Saphar, aliud Sabe. Indos autem petentibus utilissimum est ab Ocelli egredi: inde uento Hipalo nauigant diebus 40. ad primum emporium Indiæ. Muzirum non expetendum propter uicinos piratas, qui obtinent locum nomine Hydras, neque est abundans mercibus. Præterea longe à terra abest nauium statio, lintribusque efferuntur onera quæ geruntur. Regio autem ex qua piper monoxyli lintribus Baracen conuehitur, uocatur Cottonara. Ex India renauigant mense Aegypto Tybi incipiente, nostro Decembri, aut utique Mechiris Aegypti intra diem sextum, quod fit intra idus Ianuarias nostras: ita euenit, ut eodem anno remeant. Nauigant autem ex India uento Vulturno, & cum intrauere rubrum mare, Africo uel Austro. Hæc Plinius.

media estate soluit. Reuertentes nauigant Decembri mense. Secundus ex India uentus est Vulturinus. At cum uentum est in rubrum mare, aut Africus, aut Auster uehunt. Spatium Indiae decies septies centena & quinquaginta millia passuum proditur. At Carmaniae centum millia, cuius pars non caret uitibus. Preterea habet genus hominum, qui non alia quam testudinis carne uiuunt, hirsuti omnia facie tenus, quae sola leuis est. Idem cornis piscium uestiuntur, Chelionophagi cognominati.

De sinu Persico, atq; Arabico, deq;
Azanio mari. Cap. LXVIII.

Rumpit haec littora rubrum mare, idq; in duos sinus scinditur; quorum qui ab oriente est, Persicus appellatur, quandoquidem oram illam habitauerunt Persidis populi, uicies & sexagies centena millia passuum circuitu patens. Ex aduerso unde Arabia est, alter Arabicus uocatur, oceanum uero qui ibi influit, Azanium nominant. Carmaniae Persis annectitur, quae incipit ab insula Aphrodisia, uariarum opum diues, translata quondam in Parthicum nomen, littore, quo occasus obiacet, porrecta in millia passuum quinquaginta. Oppidum eius nobilissimum Susa, in quo templum Susae Dianae. A Susis Babytace oppidum centum triginta quinque millibus passuum distat, in quo mortales uniuersi odio auri conemunt hoc genus metalli, & abijciunt in terrarum profunda, ne polluti usu eius, auaritia corrumpant aequitatem. Hic inconstantissimus est terrarum modus, nec immerito, cum aliae circa Persida nationes schoenis, aliae parasangis, aliae incomperta disciplina terras metiantur, & incertam fidem faciat mensurae ratio discors.

alterum efficit sinum. a (Aphrodisia.) Graeci ἀφροδίτην Venerem dicunt, datumque est huic insulae nomen istud, quod in ea Venus religiosissime coleretur. Vocatur alio nomine κολιάς, & habet locum in sinu Persico, ubi Persis à Carmania dispescitur. Meminimus & supra quomodo Persis olim translata fuerit in Parthicum nomen. b (Susa.) Testantur Strabo & Herodotus hanc urbem quoque Memnoniam dictam, à Memnone Tithoni patre, scribuntque eius urbis ambitum complecti centum et uiginti stadia, figurae esse oblongae. In ea urbe, ut Plinius tradit, uetus fuit Persarum regia, dicta Susa, ἡ τῶν κελίων, hoc est, à liliis, quorum est in ijs locis ingens copia: incolae enim regionis eius susa lilia nuncupant, imò Hebraei & omnes Syri uocant liliam יָשָׁן. c (Babytace oppidum.) Plinius: Tigridis alueo oppidum est Babytace: abest à Susis 135. M. passuum. Ibi mortaliu soli aurum in odio contrahunt, id defodiunt, ne quo cui sit in usu. d (Inconstantissimus modus.) Inconstantiam illam uocat uariam metiendae terrae rationem, cum quidam utantur schoenis, alij parasangis, & alij alia mensura. Est autem χοίτη inter alia significata mensurae genus, quo terram metiuntur, constans secundum Herodotum sexagenis stadiis. Parasanges autem secundum eundem constat tricenis stadiis. Plinius cap. 14. lib. duodecimi dicit schoenum habere stadia 40. hoc est, passus quinque millia. Alij sunt

Tota haec nauigatio dirigitur ad promontoria Indiae, quod hodie Calicut uocant, iuxta quod et insulam Baracam constat sitam, ex decima Asiae Ptolemaica tabula. Porro monoxyle littres, sunt nauigia quae ex solo ligno sunt fabricata: nam μόνον est unum seu solum, & ξύλον lignum.

i (Chelonophagi.) Sonat haec graeca uox testudini uoros. Graeci enim χελώνων testudinem, & φάγοι uoracem dicunt. Vnde Plinius cap. 24. lib. sexti: In Carmaniae angulo sunt Chelonophagi, testudinum superficie casus tegentes, carne uescentes &c. Ptolemaeus ponit Chelonophagos sub tropico Cancris in Carmania.

SCHOLIA CAP. LXVIII.

Scribit & Pomponius Mela de Arabiae et Persico sinu, sed paulo aliter quam Solinus. Arabici, inquit, sinus & os arctius & latitudo minor est, maior aliquanto recessus, & multo magis longa latera, imit penitus, introrsusque, dum Aegyptum penè & montem Arabiae Casium attingit, quodam fastigio minus ac minus latus, & quo magis penetrat, angustior. Sic Diodorus Siculus lib. 4. Arabici sinus ostia, inquit, patet ad oceanum qui meridiem respicit, plurimum stadiorum longitudine, quae Arabiae Troglodytarumque finibus terminatur. Ex his autoribus manifestum est, sinum Arabicum & mare rubrum idem esse, sicut & sinus Adriaticus non differt à mari Veneto. Solinus autem hic scribit, mare rubrum efficere sinum Arabiae cum, & alterum ab altero seiungit, ut uide licet itaelligas sinum latiore aquarum effusionem, quae post angustias Troglodytarum iuxta littus Arabiae confusgit, unde & aqua in recessum Persicum sese diffundit, &

inquit, qui 22. stadia singulis schoenis dedere. Sunt alij qui & Plinij locum uitiatum asserunt, pro XL. legentes LX.

SCHOLIA CAP. LXIX.

De Parthorum regione ita scribunt histori: Parthia est regio nemorosa, montana, & inops frugum. Gens ipsa primum obscurissima, postea Macedonibus seruiuit, sed procedente tempore tantum in uirtute creuerunt, ut non tantum finitimis imperarent, sed à Romanis, omnium gentium uictoribus, bello petiti, eos magnis cladibus uicerunt. Post defectionem Macedonici imperij sub regibus fuit, & Arsaces ab Arsace primo rege dicebatur. Nos ut potuimus, in angusta tabula expressimus situm Parthiae cum circumiacentibus regionibus, quarum mentionem hic facit Solinus. Sequenti autem sumus Ptolemaicam descriptionem, à qua Solinus paululum discrepat, si plagas orbis exactè animaduertas. a C Passargada.) Quidam legunt, Passargada. Et scribit Strabo libro 15. idcirco Cyrum regem Passargadas in honore habuisse, quod ibi Astyagem Medum ultimo praelio superarit: quo loco plura de Cyri sepulchro refert. Curtius lib. 10. scribit, quod cum Alexander Magnus illuc uenisset, iussit aperiri Cyri sepulchrum, in quo erat conditum eius corpus, cui dare uolebat inferias. Auro argentoq; repletum esse credidit, ita Persae uulgauerant: sed praeter clypeum eius putrem, & arcus duos Scythicos, & acinacem nihil reperit. Ceterum corona aurea imposita, amiculo, cui assueuerat ipse, solium in quo corpus iacebat uelauit: miratus tanti nominis regem, tantis praeditum opibus, haud preciosius sepulchrum habere, quam si fuisset ex plebe.

SCHOLIA CAP. LXX.

Chaldaeorum regio denominata est Babylonia, à Babylone metropoli regni, quae primum nomen בבל Babel sortita est à confusione linguarum quae in eo accidit loco, ut caput undecimum Geneseos explicat: cuius confusions meminit & Sibylla in hunc modum: Cum omnes mortales una lingua uerentur, quidam ex ijs altissimam turrim aedificauerunt, caelum per eam cupientes scandere: dii uero turbines mittentes euertere turrim, et propriam atq; diuersam unicuiq; tribuere linguam, unde urbem quoq; contigit appellari Babylonem. Haec Iose-

phus cap. 9. primi Antiquitatum. Quis uero primum condiderit Babylonem, sunt multae inter autores opiniones. Diodorus Siculus, Iustinus, Strabo & Ouidius scribunt eam à Semiramide primum constructam. Berofus uero dicit Belum secundum Assyriorum regem fundamenta Babyloniae oppidi magis quam urbis iecisse, postea Semiramis ex oppido fecit urbem. De magnitudine eius sic scribunt: Urbs Babylon in ingenti planitie sita est, forma quadrata. Magnitudine quoq; uersus centenum uicenum stadiorum: in summa quadringentorum & octoginta in circuitu quatuor laterum urbis. Strabo uero lib. 16. aliter scribit, nempe in hunc modum: Babylon, inquit, in campo iacet, muri ambitum habet 385. stadiorum: eius crassitudinem pedum 32. altitudinem inter turres cubitorum quinquagenum, turrium ipsarum sexagenum: uiam super moenibus tam latam, ut quadrigae occurrentes facile pertransire possint, unde et hoc ex septem spectaculis orbis unum dicitur. Non conuenit inter autores, de circuitu huius urbis, quibusdam plura signatibus stadia, alijs pauciora. Sed fieri potest, quod haec diuersitas hinc nata sit, quod non sit

De Parthia, & Cyri sepulchro.

Cap. LXIX.

Parthia quanta omnis est, à meridie rubrum mare, à septentrione Hyrcanum saltu claudit. Regna in ea duodeuiginti dissecantur in duas partes. Undecim quae dicuntur superiora, incipiunt ab Armenio limite, & Caspio littore porrecta ad terram Scytharum, quibus concorditer degunt. Reliqua septem inferiora (sic enim uocantur) 10 habent ab ortu Arios Arianosq; Carmaniam à medio die, Medos ab occidui solis plaga, à septentrione Hyrcanos. Ipsa autem Media ab occasu transuersa, utraque Parthiae regna amplectitur. A septentrione Armenia circumdatur, ab ortu Caspium uidet, à meridie Persidem, deinde tractus hic procedit usque ad castellum quod Magi obtinent Passargada nomine. Hic Cyri sepulchrum.

De Babylone, de Atlantico oceano, de Gorgonum, ac Fortunatis insulis. Cap. LXX.

Babyloniae gentis caput Babylon est, à Semiramide condita, tam nobilis, ut propter eam & Assyrii & Mesopotamii in Babyloniae nomen transierint. Urbs est sexaginta millia passuum circuitu patens, muris circumdata, quorum altitudo ducentos pedes detinet, latitudo quinquaginta, in singulos pedes ternis digitis ultra quam mensura nostra est altioribus. Amne interluitur Eu. 40

phratē. Belli ibi Iouis templum, quem^a inuento
rem coelestis disciplinæ tradidit etiam ipsa reli-
gio, quæ deum credit. In æmulationem urbis
huius^b Ctesiphontē Parthi condiderunt, c Tem-
pus est ad oceanī oras reuerti, represso in Aethi-
opiam stylo. Namq; ut Atlanticos estus accipe-
re ab occidente & Hispania iam dudū dixera-
mus, ab his quoq; partibus mundi unde primū
Atlantici nomen induat, exprimi par est. Pela-
10 gus Azanium usque ad Aethiopum littora
promouetur, Aethiopicum^d ad Mossylicum
promontorium, unde rursus oceanus Atlanti-
cus, Iuba igitur uniuersæ partis quam plurimi
propter solis ardorem peruiam negauerunt, fa-
cta etiam uel gentium uel insularum cōmemo-
ratione ad confirmandæ fidei argumentū, om-
ne illud mare ab India usq; ad Gades uoluit in-
telligi nauigabile, Cori tamen flatibus, cuius spi-
ritus præter Arabiam, Aegyptum, Maurita-
20 niam euehere quāuis queant classē, dummo-
do ab eo promontorio Indiae cursus dirigatur,
quod alij Lepten acran, alij Drepanum nomi-
nauerunt. Addidit et stationum loca, & spatio-
rum modum. Nam ab Indica prominentia ad
Malachum insulam, affirmant esse quindecies
centena millia passuū, à Malacho ad Sceneon
ducenta uiginti quinq; millia, Inde ad insulam
Sadantum centum quinquaginta millia: sic con-
fici ad apertum mare decies octies centena &
30 septuaginta quinq; millia. Idem opinioni pluri-
morum, qui ob solis flagrantia, maximam par-
tis istius regionem ferunt humano generi inac-
cessam, sic reluctatur, e ut mercantiū ibi trāsitus

frons Africae, quam Caput bonæ spei uocant, gradum quadragesimū ab æquatore non excedit, hoc est, si absca-
deres totam portionē terræ, quā parallelus ille qui trānsit per Corsicam insulā maris mediterranei, ad septentrio-
nem relinquit, extenderetur tunc terra ad aquilonē & austrum æquali latitudine. Nihil est igitur quod prohibeat
nauigationē posse fieri ab India ad mare Atlanticū, sicut & Iuba quæ Solinus citat, docuit, cum ultra quadragesi-
mum ab æquatore gradū, præter raras quasdā insulas, nulla terra, sed uastissimū mare in austrum porrigatur. Cæ-
terum ab Arabico sinu, aut si mauis, ab Azanio mari, occurrunt multa promōtoria in littoribus Africae, quorum
40 quædā hic Solinus describit, sed hodie à Lusitanis alia sortita sunt nomina. Nam dum à Lusitania soluūt, primū
ueniunt ad Mederam, deinde ad Canarias seu Fortunatas insulas, hinc ad Caput album, deinde ad regnū Senegæ,
ab hoc regno ad Caput uiride, promontoriū insigne: hinc ad regnū Gambrae, ab eo ad Sagres & ad regnū Mel-
li, tandem ad extremā Africae frontem, quā Caput bonæ spei uocant: hinc cursus nauis reducitur ab austro uersus
æquatorē per uariarū gentium et insularū littora, donec tandem superato sinu Barbarico perueniatur ad Indiam.

d C Mossylicum promontoriū.) Ptolemæus uocat hoc promontoriū et emporiū, scribitq; simplici s, Mo-
sylon, & est apud Troglodytas in angulo terræ ubi sunt angustie maris rubri inter Arabiam Felicē et regionem
Troglodytarum, habens ex opposito in Arabia Felice promontoriū Ocelis. Poteris igitur illuc signare in tabula
quam pro Asia ordinauimus. Porro promontorium Drepani, quod in India Solinus dicit esse, in Ptolemæo non
iuuenitur, quod ego sciam: nec Malachi, Sceneos, Sadani insularum mentionem facit. e C Ut mercantium
ibi transitus.) Plinius sic habet: Quin & cōmercia ipsa infestant ex insulis Arabes Ascitæ appellati, quoniam

non sit apud omnes eadem stadiorum quan-
titas. a C Inuentorem coelestis disci-
plinæ.) Plinius cap. 26. sexti: Durat ad-
huc, inquit, in Babylone Iouis Belli templū.
Inuentor hic fuit syderalis scientiæ. Capite
uero 36. lib. septimi Astrologiam dicit rea-
perisse Atlantem Libyæ filium. Alij eius in-
uentionē tribuunt Abrahamo patriarchæ,
alij alijs. Berofus libro 3. dicit Noham do-
cuisse homines astrorum cursus, annuūq;
distinxisse ad cursum solis, & duodecim
menses ad motū lunæ. Sed fieri potest ut à
multis hæc ars sit adinuēta, sed à nullo per-
fectē, donec singuli suas inuentiones in unū
contulerint, aut quod prior inuenit, poste-
rior excoluerit. b C Ctesiphontem.)
De hac ciuitate Strabo uolumine 16. sic
scribit: Prope Seleuciam uicus maximus
est nomine Ctesiphon, in quo Parthorum
reges hyemant, Seluciae parcentes, ne à
Scythia & militari natione opprimerētur.
Hic uicus ciuitatis potentiam ac magnitu-
dinem habet, adeo ut Parthorum multitu-
dinem & apparatus omnem recipiat, ac
uenalia et necessaria artificia illis suppeditet.
In eo Parthorū reges in hyeme propter
aëris temperiem degere solent, æstate uero
in Hyrcania & Ecbatani agunt.

c C Tempus est.) Vult hic Solinus
ostendere, mare etiam esse nauigabile ab
Azanio mari usq; ad Atlanticū oceanum,
hoc est, ad Gades & Fortunatas insulas, cū
terra uersus polum Antarcticum non tam
longa sit sicut est ad polum Arcticum: imò

bubulos utres binos sternentes ponte, piraticam exercēt sagittis uenenatis. Habēt proinde hoc nomen Ascitæ ob rem ipsam. Sonat enim ἀσκιος Græcis utrē, f C (Tanta pernicitate.) Scribit Plinius capite 29. sexti, gentes Troglodytarum Therothoas à uenatu dictos, & mira uelocitate. Nam Græci ὑπερῆνυ uenatorem dicunt.

g C (Gorgones insulæ.) Gorgonibus ab horrendo aspectu & uelocitate nomen inditum est. Græci enim γοργὼν tum terribilem, tum uelocem dicunt. Gorgones itaq; monstris pernicissimis non absimiles, occidentem uersus in extremis orbis finibus habitasse, constans est autorum sententia. Aduersus has Perseus eximia fortitudine præstans, nō paruo discrimine bellum gessit. Euerunt autē Phorci filie tres, unde & Phorcydes à patre cognominatæ sunt. Earum nomina fuerunt, Euriale, Stheno, & Medusa. Cum uero Gorgones sæpe uicinis Atlantibus bellū intulissent, ad postremum tandem à Myrina Amazonum regina Atlantidū gratia precibusq; impulsæ, uictæ ac penitus deletæ narrantur. h C (Hesperionceras.) Sonat hæc uox, occidentale cornu, & est extremum Africæ continentis promontorium, ubi scilicet ueluti in fronte circūaguntur naues in occasum ac mare Atlanticum, quod hodie uocant Caput bonæ spei. Contra hoc promontorium Gorgones insulæ narrantur, Gorgonum mulierum quondam domus, bidui nauigatione distantes à continenti, ut tradit Xenophon Lampsacenus. Penetrauit in eas Hanno Pœnorum Imperator, prodiditq; hirta sceminarū corpora uiros pernicitate euasisse, duarūq; Gorgonum cutes argumenti & miraculi gratia, in Iunonis templo posuit, spectatas usq; ad Carthaginē captam. i C (Fortunatas.) Vocantur hæ insulæ Fortunatæ ob nimiam earum fertilitatem rerumq; copiam: eas nunc Hispani appellāt Canarias,

ob id quod canibus maximè abundant. Absunt à Gadibus milliariibus Hispanicis 1200. ponunturq; sub parallelulo transiente per Syenen. Inhabitantes proinde quasdam earum gentes ferinæ, quibus nulla est religio, nullus deum mor, nulla uerecundia, quippe qui nudi incedunt bestiarū more. Translatas ferunt nostro æuo in eas insulas Creticas uites, quæ ibi non ignobilius uinum proferunt quàm in Creta ipsa. k C (Ombrion.) Græci ὀμβρίον pluuialem dicunt. Hoc tempore numerantur decem insulæ Fortunatæ, quarum septem sunt cultæ, tres deserte. Quæ coluntur, uocantur Fractalancea, Magna fors, Grancamaria, Teneriffa, Gienera, Palua, Ferro. Ex his quatuor colunt Christū, et tres idolis seruiūt. l C (Ferulæ.) Est ferula genus fruticis, de qua uide Plin. cap. 22. lib. 13. m C (Caprariæ.) A caprarū multitudine uidetur nomen habere, sicut Canaria à canibus dicitur. &

infestari ex Arabicis insulis dicat, quas Ascitæ habent Arabes, quibus è re nata datum nomē est. Nam bubulis utribus contabulatas crates superponunt, uectatq; hoc ratis genere, prætereuntes imperunt sagittis uenenatis. Habitari etiam Aethiopiæ adusta Troglodytarum, & Ichthyophagorum nationibus, quorum Troglodytæ tanta pernicitate pollēt, ut feras quas agitant, cursu pedum assequant. Ichthyophagi non secus quàm marinæ belluæ nauo in mari ualent. Ita exquisito Atlantico mari, usq; in occasum, etiam Gorgonum meminit insularum, & Gorgones insulæ, ut accepimus, obuersæ sunt promontorio, quod uocamus Hesperionceras. Has incoluerunt Gorgones monstra, & fanè adhuc mōstrosa gens habitat. Distant à continenti bidui nauigatione. Prodedit deniq; Xenophon Lampsacenus, Hannonem Pœnorū regem in eas permeauisse, repertasq; ibi sceminas aliti pernicitate, atq; ex omnibus quæ appa-

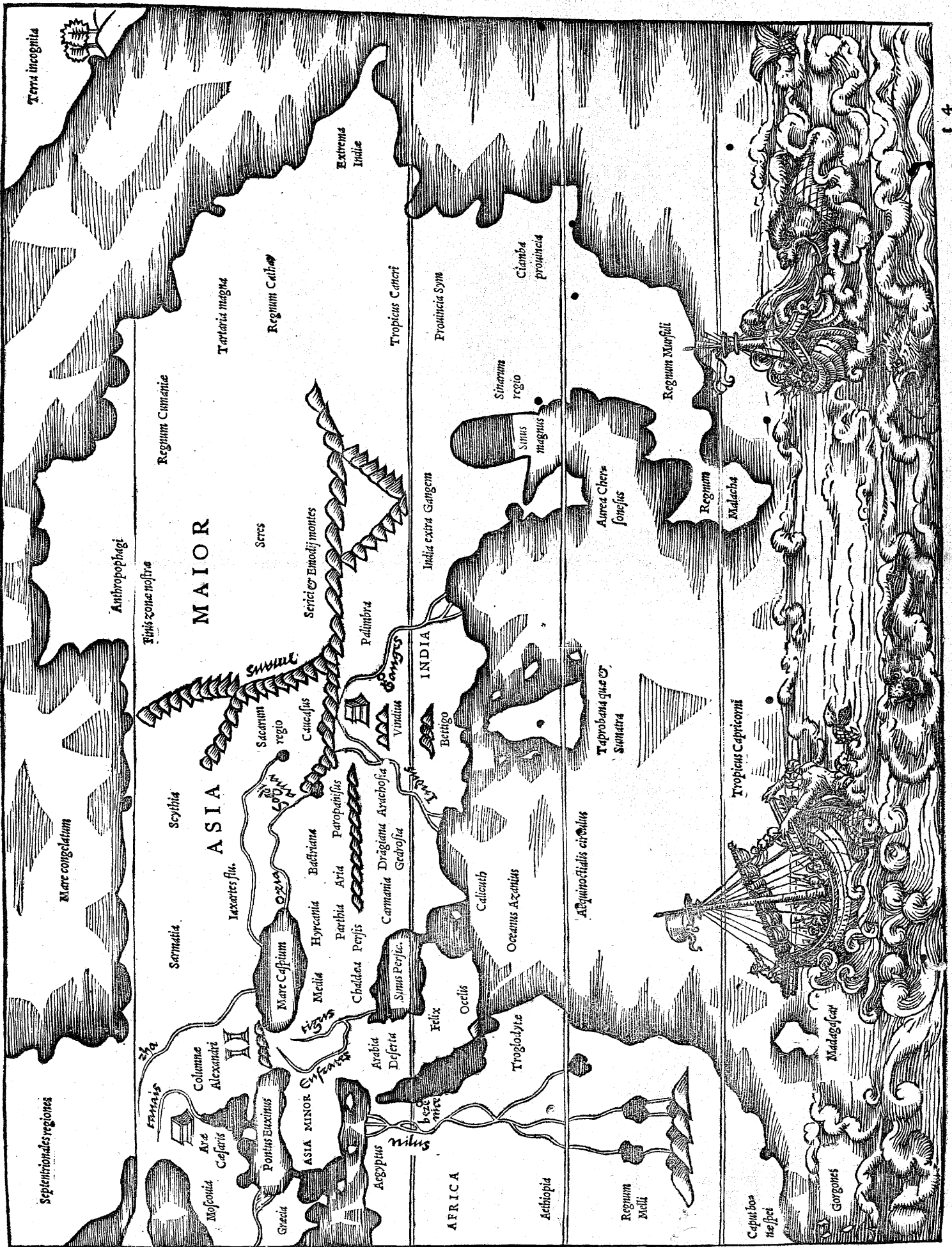
ruerant duas captas, tam hirta atq; asperō corpore, ut ad argumētum spectandæ rei, duarum cutes miraculi gratia inter donaria Iunonis suspendit, quæ durauere usq; in tempora excidij Carthaginensis. Ultra Gorgonas Hesperidum insulæ, sicut Sebosus affirmat, dierum quadraginta nauigatione in intimos maris sinus recesserunt. Fortunatas insulas contra laeuam Mauritanicæ tradunt iacere, quas Iuba sub meridiem quidē sitas, sed proximas occasui dicit. De harum nominibus expectari magnum mirum reor, sed infra famam uocabuli res est. In prima earum, cui nomen est Ombrion, ædificia nec sunt, nec fuerunt, Iuga montium stagnis madescunt. Ferulæ ibi surgunt ad arboris magnitudinē. Earum quæ nigrae sunt, expressæ liquorem reddunt amarissimum. Quæ candidæ, succos reuomunt etiam potui accommodatos. Alteram insulam Iunoniam appellari ferunt, in qua pauxillæ ædes ignobiliter ad culmen fastigiatae. Tertia huic proximat eodem nomine, nuda omnia. Quarto loco Caprariæ appellat,

enormibus lacertis plusquam referta. Sequitur
 Nivaria aëre nebuloso, & coacto, ac propte-
 rea semper nivialis. Deinde Canaria, repleta ca-
 nibus, forma etiam eminentissimis; inde etiam
 duo exhibitæ Iubæ regi. In ea ædificiorum du-
 rant uestigiâ, Avium magna copia, nemora
 pomifera, palmeta caryotas ferentia, multa nux
 pinea, larga mella, amnes siluris piscibus abun-
 dantes. Perhibent etiam expui in eam undoso
 10 mari belluas, deinde cum mōstra illa putre-
 dine tabefacta sunt, omnia illic infici
 tetra odore, ideoq; non penitus
 ad nuncupationem suam
 congruere insula-
 rum quali-
 tatem,

Nivaria à niue, quam tamē quidam uocant
 Ningariam à ningendo. n. C. Duo ex
 hibiti.) Plinius sic habet: Ex quibus per-
 ducti sunt à Iuba duo. Quin apparent ibi
 uestigia ædificiorum. Cum autē copia om-
 nes, pomorū et avium omnis generis abun-
 dent, hanc & palmetis caryotas ferentia-
 bus, ac nuce pinea abundare. Esse copiam
 quoque mellis. Papyrus quoq; & siluros
 in annibus gigni. Sunt autē caryota frū-
 ctus palmarum, quos et dactylos & palmu-
 las uocant. Silurus uero piscis est magnus,
 non absimilis ei quem sturionem uocant,
 qui in Nilo Aegypti flumine frequens est;
 & in Danubio quoq; nonnunquam
 inueniri perhibetur.

POLYHISTORIS CAII IULII SOLINI
 VNA CVM SCHOLIIS, FINIS.

Subiicimus Solino hic sub finem, amice lector, totius *Asiæ* maioris picturam, in qua singulas, quoad fieri potuit, expressimus regiones in quas *Asia* ipsa distribuitur, nisi ubi loci angustia nobis obstaculo fuit, potissimum in *Asia* minori. Huic tamen defectui succurrimus per aliam figuram, quam posuimus supra capite quinquagesimo primo, quæ explicatius tibi ob oculos ponit *Asiæ* minoris atq; multarum *Syriarum* regiones. *Africæ* uniuersalem descriptionem habes capite quadragesimo. *Europæ* autem figurationem expressiorem inuenies infra in *Pomponio* mox post principium. *Asiæ* ab oriente in presenti tabula adiecimus extremam oram, ut à nostri æui hominibus est explorata.

IN POMPONII MELAE COSMOGRAPHI
TRES LIBROS DE SITV ORBIS
PRAEFATIO.

Vantus feruor fuerit olim in doctis hominibus ad explorandum orbis situm, satis indicant plurimorū relicta scripta. Quot citat Strabo, qui tempore Christi saluatoris nostri fuit, qui ante illum in Cosmographia scripserunt? Subsequutus Ptolemæus, habuit & is qui ante illum scripserunt, quos in suo opere imitaretur, & rursus quos carperet. Successit utriq; Pomponius Mela, aut saltem Ptolemæo coæuus. fuit, qui non minori industria in ipsa Hispania conscripsit orbis situm, quam Strabo in Græcia, aut Ptolemæus in Aegypto. Coæuum dico fuisse Ptolemæo, quia fuit ante Plinium & Solinum, cum eius scripta ab illis citentur. Coniectura quidam mouentur illum fuisse sub Iulio Cæsare, alij sub Claudio Imperatore, quod in tertio libro sic scribat: Britannia qualis sit, qualesq; pro generet, mox certiora & magis explorata dicentur: quippe tamdiu clausam aperit ecce principum maximus, nec indomitarum modo ante se, ucrum ignotarum quoq; gētium uictor, qui propriarum rerum fidem ut bello affectauit, ita triumpho declaraturus portat. Hæc ille. Quis nunc princeps ille maximus fuerit inter Romanos Imperatores qui triumphauerit de deuicta Britannia, studiosi lectoris hic relinquimus iudicio, scientes in rebus obscurioribus nasutis non posse satisfieri. Quod autem Melam fuisse Hispanum diximus, ipse de se id dicit libro secundo, nempe quod fuerit oriundus ex Mellaria Beticæ (quæ hodie est Granata) oppido, unde quidam eum magis Melam quam Melam cognominant: sed quàm concinne adiectiuū masculinum Mella à Mellaria forment, ipsi uiderint. A familia sua magis uidetur habere cognomen Melæ, quàm à patria. Sed de hoc satis. In præfatione sua pollicetur compendiò tradere situm orbis, etsi id satis difficile sit, ob multa aspera gentium locorumq; uocabula, quæ si pergas explicare, longa oratione opus erit, quæ magis fastidium apud lectorem quàm gratiam conciliabit, tamen materię utilitas, dictionis ornatum facile adæquabit, uel etiam superabit. Dicit proinde se hunc obseruaturum ordinem, ut primum strictim explicet formam uniuersæ terræ, & in quas partes potiores diuidatur, quæ habitari queant, & quæ humanam mansionem non admittant. Deinde ad particularia se conuertens loca, à maritimis orsus est, quod olim potentissimæ urbes essent sitæ in littoribus maris, ut sunt Carthago, Roma, Alexandria, Venetiæ, Byzantium, Genua, Narbona &c. licet postea quoq; cœperint in terris non minores ædificari urbes, quales multæ sunt in Gallia, Germania & Sarmatia,

nempe *Lutetia, Mediolanum, Lugdunum, Colonia Agrippina, Erdfor-*
dia, Norimberga, Vienna Austriae, Vlma, Buda, Cracouia, & alia ple-
raeq; & quamuis quaedam earum olim quoq; extiterint, tamen interim supra
modum incrementum acceperunt in diuitijs, potentia & aedificijs; id quod satis
claret in *Lugduno & Mediolano*. Sed ad *Melam* reuertamur. Hic mare
ingressus, ut littora procurrunt, ita urbes & maritimas describit regiones.
Haeret in duobus primis libris in mari mediterraneo, quod Romanis cum
suis littoribus magis fuit notum atq; frequentatum, quam interiores getum
regiones. In tertio uero libro describit pelagus quod ab extra terram cir-
cumluit, adiiciens quae memoranda in regionibus singulis atq; earum incolis
inueniuntur.

PROOEMIUM.

RBIS situm dicere aggredior, impeditum opus, & factu-
dia minime capax. Constat enim fere ex gentiū, locorumq;
nominibus, & eorum perplexo fati ordine, quem persequi
longa est magis quam benigna materia: uerum aspici tamē,
cognosciq; dignissimum: & quod si non ope ingenij oran-
tis, at ipsa sui contemplatione precium operę attendentium
absoluat. Dicam autem alias plura & exactius. Nunc autem
ut quęque erunt clarissima, & strictim: ac primo quidem, quę sit forma totius,
quę maximę partes, quo singulę modo sint, utq; habitentur, expediam. Deinde
rursus oras omnium, & littora ut intra extraq; sunt, atq; ut ea subit ac circumluit
pelagus, additis quę in natura regionum incolarumq; memoranda sunt: id quō
facilius sciri possit atq; accipi, paulō altius summa repetetur.

20 Mundi in partes quatuor diuisio. Caput primum.

Mne igitur hoc, quicquid id est, cui
mundi cęliq; nomē indidimus, unū
est, & uno ambitu se cunctaq; am-
plectitur, partibus differt: unde sol
oritur, oriens nuncupatur aut ortus: quā de-
mergitur, occidens uel occasus: quā decurrit,
meridies: ab aduersa parte septentrio. ^a Huius
medio terra sublimis cingitur undiq; mari, ea-
demq; in duo latera, quę hemisphæria nomi-
nantur, ab oriente diuisa ad occasum, ^b zonis
quinq; distinguitur: mediam æstus infestat, fri-
gus ultimas: reliquę habitabiles, paria agunt
anni tempora, uerum non pariter. ^c Antich-
thones alteram, nos alterā incolimus. Illius situ

SCHOLIA CAPITIS PRIMI.

Tanta connexione cœlum, terra &
omnia elementa intermedia copulan-
tur, ut unum sphericum efficiat corpus, &
omnia puncta, lineę & circuli, quos in cœ-
lo imaginamur, correspondenter sua loca
habeant in terra, ut sunt poli, æquator, tro-
pici, & alia id genus instrumenta, per quę
in cœli clariorem peruenimus notitiā. Cum
enim terra ueluti centrum sit cœli, in nullā
deflectēs à mediuulio uniuersi partem, ne-
cesse est ut lineę à polo in polum tracta per
medium transeat terrę, & cœlum ambitu,
deinde & motu suo æquali distantia ubiq;
à superficie eius reuoluetur, aduectu solis
orientem, abductu uero occidentem consti-
tuens. Septentrio uero & meridies alia con-

stituitur ratione, ut illis qui habitant sub æquatore nulla sit plaga meridionalis, aut duę, cum meridies illis spiret
in æstate nostra à septentrione, hyeme autem ab austro. ^a (Huius medio terra sublimis.) Videtur Pom-
ponius sic terram aspexisse, perinde quasi medium pomum in aqua natet, cuius superficie apex undiq; mare ha-
bet in demisso loco: sed absit ut tantus Cosmographus tam uulgariter orbis faciem studioso lectori proponat.
⁴⁰ Hoc potius uidetur uelle, ut qui constituitur sub æquatore, ubi medium terrę est, summum teneat terrę locum,
cum uterq; polus ibi in horizonte delitescat, & mare ibi uideatur cingere extremitates horizontis. Est enim in
septentrione mare, est & in occidente ultra Hispaniam & Mauritaniam, est deniq; in meridie: sed in oriente
non est, nisi in extremis Indię partibus in oppositum hemisphærium aliquot gradibus ire contendas. Numerato
enim ab Hispanię extremitate medio circulo in orientem, hoc est, 180. gradibus, adhuc ferē 50. graduum spa-
tium terrę profunditur usq; ad extremam Indię oram. ^b (Zonis quinq; distinguitur.) Hemisphærium
nostrū ab antiquis in quinq; diuiditur zonas. Duę supponuntur polis, una æquatori, & alię duę intercipiuntur
media & extremis. Media quę est sub æquatore, dicitur à quibusdam habere magnū æstum: extreme uero quę
sunt sub polis infestantur frigore excellenti. Intermedię tēperate sunt, non nimio æstu torridatę, nec excellenti
frigore rigescentes. ^c (Antichthones.) Intelligit Antipodes, qui uestigia sibi mutuo opponunt, pedesq;

nempe Lutetia, Mediolanum, Lugdunum, Colonia Agrippina, Erdfor-
 dia, Norimberga, Vienna Austriae, Vlma, Buda, Cracouia, & aliae ple-
 raeque: & quamuis quaedam earum olim quoque extiterint, tamen interim supra
 modum incrementum acceperunt in diuitijs, potentia & aedificijs, id quod satis
 claret in Lugduno & Mediolano. Sed ad Melam reuertamur. Hic mare
 ingressus, ut littora procurrunr, ita urbes & maritimas describit regiones.
 Haeret in duobus primis libris in mari mediterraneo, quod Romanis cum
 suis littoribus magis fuit notum atque frequentatum, quam interiores getum
 regiones. In tertio uero libro describit pelagus quod ab extra terram cir-
 cumluit, adijciens quae memoranda in regionibus singulis atque earum incolis
 inueniuntur.

PROE MIVM.

RBIS situm dicere aggredior, impeditum opus, & faculti-
diæ minime capax. Constat enim fere ex gentiũ, locorumq; nomini-
bus, & eorum perplexo fati ordine, quem persequi longa est magis quã benigna materia: uerum aspici tamẽ,
cognosciq; dignissimum: & quod si non ope ingenij oran-
tis, at ipsa sui contemplatione precium operẽ attendentium
absoluat. Dicam autem aliã plura & exactius. Nunc autem
ut quæque erunt clarissima, & strictim: ac primo quidem, quæ sit forma totius,
quæ maximæ partes, quo singulæ modo sint, utq; habitentur, expediam. Deinde
rursus oras omnium, & littora ut intra extraq; sunt, atq; ut ea subit ac circumluit
pelagus, additis quæ in natura regionum incolarumq; memoranda sunt: id quod
facilius sciri possit atq; accipi, paulo altius summa repetetur.

20 Mundi in partes quatuor diuisio. Caput primum.

Mne igitur hoc, quicquid id est, cui
mundi cœliq; nomẽ indidimus, unũ
est, & uno ambitu se cunctaq; am-
plectitur, partibus differt: unde sol
oritur, oriens nuncupatur aut ortus: quã de-
mergitur, occidens uel occasus: quã decurrit,
meridies: ab aduersa parte septentrio. ^a Huius
medio terra sublimis cingitur undiq; mari, ea-
demq; in duo latera, quæ hemisphæria nomi-
nantur, ab oriente diuisa ad occasum, ^b zonis
quinq; distinguitur: mediam æstus infestat, fri-
gus ultimas: reliquæ habitabiles, paria agunt
anni tempora, uerum non pariter. ^c Antich-
thones alteram, nos alterã incolimus. Illius situ

situũtur ratione, ut illis qui habitant sub æquatore nulla sit plaga meridionalis, aut duæ, cum meridies illis spiret
in æstate nostra à septentrione, hyeme autem ab austro. ^a (C Huius medio terra sublimis.) Videtur Pom-
ponius sic terram aspexisse, perinde quasi medium pomum in aqua natet, cuius superficiẽ apex undiq; mare ha-
bet in demisso loco: sed absit ut tantus Cosmographus tam uulgariter orbis faciem studioso lectori proponat.
⁴⁰ Hoc potius uidetur uelle, ut qui constituitur sub æquatore, ubi medium terræ est, summum teneat terræ locum,
cum uterq; polus ibi in horizonte delitescat, & mare ibi uideatur cingere extremitates horizontis. Est enim in
septentrione mare, est & in occidente ultra Hispaniam & Mauritaniam, est deniq; in meridie: sed in oriente
non est, nisi in extremis Indiæ partibus in oppositum hemisphærium aliquot gradibus ire contendas. Numerato
enim ab Hispaniæ extremitate medio circulo in orientem, hoc est, 180. gradibus, adhuc fere 50. graduum spa-
tium terræ protenditur usq; ad extremam Indiæ oram. ^b (C Zonis quinq; distinguitur.) Hemisphærium
nostrũ ab antiquis in quinq; diuiditur zonas. Duæ supponuntur polis, una æquatori, & aliæ duæ intercipiuntur
media & extremis. Media quæ est sub æquatore, dicitur à quibusdam habere magnũ æstum: extremæ uero quæ
sunt sub polis infestantur frigore excellenti. Intermediæ tẽperate sunt, non nimio æstu torridatæ, nec excellenti
frigore rigescentes. ^c (C Antichthones.) Intelligit Antipodes, qui uestigia sibi mutuo opponunt, pedesq;

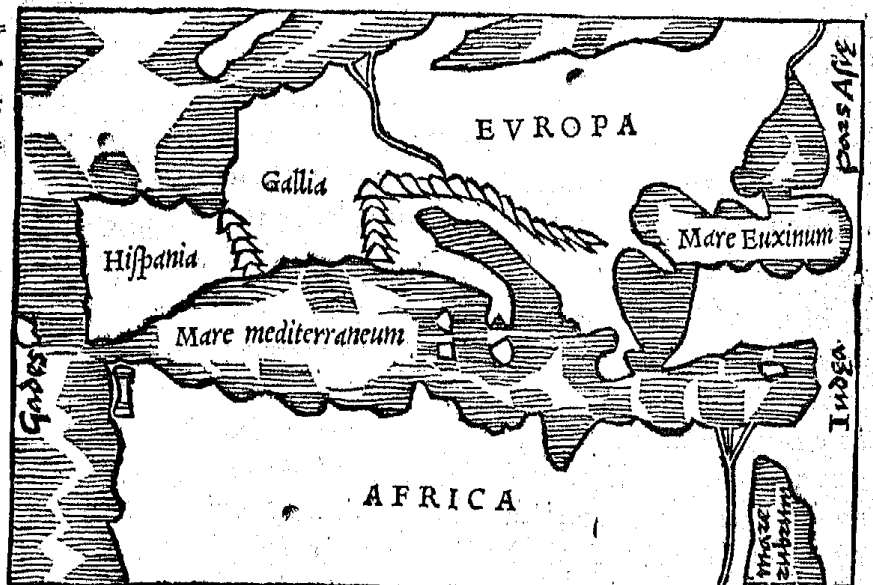
SCHOLIA CAPITIS PRIMI.

Tanta connexionẽ cœlum, terrã &
omnia elementa intermedia copulan-
tur, ut unum sphericum efficiãt corpus, &
omnia puncta, lineæ & circuli, quos in cœ-
lo imaginamur, correspondenter sua loca
habeant in terra, ut sunt poli, æquator, tro-
pici, & alia id genus instrumenta, per quæ
in cœli clariorem peruenimus notitiã. Cum
enim terra ueluti centrum sit cœli, in nullã
deflectens à medietate uniuersi partem, ne-
cesse est ut lineã à polo in polum tractã per
medium transeat terræ, & cœlum ambitu,
deinde & motu suo æquali distantia ubiq;
à superficie eius reuoluetur, aduectu solis
orientem, abductu uero occidentem consti-
tuens. Septentrio uero & meridies alia cor-

obuertunt, hoc est, qui ex diametro terrae superficiem inhabitat, quales ferè sunt qui temperatas inhabitant zonas: illi enim paria agunt anni tempora, uerum nõ pariter, ut cum illis est æstas, nobis est hyems, & e cõtra. Et cognito nostrae zonae situ, cognosci potest & alterius situs, non obstante ardore intercedentis plagae. Sic enim ueteres putarunt alteram temperatam zonam haud potuisse adiri propter intolerabilem torridae zonae æstum: at contrarium hodie nauitate experiuntur, cum circa tropicos maiores deprehendant esse æstus quàm sub ipso æquatore. Ratio huius est, quod sol in tropicis constitutus, radios demittit perpendiculares; deinde dies ibi sunt longiores quàm sub æquatore, & diuinus moratur sol in illo

parallelo quàm in æquatore: nam in duobus mensibus uix tantundem ab illo parallelo declinat, quantum in quatuor diebus recedit ab æquatore. **d** **C** Hæc ergo ab ortu porrecta.) Describit hic Pomponius nostram zonam, dicitq; illam ubi latissima est, hoc est, ubi nullum intercipit mare, non ad æquare longitudinem: nam longitudo porrigitur ab extrema Indiae ora, & desinit in fines Hispaniae. Latitudo uero accipitur à tropico Cancris usq; ad parallelum illum qui describitur circumactu poli eclipticæ, et hæc intercapedo comprehendit gradus 43. Incipit enim ab eleuatione poli grad. 23. & minut. 30. desinitq; ubi polus attollitur grad. 66. atq; dimidio. Longitudo uero est ferè 220. graduum, si solam terram metiaris. Hanc zonam expressimus supra in figura Asiatica, quã Solino adiecimus. **e** **C** Ambitur omnis oceano.) Alluitur quidẽ nostra zona oceano à septentrione, ab oriente et ab occidente, sed nõ à meridie. Quatuor maria quæ sese huic zonae insinuunt, sunt mare mediterraneum, Persicum, Arabicum, & Caspium. Mediterraneum ab occasu ingreditur, Caspium secundum quosdam à septentrione, Persicum & Arabicum à meridie. Porro occidentale mare, hoc est, mediterraneum, primum angustum est, & ueluti per fauces apud Gaditanos terram ingreditur, litora q; Africae & Europae usque adeo distendit, ut à Liguria in Africam undecim ferè numerentur latitudinis gradus, in faucibus autem Abylinis non sit latitudo quartae partis unius gradus. **f** **C** Minus mille passibus.) Lo-

quitur de angustijs Helle sponti, per quas Xerxes rex Persarum septemtem cum cõtra Athenienses pugnaret, ubi Europa coniunctissima est Asia, intercedente solum arctissimo mari, ad cuius ripas sitae sunt ciuitates Abydos & Sestos, quas memoratus Xerxes pontem coniunxit, ut exercitum suum traderet. De hoc uide Iustinum libro secundo. Porro quando Mela subiicit, Inde se rursus, sed modicè admodum laxat, intelligit Propontidem, quæ in Bosphoro Thracio propè Constantinopolim iterum in tantas contrahitur angustias, ut etiam teste Plinio altuum cantus eanumq; latratu utrinq; audiantur, nisi cum uenti uocis sonum auferunt. Hinc rursus cõsurgit latissimum mare Euxinum, quod uersus septentrionem per Bosphorum Cimmericum ueluti per fauces transmittitur in paludem Maoticam. **g** **C** Nostrum mare dicitur.) Refertur hic nostrum, ad Europae habitatores, quorum est mare mediterraneum

do. Porro quando Mela subiicit, Inde se rursus, sed modicè admodum laxat, intelligit Propontidem, quæ in Bosphoro Thracio propè Constantinopolim iterum in tantas contrahitur angustias, ut etiam teste Plinio altuum cantus eanumq; latratu utrinq; audiantur, nisi cum uenti uocis sonum auferunt. Hinc rursus cõsurgit latissimum mare Euxinum, quod uersus septentrionem per Bosphorum Cimmericum ueluti per fauces transmittitur in paludem Maoticam. **g** **C** Nostrum mare dicitur.) Refertur hic nostrum, ad Europae habitatores, quorum est mare mediterraneum

terum exiguo ore coniungitur, Id omne mare dicitur. Angustias, introitumq; uenientis, nos fretum, Græci *πρόσθμιον* appellant. ^h Quà diffundit, alia alijs locis cognomina acceptat; ubi primum se coarctat, Hellespontus uocatur; Pro-
pôtis ubi expādit; ubi iterum pressit, Thracius Bosphorus; ubi iterum effundit, pontus Euxinus; quā paludi cōmittit, Cimmerius Bosphorus, palus ipsa Mæotis. Hoc mari, & duobus in
20 clytis amnibus ⁱ Tanai & Nilo, in tres partes uniuersum diuiditur. Tanais à septentrione ad meridiem uergens, in mediā ferè Mæotida defluit, & ex diuerso Nilus in pelagus. Quod terrarum iacet à freto ad ea flumina, ab altero latere Africam uocamus, ab altero European; ad Nilum Africam, ad Tanain European. Ultra quicquid est, Asia est.

Summa Asiæ descriptio. Cap. II.

Libus hanc è partibus tangit oceanus, ita nominibus ut locis differens, Eous ab oriente, à meridie Indicus, à
20 septentrione Scythicus. Ipsa ingenti ac ^a perpetua fronte ad orientem uersa, tantum ibi se in latitudinem, quantum Europa & Africa, & pelagus, quod inter ambas immissum est, effundit. ^b Inde cum aliquatenus solida processit, ex illo oceano quem Indicum diximus, Arabicum mare & Persicū, ^c ex Scythico Caspium recipit, & ideo quā recipit, angustior; rursus expanditur, & fit tam lata quā fuerat. Deinde cum iam in suum finem, aliarumq; terrarū con-
30 finia deuenit, mediā nostris æquoribus excipitur reliqua, altero cornu pergit ad Nilum, altero ad Tanain. ^d Ora eius cum alueo Nili amnis ripis descendit in pelagus, & diu sicut illud incedit, ita sua littora porrigit, deinde fit ueniēti obuiam, & primum se ingenti ambitu incuruat, post se ingenti fronte ad Hellesponticū fretum extendit, ab eo iterum obliquat ad Bosphorū, iterumq; ad Ponticū latus curua, aditum Mæotidos transuerso margine tangit. Inde eam gremio ad Tanain usq; complexa, fit ripa, qua
40 Tanais est. In ea primos hominum accepimus ab oriente Indos, Seres et Scythas. Seres mediā ferè Eoæ partis incolunt, Indi & Scythæ ultima, ambo late patētes, neq; in hoc tantum pelagus effusi; spectant enim etiā meridie Indi, oramq; Indici maris, nisi ubi æstus inhabitabilem efficiunt, diu cōtinuis gentibus occupant; spectant & septentrionem Scythæ, ac littus Scythicum, eius cum alueo Indi.) *Sensus est, si ab ostio Nili sequaris littus maris mediterranei, deducaris in Syriam, & hinc per Ciliciam ibis obuiam mari Aegæo, ut non sine magno ambitu per littora maris uenias in Cariam aut Asiam*

diterraneum cum omnibus sinibus eius.

^h **C** Quà diffunditur.) Vocatur enim in diuersis locis diuersis nominibus; ut mare Balearicum, mare Ligusticum, mare Tyrrenum, mare Carpathicum &c.

ⁱ **C** Tanai & Nilo.) Quomodo mare mediterraneum, Tanais & Nilus orbem terræ in tres distinguant partes, Europam, Asiam, & Africam, uideri potest in tabula quam Solino pro Asiæ descriptione adiecimus. Quidam tamen nō Nilo, sed mari rubro aiunt Asiā distingui ab Africa.

SCHOLIA CAP. II.

Alluit, inquit hic Mela, Asiam oceanus ex tribus partibus seu plagis mundi, meridie scilicet, oriente et septentrione. Ab oriente oceanus Eous &c. ^a **C** Perpetua fronte.) Præter unum mare Caspiū, Asia nullas habet interruptiones marium, sed continua successione extenditur in orientē, clauditurq; iuxta ueterum inuentionem ora latissima. Sed cum nostro æuo plurimum terræ accesserit Indiæ, per nouas explorationes & nauigationes, paulo aliam formā cornu Asiæ induit q̄ hic Mela describat.

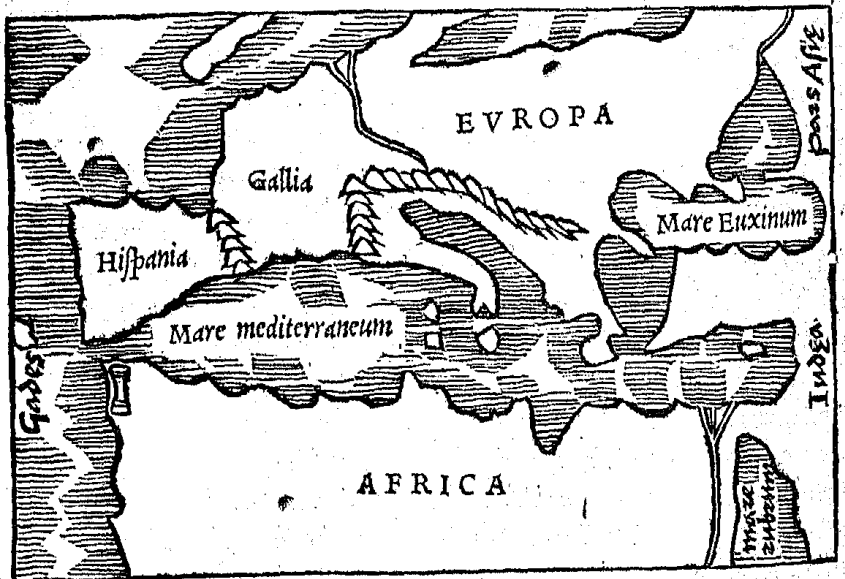
^b **C** Inde cum aliquatenus solida processit.) Quā solidum & rectum procedat littus Indicum, ostendit tabula Asiæ Solino adiecta. Certe magni situs ex oceano meridiano in Asiæ terram ingrediuntur, qui sinus efficiunt littus atq; inaequale, etiam si Arabicum mare atq; Persicum nō numeremus. ^c **C** Ex Scythico Caspium recipit.) Sic pleriq; sentiunt, mare Caspium nasci ex oceano septentrionali, sed Ptolemæus secus mare illud describit, ut inter ipsum & oceanum septentrionalem tanta intercedat terra. Nō igitur Asia ea parte qua mare Caspiū tenet angustior est, ut hic Mela refert, sed eodem tenore procurrat in orientē, et tandē desinit in oram strictiorē, ut tabula ipsa Asiæ ostendit. Ab occidente uero terminatur ad maria nostra præter extremitatem septentrionalem, quæ desinit ad Tanaim fluuium, & extremitatē meridionalem, quā terminat Nilus. ^d **C** Ora

obuertunt, hoc est, qui ex diametro terræ superficiem inhabitāt, quales ferè sunt qui temperatas inhabitant zonas: illi enim paria agunt anni tempora, uerum nõ pariter, ut cum illis est æstas, nobis est hyems, & e cõtra. Et cognito nostræ zonæ situ, cognosci potest & alterius situs, non obstante ardore intercedentis plagæ. Sic enim ueteres putarunt alteram temperatã zonam haud potuisse adiri propter intolerabilem torridæ zonæ æstum: at contrarium hodie nau-
tæ experiuntur, cum circa tropicos maiores deprehendant esse æstus quàm sub ipso æquatore. Ratio huius est, quod sol in tropicis constitutus, radios demittit perpendiculares; deinde dies ibi sunt longiores quàm sub æquatore, & diutius moratur sol in illo

parallelo quàm in æquatore: nam in duobus mensibus uix tantundem ab illo parallelo declinat, quantum in quatuor diebus recedit ab æquatore. **d** (Hæc ergo ab ortu porrecta.) Describit hic Pomponius nostram zonam, dicitq; illam ubi latissima est, hoc est, ubi nullum intercipit mare, non adæquare longitudinem: nam longitudo porrigitur ab extrema India ora, & desinit in fines Hispaniæ. Latitudo uero accipitur à tropico Cancris usq; ad parallelũ illum qui describitur circumactu poli eclipticæ, et hæc intercapedo comprehendit gradus 43. Incipit enim ab eleuatione poli grad. 23. & minut. 30. desinitq; ubi polus attollitur grad. 66. atq; dimidio. Longitudo uero est ferè 220. graduũ, si solam terrã metiaris. Hanc zonam expressimus supra in figura Astatica, quã Solino adiecimus. **e** (Ambitur omnis oceano.) Alluitur quidẽ nostra zona oceano à septentrionẽ, ab oriente et ab occidẽte, sed nõ à meridie. Quatuor maria quæ sese huic zonæ insinuant, sunt mare mediterraneum, Persicum, Arabicũ, & Caspium. Mediterraneũ ab occasu ingreditur, Caspium secundũ quosdam à septentrione, Persicum & Arabicũ à meridie. Porro occidentale mare, hoc est, mediterraneũ, primũ angustum est, & ueluti per fauces apud Gaditanos terrã ingreditur, littoraq; Africa & Europæ usque adeo distendit, ut à Liguria in Africam undecim ferè numerentur latitudinis gradus, in faucibus aut̃ Abylinis non sit latitudo quartæ partis unius gradus. **f** (Minus mille passibus.) Lo-

quitur de angustijs Hellestoni, per quas Xerxes rex Persarum fecit pontem cum cõtra Athenienses pugnaret, ubi Europa coniunctissima est Asia, intercedente solum arctissimo mari, ad cuius ripas sitæ sunt ciuitates Abydos & Sestos, quas memoratus Xerxes ponte coniunxit, ut exercitũ suum traduceret. De hoc uide Iustinum libro secun-

do. Porro quando Mela subiicit, Inde se rursus, sed modicè admodũ laxat, intelligit Propontidem, quæ in Bosphoro Thracio propè Constantinopolim iterum in tantas contrahitur angustias, ut etiam teste Plinio alituum caniumq; latratus utrinq; audiantur, nisi cum uenti uocis sonum auferunt. Hinc rursus cõsurgit latissimum mare Euxinum, quod uersus septentrionẽ per Bosphorum Cimmericum ueluti per fauces transmittitur in paludẽ Meoticam. **g** (Nostrum mare dicitur.) Refertur hic nostrum, ad Europæ habitatores, quorum est mare mediterraneum

terum exiguo ore coniungitur. Id omne mare dicitur. Angustias, introitumq; uenientis, nos fretum, Græci *πρωτομαχου* appellant. ^h Quà diffundit, alia alijs locis cognomina acceptat; ubi primum se coarctat, Hellespontus uocatur, Pro-
pōtis ubi expādit; ubi iterum pressit, Thracius Bosphorus; ubi iterum effundit, pontus Euxinus; quā paludi cōmittit, Cimmerius Bosphorus, palus ipsa Mæotis. Hoc mari, & duobus in clytis amnibus ⁱ Tanai & Nilo, in tres partes uniuersum diuiditur. Tanais à septentrione ad meridiem uergens, in mediā ferè Mæotida defluit, & ex diuerso Nilus in pelagus. Quod terrarum iacet à freto ad ea flumina, ab altero latere Africam uocamus, ab altero European; ad Nilum Africam, ad Tanain European. Ultra quicquid est, Asia est.

Summa Asiæ descriptio. Cap. II.

Ribus hanc è partibus tangit oceanus, ita nominibus ut locis differens, Eous ab oriente, à meridie Indicus, à septentrione Scythicus. Ipsa ingenti ac ^a perpetua fronte ad orientem uersa, tantum ibi se in latitudinem, quantum Europa & Africa, & pelagus, quod inter ambas immisum est, effundit. ^b Inde cum aliquatenus solida processit, ex illo oceano quem Indicum diximus, Arabicum mare & Persicū, ^c ex Scythico Caspium recipit, & ideo quā recipit, angustior; rursus expanditur, & fit tam lata quā fuerat. Deinde cum iam in suum finem, aliarumq; terrarū confinia deuenit, mediā nostris æquoribus excipitur reliqua, altero cornu pergit ad Nilum, altero ad Tanain. ^d Ora eius cum alueo Nili amnis ripis descendit in pelagus, & diu sicut illud incedit, ita sua littora porrigit, deinde fit ueniēti obuiam, & primum se ingenti ambitu incuruat, post se ingenti fronte ad Hellesponticū fretum extendit, ab eo iterum obliquat ad Bosphorū, iterumq; ad Ponticū latus curua, aditum Meotidos transuerso margine tangit. Inde eam gremio ad Tanain usq; complexa, fit ripa, qua Tanais est. In ea primos hominum accepimus ab oriente Indos, Seres et Scythas. Seres media ferè Eoæ partis incolunt, Indi & Scythæ uiltima, ambo late patētes, neq; in hoc tantum pelagus effusi; spectant enim etiā meridiē Indi, oramq; Indici maris, nisi ubi æstus inhabitabilem efficiunt, diu cōtinuis gentibus occupant; spectant & septentrionem Scythæ, ac littus Scythicum, eius cum alueo Indi.) Sensus est, si ab ostio Nili sequaris littus maris mediterranei, deducaris in Syriam, & hinc per Ciliciam ibis obuiam mari Aegæo, ut non sine magno ambitu per littora maris uenias in Cariam aut Asiā

diterraneum cum omnibus sinibus eius.

^h (Quà diffunditur.) Vocatur enim in diuersis locis diuersis nominibus; ut mare Balearicum, mare Ligusticum, mare Tyrrhenum, mare Carpathicum &c.

ⁱ (Tanai & Nilo.) Quomodo mare mediterraneum, Tanais & Nilus orbem terræ in tres distinguant partes, Europam, Asiam, & Africam, uideri potest in tabula quam Solino pro Asiæ descriptione adiecimus. Quidam tamen nō Nilo, sed mari rubro aiunt Asiā distingui ab Africa.

SCHOLIA CAP. II.

Alluit, inquit hic Mela, Asiam oceanus ex tribus partibus seu plagis mundi, meridie scilicet, oriente et septentrione. Ab oriente oceanus Eous &c. ^a (Perpetua fronte.) Præter unum mare Caspiū, Asia nullas habet interruptiones marium, sed continua successione extenditur in orientē, clauditurq; iuxta ueterum inuentionem ora latissima. Sed cum nostro æuo plurimum terræ accesserit Indiæ, per nouas explorationes & nauigationes, paulo aliam formā cornu Asiæ induit q̄ hic Mela describat.

^b (Inde cum aliquatenus solida processit.) Quā solidum & rectum procedat littus Indicum, ostendit tabula Asiæ Solino adiecta. Certe magni situs ex oceano meridiano in Asiæ terram ingrediuntur, qui sinusum efficiunt litus atq; inaequale, etiam si Arabicum mare atq; Persicum nō numeremus. ^c (Ex Scythico Caspium recipit.) Sic pleriq; sentiunt, mare Caspium nasci ex oceano septentrionali, sed Ptolemæus secus mare illud describit, ut inter ipsum & oceanum septentrionalem lata intercedat terra. Nō igitur Asia ea parte qua mare Caspiū tenet angustior est, ut hic Mela refert, sed eodem tenore procurrit in orientē, et tandē desinit in oram strictiorē, ut tabula ipsa Asiæ ostendit. Ab occidente uero terminatur ad maria nostra præter extremitatem septentrionalem, quæ desinit ad Tanain fluuium, & extremitatē meridionalem, quā terminat Nilus. ^d (Ora

minorem, quas regiones Mela hic frontem uocat Asiae. Ab ea fronte peruenitur ad Helleponticas fauces, inde Propontis paululum dilatatur, et rursus in Bosphoro contrahitur, & ab illis angustijs distenditur in pontum Euxinum, & tandem per Bosphorum Cimmerium patet aditus in Mæoticas paludes, quæ recipiunt Tanaim fluuium, ad cuius ripam habitant Scythæ, post hos sequuntur Seres, & tandem Indi. Indi tenent extremitatem orientalem, & Scythæ occidentalem, Seres autem mediam Asiae partem. Nostra tamē tempestate totus ille tractus Asiae septentrionalis occupatur à Tartaris, & Indi tenent meridionalem plagam, nisi ubi ob nimios calores comoda habitatio esse nequit. **e** **C** Hunc populi Persarum.) Sinum, inquit, Persicum ambiunt Persæ, & sinum Arabicum Arabes, ut scilicet Arabes extendantur usq; ad Nilum, ultra Nilum uero Aethiopes commorentur. Ultra sinum autē Caspium olim habitauerunt Amazones, ac inde Hyperborei, quos tamen quidam ponunt citra Tanaim in Europa. Ex reliquis mediterraneis gentibus quas hic Mela enumerat, quedam celebres sunt apud autores, aliæ obscuræ. Pharmacotrophi Scythæ sunt, sic dicti quod uenenum comedant. Georgi uero nomen habere uidentur ab agricultura.

f **C** Moschi.) Hi hodie tenent extrema Europæ à septentrione, confines Polonis & Lithuanis. **g** **C** Medi, Armenij.) Recenset Mela gentium nomina eo ordine quo situm habet in terra: nam Medis sunt confines Armenij, Armenijs Comagini & Cappadoces, Cappadocibus Gallogræci, qui et Galatæ, ad quos diuus Paulus unam epistolā scripsit. His iunguntur Lycaones, Phryges &c. Quod autē Pomponius hic meminit Syrocilicum, & non absolute dicit Ciliciū, fieri potest quod Ciliciā in duas distinxerit partes, eamq; quæ Syriae contermina est uocarit Syrociliciā.

h **C** Eadem gentes.) Sensus est, in locis meridionalibus Asiae sunt gentes quæ ferè comunem habent Syriae appellationem, sicut & in septentrione tam uariæ gentes uno nomine Scythæ appellantur: unde & una lingua uidentur Syri, Mesopotami, Chaldaei, Assyrij, et aliæ circumiacentes regiones, quam sacrae literæ plerūq; Arameam uocant. **i** **C** Super illum alterum.) Dicit Babylonios sitos super alterum sinum, quem scilicet, ut prius, intelligit Arabicum: unde & quidam scripserunt, Euphraten fluuium qui labitur per Babyloniam, mergi in sinum Arabicū, sed ex Ptolemæo aliud colligitur, nempe & Babyloniam et Euphraten cōnecti sinui Persico.

k **C** Super Aethiopas Aegypti.) Fuerat hic magis dicendum, infra Aethiopas sitam Aegyptum, cum Nilus ex Aethiopia descendat in Aegyptum: sed uidetur Mela respectum habuisse ad polum arcticum, ut ea superiora esse dicatur, quæ illi sunt propinquiora. **l** **C** Arabia angusta.) Post Canopicum Nili ostium supra mare rubrum prominet frons quadam Arabiae usq; in mare mediterraneum, cui in flexu ipso iungitur Syria. Vide supra in Solino figuram quam posuimus pagina 82. **m** **C** Extra autem.) Regiones in fine huius capituli enumeratas, inuenies supra in figura quam Solino pag. 38. adiecimus.

Summa Europæ descriptio. Cap. III.

Vropa terminos habet ab oriente Tanai & Maotida, & Pontum, à meridie reliqua nostri maris, ab occidente ^a Atlanticum, à septentrione Britannicum oceanum. ^b Ora eius, forma littorum à Tanai ad Hellepontum, quæ ripa est dicti amnis, quæ flexum paludis ad Bosphorum redigit, quæ Ponto, Propontidi & Helleponto latere adiacet contrarijs littoribus, Asiæ non opposita modo, uerum etiã similis est. Inde ad fretum nunc uastè retracta, nunc prominens, tres maximos sinus efficit, totidemq; in altum se magnis frontibus euehit. ^c Extra fretum ad occidentem inæqualis admodum, præcipuè mediã, quæ procurrit ad septentrionem, nisi ubi semel iterumq; grandì recessu abducitur, penè ut directo limite extenta est. Mare quod primo sinu accipit, ^d Aegæum dicitur, quod sequenti in ore Ionium, Adriaticum interius, quod ultimo ^e nos Tuscum, quod Granj Tyrrenum perhibent. Gentium prima est ^f Scythia alia, quam dicta est, à Tanai medio fermè Pontici lateris, Hinc in Aegæi partem continens Thraciæ ac Macedoniæ adiungit. Tum ^g Græcia prominet, Aegæumq; ab Ionio mari dirimit. Adriatici latus Illyris occupat. ^h Inter ipsum Adriaticum & Tuscum Italia procurrit. In Tusco intimo Gallia est, ultra Hispania est. Hæc in occidentem. Deniq; etiã ad septentrionem diuersis frontibus uergit, deinde ⁱ rursus Gallia est longe, & à nostris littoribus huc usq; promissa. Ab ea Germani ad Sarmaras porriguntur, illi ad Asiam. Hæc de Europa.

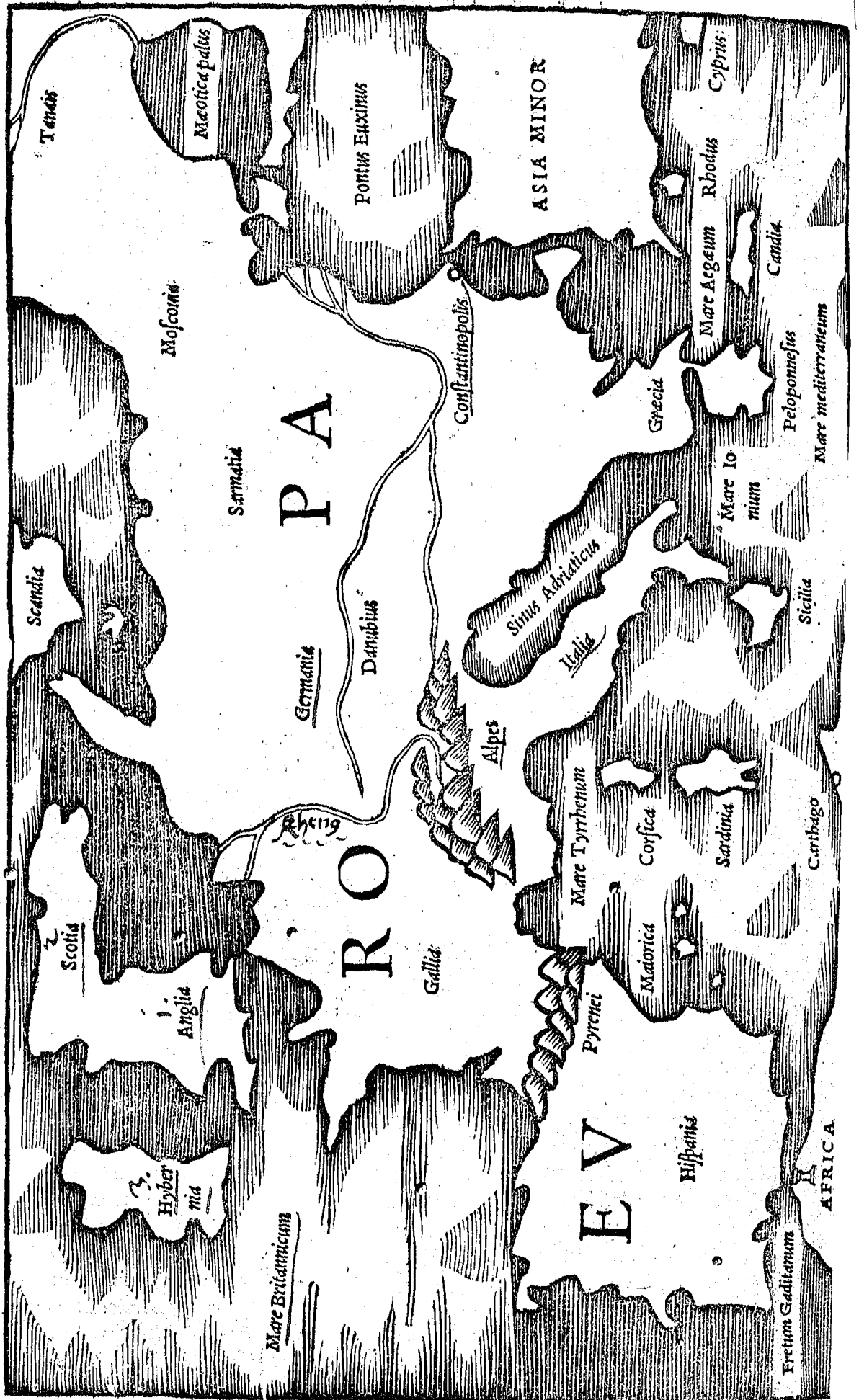
SCHOLIA CAP. III.

Non opus habet hoc Pomponij caput multa declaratione, sed unica Europæ figura, quæ adiecimus, satis omnia explicat quæ hic cõmemorantur. Exponam tamen aliqua quæ hic simplici lectori difficilia aut obscura uideri possent. ^a (Atlanticum.) Est mare Atlanticum proprie, quod Libyæ alluit littora, ab Atlante Mauritaniæ monte sic denominatum. Pomponius uero denominatione illam ultra fretum Gaditanum in Hispanias quoq; trahit, quod tam exiguus maris ingressus Hispaniam diuidat à Mauritania. ^b (Ora eius.) Extremitatem & terminum Europæ orientalem intelligit, quæ à Tanais fonte incipit, et extenditur per ripas Tanais, Maoticae paludis, ponti Euxini, Bosphori, Propontidis &c. in meridiem. Inspice figuram Europæ hic adiectam, & omnia clarius uidebis in ea quàm calamus exprimere possit: uidebis enim oculo, quomodo Asiæ & Europæ littora contra se ponantur, iam contrahuntur, iam porriguntur, et rursus ab inuicem distendantur, qui inæqualis procursum uarios efficit sinus. Vbi littora Asiæ & Europæ ad sese propius accedunt, fretum efficiunt, et ubi à se distendantur uel retrahuntur, maria cõstituunt. Rursus ubi ora terræ frontes mittit in mare, sinus efficit, ut est circa Peloponnesum & circa Italiam. De his uarijs maris anfractibus plura supra scripsimus in Solino cap. 36. sub litera r. Tres maximi sinus quorum hic meminit Mela, sunt hi: primus est à Gaditano freto usq; ad extremum Italiæ promontorium: secundus

ab hoc promontorio, uel ab alio sibi opposito (est enim extrema Italiæ ora bifrons) usq; ad frontem Epiri, quam Acroceraunion uocant, & tertius ab hac fronte usq; ad Hellepontum. ^c (Extra fretum.) Hæc intelligenda sunt de figura Europæ, quam habet à Gaditano freto per littora Hispaniæ, reflectens se à septentrione, & procurrens in orientem inæquali limite. Hæc ex adiecta pictura aduertere poteris. ^d (Aegæum dicitur.)

⁴⁰ De mari Aegæo scripsimus supra in Solino cap. 36. sub litera r. Porro Ionium mare sic dictum quidam putant à Ionio Dyrrachij filio, quem imprudenter à se occisum in mare proiecit Hercules, ut defuncti memoriam propagaret. Alij alias habent coniecturas. Est autem mare illud inter sinum Adriaticum & Peloponnesum. Sinus Adriaticus hanc nomenclaturam habet ab Adria ciuitate, cuius uestigia prope Ferrariam adhuc uideri asserunt.

^e (Nos Tuscum.) Vocatur mare illud quod alluit citeriore Italiam Tuscum, à Tuscia regione, & Tyrrenum à Tyrreno Lydi fratre atq; Athys filio, qui è Mæonia discedens uenit in Italiã, occupauitq; oram maritimã quæ est citra Liguriam. ^f (Scythia alia.) Duplex est Scythia: una in Asia, cuius supra meminit: alia in Europa, cuius mentione hic facit. ^g (Græcia prominet.) Peloponnesus, inquit, quæ longè in mare porrigitur, dirimit Aegæum mare à Ionio. ^h (Inter ipsum Adriaticum.) Efficiunt hæc duo maria, Adriaticum & Tuscum, peninsulam Italiam, id quod pictura docet. ⁱ (Rursus Gallia est.) Gallia, inquit, alluitur à meridie nostro mari, quod est mediterraneum, & à septentrione mari Britannico &c.

Tanais

Maoticus palus

Pontus Euxinus

ASIA MINOR

Cypris

Rhodus

Candia

Mare Argæum

Peloponnesus

Mare mediterraneum

Grecia

Mare Ionium

Sicilia

Sinus Adriaticus

Italia

Alpes

Mare Tyrrhenum

Cosica

Sardinia

Carthago

Gallia

Pyrenæi

EV

Hispania

AFRICA

Fretum Gaditanum

Mare Britannicum

Hybernia

Anglia

Scotia

Scania

Sarmatia

Moscoria

PA

RO

Danubius

Rheng

Constantinopolis

Summa Africæ descriptio. Cap. III.

Frica ab orientis parte Nilo termina-
ta, pelago à cæteris, breuior est quidē
quàm Europa, quia^a nec usquam A-
siæ, & non totis huius littoribus ob-
tenditur. ^b Longior tamen ipsa quàm latior, &
quà ad fluuium attingit latissima: ^c utq; inde
procedit, ita mediâ præcipuè in iuga exurgens
pergit incurua ad occasum, fastigiaturq; se molli-
ter, & ideo ex spatio paulatim adductior. Vbi
finitur, ibi maxime angusta est. ^d Quantum in-
colit, eximie fertilis. Verum quod pleracq; eius
inculta, & aut arenis sterilibus obducta, aut
ob sitim cœli, terrarumq; deserta sunt, aut infe-
stantur multo ac malefico genere animalium.
Vasta est magis quàm frequens. Mare quo cin-
gitur, à septentrione Libycum, à meridie Aethiopicum,
ab occidente Atlanticum dicimus.
20 Ab ea parte quæ Libyco adiacet, proxima est
Nilo prouincia quam Cyrenas uocant. Dein-
de cui totius regionis uocabulo cognomen in-
ditum est, ^e Africa, cætera Numidæ & Mauri
tenent, sed Mauri in Atlanticum pelagus ex-
positi. Ultra Nigritæ sunt, & Pharusij, usq; ad
Aethiopus: hi & reliqua huius, & totum latus
quod meridiem spectat, usq; in Asiæ confinia
possidēt. At super ea quæ Libyco mari abluun-
tur, Libyes Aegyptij sunt, & ^f Leucoæthiopes,
30 & natio frequens multiplexq; Getuli: deinde la-
te uacat regio perpetuo tractu inhabitabilis,
tum primos ab oriente Garamantas, post Au-
gilas & Troglodytas, & ultimos ad occasum
Atlantas audimus. Intrà (si credere libet) uix
iam homines, magisq; semiferi & Aegipanes &
Blemmyæ, et Gamphasantes, & Satyri, sine te-
ctis passim ac sedibus uagi, habēt potius terras
quàm habitēt. Hæc summa nostri orbis, hæc ma-
ximæ partes, hæc formæ gentesq; partiū. Nunc
40 exactius oras situsq; dicturo, inde est cōmodis-
simum incipere, unde terras nostrū pelagus in-
greditur, & ab ijs potissimum, ^h quæ influenti

SCHOLIA CAP. III.

Hic in primis te, lector, mittimus ad Solinianam figuram, quā pro Africa ordinauimus cap. 40. ubi uidebis Africam undiq; mari cinctam, præter portionē aliquam terræ, quæ est prope Canopicum Nili ostium, inter mare rubrum & mare mediterraneū. Ab austro tamen nō extendimus picturam ipsam usq; ad oceanum meridionalem, sed resecurimus portionem aliquam ab Africa, quæ & ueteribus Cosmographis fuit incognita. Quod autem Mela Africam breuiorem asserit esse Europa, recte sentit, qui eā ab occidente extendit usq; ad Nilum. Sibi longitudinem eius metiamur ab Atlantico mari usq; ad mare rubrum & Troglodytarum orientalem oram, longior erit Africa Europa, aut saltem æque longa, cum littora utriusq; partis, tam ab occasu quàm ab exortu eiusdem incipiant & finiuntur meridianis. ^a (Nec usquā Asiæ.) Certe Troglodytarum regio obtenditur Arabia, et Cyrenaica prouincia opponitur Caria, & parum abest quin & Aegypti pars Cilicie opponatur. Sed facile hic defendi potest Mela, præsertim qui Troglodytas extra Africam ponit. ^b (Longior ipsa q̄ latior.) Metitur hic Mela Africam ut suo tempore fuit explorata, etiamsi infra mentionē faciat extremi Africæ cōtinentis promontorii, quod hodie uocant Caput bonæ spei, de quo in Solino cap. 70. sub litera e & h nonnihil diximus. Ut nostro tempore est explorata, latitudo superat longitudinē: nam in longitudine habet gradus 56. in latitudine aut 64. ^c (Utq; inde procedit.) A Nilo, inquit, Africa sensim erigitur in montium uertices, quousq; ueniatur ad Atlantem: sed quomodo incurua pergat ad occasum, finiaturq; ibi, ubi maxime angusta est, difficile uidetur habere sensum, nisi angustias illas referas ad fretum Gaditanum. ^d (Quantū incolitur.) Vi-

de in Solino cap. 37. sub litera e, quid scripserimus ex autoribus de fertilitate & sterilitate Africæ.

^e (Africa.) Subaudiendum, minor: ea enim ponitur inter Numidiam & Cyrenas. Post Numidiam sequitur duplex Mauritania, Cæsariensis & Tingitana. Tingitana extenditur ad mare Atlanticū. Hinc si pergas ad austrum, occurrent Nigritæ, Senegenses, Gambrenses, Mellenses & c. Mela post Nigritas ponit Pharusios, inde Aethiopes, qui extenduntur usq; ad Nilū, qui secundū eum terminus est Africæ. ^f (Leucoæthiopes.) Sic uocantur quidā Aethiopes, qui cōparatione aliorum subalbidū esse deprehenduntur, non in totum albi, nec in totum nigri. ^g (Aegipanes.) De his monstris diximus in Solino cap. 37. sub litera h, & cap. 44. sub litera l. Habes quoq; ibi de Gamphasantibus et Satyris. ^h (Quæ influenti dextra sunt.) Cum oceanus

per Gaditanum fretum in continentem terram irrumpat, cōmodum uisum fuit Pomponio fluxum eius sequi, oramque tenere dextram, quæ est littus Africum, et studioso lectori ostendere regiones, urbes, mōtes, fluuios, & quicquid procedenti obuium uenerit, & ubi littus illud maris mediterranei absoluerit, etiam prosequi & describere littus oceani quod totam cingit Africam.

SCHOLIA CAP. V.

Iam sæpe diximus, oceanum iuxta diuersas quas alluit terras, alia & alia fortiri nominat, ut est mare Indicum, mare Persicum, mare Britannicum: sic hic ab Atlante monte, qui Mauritaniam occupat, et per tingit usq; ad oceanum occidentalem, denominatur ab eo mare Atlanticum.

a ¶ (Primæ partes.) Quemadmodum cœli longitudo accipitur ab occidentem in orientem, quod scilicet motus planetarum quàm non æ sphaeræ continuo in orientem nitatur: ita quoq; in terris longitudinis supputatio fit ab occidente, & primæ terræ partes capiuntur ab Hispania & Mauritaniam, & non ab India. Quod si ortum solis & initium diei inspicere uoluimus, sic quidem primas concedimus orienti & non occidenti, quia hæc sunt à primo mobili, cuius motus fit ab oriente in occidentem, contrariam scilicet planetis obseruans legem. b ¶ (Eius oræ finis.) Mulucha, inquit, finis est Mauritanie ab oriente, distinguens eam à Numidia. Ampelusia autem promontorium (à uineis sic dicta) initium eius est, in quo scilicet specus est Herculi sacer, quod rix eo refratur oridi se gigantem incolis molestum. Porro Mulucha fluuius ille esse putatur quem Ptolemæus Mulum uocat. Ampelusiam autem appellat Cotem, iuxta quam est oppidum Tingi, unde ea pars regionis uocata est Mauritaniam Tingitana, sicut reliqua pars Cæsariensis à Cæsarea. c ¶ (Tergore execto ingens.) Ex Elephantinæ pellis tergore, quod reliqua pelle durius est, fuit exectum huius parma: tectorium seu potius munimentum, & ob magnitudinem eius facile conijcere licuit Antæum fuisse uirum proceræ stature, quippe de quo quidam scribunt, quod cubitis quadraginta adoleuerit in Libya apud Lixum oppidum, quod Antæi regia olim dicebatur. d ¶ (Fabulam.) De hac fabula quoq; in Solino cap. 28. scripsimus. Plinius uero de his columnis ita scribit lib. 3. Proximi faucibus utrinq; impositi montes, coercerent claustra, Abyla Africa, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ, quam ob causam indigenæ colimæ eius dei uocant, creduntq; perfossas, exclusa antè admisisse maria, & rerum naturæ mutasse faciem. Scribit & Strabo multa de his columnis libro tertio. e ¶ (Solo quàm uiris melior.) Id Mela optime scire potuit, cum patria sua parum abesset à regione Mauritanie. Deinde natura quoq; fieri solet, ut homines qui nullo exercentur labore, ignaui sint, ut fieri consuevit in terris quæ sua sponte necessaria uitæ ubertim proferrunt, id quod in terris nostris quoque accidere compertum habemus: sed exempla sunt odiosa.

dextra sunt: deinde stringere littora ordine, quo iacent, peragratisq; omnibus quæ mare attingunt, legere etiam illa quæ cingit oceanus, donec cursus incoepti operis intra extractq; circuectus orbem, illuc unde cœperit redeat.

Particularis Africæ descriptio.
Mauritania. Cap. V.

Dictum est Atlanticū esse oceanū, qui terras ab occidente contingeret, hinc in nostrū mare pergentibus læua Hispania, Mauritaniam dextra est. a Primæ partes illæ Europæ, hæc Africæ. b Eius oræ finis Mulucha, caput atq; exordium est promontorium, quod Græci Ampelusia, Afri aliter, sed idem significante uocabulo appellant. In eo est specus Herculi sacer, & ultra specum Tingi oppidum peruetus, ab Antæo, ut ferunt, conditum. Extat rei signū parma Elephantinæ tergo execto ingens, & ob magnitudinem nulli nunc usuro habilis, quam locorum accolæ ab illo gestatam pro uero habent traduntq; & inde eximie colunt. Deinde est mons præaltus, ei quem ex aduerso Hispania attollit obiectus, hunc Abylam, illum Calpen uocant, columnas Herculis utrunq;. Addit fama nominis d fabulam, Herculem ipsum iunctos olim perpetuo iugo diremisse colles, atq; ita exclusum antea mole montium oceanum, ad quæ nunc inuitat, admissum. Hinc iam mare latius funditur, submotasq; vastius terras magno impetu inflat. Caterum regio ignobilis, & uix quicquam illustre sortita, paruis oppidis habitatur, parua flumina emittit, c solo q; uiris melior, & legnitie gentis obscura. Ex his tamen quæ commorare non piget, montes sunt alti, qui continenter, & quasi de industria in ordinem expo-

40 fuit exectum huius parma: tectorium seu potius munimentum, & ob magnitudinem eius facile conijcere licuit Antæum fuisse uirum proceræ stature, quippe de quo quidam scribunt, quod cubitis quadraginta adoleuerit in Libya apud Lixum oppidum, quod Antæi regia olim dicebatur. d ¶ (Fabulam.) De hac fabula quoq; in Solino cap. 28. scripsimus. Plinius uero de his columnis ita scribit lib. 3. Proximi faucibus utrinq; impositi montes, coercerent claustra, Abyla Africa, Europæ Calpe, laborum Herculis metæ, quam ob causam indigenæ colimæ eius dei uocant, creduntq; perfossas, exclusa antè admisisse maria, & rerum naturæ mutasse faciem. Scribit & Strabo multa de his columnis libro tertio. e ¶ (Solo quàm uiris melior.) Id Mela optime scire potuit, cum patria sua parum abesset à regione Mauritanie. Deinde natura quoq; fieri solet, ut homines qui nullo exercentur labore, ignaui sint, ut fieri consuevit in terris quæ sua sponte necessaria uitæ ubertim proferrunt, id quod in terris nostris quoque accidere compertum habemus: sed exempla sunt odiosa.

siti, ob numerum septem, f ob similitudinem fratres uocantur. Tamuada fluuius, & Rusicada & Siga paruae urbes, & portus cui Magno est cognomen ob spatium. Mulucha ille quem diximus, amnis est ingentium olim regnorum terminus & Bocchi Iugurtha'q.

mente Mulucha ante regnum alterum ab altero. Boccho successit Iuba, de quo in Solino diximus in fine capituli 37. De Iugurtha habes apud Florum libro tertio.

10 Numidia. Cap. VI.

Beo Numidia ad ripas exposita fluminis Ampsaga, spatio quidem q̄ Mauritania angustior est, uerum & culta magis, & ditior. Urbium quas habet maximae sunt Cirta procul mari, nunc a Sittianorum colonia, quondam regum domus, Iubae & Syphacis, cum foret opulētissima, b Iol aliquando ignobilis, nunc quia Iubae regia fuit, & quod Caesarea uocata, illustris. Citra hanc 20 (nam in medio ferme littore sita est) Cartenna & Arsenaria sunt oppida, et Ampsa castellum, & Laturus sinus, & Sardabale fluuius: ultra, monumentum comune regiae gentis. Deinde Icosium, et Vthisia urbes, effluentes inter eas Ancus & Nabar, aliaq; quae taceri nullum rerum famae uel dispendium est. c Interius & longe satis a littore (si fidem res capit) mirum admodum, spinae piscium, muricum ostreorumq; frag- 30 menta, saxa attrita (uti solent) fluctibus & non differentia, marinis infixae cautibus anchorae, aliaq; huiusmodi signa atq; uestigia effusi olim usq; ad ea loca pelagium in campis nihil alentibus esse, inueniriq; narrantur,

passim inueniuntur, nempe ingentes piscium spinae, gigantum et maximarum belluarum ossa. Scio & in medijs Germaniae aliquando reperta cornua unicornium, qui tamen longissime absumus a mari. Non tamen nego terras nonnunquam mutari accessu, recessu, irruptioneq; marium, etiamsi scriptura dicat: Terminum posuisti eis quem non praetererunt: terminus iste est arena, quae cohibet mare intra alueum suum. Sed quid dicemus ad prophetam, quando asserimus ex mari factas terras, & rursum terras occupatas a mari? Ad id propheta respondet eodem loco, nempe Psal. 104. Non reuertentur ut operiant terram. Operiunt quidem nonnunquam proxima littora, 40 id quod accidisse scimus Hollandiae, Frisiae, & multis locis Graeciae, sed non operiunt totam terram, sicut operuerunt a principio creationis, & deinde in diluuiio uniuersali.

Africa minor. Cap. VII.

Regio quae sequitur, a promontorio Metagonio ad aras Philaenorum, proprie nomen Africae usurpat. In ea sunt

Solinus uero capite quadragesimo scribit Africam incipere a Zeugitano pede, unde & Martianus uocat eam Zeugitanam regionem. Ptolemeus orditur eam a fluuiio Ampsaga, & fieri potest quod omnes isti termini non multum a se inuicem distiterint. De aris Philaenorum in fine huius capituli non nihil auctor ipse scribit.

f C Ob similitudinem fratres uocantur.) Alij scribunt, ob paritatem cacuminis eos fratres appellatos, & quod elephantis sint pleni. Meminit & Solinus horum montium cap. 38. g C Bocchi, Iugurtha'q;.) Praesuit Bocchus ille Mauritaniae orientali, Iugurtha uero occidentali, diuis

orientali, Iugurtha uero occidentali, diuis

SCHOLIA CAP. VI.

De Numidis, qui & Nomades, diximus in Solino cap. 39. Quod autem Numidia hic angustior esse perhibetur quam Mauritania, id fit propter maiorem maris distentionem, quod iuxta Mauritaniam angustis continetur littoribus. a C Sittianorum colonia.) Non satis constat, qui isti Sittiani fuerint. Ptolemeus uocat hanc urbem Sittici coloniam, ponitq; eam procul a mari iuxta fluuium Ampsagam, sicut & Melahic facit. b C Iol.) Sic primum uocata fuit ista ciuitas, de qua Strabo lib. ult. sic scribit: In hac ora ciuitas fuit nomine Iol, quam cum Iuba Ptolemei pater miraret, mutato nomine uocauit Caesaream, in honorem scilicet Augusti Caesaris. Vide Strabonem libro ult. c C Interius & longe satis a littore.) Spinae, inquit, piscium, muricumq; fragmenta & saxa attrita, quae in interiori Numidia inueniuntur, testantur mare olim pro suo alueo Numidia occupasse, aut inundasse, uel quod ego magis credo, haec in sicca relicta sunt ex diluuiio generali, qualia & in agris nostris

SCHOLIA CAP. VII.

Post Numidiam, ad orientem sequitur Africa minor, & extenditur usq; ad Cyrenaicam. Incipit autem secundum Melam a promontorio angulari, quod Metagonium appellat, & desinit ad aras Philaenorum.

a **C Hippo.)** In hac ciuitate diuus Augustinus episcopum egit. Est autem maritima, sicut & Rusicada atq; Tabraca. Situs omnium inuenies apud Ptolemæum tabula secunda Africæ, in Numidia noua.

b **C Candidum.)** Mela ponit Candidum promontorium primo loco, Solinus uero secundo. Melæ Plinius subscribit.

c **C Hippone Diarrhyto.)** Hæc alia est à Hippone regia, dicta Diarrhytus propter aquarū irrigua, et palustre solum.

d **C Carthago.)** Hæc urbs ab Elifsa regis Tyri filia condita est ante Romanam 72. annis, fuitq; totius Africæ caput, reges habuit potentissimos, qui usque adeo imperium dilatauerunt, ut etiam inter quatuor principalia regna à quibusdam poneretur. Scribunt historici murū Carthaginis complexum spatium 22. mill. passuum, & totā ferè mari cinctam, ut etiam pro peninsula habita fuerit. Murus latus 30. pedibus, saxo quadrato, in altitudine 40. cubitorum. Arx, cui nomen Byrse fuit, paulò amplius quàm duo millia passuum tenebat. Ex una parte murus communis urbi & Byrse erat imminens mari. Stetit 700. annis, grauissima habens contra Romanos bella. Anno 602. à Roma condita, Senatus Romanus decreuit abolendam Carthaginē. Veniens

itaq; Scipio iuuenis, oppugnauit ciuitatem sex continuis diebus & noctibus, & obtentam accendit igni. Ipsa autem 17. continuis diebus ardens, miserum præbuit spectaculum, dirutaq; est, omni murali lapide in puluerem redacto. Porro Ytica, secunda post Carthaginem fuit Africæ ciuitas, in eodem sinu posita in quo Carthago.

e **C Fato Catonis insignis.)** Hanc, inquit, mors Catonis memorabilem fecit, illam autem miserum excidium eius. Re edificata tamen est Carthago à Romanis, illorum facta colonia, post annos centum & duos: deinde circa tempora Constantini capitur à Saracenis & crudeliter deuastatur, sed à Iustiniano Africa iterum Saracenis eripitur. Vuandali quoq; Carthaginem & omnem Africam sibi subditā fecerunt, tenueruntq; annis 96. Circa annum Christi 1181. Mausamus rex Africæ coepit restaurare antiquam illam urbem & iam collapsam Carthaginem, sicq; uarijs semper iactata est casibus. f **C Pertinax æmula.)** Decertauerunt Carthaginenses tribus maximis bellis cum Romanis, sed tandem uicti sunt, & urbs funditus deleta. Habebant in initio belli trecentas urbes in Libya. g **C Syrti sinus.)** De syrtibus diximus in Solino cap. 40. sub litera b. 40

Autore Plinio libro quinto hæc syrtis, cuius hic fit mentio, aditu continet centum mill. passuum, & ambitu trecenta mill. passuum. Aditus est, quo syrtis mare accipit, sicut & Mela hic scribit, ut sit ambitus ueluti semicirculus, & aditus semidiameter eius. Hic sinus ualde atrox & periculosus est nauigantibus: aliquando enim est altus, aliquando uadosus, limo, arena & ingentibus saxis, quæ per uentos & fluctus adducuntur, cursum nauium impediuntibus. Quidam hūc maris æstum magis syderibus quàm tempestatibus attribuunt. h **C Palus.)** De palude Tritonis habet apud Solinum cap. 40. pagina 79. linea 41. & in scholijs pagina 81. linea 42. In tabula Africæ, quæ à nobis signata est in Solino pag. 83. annis Triton ex montibus in syrtim minorem & non maiorem fluere debet, nō enim est terminus Africæ & initium Cyrenaicæ, cum post illū fluuius Cyniphs, quem Ptolemæus Cyniphum uocat, inter syrtim minorem et maiorem ex Libya in mare præcipitetur, & intra Africæ terminos adhuc contineatur. Oeam & Leptim alteram apud Ptol. quoq; inuenies. i **C Syrtis.)** Hæc altera syrtis priori maior seu amplior est, idq; altero spatio, hoc est, duplo, sed par ingenio seu natura, cum æque

mine atq; ingenio par priori, cæterum altero fe-
re spatio, quâ dehiscit, quâq; flexû agit, amplior.
Eius promontorium est Borion, ab eoq; inci-
piens ora, quam^k Lotophagi tenuisse dicunt,
usq; ad^l Phycunta (& id promontorium est) im-
portuoso littore pertinax. Aræ ipsæ nomen ex
Philenis fratribus traxere, qui contra Cyrenai-
cos missi Carthagine, ad dirimendum cõditio-
ne bellum diu iam de finibus, & cum magnis
10 amborum cladibus gestum, postq; in eo quod
conuenerat, non manebatur, ut ubi legati con-
currerent, certo tempore utrinque dimissi ibi
termini statuerentur, pacti de integro, ut quic-
quid citra esset, popularibus cederet; mirum, &
memoria dignissimum facinus, hic se uiuos
obruui pertulerunt,

*uaretur, quæ fuit, ut ubi legati utriusq; dimissi concurrerent, ibi termini statuerentur. De Philenis fratribus dixi-
mus in Solino capite quadragesimo à principio.*

20

Cyrenaica. Cap. viii.

INde ad Catabathmon Cyrenaica
prouincia est, in eaq; sunt Hammo-
nis oraculum fidei inclytæ, &^a fons
quem Solis appellant, et^b rupes quæ-
dam Austro sacra. Hæc cum hominum manu
attingit, ille immodicus exurgit, arenasq; quasi
maria agens sic sæuit, ut æquor fluctibus. Fons
media nocte feruet, mox & paulatim tepe-
fcens, fit luce frigidus; tunc ut Sol surgit ita fri-
gidior, subinde per meridiem maxime riget; su-
30 mit deinde tepores iterum, & prima nocte cali-
dus, atq; ut ille procedit, ita calidior; rursus cum
est media, perferuet. In littore promontoria sunt
^cZephyrion, & Naustathmos, portus Paræto-
nius. Vrbes Hesperia, Apollonia, Ptolemais,
Arsinoë, atq; unde terris nomen est, ipsa^d Cy-
rene. ^eCatabathmos uallis deuexa in Aegyptû,
finit Africam. ^fOræ sic habitantur, ad nostrum
maxime ritum moratis cultoribus, nisi quod
40 quidam linguis differunt, & cultu deorum, quos
patrios seruant, ac patrio more uenerant. Pro-
ximis nullæ quidẽ urbes stant, tamen domicilia

statione nomẽ sortitur. Cæterum Parætonius portus secundum Strabonem habet amplitudinem quadraginta sta-
diorum. ^d **Cyrene.** De hac urbe nonnihil scripsimus in Solino pag. 81. sub litera y. ^e **Cata-
bathmos.** Sõhat Græcis κατὰ βᾶσις descensum, & quia uallis cõnexa segregat Cyrenen ab Aegypto, uoca-
tus est locus iste Catabathmos, qui secundum Melam est terminus Africæ. Ptolemæus uero ponit Aegyptû Africæ
finẽ, & non Asiæ initium. ^f **Oræ sic habitantur.** Totius, inquit, Africæ oræ inhabitatur hoc modo,
ut iam sigillatim per omnes prouincias scripsimus, & habitatores earû nostros seruant mores, nisi quod quidam
alijs et alijs utuntur linguis, alijsq; tenentur deorum religione. Porro qui his ad Austrum cõsines sunt, interioraq;

sæuiat & periculis sit plena ut prior.

^k **C Lotophagi.** De Lotophagis
habes in Solino cap. 46. sub litera u.

^l **C Phycunta.** Ob id quod mare
circa hoc promontorium est spumofum &
sæuum, putatur sortitum hoc nomen: est
autem Græca uox. Cæterum aræ Phileno-
rum dicuntur, quæ Peloro Siculo oppositæ,
in media quodammodo syrtium tellure po-
sitæ sunt. Vide Valerium de his libro quina-
to. Carthaginenses cum ultra destinatos Cy-
renensibus limites progressi essent, & dolo
isti se circumuentos quererentur, Phileni
tandem fratres amore patriæ uiuos se sepe-
leri permiserunt, quo totus ager Carthagi-
nensibus cederet, & non perpetua lis esset
de terminis, præsertim cum cõditio non ser-

SCHOLIA CAP. viii.

Extendit Pomponius Cyrenaicam usq;
ad Aegyptum, simul complectens Pentapo-
lim & Marmaricam: Ptolemæus uero se-
parat Marmaricam à Cyrenæ, & hinc est
quod apud quosdã inuenitur Ammonis tem-
plum situm in Cyrenaica regione, apud alios
uero in Marmarica. De hoc templo dixi-
mus in Solino pagina 82. ^a **Fons
Solis.** Hic fons, Solis fons appellatur,
quod natura eius ob motum solis mutetur.
Ptolemæus talem fontem ponit apud Gara-
mantes cap. 42. ^b **Rupes quædam
Austro sacra.** De hac rupe Plinius scri-
bit lib. 2. cap. 47. in hunc modum: In Cy-
renaica prouincia rupes quædam Austro
traditur sacra, quam profanum sit attrecta-
ri hominis manu, confestim Austro inuola-
uente arenas. De hac arenarum congloba-
tione, seu terrena syrtis, scribit Solinus cap.
40. pag. 79. ^c **Zephyrion.** Pto-
lemæus hoc promontorium ponit in confinio
Cyrenæ et Marmaricæ. Naustathmi quoq;
meminit ibidẽ, sed est paulo occidentalius:
hoc à uento quẽ respicit, istud autẽ à nauium

Ausri inhabitant, ut sunt Nigritæ, Garamantes, Nasamonones, Bartij, Getuli, Libyci & Aethiopes, ij plerūq; sine ciuitatibus domesticilia inhabitant, quæ Mapalia uocant.

g (Atlantes.) Hi à monte Atlante sic nominantur, execranturq; solē transcendentem & conuicia ingerunt, quod ardore suo & ipsos & regionem perdat. Hi nullo uescuntur animali, nec somnia habent ut reliqui mortales. h (Troglodytæ.) De his habes & apud Solinum cap. 44. sicut & de Atlantibus non somniantibus.

i (Augilæ.) Meminit quoq; Solinus cap. 44. harum gentiū. Per manes intellige animas defunctorum, quarū sepulchris incumbunt Augilæ, quando oracula consulere uolunt. De sponsarum stupro scribit etiam Solinus memorato loco, ubi & Gamphasantum meminit, Blemmyarum, Satyrorum & Aegipanum.

mini, strident magis quàm loquuntur, specus subeunt, alunturq; serpentibus. 20 Apud Garamantes etiā armenta sunt ea quæ obliqua ceruice pascunt, nam pronis directā in humū coruua officiunt. Nulli certa uxor est. Ex his qui tam cōfuso parentum coitu passim incertiq; nascuntur, quos pro suis colant, formæ similitudine agnoscunt. Augilæ manes tantum deos putant, per eos deierant, eos ut oracula cōsulunt, precati q; quæ uolunt, ubi tumulis incubuere, pro responsis ferunt somnia. Fœminis eorum solenne est nocte qua nubunt, omnium stupro patere, qui cum munere aduenerint, & tum cum plurimis cōcubuisse maximum decus, in reliquū pudicitia insignis est. Nudi sunt Gamphasantes, armorumq; omnium ignari, nec uitare sciunt tela, nec iacere, ideoq; obuios fugiūt, neq; aliorum quàm 30 quibus idem ingenij est, aut congressus, aut colloquia patiuntur. Blemmyis capita absunt, uultus in pectore est. Satyris præter effigiem nihil humani, Aegipanum quæ celebratur, ea forma est. Hæc de Africa.

SCHOLIA CAP. IX.

Succedit Cyrenaicæ regioni, cuius Maritima pars est, Aegyptus, cuius fluius Nilus, dirimit secundum Melam Asiam ab Africa. Terminus occidentalis Aegypti est uallis cōuexa Catabathmos: orientalis, Arabia quæ citra mare rubrum est: à septentrione littus mediterranei maris: ab hoc littore immittitur Aegyptus usq; ad Aethioplam, quam habet à dorso, id est, à meridie. Alij ab alijs locis designāt Aegypti limites.

a (Terra expers imbrium.) Irrigatur enim Nilo potissimum æstiuo tempore, quando in Aegypto nulla descendit pluuia: hyeme uero aiunt Aegyptijs non deesse pluias. Porro eximiā illam Aegypti fecunditatem efficit Nilus sua inundatiōe, de qua multa scripsimus in Solino cap. 45. pagina scilicet 95. b (Maximus.) Dicit Mela hunc maximum esse fluium inter eos qui nostrū ingrediuntur mare, etiamsi Herodotus Danubium maiorem Nilo asserat, sed nullus inter Cosmographos illi subscribit: imò sunt qui asserūt Nilum excedere etiam Gangem & Indum, Indiæ fluios. b (Hic ex desertis Africa missus.) De ortu Nili multa diximus in Solino

sunt, quæ Mapalia appellantur, uictus asper, & munditijs carens. Primores sagis uelantur, uulgius bestiarū pecudumq; pellibus, humi quies; epulæq; capiuntur. Vasa ligno fiunt, aut cortice; potus est lac, succusq; baccarum; cibus est caro plurimū ferina, nam gregibus (quæ id solum optimum est) quoad potest parcitur. Interiores etiam incultius sequuntur uagi pecora, utq; à pabulo ducta sunt, ita se ac turguria sua promouent, atq; ubi dies deficit, ibi noctem agunt; quanquam in familias passim, et sine lege 10 dispersi, nihil in commune consultant, tamen quod singulis aliquot simul coniuges, & plures ob id liberi agnatiq; sunt, nusquā pauci degūt. Ex his qui ultra deserta esse memorantur & Atlantes, solem execrantur, & dum oritur, & dum occidit, ut ipsis agrisq; pestiferum. Nomina singuli non habent, non uescuntur animalibus; neq; illis in quiete, qualia ceteris mortalibus, uifere datur. h Troglodytæ nullarum opum do-

Particularis Asiæ descriptio.

Aegyptus. Cap. IX.

Siæ prima pars Aegyptus, inter Catabathmon et Arabas, ab hoc littore penitus immissa, donec Aethioplam dorso contingat, ad meridiem refugit. a Terra expers imbrium, mire tamē fertilis, 40 & hominum aliorumq; animalium perfecunda generatrix Nilus efficit, amnium in nostrū mare permeantiū b maximus. c Hic ex desertis

Africae missus, nec statim nauigari facilis, nec statim Nilus est, & cum diu simplex, sæuiusq; descendit circa Meroën late patentē insulam, in Aethiopiā diffunditur, alteraq; ex parte Astaboras, altera Astapus dictus est. Vbi rursus coit, ibi nomē hoc capit; inde partim ^dasper, partim nauigia patiens, in immanem lacum deuenit, ex quo præcipiti impetu egressus, & Tachempso alteram insulam amplexus, usque ad ¹⁰ Elephantidē urbem Aegyptiā atrox adhuc feruensq; decurrit. Tum demum placidior, & iam penē nauigabilis, primum iuxta Cercasorum oppidum triplex esse incipit; deinde semel iterumq; diuisus, ad Delta & Metilin it per omnem Aegyptū uagus atq; dispersus, septemq; in ora se scindens, singulis tamen grandis euoluitur. Non pererrat aut tantum eam, sed æstiuo ²⁰fydere exundans etiam irrigat adeo efficacibus aquis ad generandum, alendumq; ut præter id quod scatet piscibus, qd Hippopotamos, Crocodilosq; uastas belluas gignit, glebis etiam infundat animas, ex ipsaq; humo uitalia effingat: hoc eo manifestū est, quod ubi sedauit diluuiā, ac se sibi reddidit, per humentes campos quedā nondum perfecta animalia, sed tum primum accipientia spiritum, & ex parte iam formata, ex parte adhuc terrea uisuntur, & Crescit porro, siue quod solutæ magnis æstibus niues ex immanibus Aethiopiæ iugis largius quām ripis ³⁰accipi queant, defluunt; siue quod ^hsol hyemē terris propior, & ob id fontem eius minuens in æstate tunc altius abit, sinitq; integrum, et ut est plenissimus, surgere; siue quod per ea tempora flantes Etesig, aut actas à septentrione in meridiem nubes super principia eius imbre præcipitant, aut ueniēti obuiæ aduerso spiritu, cursum descendētis impediunt, aut arenis quas cum fluctibus littorū applicant, ostia obducunt; fitq; maior, uel ¹quod nihil ex semet amittit; ⁴⁰uel quod plus q; solet accipit, uel quod minus quām debet emittit, ^kQuod si est alter orbis,

Solino cap. 45. pagina 93. nempe quod quidam arbitrantur illum nasci in interioribus Aethiopiæ, & rectā fluere à meridie in septentrionem, receptis supra Meroën duobus magnis fluuijs ab ortu, quorum alterum Astapum, alterum Astaboram Ptolemæus appellauit. Alij scribūt Nilum originem ducere ex monte interioris Mauritanie haud procul ab oceano, è lacu quem Nilidem uocant. Et certe fieri potest, quod tam à meridie quā ab occasu aquas suscipiat, quæ ex diuersis plagis confluentes, incertum studiosis relinquant iudicium, quis uerus à primordio sit Nilus. Mela tamē scribit hic, Nilum non statim habere nomen Nili, donec ex multis riuis aquæ in unum coeant, Meroën insulam efficiant, & Astaboras nunc, ac deinde Astapus, et tertio Nilus uocentur. Quid Plinius sentiat, uide supra in Solino pag. 94. ^d C Asper.) Asperitas illa uocatur à Solino cataracta: uide in iam citato loco. ^e C Elephantidem.) Ponit et Ptolemæus in tertiā Africae tabula hanc insulam, sed Tachempso non meminit, sicut nec oppidi Cercasorū, ubi primam dicit fieri Nili scissionem. De Delta habes in Solino ubi supra, pagina scilicet 93. & de ostijs Nili pagina 95. De Hippopotamis pagina 98. de Crocodillis pagina 97. ^f C Glebis etiam infundat animas.) Quod Nilus glebis infundat animas, fieri potest quod ob nimiam fertilitatē eius producat animalia maiora quā in terris nostris, ubi multiplicia reptilia producantur in cœnosis aquis, atq; in animalium excrementis. Sic Nilus post inundationem, quæ hic diluuium uocatur, relinquit in cœno imperfecta animalia, quæ hausto cœli uigore usum perfectæ assequuntur uitæ.

^g C Crescit porro.) In Solino pagina 95. ostendimus, quid auctores uarij sentiant de Nili incremento & decremento.

^h C Sol hyeme terris propior.) Hoc intelligendum est de hyeme nostra, quando circa Nili fontes est æstas, & radij solares ad angulos rectos incidunt in terram illam, tunc exiccari possunt ardore solis Nili fontes. At eo tempore quando apud nos est æstas, & sol his qui sub Capricorno agunt longe abest, augentur aquæ in illa regione, & intumescere faciunt Nilum &c. Hæc uidetur esse mens Pomponij in hoc loco. ⁱ C Quod nihil ex semet amittit.) Obductis enim ostijs, aquæ cursus impeditur, ut nihil possit effundi in mare, et tunc necesse est stagnum fieri & diluuiū in terra Aegypti. ^k C Quod si est alter orbis.) Certa experientia iam comprobauit, alterum à meridie nō esse orbem, ut scilicet post finem Africae uersus polum Antarcticum alia sit continens terra intercedentē oceano, unde ortum sumat Nilus, & cuius habitatores nobis sint antipodes. Quod si alius quoq; esset orbis, difficile uidetur fieri ut apud illos nasceretur Nilus uel alius quicumq; fluuius, qui rursus in

terra eorum absorptus cæco alueo, subter profunda maria penetret, & emergat rursus in terris nostris, hoc est, in nostro orbe: sic enim licebit uocare Europam & Africam, respectu alterius, si quis esset, orbis. Ex his lector intelligere potes, quid hic uelit Pomponius. **I C** In his terris mira sunt.) In Aegypto scilicet & Aethiopia. Et quod subdit de natante insula Chemnis, fabulosum uidetur, cum nec Herodotus fidei adhibuerit narrantibus talia, ut ipse scribit libro secundo. **m C** Pyramides.) De his Pyramidibus habes in Solino cap. 45. pag. 99. sub litera y. Hæ factæ putantur à Plinio uanæ ostentationis gratia, ne pecunia scilicet successoribus aut insidiantibus æmulis relinqueretur. Scribit proinde idem Plinius, quod amplissima earum octo contineat iugera soli, quatuor angulorum paribus interuallis per octingētos octoginta tres pedes singulorum laterum, altitudo à cacumine pedes uiginti quinque. Est aut iugerum secundū Varronem, quod quadratos duos actus habet. Actus quadratus latus est pedes 120. & longus totidem. Igitur iugerum habet pedes 240. & tantum spatij arari uno die ab uno pari boum consuevit, sicut & à iugo iugerum deriuatum est. Cæterum quando Mela dicit pyramides tricenūm pedum lapidibus extructas, id intelligendum est de crassitudine lapidum & immensis saxis, quæ in fundamentum huius edificij posita fuerunt.

n C Mœris.) Hunc lacum quidam Mœridem, alij Muridem, & alij Myridem appellant: de quo Plinius libro quinto sic ait: Inter Arsinoiten & Memphiten lacus fuit circuitu 250. nullium passuum, altitudine 50. manu factus à rege quodam, à quo & Mœridis lacus appellatus est. **o C** Labyrinthus.) Scribit Plinius lib. 36. cap. 13. quatuor esse toto orbe insignes labyrinthos. Primus fuit Aegyptius omnium maximus, orientosissimum humani ingenij opus, cuius magnificentiam describit hic Mela. Secundus fuit in Creta, arte maximè spectabilis, de quo Ouidius scribit octauo Metamorph. Tertius in Lemno, & hic fuit columnarū nitore insignis. Quartus in Italia à Porsenna Hetruscorū rege sepulchri causa extructus. Et quando Mela hic dicit, Aegyptium labyrinthum esse Psammetichi opus, Strabo & Plinius scribunt eum à uetustissimis regibus inceptum, à Psammeticho uero ampliorem factum. Numerat præterea Strabo uiginti septem regias quæ fuerūt in illo labyrintho, inter quas erant cryptæ multæ et longæ, quæ inter se uias flexuosas habebant, ut nemo peregrinus ingredi ullam aulam potuerit aut egredi sine duce, ne scilicet plebeijs facilis pateret aditus ad reges, quando erant intra labyrinthum. **p C** Mortuos fimo oblitii plangunt.) De moribus & ritibus Aegyptiorum Aethiopumq; apud autores passim multa inueniuntur, et præsertim in funeribus fuerunt Aegyptij præ reliquis gentibus superstitioniosiores, non cremantes aut defodientes corpora defunctorum, sed contra purefactionem ea inungebant aloë, pice, & alijs præseruatiuis. **p C** Suis literis peruerse utuntur.) Scribunt ferè omnes orientales retrogrado ordine, à dextra scilicet ad sinistram, Hebraei, Arabes, Chaldaei, Aegyptij, & Syri, habentes id ab Hebraismo prima omnium scriptura. Hebraei tamen aiunt non se, sed Latinos & Græcos peruerse scribere, cum manum non ad tergum moueant scribendo, sed à tergo ad faciem. Cæterum cum Aegyptij scribendo uideantur peruertere ordinem,

suntq; oppositi nobis à meridie Antichthones, ne illud quidem à uero nimium abscesserit, in illis terris ortum annem, ubi subter maria cæco alueo penetrauerit, in nostris rursus emergere, & hac re solstitio accrescere, quod tum hiems sit unde orit. Alia quoq; in his terris mira sunt. In quodam lacu Chemnis insula, lucos syluasq; & Apollinis grande sustinens templum natat, & quocuncq; uenti agunt pellitur. **m** Pyramides tricenūm pedum lapidibus extructæ, quarum maxima (tres nanq; sunt) quatuor ferè soli iugera sua sede occupat, totidem in altitudinem erigitur. **n** Mœris aliquando campus, nunc lacus; uiginti millia passuum in circuitu patens, altior quam ad nauigandum magnis onustisq; nauibus satis. Psammetichi opus **o** Labyrinthus domos mille, & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore extructus actus, unum in se descensum habet, intus penè innumerabiles uias multis ambagibus huc & illuc remeantibus, sed continuo anfractu, & sepe reuocatis porticibus ancipites; quibus subinde alium super alios orbem agentibus, & subinde tantum redeunte flexu, quantum processerat, magno & inexplicabili tamē errore perplexus est. Cultores regionum multo aliter à cæteris agunt; mortuos fimo oblitii plangunt, nec cremare aut fodere fas putant, uerum arte medicatos intra penetralia collocāt. **q** Suis literis peruerse utuntur. Lutum inter manus, farinam calicibus subigūt. Forum ac negocia fœminæ, uiripensa ac domos curant; onera illæ humeris, hi

capitibus accipiunt. Parentes cum egent, illis necesse est, his liberum est alere. Cibos palam, & extra fora tecta capiunt, obscœna intimis ædium reddunt. Colunt effigies multorum animalium, atq; ipsa magis animalia, sed aliæ alia, adeo ut quædam eorum etiam per imprudentiam interemisse, capitale sit; & ubi morbo, aut fortè extincta sint, sepelire ac lugere solenne sit. Apis populorum omnium numen est, bos niger, certis maculis insignis, & cauda linguaq; dissimilis aliorum; raro nascitur, nec coitu pecoris (ut aiunt) sed diuinitus & cœlesti igne conceptus, diesq; quo gignit, genti maximè festus est. Ipsi uetustissimi (ut prædicant) hominum, trecentos & triginta reges ante Amasim, & supra tredecim millium annorum ætates certis annalibus referunt, mandatumq; literis seruât, dum Aegyptij sunt, quater cursus suos uertisse sydera, ac solè bis iam occidisse, unde nunc oritur. Viginti millia urbium Amasi regnante habitauerunt, & nunc multas habitât. Earum clarissimæ procul à mari, Sais, Memphis, Syene, Bubastis, Elephantis; et Thebæ utiq; (ut Homero dictum est) centum portas, siue (ut aliæ aiunt) centum aulas habent; totidem olim principum domos, solitasq; singulas ubi negocium exegerat, dena armatorum millia effundere. In littore Alexandria Africæ cõtermina, Pelusium Arabiæ ipsas oras secat. Canopicum, Bolbiticum, Sebenniticum, Pathmiticum, Mendesium, Tanicum, Pelusiacum, Nili ostia,

ibidem, pagina scilicet 98. s. ¶ Ante Amasim.) Hic rex secundū Eusebium fuit anno mundi 3480. qui est annus ante Christum natum, secundū Paulum Orosium & Bedam, 1710. secundum Hebræos uero est annus 280. ante Christum: tanta enim est discrepantia Latinorum ab Hebræis de mundi duratione. Sed quicquid sit, cum à principio mundi usq; ad diluuium numerentur anni 1656. & mox post diluuium Aegyptus habitari cœperit, facile ob soli fertilitatem in regnum consurgere potuit, & Amasim multi reges præcedere. Quod autem tredecim millium annorum ætates à quibusdam numerantur ab eo tempore quo Aegyptus esse cœpit, error gentilis est, nisi annum pro mense accipiendum cõtendas: sed tunc erit tempus breuius, quàm ut quater sydera suum uerterint cursum, et sol bis occiderit ubi nunc oritur. Hic oritur difficilis quæstio, quo motu cœli ordo inuersus fuerit, ut ubi iam oritur sol, ibi bis occiderit ætate Aegypti: hoc est, oriens factus fuerit occidens, & contra. Respondeo, id nullo posse probare motu, non solis, nõ octauæ spheræ, hoc est, motu trepidationis, neq; nonæ spheræ, qui est motus remissionis. Videtur autem mihi Pomponius hic loqui iuxta errorem annalium Aegyptiorum, in quibus scriptum fuit, sydera quater suos uertisse cursus, interim quo Aegyptus fuit habitata. t. ¶ Viginti millia urbium.) Cum olim Aegyptiorum regnum fuerit florentissimum, ut etiam extenderit se ultra limites Aegypti, non est mirum si uiginti millia urbium fuerint in toto regno, etiam si quædam hic solum nominentur quæ præcipue in Aegypto fuerunt. Strabo libro ultimo ad Thebas Aegyptias scribit obeliscos esse, quorum uetustissimis literis, quanta regum illic potentia fuerit, declaretur: & imperium tenuisse eos usq; ad Scythiam, Bactrianam, Indiamq; & quæ nunc Ionia dicitur. Memphis est hodie Alkaira, regia Aegypti, & Thebæ Diospolis, haud procul à Syene citra tropicum Cancris sita, de qua & in Solino pagina 99. sub litera u, non nihil signauimus. De ostijs Nili habes quoq; in Solino pagina 95. sub litera d.

ordinem, subijcit Mela et alia quam multa, in quibus alium à nobis obseruat ordinem, ut quod pedibus panem conficiunt, & manu cæmentum. Fœminæ fori curèt negocia; & uiri quæ domi agenda exequantur. Parentes quædo egent, filiæ cogantur illos alere, filij autem nõ cogantur, sed liberum illis sit num uelint. Extra domum comedant, et intra eam uentrem exonerent.

r. ¶ Colunt effigies.) Colebant olim Aegyptij nedum uiua, sed & mortua animalia, ut felem, ichneumonas, id est, mures Indicos, canes, accipitres, ibides, lupos & crocodilos, & cum aliquod eorum moriebatur, sindone contectū cum ululatu pectus percutientes, sale liniebant ac cedri liquore unguentisq; odoriferis, quo diutius seruari tur corpus, & in sacris sepeliebant locis. Si quis aliquod horum animalium sponte occidisset, morte damnabatur, exceptis fele & ibide, quos, quocunq; casu occidi contingeret, accurrente turba, absq; iudicio interfecitorem uarijs affectum supplicijs interficiebant. Nutriebantur hæc animalia summa cura in templorum ambitu à uiris non contemnendis, quæ simillagine uarijsq; epulis lacte conditis cibabant. Animalia quæ boni speciem præ se ferebant, ijs diuinitatem tribuebant, & multa noxia ne obsessent in honore habita sunt. De Api Aegyptiorum diximus in Solino pagina 97. ubi & de crocodilo quædam scripsimus. De ibide habes

SCHOLIA CAP. X.

Ptolemæus iungit Aegyptum Syriæ à parte maris mediterranei, & disiungit ab Arabia per mare rubrum. Mela uero ponit mare rubrum intra Arabiam ipsam, ut scilicet ea pars Arabiæ quæ est citra mare rubrum, & quâ monte Casio attollitur, sit sterilis, ultra uero odorifera & leta.

a ¶ Portum admittit.) Extenditur ergo Arabia secundum Melam inter Aegyptum & Syriam ad mare mediterraneum, sicut & mox subiicit, Azotum Palestinæ urbem, emporiū esse huius Arabiæ. b ¶ Quâ in altum abit.) Quod eleuatio montis ortum solis citius ostendat, id in nostris quoq; apparet regionibus, ubi in cacuminibus montium, radij solares præoccupant superficiem terræ planæ. Per quartam uigiliam intellige quartam partem noctis, hoc est, crepusculum matutinum.

SCHOLIA CAP. XI.

Post Arabiam sequitur in littore maris Syriæ, sed quæ in multas particulares diuiditur regiones nedum iuxta mare, uerum et in mediterraneis locis. Nam Palestinæ, Cœlesyriæ, Mesopotamiæ, Damascenæ, Iudææ, Sophene, addit Mela & Babyloniam, & recte quidem, cum istæ regiones omnes una lingua utantur, nempe Chaldaica: hæ inquam regiones omnes communi uocabulo Syriæ appellantur. Hebræi uero uocant ארם Aram, & distinctionis gratia adiungunt alia nomina, ut, Mesopotamiam uocant Aram naherajim, id est, Syriæ fluuio-rum, Leucosyriam Aram Zoba, Cœlesyriam Aram Sobal, Damascenam Aram Damasci. a ¶ Cœle dicitur.) Hanc Strabo uocat Cœlesyriam, & est inter Libanum atq; Antilibanum, ob cauam uallē sic dicta. Est enim Græcis κοινοσ locus cauus. Alij uolunt Cœlesyriam esse eam partem Syriæ qua contingit Arabiam. b ¶ Mesopotamia.) Huius regionis situm exprimit tibi figura, quam supra in Solino cap. 51. signauimus. Damascenam ex eadem figura atq; ex Iudææ descriptione, quam in Solino cap. 48. posuimus, licebit deprehendere. Cæterum Adiabæne initium est Assyriæ post Mesopotamiam. Sophene autē secundum Ptol. est in Armenia maiori. Palestinæ situm tibi demonstrat memorata Iudææ figura. De Phœnicie dicitur sequenti capite. Antiochia urbs & regio, est inter Damascenam & Ciliciam, fuitq; metropolis in Cœlesyria, & dicta fuit olim Reblata, & postea tempore Iustiniani Theopolis, prima episcopalis sedes Petri apostoli. c ¶ Semiramis.) Hæc mulier secundum Berosum quarto loco apud Babyloniam regnauit, antecedens militia, triumphis, diuitijs omnes mortales. Nemo unquā huic sceminæ comparandus est uirorum, tanta in eius uita scribuntur, cum ad uituperationem, tum maximè ad laudem. Hæc enim Nini regis relicta uxor, cupiens defunctum maritum gloria excellere, condidit in Babylonia urbē ingentē in Babylone ab utroq; latere Euphratis, ita ut fluuius medius urbem secaret. Circuitus urbis patebat tot stadij quot sunt dies in anno. Pontē qua parte fluuius augustior erat, construxit, stadij quinque longitudinis, & 30. pedum latitudinis, columnis in profundo summa arte iniicem distantibus 12. pedibus. Duas deniq; regias utrinq; ad fluuiū quasi propugnacula extruxit. Alterum insigne opus quod fecit Semiramis, est, quod Euphraten & Tigridē per riuulos in sicca terrā maioris fecunditatis gratia immisit, arentes scilicet agros aquarum beneficio irrigando. d ¶ Gaza.) Sacer Hebraismus, qui frequentem mentionem de his urbibus maritimis facit, non à gaza seu thesauro dicit hanc urbem istud sortitam nomen, sed à fortitudine: unde uocat eam ארז Arza, quod significat fortem. Et Zachariæ nono propheta dicit,

Arabia. Cap. x.

Rabia hinc ad rubrum mare pertinet, sed illinc magis læta & ditior, thure atq; odoribus abundat: hic, nisi quâ Casio monte attollitur, plana et sterilis, a portum admittit Azotum suarū mercium emporium: b quâ in altum abit, adeo ædita, ut ex summo uertice à quarta uigilia ortum solis ostendat.

Syria. Cap. xi.

Syria latè littora tenet, terrasq; etiam latius introrsus, alijs alijsq; nuncupata nominibus: nam et a Cœle dicitur, & b Mesopotamia, & Damascene, & Adiabæne, & Babylonia, & Iudæa, & Sophene. Hinc Palestinæ est, quâ tangit Arabas cum Phœnicie: & ubi se Ciliciæ committit, Antiochia: olim, ac diu potēs, sed cum eam regno c Semiramis tenuit, longè potentissima. Ex operibus certe eius insignia multa sunt, duo maximè excellunt, constituta urbs miræ magnitudinis Babylonia, ac sicca olim regionib; Euphrates & Tigris immissi. Cæterum in Palestinæ est ingens, & munita admodum d Gaza (sic Persæ æraritū uocant) & inde nomen est, quod cum Cambyfes armis Aegyptum peteret, huc belli & opes, & pecuniam intulerat. Est non minor

Arza, quod significat fortem. Et Zachariæ nono propheta dicit,

Ascalon. Est Ioppe ante diluuium (ut ferunt) condita, ubi Cephæa regnasse eo signo accolæ affirmant, quod titulum eius, fratrisq; Phineï ueteres quædam aræ cum religione plurima retinent: quin etiam rei celebratæ carminibus ac fabulis, seruataq; à Perseo Andromedæ, clarum uestigium bellæ marinæ ossa immania ostentant.

Phœnicia. Cap. XII.

Phœnicem illustrare Phœnices, solers hominū genus, & ad belli pacisq; munia eximium, ^a Literas, & literarum operas, aliasq; etiam artes, mare nauibus adire, classe confluere, ^b imperitare gentibus, regnū præliumq; cōmentī. In ea est Tyros aliquando insula, nūc annexa terris, defecit quando ab impugnanter quondam Alexandro iacta sunt opera. ^c Vici tenēt ulteriora, & adhuc opulenta Sidon antequam à Persis caperetur, maritimarum urbium maxima. Ab ^d ea ad promontorium Euprosopon duo sunt oppida, ^e Byblos & Botrys: ultra tria fuerunt, singulis inter se stadīis distantia, locus ex numero Tripolis dicit: tum Simyra castellū, & urbs non obscura Marathos. Inde iam ^f nō obliqua pelago, sed aduersa adiacens, à terra grandem sinum inflexo tractu littoris accipit. Populi ditēs circumfident, situs efficit, quia regio fertilis, crebris & nauigabilibus alueis fluminum peruisa, diuersas opes maris atq; terrarū facili commercio permutat ac miscet. In eo prima est reliqua pars Syriæ, cui Antiochiæ cognomen additur: & in ora eius urbes Seleucia, Paltos, Beritos, Laodicea, Arados: amnesq; inter eas eunt Lichos, & Hypatos, & Orontes: tum mons Amanus, et ab eo statim Myriadros et Cilices.

^g bonum aspectum, quodcumq; tandem in Phœnicia illud fuerit promontorium. ^e C Byblos & Botrys.) Ponit & Ptolemæus in Phœnicia hæc duo oppida unā cum Tripoli, in quarta Asiæ tabula. Habes & ibidem urbem Marathon. ^f C Non obliqua pelago.) Vide tabulam Ptolemæi, & uidebis post Tripolim maris sinum, eumq; iuxta Casium montem, sed mare non reflectitur usq; dum littus ascenderit ad Ciliciæ orientalem terminum, qui est ad montem Amanum, citra quem sunt urbes Antiochia, Seleucia, Laodicea &c.

Cilicia. Cap. XIII.

Alignu in recessu intimo locus est magni aliquando discriminis furorum ab Alexandro Persarum, fugientisq; Darij spectator ac testis, nunc ne minima quidem, tunc ingenti urbē celebris Issos,

^h pura, armis, auro & opulentia supra quā dici potest. Ordo fuit talis: Præferebatur ignis sacer in argenteis altariibus, mox sequentes magi patriū carmen cantantes. Hos sequebantur 365. iuuenes punicis ammiculis uelati

SCHOLIA CAP. XII.

Est Phœnicia regio Syriæ à Phœnicæ rege sic uocata, Iudææ contermina, in qua sunt Tyrus & Sidon urbes, Carmelus & Libanus montes. ^a C Literas cōmentī.) Idem scribit Lucanus, quod Phœnices primi uocem mansurā rudibus signarunt figuris. Iosephus quoq; idem asserit, sed de Græcis literis. Absq; controuersia enim Hebrææ literæ primæ fuerunt in mundo, quarum appellationē & ordinem Græci quoq; secuti sunt, ut alpha pro aleph, beta pro beth, gamma pro gimel, delta pro daleth &c. ^b C Imperitare gētibus.) Hoc dicitur propter Tyrum, quæ olim regia floruit dignitate, de qua 2. Reg. 5. & Isa. 23. & Eze. 26. multa dicuntur. Fuit autem urbs maxima & antiqua, in corde maris sita, Sidoniorū colonia, negotiatio maris, emporium totius orbis, olim quidem insula, sed à Nabuchodonosor & Alexandro Magno propter expugnationē multis in breui freto cōportatis aggeribus, terra cōtinens facta est, quā cum Alexander penitus destruxisset, post 70. annos iterū edificata est. ^c C Vici tenent ulteriora.) Ultra Tyrum, inquit, non sunt ciuitates sed uici, licet & opulenta adhuc tunc fuerit Sidoniorū ciuitas anteq; à Persis caperetur. ^d C Euprosopon.) Sonat hæc uox

SCHOLIA CAP. XIII.

Syriæ iungitur Cilicia, in eo scilicet loco, ubi Alexander Magnus strauit exercitum Persarū, iuxta Issicum scilicet sinum. Inuadente enim Alexandro Magno Ciliciam, uenit Darius rex Persarū cum 700. millibus peditum, & 30. millibus equitum in occursum eius, fulsitq; exercitus eius pura

deinde currius sacratuſ Ioui trahebatur ab albis equis, & eis inſidentes albis induti, habentes uirgas aureas: deinde decem uehicula auro & argento cœlata: deinde equitatus duodecim gentium uarijs armis et moribus: proximi decem millia, quorū aliqui torques aureos, alij habebant uestem auro distinctam; manicatasq; tunicas gemmis adornatas: deinde cognati regis 15. millia muliebri culta luxu: rursus agmen in ueste regali curru regis præcedens: curru regis in utroq; latere decorabatur simulacris deorum ex auro & argento factis, interlucentibus gemmis: curru decem millia hastatorum sequebantur, haste erant argēto ornate, et spicula auro: ad dextram & leuam regis trecenti nobilissimi propinquorū comitabantur, horum agmen claudebatur triginta millibus peditum, quos equi regis quadringenti sequebantur: deinde Darij mater curru uehebatur, & in alio curru uxor eius: turba foeminarum reginas comitantium, equis uehebatur: deinde liberi regis & qui eos educabant, uehebantur: deinde pellices regis 360. regali cultu nitentes: postea pecuniā regis sexcenti muli & trecenti cameli uehebant, præsidio sagittariorum sequente: hos sequebantur calones & lixæ: ultimi armati leuiter, qui cogerēt agmen. Hoc apparatu uenit Darius contra aciem Macedonum, quæ nō auro aut discolori ueste, sed ferro & ære nitebat, habens uix quinquaginta millia hominum, sed qui omnes animosi erant, quippe qui tot bellorum in Europa uictores extiterant. Congrediens igitur uterq; exercitus, cæsa sunt in acie Persarum centum millia peditum, & decem millia equitum. In acie aut Alexandri quingenti & quatuor sauciati, interfecti 32. pedites & 150. equites. Capta est mater et uxor Darij cum nobilibus mulieribus: capta deniq; sunt multa millia hominum & iumentorum. Et in hunc modum humiliatus est Darius, qui triumphantis magis quàm dimicantis more iniit prælium: ipse tamen euasit hac uice.

Hoc est, à flexura maris procedendo ad occasum, peruenitur ad oppidum Mallon, ubi Pyramus fluiuius cecidi in mare: inde peruenitur ad promontoriū Amanoiden, & hinc ad Cydnum, qui per Tarsum fluit in mare. De Cydno fluiuo uide supra in Solino cap. 51. Ultra Cydnum in littore maris est sita Pompeiopolis, quæ antea Soloë uocata fuit. Hinc sequitur Corycos oppidum & Corycius specus, de quo in memorato quoq; Solini loco diximus.

^b C. Sonitu cymbalorum.) Sic credidit stulta gentilitas, diuinitus immisſum sonitum illum, & quod admirabiliorem eum facerent, addiderunt de suo, speciem cymbalici tinnitus illum præ se ferre, cum tamen strepitus quidam fuerit aquarum stillantium intra cauernas rupium. ^c C. Quem Typhoneam uocant.) Meminit & Solinus obiter huius specus, cap. 51. nempe quod is fuerit cubile Typhonis gigantis. Sonat autem τὸ φῶν

fuit, & hac re sinus Illicus dicitur. ^a Procul inde Amanoides promontorium inter Pyramum Cydnumq; fluuios iacet. Pyramus Iſſo prior Mallon præterfluit, Cydnum ultra per Tarsum exit. Deinde urbs est olim à Rhodijs Argiuif. que, post piratis, Pompeio assignante, possessa, nunc Pompeiopolis, tunc Soloë. Iuxta in paruo tumulto Arati poëtæ monumentum ideo referendum, quia ignotum, quam ob causam iacta in id saxa dissiliunt. Non longe hinc Corycos ¹⁰ oppidum, portu saloq; incingitur, angusto tergo cōtinenti adnexū. Suprà specus est nomine Corycius singulari ingenio, ac supra quàm ut describi facile possit, eximius. Grandi namq; hiatu patens, montem littori appositum, & decem stadiorū cliuo fatis arduū, ex summo statim uertice aperit: tunc alte demissus, & quantum demittitur amplior, uiret lucis pubentibus undiq; & totū se nemoroso laterum orbecomplectitur, adeo mirificus ac pulcher, ut mentes ²⁰ accedentium primo aspectu cōsternat, ubi contemplati durauere, non fatiet. Vnus in eum descensus est angustus, asper, quingentorum & mille passuum, per amœnas umbras & opaca syluæ quiddam agreste resonantis, riuus hinc atq; illinc fluitatibus. Vbi ad ima peruentū est, rursus specus alter aperitur ob alia dicendus. Terret ingredientes ^b sonitu cymbalorum diuinitus & magno fragore crepitantium, deinde aliquandiu perspicuus, mox & quo magis subit, ³⁰ obscurior: ducit aufos penitus, alteq; quasi curiculo admittit, ibi ingens amnis ingenti fronte se extollens tantummodo se ostendit, & ubi magnum impetum breui alueo traxit, iterum demersus absconditur. Intra spatium est magis quàm ut progredi quisquam ausit horribile, & ideo incognitum. Totus autem angustus, & uere facer, habitariq; à dijs & dignus & creditus. Nihil nō uenerabile, et quasi cū aliquo numine se ostentans. Alius ultra est ^c quē Typhoneam ⁴⁰

uocant, ore angusto, & multum (ut experti tradidere) pressus, & ob id assidua nocte suffusus, neq; unq; perspici facilis; sed quia aliquando cubile Typhonis fuit, & quia nunc demissa in se confestim exanimat, natura fabulaq; memorandus. Duo deinde promontoria sunt, Sarpedon, finis aliquando regni^d Sarpedonis, et quod Ciliciam à Pamphylia distinguit, ^e Anemurium, interq; ea Celendris & Natidos Samiorum con-
10 loniæ, sed Celendris Sarpedoni propior.

Pamphylia. Cap. XIII.

LN Pamphylia est Melas nauigabilis fluuius, oppidū Sida, & alter fluuius ^a Eurymedon. Magna apud eum Cy-
monis Atheniēsiū ducis aduersus Phœnicas & Persas naualis pugna atq; uictoria fuit. Mare, quo pugnatum est, ex ædito ad-
modum colle prospectat ^b Aspendos, quā Ar-
20 giui condiderāt, possedere finitimi. Deinde aliq; duo ualidissimi fluuij ^c Oestros & Cataractes. Oestros nauigari facilis, ^d hic quia se præcipitat ita dictus. ^e Inter eos Perga est oppidum, et Diana, quā ab oppido Pergeam uocant, templum. Trans eosdem mons Sardemisos, & Phaselis à Mopso condita, finis Pamphylia.

strepitu ex alta rupe deijcitur. ^e **C** Inter eos Perga est.) Ptolemæus non inter istos fluuios, sed post Cataracten in termino Pamphylia occidentali ponit oppidum Pergæ, ubi extra ipsum in ædito colle Diana templum habuit. Phaselis quoq; ibidem locum habet ad littus maris, finem designans Pamphylia, condita olim à Mopso
30 Argiuorum rege.

Lycia. Cap. XV.

LYcia continuo, cognominata à Lyco rege Pandionis filio, atq; (ut ferunt) infestata olim ^a Chimæra ignibus, Sydæ portu, & Tauri promontorio grandem sinum claudit. Taurus ipse ab Eois lit-
toribus exurgens uaste fatis attollitur; deinde dextro latere ad septentrionem, sinistro ad me-
40 ridiem uersus it in occidentem rectus, et perpetuo iugo, magnarumq; gentium, quā dorsum agit, terminus. Vbi terras dirimit, exit in pelagus. Idem autem & totus, ut dictus est, dicitur etiam quā spectat orientem, deinde Hæmodes, & Caucasus & Paropamisus; tum Caspiæ pylæ, Nyphates, & Armeniae pylæ, et ubi iam nostra maria contingit Taurus iterum. Post eius promontorium flumen est Lymira, et eodem nomine ciuitas, atq; ut multa oppida, sic præter

uentum: & uentus in uisceribus terræ commotus, concutit terram perinde ac si gigas potentissimus se moueret sub terra. Hic putatur huius loci esse intellectus.

^d **C** Sarpedonis.) Sarpedon rex fuit Lycia, qui Troianis aduersus Græcos auxilium tulisse fertur. ^e **C** Anemurium.) Hæc loca, Anemurium, Celendris & Sarpedon, in Ptolemæo quoq; inueniuntur è regione Cypri insulae.

SCHOLIA CAP. XIII.

Succedit Cilicia ad occidentem Pamphylia, quæ rursus ad occasum coniungitur Lycia. ^a **C** Eurymedon.) Hic fluuius per mediā fluit Pamphylliam, apud quem Cymon dux Atheniensium contra Xerxem fugientem è Græcia, atq; exercitum eius, nauali pugna uictoriā consecutus est. ^b **C** Aspendos.) Hoc, inquit, oppidū Aspendos ædito colle sitū, prospectat mare ubi pugnatū est inter Athenienses & Persas. ^c **C** Oestros & Cataractes.) Hos fluuios & Ptolemæus ponit in prima Asiae tabula, nisi quod Oestrum uocat Cataractes, inquit, nomē istud habet à præcipitijs. Nam secundū Strabonem, magno

SCHOLIA CAP. XV.

Continuatur Lycia Pamphylia, à Lyco rege Pandionis filio sic cognominata, quæ Tormile primum appellata fuit secundum Herodotum lib. primo. ^a **C** Chimæra ignibus.) De Chimæra diximus supra in Solino cap. 52. capite uero 51. eiusdem habes de Tauro monte: hic ferè totam includit Lyciam, quo fit, ut si ab eius ortu in occasum prospicias, dextro latere ad septentrionem, sinistro ad meridiem uersus eat in occidentem, ut hic Mela scribit. At in hoc situ ortus eius non potest capi pro ipso promontorio, sed ubi à promontorio discessu fuerit usq; ad cacumē Tauri, ibi ramos emittit ad septentrionem & meridiem. De uarijs eius nominibus diximus in Solino memorato capite. Caspiæ pylæ uocatur eo loco, ubi inter Medos et Parthos pcurrit in mare. Solinus uocat Caspias portas, de quibus uide cap. 60.

b **C** Pataram.) Scribit Strabo sex illustres esse urbes in Lycia, Xanthum, Pataram, Pinaram, Olympum, Myram & Tlonem. **c** **C** Telmisos.) Ptolemaeus ponit hanc urbem ad fluum Xanthum, et non ad extremum Lyciae terminum. Solinus cap. 53. uocat eam Telmessum.

SCHOLIA CAP. XVI.

Caria succedit occidentem uersus Lyciae, et est regio meridionalis Asiae minoris. Habet enim Asia minor multas regiones, nempe Ioniam, Cariam, Phrygiam, Aetoliam, Mysiam, & Lydian. Sunt qui annumerant quoque Lyciam. **a** **C** Pelasgos.) Sunt Pelasgi populi Macedoniae, qui olim Thessali fuisse putantur. **b** **C** Secundum Calbin.) Nasctur Calbis in Crago monte, & haud procul a Cauno labitur in mare. Est autem Caunus oppidum pestilenti coelo subditum, & propterea habitantium aduersa ualitudine infame. **c** **C** Ad Halicarnasson.) Haec olim regum Cariae regia fuit, unde Herodotus originem duxit. Pro Larumna Ptolemaeus habet Lorina, & ponitur in cornu Cariae extremo, sicut & Cnidus. **d** **C** Mausoleum.) Est Mausoleum in Halicarnasso sepulchrum, quod Artemisia Mausoli uxor tam egregio perficit opere, ut inter septem orbis miracula olim numeraretur. Eleuabatur in altum 25. cubitis, et cingebatur columnis 36. Ab hoc sepulchro, omnia preciosa sepulchra ex nomine eius Mausolea dicuntur.

e **C** Vrbes Mindus.) Parua est Caria, sed populosissima & oppidis plena.

SCHOLIA CAP. XVII.

A Caria si pergas ad septentrionem, occurrit Ionia, incipiens a Possideo promontorio. Post Possidium uero, inquit Strabo, Milesium est oraculum, Apollini Didymaeo sacrum apud Branchidas ad decem & octo stadia ascendenti: id a Xerxe incensum est, quemadmodum caetera templa omnia, Ephesio excepto. Scribit & Herodotus libro primo de hoc templo in hunc modum: Erat apud Branchidas oraculum peruetustum, quo Aeoles Ionesque communiter uti consueuerunt. Oraculum hoc in Milesiorum agro est situm ad Danormum lacum. Porro Miletus olim totius Ioniae clarissima fuit urbs, genitrix multarum per cuncta maria urbium. Nati denique sunt in ea multi uiri clari, quorum aliquos hic enumerat Mela. Addit his & Strabo quosdam, nempe Anaximandrem, Hecataenum historicum, & Aeschinem oratorem. Haec urbs ob sui claritatem aliquando Ionia dicta est.

a **C** Latnum montem Endymionis.) Scribitur de Endymione quod primus lunae cursum inuenit, ad quod

b Pataram non illustria. Illam nobilem facit delubrum Apollinis, quondam opibus & oraculi fide Delphico simile. Ultra Xanthus flumen & Xanthos oppidum, mons Cragus, & quae Lyciam finit, urbs **c** Telmisos.

Caria. Cap. XVI.

Aria sequitur. Habitat incertae originis; alij indigenas, sunt qui a Pelasgos, quidam Cretas existimant, genus usque eo quondam armorum, pugnaeque amans, ut aliena etiam bella mercede agerent. Hic castella aliquot sunt; deinde promontoria duo, Pedalion & Crya, & secundum Calbin annem Caunus oppidum ualitudine habitantium infame; inde **c** ad Halicarnasson haec adiacent, Rhodiorum aliquot coloniae, portus duo, Gelos, & cui ex urbe quam amplectitur, Thissamissa cognomen est. Inter eos oppidum Larumna, et Pandion collis in mare emissus; tum tres ex ordine sinus, Thymnias, Schenus, Bubbessus, Thymniae promontorium Aphrodisium est. Schenus ambit Hylam, Bubbessus Cynotum, Gnidus in cornu peninsulae, interque eam & Ceramicum sinum in recessu posita Euthanae, Halicarnassos Argiuorum colonia est, & cur memoranda sit, praeter conditores **d** Mausoleum efficit regis Mausoli monumentum, unum de miraculis septem, Artemisiae opus. Trans Halicarnasson illa sunt, littus Leuca, **e** urbes Mindus, Aryanda, Neapolis, sinus Iasius, & Basilicus. In Iasio est Bargylos.

Ionia. Cap. XVII.

Post Basilicum Ionia aliquot se ambagibus sinuat, & primum a Possideo promontorio inflexum inchoans, cingit oraculum Apollinis, dictum olim Branchidae, nunc Didymi. Miletum urbem quondam Ioniae totius, belli pacisque artibus principem, patriam Thaletis astrologi, & Timothei musici, et Anaximandri physici, aliorumque ciuium inclytis ingenijs merito inclytam, ut cunctae Ioniae uocant; urbem Hyppin amnis Maendri exitum, **a** Latnum montem Endy-

mionis, à luna (ut ferunt) adamati fabulam no-
bilem. Deinde rursus inflexa, cingit urbē Prie-
nen, et Gessi fluminis ostium, moxq; ut maiore
circuitu, ita plura cōplectit. Ibi est Panionium
sacra regio, & ob id eo nomine appellata,
quod eam communiter Iones colunt. Ibi à fugi-
tiuis, ut aiunt, cōdita (nomē fame annuit) c Phy-
gela. Ibi Ephesus, d & Dianæ clarissimum tem-
plum, quod Amazones Asia potitē consecra-
se traduntur. Ibi e Caystros amnis, ibi Lebedos
Clarissq; Apollinis fanum, quod Manto Tire-
sia filia fugiens uictores Thebanorum Epigo-
nos, & f Colophon, quā Mopsus eiusdem Man-
tūs filius statuit ad promontoriū quo sinus clau-
ditur, quod altera parte alium, quem s Smyr-
næum uocant, efficit, angustisq; ceruicibus reli-
qua extendit; inde latius abit h in peninsulae fa-
ciem, super angustias, hinc Teos, illinc Clazo-
mena; & quia terga iungunt confinio adnexa
maris, diuersis frontibus diuersa maria prospe-
ctāt. In ipsa peninsula est Coryna. In sinu Smyr-
næo est Termodon amnis, & urbs Leuca; ex-
tra eum Phocis Ioniae ultima.

quod inuestigandum, opus illi fuit montis
huius supercilio. Alij tradunt sepulchrum
eius esse apud Latmium montem: sic enim
maior pars scriptorum uocat hunc mōtem.
Porro fabula adamati à Luna, id est, Iuno-
ne, hæc est. Ferunt Endymionem relatum
à Ioue in celo, adamantem uero Iunonem
simulacro deceptum et eiectum descendisse
ad inferos. Alij fabulam de perpetuo Endy-
mionis somno exponūt. Nam cum luna ua-
rios motus quæreret, nocteque uigilaret &
interdium dormiret, somno fingitur dormi-
uisse perpetuo, adamatus à luna.

b C Sacra regio.) Vocatur Panio-
nium sacra regio, quod olim Iones ibi con-
uenirent & Neptuno diem festum ex mo-
re celebrarent. c C Phygela.) Est
Græcis Φυγην fuga & exilium: unde de
Phygela Plinius sic inquit: Iuxta fugitiuis
condita, uti nomen indicio est, Phygela.
Strabo Pygellam nominat. d C Et
Dianæ templum.) De magnificentia &
nobilitate huius templi nonnihil diximus in
Solino cap. 53. e C Caystros.) Cay-

stros & Cayster Lydiæ fluius, Sardibus proximus, ab ambustione nomen habet, quod propinquus sit Catace-
cumene, quæ pars est Ephesiæ regionis prætorrida & deusta similis, nullam præter uitam profrens arborem.
Cæterum Lebedos celebre est oppidum ob Scenicorum histrionum collegium, qui ludos ac certamina Libero
patri quotannis celebrabant. Est quoq; non procul Claros ciuitas, Apollinis oraculo nobilis, quā Manto Tiresiæ
filia condidit, fugiens Thebanorum uictores Epigonos, id est, posteros, qui aduersus Thebas bellum mouerunt.

f C Colophon.) Hæc urbs Ionica multis nominibus clara est, primum quod in equestribus certaminibus
plurimum ualuit, ut ubi bella componi difficulter potuerint, huius urbis equitatu dirimerentur: hinc natum ada-
gium, Colophonem imponere uel addere, pro summam operi manum imponere. Deinde quod Colophonij ama-
plissimas haberent nauales opes; tertio quod patria existeret multorū clarissimorum uirorum, etiam secundum
quosdam Homeri. De Mopso qui cum Chalcante de peritia diuinandi certauit, habes apud Strabonem lib. 14.

g C Smyrnæum.) Est Smyrneus sinus ab urbe Smyrna, quam quidam Homeri patriam esse putant. He-
rodotus libro primo dicit eam olim fuisse ex numero duodecim ciuitatum Aeolicarum. h C In peninsulae
faciem.) Inter duos sinus Colophonium et Smyrnæum, expatiatur in mare uersus Chium insulam cornu quoda-
dam terræ, quod hic peninsula uocat, habens mox in ingressu duo insignia oppida, Teon & Clazomenam.
Vide Ptolemæi tabulā primam Asiæ, & patebūt hæc omnia oculis tuis multò clarius q̄ hic scribi literis queant.

Æolis. Cap. XVIII.

Roxima regio, ex quo ab Aeolijs
incolis cœpit, Æolis facta, ante^a My-
sia, & quā Hellepontum attingit,
Troianis possidentibus Troas fuit.
Primam urbem à Myrino cōditore Myrinam
uocant; sequentem^b Pelops statuit uictō Oeno.

nomenq; suum huic regioni indiderūt. In eius extremitate septentrionali iuxta fauces Helleponti, sunt Troiani.

a C Mysia.) Est duplex Mysia in hac Asia minori, maior & minor, & utraq; est extra Bithyniam. Est
& duplex Mysia in Europa iuxta Istrum, superior & inferior, quā quidam scribūt Mœsiam per diphthongum.

b C Pelops.) Hic Tantali regis Phrygū filius fuit, certauitq; curruli certamine cū Oenomaō, et uicit eum.

SCHOLIA CAP. XVIII.

Duplex est Æolia, una in Asia, Græco-
rum colonia, media inter Ioniam et Mysiā,
de qua hic Mela scribit. Alia est inter Sicia-
liam & Italiam, complectiturq; septem ina-
sulas, quarū quædam ignem spirant, de quib;
Iustinus libro quarto scribit. Ab his ue-
nerunt Æolij, & appulerunt in Mysiam,

equorum pernecitate, filiamq; eius Hippodamiam ex pacto duxit uxorem, & Pisæ regnum consecutus est. Est autem Pisa Peloponnesi ciuitas. Cæterum ab hoc Pelope denominata est insula Græciæ Peloponnesus, et oppidū Mysiæ Pelopeia. Cyme uero à duce Amazonum, pulsus habitatoribus, nomē sortita est. c (C Suprà Caicus.) Ptolemæus hunc fluuiū qui inter Pitane & Eleam decurrit, uocat Cecium.

Quæ Archefilan tulit.) Est Archefilas nomen philosophi, qui ex Pitane Aeolica ciuitate ortus, relicta patria Athenas profectus in Academiam se ad Crantorem contulit, & commutauit Platonicam philosophiam, et nouam quandā instituire contendit, propter quod & cauillator uocatus est. Hic cum se nihil scire affirmaret, nec alios quicquam scire patiebatur, id quod Melagroq; hic succinctis indicat uerbis.

e (C Isthmos.) Quid sit Isthmos, habes in Solino cap. 13. Ptolemæus non meminit huius Isthmi, nec peninsulae, quæ continet campum Thebanorum. Pro Adramittium, ipse legit Adramittū. f (C Antandrum.) Hæc uox, inquit, est uel ab Andro insula, quasi ἀνδρῶν, uel ab ἀνδρῶν, quod in genitiuo quoq; habet ἀνδρῶν, ut sit sensus, pro uiro data est ciuitas.

g (C Affon.) Hoc oppidum haud procul abest à Troade, ubi scilicet est sinus ἀχαιῶν λιμὴν, id est, Achiuorū portus, sic dictus quod Græci illic appulerint. h (C Ab Ilio.) Fuit Ilium regia Priami, quæ & Troia à nomine regionis nominatur. Excidium eius reddidit hanc urbem nominatissimam. Ferunt illam extructam post diluuiū anno 828. regnaueruntq; in ea sex reges, Dardanus, Erichthonius, Troës, Ilius, Laomedon, & Priamus, sub quo deleta est. Causa eius excidij fuit, quod Paris Priami filius ui abduxit Helenam uxorem Menelai regis Græcorum: tunc Athenis conuenerunt omnes proceres regni Græcorum, & omnium consensu statuerunt reducere reginam. Interim cum abiissent fratres Helenæ Castor & Pollux, ut sororē repeterent, saeuiente mari submersi sunt, atq; à uulgo inter deos relati. Rursum miserunt Græci Diomedem & Ulyssē, qui reginam repeterent: sed cum nihil effecissent, tota Græciā castra mouit cōtra Troiam, quibus Hector alter Priami filius obuiam ueniens magno bellico apparatu, sæpe Græcos in fugam cōuertit, sed tandem ab Achille duce exercitus Græcorum confossus interiit. Paris quoq; telo confodit Menelaum regem Græcorum, quin & Aiaceum athletam usq; ad mortē sauciavit, & dum is letaliter se uulneratū sentiret, furore extremo agitatus, tam uehementē icūm illisit capiti Paridis, ut mortuus caderet de equo. Amisso itaq; Paride Troiani fugerunt intra moenia, & cum diu obsessi oppugnarentur, multi tædio affecti proditionem moliebantur urbis, præsertim Aeneas & Antenor, in tromissisq; noctu Græcis, urbem in manus hostium tradiderunt: qui grassantes in ea, omnis ætatis & sexus homines occiderūt, & urbem ipsam incendio deleuerunt, abduxeruntq; raptam Helenam. Durauit hoc bellum decem annis & octo mensibus. i (C Achiuorum statio.) Cum Græci, inquit, oppugnarent Ilium, castra posuerunt iuxta Sigæum oppidum. k (C Fama quàm natura.) Ida mons altissimus spectat ad Troadem, & abundat aquis, descēduntq; ex eo multa flumina, ut sunt Scamander, Simois et Esepus: sed parua sunt, cum maxime absorbeantur à mari, celebra tamen propter ea quæ gesta sunt contra Ilienses. l (C Diuarum certamine.) Est & in Creta mons Ida, in quo est antrum sacrum, quod ibi Iupiter nutritus fuerit. Sic in Ida qui est circa Hellespontum, est antrum deabus sacrum, & celebre ob Paridis acceptum iudicium. Quod autē ortus solis aliter ibi quàm

mao reuersus ex Græciā; Cymen nominauit, pulsus qui habitabant, dux Amazonum Cyme. c Suprà Caicus inter Eleam decurrit et Pitane illam, d quæ Archefilan tulit, nihil affirmantis, Academiae clarissimū antistitem. Tum in promontorio est Canna oppidum, quod præteruictos sinus excipit non paruus, sed longe ac moliter flexus, retrahensq; paulatim oras usq; ad ima montis Idæ. e Isthmos paruus urbibus aspersus est, quarum clarissima est Cistena. Gremio interiore campus Thebæ nomine, Adramittū, Austrā, Tereffam oppida, eodē quo dicta sunt ordine adiacentia continet. In altero latere Antandrum. Duplex causa nominis iactatur: alij Ascanium Aeneæ filium, cum ibi regnaret, captum à Pelasgis, ea se redemisse cōmemorant; alij ab ijs putant conditam, quos ex Andro insula uis & seditio exegerat. Hi Antandru quasi pro Andro, illi quasi pro uiro accipi uolunt. Sequens tractus tangit Gargara et Affon, Aetolorum colonias. Tum sinus alter ἀχαιῶν λιμὴν, non longē h ab Ilio littora incuruat; urbe bello excidioq; clarissima. Hic Sigæum fuit oppidū, hic Achiuorum fuit bellantium statio; huc ab Idæo monte demissus Scamander exit & Simois, k fama quàm natura maiora flumina. Ipse mons uetere l Diuarum certamine, & iudicio Paridis memoratus, oriētem solem aliter quàm

in alijs terris solet aspici, ostētat. Namq; ex summo uertice eius. specularibus penē à mediā nocte sparsi ignes passim micare, & ut lux appropinquat, ita coire ac se coniungere uidentur, donec magis magisq; collecti, pauciores subinde, & una ad postremum flamma ardeāt. Ea cum diu clara & incendio similis effulset, cogit se ac rotūdat, & fit ingens globus. Diu is quoq; grandis, & terris adnexus apparet, deinde paulatim decrescens, & quanto decrescit, eo clarior fugat nouissime noctē, & cum die iam sol factus, attollitur. Extra sinum sunt Rhetæa littora, Rhetæo & Dardania claris urbibus, Aiacis tamen sepulchro maxime illustria. Ab his^m fit arctius mare, nec iam abluit terras, sed rursus diuidens angusto Hellepontis freto littus obuium findit, facitq; ut iterum terræ, quæ fluit, latera sint.

Bithynia. Cap. XIX.

Nterius Bithyni sunt & Mariandyni. In ora Græciæ urbes Abydos & Lampfacū, Parion & Priapos. Abydos magni quondam^a amoris commercio insignis est. Lampfacum, Phocæis appellantibus, nomen ex eo traxit, quod consulentibus in quasnam terras potissimum tenderent, responsum erat, ^b ubi primum fulsisset, ibi sedem capessent. Tum rursus fit apertius mare^c Propontis. In id Granicus effunditur, ^d pugna, quæ primum inter Persas & Alexandrum fuit, nobilis. Trans amnē sedet in ceruicē peninsulæ^e Cyzicum, nomen Cyzicus indidit, quem à Minyis imprudentibus, cum Colchos peterent, fusum acie cæsumq; accepimus. Post Placia & Scylace, parua Pelasgorū coloniæ. Quibus à tergo imminet mons^f Olympus, ut incolæ uocant, Mysius: is flumen Rhindacum in ea quæ sequuntur emittit. Circà angues nascuntur immanes, neq; ob magnitudinē modo, sed ob id etiam mirabiles, quod ubi in aluē eius æstus solemq; fugerūt, emergunt atq; hiant, superuolantesq; aues, quamuis alte & perniciousiter ferant, absorbent. Trans Rhindacum est Dascylos, &

quàm in alijs terris apparere hic dicitur, id propter uaporū ascendentiū è terra aliam & aliam dispositionē, atq; ob solis uiciniorē & remotiorē ab horizonte præsentiam contingit. Idem apud nos sæpe uidere contingit in aurora. Primum enim radij solares sparguntur in nubibus, & rutilant ut ignis, deinde propinquante sole coeunt in unam clarā lucem, donec tandem lux solaris uera emergat. Globus lucis qui solis ortum præcedat, in regione nostra fortasse à nemine est deprehensus. **m** **C** Fit arctius mare.) Coeunt enim ibi Europæ & Asiæ littora, aut potius latera, paruo maris interposito meatu: nec iam abluit mare terras, sed strictum tenetur inter duarum orbis partium limites, ut non possit diffluere in littora.

SCHOLIA CAP. XIX.

Bithynia primū Bebrycia, postea Mygdonia, ac deinde Bithynia à Bithyno rege dicta fuit. Sunt qui totum tractum illum ad Mysiam attinuisse perhibeant, antequam Bithyniæ sortiretur uocabulum: quin Ptolemæus nullam harum urbium, quarum hic Mela à principio meminit, ponit in Bithynia, sed Mysia Asiæ minoris regione. Abydos opponitur Sesto interlabente mari septem stadiorū, ubi Xerxes rex Persarum pontem struxit & traduxit maximū exercitum ab Asia in Europā. **a** **C** Amoris commercio.) Hoc dicitur propter Leandrum Hero puellæ amasium, qui fuit ex Abydo urbe. **b** **C** Vbi primum fulsisset.) A fulgore igitur Lampfacum urbis nomen accepit. Est enim ἄκμω Græcis idem quod splendo. **c** **C** Propontis.) De Helleponto, Propontide & Ponto diximus in Solino capite 15. in fine.

d **C** Pugna quæ primum inter Persas.) Pugna ista in Bithynia facta, prima fuit: altera autem facta est iuxta Isthmum sinum, de qua supra capite decimotertio in Cilicia nonnihil scripsimus.

e **C** Cyzicum.) Insula est in Propontide duobus pontibus iuncta continenti, habens urbem eiusdem nominis, moenibus, arce & turribus marmoreis. Habet aut nomen à Cyzico, quem Iason per imprudentiam interemit. Fuit præinde hæc ciuitas magnitudine & pulchritudine cum primis Asiæ urbibus comparanda, tribus armamentarijs incluta, quorum aliud armorum, aliud instrumentorum, aliud frumenti erat receptaculum. Ptolemæus & quidam post eum uocant hanc urbem Cyricum. Cæterum Minyi populi sunt ex urbe Phrygiæ Minyarum. **f** **C** Olympus.) Sunt quatuor montes hoc nomine: primus est in Thessalia, secundus in Gallogræcia, tertius in Mysia, cuius hic meminit Mela, quartus ad mare rubrum haud longè ab Heliopoli.

g **C** Myrlea.) Hanc Ptolemæus uocat Apameam, sicut et Cion appellat Prusam. h **C** Olbianos.) Est Olbia eadem quæ & Nicæa, sita in Astacino sinu, ubi sub Constantino Magnò celebratū fuit Concilium uniuersale, & damnata hæresis Arriana. In eo quoq; cōcilio prohibita fuerunt præsbysteris uxores: quod cum aduerteret Pafnutius Christi cōfessor, episcopus Aegypti, et cui pro fide Christi fuit dexter erutus oculus, & sinister succisus poples, confessus est ibi publicè, honorabiles esse nuptias, & castitatē esse concubitum cum propria uxore, suasiq; cōcilio ne talem poneret legem, quæ occasionem fornicationis præberet. i **C** Priores terræ iterum iacent.) Hoc est, post sinum flexuosum rursum terra emitit cornu in mare, cōtrahiturq; mare in angustam canalem ob cursum Asiæ & Europæ, quarum littora solū quinq; distāt stadijs in Bosphoro ipso. Habet autem stadium 125. passus, hoc est, pedes 625. k **C** Chalcedon.) Hanc urbem Megarenses condidere, cæci appellati quod non potius oppositum littus elegere, in quo iacet Byzantium seu Constantinopolis optimo loco. Est & fanum Iouis in Chalcedone, extructum à Iasone.

l **C** Ingens pontus.) Maris Euxini figuratiōe signauimus supra in figura Europæ, illic licebit aduerrere quomodo à septentrione cōtrahitur, à meridie in orientem & occidentē extenditur in modum arcus Scythici. m **C** Nebulosus.) Hoc dicitur propter Cimmerium Bosphorum, de cuius incolis Homærus sic scribit: Illis sol nunquam Phaëthon sua lumina spargit, Perniciosa super nox semper læditur istis. Hinc umbræ Cimmeriæ. n **C** Axenus.) Secundum Plinium lib. 6. Pontus Euxinus antea ab inhospitali feritate Axenus appellatus est, peculiari inuidia naturæ sine ullo fine indulgentis auuiditati maris. Post commercio aliarum gentium mollitis aliquantum moribus, dictus est Euxinus, quasi bonū hospitium. o **C** Acherusia.) Meminit & Solinus cap. 50. huius specus. Sunt qui dicunt Acherusiam paludem esse in quam immittatur cadauera in ulteriorem ripam defrendenda: nauim uero ipsam quæ traiecitur, Barim, hoc est, onerariam appellari, & inde natam de Charonte fabulam, qui animas transuehat Stygem. Sed hæc de Acherusia Italiæ sunt accipienda. Cerberi fabulam refert Ouidius Metamorph. lib. 7.

SCHOLIA CAP. XX.

Est Paphlagonia cōtermina Bithyniæ, sic dicta à Paphlagone Phinei filio, cuius & Solinus meminit cap. 56. Carambim promontorium saxosum Ptolemæus non in medio, sed mox post finem Bithyniæ ponit.

a **C** Parthenius amnis.) Est Parthenius idem quod uirginæus, & dictus est hic fluius Parthenius à Diana, quod huius se undis oblectarit.

Sunt

quam Colophonij collocauere, & Myrlea. Duo sunt inde modici sinus; alter sine nomine Cion amplectit Phrygiæ haud longè iacētis opportunissimum emporium, alter h^o Olbianos. In promontorio fert Neptuni fanum, in gremio Astacōn à Megarensibus conditam. Deinde priores terræ iterum iacent, exiturūq; in Pontum pelagi canalis angustior. Europā ab Asia stadijs quinque disternat Thracius (ut dictum est) Bosphorus. Ipsi in faucibus oppidū, in ore templum est; oppidi nomen Chalcedon, autor Argias Megarensium princeps, templi numen Iupiter, cōditore Iasone. Hic iam sese ingens pontus aperit (nisi quæ promontoria sunt) huc atq; illuc longo rectoq; limite extētus, sinuatus cætera; sed quia contra minus quàm ad læuam & dextrā abscessit, mollibus fastigijs, donec angustos utrinq; angulos faciat, inflectit, ad formam Scythici arcus maxime incuruus, breuis, atrox, nebulosus, raris stationibus, non molli, neque arenoso circumdatus littore, uicinus aquilonibus, & quia non profundus est, fluctuosus atq; feruens: olim excolentium sæuo admodum ingenio Axenus, post commercio aliarum gentium mollitis aliquantum moribus, dictus Euxinus. In eo primum Mariandyni urbem habitant, ab Argiuo (ut ferunt) Hercule datam, Heraclea uocitat, id famæ fidem adiecit, iuxta specus est Acherusia ad manes (ut aiunt) peruius, atq; inde extractū Cerberum existimant.

Paphlagonia. Cap. XX.

Um Tios oppidum Milesiorū quidam colonia, sed iam soli, gētisq; Paphlagonum: quorum in littoribus penè medijs promontorium est Carambis. Citra Parthenius amnis, urbes Selamus & Cromna, & à Cytoro Phryxi filio posita Cytoros. Tum Cimolis accolitur, & quæ Paphlagoniam finit, Armine.

Chalybes

Chalybes. Cap. XXI.

Halybes proximi clarissimas habēt
 Amison et Sinopen, ^a Cynici Dioge
 nis patriam; amnes ^b Halyn & Ther
 modonta. Secundum Halyn urbs est
 Lycasto; à Thermodonte campus, in eo fuit
 Themiscyrum oppidū, fuere & Amazonum
 castra, ideo Amazonū uocant. Tabereni Cha
 lybas attingūt, quibus in risu lusūq; summum
 10 bonum est. Ultra ^c Carambin Mossynœci tur
 res ligneas subeunt, notis corpus omne persi
 gnant, propatulo uescuntur, promiscuè cōcum
 bunt, & palam reges suffragio deligunt, uincu
 listq; & arctissima ^d custodia tenent, atq; ubi cul
 pam prauè imperando meruere, inedia diei to
 tius afficiunt. Cæterum asperi, inculti, pernoxij
 appulsis. Deinde minus feri, uerum & hi incon
 ditis moribus, Macrocephali, ^e Discheri, Buxe
 ri, raræ urbes, Cerasus & ^f Trapezus maxime
 20 illustres, & Inde is locus est, ubi finem ductus à

SCHOLIA CAP. XXI.

Sunt Chalybes populi in Hispania, sunt
 et Chalybes ponticæ oræ habitatores, quos
 Ptolemæus intra Paphlagoniam ponit. Vo
 cati autē sunt Chalybes, quod primum pu
 tentur eruisse & domuisse ferrum. Horum
 insigniores urbes fuerūt Amisus et Sinope.

^a ¶ Cynici.) Secta quædam philo
 sophorum dicta fuit Cynica, id est, canina,
 quod in castigationibus canum more mor
 daces essent contra uitia, uel quod licentia
 sermonis rabiem quandam caninam repræ
 sentarent. ^b ¶ Halyn.) Ptolemæus
 ponit Halyn in Galatia, & Thermodonta
 in Cappadocia. iuxta Thermodonta con
 sederunt Scythicæ foeminae, nempe Ama
 zones, à quarum regina conditum est op
 pidum Themiscyrum, denominatq; sunt
 campi Themiscyræi quos occupauerunt.
 Ptol. uocat urbem illam Themiscyram.

^c ¶ Carambin.) Est Carambis pro

montorium in Paphlagonia uersus septentrionem in mare Euxinum porrectum. Vide tabulam primam Asiae in
 Ptolemæo. ^d ¶ Custodia tenent.) Experti enim erant, aut ab alijs audierant, quanta pestis esset rex, qui
 pro animi sui libidine dominium in subditos exerceret, contempta æquitatis lege. ^e ¶ Discheri.) Hi ab
 alijs nominantur Bizeres et Bizares. ^f ¶ Trapezus.) Hanc urbem ex imperio Constantinopolitano, ut
 quidam scribunt, Turcæ primum occupauerunt, ac deinde sensim sese insinuarunt in totum imperium illud orien
 tale: unde Haitonus Armenus sic scribit: Circa annum domini 1307. quando Turcæ occupauerunt dominium
 suum, non potuerunt ciuitatem Trapezontinam, nec eius pertinentias occupare, propter castra fortissima et alla
 munimenta, & sic totum littus maris Euxini mansit in potentia Imperatoris Constantinopolitani, misitq; ille sin
 gulis annis gubernatorem unum, qui dux dicebatur, ad regendam terram illam. Accidit autem, ut ex illis ducibus
 30 unus Imperatori rebellis fieret, usurparetq; dominium terræ illius pro se, & fecit se regem: quod cum male ha
 beret Imperatorem Constantinopolitanum, illumq; excludere regno conaretur, dux ille inuocato auxilio Tur
 carum, qui iam multas uicinas occupauerāt terras, restitit Imperatori, atq; exercitum eius profligauit. Secundum
 alios euerterunt Turcæ illud imperium paucis post annis quam Byzantium est sub Mahumete tyranno captum.
 Nacti itaq; Turcæ hoc regnum, indies latius pomeria eius extenderunt, doned tandē Adrianopolim Thraciæ ur
 bem obtinuerunt, ubi & regiam collocarunt sedem. Verum non contenti tam magno regno, etiam Constantino
 politanum imperium anno Christi 1453. sibi subijciunt. Hinc est quod ante tempora nostra Turcarum impera
 tor triplicis regni titulum sibi uendicauit, nempe regni Trapezuntini, Adrianopolitani & Constantinopolitani.
 Nata est autem hæc pestis ex quorundam rusticorum colluue & faecione, qui ducem constituentibus Otomanum,
 breui incredibiles sumpsere uires, et innumeras subiecerunt sibi gentes, nempe Armenos, Cappadociam, Lycæo
 40 niam, Isauriam, Lyciam quæ nunc Briquia, Ioniam quæ Quiscum, Paphlagoniam, Lenech, Ciliciam, Syriam,
 Thraciam & c. de quibus paulò inferius fusius scribam. Viuunt autem secundum leges & instituta, quas Mahu
 metes falsus propheta Saracenis Arabiæ genti anno salutis 629. sanxit, homo patre demonum cultore, matre
 Ismaëlita natus, callidus & uaser ingenio, inter Christianos diu uersatus, rem perniciosam humano generi ex
 duabus legibus commentus, cui legi ne ab hominibus sanæ mentis iretur obuiam, capitalem inscripsit poenam, ne
 scilicet quis auderet de ea disputare, usus ad hoc Sergij monachi impio consilio & opera. Hæc ut popularior
 esset, ex omnium gentium sectis aliquid assumpsit. Christum in primis laudandū censuit, uirum fuisse affirmans
 sanctum, & omni uirtute præstantem, eum deniq; supra humanitatis fastigium ponere, nunc uerbum, nunc spiri
 tum & dei animam prædicans, uirginis utero natum. Euangelia ab Apostolorum discipulis corrupta esse dice
 bat, oportuisse per Alcoranum suum emendari. Sed hæc prolixiora sunt quàm ut hic compendio tradi possint.

^g ¶ Inde is locus est.) A Bosphoro, inquit, Thraciæ, tractus littoris maris porrigitur longo spatio in

orientem usq; ad Trapezum, et hinc recur-
uatur in angulū quē inhabitant Colchi, per
quorū terrā fluit Phasis & cadit in Pontū.
Est & oppidum Phasis ab Atheniastagora
Milesio deductū. **h** **(Fabula.)** Me-
minit Ouid. lib. 7. & 8. huius fabulæ, nem-
pe quod cum Phryxus in ea loca peruenis-
set, arietem quo uectus fuerat mactauit Io-
ui, aurea eius pelle in templo à se condito su-
spensa, quam Iason rapuit. Habet aut̄ aurei
uelleris figmentum originem ab auriferis
Colchidis fluminibus, è quibus aurum hau-
riunt lanosis pellibus. **i** **(Donec Rhi-**
phæis.) Vide in Ptolemæo secundā Asiæ
tabulam, & apparebit tibi alia Craunio-
rum montium dispositio. Non enim exten-
duntur à Colchide ad mōtes Rhiphæos aut
Hyperboreos, uel etiam ad Tanaim fluuiū,
sed ab Euxino mari exporriguntur ad Cas-
pium pelagus. Hi montes quā uaria ha-
beāt uocabula, diximus in Solino cap. 48.

k **(Melanchlæni.)** Hi populi à ni-
gris uestibus sic denominati sunt. Et quod
sequitur, Terrestria, subaudiendum, inhabi-
tant loca. **l** **(Achæi.)** Meminit &
Ptolemæus Achæorum, Cercitarum (sic
enim uocat Cerceticos) Syndonum & Co-
raxorum, quos omnes ponit in cornu terræ
quod à Caucaſo porrigitur usq; ad Bospho-
rum, & disiungit Mæotiden à ponte Euxi-
no. Hæc peninsula obliquā facit regionem,
nedum in ponto, uerum & in Mæotica pa-
lude, sed modicè in latum patet. Mela uocat
eam hic Corocondamam. Ptolemæus autē
dicit Corocondamam esse ponti ciuitatem.
Sed quomodo hæc peninsula duobus alueis
in lacum & in mare profluit? Respondet
Strabo lib. 11. supra Corocondamam esse
lacum, & hic secundum Melam duplici al-
ueo Corocondamam includit, efficitq; pe-
ninsulam. **m** **(Hæc ingressos.)** Qui
per angustiam Bosphori ingrediuntur, hos
lacus excipit Mæoticus, qui mox longe la-
teq; in orientem & occidentē diffunditur,
sed Tanaim uersus terra utrinq; distenta, in
Europa & Asia sensim ad se redit, & fit

lacus angustior: sicut econtra uersus mare Euxinum fit latior, & esset planè mare unum, nisi lacus ipse margine
obduceretur terrarum, quæ utrinq; concurrunt, & Bosphori angustiam duntaxat transeuntibus derelinquunt.

n **(Oram.)** Orientale littus. **o** **(Ostio fluminis.)** Iuxta ostium Tanais habitant Iaxamathæ,
apud quos uiri & fœminæ easdem exercent artes. In militia tamen uiri pedites pugnant, & mulieres equestres,
nec aliqua uiro iungitur, nisi prius hostem interemerit.

Bosphoro tractus accipit, atq; inde se in sinu ad
uersi littoris flexu attollens, angustissimū ponti
facit angulū. Hic sunt Colchi, hinc Phasis eruiti
pit. Hic eodem nomine, quo amnis est, Athe-
nistiagora Milesio deductum oppidum. Hic
Phryxi templum et lucus, ^h fabula uetere pellis
aureæ nobilis: hinc orti mōtes longo se iugo, &
ⁱ donec Rhiphæis coniungantur, exporrigunt,
qui altera parte in Euxinum, Mæotida & Ta-
naim, altera in Caspiū pelagus obuersi, Cerau-
ni dicuntur. Idem aliubi, Taurici, Moschi, A-
mazōnici, Caspij, Coraxinci, Caucaſi, ut alijs
alijsue appositis gētibus, ita alijs alijsq; dicti no-
minibus. At in primo flexu iam curui littoris
oppidum est, quod Græci mercatores consti-
tuisse, & quia cum cæca tempestate agerentur,
ignaris quæ terra esset, cygni uox notam dede-
rat, Cygnum appellasse dicuntur. Reliqua eius
feræ, incultæq; gentes uasto mari assidentes te-
nent, ^k Melanchlæni; terrestria, Sexsolitæ, Co-
raxi, Phthirophagi, Eniochi, ^l Achæi, Cercetici,
Etiam in confinio Mæotidis Syndones. In Eni-
ochorum finibus Dioscurias à Castore & Pol-
luce pontum cum Iasone ingressis, Syndos in
Syndonum ab ipsis terrarum cultoribus condi-
ta est: obliqua tunc regio, & in latum modicè
patens, inter pontū paludemq; ad Bosphorum
excurrit, quæ duobus alueis in lacum & in ma-
re profluens, Corocondamam penè insulā red-
dit. Quatuor urbes ibi sunt, Hermonassa, Ce-
poë, Phanagoria, & in ipso ore Cimmerium,
^m Hæc ingressos, lacus accipit longè lateq; diffu-
sus; quæ terras tangit, incuruo circumdatus litto-
re, quæ mari propior est (nisi ubi aperitur) quasi
margine obductus citra magnitudinem propè
ponto similis. ⁿ Oram, quæ à Bosphoro ad Ta-
naim usq; deflectitur, Mæotici incolunt, Torea-
tæ, Arrichi, Phicores, & ^o Ostio fluminis proxi-
mi Iaxamathæ; apud eos easdē artes fœminæ,
quas uiri exercēt, ad eò ut ne militia quidem ua-
cent. Viri pedibus inherēt, sagittisq; depugnāt,
illæ equestre præliū ineunt. Nec ferro dimicant,
sed quos laqueis intercepte, trahēdo conficiūt.
Nubunt tamen, uerum ut nubiles habeantur,
non in atate modus est, nisi quæ hostem intere-

mere, uirgines manent. ^p Ipse Tanais ex Rhiphæo mōte deiectus adeo præceps ruit, ut cum uicina flumina, tum Mæotis et Bosphorus, tum ponti aliqua brumali rigore durentur, solus æstus hyemēq; iuxtā ferens, idem semper et sublimis incitatusq; decurrat. Ripas eius Sauromatæ, & ripis hærentia possidēt; una gens, aliquot populi, & ^q aliquot nomina. Primi ^r Mæotici *γυναικῶν καὶ τῶν μῆνι* regna Amazonum. Fœcundos pabulo, at alia steriles nudosq; campos tenent Budini. Geloni urbem ligneam habitant. Iuxtā Thyrsagætæ ^s Turcæq; uastas syluas occupant, alunturq; uenando. Tum continuis ru-

^p **C** Ipse Tanais.) Quidam aiunt Tanaim descendere ex Rhiphæis montibus, alij asserunt illum oriri ex palude: nos supra in Solino cap. 25. indicauimus quid recentiores sentiant de huius fluij ortu. Id certum est, Tanaim fluxū tenere Nilō contrarium. Nam Tanais fertur à septentrione in meridiem, & Nilus huic occurrens, ab austro in aquilonem præceps rapitur: uterq; autem limes est occidentalis Asiæ. Nam Nilus secundum Melam disternat Asiam ab Africa, & Tanais in septentrione secludit Asiā ab Europa. ^q **C** Aliquot nomina.) Ptolemæus ponit Sacha-

tas, Perierbidos, Iaxamataras &c. ^r **C** Mæotici *γυναικῶν καὶ τῶν μῆνι*.) Hi sunt qui mulierum parent imperio, ubi Amazones tenent regnum. ^s **C** Turcæq;.) Ex hoc colligitur nomē Turcæ non esse nouum,

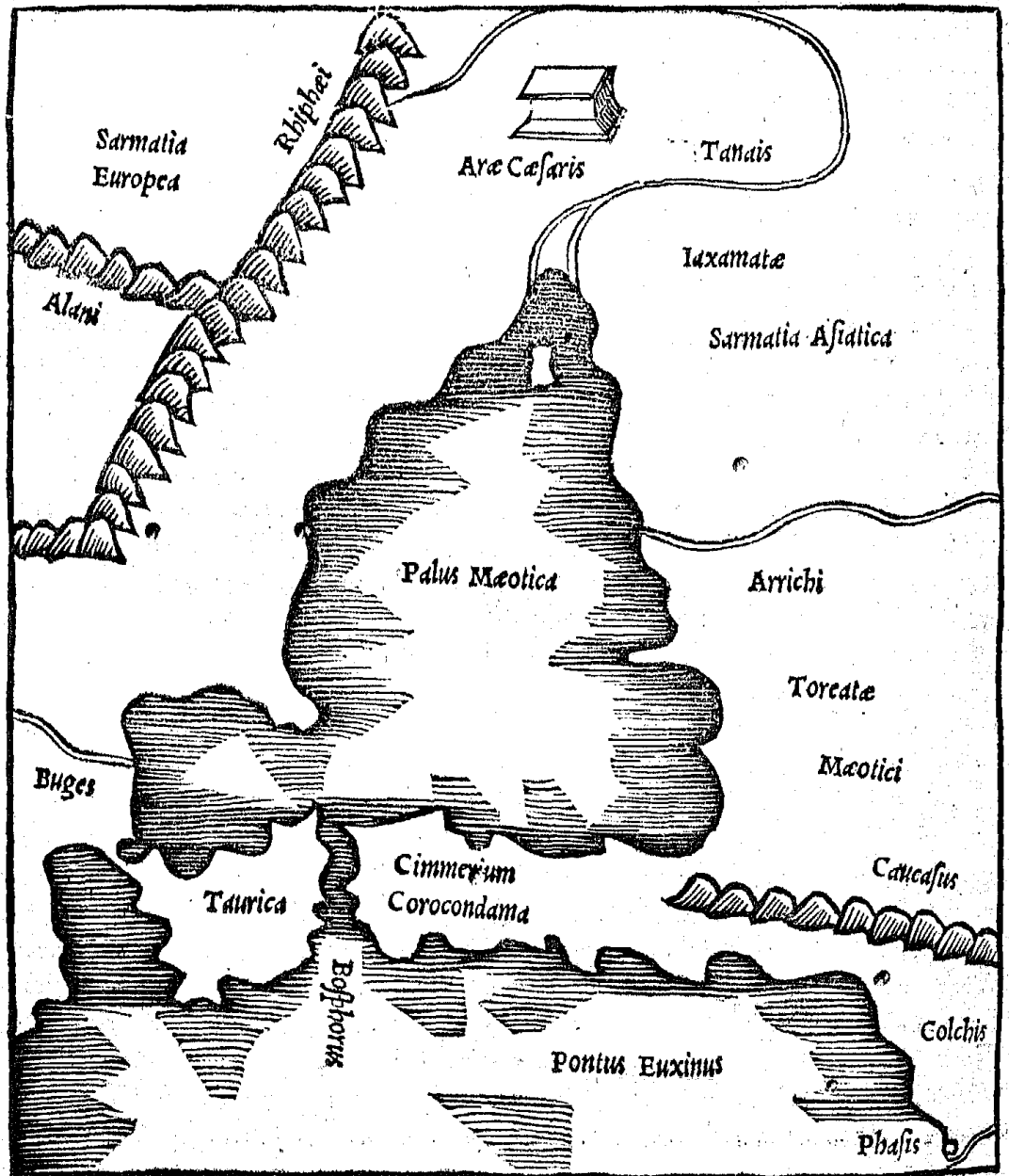
ut quidam sentiunt, et nos quoq; supra in hoc capite idem scripsimus, quandoquidem Mela longe supra mille annos Turcarum mentionē fecerit. Sed in dubium adhuc reuocatur, num Turcæ, quos Christiani hodie crudeles patiuntur hostes, descenderint ab illis Turcis, quorum Mela hic meminit, quantumlibet inter nomina conueniat.

²⁰ Sunt enim qui de origine eorū sic scribūt: Cum Tartari ab oriente usq; ad Scythiā Europeam ditionē suam propagassent, fuit circa annū Christi 1300. in aula magni Tartari miles quidam nomine Otomanus, fortis humilis, & fortuna tunc obscurus, uiribus tamen corporis robustus & audax, qui propter illatas iniurias cum quadraginta equis secedens, cœpit occulte in Cappadocia montes et aditus opportunos occupare, & ex opportunitate loci & temporis prædas agere: ad quem plurimi grassatores, ut fit in huiuscemodi genere hominum, cōfluxerunt, & coalescerunt uehementer, inuadentes & occupantes gentes & ciuitates, & tandem totam acquirentes Cappadociam, Pontum, Bithyniam, Asiam minorē, Pamphyliam, & Ciliciam. Huic Otomano ex humanis raptō, succedit filius eius Archanes, qui audacia & ambitione patri non dissimilis, imperium à patre cœptum nedum conseruauit, uerū & auxit. Deinde anno Christi 1363. subsecutus est filius Archanis Ammurate tertius Turcarum rex, qui totam fere occupauit Thraciam. Huic successit filius eius Paiazites quartus rex, qui rerum maximarum

³⁰ cupidus, Macedoniam, Thessaliam, Phocidem, Bœotiam & Atticam sui iuris effecit, Bulgaros & Illyrios asiduis debilitauit incurstonibus, donec tandem & ipse Dei iudicium sensit. Nam circa annum Christi 1400. Tamerlanes rex Tartarorum ex gregario milite factus imperator multarum gentium, postq; Parthos subegit atq; Scythas, Iberos, Albanos, Persas & Medos, deinde Mesopotamiam & Armeniam inuasit, transitoq; Euphrate cum 400. millibus equitum, & 600. millibus peditū, in Asia minori regem Turcarum Paiazitem superauit, & interfectis aliquot suorū millibus, ipsum cepit, et catenis aureis uinctū inclusit in caueam in modū feræ, & circunduxit per omnem Asiam ueluti spectaculum humanarū rerum. Prandēs uero quasi canem sub mensa sua comedere iussit: ascensurus equum, eo tanq; scabello usus est. Hic Tamerlanes capto Turca per Asiam minorem currens, Smyrnam, Antiochiam, Sebasten, Tripolim, Damascum et multas alias urbes cepit & incendit, & in tantum seueibat, ut quæ alijs ardua esse uiderētur, ipse promptius obire tentabat. In obsidionibus urbium prima die

⁴⁰ albo utebatur tentoriis, secunda rubro, tertia nigro: & qui se dabant in albo sedenti, salutem consequebantur: rubeus autem color mortem indicabat: & niger, ciuitatis excidium & omnia in cinerem conuertenda. Et cum semel quandam populosam ciuitatem obsidione cinxisset, & illa primo die deditionem neglexisset, & deinde se dederet, & pueri puellæq; in candida ueste ramos oliuæ illi obuiam gestarent, ut iram eius lenirent, ille pueros statim iussit equis conculcari, & urbem captam incendio dētri. Cumq; semel interrogaretur cur tanta crudelitate uteretur, respondit illi: Tu me hominem arbitraris, sed falleris: ira enim Dei sum & uastitas orbis. Post hunc quintus rex Alpinus, et secundum alios Calepinus appellatus, regnauit, cum quo Sigismundus Imperator iuxta urbem Nicopolim infeliciter pugnauit. Nam cum Bulgaria à Turcis captā esset, Sigismundus Vngariæ rex contractis magnis uiribus ex Anglia, Gallia et Burgundia, Mœsiæ fines siue Bulgariæ ingreditur, & expugnatis aliquot ciuitatibus, castra ponit ad Nicopolim, anno scilicet salutis 1396. Turca igitur adueniens cum magnis copijs, dum Galli primam aciem expeterent, & primum hostium sustinerent impetum, ab equis desiliunt, ut æquomarte cum Turcis belli euentum experirentur: cumq; equi sine custodibus in castra redissent, Vngari Gallos ab-

hoste caesos rati, tumultuari coeperunt, & ideo à Turcis in fugam coniecti sunt. Fugit aut & Sigismundus primum quidem Constantinopolim, quam Turcae nondum subegerant, deinde in Rhodum, ac tandem in Croatia Dalmati. atq; peruenit. Alpinum subsequutus est sextus rex Mahumetes, anno scilicet Christi 1408. qui multis excursionibus fines sui imperij dilatauit. Quo morte sublato, filius eius Ammurates septimus regnauit, qui Illyricos & Vngaros uastauit, Peloponnesum uicepit, & murum Isthmi Corinthiaci deiecit, Albam Vngariae anno Christi 1439. obsidione cinxit, relinquensq; post se filium Mahumetem octauum regem, & is Christianorum perniciosus hostis fuit, quippe qui Constantinopolim expugnauit, Bulgariam & Rusciam sibi subiecit, Nigropontum in deditionem accepit, Tauricam insulam sui iuris fecit, Moldauiam & Vualachiam uastauit, & multa alia mala Christianis intulit. Hoc mortuo, successit nomus Baiazeth, & expugnauit Modonam, anno scilicet Christi 1500. gessit quoq; multa praelia cum Sophi Persarum rege, sed infelicitur. Post hunc anno 1512. imperium arripuit Zelembeg, qui & Zelimus, sed non diu tenuit. Cui successit Solymannus, magnus in Christianos tyrannus, quippe qui nostro aeuo, anno scilicet Christi 1522. occupauit Rhodum, Albam Vngariae, & nouissime anno Christi 1529. Viennam Austriae obsidione cinxit, sed non expugnauit. t (C Arymphæos.) De his populis scribit & Solinus cap. 27. & de Rhiphaeis cap. 25.

Scythia Europea. Caput primum.

SCHOLIA CAPITIS
PRIMI.

ASIÆ in nostrum mare Tanainq; uergentis, quem dixi finis ac situs est. At per eundē amnem in Mæotida remeantibus, ad dextram Europa est, modo sinistro latere in nauigantium apposita, ac a Rhiphæis montibus (nam & huc illi pertinent) proxima, Cadentes assiduē niues adeo inuia efficiunt, ut ultra ne uisum quidem intendentium admittant. Deinde est regio ditis admodū soli, inhabitabilis tamē, quia b Gryphi sæuum & pertinax ferarum genus, aurum terra penitus egestum mirē amant, mirēq; custodiunt, et sunt infesti attingentibus. Hominum primi sunt Scythæ, Scytharumq;, quis singuli oculi esse dicuntur, Arimaspi. Ab eis Essedones usq; ad Mæotida. Huius flexum Buges amnis secat, c Agathyrsi & Sauromatæ ambiunt, quia pro sedibus plaustra habent dicti Hamaxobitæ. Obliqua tunc ad Bosphorū d plaga excurrens, Ponto ac Mæotide includit. In paludem uergentia Satarchæ tenent. In Bosphorum Cimmericū oppida Myrmecion, Parthenion, Theodosia, Hermisium. In Euxinum mare e Taurici. Super eos sinus portuosus, & ideo f κελδος λιμνη appellatus, promontorijs duobus includitur; alterum κριδ μετωπον uocant, Carambico, quod in Asia diximus, patet aduersum. Parthenion alterum, oppidum adiacet & Cherronesus à Diana (si credatur) conditū, et Nymphæo specu, quod in arce eius Nymphis sacrum est, maxime illustre. Subit tum ripam

Hactenus lustrauit Mela omnia littora et maritima loca Africa et Asia, nunc traiecto ostio Tanais, redit per Mæoticam paludem in Europam, & dicit ingrediētibus lacum Europam esse ad sinistram, egredientibus autem ad dextram, id quod ex figura supra posita oculariter discere poteris. a (Rhiphæis montibus.) Sunt, inquit, & Rhiphæi montes in Europa, dextrum scilicet tenentes latus, ex quibus Tanais propter assiduam niuium resolutionem incrementa accipit. Sic ueteres senserunt. Qui uero nostro æuo de his regionibus scripserunt, easq; lustrarunt, negant ibi inueniri montes Alanos, Hyperboreos et Rhiphæos, unde nominatissima ista flumina, Tanais, Borysthenes maior & minor, et Volha, originem trahant: sed de Tanai sic scribunt: Tanais nominatissimus fluius, à Tartaris & Moscouitis Don nuncupatus, fontes & originem habet in Moscouia, haud procul à ducatu Recensi. Consurgit de terra plana, sterili, limosa, paludinosam, & nemorosam. Est enim Moscouia regio plana, non montosa, nemorosa & paludinosam, in qua multa oriuntur flumina: de quibus uide Matthiam à Michon Canonicum Cracouensem, qui ex professo nostro æuo de his regionibus & fluminibus scripsit, & nos quoq; supra in Solino cap. 25. expressimus per figuram origines & confluentias memoratorum atq; aliorum fluiorum.

b (Gryphi.) Quæ hic de gryphis scribuntur, fabulosa existimant, sicut & ea quæ de Arimaspis uocula gente hic commemorantur & referuntur ex aliorum sententiâ, quorum & Solinus mentionem facit cap. 25. Ceterum disputationem antiquitatis Scytharum tractauimus libro secundo Iustini historici, qui ab initio illius libri scribit, quomodo inter Scythas & Aegyptios diu contentio fuerit de generis uelustate. Vide ibi.

c (Agathyrsi.) Hi secundum Plinium lib. 4. cap. 12. insignes sunt cæruleo capillo. Hamaxobitæ uero sic dicti sunt, quod Græcis ἑμαξῶτα plaustrū sit, & putantur hodie esse Moscouitæ. d (Plaga excurrens.) Hæc est Taurica Cherronesus, quam Tartari Præcopenses inhabitantes, à Mahumete Turcarum octauo imperatore, qui Constantinopolim expugnauit, deuicti sunt & Turcis subiecti. Vrbs præcipua huius peninsulae uocatur Cassa, fuitq; aliquando sub dominio Ianuensium. e (Taurici.) Hi à Ptolemæo Tauriscythæ appellantur, habentq; sinū haud procul ab ostio Borysthenis, sed iuxta Melam sunt intra Tauricam. f (Κελδος λιμνη.) Significant hæc duæ dictiones portum bonum, & κριδ μετωπον arietis frontem sonat, promontorium scilicet quod ultra Tauricos in meridiem exporrigitur, sicut & Parthenion, quod Ptolemæus uocat Dianæ promontorium. g (Cherronesus.) Capitur hic Cherronesus pro certo oppido, non pro peninsula Taurica, sicut & Nymphæus specus secundum Strabonem oppidum fuit. In hac peninsula sunt ciuitates

Theodosia, Parthenion, Heraclea, Cimmericum. *h* **C** Quinq; millia passuum.) Tantus est Isthmos quo Taurica cohaeret continenti. *i* **C** Sinus Carcinites.)

Hic est sinus qui Tauricae adiacet ad occidentem. *k* **C** Gerros.) Hic fluuius cadit in eum sinum in quem Bugis fluuius exoneratur. Caterum quis sit Hypacyris fluuius, non constat: coniectura tamen est eum esse quem Ptolemæus Carcinitum nominat, excipiturq; à sinu Carcinite. Sunt deniq; ibi syluæ maximarum arborum, sed quarum Ptolemæus non meminit, sicut nec Panticapis fluuij. *l* **C** Achilles infesta.) Ponit quoq; Ptolemæus hoc loco è regione ostiorum Danubij insulam, quam uocat Leucam Achillis. Vide tabulam Europæ octauam. Porro $\delta\sigma\acute{o}\mu\theta\ \acute{\alpha}\chi\iota\lambda\lambda\acute{\epsilon}\iota\sigma\omicron\varsigma$ sonat cursum Achilleum. Est deniq; ibi magnus maris sinus, qui excipit Borysthenem fluuium, quæ hodie Moscouita, apud quos nascitur, uocant Neper. Cognitus enim est nostro tempore ortus eius sicut $\epsilon\tau\ \tau\alpha\upsilon\alpha\iota\varsigma$, de quorum originibus ueteres dubitarunt. Solinus tamen cap. 25. dicit Borysthenem nasci apud Neuros. Capite uero 24. describit annem Hypanem, qui haud procul ab ostijs Borysthenis labitur in mare. Axia-cen fluuium inuenies supra in tabula quam Solino capite 15. adiecimus. Hunc fluuium hodie Nester uocant. Porro Tyra fluuius oritur in Carpatho monte, $\epsilon\tau$ inter ostia Axia-cis atq; Danubij descendit in pontum Euxinum. *m* **C** Apertis in Germania fontibus.) Hos fontes ego ipse qui hæc scribo, adij, $\epsilon\tau$ proprijs oculis cõspexi, figuris deniq; contemplandos expressi, ne quis de origine Danubij deinceps unquam dubitare posset. Vide supra in Solino capite 23. figuram originis $\epsilon\tau$ descriptionē Danubij.

n **C** Essedones.) Meminit $\epsilon\tau$ Solinus capite 25. harum gentium $\epsilon\tau$ earundem morum. Per festum coitum intellige solennem et magnum amicorum concursum. De Agathyrsis supra sub litera c diximus.

libus effluit, Ingenia cultusq; gentium differunt. *n* Essedones funera parentum læti, & uictimis ac festo coitu familiarium celebrant, Corpora ipsa laniata, et cæcis pecorum uisceribus immixta, epulando cõsumunt, Capita ubi fabre expoliuere, auro cincta pro poculis gerunt, Hæc sunt apud eos ipsos p̄tatis ultima officia, Agathyrsi ora artusq; pingunt, ut quicq; maioribus præstant, ita magis uel minus

mare, & donecⁿ quinq; millia passuum absit à Mæotide, refugientia usq; subsequens littora, quæ Satarchæ & Taurici tenent, peninsulã reddit. Quod inter paludem & sinum est, Taphra nominat, ⁱ sinus Carcinites. In eo urbs est Carcinæ, quam duo flumina^k Gerros & Hypacyris uno ostio effluentia attingunt, uerum diuersis fontibus, et aliunde delapsi. Nam Gerros inter Basilidas & Nomadas euoluitur, Syluæ deinde sunt, quas maximas hæc terræ ferunt, & Panticapes, qui Nomadas Georgosq; determinat, Terra tum longe distenta, excedens tenui radice littori adnectitur, post spatiosa modicè paulatim se ipsa fastigiatur, et quasi in mucronem longa colligens latera, facie positi ensis allecta est. ⁱ Achilles infesta classe mare Ponticum ingressus, ibi ludicro certamine celebrasse uictoriã, & cum ab armis quies erat, se ac suos cursu exercitauisse memorat, ideo dicta est $\delta\sigma\acute{o}\mu\theta\ \acute{\alpha}\chi\iota\lambda\lambda\acute{\epsilon}\iota\sigma\omicron\varsigma$. Tum Borysthenes gentem sui nominis abluit, ²⁰ inter Scythiæ amnes amoenissimus, turbidis alij, liquidissimus defluit, placidior quàm ceteri, potaricq; pulcherrimus: alit lætissima pabula, magnosq; pisces, quibus & optimus sapor, & nulla ossa sunt: lōge uenit, ignotisq; ortus è fontibus, quadraginta dierū iter alueo stringit, tantoq; spatio nauigabilis secundum Borysthenida et Olbida Græca oppida egreditur. Callipidas Hypanis includit, ex grandi palude oritur, quã matrem eius accolæ appellant, & diu qua- ³⁰ lis natus est defluit; tandem nō longe à mari ex paruo fonte, cui Exampæo cognomen est, adeo amaras aquas accipit, ut ipse quoq; iam sui dissimilis, & non dulcis hinc defluat, Axia-cen proximus intra Callipidas Axia-casque descendit. Hos ab Istricis Tyra separat: surgit in Neuris, quã exit sui nominis oppidum attingit. Atille qui Scythiæ populos à sequentibus dirimit, ^m apertis in Germania fontibus, alio quàm delinit nomine exoritur. Nam per immania magnarum gentium diu Danubius est, deinde aliter appellatibus accolis Ister fit, acceptisq; aliquot amtribus, ingens iam, et eorum qui in nostrum mare decidunt tantū Nilo minor, totidem quot ille ostijs, sed tribus tenuibus, reliquis nauigabi-

minus: ceterum iisdem omnes notis, et sic ut ab-
 lui nequeant. Sarmatæ auri & argenti o maxi-
 marum pestium ignari, uice rerum commercia
 exercent, atq; ob sæua hyemis admodum assidue
 demersis in humum sedibus, specus aut suffossa
 habitant. Totum p braccati corpus, & nisi qua
 uident, etiam ora uestiti. q Tauri Iphigeniæ &
 Orestis aduentu maxime memorati, immanes
 sunt moribus, immanemq; famam habent, so-
 10 lere uictimis aduenas cedere. r Basilidis ab Her-
 cule & Echidna generis principia sunt, mores
 regij, arma tantum sagittæ. Vagi Nomades pe-
 corum pabula sequunt, atq; ut illa pecorum du-
 rant, ita diu statam sedem agunt. Colunt Geor-
 gi, exercetq; agros. Axiacæ furari quid sit igno-
 rant, ideoq; nec sua custodiunt, nec aliena con-
 tingunt. s Interius habitantium ritus asperior, &
 incultior regio est. Bella cædesq; amant, mosq;
 est bellantibus, cruorem eius quæ primum in-
 20 teremerunt, ipsis e uulneribus ebibere. Vt quisq;
 plures interemerit, ita apud eos habet eximius.
 Cæterum expertem esse cædis, inter opprobria
 uel maximum est. Ne fœdera quidem incruen-
 ta sunt, fauciant se qui paciscunt, exemptumq;
 sanguinem, ubi permiscuere, degustant, id pu-
 rant mansure fidei pignus certissimum. Inter epu-
 las, quod quisq; interfecerit, referre lætissima &
 & frequentissima mentio, binisq; poculis, qui
 plurimos retulere, perpotatis interlocantur. Is
 30 honos præcipuus est. Pocula ut Essedones pa-
 rentum, ita inimicissimorum capitibus expoliunt.
 Apud Anthropophagos ipsæ etiam epulæ ui-
 sceribus humanis apparantur. Geloni hostium
 cutibus equos, seq; uelant: t illos reliqui corpo-
 ris, se capit. Melanchlænis atra uestis, et ex ea
 nomen. u Neuris statim singulis tempus est, quo
 si uelint in lupos, iterumq; in eos qui fuere mu-
 tent. Mars omnium deus, ei pro simulacris enses
 & tentoria dedicant, hominesq; pro uictimis fe-

40 tem, & multi sunt qui coria humana tanquam brutorum consuunt, quibus pro amiculis induuntur. Capita ho-
 stium hoc modo præcidunt: amputant illud in orbem circa aures, uerticeq; sumpto excutit, deinde exterius cru-
 do bouis corio superducunt, interius inaurant, etiam qui ditiores sunt, & pro poculis utuntur: hospitibus qui ad
 eos ueniunt, uiri alicuius existimationis exhibent, referuntq; illos à se esse superatos. Semel quotannis singuli re-
 gionum principes uinum crateri miscent, de quo Scythæ omnes bibunt, & nemo gustat qui nihil præclari operis
 ediderit, sed sine honore seorsim sedet, quæ res apud illos maximæ est ignominia: qui uero plures cædes fecerunt,
 hi duobus pariter quos habent calicibus potant. Cæterum quomodo fœdera ineant, signauimus in Solino capite
 uicesimo quinto. Habes quoq; ibi de ritibus Essedonum, et de Anthropophagis atq; Gelonis, à principio capituli.

t (Illos reliqui corporis.) Equos, inquit, corporis cute tegunt, se autem pelle cranei. u (Neuris
 statim tempus.) Hæc nêdum à Plinio pro fabula habentur, uerum & ab Herodoto, qui minoris est autoritatis
 is quarto libro sic scribit: Dicuntur homines à Scythis & ab ijs qui in Scythia incolunt Græcis, semel quotannis

o (Maximarum pestium.) Pestes
 uocat aurum & argentum, quod mali ho-
 mines eis abutuntur ad uitia. p (Brac-
 cati.) Est bracca uestis fluxa & intonsa
 atq; uarij coloris, qua olim utebantur gen-
 tes in frigidioribus plagis. Vnde Ouidius:
 Pellibus & laxis arcent mala frigora brac-
 cis. q (Tauri Iphigeniæ.) De Tau-
 ris Herodotus lib. 4. sic scribit: Tauri uir-
 gini naufragos immolat, et quoscunq; Græ-
 cos illuc delatos: & postquam preces pere-
 gerint, hominis caput claua feriunt: tran-
 cum eius quidam aiunt perturbari è rupe;
 nam in rupe prærupta templum est eorum
 situm: cruce affigunt caput. Dæmonem cui
 immolant, aiunt esse Iphigeniam Agame-
 mnonis filiam. In hostes quos ceperint hoc
 agunt: amputatum quisq; caput hostis do-
 mum reportat, fusti suffixum admodum sub-
 lime supra tecta statuit, & plerunq; supra
 fumarium: ideo in sublimi locantes, quod
 dicant eos totius domus esse custodes. Fuit
 et Orestes Agamemnonis filius, homo ferus
 & agrestis, cuius & Herodotus meminit
 libro primo, & Ouidius lib. Trist. 4.

r (Basilidis.) Ab hoc Basilde de-
 scenderunt Basilidæ populi, qui ab Hercu-
 le descenderunt. Nomadam meminit quoq;
 Solinus cap. 25. Georgi sic dicti sunt quod
 colant terram: nam Græci agricolam γε-
 ωργον uocant. Horum quoq; mentionem
 sicut & Axiacarum facit Solinus iam me-
 morato capite. s (Interius habitan-
 tium ritus asperior.) Mira leguntur apud
 autores de Scytharum interiorum agresti-
 bus moribus. Nam gaudent plures huma-
 na cæde, & quem primum uirum in bello
 uir Scythæ ceperit, eius sanguinem potat.
 Quoscunq; in prælio interemerit, eorum ca-
 pita regi offert. Detrahunt etiam occisis cu-

singuli ad aliquot dies effici lupi, & rursum in pristinum habitum redire: quod tamen dicentes, mihi non persuadent.

SCHOLIA CAP. II.

Post ostia Danubij sequitur Thracum regio, in qua est Byzantium seu Constantinopolis, imperij orientalis olim caput, hodie uero Turcarum regia sedes, quam ipsi nō Constantinopolim aut Byzantium, sed Czaro-dom, id est, Cæsaris domū uocant.

a ¶ A pontici lateris fronte.) Connumerat Mela utranq; Mysiam inferiorem & superiorem Thraciæ, quæ hodie est Valachia, Bulgaria, Ruscia et Seruia, habetq; Istrum pro latere septentrionali, & pelagus, id est, Pontum & Propontidē pro termino orientali.

b ¶ Viros benignius alit.) Hominum magis est ferax quàm terræ nascentium, sed producit homines feros & asperos, & tam numerosos, ut si unius imperio regerentur & idem sentirent, ut dicit Herodotus, inexpugnabiles essent, & omnium gentium ualidissimi: nam corporum magnitudine omnes homines antecedunt, truci uisu, terrifico uocis sono, & annosa ætate.

c ¶ Hebrum.) Hic fluuius nascitur iuxta Adrianopolim in monte Rhodope, & labitur in mare Aegæum è regione Samothraciæ insulæ: celebratur propter aurū quod ex arena eius colligitur. In hunc quoq; proiectū asserit Ouid lib. ii. Transformationum, caput Orphei. Meminit & Solinus cap. 15. Hebrum, Nesti, et Strymonis fluuiorum, atq; Hæmi montis. Hic mons tantæ celsitudinis esse perhibetur, ut uertex eius à planicie sex millium passuum erigatur, & inde uideri possint mare Ponticum, Adriaticum atq; Alpes. Cæterum Mænades quarum hic meminit Mela, fuerunt mulieres, quæ Liberum patrē semper secutæ, Bacchi sacra celebrabant, passis capillis furentium more huc atq; illuc cursitantes.

d ¶ Alijsq; præditi nominibus.) Ex his fuere Getæ, qui se nō mori persuasum habuere, sed ad Xamolxim, uel secundū alios Salmoxim, deū suum post fatū migrare. Fuit autē hic Salmoxis Pythagoræ quondam discipulus, qui in patriā reuersus, cum uideret Thracum male uiuere, ipse edoctus iuxta Ionicos mores, dedit ipsis leges, persuasitq; popularibus eas seruantibus post obitum ad se in eum locum ire, ubi superstites omnium bonorum compotes essent: per hoc deitatis opinionē consecutus, è Thracum se conspectu subduxit atq; euantibus maximo sui desiderio post se relicto.

e ¶ Lugentur puerperia.) Habent Thracum, præsertim qui Transi uocantur, hunc morem, ut nato puero propinqui eum circumseant, & ploratione prosequantur, recensentes quascunq; necesse sit illi, postq̄ uitam ingressus est, perpeti humanas calamitates. Hominem uero fato functum, per lulum & lætitiā terræ demandant, referētes quot malis liberatus, in omni sit modo felicitate. Sed qui supra Creston eos habitant, ista agunt: singuli plures habent uxores, & ubi quis eorum decesserit, fit disceptatio magna inter uxores, quænam magis dilecta fuerit à marito, habeturq; ab amicis de hoc acre iudicium: & quæ talis

riunt. Terræ latè patent, & ob excedentia ripas suas plerunq; flumina, nusq; non ad pabula fertiles, alicubi usque adeo steriles ad cætera, ut qui habitāt, lignorum egentes, ignes ossibus alant.

Thracia. Cap. II.

Is Thracia proxima est, eaq; à pontici lateris fronte usq; in Illyricos penitus immissa, quæ latera agit, Istro pelagoq; contingitur, regio nec cælo læta nec solo, & nisi quæ mari propior est, infœcunda, frigida, eorumq; quæ feruntur, malignè admodum patiens. Raro usquam pomiferam arborem, uitam frequētius tolerat, sed nec eius quidem fructus maturat ac mitigat, nisi ubi frigora obiectu fronditū cultores arcuere. Viros benignius alit, non ad speciem tamen, nam & illis asper atq; indecens corporum habitus est: cæterum ad ferociam et numerum, ut multi immitesq; sint, maximè ferax. Paucos amnes qui in pelagus euadunt, uerum celeberrimos, Hebrum, Neston et Strymona emittit. Montes interior attollit Hæmon & Rhodopen & Orbelon, sacris Liberi patris, & cœtu Mænadū Orpheo primū initiante celebratos: è quibus Hæmus in tantum altitudinis abit, ut Euxinum & Adriam ex summo uertice ostendat. Vna gens Thracum habitant, alijs alijsq; præditi nominibus & moribus. Quidam feri sunt, & ad mortem paratissimi, Getæ utiq;. Id uaria opinio perficit. Alij redituras putant animas obeuntium; alijs, etsi non redeant, non extingui tamen, sed ad beatiora transire: alijs emori quidem, sed id melius esse quàm uiuere. Itaq; lugent apud quosdam puerperia, natiq; deflentur, funera contra festa sunt, & ueluti sacra cantu lusuq; celebrant. Ne foeminis quidem segnis est animus, super mortuorum uirorum corpora interfici, simulq;

sepeliri, uotū eximium habet: & quia plures si-
mul singulis nuptæ sunt, cuius id sit decus apud
iudicatos magno certamine affectant: mori-
bus datur, estq; maxime lætū, cum in hoc cōten-
ditur, uincere. ^f Mœrent aliæ uocibus, & cum
acerbissimis planctibus efferūt. At quibus con-
solari eas animus est, arma opesq; ad rogos de-
ferunt, paratq; (ut dicitant) cum fato iacentis,
si detur in manus, uel pacifici, uel decernere, ubi
10 nec pugnae nec pecuniæ locus sit, manentq; do-
minas proci. Nupturæ uirgines non à parenti-
bus uiris traduntur, sed publicè aut locantur du-
cendæ, aut uaneunt. Vtrū fiat, ex specie et mori-
bus causa est. Probæ formosæq; in precio sunt,
cæteras qui habeant, mercede quæuntur. Vini
usus quibusdā ignotus est: epulantibus tamen
ubi super ignes quos circūfident, quædam se-
mina ingesta sunt, similis ebrietatē hilaritas ex
nidore cōtingit. In littoribus Istre proxima est
20 ^h Istropolis, deinde à Milesijs delucta Galatis
& Tritonice, & portus Caria, & Tiristris pro-
montoriū, quod præteruectos aler Ponti angu-
lus accipit aduersus Phasiaco, et isti amplior fo-
ret, similis fuit. Hic Bizone metu terræ inter-
cidit. Est portus Crunos, urbes Dionysiopolis,
Odessos, Messembria, Anchialcs, & intimo in
sinu, atq; ubi Pontus alterum fuisse angu-
lo finit, magna Apollonia. Recta dehinc ora,
nisi quod mediā fermè in promontorium quod
30 Thinniam uocant, exit, & incuruis cōtra se lit-
toribus obtenditur, urbemq; sustinet Halmy-
desson & Phileas & Phinopdīm. Hactenus
Pontus, deinde est ⁱ Bosphorus & Propontis.
In Bosphoro Byzantiū, in Propontide Selym-
bria, ^k Perinthus, Bathynis, annesq; qui inter-
fluunt, Erginus & Atyras. ^l Tum Rheso regna-
ta quondam pars Thraciæ, & Byzanthe Sami-
orum, & ingens aliquādo Cypsellat: post locus,
quē Graij ^m μακρόν τείχος appellant, & in radice
40 magne peninsule sedes Lysimachia. Terra quę
sequitur, nusquā lata, atq; ⁿ hic arctissima inter
Hellepontū Aegæumq; procurrit: angustias
stantino Constantinopolis & Roma noua, à Turcis uero Çzarou dom, ut iam supra quoq; scripsimus.

^k C Perinthus.) Hæc urbs clara est ob amphitheatrum solidi marmoris, quod inter orbis miracula cele-
bratur. ^l C Tum Rheso.) Scribit Homerus lib. Iliad. 10. Rhesum Thraciæ regem cum equis albis in au-
xilium Troianorum uenisse, & à Diomede interfectum. ^m C μακρόν τείχος.) Sonant hæc duæ græcæ
dictiones, longum murum, & secundum Ptolemæum est oppidum, quod ipse quoq; uocat Longum murum. Cæ-
terum Lysimachia urbs iam dudū dicitur terræ motu corruisse. ⁿ C Hic arctissima.) Est enim iuxta Lys-
simachia isthmus & angustus introitus in Chersonesum Hellepontii. Vocabuli Chersonesi rationē supra signa-
uimus: Sunt autem quatuor insignes Chersonesi, nempe Chersonesus Taurica; Thracia, Aurea quæ est in India;

iudicata est & hunc honorem adeptā, ea
à uiris & mulieribus exornata, ad tumultum
à suo propinquissimo unā cum uiro macta-
tur, cæteris uxoribus lugentibus et pro de-
decore habentibus quod non tales fuerint.

^f C Mœrent aliæ uocibus.) Quod
scilicet indignæ iudicatæ fuerunt, ut sepeli-
rentur cum marito: his tamē adimitur mœ-
ror aut mitigatur per procos, qui earū am-
biunt connubia hoc pacto: Deferunt ad ro-
gum opes & arma, ut opibus paciscantur,
aut armis duellum incant cum fato, ubi ta-
men nec pecunia nec armis quicquā agi po-
test, nisi quis cum laruis existimet pugnan-
dum. De uirginibus nupturis habes multa
in Solino cap. 15. & de sepultura apud He-
rodotum libro quinto à principio.

^g C Quædam semina ingesta.) Me-
minit & Solinus memorato capite huius-
modi seminū. ^h C Istropolis.) Vrbs
illa Milesiorum est colonia, habetq; situm
citra meridionale ostiū Danubij. Vide no-
nam Europæ in Ptolemæo tabulam. Trito-
nice uero Galatarum colonie non memi-
nit. Habet idem Ptolemæus Tiristre pro-
montorium, quod longo maris tractu oppo-
nitur Phasiaco Colchidis oppido, cuius su-
prà libro primo cap. ult. sub litera g men-
tionem fecimus. Urbis Bizone quæ terræ
motu concidit, Ptolemæus non meminuit.

Dionysiopolim uero, Odessum, Messem-
briam, Anchialon & Apolloniam supra
promontorium Thinniam in littore maris
apud eum inuenies. Infra Thinniam autem
Byzantium uersus, urbes maritimæ descri-
buntur, Halmydessos, Phileas, quæ & Pto-
lemæo promontorium est, atq; Phinopolis.

ⁱ C Bosphorus.) De Bosphoro Thra-
cio uide Solinum cap. 22. In hoc Bosphoro
situm est Byzantiū, quondam à Pausania
Spartanorum rege conditum: nomen uero
habet secundum Eustathium à Byzæ præ-
fecto classis Megarensium: deinde à Con-

et Cymbrica, quam hodie Daciam et Daciam uocamus. o (C Aegos.) Fluvius est Thracie, ad cuius ostia classis Atheniensium à Lysandro capta fuit atq; fracta.

p (C Est et Abydo.) Est Abydos urbs Asia à Milesijs cōdita cui Sestos in Europa opponitur, intercedēte angusto mari, à casu uirginis Helleponto nuncupato: id cum Asia ab Europa diuidat, Xerxes Persarū rex ponte coniunxit, exercitumq; suū fecit per pedes ab Asia transire in Europam: de qua re uide Iustinum lib. 2. Ceterum Abydon Leander suo amore insignem reddidit, de quo et supra diximus.

q (C Protefilai.) Hic Protefilaius Thessalus fuit, interfectus ab Hectore in initio Troiani belli. Vide Thucydidem lib. 8. ubi quoq; inuenies de nauali pugna Atheniensium et Lacedaemoniorum, quæ contigit iuxta portum Cælon, haud procul ab Abydo. r (C κνωόσσημα.) Sonat hæc græca uox, canis sepulchrum, quo nomine dictus est tumulus Hecubæ uxoris Priami, quæ ex impatibili dolore post eandem exitumq; patriæ ac suorum in canem conuersa fertur. s (C Aegæum statim pelagus.) Plinius capite 11. quarti putat hoc mare sic dictū à scopulo qui inter Tenedum et Chium insulas extat, quam à capre specie Græci αἶγυα dicunt. Strabo uero lib. 9. dicit nomen accepisse hoc mare ab Aegis Eubœæ oppido. Sunt alij qui deriuant nomē ab Aegæo Thesei patre, qui ex Athenarum arce illuc se deiecit, ac in mare præcipitauit. Adducit et Solinus aliam rationem huius nominis eod. 15. in fine: uide ibidem. Figuram et situm huius maris tibi ostendit tabula Græciæ, quam supra in Solino cap. 15. ordinauimus. Si libet, poteris Sunitum scribere in Attica iuxta Athenas. Porro sinus Melanus est inter Samum insulam et Chersonesum Helleponti, Mastusia autē fermē in ipso Isthmo. De Hebro flumine supra in hoc capite nonnihil diximus: scribit quoq; de eo Ouidius lib. 15. Flumen habet Cicones, quod potum saxea reddit viscera, quod tactis inducit marmora rebus. Doriscos uero urbs Thracie opposita Samothraciæ, à Dori nympha, hæc est, dea marium nomē accepit. iuxta eam Xerxes numerauit, aut uerius mensurauit exercitū suum immensum. t (C Canentem Orphea.) Fingunt

poëta Orpheum Oeagri filium regem Ciconum sic cecinisse, ut arbores, saxa, feras et flumina suo illexerit sono. Videtur Mela hæc omnia habere ex septimo libro Herodoti, qui ita scribit: Est Doriscus Thraciæ littus pariter et campus ingens, quem grande flumē Hebrus interfuit, ubi extructus est is murus qui Doriscus appellatur, cui impositum est Persarum præsidium à Dario. Cum igitur locus digerendis recensendisq; copijs idoneus sibi uideretur, Xerxes ita sibi faciendum putauit. Eius iussu nauarchi cum eo appulissent, omnes naues ad littus Dorisco contiguum receperunt, ubi Sala urbs Samothraciæ et Zona site sunt, cuius ultimū promontorium Scrium nominatur, qui locus quondā fuerat Ciconum. Per hoc tempus apud Doriscum Xerxes lustrabat exercitum: equidem quantum singuli attulerint copiarum, pro certo affirmare non possum, quoniā à nullis prorsus hominibus id refertur. Constat autem terrestrium copiarum numerū fuisse 170. myriades, id est, 1700000. quæ faciunt decies septies centena millia. u (C Diomedem tulit.) Fuit hic Diomedes Thracū rex truculentus, qui equos suos

Isthmon, frontem eius Mastusiam totam Chersonesum appellat, Ob multa memorabilis est. In eam flumen o Aegos naufragio classis Atticæ insigne, p Est et Abydo obiacens Sestos, Leander amore pernobilis, Est & regio, in qua Persarum exercitus diuisas spatio pelagoque terras, ausus pontibus iungere: (mirum atq; ingens facinus) ex Asia in Græciam pedes & non nauigata maria transgressus est. Sunt q Protefilai ossa consecrata delubro, Est & portus Cælos, Atheniensibus & Lacedaemonijs nauali acie decernentibus, Læconicæ classis signatus excidio, Est r κνωόσσημα, tumulus Hecubæ, siue ex figura canis, in quam cōuersa traditur, siue ex fortuna, in quā decident, humili nomine accepto: est Macidos, est Ekus quæ finit Hellepontum, s Aegæum statim pelagus uastè longum littus impellit, sumnotasq; terras hinc ad promontorium, quod Sunitum uocatur, magno ambitu molliq; circūgit: eius tractum legentibus præ uectisq; Mastusiam, tum sinus intrādus est qui alterū Chersonesi latus abluens, iugo facie ualidis includitur & ex fluuio quem accipit, Melas dictus: duas urbes amplectit, Alopeconesum, & in altero Isthmi littore sitam Cardiam. Eximia est Aenos, ab Aenea profugo condita. Circa Hebrum Cicones, trans eundem Doriscos, ubi Xerxem opias suas, quia numero non poterat, spatio mensum ferunt. Deinde promontorium Serrium, ex quo t canentem Orphea se, cuta narrantur nemora Zonæ. Tum Scœnas fluuius, & rips eius adiacens Maronia regio ulterior u Dionedem tulit immanibus equis

mandendos solitū obiectare aduenas, et ipsdem ab Hercule obiectum. Turris quam Diomedis uocant, signum fabulæ remanet: & urbs, quam soror eius suo nomine nominauit Abdera, sed ea magis id memorandum habet, quod Democritum physicum tulit, quam quod ita condita est. Ultra Nestos fluit, interq; eum & Strymona urbes sunt, * Philippi, Apollonia, Amphipolis. Inter Strymona & Athon turris Calarnæa, & portus Caprullon, urbs Achantos & Oesyra. Inter Athon et Pallene, Cleone & Olynthos. ² Strymon, sicut diximus, amnis est, longeq; ortus, & tenuis, alienis subinde aquis fit amplior, & ubi non longe à mari lacum fecit, maiore q; uenerat alueo erumpit. Athos mons est adeo elatus, ut credat̃ altius quam unde imbres cadunt, surgere. Capit opinio fidem, quia de aris quas in uertice sustinet, ^a non abluitur cinis, sed quò relinquit̃ aggere manet. Cæterum ²⁰ non promotorio ut alij, uerum totus est, totoq; longè dorso procedit in pelagus: quà continenti adheret, à Xerxe in Graios tendente perfolius, transnauigatusq; & factus freto nauigabili peruius. Ima eius tenent paruæ Pelasgorum colonia. In summo fuit oppidum Acroathon, in quo (ut ferūt) dimidio longior quam in alijs terris ætas habitantium erat. Pallene soli tam patientis, ut quinq; urbium sedes sit atq; ager: tota in altū abit, angusta satis unde incipit: ibi est Potidea. At ubi laxius patet, Mende Scioneq; referenda: illa ab Eretrijs, hæc ab Achiuis, capto Ilio, remeantibus posita.

abscessione scribit Herodotus libro 7. & Solinus cap. 14. De Acroatho scribit Herodotus sic: Intra Athon sitæ sunt urbes Dion, Olophyxus, Acroathon, Thyssus, Cleonæ, quas Perses è continenti insulas facere aggressus est. Significat autem Acroathon, uerticem Athi: nam urbs illa sita fuit in edito montis loco, cuius incolæ Macrobij cognominati sunt, id est, longæui, ut apud Solinum legimus cap. 21. De urbibus Pallene, Potidea, Mende, Scioneq;, nihil est ab alijs notatum quod Mela hic non breuiter recenset.

Macedonia. Cap. III.

⁴⁰ **I**n Macedonia populū, quot urbes habitant: quarum ^a Pellam maxime illustrem alumni efficiūt, Philippus Græciæ domitor, Alexander etiam Asiæ. In littore ^b flexus Mecyberneus inter promontoria diuidit Canastreum, & portum qui Copos dicitur: urbes Toronen & Physcellam,

regis & Alexandri, unde & uterq; Pellæus dictus est. Ptolemæus ponit Pellam iuxta Axium fluiū, semotam nonnihil à littore maris. Cæterum quomodo Philippus domuerit Græciam, inuenies apud Iustinum lib. octauo & nono, & apud Diodorum Siculum de gestis Philippi. ^b Flexus Mecyberneus.) Hunc sinum Pto

suos aduenarum carnibus in Tyrida opido pascebat, sed postea ab Hercule equis suis in pabulum appositus fuit. Alij pro Tyrida legūt; Tyrida. Pro huius rei signo manet adhuc turris, turris Diomedis uocata, id quod & Solinus scribit. Abdera uero urbs, Democriti philosophi patria, à Diomedis sorore condita et denominata est: licet alij putent sic dictam ab Abderito Herculis delitijs, à Diomedis equis dilacerato & humato, dum pugnaret Hercules cum Diomede, ac deinde ibi conderet Abderam in memoriā Abderiti. ^x (Philippi.) Philippi ciuitas est Thraciæ, quam Philippos Macedonū rex edificauit, et à nomine suo Philippos appellauit. Hinc campi Philippici, in quibus Cæsar & Pompeius primo, & postea Augustus et Brutus cum Cæsario dimicauerunt. Hinc Philippenses, ad quos diuus Paulus epistolam scripsit.

^y (Athos.) Est Athos & Athos mons inter Macedoniam & Thraciam mirandæ altitudinis, ut usq; ad insulam Lemnon umbram proijcere dicatur, de quo supra in Solino cap. 14. & 21. nonnihil scriptum est. ^z (Strymon.) Hic fluius autore Plinio oritur in Hæmo, et priusquàm dirigat cursum, in septem funditur lacus. Secundum Ptolemæum uero originem trahit ex Orballo monte, sed qui unus fere est cum Hæmo. ^a (Non abluitur cinis.) Haud absimilia scribit Solinus cap. 13. de Olympo Thessalico. Porro de Athi montis

SCHOLIA CAP. III.

Macedonia olim multis denominata fuit nominibus: nam dicta fuit Hæmonia, Aemathia atq; Macedonia, fuitq; secundum Plinium ceterum quinquaginta populorum, duobus incluta regibus, Philippo & Alexandro. De limitibus Macedoniae habes apud Solinum cap. 14. ^a (Pellam.) Hæc urbs in littore maris Aegæi sita, illustrata fuit natalibus Philippi Macedonum

lemæus uocat Thermaicum, à Therme opido. c (Axius.) Hic fluuius labitur in sinum Thermaicū, & ut ueteres tradiderunt, efficit pecudē nigram suis potam aquis, diuersa ab Haliacmo uicino amne natura, qui uelleris nitorem potæ ex se pecudi afferuat. Per Thessalos fluit Peneus, ex Pindo Epirotico monte ortus, labiturq; iuxta Ossa montem in mare. Hic fluuius apud autores etiam uetustos semper celebris fuit, ob eius amœnitatem: nam calculo uiridis est, & multo circa ripā abundat gramine, habetq; canorum auium concentum. Vide Plinium capite octauo libri quarti.

d (Ante Axium Thessalonica est.) Hoc est, Thessalonica paulo septentrionalior est, quàm sit ostiū Axij fluminis. Hanc clarissimam urbem diui Pauli epistola clariorem reddidit. e (Inter utrunq;) Inter Axium & Peneum fluuios, in littore maris multæ sunt famosæ ciuitates, præsertim Melibœa, quam Philoctetes insignem reddidit. Hic enim Peantis fuit filius, & cū Hercules in Oeta monte in sata concessurus esset, donauit eum suis sagittis, & ne corporis reliquias monstraret, uetuit.

f (Terræ interiores.) Cum Mela hæcenus littora marium secutus, descripsit

duntaxat obuia quæq; loca, montes, promontoria, sinus, ciuitates & alia id genus, hic Græciam ingressus, digreditur à maritimis, & omnes Græciæ describit regiones. Et primum quidem ex 34. montibus qui in Thessalia inueniuntur, potiores recenset, ut sunt Olympus, Pelius, Ossa &c. Hinc est quod poëta finxerunt, olim in Thessalia gigantes congestis montibus uoluisse Iouem è cælo deturbare. Illic etiam ex montibus, si quandoque torrentes niuib; et aquis pluuiialibus inundare cœperint, ossa ex illa eluione sistantur de legi, quæ ad instar corporis humani sunt, & in campos apertos impelluntur. De Olympo & Pelio uide Solinum cap. 13. Siuun horū montium ostendit ubi Græciæ figura proximè sequens. De Pelio scribit Ouid. Fast. 5. Pelion Hæmonie mons est obuersus in Austros, Summa uirent pinu, cætera quercus habet. Hic est Pelion, qui Argo nauis fabricandæ materiem præbuit. Ossa montis situm poteris uidere in tabula Græciæ, quam capiti Solini decimoquinto adieci-mus. Hic in sinibus Thessaliæ positus, Centaurorum stabulum fuit, et secundum Senecam, Olympo olim fuit coniunctus. g (Pieria.) Pieria mons est & regio, inde Pierides Musæ, de quibus in Solino cap. 13. nonnihil diximus. Porro in monte Oeta Graius Hercules ultimo calcasse terram dicitur, quædo deposita mortalitate deus factus à stultis creditus est. De nobilibus Tempe diximus et supra in Solino, nempe Tempe esse loca amœnissima, à natura uel arte facta. Libethra uero dicta sunt à Libethro Macedonia monte, ad cuius radices fons esse perhibetur Pimplea, unde Musæ dicuntur Libethrides. h (Multum prominens Græcia.) Quam promineat Achaia et Peloponnesus, satis indicat adiecta Græciæ descriptio. Myrtoum pelagus, est mare quod est circa Cyclades insulas, inter mare Aegæum & Ionium seu Creticū, à Myrtilo Mercurij filio, qui in id proiectus fertur, sic dictū. i (Proximè spatiosa.) A consinijs Epiri spatiosa est Hellas, et lōgo tractu procurrit ad orientē in mare Aegæum, habens mare Aegæum ad unum latūs, et Ionium ad alterū: sed Ionium magis intrat latera, ab Epiro scilicet usq; ad Isthmum Peloponnesi sinum magnum efficiens, & rursum transito Isthmo, qui quinq; duntaxat millibus passuum patet, sinus est Megaricus, et hos duos sinus incidit Isthmos ipse, qui connectit Peloponnesum peninsulam continenti. Cæterum Hellas est regio Græciæ quæ est extra Isthmum in continente, ab Helle ne Deucalionis & Pyrrhæ filio sic dicta, quam Ptolemæus appellat Achaïam. Vocatur etiam proprie Græciæ, à quodam

atq; unde nomen est ipsi, Mecybernā incingit, Canastreo promontorio Scione proxima est, Mecybernæus autē in medio, quæ terra dat gremium, modice in littora ingreditur. Cæterum longis in altum immissis lateribus, ingens inter maria sinus est. In eum Axius per Macedonas, etiā per Thessalos Peneus excurrit. d Ante Axium Thessalonice est. e Inter utrunq; Cassandria, Cydna, Azoros, Derris, A Peneo Sepias, Cordynia, Melibœa, Castanea, pares ad famā, nisi quod Philoctetes alumnus Melibœam illuminat. f Terræ interiores claris locorum nominibus insignes, penè nihil ignobile ferunt. Hinc non longè est Olympus, hic Pelion, hic Ossa, montes gigantum fabula belloq; memorati, hic Musarum parens domusq; Pieria; hic nouissimè calcatum Graio Herculi solum, salus Oetaus, hic sacro nemore nobilia Tempe, hic Libethra carminūq; fontes obiacent. Tum iam uaste & multum prominens Græcia, & dum Myrtoum pelagus attingat, à septentrione in meridiem uecta; quæ sol oritur, Aegæis, quæ occidit, Ionis fluctibus obiacet; ac proximè spatiosa est Hellas nomine, grandi fronte procedit, mox mari utroq; & Ionio magis latera eius intrante, donec quinq; millia passuum pateat, mediā fermè propè inciditur. Deinde rur-

à quodam Græco, qui in ea olim rerū positus est. k C In Ionii mare.) Hæc oculari ter uidere poteris in descriptione Græciæ, quomodo Peloponnesus in mare Ionii ad occasum magis quàm in ortum expandatur. Rationem nominis inuenies explicatâ suprâ in Solino ca. 13. & 15. in fine. Habet autē hæc peninsula in numeros ferè sinus, promontoria, flexus, recessus, & exporrectiones, quibus ut fibris littora eius incisa uidetur, dum extrema eius ora, quæ hic fibræ comparatur, tam inæquali & flexuoso circumscribitur margine. Sūt proinde fibræ omnium rerum extremitates, ut sunt extremitates cordis, iecoris, pulmonis, foliorum arboris: & quoniam Peloponnesus habet figuram platani folio simillimam, ob angulosos recessus, rectè circumferentia eius dicitur in modis fibrarum incisa.

40 sum terris huc se & illuc, uerum ^k in Ionium mare magis expandentibus progressisq; in altum, non tam lata quàm cœperat, ingens tamen iterum, & quasi peninsula extenditur, uocaturq; Peloponnesos, ob sinus & promontoria, quibus ut fibris littora eius incisa sunt: simul quod tenui tramite in latus effunditur, Platani folio simillima. In Macedonia ^l prima est Thessalia, deinde Magnesia, Phthiotis. In Græcia Doris, Locris, Phocis, Bœotis, Attis, Megaris: sed omnium Attis clarissima. In Peloponneso Argolis, Laconice, Messenia, Achaia, Elis, Arcadia, ultra Aetolia, Acarnania, Epiros, usq; in Adriam.

patens Laconica, in qua est Lacedæmon seu Sparta, Argolidi succedens: Messenia, quæ angulum tenet occidentalem simul et meridionalem: Achaia propria, quæ in latere occidentali septentrionalem tenet angulum, & inter

l C Prima est Thessalia.) Extra montem Oetam, qui ab Aegæo mari in occidentem rectè extenditur ad Epirum, sunt Thessalia, Magnesia, quæ est iuxta Ossa & Pelium montes, atq; Phthiotis, quæ est inter Thessaliam & Magnesiam. Citra uero montem Oetam post Epirum incipiunt Græciæ regiones, & hoc ordine describuntur per totum Achaie tractum, Doris, Locris, Phocis, Bœotis, Megaris, Attis siue Attica, in qua est Atheniensium urbs, & Suenium extremum Græciæ promontorium. In Peloponneso sunt regiones istæ: Argolis, quæ & Argia: mox post isthmum ad ortum

Messeniam atq; Achaia est Elis, inter Elidem uero & Laconicam est Arcadia, inter Achaiam uero & Argolidem est Sicyonia. Porro ultra Achaia Peloponesi, in continenti scilicet, est Aetolia, deinde occidentem uersus Acarnania, hinc Epirus, quae extenditur usq; ad Adriam, hoc est, Adriaticum mare.

m **C** Antronia.) Haec urbs nomen sortita est ab antris, è quibus molares lapides exciduntur: unde & Strabo eam Antron uocat. Pindus uero est mons Thessaliae Apollini Musisq; sacer, Acarnaniam ab Aetolia diuidens. Est & Pindus nomen urbis Doridis, iuxta quam situm est Erineon. Cinnum dicit Plinius emporium esse Locridis. De Delphi & Delphico oraculo scripsimus in Solino ca. 12. à principio et sine. De Thebis habes ibidem in fine, & 15. sub litera k. **n** **C** Cytharon.) Mons est Boeotiae, de quo uide Ouid. lib. 3. Metamor. Eleusis uero ciuitas Atticae nomen habet ab

Eleusio, quem Ceres docuit omnem agriculturam, & in ea mystica celebrabantur Cereris. Haud procul ab Eleusi est Athenarum urbs, quae, ut quidam scribunt, in regnum ex incolis eodem solo natis creuit. Primi enim lanificij, olei & uini usum docuere, arare quoq; & serere frumenta glande uescentibus monstrauere. Praeterea litera & facundia, ciuilibusq; ordo disciplinae, ueluti templum Athenas habent. Reges habuerunt Cecropem, Democleonem, Cranaum, cuius filia Attis regioni nomen dedit. Deinde successit Amphionides, qui primus Mineruae urbem sacrauit, & nomen ciuitati dedit. Vltimus fuit rex Codrus, qui permutato regis habitu, pannosus sarmenta collo gerens, castra hostium ingrediens à milite quodam interfectus est. Post eum administratio Reipub. annuis magistratibus permessa est. Electus autem est Solon, uir iustitia insignis, qui tulit leges ciuitati. Antea enim libido regum pro legibus habebatur. Apud Iustinum lib. 2. inuenies plura de laudibus Atheniensium. **o** **C** Megara.) Hanc urbem nobilitarunt multi docti uiri, potissimum Euclides geometrarum princeps, qui Megarensis fuit.

p **C** At in Argolide.) Hic Mela ingressus Peloponnesum, describit insigniora eius loca. In Argolide est Argos, quod aliquando Hippium fuit cognominatum, quod nobilibus praestiterit equis. Mycenae uero à Mycenae Nympha sic appellatae sunt, et regnauit olim in ea regione Agamemnon, qui et eam urbem illustrauit: sicut Terapne ab Helena, in qua nata fuit, celebris facta est, & Amyclae ob Castoris et Pollucis educationem notiores redditae. De Lacedaemone, quae et Sparta dicta est, non est ut hic quicquam dicatur, cum uirtutes et gesta Lacedaemoniorum omnibus patefiant. Lege, si placet, secundum & quintum Iustini librum, & inuenies quam strenui & inuicti Lacedaemonij contra hostes suos fuerint. Libro tertio apud eundem autorem multa inuenies de Messeniorum cum Lacedaemonijs bello. **q** **C** In Achaia.) Est Achaia ista propria in ora Peloponnesi occidentali, eregione scilicet Isthmi, habes urbes Elidem, Pisas, Helicen. In Pisis olim fuit regia Oenomai, quem Pelops deuicit. Helicen absorpsit terrae motus: nam cum is terrae motus pelagus in sublime extulisset, fluctus eam penitus obruerunt, licet duodecim stadijs a littore distaret. **r** **C** Certamine gymnico.) Habuerunt Graeci multa celebria certamina, nempe Olympia, Phthia, Isthmia & Nemea, in quibus Graeci magnos honores constituerunt uictoribus athleticis. Olympica fuerunt quae in Olympo Aegadiae monte iuxta Pisam & Elidem quinto quoque anno in honorem Olympij Iouis celebrabantur, & qui uicisset corona oleagina donabatur. Et haec secundum quosdam instituta sunt anno mundi 4400. qui est annus à capta Troia 406. in eoq; certamine Hercules primus coronatus est. Hinc numeratio Olympiadum, de qua in Solino cap. 2. nonnihil diximus sub litera i. Porro simulacrum Iouis secundum Strabonem fuit ex auro solido fabricatum, & secundum Plinium ex ebore, singulari Phidiae artificio formatum. **s** **C** Arcadiam.) Occupat Arcadia mediterraneum Peloponnesi, à mari undiq; remota, ideo regiones iam enumeratae incingunt eam. Sunt autem multa celebria loca in hac Arcadia, nempe Stymphalus lacus, Lerna palus, Pelasgia à Pelasgo rege & sapiente uiro sic dicta, qui uitae cultioris eis autor fuit, & uictum ex stirpibus

De locis atq; urbibus, quae mare non abluit, haec maxime memoranda sunt: in Thessalia, Larissa, aliquando Iolcos; in Magnesia, Antronia; in Phthiotide, Phthia; in Doride, Pindus, & iuxta situm Erineon; in Locride, Cynos & Calliaros; in Phocide, Delphi, & mons Parnasus, & Apollinis fanum atq; oraculum; in Boeotia, Thebae, & Cytharon fabulis carminibusq; celeberrimus; in Attide, Eleusis Cereri consecrata, & clariores quam ut indicari egeant, Athenae; in Megaride, unde regioni nomen est, Megara. **p** At in Argolide, Argos & Mycenae, et templum Iunonis uetustate & religione percelebre; in Laconide, Terapne, Lacedaemon, Amyclae, mons Taygetus; in Messenia, Messene et Methone; **q** in Achaia atq; Elide quondam Pise Oenomai, Elis & nomen delubrumq; Olympij Iouis, certamine gymnico, et singulari sanctitate, ipso quidem tamen simulacro, quod Phidiae opus est, maxime nobile, Arcadiam Peloponnesi

ponnessiacæ gentes undiq; incingunt. In ea sunt
urbes Psophis, Tenea, & Orchomenon; mon-
tes Pholoë, Cyllenius, Parthenius, Mænalus;
flumina Erymanthus & Ladon. ^tIn Aetolia
Naupactos, in Acarnania Stratos oppida: in
Epiro ^uDodonæi Iouis templum, & fons ideo
facer, quod cum sit frigidus, & immerfas faces,
sicut cæteri extinguat, ubi sine igne procul ad-
mouent, accendit. ^xAt cum littora leguntur à
10 promontorio Sepiade per Demetriã et Boion,
Phtheleon & Echinon ad Pagaseum sinu cur-
sus est. Ille urbem Pagasam amplexus, amnem
Sperchion accipit: & quia ^yMinyæ Colchida
petetes, inde Argonauem soluere memoratur.
Ab eo ad Sunium tendentibus illa prænauigan-
da: Maliacus & Opuntius grandes sinus, & in
his cæforum etiam Laconum trophæa, ^zTher-
mopylæ, ^aOpces, Scarphia, Cnemides, Alope,
Anthedon, Larymna. Aulis Agamemnoniæ
20 Graiorumq; classis in Troiam coniurantium
statio. ^bMarathon magnarum multarumq; uir-
tutum testis, iam inde à Theseo Perfaru maxi-
ma clade pernotus. ^cRhamnus parua, illustris
tamen, quod in ea fanu est Amphiarai, & Phi-
diaca Nemesis, Thoricos & Brauron olim ur-
bes, iam tantum nomina. Sunium promonto-
rium est, finitq; id littus Hellados, quod spectat
ad orientem. Inde ^dad meridiem terra conuer-
titur usq; ad Megaram, Atticæ ut modo latere,
30 ita nunc fronte pelago adiacens. Ibi est ^ePyrr-
rhæus Atheniensiu portus. Scyronia saxa seuo

sic dicitur ab Opunte oppido, et Maliacus à Malia. Trophæa cæforum Laconum, sunt monimenta publicæ ui-
ctoriæ gratia erecta, quæ in Locrensi agro erant posita in memoriam sexcentorum Laconum, qui duce Leo-
nida pro Græciæ libertate pugnauerunt, & magna gloria, cæsi à Persis, occubuerunt. De hoc uide Iustinu lib. 2.

^z Thermopylæ.) Mons Oeta ab oriente in occidentem extensus, in cacumen extollitur & in rupes
acutas, præruptas, præcipientesq; finitur, paruumq; & angustum uiatoribus à littore Locros petentibus & ex
Thessalia relinquit transitum, ut in quibusdam locis uix uehiculum agi possit, qui transitus Pylæ, id est, portus
& angustie uocatur, & hinc Thermopylæ. Sunt enim ibi propè thermæ & calidæ aquæ: ad hos ingressus Pho-
censes murum Thessalorum metu struxerunt. Athenienses quoq; eas angustias contra Philippum Macedonem
40 clausisse scribuntur. ^a Opces.) Hæc eadem est quæ & Opus Opuntis, cuius iam mentionem fecimus.
Reliqua loca, Scarphia, Cnemides, Alope, Anthedon & Larymna, etiam commemorantur à Ptolemæo & Stra-
bone. Ponit Ptolemæus & Aulidem Agamemnoniæ classis stationem: nam Agamemnonis conatu bellum in
Troianos fuit excitatum. ^b Marathon.) Hinc Marathonius campus, in quo strages multorum millium
Perfarum facta est, de qua Iustinus lib. 2. scribit. Confecit & Theseus taurum in hoc loco, ut habes apud Oui-
dium lib. 8. ^c Rhamnus.) Hinc Rhamnusia indignationis dea, quam Græci $\nu\epsilon\mu\sigma\iota\upsilon$ uocant, cuius
simulacrum pulcherrimum eo in loco colebatur, quod quidam marmoreum tradunt à Phidia uulnarum in alitu-
dine decem factum. Amphiarus uero uates fuit, & sic Græciæ honorauit famã ut deus haberetur, & ab eo solo
in quo humatus fuit oracula peterentur. ^d Ad meridiem terra conuertitur.) Hoc est, littus terræ oppo-
niti meridici, sed procurrit à Sunio ad occidentem, donec uenias ad Isthmum cui incumbit Megara.

^e Pyrrhæus.) Pyrrhæus Atheniensium portus, cui urbs coniungebatur, muro protracto ex oppido in

ex stirpibus herbarum arborumq; frondi-
bus transtulit ad glandē, maxime fagineã.

^t (In Aetolia.) Transfit Hic Mela
ex Peloponneso ultra sinum maris ad con-
tinentem: est enim è regione Achaie Pelo-
ponnessiacæ Aetolia, in qua est Naupactos,
quæ nostro æuo Lepantum nominatur. Est
autem urbs peruetusta, & fuit multo tem-
pore sub dominio Venetoru, sed anno Chri-
sti 1500. à Turca obsidetur & capitum.

^u (Dodonæi Iouis.) Est Dodona
ciuitas Epiri, iuxta quam propinquum erat
nemus Ioui sacru, ubi quercus uocales fuisse
dicuntur, & columbæ responsa dedisse.

^x (At cum littora leguntur.) Re-
dit hic Mela à locis mediterraneis ad litto-
rum descriptionem, incipiens in Magne-
sia à promontorio Sepiade. ^y (Mi-
nyæ.) Vrbs est Thessalia, quæ prius Al-
monia dicta fuit. Hinc Minyæ qui cum Ia-
sone & Argonautis nauigarunt in Colchi-
dem, ut uellus aureum raperet. Fuerunt aut
Argonautæ heroës illi, qui ex Græcia cum
Iasone in Colchos profecti sunt, ex qui-
bus præcipui fuere Castor et Pollux, Teta-
mon, Orpheus, Hercules, & Hylas puer, sic
cognominati à naue quã in nauigauerunt.
Notandũ hic, quod ab urbe Minyarum per
sinum Maliacum & Opuntium tandē per-
uenitur ad Sunium extremum Atticæ pro-
montorium, per agratis multis locis, quæ or-
dine à Mela describuntur. Opuntius sinus

modum duorum crurium, ob aduētantium multitudinē semper feruens, quadringentarum nauium fuit capax. Sunt qui scribūt Pyraeum, alij uero Pyraeum. Secundum Strabonem hic portus & emporium distabat ab Athenis duobus millibus passuum, & tantus fuit murus. f C Scyronia saxa.) Solinus capite 12. scribit urbi Athenarum saxa Scyronia propinqua esse, & porrigi sex millibus passuum. Hæc saxa uiam maritimam non admittunt, sed super ea est uia ab Attide in Megaram, excelsa, et transiit piculosa, propter multa præcipitia casum uiatori in subiectū æstuans mare minantia. Hic Scyron latro dicitur proiecisse in pelagus quoscūq; qui in eū uenerunt locum, sed ipse tandem simili pœna à Theseo Athenarum rege affectus, loco nomen infame reliquit. g C Isthmon.) De Isthmo scripsimus in Solino cap. 12. & 15. in fine. In Isthmo Peloponnesi est templum Neptuni, picearum arborum luco circumclusum, ubi ludos Isthmicos decertatos Corinthij celebrare soliti sunt. Fuerunt autē hi ludi quinquennales à Theseo instituti, ad horum æmulationem quos ad Olympiam Hercules cœperat, quorum supra sub litera q meminimus.

h C Corinthos.) Potentissima fuit hæc urbs antequam à Romanis caperetur. Viros habuit innumerabiles, peritia Reipub. administrandæ, & præclararum artium captu præstantes. ipsius urbis ambitus fuit 40. stadiorum, perueniēq; ad summi opificij artes. Ager nō admodum bonitate pollet, propter suam asperitatem. Veneris templum adeo locupletatū fuit Corinthi, ut supra mille puellas caperet. In hac urbe fuit formosissima omnium eius temporis meretricum Lais, captiua ducta ex Sicilia, de qua Solinus capite undecimo nonnihil scribit. Porro quod Mela hic scribit Corinthum opulentissimā urbem à Romanis cladem accepisse, Strabo eam cladem sic explicat: Cum legati populi Romani fortē tecta quædam magnifica præterijissent, Corinthij effusis sordibus eos cōmaculare ausi fuerunt: cuius gratia cum alia quoq; superbie atq; insolentiae eorū haud obscura extarent argumenta, ingenti comparato exercitu L. Mumius Imp. eam solo æquauit. i C Acrocorinthon.) Est Acrocorinthus mons Peloponnesi excessus inter duo maria, Aegæum scilicet & Ionium, stadiorum trium & dimidij, sub cuius radice in plano iacet ciuitas Corinthus. Vertex Acrocorinthi Veneris sacram habet ædiculam.

k C Bucephalos.) Portus iste, sicut & Chersonesus atq; Scylleon promontorium, est in Arcadia: Malea autem promontorium est in Laconia, & procurrit 50. millibus passuum in mare uersus Cretam insulam, sic dictam à Maleo Argiuorum rege, qui in eo templum extruxit pulcherrimum, quod Maleoticum appellant. Porro nauigatio circa hoc promontorium est ualde periculosa, propter aduersos uentorum flatus. Hinc natum prouerbium: Cum ad Maleam deflexeris, domesticos obliuiscere. Vel sic, Maleā legens, quæ sunt domi obliuiscere. 40

l C Tanaros.) Promontorium illud expositum est in meridiem, distatq; haud procul à Sparta ciuitate: & quia in eo hiatus magnus est, & strepitus progredientium percipiuntur, dixerunt ueteres per hunc esse descensum ad inferos. Sunt ibi quoq; lapicidinae optimorum lapidum, qui & Laconica marmora & Tanarei uocantur lapides. m C Acritas.) Promontorium istud est in Messenia, Ichthys autem in Elide, ad uesperum, hoc est, occidentem exposita, sicut & Chelonates, quem Ptolemæus uocat Chelonitam. Cæterum Araxos est in Achaia Peloponnesi. n C Epidaurij.) Ab Epidauro oppido Argiæ sic dicti, quod Aesculapij templo celeberrimum habetur. Troezenij uero ab urbe Troezeni in ipsa Argiæ Chersoneso sita sic dicti sunt, celebres uel hoc nomine, quod humanissimè susceperunt Atheniensium uxores & omnem iuuentutem, eo tempore quo Xerxes Persarum rex tantis copijs ingressus est Græciam ut illam expugnaret. o C Portus Saronicus.) In Ptolemæo habes sinum Saronicum, qui scilicet alluit littora Argiæ, Isthmo uiciniora: & sinus qui hunc sequitur & terminatur ad Maleam promontoriū, uocatur Argolicus. Deinde inter Maleam & Tanaron est sinus Laco-

nicus: hinc ad Acritā Asinaeus, inde ad Ichthyn
Cyparissius. ^p In Argolico sunt notī amnes, E-
rasinus atq; Inachus, & notum oppidum Ler-
ne: in Laconico Githius & Eurotas: ^q in ipso
Tænaro Neptuni templum et specus, illi quem
in ponto Acherusium diximus, facie & fabula
similis: in Asinaeo flumen Pamissum, in Cypa-
rissio ^r Alpheus: nomen dedere urbes in littore
sitæ, hinc Cyparissus, illinc Asine, Messenij Py-
10 liphæ terras colunt, & ipsa pelago Pylos adiacet,
Cyllene, Calipolis, Patræ oram illam tenent, in
quā Chelonatēs et Araxos excurrunt: sed Cyl-
lene, quod Mercurium ibi natum arbitrantur,
insignis. ^s Rhion deinde (maris id nomen est)
angustē & uelut freto lacus, ore frequentī inci-
dens, inter Aetolos et Peloponnesiacos usq; ad
Isthmon irrūpit. In eo ad septentrionē spectare
littora incipiunt. ^t In his est Aegion & Aegira,
et Oluros, et Sicyon: ^u at in aduersis Page, Creu-
20 sis, Anticyra, Oeanthia, Cyrrha, & notior ali-
quanto nomine Calydon, & Euenos. ^x Extra
Rhion in Acarnania maximē clara sūnt, oppi-
dum Leucas, flumē ^y Achelous. In Epiro nihil
Ambracio sinu nobilior est: facit sinus, qui an-
gustis faucibus, & quæ minus mille passibus pa-
teant, grande pelagus admittit: faciunt urbes,

nicus, & hinc ad Acritan promontorium
sinus est Asineus, ab Asine oppido sic di-
ctus, quæ Ptolemæus sinum Messenium uo-
cat. Post hunc sequitur sinus Cyparissius, à
Cyparissio promontorio sic dictus, & tan-
dem sinus Chelonicus. ^p ¶ In Argo-
lico.) Descriptis ordine sinibus, redit ad
sinum Argolicum, ut ostendat quid in singu-
lis memoratu dignum inueniatur. De Era-
sino fluuio legiur apud autores, quod ter-
ras subeat & rursum emergat. De Inacho
uero fluuio aliud nihil inuenitur, nisi quod
nomen acceperit ab Inacho primo Argiuo
rege. Lerne quæ & ipsa est in Argolia
eo sinu, celebris facta est propter paludem,
ubi fuit hydra quinquaginta capitū ab Her-
cule interfecta. De fluuijs Githio et Eurotā
nihil ferè inuenitur, nisi quod Eurotas dicitur
præterfluere Lacedæmoniorū moenia,
& quod multa laurus crescat ad ripas eius.

^q ¶ In ipso Tænaro.) Usq; ad hūc
locum Arion citharædicae artis magister,
delphini dorso per fluctus maris trāsfectus
dicitur. Vide Solinum cap. 12. Porro Tæ-
nari fabula, quæ Acherusiae fabulae similis
est, hinc nata est. Fertur quod in hoc Laco-
niae promontorio olim fuerit serpens perni-

30 ciosus, cuius ueneno multi homines interierunt, donec ab Hercule interfectus fuit: & quoniam in eo promontoria
specus horrendi & tenebrofi hiatus inueniuntur, putauerunt multi ibi descensum esse ad infernum, & finxerunt
poëtæ Herculem ibi Cerberum Ditis canem catenis Adamante nexis eduxisse ab inferno & trucidasse.

^r ¶ Alpheus.) Scribunt poëtæ hunc fluuium mergi in Elide, & subter mare occultis meatibus fluere in
Siciliam, desinereq; in fontem Syracusanum, quem Arethusiam uocant. ^s ¶ Rhion.) Sic dicit Mela uo-
cari sinum illum qui est inter Peloponnesum & Aetoliam, & aliàs sinus appellatur Corinthiacus: nam extendi-
tur à Drepano promontorio usq; ad Isthmum in quo est sita Corinthus. Claudit autem Drepanum angustis fau-
cibus hunc sinum, ut sit terrarum ad Græciam pertinentium ferè principium. Plinius hoc promontorium uocat
Antirium, ubi ostium est Corinthiaci sinus minus mille passuum latitudine influentis, Aetolosq; dirimentis à Pelo-
ponneso. Porro promontorium quod contra procedit, ab eodem Rhion appellatur. ^t ¶ In his est Aegion.)
A promontorio Drepano uersus Isthmum ad orientem sunt ista loca, Aegion, Aegira, Oluros & Sicyon, inter
quæ Sicyon maioris nominis et antiquitatis extat, ubi olim primus Aegialeus regnasse fertur. ^u ¶ At in ad-
40 uersis.) Hoc est, in regionibus cōtinentis terræ, nempe in Locride, Phocide et Bœotia, sunt Page haud procul
ab Isthmo, sicut & Creusis in Bœotia, Anticyra in Phocide, quæ Helleboro clara est, unde extat prouerbium, Na-
uiget Anticyras: quod dicitur de homine insano. Oeanthia in Locride, Cyrrha in Phocide, unde dicuntur Cyrr-
rhæi scopuli, & Cyrrhæa antra, atq; fontes Cyrrhæi, pro fontibus Parnasi &c. Calydon urbs est Aetoliae, sita
iuxta Euenum amnem. ^x ¶ Extra Rhion.) Extra Locridem & Aetoliam atq; promontoriū eius quod
Rhion uocatur, est Acarnania, in qua est oppidū Leucas, uel eo nomine insigne, quod incolæ eius ipsam olim in-
sulam fecerunt, sed uentorum flatu cōgeriem arenæ accumulantiū continenti est restituta. ^y ¶ Achelous.)
Hic fluuius dirimit Acarnaniam ab Ambracia, quæ regia fuit Pyrrhi, sed Augustus eam à uictoria Nicopolim
nominauit. Ptolemæus tamen duas facit ciuitates Ambraciam & Nicopolim: Ambraciam ponit intra sinum
Ambracium, & Nicopolim extra sinum in Epiro. Cæterum Epirus aliquando Molossia dicta fuit, & à Chaone
Chaonia, nunc uero Albania appellatur, & est clara apud autores propter sinum Ambracium, qui angustis fau-
cibus spatiosum accipit æquor. Sed et Acheron fluuius infernalis secundum quosdam in hunc labitur sinum.

z **C** Actium.) Est Actium Epiri promontorium, ubi Augustus deuictis nauali praelio Antonio & Cleopatra, urbem condidit, & Nicopolim à uictoria nominauit. Sunt et quinquennales Actij ludi instar Olympiorū, Apollini Actio dicati, q̄ prius & à finitimis agebantur, sed ab Augusto honorificentius fuerūt celebrati. Porro Argos Amphiloichium diu est urbs, ab Argo Orestico siue Hippio, de quo supra diximus. Ambracia uero ornatissima Epiri ciuitas, regia fuit & Acacidarum ab Acacida descendentium, & Pyrrhi regis.

a **C** Ceraunij montes.) Hi montes sic sunt dicti, quod crebris fluminibus infestentur. **b** **C** In Adriam.) Hoc est, Adriaticum mare, cuius dextrū littus post Epiroticos tenent Macedones, Dalmatæ, Illyrij, Liburni & Histri, usq; ad oppidum Tergestum: ultra Tergestum uero terram inhabitant Galli et Itali, de quibus sequenti capite dicitur. **c** **C** Parthini.) Populi sunt oram Macedoniae inhabitantes, sicut & Dassaretæ, quos Plinius à tergo

Epiro iunctos asserit. Hinc est urbs Encheliarum atq; Phæacum. Post Macedoniae sequitur gens Illyriorum, sub qua & Dalmatæ comprehenduntur, qui olim multis annis aduersus Romanos bella gesserunt, habentes castrum stella 50. dignitate præstata, & oppida, quæ Cæsar Augustus uastauit incendio. Mons Adrius est in Dalmatia, mediam ipsam diuidens, hinc scilicet ad mare, & hinc ad reliquam terram. **d** **C** Liburni.) Est Liburnia inter Dalmatiam & Illyriam, uel, ut alij aiunt, pars est Dalmatiæ, in qua sunt Salonæ, urbs insignis: hodie putant esse Croatiam. **e** **C** Oricum.) Vrbs ista in confinijs est Epiri & Macedoniae, ubi scilicet inter ipsam & Brundisium Calabriae urbem, utrunq; maris littus à se non nisi 85. millibus passuum dirimitur: unde ibi ex Italia in Epirum commodissima est nauigatio. Dyrrachium uero in confinio ferè est Macedoniae & Dalmatiæ, quod cum antea Epidamnus uocaretur, Romani abolito hoc nomine ueluti in fasto ad littora eius appellentibus, Dyrrachij antiquum uocabulum restituerunt. Sunt qui eam urbem Epiro ascribunt. **f** **C** Apollonia.) Hanc urbem Ptolemæus ponit in orbe mediæ Macedoniae, Salonam uero in Dalmatia, Iaderam in Illyride, sicut & Tragurium & Polam in Histria, ubi & Polaticus est sinus. Polam aiunt olim à Colchis habitatam: sed cum edax tempus & inuidiosa uetustas omnia destruant & aboleant, tandem Romanorum facta est colonia.

g **C** Aeas.) Hic fluius secundum Strabonem ex interioribus Macedoniae occidentem uersus iuxta Apolloniam in Adriaticum pelagus ruit. Nar uero, à quo Naresij dicuntur populi, per Dalmatiam ex Scardo monte in mare Adriaticum fluit. **h** **C** Per Istros Ister emittitur.) Illud non est uerum, nisi Istriam extendere uoluimus usq; ad Noricos uel Panmones. Scribit & Strabo quosdam fuisse ante sua tempora, qui putarunt fluium à Danubio deriuatum, per Istros in Adriaticum deuolui sinum, cum contra omnia ferè flumina citra Alpes nata in Danubium exonerentur. **i** **C** Tergestum.) Hæc urbs haud procul abest à Venetijs, intercedente sinu Tergestino, quam uulgò hodie Trieste uocant, Aquiliam habens ad occidentem modico distantem intervallo.

SCHOLIA CAP. III.

De Italia tam multa iam dicta sunt à Solino capite octauo, ut ea satis explicent hoc Pomponij Melæ caput: sed ne desimus lectori, annotabimus breuiter quæ hic accommodata uisa fuerint. Italia prius Hesperia ab Hespero Atlantis fratris dicta est, quippe qui à fratre pulsus & Hispaniæ & Italiæ nomen dedit. Macrobius tamen dicit eam sic uocari ab Hespero stella, quod illius occasui sit subiecta. Dicitur etiam Oenotria, à bonitate uini quod in Italia nascitur.

quæ assidunt, **z** Actium, Argi Amphiloichij, Ambracia, Aeacidarū regia Pyrrhicæ. Butroton ultra est, deinde **a** Ceraunij montes, ab ijs flexus **b** in Adriam; hoc mare magno secessu littorum acceptum, & uastè quidem in latitudinè patens, quæ penetrat tamè uastius, Illyricis usq; Tergestū, cætera Gallicis Italicisq; gentibus cingitur. **c** Parthini & Dassaretæ prima eius tenet, sequentia paulatim Encheliæ, Phæaces; deinde sunt quos proprie Illyricos uocant: tum Pyrei & **d** Liburni, & Istria, Urbium prima est **e** Oricum, secunda Dyrrachium, Epidamnus antea erat, Romani nomen mutauere, quia uelut in damnum ituris omen id uisum est. Ultra sunt **f** Apollonia, Salona, Iadera, Narona, Tragurium, sinus Polaticus, & Pola quondam à Colchis (ut ferunt) habitata, in quantum res transeunt, nunc Romana colonia. Amnes autem **g** Aeas, & Nar, & Danubius, qui iam dictus est Ister: sed Aeas secundum Apolloniam, Nar inter Pyreos & Liburnos, **h** per Istros Ister emittitur. **i** Tergestum intimo in sinu Adriæ situm finit Illyricum.

Italia. Cap. III.

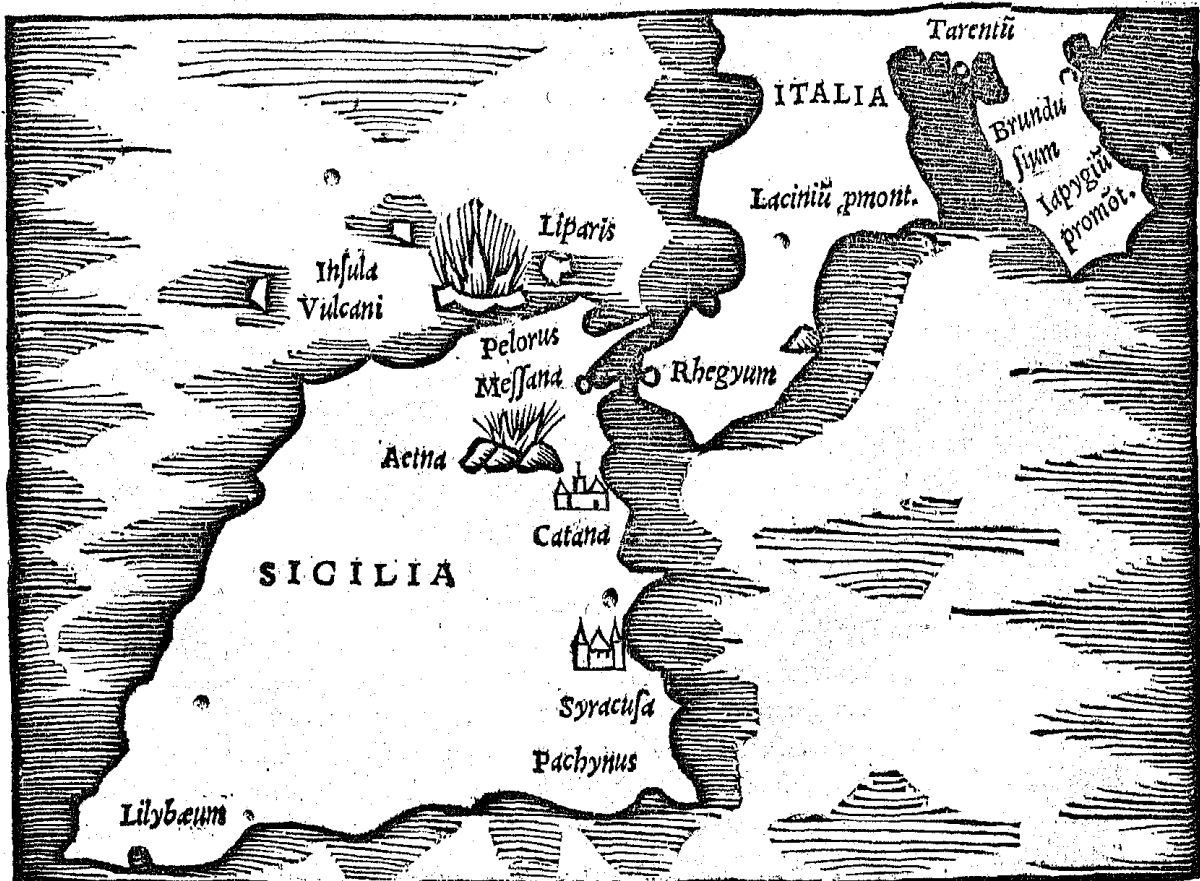
De Italia magis, quia ordo exigit, quam quia monstrari eget, pauca dicentur:

Italia prius Hesperia ab Hespero Atlantis fratris dicta est, quippe qui à fratre pulsus & Hispaniæ & Italiæ nomen dedit. Macrobius tamen dicit eam sic uocari ab Hespero stella, quod illius occasui sit subiecta. Dicitur etiam Oenotria, à bonitate uini quod in Italia nascitur.

nota sunt omnia, ^a Ab Alpibus incipit in altum
excedere, atq; ut procedit, mediam se perpetuo
Apœnini montis iugo attollens, in Adriaticū
& Tuscum, siue (ut aliter eadem appellantur)
inter superum mare & inferum excurrit, diu so-
lida: uerum ubi longè abit, ^b in duo cornua scin-
ditur, respicitq; altero Siculum pelagus, altero
Ionium, ^c tota angusta, & alicubi multo, quàm
unde coepit angustior. Interiora eius alię alięq;
10 gentes habitant. Sinistra parte Carni & Vene-
ti colunt ^d Togatam Galliam. Tum Italici po-

nascitur: est enim cœnon græcè uinum. Po-
stea Italia dicta ab Italo Siculorum rege,
qui agriculturam Italos docuit, & leges pō-
suit. Est autē Italia metallis grauida, ubiq;
uitalis & salubris, eximia in ea cœli tem-
peries, campi fertiles, aprici colles, innoxij
saltus, opaca nemora, munifica solum arum
genera, mira frugum, uinum & olearū fer-
tilitas, nobilia pecori uellera, perspicui &
piscosi lacus, flumina fontesq; salubres, por-
tus plurimi, ut uerè dicta sit à quibusdam
omnium terrarum alimna atque parens,

cœlestium prouidentia electa, quę sparsa congregaret imperia, molliretq; efferarum gentium ritus, discordes ad
colloquia minere literarum Latinoq; sermone congregaret. Est omnibus in Italia una lingua, nisi quod in Cifala-
pina Gallia & Veneto recessu sermo est accuratior. In Hetruria uero, Latio, Campania & Lucania sermo sim-
plex: in Apulia et Calabria sermo cum Græcis promiscuus durat. a ¶ Ab Alpibus incipit.) Alpes, inquit,
sunt Italię limes septentrionalis, distinguentes eam à Germania atq; Gallia. Hinc enim incipit Italia, & procedit
in longum, Apœnini montis iugo perpetuo per totam eius longitudinem inter utrunq; mare recto dorso ducto.
De hoc monte Polybius lib. 3. sic inquit: Apœninus mons paulò supra inferum mare ab Alpibus oritur, moxq; se
20 magis atq; magis ab illis disjungens, recto dorso in superū mare fertur, quasi usq; ad urbē Senam. Inde rursus ad
dextram flectens, per mediā Italiā in Siculum fretum discurrit. b ¶ In duo cornua scinditur.) Italię de-
scriptionē habes supra in Solino cap. 8. Ut tamen extrema eius duo cornua & receptos sinus clarius uideas, uis-
sum fuit hic aliā ob oculos ponere figurā, quę & Italię extrema, atq; Sicilia situm exprimeret. c ¶ Tota
angusta.) In quibusdam locis Italia 200. millibus passuum habet latitudinē, in alijs 100. duntaxat millibus pass.
Alij dicunt, ubi maior est latitudo, ibi spatium mensuratur 410. mill. pass. ubi uero minor, 136. Eius longitudo, quę
attenditur ab Augusta prætoria, quę in sinib. Alpiū sita est, & per Romam Capuanq; porrigitur usq; ad oppi-
dum Rhegyum, decies centena et uiginti millia pass. colligitur. d ¶ Togatam Galliam.) Est duplex Gal-

lia, Togata, quæ & Tonsa uocatur, & est Cisalpina, intra Italiæ scilicet fines inclusa, sic dicta à toga succincto uestis genere & appposito, quam Veneti colunt et Carni, seu Aquileienses. A Carni hodie denominata est regio Carniola, uicina Carinthiæ. Alia est Gallia Comata, à nutriendi capilli studio sic dicta, quæ et Transalpinam uocant atq; Braccatam, à singulari uestium genere quo olim usi fuerunt: & hæc in tres diuiditur prouincias, nempe Belgicam, Celticam & Aquitanicam. Sunt tamen qui Braccatam Galliam distinguunt à Comata, Braccatam uocantes Narbonensem. e ¶ Picens.) Enumerat primū populos quosdam, qui post Venetos inhabitant littus maris Adriatici, incipitq; à Picensibus, qui hodie Marca uocantur Anconitana, in qua ciuitates sunt Pisaurum, Senogallia, Vrbiniū, Ancona, Camerinū, Firmum, & Asculum.

f ¶ Dauni.) Hi ferè sunt Apuli, à quibus et Apulia Daunia cognominata est.

g ¶ Salentini.) In Salentinorum regione est Hidruntum, Iapygium promontorium, quod & Salentinum dicitur: omnis enim Italia coacta in angustias, scinditur in duo promontoria, Lacinium et Saleminum. De Liguria, Hetruria & Latio diximus in Solino, & infra quoq; de eis nonnihil dicemus. h ¶ Brutij.) Hi habitant in altero cornu, in quo scilicet est Lacinium promontorium. i ¶ Patauiū Antenor.) Hæc est Padua, quam Antenor condidit.

k ¶ Roma à pastoribus condita.) De nomine & extruptione Romæ habes multa in Solino cap. 2. Origo quidem eius fuit rustica & contempta, sed splendidus cultus superadditus, ueluti alterum fuit opus. l ¶ Concordia.)

Hæc sicut & Vincentia, Verona, & multe aliæ ciuitates, in regione sunt Venetorum, non multum ab ora maris Adriatici distantes. m ¶ Timauus.) Quis sit iste fluuius non satis hodie constat. Certum est ex Alpiū montibus multos amnes & torrentes deriuari, et in Adriaticum fluere mare, sed qui ferè omnes, præter Athesim & Padum, ab autoribus neglecti sunt, quod minores essent quàm quod eorū celebrarentur nomina. Idem sententiam de Natifone, qui alluit Aquileiam, olim quidem ditem & insignem, hodie uero ob nullas perpeffas sub Humanis calamitates, humilem. n ¶ Altinum.) Hoc situm est ad palustria Padi, in quo L. Verus Imperator apoplexia interiisse dicitur. o ¶ Padus.) Hæc fluuius, ut Plinius scribit lib. 3. è gremio Vesuli montis celatissimum in cacumen elati, finibus Ligurum Gabienorum uisendo fonte profluens, cõdensq; sese cuniculo, & in Forouibensium agro iterum exoriens, nulli amniū claritate inferior, à Grecis dictus Eridanus, ac poena Phæthontis illustratus: augetur ad Canis ortus liquatis Alpiū niuibus. Quod autem Mela subiicit, Istrum excipere Padum in ipso mari, in fine præcedētis capituli falsum esse indicauimus. p ¶ Fanestris colonia.) Est Fanum Piceni seu Umbriæ amoenissima urbs, sita in littore Adriatico haud longè ab amne Metauro. Hinc adiectum Fanestris. q ¶ Dicta Ancona.) Sonat Grecis ἀγκών cubitum, & à cubiti effigie hæc urbs hoc accepit uocabulum: nam est iuxta Anconam pars oræ prominens, quæ ingentem ambitu suo complectitur portum, con-

autem Firmum, Adria, Truentum: idem eius flu-
 uio, qui præterit, nomen est. Ab eo Senogallia
 maritima ad Aterni fluminis ostia, Vrbes Bu-
 cara & Histonium, Dauni aut Tiferum am-
 nem, Cliterniam, Lucrinum, Theanum, oppi-
 da, montemq; Garganum, Sinus est continuo
 Apulo littore incinctus nomine Vrias, modi-
 cus spatium, pleraq; asper accessus. Extra Sypon-
 tum, uel (ut Graij dixerunt) Sipyus, & flumen qd
 10 Canusium attingens Aufidum appellant. Post
 Bariū, Egnatia, & Ennio ciue nobiles Rudia:
 & in Calabria Brundisium, Valetium, Lupie,
 Hydrus mons, tum & Salentini campi, & Sa-
 lentina littora, & urbs Graia Gallipolis. Huc
 usq; Adria, hucusq; Italiae latus alterum perti-
 net. Frons eius in duo quidem cornua (sicut su-
 præ diximus) scindit. Cæterum mare quod in-
 ter utraq; admisit, tenuibus promontorijs semel
 iterumq; distinguens, nō uno margine circūit,
 20 nec diffusum patensq; sed per sinus recipit. Pri-
 mus Tarentinus dicitur inter promontoria Sa-
 len & Lacinium, in eorū sunt Tarentus, Meta-
 pontum, Heraclea, Croto, Turium. Secundus
 Scyllaceus inter promontoria Lacinium et Ze-
 phyrium, in quo est Petilia, Cœcinum, Scylla-
 ceum, Mistre, Tertius inter Zephyriū & Bru-
 tium, Consiliū, Cauloniam, Locrosq; circun-
 dat. In Brutio sunt Columna regia, Rhegyū,
 30 Scylla, Taurianum et Metaurum: hinc in Tu-
 scum mare deflexus est, & eiusdem terræ latus
 alterum Terina, Hippo nunc Vibon, Temesa,
 Clamptia, Blandia, Baxentū, Velia, Palinurus
 olim Phrygiæ gubernatoris, nunc loci nomen:
 Paestanus sinus, Paestum oppidum, Silarus am-
 nis, Picentia, Petra, quas Sirenes habitauerunt:
 Mineruæ promontoriū, opima Lucaniae loca,
 sinus Puteolanus, Surrentum, Herculaneū, Ve-

cut & in aduerso littore, in Peloro scilicet Siciliae, erecta est turris, quam Stylarion uocant, De Scylla & Cha-
 rybde infra dicitur capite septimo. z (Tuscum mare.) Vocatur mare quod littora alluit Italiae, Tu-
 scum, à Tuscia, & alio nomine Tyrrhenum, à Tyrrheno Aihys filio, qui è Mæonia discedens in Italiam uenit,
 40 & eam partem occupauit quæ ad mare inferum sita est, unde & Tyrrhenia alio nomine dicta est, sed Tu-
 scia nomen præualuit. Efficit autem hoc mare in ora Italiae multos sinus, inter quos primus est Terineus,
 oppositus Scyllaceo, quem Ptolemæus Ispomastam nominat, & Strabo Hipponiaten. Secundus est Paesta-
 nus apud Lucanos in Calabria. Vide picturam supra in Solino capite octauo. Haud procul ab hoc sinu cadit
 fluuius Silarus, qui & Silaris, in mare, de quo Strabo libro quinto, & Plinius libro secundo mira scribunt.

a (Petra.) De his Petris scribit & Plinius capite tertio libri quinti in hunc modum: Surrentum cum
 promontorio Mineruæ, Sirenum quondam sede. b (Vesuij montis.) Hic mons haud procul distat à
 Neapoli, & celebratur ob bonitatem uini, quippe quod caput non tentat, & stomachi atque intestinorum cohi-
 bet rheumatismos, ut scribit Plinius libro uicesimotertio. Hic semper emittere dicitur fumum & ignes sicut
 Aetna in Sicilia. Vertex eius secundum Strabonem cinerosus est & cauernosus petris exustis.

trapositis duobus promontorijs et portum
 præmuniens, intra se urbem habens in
 ipso sitam flexu, conditam, ut Strabo scri-
 bit, à Syracusanis Dionysij tyrannidem
 fugientibus. r (Montemq; Garga-
 num.) Mons iste in finibus Apuliae inue-
 nitur, exprorectus in mare Adriaticum, iux-
 ta quem est sinus Vrias, cuius Ptolemæus
 non meminit. Pōnit uero Syponium iuxta
 eundem montem, quæ urbs & Sypus uoca-
 tur. Haud procul abest fluuius Aufidus, Ca-
 nusij præterfluens moenia. Cæterū Bariū
 & Egnatia non multum distant à Brun-
 dusio in eodem sitæ littore. Est aut Brundu-
 sium, et reliqua loca hic citata, in altero cor-
 nuum Italiae, quod scilicet spectat ad mare
 Ionium. s (Vrbs Graia Gallipolis.)
 Quidam hic pro Gallipoli, legendum pu-
 tant Callipolim. t (Iterumque di-
 stinguens.) Mare, inquit, quod inter duo
 cornua excipitur, distinguitur promontorijs
 tenuibus in tres sinus, nempe Tarentinum,
 Scyllaceum, & Consiliū. u (Sa-
 len & Lacinium.) Sale est in cornu orien-
 tali, et Lacinium in occidentali, & intra hæc
 duo promontoria continetur sinus Taren-
 tinus, quem Mela hic primum uocat. Mox
 sub Lacinio promontorio incipit secundus,
 nempe Scyllaceus, extenditurq; usq; ad Ze-
 phyrium promontorium, quod nos supra
 in montis figuracione expressimus.

x (Et Brutium.) Hoc promontō-
 rium uocat Ptolemæus Scylleum, & est in
 extremq; loco occidenti cornu, ubi olim Sici-
 lia putatur annexa fuisse Italiae, sed postea
 maris seuitia abscissa est. De quo infra ca-
 pite septimo. y (Columna regia.)
 Instar turriculæ est ibi erecta columna, si-

c **(C Pompeij.)** Populi sunt, quos Sarnus alluit annis. d **(C Neapolis.)** Hæc olim Parthenope dicta fuit. Fuit autem Parthenope una ex Sirenibus, quæ præ dolore se præcipientes dederunt in mare, quod prætereuntem Ulysssem cum socijs suo cantu non deceperint. Ex his una delata dicitur in eum locum, ubi postea condita fuit Neapolis, urbs præclara Campaniæ.

e **(C Puteoli.)** Est & hæc urbs in Campania, sic dicta à putore aquæ calidæ, uel ut alij putant, à multitudine puteorum. Hæc etiam uocata fuit Dicearchia, à iustitia administrationis & gubernationis.

Quomodo ad hanc urbem delphinus dorso suo portauerit puerum, habes supra in Solino cap. 22. f **(C Lacus Lucrinus.)**

Est hic lacus in sinu Baiano contra Puteolos, propinquus Auerno lacui, adeo ut in magnis tempestatibus quandoq; coniungi soleant. Dictum sic putant à lucro, quod ob multitudinem piscium ibi captorum facere consueuerunt.

g **(C Baia.)** Ciuitas est Campaniæ, à Baio Ulyssis socio ibi sepulto sic dicta. Hinc sinus Baianus, qui hinc Misseno monte, illinc Puteolis clauditur. In huius agro aquæ calidæ sunt, & ad uoluptatem & ad uarios morbos accommodatæ. h **(C Sinuessæ.)** Vrbs ista sita est ad Lirim fluuium & in Setino sinu; celebraturq; ob uini quod profert abundantiam. Porro Formiæ aliquando dictæ fuerunt Hormiæ, quas Lacones condidisse dicuntur. Est autem urbs maritima. At Fundi situm habent in mediterraneo loco. i **(C Taracina.)** Hæc Volscorum in Campania ciuitas, antea Trachyna & Tarachyna atq; Anxur dicta fuit. Anxur, quod illic Iupiter Anxurus coleretur. k **(C Circes domus.)** Fuit Circe Solis & Persæ nymphæ filia, habitans non longe à Caieta urbe Campaniæ, in monte quodam olim insula. Vnde Plinius libro 3. Circeij olim insula fuit immenso mari circumdata, si Homero creditur, ubi Latium antiquum terminabatur, et mox cõtinenti fuit annexa. 30 Antium uero & Aphrodisium iam interierunt. Fingitur autem Circe Solis filia, quod meretrix fuerit clarissima.

l **(C Ostia.)** Hæc urbs adhuc durat, ab Anco Martio cõdita, ut inquit Lilius, in ipso maris fluminisq; confinio sita. m **(C Anio.)** Nomen fluuij est, qui in agro Tyburtino è sublimi loco in uallem subiectam præceps fertur. n **(C Telamon.)** Promontorium est, & secundum alios, portus in Hetruria. Extenduntur autem Hetrusci à Tyberi uersus occidentem usq; ad Liguriam, in qua scilicet est Genua. Ultra uero Tyberim ad orientem sunt Latini, qui desinunt ad Lirim fluuium: hinc Campani, & post Campanos Picentini, quos deinde sequuntur Lucani, & tandem Brutij in extremo Italiæ angulo. o **(C Liguria.)** Hæc ultima est Italiæ ad occidentem regio, à qua & mare illud Ligusticum uocatur. p **(C Alpes ipsæ.)** Putant Alpes sic dictas à candore niuium, quia perpetuis albescunt niuibus. Hæ excurrunt à Liguria in septentrionem usq; ad cõfina Germaniæ, hoc est, ad Heluciam, & ab Heluetia conuersæ abeunt in orientem per Histriam, Stiriam & Cariniam, usque 49 in Thraciam.

SCHOLIA CAP. V.

Diximus præcedenti capite à principio sub litera d, Galliam diuidi in Cisalpinam et Transalpinam. Transalpinam Ptolemæus diuidit in Celticam, Narbonensem, Aquitanicam & Belgicam. Mela uero diuidit eam per lacum Lemani & montes Gebennicos in Braccatam & Comatam. Braccata adiacet mari mediterraneo; Comata uero extenditur usq; ad oceanum septentrionalem, hoc est, Britannicum. Sunt tamẽ qui Braccatam & Comatam unam esse uolunt. a **(C Lemano lacu.)** Hic est lacus quæ hodie Gebennicum & Losanensem uocant,

suuij montis aspectus, c Pompeij, d Neapolis, e Puteoli, f lacus Lucrinus & Auernus, & Baia, Missenũ, id nunc loci, aliquando Phrygij militis nomẽ, Cumæ, Linternũ, Vulturum amnis, Vulturum oppidum, amœna Campaniæ litora, h Sinuessæ, Liris, Minturnæ, Formiæ, Fundi, i Tarracina, k Circes domus, aliquando Circeij, Antium, Aphrodisiũ, Ardea, Laurentum, l ostia citra Tyberim in hoc latere sunt. Ultra Pyrgi, m Anio, Castrum nouũ, Grauisca, Cossa, 10 n Telamon, Populonia, Cecina, Pise, Hetrusca, & loca & nomina. Deinde Luna, o Ligurum, & Liguria, & Genua, Sabatia, & Albigaunũ, Tum Paulon & Varum flumina, utraq; ab Alpibus delapsa; sed Varum quia Italiam finit, aliquanto notius. p Alpes ipsæ ab ijs littoribus longe lateq; diffusæ, primo ad septentrionem magno gradu excurrunt, deinde ubi Germaniam attigerunt, uerso impetu in orientem abeunt, direptisq; populis immanibus, usq; in Thraciam 20 penetrant.

Gallia Narbonensis. Cap. v.

Allia a Lemano lacu, & Gebennicis montibus in duo latera diuisa, atq; altero Tuscum pelagus attingens, alte-

per lacum Lemani & montes Gebennicos in Braccatam & Comatam. Braccata adiacet mari mediterraneo; Comata uero extenditur usq; ad oceanum septentrionalem, hoc est, Britannicum. Sunt tamẽ qui Braccatam & Comatam unam esse uolunt. a **(C Lemano lacu.)** Hic est lacus quæ hodie Gebennicum & Losanensem uocant,

ro oceanum: ^b hinc à Varo, illinc à Rheno ad Pyrenæum usq; promittitur. Pars nostro mari apposita, fuit aliquando Braccata, nunc Narbonensis, ^d magis culta, et magis cōsita, ideoq; etiā latior. Urbium quas habet opulētissimæ sunt ^e Vasio Vocontiorū, Vienna Allobrogū, Auenio Cauarū, Arecomiorū Nemausus, Tolossa Tectosagum, Secundanorū Arausio, Sextanorū Arelate, Septimanorumq; Blitera. Sed antestat omnis ^f Atacinorū Decumanorumq; colonia, unde olim rjs terris auxilium fuit; nunc & nomen & decus est martius Narbo. In littoribus aliquot sunt cum aliquibus nominibus loca; cæterum raræ urbes, quia rari portus, & ^g omnis plaga Austro atq; Africo exposita est. Nicea tangit Alpes, tangit oppidum Deceatū, tangit Antipolis; deinde forum Iulij Octavianorum colonia, tunc post Athenopolis, & Olbia, & Glanō, & Citaristes, & Halycidon Massiliensium portus, & in eo ipsa ^h Massilia, Hæc à Phocæis oriunda, & olim inter asperas posita, nunc ut pacatis, ita dissimillimis tamen uicina gentibus. Mirum quàm facile et tunc sedē alienam ceperit, & adhuc morem suum teneat. Inter eam & Rhodanum maritima Auaticorum stagno affidet ⁱ fossa Mariana. Partem eius annis nauigabili alueo effundit, alioquin littus ignobile est Lapideum (ut uocant) in quo Herculem contra Albionem et Bergiona Neptuni liberos dimicantem, cum tela defecissent, ab inuocato Ioue ^k adiutum imbre lapidum ferunt: credas pluiffe, aded multū passim & late iacent.

tes, Sextani sextæ, & sic de alijs, habueruntq; singuli suas colonias. ^f (Atacinorum.) Sunt Atacini populi ab Atace fluuio sic dicti. Manat aut̄ is fluuius ex Pyrenæis montibus. ^g (Omniis plaga.) Reddit rationem quare ora Gallica raros habeat portus et ciuitates, nempe quod exposita sit flatibus austri. Intra Alpes tamen plura inueniuntur oppida, ut sunt Nicca, oppidum Deceatum, Antipolis &c. Computantur autem Deceates inter Ligures. Ponit tamen Ptolemæus Antipolim extra Alpes, sicut & Forum Iulij. ^h (Massilia.) Hæc urbs in Narbonensi prouincia sexcentis annis & amplius ante Christum fuit extructa, ut quidam scribunt, sed diruta, & à Phocensibus iterum instaurata, qui Cyri tyrannidem fugientes, deuelicta Græcia in hunc sinum nauigarunt. Fuit olim urbs ista fama rerum gestarum, abundantia opum & doctrinarum gloria florētissima, ut studijs ingenuarum doctrinarum aded floruerit, quod Romani pro Attica peregrinatione Massilioticum peterent gymnasium ad capeffendas disciplinas. Urbs uniuersa pulchris est circumcincta mœnibus, & magnitudine eximia. Ager uero oliuetis ac uinetis natura cultus, ferendis autem frumentis ob asperitatem tenuis ac ferè sterilis, & ob id mari magis quàm telluri fiduciam habent incolæ eius. ⁱ (Fossa Mariana.) Meminit & Plinius & Strabo atque Ptolemæus huius fossæ. Plinius uocat stagnum Marij, & Strabo lacum Marij, amœnum aspectu, et ostreis refertissimum. In hunc ex Rhodano fossam ductam fuisse Plinius indicat: non enim procul abest lacus à ripa Rhodani. ^k (Adiutum imbre lapidū.) Quia enim terra illa est lapidosa, finxerunt poetæ Iouem è supernis aliquādo demisisse imbrem ex lapidibus conflatum, quo gigantes illos Albionem et Bergionem Neptuni filios & Herculi rebellantes opprimeret. Simile quiddā finxerunt de Thessaliæ regione, in qua innumera saxa inueniuntur, quibus aiunt gigantes coelum oppugnasse, ut Iouem ex eo deturbarent.

uocant, per quem fluit Rhodanius, et prope urbem Genebam effluit. Regio illa hodie uocatur Sabaudia, olim uero Allobrogum fuit. ^b (Hinc à Varo.) Quis hic sit fluuius non satis constat, nam mutata sunt nomina nedum oppidorum, uerum et multorum montium & fluuiorum, ab eo tempore quo scripserunt Mela, Ptolemæus, Plinius, & reliqui boni autores. Ptolemæus quidem ponit Varum in tertia Europæ tabula, sed cuius fontes longè distant à fontibus Rheni, & tamen hi duo amnes limes orientalis statuuntur Galliæ, sicut Pyrenæi montes occidentalis. ^c (Pars nostro mari.) Nostrum mare uocat mare mediterraneū, eò quod illud alluat oram patriæ suæ Beticæ. ^d (Magis culta.) Non est inferior hæc Galliæ pars Italia infertilitate, id quod patet de Delphinatu, Prouincia, et alijs Galliæ regionibus ad meridiem expositis. ^e (Vasio.) Meminit & Ptolemæus in tertia Europæ tabula huius urbis. Porro Vienna hodie notior est quàm ut de ea hic aliquid scribi oporteat. Pertinet aut̄ secundum priscos scriptores ad Allobroges, sicut Auenio ad Cauares uel Cauariarios, ut Ptolemæus habet, & Nemausus ad Arecomicos, qui sunt ad occasum Auenionis, & Tolossa ad Tectosages, qui non procul absunt à Pyrenæis montibus. Porro Secundani, Sextani & Septimani à legionum ordine & numero cognominati sunt, ut Secundani secundæ legionis fuerint milites.

I Rhodanus.) Apud Lepontios in summis montium iugis plures oriuntur amnes, in omnē orbis ruentes plagam: nam hinc in meridiem fluunt Ticinus, Madia et Tosa, in septentrionem Arola & Vrsa, in orientem Rhenus, sed qui recuruatur in septentrionem: in occidentem Rhodanus, qui post longum cursum flectitur in meridiem. Nos supra in Solino cap. 34. signauimus quosdam ex his fluuijs, exprimentes situm originis eorū: eos tamē omnes clarius uidere poteris in Heluetiæ & Rhetiæ tabula ab Aegidio Tschudi descripta, & nostro marce in publicū edita. **m** Hæc intrat.) Abductus Rhodanus in meridiem, hac uia & tramite procurrit in mare.

n Stagna Volcarū.) Ptolemæus ponit Volcas ultra Auenionē ad occasum. Mesuam uero putant esse montem Pessulanum. **o** Arauraris.) Ab alijs uocatur Araris, hodie uero Sona, misceturq; Rhodano haud procul supra Lugdunum. Oritur autem ex eodem monte unde Mosella nascitur, in Lotharingia scilicet è monte Cemenō. Cæterum fluminis Obris meminit & Ptolemæus, nominatq; ipsum Orobiū. De Atace supra diximus sub litera f. Rubresum lacum Ptolemæus non habet, à Plinio uero describitur. **p** Ruscino.) Ponit & Ptolemæus Ruscinonem, sed quam ipse Ruscinum uocat, atq; Illiberim, Mela hic nominat Eliberrin, & non procul distant ab urbe Tolosana. Vide tertiam Europæ tabulam.

Inde est ora Sardonium, & parua flumina Thelis & Thicis; ubi accreuerunt, persæua; colonia^p Ruscino, uicus Eliberri magnæ quondam urbis, & magnarum opum tenuē uestigium, Tum inter Pyrenæi promontoria portus Veneris est in sinu falso, & Ceruaria locus, finis Galliæ.

SCHOLIA CAPITIS VI.

40

Hispania maxima regio inter Africam & Galliam iacens, oceani freto & Pyrenæis montibus clauditur, nullis terris posthabenda frugum copia, siue soli ubertatem, siue uinearum prouētus respicere, siue arborarios uelis: omni materia affluit, quæcunq; aut precio chara esse possit, aut usu necessaria. Argentum, gemmas et aurum habet, ferrarijs nunquam deficit, non cedit uitis, uiridit oleis, non coquunt ibi sales, sed effodiunt. Non uiolento sole torretur ut Africa, nec assiduis uentis ut Gallia fatigatur: salubritas cœli per omnem regionem æqualis, nulla paludum graui nebula inficitur, sed marina aura perflatur. Lini spartiq; in ea uis ingens, minij nulla terra feracior. Cursus annuum non rapidi ut noceant, sed lenes, & uineis campisq; irrigui, æstuarijsq; oceani affatim piscosi. In nullare olim magis commendata quàm equorum pernitate, quos ibi à uento concipi memoriæ proditū est. Tribus distincta est nominibus, scilicet Tarraconensis, Bætica, et Lusitania. Paucis tamen retroactis annis Tarraconensis tractus diuisus est in quinque Hispaniæ regna, scilicet Gallitiæ regnum, Nauarræ regnum, Castiliæ seu Castellæ, & idem Legionis regnum, atq; Cataloniæ & Arragoniæ regnum. Bætica hodie est Granatæ

Hispania. Cap. vi.

R^aYrenaus primo ^b hinc in Britannicum procurrit oceanū, tum in terras fronte cōuersus Hispaniā irrumptit, & minore eius parte ad dextram ex-
 clusa, trahit perpetua latera continuus, donec
 per omnem prouinciā longo limite immissus,
 in ea littora quæ occidenti sunt aduersa, pertue-
 10 niat. Ipsa Hispaniā, nisi quā Gallias tangit, pela-
 go undiq; incincta est: ubi illis adhæret, maxi-
 mē angusta, paulatim se in nostrū mare et ocea-
 num extendit, magis magisq; latior ad occiden-
 tem abit, ac fit ibi latissima. Viris, equis, ferro,
 plumbo, ære, argento, auroq; tam abundans &
 adeo fertilis, ut sicubi ob penuriam aquarum ef-
 foeta, & sui dissimilis est, linum tamen aut ^c spar-
 tum alat. Tribus autē est distincta nominibus,
 20 parsq; eius ^d Tarraconensis, pars Bætica, pars
 Lusitania uocatur. Tarraconensis altero capite
 Gallias, altero Bæticiam Lusitaniāq; contin-
 gens, mari latera obijcit nostrō, quā meridiem,
 quā septentrionē spectat oceano. ^e Illas fluuius
 Anas separat, & ideo Bætica maria utraq; pro-
 spicit, ad occidentem ^f Atlanticum, ad meridiē
 nostrum. Lusitania oceano tantummodo obie-
 cta est, sed ^g latere ad septentriones, fronte ad oc-
 casum. Urbium de mediterraneis in Tarracone-
 nsi clarissimæ fuerunt ^h Pallantia & Numan-
 30 tia, nunc est Cæsaraugusta. In Lusitania, Eme-
 rita; in Bætica, Astigi, Ispalis, Corduba. At si lit-
 tora legas, ⁱ a Ceruaria proxima est rupes, quæ
 in altum Pyrenæum extrudit: dein ^k Thicis flu-
 men ad Rhodam, Clodianū ad Emporia: tum
 mons Iouis, cuius partem occidenti aduersam
 eminentia cautiū, quæ inter exigua spatia ut
 gradus subinde consurgunt, ^l Scalas Hanniba-
 lis appellant. Inde ad Tarraconem parua sunt
 oppida, Blanda, Illuro, Betullo, Barchino, Su-
 40 bur, Tholobi. Parua flumina, Betulo iuxta Io-
 uis montem, Rubricatum in Barchionis littore
 inter Subur & Tholobin matius. ^m Tarraco-
 urbs est in his oris maritimarum opulentissima:
 Tulcis eam modicus amnis super, ⁿ ingens Ibe-

Ceruaria.) Locus iste maritimus est apud Pyrenæos iuxta mare mediterraneum, ubi rupes in altum protrudi-
 tur mare. ^k C. Thicis flumen.) Hic fluuius erumpit ex Pyrenæo, nominaturq; ab alijs Sambroca, sicut et
 Clodianum fluuium Plinius uocat Albam. ^l C. Scalas Hannibalis.) Turres putant esse, speculas Hanniba-
 lis cognominatas. ^m C. Tarraco.) Ab hac clarissima urbe, quæ sita est in Catalonia, denominata fuit olim
 potior pars Hispaniæ: hodie uero Barsalona seu Barcinona in ea regione principatum tenet. ⁿ C. Ingens
 Iberus.) Ab hoc fluuiio Hispania Iberia est appellata. Hinc & Celtiberi, dictio composita ex Celta & Ibero.

uocata Bætica à Bæti fluuiio quo irrigatur.
 Lusitania uero hodie nominatur Portuga-
 lia. ^a C. Pyrenæus.) Hic mons diui-
 dit Galliam ab Hispania, ut uidere poteris
 suprâ in Mela capite tertio, et quidam eum
 sic dictum putant à crebris fulminum igni-
 bus, & ^p πυρός, id est, ab igne. Diodo-
 rus lib. 6. de hoc monte sic scribit: Syluæ
 in Pyrenæo frequētes, iniecto à pastoribus
 igne priscis temporibus flagrauerūt. Silius
 à Pyrenæ puella Bebrycis filia, in Pyrenæo
 monte ab Hercule compressa, atque à feris
 laniata & ibi sepulta, Pyrenæum saltum
 dici autumat. ^b C. Hinc in Britannia-
 cum.) Vide in Ptolemæo secundam Eu-
 ropæ tabulam: hæc enim ostendit quomo-
 do Pyrenæus à mari mediterraneo procur-
 rat ad mare Britannicum, ubi terra Hispani-
 niæ maximē angusta est, in ora autem occi-
 dentali latissima. ^c C. Spartum.)
 Aiunt iuncum esse, qui sua sponte non satus
 in arido crescit solo: & secundum Plinium
 materia hinc decerpitur unde nautici fiunt
 rudentes. ^d C. Tarraconensis.) Sic
 dicta est hæc regio Hispaniæ à Tarracone
 urbe insigni, quam Scipiones condidisse re-
 feruntur. Lusitania uero secundum Plinium
 nomen accepit à Lisu Liberi patris.

^e C. Illas fluuius Anas.) Anas, in-
 quit, fluuius separat Bæticiam à Lusitania
 & Tarraconensi. ^f C. Atlanticum.)
 Sic mare uocatur occidentale, quod oram
 alluit Africæ & Hispaniæ, etiamsi ab ora
 Hispaniæ magis Gaditanum uocari debue-
 rat. ^g C. Latere ad septentriones.)
 Vbi scilicet nostro æuo est regnum Galli-
 tiæ, uel ut alij scribunt Galleciæ.

^h C. Pallantia.) Annumerantur ho-
 die istæ urbes Pallantia & Cæsaraugusta
 Castiliæ. Cæsaraugustam corrupte uocant
 Sarragossam. Porro in Lusitania hoc tem-
 pore Emerita non tenet principatum, sed
 Lysbona, quam & Vlyssonam uocant. In
 Bætica uero seu Granata primas tenet Ispa-
 lis, quæ nunc Sibilis uocatur. ⁱ C. A

Nam Celtae populi Galliae, cum relicta Gallia uenissent ad Iberum fluiuium, ibiq; conuissent, dicti fuerunt Celtiberi. Est & alia Iberia in Asia maiori iuxta Caucasum montem, cuius habitatores ut quidam sentiunt, cum in Hispaniam uenissent, regioni nomē dederunt. o ¶ In duos sinus.) Prior horum sinuum uocatur Sucronensis, à Sucrone oppido & fluuiio sic dictus. Alter uero secundum Plinium et Melam Illicitanus appellatur, dirimente promontorio Ferraria unum ab altero. p ¶ Saguntum.) Fuit illa ciuitas Romanis fidelissima, & ob id Hannibal diruit eam, etiam contra seodus cum Romanis initum. q ¶ Alonem.) Hunc fluiuium Ptolemæus appellat Alonam. r ¶ Illicen.) Hinc dictus est Illicitanus sinus. s ¶ Terræ in altum eunt.) Hoc est, promontorium in altum mare procurrit, quod Scombrariam nominant, à multitudine scombrorum piscium, qui in illo freto inueniuntur, unde & insula ad Carthaginem nouam spectans, à scombris Scombria est nominata.

t ¶ Carthaginem.) Hæc urbs condita fuit ab Hasdrubale principe Carthaginis Africae, qui post primum bellum Carthaginensibus à Romanis illatū, coepit iterum suæ Punice gentis ampliare ditionem. Vocatur autē hæc Carthago noua, ad differentiam Carthaginis ueteris, quæ haud longè sita est à Tarracone & Barcinone, quæ supra Barsalonam à quibusdam uocari diximus. u ¶ Abdera, Suel, Hexi.) Omnia ista oppida in Bætica seu Granata sunt, in littore scilicet maris. x ¶ Columnæ Herculis.) De his columnis uide supra libro primo capite quinto.

y ¶ In eoq; Carteia.) In illo, inquit, sinu est Carteia, à Græcis Tartessos appellata. Est autem in littore maris prope Gades insulam in ipsis freti angustijs, ubi & Mellaria est Pomponij Melæ patria. Extremam uero oram ingredientis freti tenet Iunonis promontorium, quod Ptolemæus uocat Iunonis templum. De Ampelusia habes supra libro primo capite quinto.

SCHOLIA CAP. VII.

Descriptis omnibus mediterranei maris atq; sinuum eius littoribus, oppidis, fluuijs & adiacentibus regionibus, præsertim quæ celebrem aliquam habent memoriam, ingreditur nunc Melæ mare ipsum, & obuias quasq; insulas, magnas & paruas, potissimum quæ eo tempore fuerūt habitatae, aut propter euentum aliquem celebratae, suo

rus deorsum attingit. Inde se in terras pelagus insinuat, et primum magno impetu admissum, mox ° in duos sinus promontorio, quod Ferrariam uocāt, finditur; prior Sucronensis dicitur; maior hic, & magno satis ore pelagus accipiēs, & quo magis penetratur, angustior. Serabim & Duriām & Sucronem non magna excipit flumina. Vrbes complexus & alias quidē, sed notissimas Valentiam, & Saguntum illam fide & ærumnis inclutam. Sequens Illicitanus Alonem habet, & Lucentiam, & unde ei nomen est Illicen. Hic iam terræ magis in altum eunt, latioremq; quàm fuerat Hispaniā faciunt. Verum ab ijs quæ dicta sunt ad principia Bæticae, præter Carthaginem quæ dux Pœnorum Hasdrubal condidit, nihil referendū est. In illis oris ignobilia sunt oppida, & quorum mentio tantum ad ordinē pertinet. Virgi in sinu, quem Virgitanū uocant. Extrā Abdera, Suel, Hexi, Menoba, Malaca, Salduba, Lacippo, Berbesul, Aperit deinde angustissimum pelagus, & proxima inter se Europæ atque Africae littora montes efficiunt, ut initio diximus, columnæ Herculis Abyla & Calpe, uterque quidem, sed Calpe magis et penè totus in mare prominens, Is mirum in modum concauus, ab ea parte quæ spectat occasum, medium ferè latus aperit, atq; inde ingressus, totus admodum pertusus prope quantū patet sinus, & specus ultra est: y in eoq; Carteia (ut quidam putant) aliquando Tartessos, & quæ transuecti ex Africa Phœnices habitant, atq; unde nos sumus cingēte freto Mellaria, & Bello, & Besippo, usq; ad Iunonis promontorium oram freti occupat. Illud iam in occidentem & oceanum obliquo iugo excurrēs, atque ei quod in Africa Ampelusiam esse diximus ramus aduersum, quæ nostra maria sunt, finit Europen.

Mediterranei maris insulæ. Cap. VII.

Ades insula, quæ egressis fretum obuia est, admonet ante reliquas dicere, quàm in oceani littora ferrarumque circuitum, ut initio promissimus, oratio excedat. Pauca sunt in Mæotide (inde enim uidetur cōmodissimum incipere) neq; omnes tamen incoluntur, nam nec pabula quidem largē ferunt.

gè ferunt. ^a Hac re habitantibus caro magnorū piscium sole siccata, & in puluerem usq; contusa pro farre est. Pauca & in ponto. ^b Leuce Borysthenis ostio obiecta, parua admodū, et quod ibi Achilles situs est, Achillea cognomine. Nō longè accolitur Aria, quæ Marti sacra, ut fabulis traditur, tulit aues cum summa clade aduentium pennas quasi tela iaculatas. Sex sunt inter Istri ostia, ex his ^c Peuce notissima & maxima. Thynnias Mariandynorū finibus proxima urbem habet, quam quia Bithyni incolunt, Bithynida appellant. Contra Thracium Bosphorum duæ parua, paruoq; distante spatium, et aliquando creditæ dictæq; concurrere, & ^d Cyaneæ uocantur, et Symplegades. In Propontide tantum ^e Proconesos habitatur. Extra Hellespontū, earum quæ Asiaticis regionibus adiacent, clarissimæ sunt ^f Tenedos Sigæis aduersa littoribus, & et quo dicentur ordine ad promontorium Tauri montis expositæ; quas quidam dici putauere *μακρόβωυ*, siue quod fortunati admodum cœli soliq; sunt, siue quod eas suo suorūq; regno Macar occupauerat. ^h In Troade Lesbos, et in ea quinque olim oppida, Antissa, Pyrrha, Ereffos, Ciraua, Mitylene. In Ionîa ⁱ Chios, Samos; in Caria Cos: ^k in Lycia Rhodos; in illis singulæ sunt iisdem nominibus urbes. In Rhodo tres quondā erant, Lindos, Camiros, Ialycos. Quæ contra Tauri promontorium im-

busdam quoq; Bithyssa nominatur. ^d (C Cyaneæ.) Duo sunt scopuli in Bosphoro Thracio siti, alio nomine Symplegades dicti, quod inter se aliquando concurrisse fabulis tradantur. Distare feruntur ab Europa mille quingentis passibus. Vide Plinium libro quarto capite decimotertio. ^e (C Proconesos.) Hæc inter multas Propontidis insulas sola habitatur. ^f (C Tenedos.) Habet locum hæc insula in mari Aegæo inter Mitylenen & Hellespontū prope Sigæum, & prius appellata fuit Leucophrys: sed cum in eam nauigasset ex Troade Tenes Cyeni filius cum nouis colonis, cōdita urbe, ex se Tenedon uocauit. Situm eius exhibet tibi tabula Græciæ quam adiecimus Solino capite decimoquinto. ^g (C Et quo dicentur ordine.) Reliquæ, inquit, insulæ clarissimæ, de quibus ordine dicetur, expositæ ad promontorium Tauri, hoc est, Asiæ minoris adiacentes littoribus (ad hæc enim mittit Taurus ramos, potissimum in Lycia) sunt Lesbos, Chios, Samos & c. quæ à quibusdam uocantur *μακρόβωυ*, id est, beatorum, à rerum copia, uel quod Macar & eius successores eis præfuerint.

^h (C In Troade Lesbos.) Hoc est, iuxta Troaden, haud procul à Tenedo est insula clarissima Lesbos, cuius ambitus stadiorū centum supra mille à Borea in Austrum signatur. Ferax est ager eius, abundatq; materia idonea ad conficiendas naues. Vrbes in ea fuere memoratu dignæ, Mitylene, quo nomine & insula ipsa plerumque appellatur, Pyrrha, Ereffus, Methymna & c. ⁱ (C Chios.) Hæc insula adiacet Ionîæ littoribus, inter Lesbum scilicet & Samum. Est autem Samus meridionalior Chio, frè è regione Ephesinæ urbis. Est proinde & alia Samus iuxta oram Thraciæ sita, quæ & plerumq; Samothracia nominatur, de qua hic Mela non scribit. Porrò Cos, quam Ptolemæus uocat Coam, & alij Coon & Coum, non procul distat ab Halicarnasso, Carie scilicet adiacens oræ, cuius ambitus describitur esse quingentorum & quinquaginta stadiorum. Est tota fertilis & optimo abundans uino. Hinc nati fuerunt Hippocrates medicus, & Apelles pictor insignis. Est & alia insula iuxta Eubœam, quam quidam Ceam, alij Ciam, & rursum alij Ceum uocant, cuius Solinus meminit cap. 12.

^k (C In Lycia Rhodos.) De hac insula & Colosso eius multa scripsimus in Solino capite 21.

suo more, hoc est, pulchro ordine, compendioso & eloquenter describit, initio facto non apud Gades, cum hæc extra fretum in oceano sit, ut prius, sed in Mæotica palude apud Tanais ostia. ^a (C Hac re habitantibus.) Qui, inquit, inhabitant insulas steriles & quæ nulla profertur pabula, hi carnes magnorū pisciū siccatas cōtundunt & pro pane utuntur: unde et græco uocabulo Ichthyophagi appellatur. Horū quidam usque adeo destituuntur omni arbore, ut domicilia sua cogantur ex ossibus cetorū & ostrearum conchis magna ex parte extruere: nam trabium et fulcrorum usum costæ præstant, et portas maxillæ. ^b (C Leuce.) Hæc insula & Achillea ab Achillis tumulo nominatur, cuius Mela paulo supra cap. 1. lib. 2. quoq; meminit. Porrò Aria græcè uocatur *ἄριος* vñ *ἄριος*, id est, Martis insula, cui scilicet sacra fuit: deinde Chalcitis dicta est, de qua scribit Plinius lib. 10. cap. 29. asserens nullam eam præteruolare auem.

^c (C Peuce.) Ab hac insula unum Istri ostium, cui obiecta est, nomen accepit. Thynnias uero est in finibus Mariandynorum, quorum regio est Bithyniæ contermina, ubi Hercules secundum quosdam Cerberum canem tricipitem deuicit, quem ferunt uirus euomuisse, eamq; regionem infecisse. Cæterū iam memorata insula à qui

l (Chelidonia.) Meminit & Ptolemaeus harum insularum, ponitq; eas inter Rhodum & Cyprum iuxta confinium Pamphyliae et Lyciae. m (In sinu.) Hic est sinus Ifsicus maris mediterranei, alluens oram Syriae & Ciliciae, cuius Mela supra mentionem facit libro primo capite 13. In huius sinus medio enatat Cyprus insula mire fertilitatis, nobilis smaragdo, crystallo, adamante & alumine, quam Plinius scribit aliquando continenti fuisse annexam. Metropolis eius est Nicosia, regum Cyprici sedes. Est & alia non minoris fame urbs, quam Famaguscham uocant, ubi hodie plures q̄ter mille milites excubias contra Turcam continuò agere dicuntur. Anno Christi 1473. Veneti hanc insulam hoc pacto in suam redegere potestatem. Cum destitueretur Cyprus legitima & regia uirilis seminis prole, & solum superesset Iacobus regis Cyprici illegitimus filius, is pro firmitate regni seruandi duxit uxorem filiam cuiusdam ciuis Veneti, quam senatus in filiam adoptauerat, praesertim cum Ludouicus dominus Subaudiae uxorem haberet, quae legitima proles fuit ultimi regis Cyprici, & propterea pro regno illo contendebat, sed frustra, quia Veneti auxilio Soldani illum à regni limitibus arcebant. Cumq; memorati

Iacobi uxor imprægnata esset, ipse autè ante editum partum moreretur, comendauit uxorem & filium posthumum senatui Veneto. Sed filio posthumo paulò post morte quoq; extincto, regnũ peruenit in manus Venetorũ, quod & usq; in hunc diem possident. n (Salamis.) Hæc urbs celebratur à gentilibus scriptoribus propter templum Iouis, qui in ea urbe olim colebatur, & ab ea Salaminus Iupiter dictus fuit: sicut & Palæpaphos ob Veneris sanum magni olim extijt nominis. Hinc & Cyprigenia Venus est uocata, quod illic è mari egressa putetur, nata ex spuma testiculorum Cœli, quos falce illi deo Saturnus resecurit: qua fabula poëta Cyprici uoluerunt exprimere fertilitatem, & foeminarum in ea luxum. o (Arados.) De hac insula Plinius lib. 5. cap. 31. sic scribit: Ante Ioppe est Paria, tota oppidum, in qua obiectam belluæ Andromedam serunt, & iam dicta Arados. Hanc Ptolemaeus Aractum appellat, et fieri potest quod Arados, cuius hic meminit Mela, paulò septentrionalior sit: dicit eam paruam esse & totam adificijs occupatam, & quibusuis appellentibus licitum sedem & mansionem locare sub aliena tecta. p (Canopos.) Celebris est hæc insula ob sepulturam Canobi rectoris nauis, qui tempestate maris iactatus, cum Græciam peteret & Menelai classem gubernaret, ibi mortuus & sepultus, nomen insulæ & Nili ostio reliquit. Meminit & Solinus cap. 44. huius sepulturæ & ostij.

q (Pharos.) Insula ista est in mari contra Aegyptum, distabatq; olim à continenti diei unius nauigatione, sed nunc dicitur ponte Alexandriae iuncta. In eâ fuit turris ingens in petra posita, nocturnis ignibus cursum nauium regens, quemadmodũ Solinus scribit cap. 45. in fine. Nomen insulæ datum est à nauclero Menelai ibi sepulto. Sed quomodo potuit insula longissime à continenti sita, cõtinenti coniungi? Respondet Mela, Nilum præbuisse causas mutatae in tantum insulæ, dum terra Aegypti ex aggesto limo limitem suum ampliavit, & porrectior in mare euasit, ut ferè ora eius memoratam attigerit insulam. r (Cuteletos.) Præter Melam nullus autor huius meminit insulæ aut nominis eius. Meningis mentionem facit Strabo & Plinius, ut in Solino indicauimus cap. 40. sub litera u. De Tarichia & Aegathe Valerius maximus scribit. s (Thasos.) Digressus Mela ab Hellepontis faucibus, littora Asiatica atq; Africa per nauigatus, tandem redit ad easdem fauces, & littora

portunæ nauigantibus obiacent, Chelidonia nominantur. In sinu quem maximum Asia recipit, propè media Cyprus, ad ortum occasumq; se immittens, recto iugo inter Ciliciam Syriamq; porrigitur ingens, ut quæ aliquando nouem regna ceperit, & nunc aliquot urbes ferat, quarum clarissimæ Salamis & Paphos, & quò primum ex mari Venerem egressam accollæ affirmant, Palæpaphos. Arados etiam in Phoenice est parua, & quantum patet, tota oppidum, frequens tamen, quia etiam subter aliena tecta sedem ponere licet. Parua & Canopos Nili ostio, quod Canopicum uocant, obuia est. Menelai gubernator Canobus ibi fortè moriens nomen insulæ, illa ostio dedit. Pharos Alexandriae nunc ponte coniungitur, olim, ut Homericò carmine proditũ est, ab eisdem oris cursu diei totius abducta: & si ita res fuit, uideri potest coniectantibus in tantum mutatae causas Nilum præbuisse, dum limum subinde, & præcipuè cum exundaret, littori annectens, auget terras spatiumque augetentium in uicina uada promouet. In Africa cõtra maiorem Syrtim Cuteletos, contra minoris promontoria Meninx & Cercinna, contra Carthaginis sinũ Tarichia & Aegates Romana clade memorabiles. Plures Europæ littoribus sunt appositæ. In Aegæo mari prope Thraciam Thasos, Im-

bro, ^t Samothrace, ^u Scandille, Polyegos, Scythos, Halonesos, & quam aliquando, omnibus qui mares erant cæsis, tantum foeminae tenuisse dicuntur. Atho monti Lemnos aduersa, ^x Pagaseus sinus Scyathon prospicit, Cicyneto amplectitur. ^y Eubœa ad meridiem promontorium Geræston & Caphareu, ad septentrionem Cœneum extrudit, & nusquam lata: duum millium spatium habet ubi arctissima est, cæterum longa, totique Bœotia apposita angusto freto distat à littore. Euripon uocant rapidum mare, & alterno cursu septies die ac septies nocte fluctibus inuicem uersis, adeo immodice fluens, ut uentos etiam ac plenis uelis nauigia frustretur. Aliquot in ea sunt oppida, Hestia, Eretria, Pyrrha, Nefos, Oechalia: uerum opulentissima ^z Carystos et Chalcis. In Attide ^a Helene est nota stupro Helenæ, et Salamis excidio classis Perficæ notior. Circa Peloponneson etiam nunc in ²⁰ Aegæo ^b Phitiusa, & Aegina Epidaurico littori proxima. ^c Trœzenio Calauria inter ignobiles, aliâs leto Demosthenis nobilis. ^d In Myrtoo Cythera contra Maleam emissa, & ^e Theganusa contra Acritam. ^f In Ionio Prote, Hyria, Cephalenia, Neritos, Same, Zacynthos, Dulychium, & inter non ignobiles Ulyssis nomine Ithaca maxime illustris. In Epiro ^g Echinades, & Strophades, olim Plotæ. Contra Ambraciu sinu Leucadia, & uicina Adriaco mari ^h Corcyra: hæ Thracum Graiorumque terris obiacet. ⁱ At interius Melos, Olearos, Aegina, Cathon,

ca sita est inter Cyclades computata, celebris est apud autores, præsertim apud Iustinu lib. 2. qui scribit de clade ibi facta. ^b *(Phitiusa.)* Hæc secundum Plin. in Argolica est ora. Aegina uero Pyrae Atheniensiu portui propinqua est, distans scilicet ab eo duodecim mill. pass. Mela uero hic scribit eam Epidaurico littori proximam. Est aut Epidaurus in Peloponneso, in ora scilicet Saronici sinus, clara Aesculapij templo. ^c *(Trœzenio.)* Subaudiendum, proxima est Calauria. Est aut Trœzenium est Trœzene oppidum Peloponnesi in sinu Argolico situm, contra quod in mari ponitur Calauria, ubi Demosthenes orator ab Antipatro Alexandri successore in exilium trusus, hausto ueneno interiit. ^d *(In Myrtoo.)* De Myrtoo mari scripsimus in Solino cap. 12. sub litera f. Habes ibidem de Malea sub litera b. A Malea aut promontorio distat Cythera insula quinque mill. pass. ⁴⁰ in qua primum Venus delata putatur, unde Venus Citherea dicta est. ^e *(Theganusa.)* Locum habet hæc insula haud procul à Messeniorum cornu quod Acritam uocat, cuius supra capite quarto in hoc libro fit mentio. ^f *(In Ionio.)* Ad occasum scilicet Peloponnesi. De his uide Plinium cap. 12. lib. quarti. Meminit et Ptolemæus quarundam tabula decima Europæ, præsertim Zacynthi, Strophadum, Ithacæ, Cephaleniæ & c. Hyria et Zacynthus autore Plinio una sunt insula. Autore uero Homero, Neritos mons est in Ithaca, quæ patria fuit Ulyssis, etiam si magis Dulychius cognominetur, eò quod ea insula ipsi paruerit. ^g *(Echinades.)* Ptolemæus ponit has tres insulas, Cephaleniam, Ithacam et Echinaden simul in sinu Ambracio. De Leucadia peninsula supra quoque dictum est capite tertio. ^h *(Corcyra.)* Hanc insulam hodie uocant Corfunum, et est sub dominio Venetorum. Hinc rectè à nauigatur ad Cephaleniam, quam nostro æuo uocant Saffloniam. ⁱ *(At interius Melos.)* Recedendo, inquit, à littoribus quibus adiacent insulae, in altum mare, quod est inter Græciam et littus Asiaticum, occurrunt plures insulae, quæ Sporades ob earum dispersionem uocantur, et

et littora Europæ lustrans, quas cumq; occurrentes diligenter cõsignat insulas. Inter illas uero primam signat Thasum, quæ reliquas uitibus atq; nucibus antecedit.

^t *(Samoithrace.)* Hæc insula Iuoni sacra fuit, quod in ea nata, educata et Ioui nupta fuerit. Vide in Solino cap. 21.

^u *(Scandille.)* Plinius istam insulam uocat Scadiram. De Lemno, quæ mulieres aliquando cæsis uiris tenuerunt, plura scripsimus in Solino ca. 21. sub litera d.

^x *(Pagaseus.)* Hic sinus alluit Thessaliam, sic dictus à Pagasa oppido, quod postea Demetrias dictum fuit. Est in eodem sinu Cicynetos insula. ^y *(Eubœa.)* Hæc insula olim continenti, nempe Bœotia iuncta dicitur, deinde modico auulsa est euripo, ut pons transitum præbeat Bœotis in Eubœam. De hac insula et promontorijs eius inuenies multa et proprium caput in Solino, capite scilicet 19.

^z *(Carystos.)* Prædicatur hæc insula ob uarium marmor quod in ea inuenitur. Scribit quoq; Strabo iuxta eam nasci lapidem quem pestunt, nent et texunt, unde mantilia conficiantur egregie contexta: ea ubi sordescunt, in flammam proiecta non secus emundantur, quam si maculas elueris.

^a *(Helene.)* Hæc insula sic dicta est, quod Paris in ea raptæ Helenæ primæ stuprum intulerit. Salamis uero quæ et Salamina, in eodem mari et iuxta oram Atticæ

Cyclades, quod circa Delon in orbem sitæ sint. De Melo habes in Solino cap. 21. Sita est æquali interuallo inter Cretam Peloponnesumq;. De Aegina ante dictum est. Ios clara est, quod in ea sepultus fuerit Homerus iubente oraculo. Ab ea distat Thera 25. millibus passuum, in qua est Eleusis ciuitas. Nisyros uero non longè abest à Co, crescuntq; in ea optima uina. De his et omnibus Cycladibus insulis nonnihil scripsimus in Solino cap. 17. & cap. 20. Item capite 21. habes de Melo, Mycono, Siphno, & alijs quibusdam insulis. Quomodo uero multarum nomina hodie sint mutata, habes capite 20. in fine. Notandum præterea quod omnes istæ insulæ olim cultoribus fuerunt uacuae, donec Minoë Iouis & Europæ filius multis ex Creta ductis colonis, eas frequentiores reddidit: de qua re uide Diod. Sicul. libro 6. in fine. Et nos quoq; in Solino cap. 20. huius rei meminimus.

k (C Seriphos.) Hinc dicuntur Seriphie ranae, quæ in ea insula non coaxat: à quibus adagiū ortum est, Rana Seriphia: diciturq; in eos qui muti & taciturni sunt. l (C Rhene.)

Ios, Thera, Hyaros, Hippuris, Donyfa, Cianos, Chalcis, Icaria, Pinaría, Nisyros, Lebynthos, Calydnæ, Asinæ: hæc quia dispersæ sunt, Sporades. Ab eis Sicynus, Cythnos, Siphnos, k Seriphos, l Rhene, Paros, m Scyros, n Tenos, o Myconos, Naxos, p Delos, q Andros, quia in orbē iacent, Cyclades dictæ sunt. Super eas iam in medio mari ingens, & centum quondam urbibus habitata Crete, ad orientem promontorium Samonium, ad occidentē κρηδ μετρωτορον im mittit, nisi maior esset, Cypro similis, multis famigerata fabulis, s aduentu Europæ, Pasiphaës et Ariadnæ amoribus, Minotauri feritate fatore, t Dædali operibus & fuga, tum u statione atq; morte: maximè tamen eò, quod ibi sepulti Iouis penè clarum uestigium sepulchrum est, cui nomen eius insculptum esse accolæ ostendunt. Urbium notissime, Gnosos, Cortyna, Lyctos, Lycastos, Holopixos, Phaestos, Cydon, Manethusa, Dictynna. Inter colles, quod ibi nutritum Iouem accepimus, x fama Idæi montis excellit. Iuxta est y Asticla, Naumachos, Zephyre, Crise, Gaudos, & quas Musagoros nu-

l (C Rhene.) Scribit Thucyd. lib. 4. hanc insulam olim fuisse desertam, & Delios in eam intulisse defunctos suos. De Paro & Pario lapide diximus in Solino cap. 20.

m (C Scyros.) Hæc insula est contra Magnesium in mari Aegæo, una ex Cycladibus, Lycomedis regis patria, & ubi Achilles puellari habitu educatus est. Patet, teste Plinio, longitudine 25. mill. passuum.

n (C Tenos.) Hanc Aristoteles propter aquarū abundantiam uocat Hydrusam, alij Ophiusam, quasi serpentaria, ob multitudinē serpentium in ea existentium. o (C Myconos.) Dicitur & Mycone, quæ insula, ut Seruius scribit, diu terræ motu laborauit. Naxos uero insula etiam una ex Cycladibus, antè Strongyle dicta fuit, & postea Dia. Verum cum Cares ex Lamia profecti dice Naxo eam occupassent, Naxon eam appellarunt. Insignis est ob uinearum fertilitatem. p (C Delos.) Hæc insula Pyrpile dicta est, ab igne ibi primum reperto: à quibusdam Cynthia, ab alijs Asteria, ab alijs Cynetum. Sed in primis Ortygia, quoniam in ea primum coturnices repertæ sunt, quas Græci ortygæ uocant: de qua re uide Solinum capite decimo octauo.

q (C Andros.) Est Andros insula uicina Samo, cuius supra à principio huius capituli meminimus sublitera l. r (C Crete.) De hac insula habes proprium caput in Solino, nempe caput decimum sextum. Cæterum promontorium Samonium, est quod opponitur Rhodo, & κρηδ μετρωτορον respicit Cyrenas.

s (C Aduentu Europæ.) Fabulam de Europa tauro aduecta, conscribit Ouidius libro primo Metamorph. Item Pasiphaë dicitur fuisse filia Solis, & uxor Minois regis Cretæ, quam in fabulis ferunt ex tauro genuisse Minotaurum, qui partim hominis effigiem habebat, partim tauri. Ariadnæ uero amores describit Catullus.

t (C Dædali operibus.) Dædalus iste faber egregius Atheniensis, Icari pater, fuit accusatus quod Perdicam sororis filium interemisset, unde iudicij metu in Cretam fugit, & ibi Labyrinthum fabricauit, ubi Minotaurus includeretur: de quo Ouidius libro secundo de Art&amandi. u (C Statione.) Creta celebratur à poetis, quod Iupiter Saturni et Rheæ filius, in ea nutritus & aliquandiu cōmoratus, mortuus & sepultus fuerit. Fuit aut sepultus in Gnosso primaria Cretæ urbe. Hunc ferunt apium melle pastum, quod hominem illum eloquentia præditum fuisse significat, unde dei nomen etiam inter iniqua facta cōsecutus est. x (C Idæi montis.) Est mons Idæus, teste Strabone, Cretensium celsissimus, quaque uersum circuitum habens stadiorū sexcentorum, cinctus instar coronæ præstantissimis oppidis. Præter cæteros hic mons, ut scribit Solinus cap. 16. ante solis ortū solcm uidet. Ab hoc monte Ida quidam gentilium ignari Hebraicarum rerum putant Iudæos dictos tanquā Idæos, sed crassior est error quàm ut hic resellatur. y (C Asticla.) Nemo præter Pomponium meminuit huius insulæ, unde

mero tres, uno tamen uocabulo appellant, atq; unde Carpathio mari cognomen est ² Carpathos. ^a In Adria Absoros, Celaduse, Absyrtis, Issa, Trucones, Hydria, ^b Electrides, nigra Corcyra, Tragurium, ^c Diomedea, Aestria, Asine, atque ut Alexandria, ita Brundisio adiacens ^d Pharos, ^e Sicilia (ut ferunt) aliquando continens, & agro Brutio annexa, post fretum maris Siculi abscissa est, ^f Id angustum & anceps alterno cursu modo in Tusculum, modo in Ionium pelagus perfluit, atrox, saeuum, et Scyllæ & Charybdis sauis nominibus inclutum. Scylla saxum est, Charybdis mare, utriusque noxium appulsis. Ipsa ingens & tribus promontorijs in diuersa procurrens, graecae literae imaginem ^h quae delta dicitur, efficit. Pachynum uocatur quod Graeciam spectat: Lilybaeum, quod in Africa; ⁱ Pelorum, quod in Italiam uergens Scyllae aduersum est; causa nominis Pelorus gubernator ab Hannibale ibidem conditus, quem idem uir profugus ex Africa, ac per ea loca Syriam petens, quia procul intuenti uidebantur continua esse littora, & non peruium pelagus, proditum se arbitratus, occiderat. Ab eo ad Pachynum ora quae extenditur Ionium mare attingens, haec fert illustria, ^k Messanam, Taurominium, Catinam, Megarida, Syracusas, & in ijs mirabilem Arethusam. Fons est in quo uisuntur iacta in Alpheum amnem, ut diximus, Peloponnesiaco littori infusum, unde ille creditur non se confociare pelago, sed subter maria terrasque depressus huc agere alueum, atque hic se rursus extollere. Inter Pachynum & Lilybaeum ^l Acragas est, Heraclea, & Thermæ. Inter Lilybaeum & Pelorida, Panormus & Hymera. Interius uero medium mille duntaxat & quingentis passibus patere in latum, & tamen undarum inter se concurrentium tanta est pugna, ut alias ueluti terga dantes uorticibus mergi ac in imum desidere, alias quasi uictrices in sublime ferri uideas: nunc hic fremitum feruentis aestus, nunc illic gemitum in uoragine desidentis exaudias. Hinc fabulae Scyllam & Charybdim peperere, hinc latratus auditos, hinc monstri credita simulacra, dum nauigantes magnis uorticibus pelagi desidentis exterriti, latrare putant undas quas sorbentis aestus uorago collidit. Hæc Iustinus.

^g **C** Charybdis.) Est Charybdis mare uorticosum & inquietum ob rupium precipites anfractus, per quod non sine magno periculo patet transitus. ^h **C** Quae Delta dicitur.) Hinc Trinacriae nomen ab antiquis accepit. ⁱ **C** Pelorum.) Hannibal fugiens ex Africa, cum ad has angustias saeuientis pelagi deuenisset, & proditum se putasset, Pelorum gubernatorem nauis occidit & tumulauit, a quo huic promontorio relictum est nomen; non enim credidit diuisas inter se Italiam Siciliamque tam paruo spatio, antequam uenisset & uidisset transitum patere per fretum illud. ^k **C** Messana.) Meminit & Solinus memorato capite Messanae, Catinae, Syracusae &c. Habes quoque ibidem a principio in scholijs de fonte Arethusa. De amne Alpheo scripsimus supra cap. 3. huius libri parum ante finem. Est autem Arethusa fons aquae dulcis incredibili magnitudine, plenus piscium, qui fluctu aquae totus operiretur, nisi munitione ac mole lapidum a mari disiecta esset.

^l **C** Acragas.) Hoc oppidum maritimum alij Agrigentum uocant, hinc Agrigentini & Acragantini

unde quidam putant eam esse quam alij uocant Astypaleam, de qua Ouid. lib. 2. de Arte: Cunctaque piscosis Astypalea undis.

^z **C** Carpathos.) Hæc insula pontitur contra Aegyptum, media scilicet inter Rhodum & Cretam, ducentorum stadiorum circuitum habet, quatuor insignis urbibus, a qua uicinum mare ad Aegyptum uergens Carpathium dictum est. ^a **C** In Adria.) In Adriatico mari plures inueniuntur insulae, autoribus tum Mela, tum Plinio, Strabone & Ptolemaeo. Numerat eas Mela incipiens ab Absoro quae uicinior est Venetis, Illyrico adherens littori, in qua secundum Ptolemaeum duae sunt ciuitates: deinde ponit Curictam, Scardoniam, Issam &c. Moderna nomina omnia fere ab antiquis discrepant. ^b **C** Electrides.) Hanc sic aiunt uocatam ab electro, id est, succino, quod Graeci putauerunt, sed falso, in ea inueniri: de qua re plura scripsimus in Solino capite 33. ^c **C** Diomedea.) Ptolemaeus describit quinque Diomedaeas insulas haud longe ab Apuliae littoribus sitas: nomen accepisse referuntur a Diomedis sepulchro. ^d **C** Pharos.) Hæc alia est insula ab ea Pharo quae Aegypto ponte est coniuncta, de qua supra post principium huius capituli diximus. ^e **C** Sicilia.) Huius insulae descriptionem et picturam exhibuimus tibi supra cap. 4. huius libri. Habes et proprium caput, nempe undecimum, de Sicilia & monte Aetna in Solino. Item liber quartus Iustini nihil ferè aliud tractat quam Siciliae descriptionem. ^f **C** Id angustum.) Scribunt auctores fretum illud inter

Heraclea medium tenet locum inter Pachynum & Lilybaeum. A Lilybaeo uero procedendo ad Pelorum, occurrit Panormus ciuitas, inde Hymera fluuius. **m** (Leontini.) Populi sic dicti à Leontio oppido, quod non multum distat à Catana ciuitate. Centuripini uero appellati sunt à Ceturipe oppido, quod in pede iacet montis Aetnae. Porro Enna ciuitas, à qua Ennae Ceres magistra frumentariae sationis dicta est, medullitum ferè occupat Siciliae, seu ut Cicero scribit, umbilicum tenet insulae.

n (Montium Eryx.) Eminet Sicilia montibus Aetna et Eryce; Vulcano Aetna sacer est & Eryx Veneri. In Eryce praecipuo montium extructum est Veneris templum, unde et Erycina Venus dicta est. De monte Aetna ardente uide Solinum capite undecimo. Habes quoque ibi de Cyclopiibus tam in Solino quam in scholijs sub litera d.

o (Hymera.) Hic fluuius propter uarias ambages, nunc in ortum, nunc in meridiem, septentrionem & occasum flecti dicitur. Ptolemaeus scribit eum fluere in septentrionem & occasum, Solinus in meridiem & aquilonem, Mela in meridiem & occasum. Haec aut diuersitas nedum accidit ob uarios flexus, uerum & ob multiplices riuorum scissuras. **p** (Aeae.) Putant multi hanc eandem esse insulam quae & Ogygia, et à Calypsone habitatore eius Calypsus, & insula Circes. Hic enim cum ab inferis regressus Vlysses appulisset, affecutus est eum Circe cum uino & pane.

q (Melita.) Haec est ferè media inter Siciliam & Africam, uocaturque hodie Malta, quam Iohannita Rhodo pulsi hodie inhabitant. **r** (Aeoli.) Haec sunt Vulcanicae insulae, dictae Aeoliae ab Aeolo, qui Iliacis temporibus ibi regnauit. Nomina septem insularum sunt, Lipara, Hiera, Strongyle, Didyme, Ericusa, Phoenicusa, & Euonymos. Hanc tamen ultimam uocat Mela Osteoden. Hiera est Vulcanica insula, saxosa tota, deserta & ignita. Lipara uero habet fertilissimam terram, habet aluminis effosionem, calidas aquas et euaporantes ignes.

s (Pithecus.) Haec insula in mari Tusco contra Campaniam est sita, dicta alio nomine Aenaria à statione nauium Aeneae, hodie uero Ischiam uocant. Graeci olim appellarunt eam Pithecusam, à simiarum copia, quas pithecos uocant. **t** (Corsica.) Situm Corsicae insulae inuenies in descriptione Italiae capite octauo Solini, et in descriptione Europae capite tertio huius Melae. Secundum Strabonem Corsica distat à Sardinia stadijs sexaginta, & uocatur à Graecis Cyrnos, appellatione sumpta à Cyrno Herculis filio, ut placet Fabio Pictori. Corsica uero nomen habere dicitur à Corfa muliere, cuius taurus cum ex continenti in insulam tranasset, nomen quod habet retulit. Terra eius est aspera, & multis in locis inaccessibilis. Celebris est propter optimum uinum quod in ea crescit. Est quoque ferax resinae, cere & mellis.

u (Aleria.) Tenet Aleria ciuitas & Mariana colonia oram Corsicae orientalem, & ibi in latitudine non est tam tenuis ut alibi. **x** (Sardinia.) A Sardo Herculis filio sic dicta. Vide caput decimum Solini. Haec par & undique quadrata esse perhibetur, absque promontorijs longis in mare excurrentibus, sed non est quadrata aequilatera, cum longitudo eius sit 200. millium passuum, latitudo aut 98. millium passuum. Non gignitur in ea lupus, neque serpens ibi inuenitur. Habet ciuitates multas, sed omnium praeclearissima Calaris est, ubi coraliorum piscatio est.

y (Pestilens.) Foecunda quidem est, sed ob coeli

m Leontini, Centuripinum, Hybla, aliaque complures. Famam habet ob Cereris templum Ennae praecipua. **n** Montium Eryx maxime memoratur ob delubrum Veneris ab Aenea conditum; & Aetna, quae Cyclopas olim tulit, nunc assiduus ignibus flagrat. De omnibus **o** Hymera referendus, quia in media admodum ortus, in diuersa decurrit, scindensque eam utrinque, alio ore in Libycum, alio in Tuscum mare deuenit. Circa Siciliam in Siculo freto est **p** Aegae, quam Calypso habitasse dicitur. Africam uersus Gaucos, **q** Melita, Cosura; propius Italiam Galata; & illae septem, quas **r** Aeoli appellant, Osteodes, Lipara, Didyme, Phoenicusa, Ericusa, Hiera, & Strongyle, ut Aetna perpetuo flagrant igne. At **s** Pithecus, Leucothea, Venaria, Sinonia, Caprea, Prochyta, Pontia, Pandataria, Phytonia, Palmaria, Italico lateri citra Tyberina ostia obiacent. Ultra aliquot sunt parucae, Dianium, Iginium, Carbania, Virgo, Ilua, Capraria, Duae grandes **t** fretoque diuisae Hetrusco, quarum **t** Corsica littori propior inter latera tenuis et longa, praeterque ubi **u** Aleria & Mariana coloniae sunt, à barbaris colitur. **x** Sardinia Africum pelagus attingens, nisi quod in occidentem quam in orientem angustius spectat, par & quadrata undique, & nusquam non aliquanto spatiosior quam ubi latissima est Corsica; caeterum fertilis & solique caeli melioris, atque ut foecunda, ita penè pestilens. In ea antiquissimi populorum sunt Ilienses; **y** urbium antiquissimae Calaris & Sulchi. At in

Gallia, quas referre conueniat, solæ sunt ^z Stœchades ab ora Ligurum ad Massiliam usq; dispersæ. ^a Baleares in Hispania contra Tarracoenſia littora sitæ, non longè inter se distant, & ex spatio suo cognominibus acceptis maioresq; perhibentur. Castella sunt in minoribus Iamno & Mago, in maioribus Palma & Polentia coloniæ. ^b Ebusos è regione promotiorij quod in Sucronensi sinu Ferrariam uocant,
 10 eodem nomine urbem habet, frumētis tantum non fœcunda, ad alia largior: & omnium animalium quæ nocent adeo expers, ut nec ea quidem quæ de agrestibus mitia fiunt, aut generet, aut si inuecta sunt, sustineat. Contra est Colubraria, cuius meminisse succurrit, quod cum sca
 20 teat multo ac malefico genere serpentum, & sit ideo inhabitabilis, tamen ingressis eam intra id spatium quod Ebusitana humo circumſignauerunt, sine pernicie tuta est, ipsidem illis serpentibus qui solent obuios appetere, aspectū eius pulueris aliudue, quod uerius, procul & cum pauore fugientibus.

uiris: unde cum olim militassent cum Carthaginensibus, ex stipendio impenso mulieres ac uinum emptum secum tulere. De Iamnone & Magone, Polentia & Palma habes apud Plinium capite quinto libri tertij.

^b (Ebusos.) Ptolemæus hanc insulā uocat Ebyssian, iuxta quā est alia Ophiusa nomine, haud multum distans à Carthagine noua. Hanc posteriorem alij uocant Colubrariam, quod serpentes pariat, sicut è diuerso Ebusus serpentes fugat, nedum in insula ipsa Ebusitana, uerum & terra eius in Colubrariam illata, arcere dicitur serpentes & prohibere inſultum eorum.

30 POMPONII MELAE COSMOGRAPHI DE ORBIS SITV LIBER TERTIVS.

Extima Hispaniæ littora. Cap. i.

DICTA est ora nostri maris, dictæ insulæ quas amplectitur: restat ille ^a circuitus quem (ut initio diximus) cingit oceanus ingens, et ^b in
 40 finitū pelagus, & magnis æstibus ^c concitum (ita enim motus eius appellant) modo ^d inundat campos, modo latè nudat ac refu-

eius fluxu & refluxu, inundatione, effusione, accessu & recessu differit. ^a (Circuitus.) Circuitum uocat iter illud immensum et nauigationē perpetuam quæ fit: ut fieri potest à mari Britannico iuxta littora Hispaniæ & totius Africæ in orientē usq; ad extrema India, & inde ad extrema septentrionis, quanquā in septentrionis angulo cursus ille cōtinuari nequeat ob occurrentes terras ad polum usq; arcticum exporrectas, quæ propter nimia frigora & perpetuam maris glaciem circuiui nequeunt. A meridie uero tanta euagatione opus nō est, cum continens in ea plaga non extendatur in tantam latitudinem ut in septentrione. ^b (Inſinitum pelagus.) Inſinitum uocat uulgari modo, ob nimiam magnitudinē eius. ^c (Concitur.) A uelocitate enim motus nomen habet oceani, ut in Solino indicauimus cap. 36. sub litera o. ^d (Inundat campos.) Vbi scilicet naturalia non habet obstacula & solidissima saxeaq; littora quibus coërceatur. Aggeres uero manu facti contra

SCHOLIA CAPITIS PRIMI.

Pomponius Mela postquam illustrauit totius maris mediterranei littora, ostia fluuiorum, promontoria, urbes & regiones mari iunctas, insulas quoq; intra mare illud collocatas, hic ad littorū oceani descriptionem conuertitur, nisi quod prius de

impetum eius, sæpe importuna quassatione procellarum rumpuntur cum periculo totius regionis, quemadmodum contigit anno Christi 1420. decima septima die Aprilis in Holandia, quando seuitia maris circa Doradrum facta eruptione, totam regionem inundauit, aggeres fregit, et supra centum millia hominum extinxit, unã cum iumentis et supellectile eorum. Haud dissimilem cladem perpeffa est Frisia anno Christi 1230. periclitantibus multis millibus hominum ob maris improuisam inundationem.

e ¶ Tanta ui.) Hæc uis maris tanta est quando in feruorẽ excitatur, ut etiam profunda eius denudentur, et aquarum moles huc et illuc instar maximorum montium uentorum uehementia impellatur, id quod graphice diuinus propheta Psalmo centesimo septimo his uerbis explicuit:

יִרְרֵי תַיִם בְּאִגְרוֹת עֵשֶׂי מַר
מִלְּאֵבֶרָה בְּמַיִם רַבִּים וְחַמּוֹת
רָאָה מַעֲשֵׂה יְהוָה וּבְפֶלְאוֹתָיו
בְּמִצְיָלָהוּ וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֹר רוּחַ סֶעֱרָה נְתַר וּמָם גָּלִיֹּר וַיַּעֲלֵי שְׁמַיִם יִרְרֵי תְּהוֹמוֹת

Id est: Qui

descendunt in mare cum nauibus, quiq; faciunt opus in aquis illis immensis, hi uident opus Dei et mirabilia eius in profundo: dicit enim Deus, et coercet uentum tempestuosissimum, qui in sublime extulit procellas eius. Propter quas ascenderunt in coelum et descenderunt in abyssos, ut anima eorum in hoc periculo contabesceret, dum sic uagarentur et mouerentur instar ebrii, et omnis eorum sapientia absorberetur, et in tanto periculo illis minime suffragaretur. Vnde patet, maiorem causam comotionis maris esse uentum, qui tam uehemens sæpe est in uastissimo pelago, ut profunditatem eius denudet, et immensas procellas extrudat, quæ dum mole sua litus attingerint, necesse est ut illud longe excedant, terras obruant, obuiaq; flumina retundant. Hæc uentorum spiracula Mela hic uocat anhelitum mundi, sed quæ citra animalcm eueniunt motum, cum gentilis uanitas sit dicere, mundum esse animal, et ex eius respiratione iam aquas maris intumescere, et rursus retractas intra specus residere. Id si uerum esset, quid queso oppleret immensos illos oceani latentes specus, postquam ruetatione illa fuerint exinaniti? Aër? Sed aëri non est locus in abyssis maris. Neq; fieri potest, ut profunda maris cõtrahantur postensissimum anhelitum, sicut uterus animalis post exufflatum spiritum. Disputatur et à Solino cap. 36. in fine hoc argumentũ, ubi in scholijs plura inuenies. f ¶ An luna causas.) Qui syderum sequuntur disciplinam, asserunt lunam dominari humidis, quemadmodum solem calidis, et occulta quadam natura agitare mare trahereq; sicut ferrũ trahit Magnes, atq; ex incremento et decremento luminis lunaris accessus recessusq; sensim augeri et rursus minui. Vnde Gellius scribit, oceanum quasi lunæ comitem, cum ea simul et senescere et adolescere, id quod intelligendum est de motu lunæ proprio, ac de motu eius diurno, qui sit raptu primi mobilis, de latitudine et uiribus sumptis ex aspectibus erraticarũ et fixarum stellarum: hæc enim omnia uel augent uel minuunt aut uariant fluxum oceani et refluxũ. Augetur fluxus, si luna idoneo aspectu Veneri aut aliæ humidæ miscetur stelle, aut humidam possideat mansionem. Minuitur, si Martem aut aliam sicca nature stellam debite afficiat. Retardatur aut acceleratur propter tardiores aut concitiores in hemisphærium ascensum. Ut enim illa surgit ac demergitur, ita recedere et aduentare fluxum compertum habetur. g ¶ Huc egressos.) Qui egrediuntur fauces maris mediterranei, quas fretum Herculeum uocant, et ueniunt in oceanum latissimum, duo habent occidua littora, Africum et Hispanicum. Africum est ad sinistram et Hispanicum ad dextram. Mare uero utrunq; alluens, uocatur equor Atlanticum, ab Atlante Mauritanie monte. h ¶ In semet abducitur.) Hoc est, ora

i Turduli & Bastuli habitant. In proximo sinu
 portus est, quem^k Gaditanum, & lucus quem
 Oleastrum appellant. Tum castellum Eborā
 in littore, & procul à littore Asta colonia: extrā
 Iunonis ara templumq; est. In ipso mari moni-
 mentum Geryonis, scopulo magis quàm in-
 sulę impositum. ^l Bætis ex Tarraconensi regio-
 ne demissus, per hanc ferè mediam diu, sicut na-
 scitur, uno amne decurrit, post ubi non longè
 10 à mari grandem lacum facit, quasi ex uno fonte
 geminus exoritur, quantusq; simplici alveo ue-
 nerat, tātus singulis effluit. Tum sinus alter usq;
 ad finē prouincię inflectitur, eumq; parua op-
 pida Olitingi, Onoba contingunt. At Lusita-
 nia trans Anam, quā mare Atlanticū spectat,
 primum ingenti impetu in altum abit, deinde
 resistit, ac se magis etiam quàm Bætica^m abdu-
 cit; quā prominet bis in semet recepto mari, in
 20 tria promōtoria dispergitur. Anæ proximum,
 quia lata sede procurrens paulatim se ac sua la-
 tera fastigiāt, Cuneus ager dicitur; sequens Sa-
 crum uocant, Magnū quod ulterius est. In Cu-
 neo sunt Mirtylis, Balsa, Offonoba; in Sacro
 Lacobriga, & portus Hannibalis; in Magno
 Eborā, Sinus intersunt, & est in proximo Sala-
 cia, in alteroⁿ Vlyssippo, & Tagi ostium, am-
 nis aurum gemmasq; generantis. Ab ijs pro-
 mōtorijs^o ad illam partem quæ recessit, ingens
 flexus aperit, in eoc; sunt Turduli ueteres, Tur-
 30 dularumq; oppida; amnes autem^p Monda in
 medium ferè ultimī promōtorij latus effluens,
 & radices eiusdem aluens Durius. Frons illa
 aliquandiu rectam ripam habet, deinde modi-
 co flexu accepto mox paulum eminet, tum re-
 ducta iterum iterumq;, recta margine iacens ad
 promontorium^q quod Celticum uocamus ex-
 tenditur; totam Celtici colunt, sed à Durio ad
 flexum Gronij; fluuntq; per eos Auo, Celan-
 dus, Nebis, Minius, & cui obliuionis cogno-
 40 men est Limia. Flexus ipse Lambriacā urbem
 amplexus recipit fluuios, Iernam & Viam. Par-
 tem quæ prominet, Præfamarci habitant, perq;
 eos Tamaris & Sars flumina non longè orta
 decurrūt, Tamaris secundū Arotebrarum por-
 tum, Sars iuxta turrē Augusti titulo memorabi-
 lem. Cætera super Tamarici Nerijq; incolūt in
 eo tractu ultimī. Hactenus enim ad occidētem
 uersa littora pertinent, deinde ad septentriones
 gulo Gallicie, sed qui non longum habent meatum. Sarris non meminit, sed loco turris Augusti uidetur signasse
 Solis aras, pro quibus Plinius dicit tres aras Sextianas Augusto dicatas, quarum & Mela infra meminit, sed

Bætica paruos habet sinus usq; ad Anæ flu-
 uij ostia, qui terminus est Bætice.

i (C Turduli.) Ab his populis Bæ-
 tica secundū Strabonem quoq; Turdetania
 dicta est. k (C Gaditanum.) Portus
 Gaditanus sic dictus est ab insula Gadum,
 quæ in eum uergit sinum: hinc & Gadita-
 num fretum. Porro lucus olearum, cuius hic
 meminit Mela, est in ipsa Bætice ora, quæ
 & ob illas arbores reliquis terris celebrior
 habetur. De Gadibus et Geryone habes in
 Solino cap. 36. l (C Bætis.) Tabula
 Ptolemaica secunda in Europam, ostendit
 huius sicut & Anæ fluuij decursum. A Bæ-
 ti fluuiio denominata est regio ipsa Bætica,
 quæ hodie Granata uocatur, sicut à Lusita-
 nis populis Lusitania dicta est, quæ hodie
 est Portugallia. m (C Abducit.) Bæ-
 tica magis in occidentem extenditur quàm
 Lusitania, unde Lusitaniæ ora sese abduce-
 re & uelut in orientem contrahere dicitur:
 sed sic cōtrahitur, ut tamen tria emittat pro-
 montoria, inter quæ duo admittuntur sinus.
 Primum promontorium quod mox sequit-
 ur Anæ ostia, à forma ipsa uocāt Cuncum,
 Ptolemæus uero appellat Sacrum, et hodie
 nomināt caput sancti Viuentij. Mela uero
 separat Sacrum à Cuneo. n (C Vlyss-
 ippo.) Strabo Vlyssiam uocat, hodie ue-
 ro nominatur Lisbona, & est sedes regum
 Portugallie, sita haud procul ab ostijs Ta-
 gi auriferi fluuij. o (C Ad illā partem
 quæ recessit.) Reliqua, inquit, ora in se-
 ptentrionem excurrens, paulatim abit uer-
 sus orientem, et non rectā uergit in arcton.

p (C Monda.) Hic fluuius non lon-
 gè ab ostio Tagi in oceanum ruit. Durius
 uero, quem Ptolemæus Doriam uocat, per
 mediam ferè Lusitaniam labens, recipitur
 à mari circa terminum tertij promontorij.

q (C Quod Celticum uocamus.)
 Hoc promontorium est in extremitate Gal-
 licie, quod nostro æuo finis terræ uocatur,
 ubi scilicet angulus est terræ in occidentem
 & septentrionē patens. Habitatores huius
 oræ uocantur Celtici, etiamsi illi certos ha-
 beant limites. Fluuiorum Aui, Nebis, Mi-
 nij & Limie meminit quoq; Ptolemæus.
 Pōnit & Viam atq; Tamarim in ipso an-

asserit eas in Asturia erectas. r. C. Ad Scythicum usq;). Non constat quod hic Scythicum promontorium significare uoluerit, etiamsi infra Tabin ponat, cum litus illud septentrionale perpetuum non sit, sed nauigantibus ab Hispaniæ angulo in orientem occurrat. citra Tanaim terra continens, longissimè in septentrionem patens.

s. C. Ad Cantabros.) Hi hodie sunt Gascones, quos alij uocant Vascones, populi olim efferi et ad arma nati. Tales enim ferè ubiq; terrarum solent nasci & educari homines, ubi terra est asperior & sentit cœlum durum, qualis est Cantabria et tota illa Hispaniæ ora septentrionalis, ut etiam negocium fuerit Augusto olim eam Hispaniæ partem subiugare: quare turres, monimenta & tituli memorabiles fuerunt in honorem eius ob partas uictorias erecti.

t. C. Ianasum.) Hoc oppidum putant hodie esse Compostellam, ob diui Iacobi apostoli memoriam celebrem. Celtica uero gens sunt Celtiberi, quorum supra libro secundo cap. sexto, quod de Hispania agit, meminimus. Astures uel eo nomine celebres sunt, quod Asturcones equi non uulgarem in cursu tenent gradum, sed mollem alterno crurum explicatu glomeratione, ut Plinius testatur lib. 8. u. C. Sinus ore angusto.)

Ptolemæus hunc sinum amplum, ore angusto exceptum, & in quem quatuor amnes labuntur, non describit: sed mirum est quod neq; in moderna seu noua Hispaniæ descriptione inuenitur, cuius tabulæ pictor studuit singula quæq; insigniora exprimere loca. Porro omnium quatuor fluuiorū nomina non pignit Mela, sed duorum tantum, nempe Meari & Narij, quod hi celebriores sint, alij autem duo ignobiles. x. C. Paulatim recedere.) Latissima est Hispania in extrema & occidentua ora, at quanto hinc recesseris ad orientem, uersus montes Pyrenæos, tanto cōtrahitur, nedū in littore septentrionali, uerum et in meridionali, id quod ex pictura facile discere poteris.

y. C. Nostro ore concipi nequeant.) Ob linguæ scilicet eorum asperitatem. Talis ferè est hodie sermo Vuandalorum, Moscouitarum & Sclauorum, quem exteri non facile ore sonare & literis concipere queunt. Porro nominum fluuiorum qui per Vardulos ex Pyrenæis labuntur, magna apud autores est uariatio: nam Saurium uidetur Ptolemæus appellare uel Nauilubionem, uel Nelum: Deuam uero Diuam uocat, una dumtaxat mutata litera.

SCHOLIA CAP. II.

Galliæ alterum latus, quod scilicet à Pyrenæis montibus in septentrionem excurrit, primum modico spatio abit in orientem, ac deinde recuruat in occidentem in septentrionem secundum Ptolemæicam descriptionem.

Discrepant tamen non parum modernæ descriptiones, quantum attinet ad hæc littora, à Melæ & Ptolemæi descriptionibus. Nam

in littore quod à Pyrenæis in septentrionem tendit, curuitates quædam & sinus inueniuntur, præsertim apud Santones & Pictones. Sic in littore Angliæ opposito, sunt & promontoria & sinus, & non est rectus tractus usq; ad

toto latere terra conuertitur à Celtico promontorio ad Scythicum usq;. Hinc perpetua eius ora, nisi ubi modici recessus ac parua promontoria sunt, ad Cantabros penè recta est. In ea primū Artabri sunt, & Ianasum Celticæ gentis, deinde Astures. In Artabris sinus ore angusto, admixtum mare non angusto ambitu excipiens, Adrobicum urbem, & quatuor annuū ostia incingit. Duo etiam inter accolentes ignobilia sunt, per alia duo Mearus exit, & Narius ad Libuncam. In Asturum littore Noega est oppidum, & tres aræ, quas Seltianas uocant, in peninsula sedent, & sunt Augusti nomine sacra, illustrantque terras antè ignobiles. At ab eo flumine quod Salsam uocant, incipiunt oræ paulatim recedere, et latæ adhuc Hispaniæ magis magisq; spatia cōtrahere, usque adeo semet et terras angustantibus, ut earum spatium inter duo maria dimidio minus sit quàm Galliam tangunt, quæ ubi ad occidentem littus exporrigunt, Tractum Cantabri & Varduli tenent. Cantabrorū aliquot populi amnesq; sunt, sed quorū nomina in nostro ore concipi nequeant: per eosdem et Salenos, Sauriū; per Autrigones et Origeuiones quosdā Nefua descendit. Deua Tritiū Tobolicū attingit, deinde Iturissam & Easonē Magrada. Varduli una gens, hinc ad Pyrenæi iugū promontoriū pertinēs, claudit Hispanias.

Extima Galliarum ora. Cap. II. 40

Equitur Galliæ latus alterum, cuius ora primo nihil progressa in altum, mox tantundem penè in pelagus excedens, quantum retro Hispania abscesserat, Cantabricis fit aduersa tectis, & grandi circuitu inflexa ad occidentem littus aduertit. Tunc ad septentriones conuersa iterum longo

rectoq; tractu ad ripas Rheni annis expandit.
 a Terra est frumenti præcipue & pabuli ferax,
 & amœna lucis immanibus: quicquid ex fatis
 frigoris impatiens est: ager nec ubiq; alit, & no-
 xio genere animalium minimè frequens. Gen-
 tes superbæ, superstitiosæ, aliquando^b etiam im-
 manes, adeo ut hominè optimam & gratissi-
 mam dñs uictimam crederent; manèt uestigia
 feritatis iam abolitè; atq; ut ab ultimis cædibus
 10 temperant, ita nihilominus ubi deuotas altari-
 bus admouere, c delibant: habent tamen & fa-
 cundia suam, magistrosq; sapientiæ^d Druidas.
 Hi terræ, mundi q; magnitudinem & formam,
 motus cœli ac syderum, & quid dii uelint scire
 profitentur: docent multa nobilissimos gentis
 clam & diu uicenis annis in specu, aut in abditis
 faltibus. Vnum ex ijs quæ præcipiunt in uul-
 gus effluit, uidelicet ut forent ad bella meliores,
 eternas esse animas, uitamq; alteram ad manes.
 20 Itaq; cum mortuos cremant ac defodiunt, e apta
 uiuētibus olim negociorum ratio, etiam & exa-
 ctio crediti deferebatur ad inferos, erantq; qui
 se in rogos suorum uelut unā uicturi libenter
 immitterent. Regio quā incolunt, f omnis Co-
 mata Gallia. Populorum tria summa nomina
 sunt, terminanturq; fluuijs ingentibus. Nam à
 Pyrenæo ad Garumnā Aquitania, ab eo ad
 Sequanam Celtæ, inde ad Rhenum pertinent
 Belgæ. Aquitanorum clarissimi sunt g Aufci,
 30 Celtarum Hedui, h Belgarum Treueri. Vrbes
 opulētissimæ, in Treueris Augusta, in Heduis
 Augustudunum, in Aufcis Elusaberris. Garu-
 mna ex Pyrenæo monte delapsus, nisi cum hy-
 berno imbre, aut solutis niuib; intumuit, diu
 uadosus et uix nauigabilis fertur: at ubi obuius
 oceanī exæstuantis accessibus adauctus est, ijs
 demq; retrò remeantibus suas illiusq; aquas a-
 git, aliquantum plenior, & quanto magis pro-
 cedit, eo latior fit, ad postremum magni freti si-
 40 milis, nec maiora tantū nauigia tolerat, uerum
 inde ad Pyrenæi montis excursū Aquitania, Aremorica antè dicta. Secludunt itaq; & Mela & Plinius à Co-
 mata Gallia Narbonensem prouinciam. Hic notandum Scalden fluuium nasci apud Veromandos, rectaq; per
 Flandriam descendere in mare. Sequana uero apud Lingones prodiens & Lutetiam alluens, apud Rotomagum
 mari miscetur. Cæterum Garumna in Pyrenæo monte prope Tolosam natus, inter Santones & Vibiscos in ma-
 re ruit. g C Aufci.) Ex his populis relictum est usq; hodie in Aquitania oppidum, quod uocatur Auchx:
 Hedui uero sunt in Burgundia, quorum metropolis est nostro æuo Dion, seu ut alij uocant Digeon, Germani
 autem uocant Dision. Mela celebriorem urbem Heduarum scribit suo tempore fuisse Augustudunū, quod Galli
 sua lingua corruptè uocant Austun. h C Belgarum Treueri.) Celebrantur Treueri ob uetustatem, &
 quod Mela temporibus clariores urbes in Belgica non inuenirentur: hodie uero quando ea Gallie pars multò
 cultior euasit, inueniuntur urbes quæ opulentia, magnitudine & splendore longè superant Treuerim, quales sunt

usq; ad ripas Rheni, sed Morini, qui hodie
 ferè sunt Flandrenses, sunt multò septen-
 trionales Normadis: & Batavi, qui sunt
 Holandi, adhuc magis in arcton uergunt q̄
 Flandrenses. a C Terra est frumenti.)
 Sic Strabo quoque scribit, Gallie nullam
 partem iacere incultam, nisi ubi paludes ac
 sylvæ culturam prohibent: est tamen multò
 cultior in Narbonensi prouincia quàm in
 partibus septentrionalibus, quæ aliquarum
 frugum inopes sunt. b C Etiam imma-
 nes.) Crediderunt Galli animas nō interi-
 re, sed in alia transire corpora, atque metu
 mortis ita sublato, audaciores in periculis
 fiebant. Equites in periculis constituti, pro
 salute humanam hostiam mactabant.

c C Delibant.) Id est, gustant.

d C Druidas.) De his Cesar lib. 6:
 Cōment. sic scribit: Druidæ rebus diuinis
 intersunt, sacrificia publica ac priuata pro-
 curant, religiones interpretantur. Ad hos
 magnus adolescentum numerus disciplinæ
 causa concurrit, magnoq; sunt apud eos
 honore: nam ferè de omnibus controuersijs
 publicis priuatisque constituunt.

e C Apta uiuentibus.) Persuasi e-
 rant Galli à Druidis, ut qui in hac uita ne-
 gociorum suorum rationem non fecisset;
 apud inferos facere cogeretur, præsertim si
 in creditis restituendis hic difficilem se exhi-
 buisset. f C Omnis Comata.) Ad di-
 stinctionem Gallie Tonsæ seu Togatæ, de
 qua supra lib. secundo diximus. Porò tria
 summa nomina populorum Gallie Coma-
 tæ sunt, Aquitania, Celtica & Belgica. Pli-
 nius uero Comatam Galliam sic diuidit li-
 bro quarto: Gallia, inquit, omnis Comata
 uno nomine appellata, in tria populorum
 gênera diuiditur, ammbus maxime distin-
 cta: à Scalde ad Sequanā Belgica, ab eo ad
 Garumnā Celtica, eademq; Lugdunensi,

Antuuerpia, Colonia Agrippina, Argentoratum, & aliae multae Brabantiae & Flandriae insignes urbes, quae omnes in Belgica situm habent, cum illa ad Rhenum usque extendatur. Sunt tamē qui Belgicam Obrinca flumio, id est, Mosella, fecernūt à Germania transrhenana, & hi totum Rheni tractum qui est ab ostio Mosellae usque ad Rauracos, id est, Basilienses, separant à Belgica, Germaniam autem inferiorem transrhenanam includunt. Sed de his nihil certū statui potest, cum hodie amnes & montes, naturales termini, regionū limites plerumque non constituent, sed linguae & dominia.

i (Ea quibus ante ripae obstiterāt.) Cum ripae fluminum plerumque editiores sunt fluuijs ipsis, nauigantibus serē nihil apparet de continenti, nisi quae littoribus sunt exposita. Quando autem nauis per fluctuum impetum in altum subuehitur, iam conspicua erunt in continenti ea quae prius in imo uideri nequibant. Idem fit in Antro insula.

k (Morinos.) Morini populi olim sic dicti, hodie sunt qui habitant in Artesia. Geforiacum uero putant esse Callesum, unde fit traiectus in Angliam. l (Rhenus ab Alpibus decidens.) Habet quidē Germania multas insignes amnes, sed Rhenus omnes longē superat. Danubius quanquā in media serē oriatur Germania, cum tamen alias quoque peruagetur regiones, Germaniae eum propriū non facimus ut Rhenum, alioquin primatū illi deferremus, de quo multa in Solino cap. 23. scripsimus. Nunc uero ad Rhenum reuertamur. Hic ex summis Alpium iugis originem ducit, primum in orientem destinans cursum, ac deinde reflexus in septentrionem, hunc cursum tenet usque ad lacum Acronium: ex hoc uero lacu egrediens rectā occidentem petit, usquedum Basileam peruenerit, ibi intra moenia utriusque urbis flectitur rursus in arctori, retinetque eam uiam donec Menapios attingerit, ibi scissus tribus riuus mare ingreditur. Oriuntur proinde apud fontes Rheni & alia quaedā celebria flumina, nempe Ticinus, Tosa & Madia, qui in meridiem labuntur: Rhodanus, qui in occidentem: Arola & Vrsa qui in septentrionem currunt, sed una diēta supra Basileam Rheno miscentur. Est autē Rhenus ab origine sua modicus, sed multis riuus undique concurrentibus ac liquatis niuibus adiutus plurimum augetur quousque lacum ingreditur Acronium, quem hodie uocamus Constantiensem. Hinc ad Schaffhusiam descendēs, ibi per loca saxosa & confragosa magno strepitu deuolutus, tandem in grande abit precipitium, ē saxo eminenti non sine intuentium horrore & admiratione in inuim lapsus. Videntur aquae ex tanto lapsu conuerti in nebulam & uaporem fumosum. Altitudinem lapsus praecisam ex solo aspectu deprehendere nequiu, cum bis spectator fuerim huius horrendae cataractae, sed quantum licuit conijcere ex nuda oculorum obseruatione, precipitium ascendit ad magne domus erectionem. Quatuor milliariibus Germanicis infra iam memoratam urbem, & totidem supra Basileam, tres magni & nauigabiles amnes simul recipiuntur à Rheno, qui non minorem aquarum molem secum ferunt quam Rhenus prius habuit: eorum nomina sunt Limagus, Vrsa & Arola. Horum atque Rheni & multorum aliorum amnium qui à Rheno deuorantur, origines, corruationes, confluentias & exonerationes, poteris, lector, uidere in tabula Heluetica, ab Aegidio Tschudi uiro clarissimo edita, & nostro studio euulgata. m (Venetum & Acronium.) Duo illi lacus sunt, lacus Acronius, quem quidam uocant Brigantinum, alij Podamicum, unde & Germanicē uocatur Podensee, & frequētius à Constantia appellatur lacus Constantiensis. Alter uero lacus, nempe Venetus, hodie uocatur lacus inferior, & à Cella oppido propinquo, Cellarius lacus. Hi duo lacus apud Constantiam in summam rediguntur angustiam, ut tenuis intermedius meatus, & non nisi fluxus Rheni eos coniungat. Vide memoratam Rhetiae & Heluetiae descriptionem. n (Huc & illuc dispergitur.) Apud Menapios, hoc est, Geldrenses, haud procul ab oppido Emricensi, Rhenus scinditur in duos alueos, unus in occidentē deriuatur, quem Vualam uocant, et is antequā mari miscetur, Mosam non minorem quam ipse sit fluumiu excipit.

etiam more pelagi sequentis exurgens iactat nauigantes, atrociter utique si aliō uentus, aliō unda praecipitat. In eo est insula Antros nomine, quā pendere & attolli aquis incrementibus ideo incolae existimant, quia cum uideant editior, aquis obiacet, ubi se fluctus impleuit, illam operit, nec ut prius tantum ambit, & quod ea quibus antē ripae collesque ne cernerentur obstiterant, tunc uelut ex loco superiore perspicua sunt. A Garumnae exitu latus illud incipit terrae procurrentis in pelagus, & ora Cantabricis aduersa litto-
ribus, alijs alijsque populis media eius habitantibus, ab Santonibus ad Osismios usque deflexa: ab illis enim iterum ad septentriones frons littorum respicit, pertinentque ad ultimos Gallicarū gentium Morinos, nec portu quem Geforia, cum uocant, quicquam habent notius. Rhenus ab Alpibus decidens, propē à capite duos lacus efficit, Venetum & Acronium; mox diu solidus, & certo alueo lapsus, haud procul à mari
huc & illuc dispergitur: sed ad sinistrū amnis

etiam tum & donec effluat Rhenus ad dexte-
ram primo angustus, & sui similis, post ripis
longe ac late recedentibus, iam non amnis, sed
o ingens lacus, ubi campos impleuit, Fleuo dici-
tur, eiusdemq; nominis insulam amplexus, fit
iterum arctior, iterumq; fluuius emittitur.

excipit. Alter uero riuus modico spatio ab
Emrica in septentrionem deuolutus, rursum
finditur in duos fluuios, unus qui Rheni res-
tinet nomen occidentem petit, modico &
ubique fratre pari intervallo à Vuala distans,
prope Dordracū à mari absorbetur. Alius
uero qui Issula nomē habet, rectā in septem-

trionem contendit, et haud procul à Suuola mare ingreditur, efficitq; cum Rheno Bataurum insulam, quam ho-
die Holandiam uocamus. o **C** Ingens lacus.) Is lacus hodie non apparet. Fieri autē potest quod terra illa
10 olim multis destituta habitatoribus, ob maris uicinitatem & Rheni inundationem, habuerit paludes & lacus am-
plissimos, praesertim cum sit terra plana, & nullus ibi inueniatur uel mons uel collis: hodie uero quando est po-
pulosissima & multis egregijs adornata urbibus, omnia loca sic sunt congestis aggeribus septa & munita, id
quod proprijs conspexi oculis, ut nō facile & sine magna uolentia uel mare uel Rhenus terram stagnare possint.
Est quidem terra etiamnum hodie paludinosā, sed plurimum pascuosa & pinguis, & propterea pecoribus sagi-
nandis longē accommodatior quā frumento colendo.

Germania. Cap. III.

Germania hinc ripis eius usque ad Al-
pes, à meridie ipsis Alpibus, ab orien-
te Sarmaticarū confinio gentiū, quā
septentrionē spectat, oceanico litro-
re obducta est, Qui habitant, a immanes sunt a-
nimis atq; corporibus, & ad insitam feritatē ua-
ste utraq; exercent, bellando animos, corpora
ad consuetudines laborum. b Maximo frigore
nudi agunt antequam puberes sint, & longissi-
ma apud eos pueritia est. Viri sagis uelantur,
aut libris arborum, quamuis saeva hyeme nan-
di non patientia tantum illis, studium etiam est.
30 Bella cum finitimis gerunt, causas eorum ex li-
bidine accerfunt; neque imperitandi prolatan-
diq; quae possident, nam c ne illa quidem enixe
colunt, sed ut circa ipsos, quae iacent, uasta sint.
d Ius in uiribus habent adeo, ut ne latrocinij qui-
dem pudeat, tantum hospitibus boni, mitesq;
supplicibus: uictu ita asperi incultiq;, ut cruda
etiam carne uescantur, aut recenti, aut cum ri-

liter peitam subiugare nunquam potuerunt, imò Germania tandem Romam ipsam orbis dominatricem expu-
gnauit, abstulitq; illi imperij dignitatem. b **C** Maximo frigore.) Non dubium quin Germani olim alios
40 quā hodie habuerint mores, & ad labores ferendos patientiores fuerint. Sed posteaquā cum exteris nationibus
comercia habere coeperunt, molliores facti sunt, admittentes paulatim luxum earum in uictu & amictu: abiece-
runt saga & arborum libros, locoq; eorum optimis induuntur pannis, sed non sine rei familiaris dispendio, quod
malum cacodemon per bella illa perpetua inuexit. Nandi studium iam elanguit, praesertim hyeme, nec temere iu-
uentus se mittit in aquas nisi uoluptatis gratia, & ad excutiendos aestiuos calores. c **C** Ne illa quidem enixe
colunt.) Cum Germania hodie sit populosissima, nullus ager iacet incultus, nisi qui suapte natura proferendis
fructibus non est idoneus. Crescit uinum in superiore Germania apud omnes fluuios insignes, nempe apud Rhe-
num, Danubium, Mosellam, Neccarum, & Mogonum, quem alij Menum uocant, & Mela Moenim, idq; in mul-
tis locis tam precipuum est, ut optimo Gallico uino non sit inferius. d **C** Ius in uiribus habent.) Hoc est,
qui calumnia aut iniuria affectus fuit, cum lacescente armis periculū facere satagit, ut tentaret cui iustitia fauere
uellet. Latrocinia quoq; apud eos nullam habebant infamiam, ut scribit Cæsar Cōment. sexto, quae extra fines

SCHOLIA CAP. III.

De Germaniae nostrae limitibus uariae
sunt inter scriptores opiniones. Sunt enim
qui eam arcere uolunt intra Rheni & Da-
nubij alucos, alij extendunt eam ultra Da-
nubium ad Alpes usque, nec uolunt eam ab
occasu terminari Rheno, cum bona pars
Germanicē loquatur, et Germanorū prin-
cipum imperio pareat ultra Rhenum. A
septentrione omnes extendunt eam usq; ad
oceanum: ab oriente quidam claudunt eam
confinio Sarmaticarum gentium, alij Istula
fluuiio. a **C** Immanes sunt animis.)
Sunt qui addunt, feroes, feri, ab humanita-
te alieni, & alia similia nomina, indigenas
metientes secundum solum, quod olim dice-
bant esse asperum, incultū, squalidum, ne-
morosum, & tristi caelo subiectum. Sed hi
talia scripserunt de Germania & habitato-
ribus eius, qui Germaniam nunquā ingressi
erant, nec unquam uiderant. Scio Germaniam
male audisse apud Romanos, quod
domitis reliquis gentibus, illam saepe crude-

cuiusq; ciuitatis fiebant, quin magis ea uenientis exercendæ ac desidiæ minuendæ causa fieri prædicabant. Interim tamen hostibus blandos sese exhibuerunt, et quisq; pro fortuna apparatus epulis hospites humaniter excipiebat. Cæterum crudæ carnis esus hodie abolitus est, nisi quod apud Saxones quidam adhuc uescuntur suillis carnis salitis, præsertim lardo. e ¶

(Ma nibus subigendo.) Caro frigore rigens, cum adhuc est sub pecudis pelle, macerari à quibusdam solet manibus pedibusq; & redigi in molliciem. f ¶ (Multis impedita fluminibus.) Non impeditur Germania fluminibus, sed plurimū adiuuatur, multumq; cōmoditatis per ea suscipit: quæ enim in aliqua regione non inueniuntur, beneficio fluminum aliunde illuc transmittuntur, ut sunt ligna fabrilia, quæ in magna copia ex Nigra sylua per uarios amnes magnis fascibus & ratibus educuntur in Rhenum, ac deinde toti tractui Rheni communicantur. Quin ex agro Basiliensi per fluuium Byrsam adducuntur procerissimæ abietes, & in oceanum ipsum pro malis maximarū nauium destinantur. Quantum aris, præsertim ferri, ex Bauariæ partibus per parua flumina in Danubium hebdomadatim mittantur, sciunt hi qui Ratissone egerunt. Neccarus præter ligna igni destinata aut ædificijs apta, nihil mittit. Mogonus & Rhenus à Francofordia usq; ad oceanum mercibus & uinis ferendis potissimum inseruit. Nec dubito quin Amisus apud Frisones, Vuesera, Albis, Sueuus et Odera omnes insignes & magni apud Saxones amnes, præter optimā piscationem plurimis inhabitantiū quoq; inseruiant cōmoditatibus.

g ¶ (Multis montibus aspera.) Habet superior Germania plurimos montes, sed non infœcundos, exceptis Alpibus, quæ tamen & ipsæ subtus pascuosissimæ sunt, candentibus cacuminibus earum perpetua niue. Montes Nigræ syluæ abundant pulcherrimis abielibus, ex quibus immensa uis trahitur picis, & quidam pagi sola picis collectione uisum sibi parant. Limites tamen horum montium optima proferrunt uina, id quod plurimæ testantur regiones, potissimum Brisgoia & Hegoia. Non igitur obsunt Germaniæ, sed plurimum profunt montes, qui præter alias multas utilitates infinita quoq; protrudunt flumina, ad multos usus habitatoribus accōmoda. Numerari uix queunt amnes qui ex Alpibus & Nigra sylua scaturiunt, & in diuersas orbis partes cursum destinant.

h ¶ (Magna ex parte syluis ac paludibus inuia.) Talis fuit olim Germania, potissimū circa Rheni ostia, ubi & usq; in hunc diem terra inuenitur paludifosa: syluæ aut sunt excisæ præter reliquias aliquas, quæ necessarie sunt pro hominum usibus. In superiori tamen Germania multæ inueniuntur syluæ, præsertim Nigra sylua, quam aiunt initium esse Hercyniæ, Ottonica sylua, et Bohemiæ sylua, quæ hominibus pro maiori sui parte usui esse nequeunt, sed tamen hodie peruiæ sunt omnes, & ubiq; inueniuntur hominum domicilia, qui cum pecoribus suis à reliquis hominibus sequestrati, priuatam frē in syluis agunt uitam. Paludes nullas aut raras habet superior Germania, quicquid dicat Tacitus, qui in hunc modum scribit: Terra etsi aliquanto specie differt, in uniuersum tamen aut syluis horrida, aut paludibus fœda, humidior quā Gallias, uentosior quā Noricū & Pannoniam aspicit, satis ferax, frugiferarum arborum impatiens, pecorum fœcunda, sed plerunq; improcera. Hæc Tacitus de Germania scripsit. Quid queso diceret, si hodie uideret Germaniam & fœcunditatem eius, præsertim superiorem? i ¶ (Suesia.) Hanc Suetiam esse putant, quæ paret regi Daciæ. Mesiā uero interpretantur Misniam, Turingiæ conterminam: sed num illa sit paludifosa, mihi non constat. Porro quæ sit palus Mesiagi, certò sciri nequit, cum uocabulum istud hodie omnino sit obsoletum.

k ¶ (Hercynia.) Vocant Germani picem hartz, & hinc picifera nemora appellantur hartzwald, à quo uernaculo nomine deductum putant uocabulum Hercyniæ. Hæc sylua olim per uniuersam extensa fuit Germaniam, sed pro maiori parte hodie excisa est, reliquias apud multas gentes manentibus, eisdemq; multis priuatis denominatis uocabulis. Incipit prope Basileam itinere duarū horarum, extenditurq; pars illa in arcton itinere quatuor dierū usq; ad oppidum Pfortzen, Iohannis Reuchlini trium linguarū apud Germanos parentis natalē locum, adornaturq; pulcherrimis abiegnis & pineis arboribus, à quarum abundantia Nigra uocatur sylua, intra quam & Danubius exordium sumit, ut in Solino indicauimus. Occupat hæc Nigra sylua altissimos montes, præsertim ea parte qua in occasum patet, ut frē duarum horarū iter insumendum sit, donec eorū iuga obtineas, quacunq; huius lateris parte eos accesseris, apud Eriburgū, aut è regione Argentorati. Ab ortu uero ea accliuas sensim remittitur, et in planitiē abit. Fluunt ex his montibus infiniti firmè riuī & torrentes, sed qui aliquando plurimum inundant, & aliquotius amnes, etiam præter Danubium & Neccarum. Ceterum relicta hac Hercyniæ syluæ parte, si transieris ultra & perueneris

Montiū altissimi¹ Taurus & Rhetico, nisi quorum nomina uix est eloqui ore Romano. Animum in alias gentes exeuntium^m Danubius & Rhodanus, in Rhenum Moenis & Lupia, in oceanumⁿ Amisius, Visurgis & Albis, clarissimi; super Albim^o Codanus ingens sinus magnis paruisq; insulis refertus est. ^p Acre mare, quod gremio littorum accipitur, nusquam late patet, nec usquam mari simile, uerum aquis passim interfluentibus ac sæpe transgressis, uagum atq; diffusum^q facie annium spargitur: quæ littora attingit, ripis contentū insularum non longe distantibus, ut ubiq; penè tantundem, ut angustum, & par freto, curuansq; subinde se lōgo supercilio inflexum est. In eo sunt Cimbri & Theutoni, ultra^r ultimi Germaniæ Hermiones.

et perueneris ad Heidelbergum, oppidum clarū et Palatini principis electoris residentia, et publici gymnasij frequenti studio, iterū prodit se hæc sylua, appellaturq; ibi Ottonica sylua, uel ut alijs placet, deserta sylua, Germanicè der Odenuwald: uocant enim Germani id quod est desertū et squalidum, oed: tametsi hæc syluæ pars hodie nõ destituatur cultoribus et habitatoribus, sed adornatur oppidis aliquot, ut sunt Amerbachii, Mosbachii, Erpachii, Eberbachii, et multis alijs locis. Si hinc ultra processeris, traiecerisq; Mogonum, reperies apud Francones et alias quasdam huius syluæ insignes reliquias, quas hodie Speßhart uocant, ac deinde interposita magna planicie offert sese Thuringiæ sylua, quæ in hunc

usq; diem priscum Hercyniæ retinet uocabulū, nam uocatur Hartzwald, hoc est, picis sylua. Omitto hic Bohemiæ syluā, quæ ad Sarmatiā usq; procurrit, et inde per Poloniam usq; ad Tanaim, ut non perperam hic Mela dixerit, Hercyniam dierū sexaginta occupare iter. **l** (Taurus et Rhetico.) Meminit et Solinus cap. 22.

²⁰ huius montis Tauri, ubi de ortu Danubij sic scribit: Ister Germanicis iugis oritur, effusus monte qui in Tauricos Gallie spectat. Plinius tamen, ex quo Solinus sua traxit, sic habet: Danubius ortus Germaniæ iugis montis Arnohe, ex aduerso Taurici Gallie oppidi. Tauricum aut oppidum est à Tauro monte, quicumq; tandem is sit. De Rheticone monte nõ est dubium quin is sit qui est ad orientem Curie metropolis Rheticorum: et cum Mela illi Taurū adiungat, suspicio subit, illum ipsum esse montē unde Taurus fluuius scaturit, qui uernacula lingua Thur uocatur, nasciturq; haud procul supra Brigantini lacum, unde et bona Heluetiorum pars uocatur Thurgœuu. Hanc regionē Plinius annumerat Gallie transalpinae, quando scribit Danubiū oriri ex aduerso Taurici Gallie oppidi. Pro his diligenter considerandis, mittimus te lector ad descriptionem Rhetie et Heluetie à nobis euulgatam. **m** (Danubius et Rhodanus.) Danubius ex Germania in Pannoniam, ac inde in Moesiam et Vualachiam labitur, ut in Solino ostendimus. Rhodanus uero ex Alpium iugis lapsus, per Sabaudiam et Delphinatum in mare mediterraneum ruit. Porro Rhenus Moenim et Lupiam excipit: Moenis per Franconiam fluit, et apud Moguntiam Rheno miscetur. Quis uero sit Lupia, ignoratur: coniectura tamen est illum esse Neccarum, cuius fons haud procul à Danubij fontibus abest, cum alius magnus fluuius in superiori Germania præter supra enumeratos nõ exoneretur in Rhenum. Sunt tamen ex priscis autoribus qui Lupiam in Saxonia ponunt, sed quem Visurgis, non Rhenus deuorat, et cum eo in oceanum desertur, et hi plurimum dissentiant à Mela.

³⁰ **n** (Amisius.) Hunc alij Amasium uocant, et uernacula lingua uocatur Ems: oritur aut in Vuestphalia, et desertur per Frisiam in mare. Visurgis uero quem et Vueseram uocant, ex sylua quam supra Speßhart uocari diximus, ducit originem, percurrentesq; Brunswicensem ducatū, haud procul à Bremensibus ruit in mare. Porro Albis prima stillicidia in Bohemiæ montibus recipiens, et Saxoniā percurrens, alluensq; multas claras urbes, tandem prope Hamburgum ingreditur mare. Sueuum, Oderam et Istulam Mela omittit. **o** (Codanus ingens sinus.) Sic uocat Mela multiplex et uarium illud mare, quod ambit et ingreditur Daltiam, Suetiam, Noruegiam, Gothiam, Scandinauiam et reliquas septentrionis insulas, de quibus infra capite sexto.

⁴⁰ **p** (Acre mare.) Sic uocatur propter sæuitiam suam, etiamsi iustum mare non sit, sed magis lacus similitudinem præ se ferat, unde et Germanicè uocatur der Meringsee, id est, stagnum halecum. **q** (Facie annium.) Id est, in riuos instar fluuiorum attenuatur. **r** (Ultimi Hermiones.) Cum Hermiones putentur esse Pomerani, non sunt ultimi Germaniæ populi, quandoquidem ulteriores sint Pruteni, apud quos lingua Germanica adhuc inuenitur.

SCHOLIA CAPITIS III.

Sicut hodie alia Germaniæ est facies quàm olim tempore Mela fuerit, ita quoq; Sarmatia nostro æuo longè populosior est et magis culta quàm unquam fuerit. Quot enim solida regna intra mille annos in ea consurrexerunt? Vngaria quæ multis annis peregrinarū gentium sedes et latibulum fuit, temporibus Henrici primi, quem

sanctum uocant, hoc est, anno ab hinc quingentesimo in regnum ascendit, idque sub Stephano Christo primū ex regibus initiato. Anno Christi 1086. sub Henrico quinto Vratislaus dux Bohemiae factus est rex, ad ditaeque sunt coronae Bohemiae Slesia, Moravia atque Lusnata. Circa annū Christi 980. sub Ottone secundo, Polonia ab Adelberto episcopo Pragensi ad fidem Christi conuersa, ex ducatu facta est regnum. Eisdem ferè temporibus Lithuania et Russia consurre-

xerunt in ducatus. Ultra has regiones sunt Moscouita, Tuuertzenses, Rezenses, apud quos oritur Tanais, Rozanskenses, et alij multi populi qui occuparunt latissimam illam regionem, olim hominibus uacua.

C Visula.) Quidam uocant hunc fluuium Vistulam, alij Istulam, et determinat Pomeraniam à Prutenia, quam alij uocant Boruschiam, alij Prusiam, quam regionem Fratres Theutonici à Ptolemaida terre sanctae per Soldanum expulsi, obtinuerunt circa annum Christi 1230. sub Friderico secundo. Porro omnes iam enumeratae regiones, olim una fuerunt Sarmatia, quae extendebatur in meridie usque ad Danubium, ut hic Mela scribit, destituta urbibus: hodie uero magnis et egregijs adornatur ciuitatibus, quales sunt Buda in Ungaria, Cracouia in Polonia, Vilna in Lithuania, Mosca in Moscouia, Riga in Liuania, Leopoldis in Rutenia, praeter alia insignia et celebra oppida, ubi Sarmatae statas habent sedes. Abiecerunt et feroces illos ritus, quorum hic Pomponius meminit, nisi quod Christiani cum Tartaris et Turcis uicinis gentibus perpetua gerunt bella. Apud Tartaros, qui et ipsi pro parte Sarmatae sunt, reliquiae multae Scythicorum morum adhuc inueniuntur: uagantur enim nullas certas habentes sedes: uictum habent immundissimū, nam mensas non mantilibus operiunt, manutergijs non utuntur, manus non lauant, nec corpus nec uestimenta. Quidam eorum panem non edunt neque conficiunt, similiter neque olera neque legumina, sed tantummodo omnium animalium carnes, canum etiam et cattorum, equorum ac granatiusculorum murium quos rattos dicimus. Captorum inimicorum corpora ad crudelitatem suam ostendam et uindicandi desiderium ad ignem quandoque assunt, et ubi plurimi comesturi conuenere, dentibus luporum instar dilaniant atque absunt, eorum sanguinem etiam ad hoc prius collectum crateris infusum epotant. Lac iuuentinum aliis ipsis potus est. Vinum apud eos non nascitur, aduectum sicut caeteri homines audacissime bibunt. Scelus magnum habetur, si cibi aliquid aut potus perire permittitur, ideoque ossa nisi medulla prius excepta sit, canibus nequaquam proiciunt. Nullum animal ex nimia tenacitate comedunt integrum et sanum, sed quando mutilatum fuerit, coeperitque iam aut senectute, aut aliqua alia pernicie languescere. Vestitum tam uiri quam mulieres ferè uno induuntur. Viri mitris caput obtegunt non multum profundis, obtusis antè, retro caudatis, unius palmae longitudine, parique latitudine, quae ut capiti adhereant, et ne à uento deturbentur, iuxta aures insutas fascias habent, quibus sub mento connectantur. Foeminae coniugatae canistro quodam rotundo teguntur, unius pedis et semis longitudine, in summitate instar dolij plano, diuersicolori serico, aut pictis pauonum plumis circumornato. Tunicae portant miro modo formatae: fissura earum in sinistro latere, à quo induuntur et exuuntur: nodulos quatuor aut quinque habet quibus clauditur. Vestimenta quae in aestate gerunt, nigra sunt communiter omnia, quae in hyeme pluuiosisque temporibus, alba, nec infra genua descendunt. In pelliceis uestibus quibus utuntur, pilos non occultant et carni applicant ut nos, sed corium: pilos propter decorem uidendos praebent. Bellum initari brachia quae nulla habent, quidam ferreis laminis circumdant, corrigijs quibusdam concatenatis, quidam multiplicato corio quo etiam caput muniunt: enses habent brachiali longitudine. Equites sunt agiles sagittandi que scientissimi, sine stipendio militant. Gens in praelijs et rebus gerendis solers, et ad omnia momenta rerum imperiumque obeundum praestit. Duces et principes bellum non intrant, sed procul stantes suos acclamant, hortanturque, et quid facto opus sit diligenter prospiciunt: liberos, uxores, et aliquando hominum imagines equis impositas exercitui addunt, ut maior ac hosti terribilior magis appareat: nec fuga turpis, si conducibilis sit aut necessaria. Turmatim pugnam capeunt, turmatim fugiunt, uulnifico sagittarum iactu sequente à tergo hostem conficientes: inde pugnantium paucitatem conspicati, subito in pugnam redeunt, homines equosque sagittis uulnerant, occidunt, ac tum maxime uincunt quum uicti creduntur. Quum regionem aliquam inuadere ueniunt, diuerso exercitu ab omni parte inuadunt, ut eis occurrere non possit, ac nemo incolarum effugere: ita uictoriam semper in manibus habent, illa superbissime uiuunt, capto nulli parcentes, non pueris nec mulieribus nec senibus, omnes promiscue occidunt, praeter artifices

Sarmatia. Cap. iiii.

Armatia intus quam ad mare latior, ab his quae sequitur a Visula amne discretura, qua retro abit, usque ad Istrum flumē immittit, gens habitu armisque Parthice proxima: uerum ut caeli asperioris, ita ingenij: non se urbibus tenet, & ne statis quidem sedibus, ut inuita uere pabula, ut cedens & sequens hostis exigit, ita res opesque secum trahens: semper castra habitat, bellatrix, libera, indomi-

Delon.) Idem scribit & aliquanto clarius Solinus cap. 26. *c* ¶ Mare Caspium.) Retulimus in Solino capite 27. diuersam uetustorum scriptorum de Caspio mari sententiam. *f* ¶ Contra os.) Hoc est, in opposito littore ingredientis aluci est Hyrcanus sinus, ab occasu Caspius, & ab ortu Scythicus. *g* ¶ Omne atrox.) Idem scribit Solinus cap. 27. Meminit & Nomadum cap. 25. Amazonum uero mentionem facit 27. capite, ubi & de Albanis scribit. Meminit et Mela Nomadum supra lib. 2. cap. 1. *h* ¶ Araxes.) Hic fluiuius & Euphrates ex eodem Armenia maioris oriuntur monte, quem Ptolemæus Perriarden uocat, alij autem aliter appellant. Cyrus ab occidente in orientem fluit, recepitq; Cambyse, quæ Ptolemæus Thyram uocat, mare ingreditur Caspium. Iaxartes uero & Oxos ab oriente in occasum deuiuantur, donec memorato misceantur mari. Habes utriusq; fluminis cursum pictum in figura Asiae, quam Solino in fine sui operis adiecimus. Habes & capite 27. eiusdem. Apud Ptolemæum uero tabula Asiae septima inuenies mirum Oxi cursum.

i ¶ Tigres.) Huius animalis naturam inuenies quoque descriptam in Solino capite 27. in textu & scholijs.

k ¶ Ultra Caspium sinu.) Mirum est quomodo ambigere illi potuerint, num

iectam non declinet statim undam, sed ultra quam canalem habet, euehat, plus iugeris spatio sublimis, & aquis pendentibus semetipsum sine alueo ferens, deinde ubi incuruus arcuatoq; amne descendit, fit tranquillus, iterumq; per campos tacitus & uix fluens in id littus elabitur. Cyrus & Cambyfes ex radicibus Coraxici montis uicinis editi, & in diuersa abeunt, perq; Iberas & Hyrcanos diu & multum distantibus alueis defluunt; post non longè à mari eodem lacu accepti in Hyrcanum sinum uno ore perueniunt. Iaxartes & Oxos per deserta Scythiæ ex Sogdianorum regionibus in Scythicum exeunt, ille suo fonte grandis, hic in cursu aliorum grandior, et aliquandiu ad occasum ab oriente currens, iuxta Da- 40 has primum inflectitur, cursuq; ad septentrionem conuerso inter Amardos & Pacificas os aperit. Syluæ alia quoq; dira animalia, uerū & Tigres ferunt utiq; Hyrcaniæ sæturum ferarum genus, & usq; eo pernix, ut illis longè quoq; progressum equitem consequi, nec tantū semel, sed aliquoties etiam cursu unde cœperit subinde repetito, solitū & facile sit. Causa ex eo est, quod ubi ille interceptos earum catulos citus cœpit auertere, rabiem appropinquantium frustraturus, astu unum de pluribus omittit, hæ proiecctum accipiunt, & ad cubilia sua referunt, rursumq; et sapius remeant, atq; idem efficiunt, donec ad frequentiora quam adire audeant, profugus raptor euadat. *k* Ultra Caspium sinum quidnam esset, ambiguum aliquandiu fuit, idem ne oceanus, an tellus infesta frigoribus sine ambitu, ac sine

terioribus, morēque eum diu, & donec uitio gentium temperatus est, seruasse referunt. Habitant lucos syluasq;, & ubi eos uiuendi satietas magisq; tædium cepit, hilares redimiti fertis semetipsos in pelagus ex certa rupe præcipites dant; id eis funus eximiū est. *c* Mare Caspium ut angusto, ita longo etiam freto primum terras quasi fluuius irrumpit, atq; ubi recto alueo influxit, in tres sinus diffundit, *f* cōtra os ipsum in Hyrcanum, ad sinistram in Scythicum, ad dextram in eum quæ proprie & totius nomine Caspium appellant; *g* omne atrox, sæuum, sine portibus, procellis undiq; expositum, ac belluis magis quam cætera refertum, & ideo minus nauigabile. Ad introeuntium dextram Scythæ Nomades freti littoribus insident. Intus sunt ad Caspium sinu Caspij & Amazones, sed quas Sauromatidas appellant; ad Hyrcanū Albani & Moschi et Hyrcani; in Scythico Amardi & Pacifici, etiam ad fretum Derbices. Multi in eo 20 sinu magni paruiq; amnes fluunt, sed qui famam habent, ex Ceraunijs montibus uno alueo descendit, duobus exit in Caspium *h* Araxes, Tauri latere demissus; quoad campos Armeniae secatur, labitur placidus & silens, neq; in utram partem eat, quanquam intuearis, manifestū; cum in asperiora deuenit, hinc atque illinc rupibus pressus, & quanto angustior, tanto magis pernix, frangit se subinde ad opposita cauitū, atq; ob id ingenti cum murmure, sonansq; deuoluit, 30 adeo citus, ut quæ ex præcipiti casurus est, in sub

fine proiecta. Sed præter Physicos Homerum que, qui uniuersum orbem mari circumfusum esse dixerunt, Cornelius Nepos, ut recentior auctoritate, sic certior tradit: testem autem rei Q. Metellum Celerem adiicit, eumque ita retulisse commemorat: cum Gallis proconsul præesset, Indos quosdam à rege Sueuorum dono sibi datos: unde in eas terras deuenissent requirendo, cognosse uel tempestatum ex Indicis æquoribus abreptos, emensosque quæ intererant, tandem in Germaniæ littora exiisse. Restat ergo pelagus: sed reliqua lateris eiusdem assiduo gelu durantur, & ideo deserta sunt,

modo igitur refruntur Indi appulisse ad littora Germaniæ, et excepti à rege Sueuorum? Dicendum, Sueuos olim sedem habuisse in inferiori Germania iuxta Albim fluum, ubi & tres electissimæ legiones à Sueuis refruntur occisæ, quas Augustus Imperator cum duce Varo Quintilio ad subigendam Germaniam miserat. Hæc clades à Sueuis illata, in tantum mœrorem Cæsarem cõiecit, ut insanientis more caput illideret parietibus, dicens: Redde Quintili legiones. Porro Ptolemaus locat Sueuos inter Amasum & Visurgim fluuios. m. (Assiduo gelu.) Si assiduo gelu durantur littora maris septentrionalis, quomodo ex Indicis æquoribus poterat tempestas Indos proijcere usque ad littora Germaniæ? Si respondes, Melam hic scribere, reliqua lateris eiusdem assiduo gelu durari, non totum, ubi est hoc quod supra eodem capite scribit, Hyperboreos extendi usque ad cardinem syderum? Id si uerum est, quod & uerum credo, terram scilicet procurrere à fontibus Tanais usque ad interiora aquilonis, sed propter intolerabilem rigorem non habitari aut ægerrimè habitari, quomodo potuerunt Indi uel tempestatis ex India adigi in Germaniam, cum tantum terræ obstaculum nauis motum impedire potuerit, ut taceam omnia in illo aquilonis angulo frigore rigescere?

Hispaniæ & septentrionis insulæ.

Caput VI.

30 **H**is oris, quas angulo Bæticæ hucusque perstrinximus, multæ ignobiles insulæ, et sine nominibus etiam adiacent: sed earum quas præterire non libeat, Gades fretum attingit, eaque à continenti angusto spatio, & ueluti flumine abscissa, quæ terris propior est penè rectam ripam agit: quæ oceanum spectat duobus promontorijs euecta in altum, medium littus abducit, & fert in altero cornu eiusdem nominis urbem opulentam, in altero templum Aegyptij Herculis, cõditoribus, religione, uetustate, opibus illustre. Tyrij condidit. Cur sanctum sit, ossa eius ibi sita efficiunt. Annorum quis manet numerus? ab Iliacæ tempestate principia sunt. Opes tẽpus aluit. In Lusitania Erythia, quam Geryone habitam accepimus, aliæque sine certis nominibus adè agri fertiles, ut cum semel sata frumenta sint, subindè recidiuis seminibus segetem nouantibus, septem minimũ, interim plures etiam messes ferant. In Celticis aliquot sunt, quas (quia plura

terra esset ultra mare Caspium, qui ipsum in tres sinus distinxerunt, & undique flumina in ipsum corruare dixerunt. Sed à Physicis deprehensum tandem, terram claudi oceano non seipsa aut sinu aliquo, quin magis ipsa pro media sua sphaera ambiunt & circuncingitur mari, id quod multis experimentis iam cognitum est, etiam si ab aquilone nauigio circũiri ob nimia frigora nequeat.

l. (A rege Sueuorũ.) Sed ubi sunt Sueui mari expositi, ut errantes in mari ad eorum appellat littora? Nonne Sueuia superioris Germaniæ tenet regiones, uicinior mari Adriatico quàm septentrionali? Quo-

SCHOLIA CAP. VI.

Redit hic Melam ad Bæticam, cuius supra oras descripsit, ut ostendat quas oceanus ab illa parte habeat insulas, et primum describit Gaditanam insulam, paruum quidem, quippe quæ 12. millia pass. habet in longitudine, in latitudine aut tria millia, sed uirorum dignitate excellenti, in qua equestris ordinis Gaditanos quingentos in uno censu numeratos aliquando fuisse compertum est, in uno atque per exiguo oppido, quod Gadeũ uocabatur. In hoc oppido erat templum Herculis Aegyptij, aut secundum alios Herculis Tyrij, in quo quidam columnas illas esse existimant, quæ Herculis columnæ nuncupantur, factæ ex ere cubitorum octo.

a. (Angusto spatio.) Spatium illud dicit Plinius esse 700. pedum.

b. (Quam Geryone.) Est Geryon nomen regis Hispani, qui ob triplex regnum corpore triplicato fertur constituisse, quem Hercules interfecit, eiusque boues abstulit. Præfuit autem tribus insulis. c. (Septem minimum.) Sensus est, tanta est harum insularum fertilitas, ut in septimum usque

messē una satto duret, recidiuis seminibus segetē continuo nouantibus. **d** **C** Casiterides.) Est Græcis κασιτερες plumbum, hinc decem insulæ in quibus plumbū candidum effoditur, uocantur Casiterides.

e **C** Gallicenas.) Hæ uidentur esse eadem quæ Druidæ, quarum supra capite secundo huius libri meminimus: dictæ Gallicenæ, quod cecinerint, hoc est, uaticinatæ fuerint, superstitionibusq; occupatæ, Magica arte incurabilibus medelam cōtulerint. Porro futura nemini explicarunt, nisi his qui ad nauigauerunt, & alia gratia non uenerunt quàm ut futura discerent.

f **C** Britannia.) Hæc hodie est Anglia, de qua proprium caput, trigessimum scilicet quintum, habes in Solino unā cum pictura insulæ & scholijs. Hanc tempore Mela clausam & incognitam, principum maximus, Romanorum scilicet Imperator aperuit. Quis uero ille Imperator fuerit incertum est, cum Mela nomen eius non explicet. Coniectura quidā ducuntur Claudii illum fuisse, qui & Orchades imperio adiecit, autore Eusebio. Cæterū quomodo Britannia Germaniam Galliamq; prospiciat, uidere licet supra libro primo capite tertio.

g **C** Triquetra.) Triquetrae figuræ est Anglia, si ab ea reseruaueris Scotiā, alioquin nescio quomodo tota insula ob Scotiæ in orientem exporrectionē, triquetram habitura sit figuram, Siciliæq; trinacris similitudinem. **h** **C** Fert nemora.) Inter nemora Britannicæ celebratur pretiosissimū Calydonia, & inter flumina primatum habent Tamesis, qui Londinum præterfluit, & Tueda, qui Scotiam ab Anglia diuidit. Regnariam multo tēpore habuit duo, quæ nemini non sunt nota. **i** **C** Inculti omnes.) At hodie cultissimi sunt omnes, præsertim Angliæ habitatores, deinde & opulenti, quippe qui mercimonijs maximè sunt dediti, & copiam exhibent nobilis panni.

k **C** Corpora infecti.) Inficiebant se Britanni herba glasto, de qua in Solino capite 35. in fine. **l** **C** Couinos uocant.) Est couinus rheda & uehiculi genus, cui olim falces longas adhibebant, quibus quicquid obuium ueniebat transfigebatur uel mutilum reddebatur. **m** **C** Iuerna.) Hæc est Hybernia, de qua & capite 35. in Solino

bo abundant) uno omnes nomine ^d Cassiterides appellant. Sena in Britannico mari Offimicis aduersa littoribus, Gallici numinis oraculo insignis est, cuius antistites perpetua uirginitate sanctæ, numero nouem esse traduntur: ^e Gallicenas uocant, putantq; ingenijs singularibus præditas, maria ac uentos cōcitare carminibus, scq; in quæ uelint animalia uertere, sanare quæ apud alios insanabilia sunt, scire uentura & prædicare, sed non nisi dedita nauigantibus, et in id tantum, ut se consulerent, profectis. Britannia qualis sit, qualesq; progeneret, mox certiora & magis explorata dicentur; quippe tamdiu clausam aperit ecce principum maximus, nec indomitaram modò ante se, uerum ignotarū quoq; gentium uictor, qui propriarum rerum fidem ut bello affectauit, ita triumpho declaraturus portat. Cæterum ut adhuc habuimus, inter septentrionem occidentemq; profecta grandiangulo Rheni ostia prospicit, deinde obliqua retro latera abstrahit, altero Galliam, altero Germaniam spectans, tum rursus perpetuo margine directi littoris ab tergo abducta, iterum se in diuersos angulos cuneat ^g triquetra, et Siciliæ maximè similis, plana, ingens, fœcunda, uerum ijs quæ pecora quàm homines benignius alant, ^h Fert nemora, saltus, ac prægrandia flumina alternis motibus modò in pelagus, modò retro fluentia, & quædam gemmas margaritasq; generantia. Fert populos regesq; populorum, sed ⁱ sunt inculti omnes, atq; ut longius à continenti absunt, ita aliarum opum ignari magis, tantum pecore ac finibus dices, incertum ob decorem, an quid aliud ultro ^k corpora infecti, Causas autem & bella cōtrahunt, ac sic frequenter inuicem infestant, maximè imperitandi cupidine, studioq; ea prolatandi quæ possident. Dimicant non equitatu modò aut pedite, uerū & bigis & curribus Gallicè armati. ^l Couinos uocant, quorum falcatis axibus utuntur. Supra Britanniam ^m Iuerna est penè par spatio, sed utrinq; equalis, tractu littorū oblonga, cœli ad maturanda semina iniqui, uerum adeò luxuriosa herbis nō latis modo, sed etiam dulcibus, ut se exigua parte diei pecora impleant, & nisi pabulo prohibeantur, diutius pasta dissiliant. Cultores eius inconditi sunt, et omnium uirtutum ignari, magis quàm aliæ gentes, aliquatenus tamē gnari, pietatis admodum expertes, Triginta sunt Orchades, angustis inter se diductæ spatijs. Septem ⁿ Hemodes

10 ⁿHemodes cōtra Germaniam proiectæ, in illo
 sinu quem Codanum diximus. Ex ijs Codano
 nia, quam adhuc Theutoni tenent, ut magnitu
 dine aliàs, ita fœcunditate antestatur. Quæ Sar
 matis aduersa sunt, ob alternos accessus recel
 susq; pelagi, & quod ° spatia quis distant, modo
 operiuntur undis, modo nuda sunt, aliàs insu
 20 læ uidentur, aliàs una & continens terra. In his
 esse Oonas, qui ouis auium palustris, & auenis
 tantum alant; esse equinis pedibus Hippopo
 das, et Satmalos, quibus magnæ aures, et ad am
 biendum corpus omne patulæ, nudis alioqui
 pro ueste sint, præterq; quod fabulis traditur,
 autores etiam quos sequi non pigeat, inuenio.
 P Thule Belgarum littori apposita est, Graijs et
 nostris celebrata carminibus. In ea quod sol
 longè occasurus exurgit, breues utique noctes
 sunt, sed per hyemem sicut alibi obscuræ, æstate
 lucidæ, quod per id tēpus iam se altius euehens,
 30 quanquam ipse non cernat, uicino tamen splen
 dore proxima illustrat; per solstitium uero nul
 le, quod tum iam manifestior nō fulgorem mo
 do, sed sui quoque partem maximam ostentat.
 q Talga in Caspio mari sine cultu fertilis, omni
 fruge ac fructibus abundans; sed uicini populi,
 quæ gignuntur, attingere nefas, & pro sacrile
 gio habent, dijs parata existimantes, dijsq; ser
 uanda. Aliquot & illis oris quas desertas dixi
 mus, æquæ desertæ adiacent, quas sine proprijs
 40 nominibus Scythicas uocant. Ab ijs in Eoum
 recursus inflectitur, inq; oram terræ spectantis
 orientem pertinet. Hæc à Scythico promonto
 rio apposita, primum omnis ob niues inuia est,
 deinde ob immanitatem habitantium inculta.
 Scythæ sunt ^qAndrophagi, & Sagæ distincti re
 gione, quia feris scatet, inhabitabili. Vasta de
 inde iterum loca belluæ infestant, usq; ad mon
 tem mari imminentem nomine Thabin; lon
 gè ab eo Taurus attollitur, Seres intersunt, ge
 nus plenum iustitiæ ex cōmercio quod rebus
 in solitudine relictis absens peragit.

India. Cap. VII.

Otissima India non Eoo tantum ap
 posita pelago, sed & ei quod ad meri
 diem spectans Indicum diximus, &
 hinc Tauri iugis, ab occidente inde
 finita, tantum spatium littoris occupat, quantū
 per ^asexaginta dies noctesq; uelificantibus cur
 sus est. Ita multū à nostris abducta regionibus,

Solino diximus sub literis d, e. Habes ibi
 dem de Orchadibus sub litera l.

n (Hemodes.) Hæ uidentur esse
 insulæ illæ multiplices in Balthico sitæ ma
 ri, quas hodie uocant Selandiam, Fyonam,
 Scaniam, Gothiā, Vindlandiam, Suetiam,
 & Noruegiam, ex quibus Codanonia, id
 est, Scandia uel Scandinauia reliquas ante
 cellit. Meminit autē Mela suprā cap. 4. Co
 dani ingentis septētrionis sinus, qui succinū
 eijcit, de quo in Solino cap. 33. diximus.

o (Spatia quis distant.) Quis pro
 quibus: & est sensus, Sarmaticæ insulæ ob
 maris fluxū refluxumq;, modo faciē habent
 cōtinentis, modo insularum. Quæ autē istæ
 sint insulæ, hodie non est compertum, nisi
 Liuoniam aut Hyperboreorū regionem as
 signare uelis, sed hæ insulæ non sunt. Mela
 tamen recenset Oonas, id est Ouarios: est
 enim Græcis ὄνιον ouum. Hippopodas, qui
 pedes habent equinos. Satmalos, qui alio
 nomine σῖωλονοίτοι appellantur, & au
 res habere dicuntur dependentes usq; ad ta
 los. Verum hæc Græcorum sunt figmenta.

p (Thule.) Hæc est Islandia, de
 qua multa scripsimus in Solino cap. 35. sub
 litera h. q (Talga.) Hanc Ptole
 mæus appellat Talcam. r (Ab ijs in
 Eoum.) Subaudiendū, pelagus: sic enim
 suprā libro primo uocat oceanum orienta
 lem, cuius prima pars inhabitabilis esse per
 hibetur ob niues, & succedens inculta ob
 immanes gentes, humanis carnibus uescen
 tes, et ob serarum syluestriū multitudinem.
 Succedunt his Scythæ, uerūmque desertæ
 cum belluis usq; ad iugū incumbens mari,
 quod Thabin uocant. Sic hoc littus Eoi ma
 ris orientem uersus Plinius describit.

s (Androphagi.) Id est, qui uiros
 deuorant, alio nomine Anthropophagi no
 minati. De Sagis, qui & Sacæ uocantur,
 suprā quoq; diximus, nempe generale illud
 Scytharum esse nomen. Meminit autem et
 Solinus omnium istorū cap. 25. à principio.

SCHOLIA CAP. VII.

De Indiæ patefactione, amplitudine,
 terminis et fertilitate iam multa scripsimus
 in Solino capite 63. ad quæ te lector mitta
 mus, ne eadem bis in eodem uolumine scri
 bere cogamur. a (Sexaginta dies.)
 Plinius minorem assignat numerum, qui sita

scribit: Complures totam ipsius longitudinem XL. dierum noctiumq; uelifico nauium cursu determinauere. Sed fieri potest ut XL. pro LX. fuerint scripta.

b ¶ Neuter septentrio.) Sensus est, in aliqua parte Indiae nec ursa maior nec minor uideri possunt, usque adeo porrigitur in meridiem, id quod uerum esse poterit de regno Malacha. Vide figuram Asiae quam in fine Solini huic uolumini adiecimus. Incola huius regni semper projiciunt umbram meridianam in meridiem, nisi quando sol fuerit in tropico capricorni aut prope. Habes de septentrionibus quaedam à nobis signata in Solino pag. 140. c ¶ Immanes serpentes.) De his magnis serpentibus scribit quoque Solinus capite 65. facie 132. secundum signaturam nostram.

d ¶ Arundinum fissa internodia.) Plinius: Arundines tantae sunt proceritatis, ut singula internodia aluco nauigabili ternos interdum homines ferant. Porro de moribus Indorum multa scripsimus in Solino memorato capite, pagina 130.

e ¶ Annis aut egritudine.) Cum quis aegrotat, familiares eius interimunt eum: nam aiunt illum morbo tabescentem, carnes quoque corrupturum, ideo necant eum dum adhuc uiuit et integer est. Memnit et Solinus in memorato capite pagina 131. huius peruersae consuetudinis. Habes eadem pag. de Nysa et monte Mero, in cuius pede Nysa sita est, et ubi nugantur Liberum patrem natum et educatum, ut materia, id est, argumentum fabulae idoneum Graecis autoribus ingessit: aut error, si ita re ipsa contigisse crediderunt. f ¶ Palibotri.) Populi sic dicti à Palibotra amplissima ciuitate, quam Ptolemaeus uocat Palibotram, ut indicauimus in Solino sub litera e, pag. scilicet 130. Sic à Nysa Nysij populi, qui extenduntur à Gange usque ad Iolida promontorium, ubi maiores sunt et stus q; alibi ubi habitatur. g ¶ Hæmodo.) Alij scribunt Emodo: unde Solinus asserit auspiciari Indiam ab Emodis montibus et Indo flumine, qui Indus postquam prodire coepit unum facit alueum, sed corruantibus plurimis annibus fit maximus, ut etiam Nilo equalis esse à quibusdam dicatur. Hunc ex Paropamisio monte primum nasci

ut in aliqua parte eius^b neuter septentrio appareat, aliterq; quam in alijs oris, umbræ rerum ad meridiem iaceant; cæterum fertilis, et uario genere hominum aliorumq; animalium scatet. Alit formicas non minores maximis canibus, quas more gryphorum aurum penitus egestum, cum summa perniciæ attingentium custodire commemorant. Immanes & serpentes aliqui, ut elephantes morsu atque ambitu corporis afficiant. Tam pinguis alicubi, & tam feracis soli, ut in eo mella frondibus defluant, lanas syluæ ferant;^d arundinum fissa internodia ueluti nauitas binos & quaedam ternos etiam uehant. Culatorum habitus moresq; dissimiles: lino alij uestiuntur aut lanis quas diximus: alij ferarum auiumq; pellibus, pars nudi agunt, pars tantum obscœna uelati, alij humiles paruicq; alij ita proceri & corpore ingentes, ut elephantis etiam & ibi maximis, sicut nos equis, facile atq; habiliter utant. Quidam nullum animal occidere, nulla carne uesci optimum existimant: quosdam tantum pisces alunt, quidam proximos parentesq; priusq; annis aut egritudine in maciem eant, uelut hostias cadunt, cesorumq; uisceribus epulari fas & maxime piuum est: at ubi senectus aut morbus incessit, procul à cæteris abeunt, mortemq; in solitudine nihil anxij expectant. Prudentiores eis quibus ars studiumq; sapientiæ contingit, non expectant eam, sed ingerendo semet ignibus læti & cum gloria accersunt. Urbium quas incolunt (sunt autem plurimæ) Nysa est clarissima & maxima: motium Meros Iouis sacer: famam hinc præcipuam habent, quod in illa genitum, in huius specu Liberum arbitrantur esse nutritum; unde Graecis autoribus ut femori Iouis insutum dicerent, aut materia ingessit, aut error. Oras tenent ab Indo ad Gangem^f Palibotri, à Gange ad Iolida Nysij, ubi magis quam ubi habitetur exæstuat: atra gentes, et quodammodo Aethiopes. Ab Iolide ad Cudum recta sunt litora, timidicq; populi, et marinis opibus affatim dices. Tamos promontorium est quod Taurus attingit: collis, alterius partis angulus, initiumq; lateris ad meridiem uersi. Ganges & Indus amnes: ille multis fontibus in hæmodo Indiae monte conceptus, simul unum alueum fecit, sit omnium maximus, & alicubi latius, quando angustissime fluit, decem millia passuum patens, in septem oras dispergitur. Indus ex monte Paropamisio exortus, & alia quidam flumina admittit, sed

sed clarissima Cophen, Acesinen, Hydaspem, cōceptamq; pluribus alueis undam lato spatio trahit; hinc penè Gangem magnitudine exæquat, post ubi aliquot sæpe magnis flexibus cingit iugum, ingens iterum rectus solidusque descendit, donec ad lævam dextramq; se diducens, ^h duobus ostijs longè distantibus exeat. Ad Tamum insula est ⁱ Chryse, ad Gangē Argyre; altera aurei soli (ita ueteres tradidere) altera argentei, atq; ita ut maximè uideatur, aut ex re nomen, aut ex uocabulo ficta fabula est. Taprobane aut grandis admodum insula, aut prima pars orbis alterius Hipparcho dicitur; sed quia habitatur, nec quisquā circum eam esse traditur, propè uerum est. Contrà inde illa ostia sunt ^k quæ uocant Solis, adeò inhabitabilia, ut ingressos uis circumfusi aëris exanimet confestim, et inter ipsa ostia rara tenet regio, ob estus intolerabiles, alicubi cultoribus egens. Inde ad principia rubri maris pertinet inuia atq; deserta humus, et cinerī magis quàm pulueri similis, idèoque per eam rara & non grandia flumina emanant, quorum Tuberōnem & Arufacem notissima accepimus. Rubrum mare Græci, siue quia eius colōris est, siue quia ibi Erythras regnauit, ^l Ἐρυθρὰν θάλασσαν appellant, procellosum, asperum, mare profundum, & magnorum animalium magis quàm cætera capax; primo recedentis oras æqualiter impellit, & ut non intret interius, aliquantum patens sinus erat. Sed quas ripas inflexerat, bis irrumpit, duosq; iterum sinus aperit; Persicus uocatur ^m dictis regionibus propior, Arabicus ulterior.

Sinus Persicus. Cap. VIII.

Persicus quā mare accipit, utrinq; rectis lateribus grande ostium, quasi ceruice complectitur, deinde terris in omnē partem uastè & æqua portione cedentibus, magno littorū orbe pelagus incingens, reddit formam capitis humani, Arabici & os arctius & latitudo minor est, ^a maior aliquanto recessus, & multò magis longa latera: in it penitus, introrsusq; dum Aegyptum penè & montem Arabiæ Casium attingit, quodam fastigio minus ac minus latus, & quā magis penetrat angustior. Ab ijs quæ diximus ad sinum Persicum, nisi ubi ^b Chelonophagi morantur, deserta sunt. In ipso ^c Carmanij nauigantium dextera positi sine ueste ac fruge, sine pectore ac sedibus, piscium cute se uelant, carne uescuntur, præter capita toto corpore hirsuti. Interiora Gedrosij, dehinc Persæ habitant. Cethis

mum nasci Mela hic asserit, qui Tauri montis pars est, sicut & Emodus atque Imaus. Ganges uero Indo longè maior, incertis secundum quorundam sententiā oritur fontibus, & suscipit decem & nouem amnes, fitq; tantus ut in quibusdam locis stagnum esse uideatur, de quo uide in Solino pagina 129. ^h C Duobus ostijs.) Ptolemæus scribit Indum septem ostijs ingredi mare.

ⁱ C Chryse.) De his insulis nonnihil scripsimus in Solino pagina 131. sub litera f. De Taprobane autè apud eundem habes propriū caput, nempe 66. cum scholijs. ^k C Quæ uocant Solis.) Meminimus huius insule in Solino pagina 144. sub litera e. Habes eodem loco itinerarium ab India usq; ad mare rubrum, nisi quod flumiuorum Tuberōnis & Arufaces nulla fit mentio. Maris rubri descriptionē inuenies cap. 46. ^l C Ἐρυθρὰν θάλασσαν.) Id est, rubrū mare: nō quod aquæ eius sint rubræ, sed ita appareāt ob arenæ ruborē.

^m C Dictis regionibus propior.) Littori scilicet Indico & Carmaniæ, cuius tamen Mela non meminit, sed Solinus.

SCHOLIA CAP. VIII.

Scribit & Solinus de Persico sinu cap. 68. sed nonnihil dissentit à Mela, ponens scilicet duos sinus, quos Mela unū dicit esse sinum, sed qui duas habet partes. Figuram utriusq; sinus aut partis habes in descriptione Asiæ maioris, in fine Soliniani operis.

Asimilat autem Mela Persicum sinum capiti humano, ut teneant angustie introitus locum colli uel ceruicis, mare autem intra collectum capitis representet typum.

^a C Maior aliquanto recessus.) Pertingit enim sinus Arabicus, quem Israëlita dum ex Aegypto ducerentur transierunt, ferè usq; ad mare mediterraneū, intercedente scilicet terræ interuallo 125. mil. passuū.

^b C Chelonophagi.) Est χελώνη Græcis testudo: unde qui testudine & ostris uescuntur, uocantur Chelonophagi. Meminit & Solinus horū cap. 67. in fine.

^c C Carmanij.) Qui sese ex oceano

meridiano in Persicum recipiunt sinum, ijs ad dextrā obuia fit Carmania, cui ab oriente iungitur Gedrosia &c. Vide memoratā figuram. Describit & Solinus capite 67. mores Carmaniorum, meminit quoque ibi Ichthyophagorum. Fluuiorū uero Cethis, Andanis & Corij mentionem faciunt Plinius & Ptolemæus tabula Asiæ sexta.

d (C Duo clari amnes.) De Tigri & Euphrate diximus in Solino capite 50. Hi autoritate Plinij & Ptolemæi in Babylonia confluunt, et uno maximo riuo decurrunt in Persicum sinum: reliqui autem scriptores qui terra absorberi Euphraten asserunt, errare deprehenduntur. Vide si libet quartam Asianam Ptolemæi tabulam.

e (C Alterum latus.) Latus, inquit, dextrum sinus Persici habet Carmaniam, sinistrum autem Arabiam Felicem, quæ inter sinum Arabicum & sinum Persicum in meridiem excurrit: de cuius felicitate inuenies multa in Solino capite 46. Porro Sabæos Ptolemæus ponit ad littus maris rubri, haud longè supra emportū Ocelis. Macæas uero ponit, sicut & Mela, iuxta ostium pelagi labentis in sinum Persicum.

f (C In medio insula.) Inter sinum Arabicum & Persicum, è regione Arabiæ Felicis, inueniuntur aliquot insulae, præsertim Ogyris, quæ ob sepulchrum Erythræ regis clara habetur.

SCHOLIA CAP. IX.

Sinum Arabicū totum asserit Mela incingi Arabibus, qui Africam extendit ad Nilum, et non ultra ad mare rubrū, ut quidam alij faciunt. Sed arbitraria est hæc terrarum diuisio, limitumq; constitutio.

a (C Arabia.) Ptol. ponit Arabiam urbem & emporium ante ingressum maris rubri. Vrbes autem in aduerso maris rubri littore hic enumeratas, hoc est, quæ Aegyptiorum & Aethiopum sunt, alio describit ordine quàm Mela hoc loco faciat. Nam Arsinoën ponit frè in fine maris rubri, & Ptolemaidem è regione Meroës insulae. Sūt tamen qui asserunt in hoc littore inueniri duas Arsinoës & tres Berenices, uel ut alij scribunt, Beronices. In una est maris rubri portus, ut habes apud Solinum capite 67. Hebenum.) De ista arbore scripsimus multa in Solino pag. 136. sub litera z. Porro per odores intellige hic aromata. c (C Dioryge.) Est dioryx fossa manufacta, & huiusmodi fossæ multæ factæ sunt in Aegypto ad irrigandum terram, & ad nauigandum de loco in locum. d (C Pygmæi.) Meminit Pygmæorū in Solino cap. 15. sub litera g. Scribit quoq; Plinius quosdam tradidisse, Pygmæos habitasse

per Carmanios, supra Andanis & Corios effluunt. In parte quæ pelagi ostio aduersa est, Babyloniōrū fines Chaldæorumq; sunt, & duo clari amnes, Tigris Persidi propior, ulterior Euphrates. Tigris ut natus est, ita descendens usque ad littora permeat. Euphrates immani ore aperto non exit tantum unde oritur, sed & uastè quoq; decidit, nec secat continuo agros, sed late diffusus in stagna, diuq; sedētibus aquis & sine alueo patulis piger; post ubi marginem rupit uerè fluuius est, acceptisq; ripis celer & fremens per Armenios & Cappadocas occidentem petit, ni Taurus obstet, in nostra maria uenturus. Inde ad meridiem auertitur, et primū Syros, tum Arabas ingressus, non perdurat in pelagus, uerum ingens modo & nauigabilis, inde tenuis riuus despectus emoritur, & nusq; manifesto exitu effluit, ut alij amnes, sed deficit. Alterum latus ambit plaga quæ inter utroq; pelagus excurrit, Arabia dicit, cognomen Eudemon, angusta, uerum cinnamī & thuris aliorumq; odorum maximè ferax. Maiorē Sabæi tenent partem ostio proximam, & Carmanis contrariā partem Macæ, quæ inter ostia ostenditur; syluæ cautesq; exasperant. Aliquot sunt in medio insulae sitæ; Ogyris, quod in ea Erythræ regis monumentū est, magis clara quàm cætera.

Sinus Arabicus. Cap. IX.

Alterum sinum undique Arabes incingunt; ab ea parte quæ introëuntibus dextra est, urbes sunt Carre, et Arabia, et Gandamus; in altera ab intimo angulo prima, Beronice, inter Heropoliticum & Scrobilū; deinde inter promontoria Moronenon & Colaca, Philoteris et Ptolemais; ultra Arsinoë & alia Beronice, tum sylua quæ hebenum odoresq; generat, & manufactus annis, ideoq; referendus, quod ex Nili alueo dioryge abductus extra sinum, uerum inflexus, & non rubri maris pars, bestijs infesta, ideoq; deserta est. Partem Candei habitant hi, quos ex facto, quia serpentibus uescunt, Ophiophagos uocant. Fuere interius Pygmæi minui

ante

tum genus, & quod pro fatis frugibus contra grues dimicando defecit, Sunt multa uolucrum, multa serpentum genera. De serpentibus memorandi maxime, quos paruos admodum, & ueneri presentis, certo anni tempore ex limo concretarum paludum emergere, in magno examine uolantes Aegyptum tendere, atque in ipso introitu finium ab auibus quas e Ibidas appellant, aduerso agmine excipi, pugnaque confici traditum est. De uolucris praecipue referenda Phoenix
 10 semper unica, non enim coitu concipitur partuue generat, sed ubi quingentorum annorum auro perpetua durauit, super exaggeratam uariis odoribus struem sibi ipsa incubat, soluiturque, deinde putrescentium membrorum tale concreta, ipsa se concipit, atque ex se rursus renascitur: cum adoleuit, ossa pristini corporis inclusa myrrha Aegyptum exportat, atque in urbem quam Solis appellant, fragrantibus nardo bustis inferens, memorando funere consecrat. Ipsum promontorium quo id mare clauditur, f a Ceraunius saltibus inuium est.

Aethiopia. Cap. x.

20 Ethiopes ultra sedent, Meroeni habent terram quam Nilus primo ambitu amplexus insulam facit: pars quia uita spatium dimidio fere quam nos longius agunt, Macrobij: pars quia ex Aegypto aduenere, dicti a Automolae, pulchri forma, aequi corporis, parumque ueneriores, ueluti optimarum alumni uirtutum. In illis mos est, cui potissimum pareant, specie ac uiribus legeret apud hos b plus auri quam Persis est, ideo quod minus est preciosius censent. Aere exornantur,
 30 auro uincula fontium fabricant, c Est locus apparatus epulis semper refertus, & quia, ut liber, uesci uolentibus licet, d Nilis τράπεζα appellant, & quae passim apposita sunt, affirmant nasci subinde diuinitus. e Est lacus, quo perfusa corpora quasi uncta pernitent: bibitur idem, adeo est liquidus, & ad sustinenda quae incidunt aut immittunt, infirmus, ut folia etiam proximis decisa frondibus non innatantia ferat, sed passim & pernitus accipiat. Sunt & sequissime fere, omni colore uarij Lycaones, & quales accepimus Sphingas: sunt mirae aues cornutae Tragopomones, & equinis auribus Pegasi. Caeterum oras ad Eurum sequentibus nihil memorabile occurrit, uasta omnia, uastis praecisa montibus, g ripae potius sunt quam littora. Inde ingens & sine cultoribus tractus: h dubium aliquandiu fuit, esset ne ultra pelagus, caperet ne terra circuitum, an exhausta fructu sine fine Africa se extenderet: uerum si Hanno Carthaginensis exploratum missus

ante paludes e quibus Nilus oritur.

e (Ibidas.) Scribit Solinus multa cap. 40. de uariis serpentum differentiis, quae in Africa inueniuntur. De Ibide uero aue habes in eodem, pag. 98. sub litera p. & de Phoenice pag. 102. sub litera k.

f (A Ceraunius saltibus.) Ceraunius saltus uocantur, qui fulminibus tanguntur, & tales dicit Mela esse in Aethiopia apud Troglodytas e regione Ocelis promontorii.

SCHOLIA CAP. X.

Ultra Arabicum sinum ad occidentem est Aethiopia regio, quae prius Aethiopia & Atlantia dicta fuit, postea uero a Vulcani filio Aethiopiae Aethiopia appellata, ut Plinius scribit lib. 6. cap. 30. Porro Meroeni sunt qui Meroen inhabitant, insulam scilicet quam Nilus prima ab ortu suo facit, & cuius incolae Macrobij, id est, longaeui uocantur. De hac insula tractatur & in Solino capite 45. De Macrobij uero habes apud eundem pagina 86. a (Automolae.) Sic uocati sunt profugae Aegyptij qui uenerunt in Aethiopia.

b (Plus auri.) Solinus scribit pagina 88. formicas pedibus eruere arenas aureas. c (Est locus apparatus epulis.) Idem refert Solinus pagina 86. Est autem Nilis τράπεζα Solis mensa, ut in Solino quoque retulimus. d (Est lacus.) Eadem fere uerba recitat Solinus loco iam memorato. De Lycaonibus habes pag. 88. & 90. sub litera t, & de Sphingibus pagina 84. sub litera k. De Tragopa aue & Pegaso pag. 88. e (Ripae potius.) Littora sunt plana & quae sensim in alueum descendunt, ripae autem praecipitium habent & asperitatem. f (Dubium aliquandiu fuit.) Hodie nullum amplius est dubium, cum ex Hispania frequens sit nauigatio per meridiem in orientem, ut supra quoque ostendimus. g (Hanno.) Describit & Plinius Hannonis nauigationem cap.

pite 69. libri secundi in hæc uerba: Hanno Carthaginis potentia florente, circumuectus à Gadibus ad finem Arabiae, nauigationem eam prodidit scripto. Meminit quoq; Solinus huius regis capite ult. h C Muti populi.) Scribit & Solinus de his monstris pag. 87. i C Super eos.) Post monstra illa, inquit, quæ in interioribus Aethiopiae inueniri à quibusdam asseruntur, occurrit grandis insula, quæ Gorgonum est sedes, de qua Solinus nonnihil scribit capite ultimo. Quod Gorgonum mulieres sine marium concubitu gignunt, fabulosum est, & nunquam à seculo auditum.

k C θεῶν ὄχημα.) Hoc est, deorum uehiculum aut sedes. l C Panum.)

De Aegipaniis habes apud Solinum cap. 44. & de Satyris pag. 84. sub litera k.

m C Rursus Aethiopes.) Hi uidentur esse Nigritæ, Senegæ, Gambrenses, Sages, & alij populi qui oram inhabitant Africae occidentalis, etiam si infra de his gentibus peculiare faciat mentionem. Porro de fontibus & cursu Nili multa scripsimus in Solino cap. 45. n C Corruptius.) Barbari Nili originem corrupte uocant Nuchul, sed à Latinis uocatur Niger & Nigris & Nigri. o C Ut hic aliò cedere.) Sensus est: Fons Nili uidetur in aliam plagam destinare cursum suum quam in septentrionem, & Nili quoq; cursus in alia plaga uidetur habere originem quam apud Nigritas.

p C Catoblepas.) Sunt qui Catoblepam & basiliscum unum dicunt esse animal, quod oculis aspicientes inficiat.

q C Insulae Gorgones.) Situm harum insularum expressimus in tabula Asiae

à suis, cum per oceanii ostia exisset, magnam partem eius circumuectus, non se mari, sed comœatu defecisse memoratum retulerat. Et Eudoxus quidam auorum nostrorum temporibus cum Laturum regem Alexandriae profugeret, Arabico sinu egressus per hoc pelagus, ut Nepos affirmat, Gades usq; peruectus est, ideo eius ora nota sunt aliqua. Sunt autem trans ea quæ modo deserta diximus, h muti populi, & quibus pro eloquio nutus est: alij sine sono linguæ, alij sine linguis; alij labris etiam coheretibus, nisi quod naribus etiam fistula est per quã bibere auent, sed cum incessit libido uescendi, grana singula frugum passim nascentium absorbere dicuntur. Sunt quibus ante aduentum Eudoxi adeo ignotus ignis fuit, adeoque usus mirum in modum placuit, ut amplecti etiam flammam, & ardentia sinu abdere, donec noceret, maxime libuerit, i Super eos grandis littoris flexus grandem insulam includit, in qua tantum foeminas esse narant, toto corpore hirsutas, & sine coitu marium sua sponte foecundas, adeo asperis efferisque moribus, ut quaedam contineri ne reluctentur, uix uinculis possint. Hoc Hanno retulit, & quia detracta occisis coria pertulerat, fides habita est. Ultra hunc sinum mons altus, ut Graeci uocant k θεῶν ὄχημα, perpetuis ignibus flagrat, ultra montem uiret collis longo tractu, longis littoribus obductus, unde uisuntur patentes magis campi quam ut prospici possint. l Panum, Satyrorumq; hinc opinio causae fidem coepit, quod cum in his nihil culti sit, nullae habitantium sedes, nulla uestigia, solitudo in diem uasta, & silentium uastius; nocte crebri ignes micant, & ueluti castra late iacentia ostenduntur, crepant cymbala & tympana, audiunturque tibiae sonantes maius humanis. Tunc m rursus Aethio-

pes, nec iam dices ut hi quos diximus, nec ita corporibus similes, sed minores incultiq; sunt, & nomine Hesperio. In horum finibus fons est, quem Nili esse alij quibus credibile est, Nuchul ab incolis dicitur, & uideri potest non alio nomine 40 appellari, sed à barbaro ore n corruptius. Alit & flumem, et minora quidem, eiusdem tamen generis animalia gignens; alijs omnibus in oceanum uergentibus, solus in mediam regionem ad orientem abit, & quonam exeat incertum est. Inde colligitur Nilum hoc fonte conceptum, ac flumem aliquandiu per inuia, et ideo ignotum, iterum se ubi ad Eoa processerit ostendere; ceterum spatium quo absconditur efficit, o ut hic aliò cedere, ille aliunde uideat exurgere. p Catoblepas non grandis fera, uerum grande & pergrande caput agre sustinens, atq; ob id in terram plurimum ore conuersa, apud hos gignitur, ob uim singularem magis etiam referenda, quod cum impetu morsuq; nihil unquam sauiat, oculos eius uidisse mortiferum. Contra eosdem sunt q insulae Gorgones, domus (ut aiunt) aliquando Gorgonum

Ipsæ terræ promontorio, cui ^{Ἡεσπεριον} ^{κερας} no-
men est, finiuntur.

promontorio nos quoq; scripsimus in Solino cap. ult. sub literis c & h. Plinius cap. 31. libri sexti de eo sic scribit: Promontorium quod uocamus Hesperionceras, inde primū circumagente se terrarum fronte in occasum ac mare Atlanticum. Inter hoc & Theonochema montem quadridui nauigationem interesse alibi refert.

Atlantici maris ora & insulæ. Cap. XI.

INde incipit frons illa, quæ in occiden-
tem uergens, mari Atlantico abluif.
10 Prima eius Aethiopes tenent, media
nulli; nam aut exusta sunt, aut arenis
obducta, aut infesta serpentibus. Exustis insule
appositæ sunt quas Hesperidas tenuisse memo-
ratur. In arenis mons est satis de se consurgens,
uerum incisus undiq; rupibus præceps, inuius,
& quo magis surgit, exiliior; qui quod altius q̄
conspici potest, usq; in nubila erigitur, cœlum
& sydera non tangere modo uertice, sed susti-
nere quoq; dictus est. Contra ^a Fortunatæ in-
20 sulæ abundant sua sponte genitis, & subinde
alijs super alijs innascentibus nihil sollicitos a-
lunt, beatius quàm aliæ urbes excultæ; una sin-
gulari duorum fontium ^b ingenio maximè in-
signis, alterum qui gustauere risu soluuntur in
mortem, ita affectis remedium est ex altero bi-
bere. Ab eo tractu quem feræ infestant, proxi-
mi sunt ^c Himantopodes, inflexi lentis cruri-
bus, quos serpere magis q̄ ingredi referunt.
Deinde Pharusij, aliquādo tendente ad Hesper-
30 ridas Hercule dītes, nunc inculti, et nisi quod pe-
core aluntur, admodum inopes. Hinc iam læ-
tiores agrī, amœnicq; saltus, Terotæ & Berini
^d ebore abundant. Nigritarum Getulorumque
passim uagantium, ^e ne littora quidem infœcun-

malium suapte natura ut sues in cœno uoluantur creberrimè. Nigritæ ergo pone arbores delitescūt, ac præter-
euntibus elephantis sagittas et uenabula infigūt, saluuntq; miro modo de loco in locum, ab una arboře ad aliam,
donec feriant elephantum, qui cum maxima mole prægrauatur, nequit insidiantis ictus uelocissimos euitare. Si
tamen id tentarent in locis apricis & patentibus Nigritæ, in eis potissimum ubi nullæ uisuntur arbores, non eua-
40 derent uires elephantorum, quandoquidem nullus hominum tantæ pernicitatis inuenitur, quæ mox elephas non
comprehendat, etiam non currens, sed gradatim incedens, id quod efficit animalis uasta magnitudo, & ubi uis
uenit ut irato omine elephas in agris patentibus hominem sit consecutus, non aliter ledit quàm promuscide: hac
enim homines corripit circumplexu, et adeo iacit in sublime, ut sæpenumero correpti hoc modo, prius essent
animam quàm terram contigerint. Hæc elephantis promuscis non multum absimilis est labro suillo. In hoc disse-
runt, quod huic ea est uolubilis ad nutum, ut modo uibret, modo pro libito retrahat: Non efferantur tamen nisi
prouocati, nec hominem ledunt, nisi prior iniuriam intulerit ipse. Notauimus et quædam de huius animalis na-
tura in Solino cap. 38. sub literis a & e atq; f. ^e **C** Ne littora quidem infœcunda.) Vnde scribit Cada-
mustus horum littorum explorator in hunc modum: Post Caput uiride littora se sinuant, & in ipso recessu sit
sinus pulcherrimus: terra est plana & referta arboribus innumeris, quibus non prius decidunt folia quàm alia
subnascantur, uirent semper, & licet distent à mari iactu arcus, uidentur tamen à longe ipsa contingere maria.

Solino in fine adiecta. ^{Ἡεσπεριον}
^{κερας}.) Hoc est, Hesperii cornu. De hoc

SCHOLIA CAP. XI.

Ultra Gorgones insulas, quæ è regione
extremi Africæ cornu situm habent, refle-
ctitur maris ora in occidentem, occurruntq;
nauigantibus multa promontoria & terræ
frontes, præsertim Caput album & Caput
uiride, regnum Gambri & regnum Melli,
& innumere gentes, etiamsi quædã inter-
cipiantur loca, quæ aut solis ardoribus ex-
usta sunt, aut arenis obducta, aut serpenti-
bus infesta, & ob id habitari ab hominibus
nequeant. E regione exustarum terrarum
Hesperidum insulæ inueniuntur, de quibus
in Solino capite 37. Ex arenis consurgit
mons Atlas asper & squalens, ut in Solino
quoq; ostendimus pag. 70. sub litera e.

^a **C** Fortunatæ insulæ.) Hæc hodiè
Canariæ uocatur, ut in Solino indicauimus
cap. ultimo. ^b **C** Ingenio.) Capitum
hic ingenium pro natura seu naturæ quali-
tate. Ostendimus proinde in Solino capite
42. & 43. sub litera h, quàm miri in di-
uersis terris inueniantur fontes.

^c **C** Himantopodes.) Hi sunt lori-
pedes qui claudi sunt natura uel casu, & ad
cursum inepti. ^d **C** Ebore abundant.)
Fert enim illa regio elephantēs, sed sylue-
stres, neq; ibi cicures fiunt aut domantur ut
alibi gentium. Capiuntur in nemoribus ubi
cœni plurimum cernitur: nam id genus ani-

Et cum uarias orbis partes peragrauerim, cum ad ortum tum ad occasum, nusquam uidi aenacriorem regionem. Ea complusculis irrigatur fluuijs, sed quia nauium sunt impatientes, eorum non meminimus. In regno tamē Senegæ, quod citra Caput uiride est, uinum, triticum, siligo, hordeum, & auena non producit in iuria candentis syderis, quum præsertim ibi mensibus nouem iugiter nō pluatur, uidelicet ab Octobri usq; in Iulium, & efficit ut iacta semina nō germinent ob terræ calorem nimium: producit tamen milium, fabas & fæsiolos omne genus, quæ omnia nusquam elegantiora uisuntur. Sunt fæsioli instar nucis auellanae fæberrimè fæcti, diceretis torno aliquo insculptos ac striatos, adeo uariantis naturæ ars in eis ludit, res uisu conspicua. Fabæ uero largiores & proceriores rubent colore uiuacissimo, aliæ albicant, cernuntur uisu conspectiores: mense Iulij seminatur, Septembri leguntur. Cum autem tellus cœlesti rore perfunditur, id est, uberiori pluuiâ, tum terram mirum in modum colunt, non am-

plius quàm trimestri spatio seminant & legunt sata. Ignauis sunt cultores, & uix tantum seminant, quantum ad uictum sit sufficiens: uerum quia terra est feracissima, suapte natura quamplurima producit. His potum præbet succus palmae, lac & latices: nec ea est palma quæ fert cariotas. Ut aut uberiores habeant succi prouentum, arbores fauciant, & statim profilit succus uberrimus, ut die noctuq; binas uel ternas excipiant mensuras. Huius succi incredibilis est suauitas, ut etiam instar uini inebriet, ni aqua immixta fuerit: reseruat tamē, indies amittit suauitatem. Fructus habent multiplices nec nostris absimiles, suaves sunt licet syluestres. f (Fastigiantis se.) Suprà libro primo capite quinto uocat fastigium illud Ampelusan & Mulucham. g (Antæus.) Nomen gigantis est, Neptuni ex terra filij, magno ac procero corpore, quippe qui cubitis quadraginta adoleuerit in Libya apud Lixum oppidum, à flumine Mauritanie eiusdem nominis ita uocatum, qui locus Antæi regia dicitur, robore ac fortitudine nemini cedentis. Hic quoties mēbra labore defecta essent, tactu terræ ea recreabat, quem Hercules palaestra pectori strictum expirare coegit. h (Gildano.) Scripsit Mela diligenter de his urbibus, quia patria eius non multum absuit à Mauritanie occidentali ora: ab huius oræ angulo coepit lustrare uniuersum orbē, tandemq; reuersus ex Indiae partibus, cursum sui laboris ad eundem terminauit angulum.

LIBRI TERTII ET VLTIMI POMPONII MELAE
VNA CVM SCHOLIIS FINIS.

BASILEAE APVD MICHAELEM ISINGRI-
NIVM ET HENRICVM PETRI.
M. D. XXXVIII.